

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 22. november 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine hinnastabiilsuse kriteeriumi täitmise kohta (nr 521)

2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku üheksanda töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu: kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi; hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Marko Pomerants; ravimiseaduse § 39 muutmise seaduse eelnõu ja ravikindlustuse seaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu, kahe viimati nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Proua esimees! Majanduskomisjon algatab liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõuga täpsustatakse liiklusseaduse reguleerimisala, viivistasu aegumise regulatsiooni, alarmsõidukite

märgutulede kasutamist, sõiduki valvega hoiukohta teisdaldamise ja seal hoidmise tasumäärade kehtestamise aluseid ning mootorsõiduki juhi tervisekontrolli tähtpäevaga ja juhtimisõigusega seonduvaid üleminekusätteid. Eelnõu väljatöötamisel on arvestatud õiguskantslerilt, Justiitsministeeriumist, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist ning Siseministeeriumist tulnud tarkusega. Täna väga!

Esimees Ene Ergma

Täna! Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid! Enda ja veel viie Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel annan üle arupärimise Eesti Panga presidendile Andres Lipstokile. Arupärimine puudutab Eesti euromüntide ennetähtaegset müüki. Novembri alguses esitles Eesti Pank Eesti euromüntide stardikomplekti, mida saab alates 1. detsembrist osta kommertspankade ja Eesti Posti kontoritest. Tegemist on esimese ametliku võimalusega hoida käes alates 1. jaanuarist kehtima hakkavaid Eesti euromünste. Ometigi olid eelmisel nädalal ajalehe Sakala väitel praegu tavainimestele kättesaamatud Eesti euromündid ühes Riia numismaatikapoes müügil, seejuures küsiti nominaalväärtusest kolm korda kõrgemat hinda. Tegemist ei ole väikese kogusega, sest artiklis kirjeldab Lätis elav numismaatikahuviline, et kaupluses oli Eesti euromünste terve kastitais. Seal on juttu ka sellest, et ei müüda mitte lihtsalt lahtisi euromünste, vaid just neid komplekte, mis olid esitlusel ja mida peaks 1. detsembrist iga Eesti inimene osta saama. Et mitte tühjade sõnade juurde jääda, siis ütlen, et see inimene helistas ka mulle ja tõenduseks tõi mulle kaks euromünti, üheeurose ja kaheeurose, mis ta Läti numismaatikapoes oli ostnud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel on mul hea meel üle anda eelnõu, mis peaks tagama suurema läbipaistvuse selles, kuidas kasutavad erakonnad kampaaniavahendeid. Meie ettepanek on, et Vabariigi Valitsus eraldaks reservfondist raha selle jaoks, et Riigikogu korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjon saaks tellida sõltumatu eksperdihinnangu 2011. aasta parlamendivalimistel tehtud kulutuste hindamiseks. Seda tuleks teha võimalikult kiiresti, et see eksperdihinnang saaks ette valmistatud kampaania käigus, et seda ei tuleks teha tagantjärele, ja meie loodud komisjon (seda me hakkame arutama sel nädalal) saaks eksperdihinnangu või audiitorihinnangu, mida ta omakorda saaks hinnata. Sellega me ehk tagame selle, et kaob hulk spekulatsioone, mis erakondade ümber ja nende kampaaniate maksumuse ümber ikka ja jälle enne ja pärast valimiskampaaniaid tekivad, ning mõnel nutikamal erakonnaliikmel jääb äkki ka mõni vigur kampaania käigus tegemata. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! 12 Riigikogu liikme nimel annan üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimine puudutab seda, et viimastel nädalatel on pidevalt avaldatud uudiseid, et tööpuudus ametlikult väheneb. Samas on selle aasta kümne esimese kuuga ennast uue töötuna arvele võtnud 80 000 inimest ja 50 000 inimest on palunud ennast töötustatistikast kustutada sellel põhjusel, et nad on leidnud töö. Ilmselgelt on uusi töötuid juurde tulnud rohkem, kui on neid töötuid, kes on leidnud uue töökoha. Aga lisaks on 35 000 inimest, mida on laias laastus niisama palju kui elanikke Rakvere ja Viljandi linnas kokku, kustutatud töötute statistikast sanktsioonidega. Me vaatame murega, kuidas sotsiaalminister arvabki, et inimeste kustutamine n-ö tööturuteenuste saajate nimekirjast lahendab probleemi. Sellest tulenevalt küsime sotsiaalministrilt, mida ta on ette võtnud ja mida plaanitakse teha pikaajalise töötuse vähendamiseks. Mida julgub ta öelda pensioniealiste inimeste kohta,

sest just tõsteti pensioniiga, aga need inimesed on üks suuremaid riskirühmi, kes võivad pikaks ajaks töötuks jääda? Kevadel lubas sotsiaalminister lahendada nende pikaajaliste töötute probleemi, kes elavad maal ega saa endale enam lubada kord kuus töötukassas käimist. Kas see lubadus on ka kuidagi teostumas? Senimaani tegusid näha ei ole olnud. Ma tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kuus eelnõu ja kaks arupärimist. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluskäigu kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad seadusele, siis edastan nad otsekohe adressaatidele.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Karel Rüütli, Jaanus Marrandi ja Jaan Õunapuu s.a 17. novembril algatatud õppetootuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on kultuurikomisjon; keskkonnakomisjoni s.a 17. novembril algatatud jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 18. novembril algatatud looduskaitse seaduse, ehitusseaduse ja kinnisasja sundvõõrandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Aivar Riisalu, Jüri Ratase ja Evelyn Sepa s.a 18. novembril algatatud ühistranspordiseaduse § 24 täiendamise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; rahanduskomisjoni s.a 18. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2010. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse selle aasta novembris esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse, mis käsitleb Galileo programmil põhineva satelliitraadionavigatsioonisüsteemi kaudu pakutavale avalikule reguleeritud teenusele juurdepääsu võimaldamise kohta, eelnõu kohta

Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja riigikaitsekomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 6. detsember kell 12. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 18. novembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise kohta eelnõu suhtes Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni, maaelukomisjoni ja riigikaitsekomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 6. detsember kell 12. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 18. novembril esitatud Eesti põhi-seisukohad Euroopa Liidu eelarveraamistiku, ühise põllumajanduspoliitika ja ühtekuuluvuspoliitika kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni ja maaelukomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 25. november kell 18.

Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 823 ning Vabariigi Valitsuse algatatud erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 655 teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 23. novembri kell 18.

Head kolleegid! Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Palun tähelepanu, on kaks muudatust! Esiteks, maaelukomisjon teeb ettepaneku jätta selle töönädala kolmapäevasest päevakorrast välja kuues päevakorrapunkt, maaelukomisjoni algatatud riigivaraseaduse § 66 täiendamise seaduse eelnõu 840 teine lugemine. Sellest tulenevalt jääb selle nädala päevakorrast välja ka neljapäevase päevakorra teine punkt, eelnõu 840 kolmas lugemine. Neljapäevase päevakorra viimase punkti, keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 866 esimese lugemi-

se arutelul teeb ettekande keskkonnakomisjoni aseesimees Erki Nool.

Head kolleegid! Koos nende parandustega panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 76 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Selle nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine hinnastabiilsuse kriteeriumi täitmise kohta (nr 521)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimisele vastamist. Riigikogu liikmed Inara Luigas, Helle Kalda, Lauri Laasi, Kalev Kallo, Valeri Korb, Tiit Kuusmik, Arvo Sarapuu, Vladimir Velman, Marika Tuus, Georg Pelisaar, Jaak Aab ja Mailis Reps esitasid 19. oktoobril s.a arupärimise hinnastabiilsuse kriteeriumi täitmise kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Lugupeetud rahandusminister! 19. oktoobril s.a esitasime arupärimise hinnastabiilsuse kriteeriumi täitmise kohta. Arupärimises tunneme muret praeguse olukorra pärast Eesti riigis ja suurenenud inflatsiooni pärast. Oktoobri alguses avaldatud Euroopa Statistikaameti andmeil kiirenes inflatsioon euroalal septembris eelmise aastaga võrreldes 1,8%, Euroopa Liidus tervikuna oli aga inflatsioon septembris keskmiselt 2,2%. Võrdluseks toon, et oktoobris oli Euroopa Liidus inflatsioon keskmiselt 2,3%. Meid teeb murelikuks aga fakt, et Eesti on ka inflatsiooninäitaja osas tõusnud Euroopa esikolmikusse, seda just negatiivsete näitajate poolest. Eestis oli septembris inflatsioon 3,8% ja oktoobris 4,5%. Sellest suurem oli inflatsioon vaid Rumeenias (7,7%) ja Kreekas (5,7%). Me arvame, et kõigi teiste tegurite kõrval on inflatsioonis oma osa kindlasti ka Vabariigi Valitsuse käitumisel, mis oma fiskaalpoliitikaga on tekitanud inflatsioonisurve. Me teame, et Maastrichti kriteeriumide hulgas on hinnastabiilsuse kriteerium. Hinnastabiilsuse kriteerium ütleb, et riigi inflatsioonitase ei tohi ületada rohkem kui 1,5 protsendipunktiga kolme kõige paremaid hinnastabiilsuse tulemusi saavutanud liikmesriigi keskmist. Seega võib lähitulevikus tekkida

Eestil probleeme kriteeriumide täitmisega, just selle hinnastabiilsuse kriteeriumi täitmisega. 1997. aastal Amsterdamis vastu võetud stabiilsuse ja kasvu pakt näeb aga selliseks puhuks ette ka sanktsioone.

Meil on rahandusministrile kolm küsimust. Kuidas on juhtunud nii, et Eesti kuulub jälle ühe negatiivse näitaja poolest Euroopa esikolmikusse? Milliseid meetmeid on valitsusel ja ka Rahandusministeeriumil kavas võtta, et ohjeldada inflatsiooni väljumist kontrolli alt? Mida olete Eestis toimunud majandusbuumist õppinud ning kuidas on plaanis majanduse tsüklilisust tulevikus tasakaalustada? Ootame rahandusministrilt vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Inara Luigas! Palun teid, härra rahandusminister, kõnepulti!

Jürgen Ligi

[Ettekande slaidid on lisatud kõite lõppu.]

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Katsun siis kuidagi vastata. Peab tunnustama, et kui teie arupärimistes algavad segadused traditsiooniliselt juba enne küsimusi, sissejuhatuses, siis seekord algavad need juba peal kirjast. Maastrichti hinnastabiilsuse kriteerium on asi, mille Eesti on täitnud. See on eksam, mis on läbitud. Ei saa juttugi olla mingisugustest sanktsioonidest selle eest, et meie inflatsioon on kiirem kui kõige aeglasema inflatsiooniga Euroopa Liidu riikides. Nii et jätke see meelde: ei saa olla mingit juttu sanktsioonidest, kui enam ei ole isegi eksamit mitte. Kuid seda, et Eesti inflatsioon on tavapäraselt kiirem kui Euroopas, võite näha sellelt jooniselt. Kriteeriumi joon on sinine, Eesti inflatsiooni joon on punane. Nagu te näete, on Eesti inflatsioon olnud aeglasem kui kõige aeglasem inflatsioon Euroopas ainult kahel korral: üks kord 2004. aasta alguses (või 2005. aastal, jooniselt on raske välja lugeda) ja teine kord selle aasta alguses. Kindlasti saaksite te auhinna, kui te suudaksite tõestada, et Eesti fiskaalpoliitika on kuidagi Eesti Euroopa keskmisest kiiremas inflatsioonis süüdi, sest Eesti fiskaalpoliitika on mitu korda rangem kui Euroopa fiskaalpoliitika keskmiselt ja ei saa kuidagi öelda, et mitu korda väiksem defitsiit oleks suurema inflatsiooni allikas.

Proovin nüüd vastata küsimuste kaupa. Esimene küsimus: "Kuidas on juhtunud nii, et Eesti kuulub jälle ühe negatiivse näitaja poolest Euroopa esikolmikusse?" Nagu te võite siit jooniselt näha, ega ta ikka ei ole küll eesotsas. Oktoobri seisuga oli Eesti 12 kuu keskmine inflatsioon 1,56%. Me täidame selle kriteeriumi nõuet (kui see meie jaoks kehtiks) ikkagi kuhjaga. Peab ütlema, et võrdlus euroala inflatsiooniga näitab, et Eesti inflatsiooni allikad on domineerivalt välismaised. On põhimõtteliselt kaks kaubagrupperi, mis Eesti inflatsiooni on üles vedanud, need on nafta (nafta hind eurodes on aastaga tõusnud 28%, dollarites on hind tõusnud 15%) ja toiduained (nende hind maailmaturul on 26% kõrgem kui aasta tagasi, sealjuures on piim ja teravili eriti palju kallinenud). Mis need põhjused on? Eks ole uudistestki teada, et maailmas on ühelt poolt olnud küll majanduse elavnemist, aga on olnud ka väga ebasoodsaid loodusnähtusi ja valitsuste reageeringuid neile. On olnud ajutisi ekspordi-piiranguid, mis kehtivad minu teada veel Venemaal ja Ukrainas, mis on tekitanud toiduainete hinnahüppe, aga on olnud ka põuda ja üleujutusi rohkem kui tavalistel aastatel. See kõik on midagi sellist, mida Eesti valitsus kahjuks ei kontrolli. Kui Eesti inflatsiooni vaadata, siis oktoobris kallines toit 8,7% ja mootorikütus 12%. Ühtki valitsuse otsust nende kallinemiste taga ei olnud. Miks oli inflatsioon Eestis sügisel (septembris ja oktoobris) märgatavalt kiirem kui Euroopas keskmiselt? Selle üle ei tasu väga imestada. Eelmiselt jooniselt te nägite, et Eesti inflatsioon on olnud kogu aeg suur. Kui eurotsoon on seadnud oma hinnastabiilsuse mõõtmeks selle, et hinnatõus oleks alla 2%, siis Eestis on hinnatõus lähiaastatel kahtlemata veidi kiirem, tõenäoliselt 2–4%. See johtub madalamast hinnatasemest ja hindade ühtlustamisest, mis on meil ju kogu aeg toimunud, sõltumata eurost, eurotsoonist või majanduskriisist.

Nüüd tarbijahinnaindeksi või harmoneeritud tarbijahinnaindeksi tõusust, 4,7% või 4,1%. See on standardiseeritud mõõde, mida te olete siin võrdluseks toonud. Kõigepealt on siin väga tugev mõju sellel, et eelmisel aastal samal ajal hinnad langesid. Ühesõnaga, aasta keskmine 1,5% ei välista kuidagi seda, et oktoobriga võrreldes on tõus sõltuvalt mõõtühikust 4,5% või 4,7%, sest eelmine kord oli hin-

najõnks allapoole, praegu on jõnks ülespoole. Siin tekivad vahed. See on üks kuu, kui võtate septembri juurde, on kaks kuud. Aga põhimõtteliselt mõõdetakse inflatsiooni kaugemas perspektiivis ja meil ei ole asi üldse veel hull. Ma ütlen "veel hull" sellepärast, et meie selle aasta inflatsioon on siiski 3% lähedal ja järgmise aasta suhtes 4% lähedal. Need on kindlasti häirivad numbrid, aga mitte väga hullud. Kui me vaatame kaugemat perspektiivi, siis on meil enamasti olnud sellest veel kiirem inflatsioon. Põhjused on ikka jätkuvalt, domineerivalt maailmaturul. Järgmisel aastal hakkab ka inimeste ostujõud kohanema, sest majandus on ju hakanud kasvama. Kui nüüd lahutada siit toit ja kütus või toit ja energia, siis selle näitaja nimi on baasinflatsioon. Siin on Euroopa ja Eesti tase üsna lähedased. Aga suund on mõlemal sama. Eesti baasinflatsioon ja ka eurosooni baasinflatsioon on olnud 1% ringis ka sügisel. Siit jooniselt võite näha, milline on inflatsioonitegurite panus harmoneeritud tarbijahinnaindeksi aastasesse muutusesse. Siit ei ole ju raske välja lugeda, et sisemised tegurid on hoopis teised, kui need olid buumi ajal. Buumi ajal oli valdav allikas sisemine hinnatõus pluss see, et toiduained kallinesid majanduskasvu mõjul, seda siiski ka rahvusvaheliselt, mitte ainult Eestis. Toon teile silme ette toiduhindade muutumise Euroopas. Eesti ja Euroopa toiduhinnad liiguvad sünkroonis ning väga sarnane on see graafik ka Läti ja Leeduga võrreldes. Läti ja Leeduga võrreldes torkab silma see, et me oleme kogu aeg tsüklis ees. Me hakkasime kiiremini kasvama, meie majanduse langus oli ka kiirem. Samamoodi on hindadega. Läti hinnatõus ei ole veel märkimisväärne olnud, aga kindlasti jõuavad nad samasse faasi, osalt sõltuvalt sellest, kuidas nende majandus taastub, aga ka natuke sellest sõltumata, sest toiduhinnad kujunevad ikkagi maailmaturul. Need kujunevad mitut moodi, osa asju me impordime, aga nende kaupade hindu, mida me ekspordime, tõstavad kaupmehed ka kodus. Tuletame meelde Oliver Kruuda võitlust kõrgemate piimahindade eest. Ta ei varjanud, et ta saab välismaal kõrgemat hinda ja et tal ei ole mõtet kodus odavamalt müüa. Sellise kauba ostab kodumaine ostja ikka ära ja kui ei osta, siis Venemaa turg on taas lahti ja eksport Venemaale on taastunud. Mis veel sellest graafikust silma paistab, on see, et Eesti ja muu

Baltikumi hinnad on väga erinevad oma volatiilsuse poolest. Eestis on nii tõus kui ka langus palju suuremad ja nii ka kogu Baltikumis. Mis selle põhjus on? Põhjus on mõistagi palju suurem avatus, palju väiksem turg ja palju kehvem läbirääkimiste võime. Eesti kaupmeestel on väga ebastabiilsed, lühikesed lepingud. Euroopa kaupmeestel on pikad, stabiilsed hinnaga lepingud, sellepärast ei tule maailmaturuhind nende jaehindadesse nii jõuliselt sisse. Tõsi on ka see, et toidu ja kütuste osa meie tarbimiskorvis on tunduvalt suurem. See on omane nii Põhjamaa rahvastele kui ka vaesematele rahvastele, lihtsalt meie sissetulekust läheb söögile ja küttele proportsionaalselt suurem summa. Õnnetuseks on need just rahvusvahelised kaubad, mida me rohkem tarbime. Nii et siin ei ole midagi väga imestada, küll aga võib seda muidugi kahetseda. Siin on näide piima jae- ja kokkuostuhindade kohta möödunud aasta lõpul. Tendents on näha, kuid jah, siin on pealkiri uuenenud, aga graafik ei ole. Kui te vaatate buumi aega, siis sel ajal olid hinnatõusud muidugi tunduvalt kiiremad, praegu on suund uuesti üles läinud, aga hinnatõusu allikad on hoopis teised. Maailmaturg on allikana sama, aga laenupidu ei ole meil nüüd kuidagi hinnatõusu põhjus. Piimatööstuse puhul peab tunnistama ilmselt ka seda, et investeringud on jäänud vahepeal tegemata, tootmisvõimsus on pigem vähenenud. Ka põllumajanduse tootmisvõimsus on vähenenud, vähemalt lehmade arv on vähenenud. Investeringuid ei ole selles mõttes tehtud. Aga ekspordivõimalused on olemas. Kui mahtu ei suurendata, siis suurendatakse hinda. See on loomulik, tavaline majandusloogika. Maailmaturu arengust rääkides: seal on samamoodi alates 2009. aasta algusest olnud suund ülespoole. Siin on toodud välja nafta, siin on toodud välja piimatooted ja teravili. Kui rääkida lihast, siis lihahinnad ei ole veel sel määral tõusnud, seda põhjusel, et lehmad ei ole enne tapamajja minekut nii palju vilja süüa jõudnud.

Teine küsimus oli selle kohta, millised on meetmed, et ohjeldada inflatsiooni väljumist kontrolli alt. Mingit kontrolli alt väljumist ei paista kuskilt, ei ole laenupidu, ei ole riigi ülekulutamist. Inflatsioon on viimastel kuudel lihtsalt ebameeldivalt suur olnud. Ohjeldamiseks on vanad tuntud vahendid, mis tegelikult on kõik käigus. Maailmaturg me ei dikteeri,

eksporti me Oliver Kruudal ära ei keela, aga me ajame ranget eelarvepoliitikat. Teie heidate oma küsimuses ette fiskaalpoliitikat, tegelikult on ju teil endal suur idee võtta laen ja panna Eesti õitsema. See oleks kindlasti üks väga ohtlik tegevus ka hindade seisukohast. Me oleme neljaks aastaks sisuliselt külmutanud tegevuskulud. See tähendab, et riik ei küta palgatõusu. Palgatõusud sõltuvad ikkagi iga firma enda võimalustest, mitte võidujooksust riigiga, nagu buumi ajal oli. Omaette võtte on administratiivsete hinnatõusude vältimine. Siin on muidugi oma roll kohalikel omavalitsustel ja Konkurentsiametil. Valitsusel on siin väga kaudne roll. Põhimõtteliselt, mis puudutab üleriiklikke hindu, siis on Eestis hinnakujundus sõltumatu. Aga muidugi olid valitsuse positsioonid üks põhjus, miks näiteks Eesti Energia võttis oma hinnatõusutaotluse tagasi. See, kas Konkurentsiamet oleks selle tõusu kinnitanud, ei tulnudki küsimuse alla. Tõenäoliselt ei oleks kinnitanud, aga väiksemas ulatuses ei saa seda välistada. Omaette küsimus on kaudsed maksud, praegu mõjutab kõige rohkem tubakaaktsiis. Me ei kavatse seda vähendada. Me hajutasime selle kasvu, aga ma arvan, et see tõus oli õilis asi. Tallinna müügitaks mõjutab, aga see on varsti minevik. Konkurentsiametile soovime palju jõudu ja oleme teda ka seadusandlikult toetanud.

Viimane küsimus on see, kas me oleme kriisist õppinud. Kohe lõpetan! Küsimus on pigem selles, kas teie olete õppinud. Sellest küsimusest ei loe mitte kuidagi välja seda, et te saaksite aru, kuidas protsessid maailmas toimuvad. Mina õpin iga päev, pean ausalt ütleva. Teadsin enne üht-teist, nüüd tean palju rohkem. Aga põhiline õppetund riigile on konservatiivne eelarvepoliitika. Nii et palun anda sellekohaseid lubadusi ka valimisteks! Kõige riskantsem asi üldse, kõige suurem risk, mida riik võib võtta, on see, kui eelarve lastakse käest. Seda te näete maailmas igal pool. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Küsimused. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud esimees! Hea minister! Minu küsimus puudutab ka esmatarbekaupade hindu. Viimane uurimus minimaalse toidukor-

vi kohta, millega inimene elatud saab, tehti jaanuaris 2007, kui me olime koos valitsuses ja veel kõrvuti istusime. Tol ajal just sellepärast tõstetigi kahe aasta jooksul mitut sotsiaaltoetust, tugevasti ehk ligi poole võrra tõsteti töötutoetust, kuna Sotsiaalministeerium tõestas, et väiksema toetusega pole inimesel võimalik ära elada, seda tõestati just nimelt selle minimaalse toidukorvi põhjal. Mida te arvate, miks ei ole nüüd juba kolm aastat niisugust uurimust tellitud ja kas seda oleks vaja? Muidugi, kui me selle toidukorvi maksumuse teada saame, võib selguda, et praegused toetused võivad olla väga minimaalsed.

Jürgen Ligi

Küsimus väljub kindlasti minu haldusalast, aga muidugi teen ma paar märkust. Esiteks, paljud 2007. aasta otsused olid tagantjärele vaadates ekslikud, need ei hinnanud õigesti riigi reaalseid võimalusi. Tegelikult kirjutati eelarvesse juurde rohkem kulutusi, kui eelarve struktuurse tasakaalu põhjal oleks olnud võimalik. Niipea kui buum lõppes, me hakkasimegi põdema tolleaegsete otsuste pärast, aga muidugi ei saa ma eitada, et selliste otsustega jätkati veel 2008. aastal. 2007. ega ka 2008. aasta otsuste üle ei tasu küll uhke olla, välja arvatud selle üle, et me siiski midagi kõrvale panime. Need reservid on olnud kriisi ajal kulda väärt. Analüüsides meie võimalusi, võib praegu kindlalt öelda, et sai vigu tehtud ja neid sai koos tehtud. Kaitseminister tegi neid vähem kui sotsiaalminister.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Mind huvitavad administratiivsed hinnatõusud. Te ei saanud vastu panna kiusatusele mainida Tallinna müügitaksu, kuigi te teate niisama hästi kui mina, et Tallinna müügitaksu mõju oli kuus korda väiksem kui käibemaksu tõstmisel 2%. Mõõdunud aastal, kui te kaitsete käibemaksu tõstmist 2%, te ütlesite, et sellega on kiire, ja ütlesite ka, et iga kuu saab riik sellest maksutõusust juurde 150 miljonit krooni – järelikult, aastal 2010 saadakse 1,8 miljardit krooni. Lisaks tõsteti paljude kütuste aktsiise. Riigieelarve seletuskirjast võis lugeda, et sellest pla-

neeritakse saada aastas 800 miljonit krooni. Nüüd te ütlete, et riik ei saa mitte midagi teha, aga samas on Eesti hinnatõusu võti see, et me kulutame söögile ja kütusele proportsionaalselt rohkem. Kas te tõesti saate öelda, et need maksud, mida riik korjab 1,8 miljardit krooni enam, ei mõjuta hindu?

Jürgen Ligi

Ma ei tea, kuidas anda teile viisakas soovitus, aga iga oma küsimusega teete umbes viis viga. Kui ma stenogrammi ette võtaksin, siis ma saaksin hakata neid nimetama, ma kõiki lihtsalt ei mäleta. Käibemaksu tõus toimus eelmisel suvel. Selle tehniline mõju sai suvega ka läbi. Kui te käibemaksu osa nii tähtsaks peate, siis kuidas te seletate 2,2% hinnalangust sügisel pärast käibemaksu tõusu? Mina ei alahinda käibemaksu rolli, aga teie ülehindate seda ikka võimsalt. Käibemaksu tõus oli hädavajalik just nende asjaolude tõttu, mille kohta küsis tegelikult Jaak Aab. Tema küsimus oli üsna sisukas, see läks lihtsalt liiga pikaks, ma ei saanud kogu tuuma avada. Käibemaksu tõus oli üks põhjus, miks me saime säilitada pensionide ja kõigi sotsiaalkulutuste väljamaksed. See põhjus oli käibemaksu ja aktsiiside tõus. Eesmärk ei ole ainult eelarve tasakaalu ajamine, eesmärk on ka majanduskriisi sotsiaalsete mõjude leevendamine. Tallinna müügimaks on see, mille mõju praegu kehtib. Selles on erinevus. Käibemaksu mõju on läbi. Aktsiiside poolest toimib edasi tubakaaktsiisi tõusu mõju – 10% jaanuarist. Mina ei arva, et me peaksime sellest loobuma. Eelmise aasta jaanuaris, kui ma ei eksi, oli see tõus vist 5%, nüüd on 10% ja 10%. Ma arvan, et see ongi eesmärk: tõsta tubaka hinda natuke kõrgemaks, kui on mugav ostmiseks. Pole midagi häbeneda. Aga teil oli vigu veel. Kui te täpsustate, siis ma võin hea meelega jätkata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Te võite loomulikult õigustada, kuidas tahate, aga fakt jääb faktiks: Eesti on praegu kolme riigi hulgas, kus inflatsioon on kõige suurem. Midagi pole parata, nii see on. Teie rääkisite sigarettidest, meie räägime toiduainete kõrgetest hindadest. Ma

toon näite. Ka Hiinas on ju toiduainete hinnad kõrged. Paar päeva tagasi lugesime pressiteadetest, et riik on võtnud väga mitu meetet, et astuda sellele vastu. Meie ütleme, et läheb nii, nagu läheb, turg reguleerib. Te eitate käibemaksu mõju. Muide, kaupmeeste liit ise ütles, et käibemaksu tõusu nad praegu alles rakedavad ja sellest ka need suured hinnatõusud. Eelmisel suvel nad kohe hindu ei tõstnud. Miks ikkagi riik midagi ette ei võta, et hindu reguleerida, muutes kas või toiduainete käibemaksu madalamaks, nagu on Euroopas?

Jürgen Ligi

Kus on Euroopa Liidus kõige kõrgemad toiduainete hinnad? Irimaal. Kus on kõige madalam toiduainete käibemaks? Irimaal. Ma olen seda näidet juba kasutanud ja kasutan veel. Küsisin Soome rahandusministrilt luba talle viidata. Ta on ülikriitiline toiduainete käibemaksu alandamise suhtes. Ülikriitiline! Ta räägib täpselt samast analüüsist, millest räägin mina. See on raha, mis läheb suures osas kaupmeestele. Selle osa, mis kandub edasi hindadesse (ajutiselt, muide), omastavad need, kes rohkem ja kallimalt söövad. See on sotsiaalselt väga ebaõiglane samm sedapidi hindu reguleerida, sest nii jääb riigil otseselt vähemaks võimalusi sotsiaalpoliitikat ajada. Selles on probleem. See on rumal samm, eriti olukorras, kus eelarve on miinuses. Te võite inimeste ülekaalu veelgi suurendada. Kui on väga head aastad, siis võib nalja teha, et sööge, eestlased. Tegelikult söövad eestlased keskel läbi piisavalt. Osal inimestel toiduraha ei jagu ja neid tuleb toetada. Aga neid ei saa toetada, kui me trikitame sel moel huupi maksudega, teeme maksumoodustusi. Me ei saa vaeseid inimesi, kellel tõesti on kõht tühi, toetada sel juhul, kui me alandame rikastel käibemaksu. Käibemaksu tõstetakse praegu üle Euroopa. Peaaegu kõik riigid teevad seda. Iirimaa teeks seda kindlasti ka, kui Inglise naela kurss ei oleks nii madal. Irimaal on väga suur probleem Inglismaa madalad hinnad, mille peamine põhjus on langenud kursiga Inglise nael. Muidu teeksid nad samamoodi, nagu on teinud umbes pooled Euroopa riigid, nad tõstaksid käibemaksu, sest see on majandusele kõige ohutum viis maksutulu koguda. Seda öelge ka Siiri Oviirile, kes on kirjutanud artikli sellest, et meile määratakse sanktsioonid, sest meil on toiduainete käibe-

maks, ja et Euroopas käib kõik teistpidi, kui mina räägin, st Euroopas ei tõsteta üldse käibemaksu. Neid riike lugesin ma viimane kord üles kümme, aga ma tean, et Soome on tõstmas käibemaksu teist korda. Kas sellel on mõtet, ühel kaubal maksu alla lasta, tunnistada, et läks valesti, ja siis tõsta uuesti 2% kaupa? Sama on praegu tegemas Läti, ma ei tea, kas te olete kuulnud. Neid riike on õige mitu, kus on juba maksu tõstetud või kus plaanitakse seda tõsta. Mõni teeb seda mitu korda. Igal maksupoliitikal on sügav majanduslik sisu. See ei ole ainult nii, et tehakse oma alternatiivettepanekud, et teeme teistmoodi kui valitsus, oleme vasakpoolsed, räägime rahvale, mis neile meeldib. See on väga halb viis poliitikat ajada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Kui ma õigesti aru sain, siis te ütlesite, et riik ei peaks võtma otseselt osa kaubandusturu hinnapoliitikast, las see toimib nii, nagu toimib, maailmas on sellised tendentsid ja Eesti muidugi osaleb nendes. Aga mina toon teise näite. Näiteks võttis Singapur selle aasta riigieelarve koostamisel üheks eesmärgiks hindade reguleerimise ja pani oma eelarve maksimaalselt tööle, et seda küsimust balansseerida. Kaks eri ideoloogiat: üks on Eestis ja teine on Singapuris. Mis te arvate, võib-olla võiks Eesti võtta üle kogemusi näiteks ka sellest edukast riigist?

Jürgen Ligi

Aitäh! Singapuri kogemust on Eestis väga palju uuritud. Peab ütlema, et enamik asju, mida seal tehakse, enamik neid radikaalseid samme ei ole meie poliitilises süsteemis võimalikud. Meil ei ole võimalik kehtestada hindu, meil ei ole see lihtsalt võimalik. Mis Hiinasse puutub, siis Hiina analüüsiga olen ma täpselt kursis. Hiina, Türgi ja teised sellised riigid, kes ei ole eurosoonis ega Euroopa regulatsioonide all, ajavad väga lõtva eelarvepoliitikat. Nende toiduainete inflatsioonimäär on kahekohaline, meil see veel kahekohaline ei ole. Esimene soovitus neile on mitte toota juurde raha, vaid ajada eelarve tasakaalu. Sellised soovitused on neile. Rangem raha- ja eelarvepoliitika on see, mida Hiinale või Türgile

rahvusvaheliselt soovitatakse. Me ei saa neid riike kuidagi kopeerida. Loomulikult on demokraatial ja vabal turumajandusel omad puudused ja ka rangel eelarvepoliitikal on omad puudused, aga me oleme selles positsioonis, kus me oleme, ning teistsugust olukorda me tegelikult südames ju ei taha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Tõdesite, et üks hinnatõusu komponent või mootor on elektri hind. Kuidas te suhtute oma kolleegi Juhan Partsi mõttesse alandada lähiajal kiiresti taastuvenergia tasusid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma olen rohkem kursis selle esimese eelnõuga. Iseenesest olen ju ka mina öelnud, et paljud taastuvenergiaprojektid on üle kullatud, need on liiga suure tasuvusega ja see ei ole mõistlik. Samas, ega ma ei ole neid analüüsinud teinud, need andmed pärinevad Konkurentsiametist. Selles mõttes ei vastuta ma kõige selle eest. Hiljem olen ma saanud natukene targemaks selle poolest, et tean, et kõik projektid nii tasuvad ei ole. Kindlasti olen ma niipalju demokraat, et tunnistada, et kõigil tootjatel ja investeerijatel on teatud õiguspärane ootus. Suure tõenäosusega ei saa neid tasusid käigu pealt vähendada, kuigi siin võib öelda, et tarbijal on ka oma õiguspärane ootus. Ma arvan, et riigi mõistlik käitumine on natuke sujuvam. Võib vaielda, kas tasusid vähendatakse ainult uute või ka vanade projektide puhul. Aga kindlasti see esimene skeem, mida Juhan Parts pakkus, ei olnud mõistlik. Selle mõtte oli garanteerida teatud kapitalitootlus, mis sisuliselt tähendab, et näiteks tuuliku puhul ei olnud vahet, kas see püstitada tuule kätte või tuulevarju, raha tuli ikka ühepalju. Igasuguseid pingutusi efektiivsuse nimel oleks kohe karistatud kompensatsioonide vähendamisega. See ei ole mõistlik skeem ja Juhan on selle ka tagasi võtnud. Tema uus skeem lähtub minu teada börsihindadest ja see on kaalumist väärt, aga kindlasti on siin hästi kriitiline koht ajaperspektiiv ja ka õigusriigi printsiip. Ei saa iga päev skeeme muuta. 2007. aastal oli meie fraktsioon nende tasude suhtes ainsana kriitiline (mitte

küll kõik liikmed, aga enamik). 2010. aasta alguses Riigikogu ju suurendas kompenseeritavaid võimsusi. Oleks väga kummaline, kui me kaks korda aastas neid otsuseid ümber teeksite. Energeetikainvesteeringud tehakse kümneteks aastateks, paarikümneks aastaks. Öelda nüüd, et 2007. aasta on juba kauge minevik, et see enam ei loe, või et aastat 2010 me ei mäletagi enam, me ei mäleta, milline ilmgis siis oli – nii ka ei saa ju, eks ole? Ma arvan, et järgmisel Riigikogul on peamurdmist, mida täpselt teha. Me erakondades, ma usun, murrame kõik juba pead. Siis vaidleme edasi. Ma arvan, et praegu läheb juba natukene kiireks ja valimiste tõttu ka liiga lärmakaks, et head tulemust saada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Ma usun, et te olete minuga nõus, et hindade tõustes tekib olukord, kus inimesed ei hakka rohkem ostma, ettevõtetel ei ole siis rohkem mõtet toota, töötus ei vähene ja majandus kosub viletsalt. Probleem on seega see, et Eesti väiksusest tulenevalt paljudes valdkondades konkurents ikkagi ei toimi. Tahakski teada teie kui rahandusministri ja ka Rahandusministeeriumi seisukohta. On palju kirjutatud ja räägitud Eesti väiksusest, sellest, et ettevõtlust on üsna palju kontsentreeritud ja ei ole niisugust ergutust, et turule tekiks juurde uusi pakujaid. Mida te arvate, kas seoses hindade tõusuga on see Eestis praegu probleem või ei ole?

Jürgen Ligi

Kindlasti on, kui mõelda kas või jaekaubanduskettidele. Ma täpselt ei tea, kui palju neid on, aga igatahes on, ma usun, jaekaubanduses päris tugev konkurents. Imelik küll, nende marginaalid on taastunud. Selles mõttes ei leia mu väide jällegi kinnitust. Aga väike turg tähendab ka seda, et kui siia tuleks näiteks mõni Saksa kett, siis oleks see kohe vapustus. Võib-olla langeksid kõik kohe kahjumisse ja tuleks uus kiusatus kartellileppeid sõlmida. Mina ei tea, kui palju meil kartellileppeid on. Keegi ei tea. See on üks populaarne seletus Eesti hinnatõusudele, aga domineeriv seletus on siiski mujal. Meil ei ole sisemaiseid põhjusi

hinda tõsta, meil oli neid põhjusi minevikus, ettevõtjad on olnud kahjumis ja nad on võlgades, nad ei saa muud moodi. Aga inimeste ostujõud ei ole taastunud. Selles mõttes on olukord kehv, et meile surutakse peale rahvusvahelisi hindu, mida me tegelikult ei soovi maksta. Teatud kaupade puhul ei ole meil valikut. Hinnad on väga erinevad, kaupade nõudluse elastsus on väga erinev, kui peenemalt öelda. Esmatarbekaupadega on see probleem, et need ostetakse ära niikuinii, sinna hulka kuuluvad põhitoiduained ja ravimid, ning siis kärbivad inimesed igalt poolt mujalt oma eelarvet. See on probleem. Aga jah, inflatsioon on halb, see teeb rahva vaesemaks. Kokkuvõttes väheneb sellega ostujõud, vähenevad ka investeeringud ja aeglustub majanduskasv. Aga nagu ma ütlesin, mingit väga erilist inflatsiooni Eestis praegu ei ole. Kahe kuu näitajad on olnud halvad, aga see on inflatsiooni kiirenemise näitaja, mitte veel inflatsiooni pikema perioodi näitaja. Ma vaatasin toiduainete hindu Soomes ja võin lisada, et 2008.–2010. aastani on Eesti ja Soome toiduained kallinenud ühtemoodi. Vaatamata sellele, et Soome on vahepeal käibemaksu alla lasknud, on Soomes toiduainete hinnad endiselt tunduvalt kõrgemad. Inflatsiooni tuleb vaadata ikkagi laiemalt, aasta jooksul, kõik teised on abistavad näitajad. See septembri või oktoobri number – üle 4% või üle 3%, sõltuvalt sellest, kas me kasutame harmoneeritud või mitteharmoneeritud näitajat – on ainult indikaator, mis näitab, et hinnatõus on kiirenenud. Seda riski me oleme näinud juba pikka aega, teatud toorainete hinnad on viimasel ajal kasvanud kümneid protsente. Puuvilla puhul räägitakse 60% hinnatõusust. Meil puuvilla ei kasvatata ja valitsusel, võib öelda, puuvilla-istandusi üldse ei ole. Mida teha?

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea ettekandja! Kas see siis ei olnud meie tubli valitsuse suur saavutus, et enne eurotsooniga liitumist ja kriteeriumide hindamist suudeti inflatsioon hoida üsna madalal?

Jürgen Ligi

See oli kahtlemata ka valitsuse suur saavutus, aga kriis tuli meile selle kriteeriumi täit-

misel kõvasti appi. Nagu te teate, oli kriisi ajal väga kriitiline teema eelarve defitsiidi kriteerium. Sellesse me panustasime väga palju. Sellesse panustades me kaheldamatult ohjeldasime ka inflatsiooni, seda ei saa eitada. Praegu on meist suurema inflatsiooniga olnud (ma oktoobri näitajaid täpselt ei tea) vanadest riikidest Suurbritannia ja Kreeka. Kreekas oli see kindlasti suurem, Suurbritannia oli umbes samal joonel, suuresti põhjusel, et neil on olnud väga lõtv fiskaalpoliitika. Uus valitsus on teinud selle koha pealt täieliku pöörde. Neil on olnud ka lõtv rahapoliitika, Inglise nael on palju lihtsamini emiteeritav kui euro. Nad on püüdnud leevendada kriisi rahamassiga, aga uus valitsus on andnud hinnangu, et see ei ole väljapääs, turult enam lõputult normaalse hinnaga laenu ei saa. Kokkuvõttes ei lahenda see ühtegi probleemi, ainult vaigistab valu. See on inglaste praegune hoiak ja seda saab ainult tervitada. Sama hoiak domineerib praegu Euroopas ja see on ühiselt kokku lepitud, palju tugevamini kui Maastrichtis.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi. Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Tegelikult on meil hea meel, et ka rahandusminister tunneb muret selle pärast, et viimaste kuude inflatsioon on olnud väga suur. See teeb tõesti muret ilmselt nii valitsusele kui ka igale riigi kodanikule. Kui rääkida sellest, et Vabariigi Valitsus ütleb, et meie riigis on kõik kontrolli all ja meie riigis on kõik hästi, siis tegelikult räägib see, mis on viimasel ajal inflatsiooniga toimunud, hoopis teist keelt.

Tuletan meelde, et Euroopa Liidus oli septembri keskmine inflatsiooninäitaja 2,2%, oktoobris oli see näitaja 2,3%. Eestis aga oli septembris inflatsiooninäitaja 3,8% ja oktoobris tõusis inflatsioonitase 4,5%-le. Kui me räägime inflatsiooni tõusu mõjuteguritest, siis kindlasti on rahandusministril õigus, et osaliselt mõjutab inflatsiooni kõik see, mis tuleb väljastpoolt, ja inflatsioon oleneb ka maailmaturuhindadest, kuid me ei tohiks vähem tähtsustada kõike seda, mis toimub meie riigis. Peaksime mainima seda, et inflatsiooniteguri-

teks on ka kõik valitsuse algatatud otsused, mis siin saalis kinnitatakse, ehk kõik aktsiisimäärade tõusud ja käibemaksu tõus. Tegelikult oli kolleeg Marika Tuusil täiesti õigus, kui ta ütles, et kaupmehed põhjendavad siamaani, et kõikide hindade tõusu taga on oluliselt aktsiisitõusud. Just kütuse hinna ja elektriaktsiisi tõus mõjutavad otseselt iga toodet ja iga teenust.

Loomulikult on see kurb. Oleks veel mõisteta, kui aktsiisitõusud oleksid põhjendatud rohelise eluviisiga, kuid praegune valitsus tõstab aktsiise vaid selleks, et katta eelarvekulutusi. Tuletan veel meelde, et eelmisel nädalal avaldati Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni majandusprognosid ja raport, kus käsitleti ka Eesti riigi majandusolukorda, sealhulgas inflatsiooni. Seal mainitakse, et eurole üleminekul tuleb soovimatute hinnatõusude vältimiseks olla eriti tähelepanelik. Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon viitab sellele, et Vabariigi Valitsus peaks Eesti riigis rohkem tegelema inflatsiooni ohjeldamisega, lisaks sellele toob ta esile, et peaks rohkem tähelepanu pöörama aktiivsetele tööturumeetmetele.

Mainin veel seda, et kui Eesti riik on täitnud kõik kriteeriumid, et saada eurotsooni liikmeks, siis Euroopa Liidu liikmesriigina eurotsoonis olles me peaksime teadma, et ka meie oleme seotud stabiilsuse ja kasvu paktiga. See tähendab seda, et kõiki neid kriteeriume täites ei tule Eesti riigil probleeme, kuid kui nendest kriteeriumidest kõrvale kaldutakse, siis on komisjonil õigus teha riigile ettekirjutusi. Kui juba tehakse ettekirjutusi ja hoiatusi, siis need hoiatused ei kaunista Eesti riigi mainet.

Kõike seda kokku võttes: Vabariigi Valitsus peaks siiski väga tähelepanelikult jälgima inflatsioonikriteeriume ja saama inflatsiooni kuidagi kontrolli alla. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

2. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Kui keegi soovib registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis, siis palun seda teha pärast haamrilööki! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! Meie esmaspäevane töökorraldus ei võimalda Riigikogu liikmel ministriga tõsist debatti pidada, üheminutiline küsimus annab ministrile võimaluse vastata, et ta ei saanud küsimusest aru, ja rääkida kõigest muust.

Ma tahan natuke peatuda sellel, miks me möödunud nädalal pidasime riigieelarve arutelul ööistungit, ning ka sellel, miks me arvame, et selles eelarves ja valitsuskoalitsiooni kätes on praegu võimalus pidurdada siin Eestis kiiruse poolest kolmandat hinnatõusu Euroopas. Sellepärast, et paraku on kriisiaastatel, mis on nõudnud Eesti inimestelt väga palju kannatlikkust ja paljuski oma sissetulekute loovutamist, tehtud hulgaliselt maksutõuse. Kui rahandusminister Jürgen Ligi tahtis öelda, et need maksutõusud, mis selle valitsuse ajal ellu on viidud, ei mõjuta inflatsiooni, siis nii mõnigi maksutõus mõjub viitsütikuna.

Ma vaatasin järele, see valitsus on ainuüksi kõige tavalisemale bensiinile aktsiisina liitnud kaks krooni liitri kohta ja lisaks veel käibemaksuna ühe krooni liitri kohta. Paratamatult jõuab kas või kütuse hinna tõus lõppkokkuvõttes ikkagi alati ka selle inimese ostutšekile, kes ostab esmatarbe- ja toidukaupu. Eelmisel aastal toimusid eriti valusad hinnatõusud. Laias laastus tähendab see seda, et igalt Eesti leibkonnalt on käibemaksu tõus, millega seoses oli planeeritud 150 miljonit lisakrooni ühes kuus, ja aktsiiside tõus, millega seoses oli planeeritud aastas 800 miljonit lisakrooni, ainuüksi sellel aastal ära võtnud 4500 krooni. Kui me arvame, et need lisatud maksud tulevad eikuski, siis peab ütleva, et eikuski need paraku ei tule. Võib-olla mingi koorma võtsid kaupmehed esialgu enda kanda, aga tegelikult jõuavad need maksutõusud, käibemaksu tõus ja aktsiiside tõus, siiski lõpuks lõpptarbivate ehk tavaliste Eesti inimeste ja tavaliste Eesti perede kanda.

Kui minister Jürgen Ligi ütles, et meie hinnatõus on kiirem sellepärast, et meie tarbimiskorvis on suurem rõhk toasoojal ehk Eestis ei ole toa kütmine luksus, siis ma eeldan, et see arusaam aitab ka homme koalitsiooni liikmetel Riigikogus edasi menetleda Keskerakonna algatatud seaduseelnõu, millega me soovime toasooja käibemaksu taas alandada. Toasooja käibemaks oli 2007. aastal 5%, nüüdseks on

sega neli korda tõstetud. Paratamatult ei tule see lisatud maks kuskilt mujalt, vaid see tuleb kinni maksta kõigil korteri- või majaomanikel. Nii et olles hinnatõusu poolest Euroopa Liidu kolme esimese seas, on Eestil vaja, et valitsus muudaks maksupoliitikat. Seda kiiret maksutõusu võis mõista eelmisel aastal, kui valitsuses oli teatav paanika ja oli vaja kiiresti eelarveauke lappida, aga selline kriisiaja poliitika ei saa jätkuda lõputult, sest eelkõige võetakse seda maksu just nendelt inimestelt, kellel on niigi toimetulekuga raskusi. Jälle tsiteerin ministrit. Ta ütles, et esmatarbekaupad ostetakse ikka ära, mis iganes hind neil on. Minister soovis sellega näidata, et toiduainetele ei ole mõtet madalamat käibemaksu rakendada. Ma ütlesin, et vastupidi, inimestel ei ole võimalik ilma toiduta toime tulla ja seetõttu panevad just esmatarbekaupadele, toidukaupadele, ravimitele, toasoojale lisatud maksud kõige suurema koormuse neile inimestele, kellel võib-olla tulumaksuga maksustatavat tulu ei olegi. Seda maksu maksavad ka pensionärid, seda maksu maksavad ka lapsed, seda maksu maksavad ka need inimesed, kes praegu tööd otsivad. Kuigi nad tulumaksu alandamisest mitte midagi pole võitnud, on lisatud käibemaks ja aktsiisid neile koormaks.

Ma ei ole rahul sellega, et me valitsuse tegevuse kajastamise asemel kuuleme lihtsustatud maigutusi, et valitsus poes hindu ei määra. Tegelikult ütleb ka Eesti Pank, et meie inflatsioon jääb lähiaastatel euroala keskmisest kõrgemaks, seda just administratiivsete meetmete tõttu. Seetõttu oleks võimalik maksualandustega hinnatõusu ohjeldada. See on ka üks põhjus, miks me ootame, et järgmise aasta riigieelarves oleksid plaanis vähemalt mingid maksualandused, näiteks toasooja, ravimite või põllumeeste kasutatava kütuse puhul. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoove ei ole. Head kolleegid! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.04.

Istungi kestus 1 tund ja 4 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 23. november 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) teise lugemise jätkamine

2. Kalapüügisteaduse muutmise seaduse eelnõu (798 SE) kolmas lugemine

3. Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) teine lugemine

4. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (797 SE) teine lugemine

5. Ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (656 SE) teine lugemine

6. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (286 SE) teine lugemine

7. Riikliku matusetootuse seaduse ja käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu (786 SE) esimene lugemine

8. Hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu (857 SE) esimene lugemine

9. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (795 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame täiskogu VIII istungjärku üheksanda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Koos viie kolleegiga Keskerakonna fraktsioonist esitame arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimine on ajendatud majandusajalehe Delovõje Vedomosti pöördumisest kõikide Riigikogu naissaadikute poole ja see räägib ühest ebaõiglasest olukorrast töötuskindlustushüvitise maksmisel. Lühidalt on olukord selline, et Riigikogu liikmete poole on pöördunud lapsevanem, kes koondati pärast kolm aastat kestnud lapsehoolduspuhkust. Koondamise järel pöördus ta koondamishüvitise saamiseks töötukassa poole, arvestades, et hüvitise suuruse arvestamisel võetakse aluseks enne lapsehoolduspuhkust saadud töötasu, kuid töötukassa arvestas hüvitise lapsehoolduspuhkuse ajal tööandja poolt kollektiivlepingu alusel makstud toetuste summast. Nendeks toetusteks olid jõulupremia ning koolitoetus, mis on ette nähtud kooliõpilase vanematele. Selgitades sellise olukorra põhjusi, viitab töötukassa töötuskindlustuse seadusele ning leiab, et rasedus-, sünnitus- ja lapsehoolduspuhkusel olev inimene töötab kuskil ning saab selle eest tasu, mille eest makstakse töötuskindlustusmaksleid. Töötuskindlustushüvitise arvutamisel võetakse aluseks see töötasu, mis oli enne koondamist. Antud juhul inimene tööd ei teinud, vastupidi, lapsehoolduspuhkusel viibimise tõttu oli tal õigus töötegemisest keelduda ning tööandja tasus toetusi kollektiivlepingu järgi kaks korda aastas. Lähtudes sellest informatsioonist, palume ministril vastata neljale küsimusele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nelja liikme nimel

annan üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. Majanduskriisi oludes on Eesti teinud mitu inimeste jaoks rasket otsust. 2009. aasta teise lisaeelarvega tõstis valitsus käibemaksu-määrä 18%-lt 20%-le, lisaks tõsteti mitut akt-siisimäärä ning tehti valusaid kärpeid. Rahan-dusminister koos Eesti Panga presidendiga tegi kirja eurogrupi presidendile, Ecofini presiden-dile ning eurovolinikule. Seoses selle kirjaga on meil härra rahandusministrile kolm küsi-must.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Tu-lin siia kõnepulti algatama seda eelnõu süda-mevärinaga ja käed on ka natuke higised. Vaa-dake, juhtub nii, et mõni idee ei saa kohe poo-lehoidu, erakonnad on selle vastu, kas või ainuüksi seetõttu, et ta pole nende oma. Aga aja jooksul muutub idee tuttavaks ja tema poo-lehoidjate hulk suureneb. Üks sellistest idee-dest on olnud tasemekoolituse kulutuste välja-arvamine erisoodustuste reast. Nüüd, kus siia-maani sellele kõige rohkem vastu sõdinud erakond teatas eelmisel nädalal ka oma poole-hoiust, ei ole midagi, mis takistaks seda sea-dust veel enne Riigikogu valimisi vastu võtta. Kui nüüd keegi ütleb mulle, et selle ideega ei ole sa, mees, siin meie ees esimest korda, siis on tal õigis – see on seitsmes kord!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem eelnõude ja arupärimiste üleand-mise soove ei ole. Olen juhatuse nimel võtnud vastu kaks seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui need vastavad meie kodu- ja töökorras sätestatud nõuetele, siis otsustatakse eelnõude menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul ja arupärimised edastatakse adressaatidele viivi-tamatult.

Nüüd teated. Esiteks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised Eesti Panga presidendile ja sotsiaalministrile. Teiseks, homme, s.a 24. novembril osalevad infotunnis valitsusliikmetest peaminister And-rus Ansip, rahandusminister Jürgen Ligi ja si-seminister Marko Pomerants.

Viime läbi kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu lii-get, puudub 13 Riigikogu liiget.

1. 2011. aasta riigieelarve seaduse eel-nõu (822 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Võime asuda oma tänase päevakorra juurde. Täpsustuseks ütlen, et seoses neljapäevase istungi tööaja lõppemisega jäi meil eelmisel nädalal pooleli Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu teine lugemine. Pooleli jäi see muudatusettepane-kute läbivaatamise juures ja me jätkame nüüd muudatusettepanekute läbivaatamist. Eelmisel neljapäeval jäime muudatusettepaneku nr 104 juurde. Keskerakonna fraktsioon jõudis võtta küll kümneminutilise vaheaja enne selle ette-paneku hääletamist, kuid hääletamiseni me ei jõudnud. Nii et panen nüüd hääletusele muu-datusettepaneku nr 104, mille on esitanud Era-konna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt oli 6 Riigikogu liiget, vas-tu 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leid-nud toetust.

Muudatusettepaneku nr 105 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut 105 hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 105, mille on esitanud Keskerakonna frakt-sioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt 36, vastu 48, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek nr 105 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 106 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 106, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt 36, vastu 49, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek 106 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 107 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 107. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 48, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek nr 107 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 108 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 108. Palun hääletada!

Poolt 39, vastu 47. 108. parandusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 109, esitajad on Mai Treial ja Ester Tuiksoo, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 109. Palun hääletada!

Poolt 35, vastu 48, erapooletuid ei olnud. 109. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

110. muudatusettepanek, esitaja Evelyn Sepp, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 110. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

36 poolt, vastu 47, erapooletuid ei olnud. 110. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

111. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele 111. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 50, erapooletuid ei olnud. 111. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 112, esitaja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 112. Palun hääletada!

Poolt 40, vastu 48, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek nr 112 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 113 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 113. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 48, erapooletuid 1. Muudatusettepanek nr 113 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 114 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 114. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 49, erapooletuid 1. Muudatusettepanek nr 114 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 115 on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 115. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 49, erapooletuid 1. Muudatusettepanek nr 115 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 116 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 116. Palun hääletada!

38 poolt, 50 vastu, 1 erapooletu. Muudatusettepanek nr 116 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 117 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 117. Palun hääletada!

37 poolt, 49 vastu, 1 erapooletu. Muudatusettepanek nr 117 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 118 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 118. Palun hääletada!

38 poolt, 47 vastu, 1 erapooletu. Muudatusettepanek nr 118 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 119 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 119. Palun hääletada!

37 poolt, 48 vastu, 1 erapooletu. Muudatusettepanek nr 119 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 120 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 120. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 50, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek nr 120 ei leidnud toetust.

Head kolleegid! Enne kui me lähme 121. muudatusettepaneku hääletamise juurde, on mul palve, et te lülitaksite istungisaalis oma mobiiltelefonid välja või paneksite vähemalt hääletule režiimile, sest täna on õige mitu mobiili õige kõva helinaga helisenud.

Lähme muudatusettepaneku 121 juurde, esitaja Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun 121. muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 121. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 48, 1 erapooletu. Muudatusettepanek nr 121 ei leidnud toetust.

Ettepaneku nr 122 on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Palun 122. muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 122. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 37, vastu 48 Riigikogu liiget, 1 oli erapooletu. Muudatusettepanek nr 122 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 123 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 123, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt 39, vastu 50, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek nr 123 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 124 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 124. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 39, vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek nr 124 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 125 on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 125, mille on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 48, erapooletuid 1. Muudatusettepanek nr 125 ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 126 on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 126. Palun hääletada!

Poolt 38, vastu 48, erapooletuid 1. Muudatusettepanek nr 126 ei leidnud toetust.

Viimane muudatusettepanek on ettepanek nr 127, mille esitajad on Mai Treial ja Ester Tuiksoo, juhtivkomisjon on arvestanud seda ettepanekut osaliselt.

Head kolleegid! Me oleme läbi vaadanud kõik 2011. aasta riigieelarve seaduse teiseks lugemiseks esitatud muudatusettepanekud. Sellega on seaduseelnõu 822 teine lugemine lõpetatud. Kuivõrd tegu on riigieelarvega, siis määrان eelnõu 822 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 29. novembri kell 12.

2. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (798 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu puhul on tegu lõpphääletusega. Kas fraktsioonide esindajatel on soov avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kaasrahvasaadikud! Meie ees on kalapüügiseaduse muutmise 31. eelnõu. Selle ajal jooksul, mil seadus on kehtinud, on seda siis 31 korral parandatud ja menetluses on veel kaks eelnõu, mis samuti muudavad seda paljumuudetud seadust.

Kas seadus muutub nüüd selliseks, nagu meie kutselised kalurid tõesti südamest ihkavad ja ootavad? Kahjuks pean ma vastama, et nii see ei ole. Tegemist on kosmeetiliste parandustega, olemuslikult see seadus meie ühte väga olulist rahvuslikku elatusala – rannakalandust – ei paranda, rannakalureid ta juurde ei too ja seadus ei muutu rannakaluri jaoks paindlikumaks, pigem läheb veelgi keerulisemaks.

Mida siis sotsiaaldemokraadid kalapüügiseaduselt ootavad? Nad ootavad, et selles seaduses tehtaks ära need parandused, mida nii põllumajandusminister kui ka keskkonnaminister keskkonnakomisjoni ees ja fraktsioonidega kohtudes pea nelja aasta jooksul lubanud on ning mida me kahjuks siiani veel näinud ei ole. See on selge vahetegemine harrastuskalapüügi kahe osa vahel. Üks asi on meelelahutuslik püük, sportlik kalapüük ehk see, kui minnakse, poeg või tütar paadis kaasas, merele, järvele või randa, ollakse looduses ja lahutatakse meelt. Teine osa harrastuspüügist puudutab veterankalureid, randlasi, neid, kes on eluaeg kutselise kalapüügiga tegelnud ja tahaksid nüüd vanaduspäevil veel ühe võrguga mandril või kolme võrguga väikesaartel oma endist elukutset jätkata ning püüda merehõbedat nii oma pere kui ka naabrite lauale. Harrastuskalapüügi lahkulöömist on lubatud, aga kahjuks eelnõu Riigikogu ette jõudnud ei ole.

Samuti tahaksin meelde tuletada, et Euroopa kalandusreformi üks põhimõtetest on oluliselt toetada just rannakalapüüki, sest rannapüük loob juurde uusi töökohti, toetab rahvuslikku elustiili. Kalandusreformi põhidokumendis on ette nähtud individuaalkvootide sisseseadmine kaluritele, et kõigil oleksid võrdsed võimalused, et kõigil kaluritel oleks võimalik püüda sõltuvalt ilmastikust ja kalaparvede liikumisest täis oma limiit, nagu seda kunagi eesti keeles nimetati, tänapäeval tarvitav sõna on "kvoot".

On veel palju teisigi asju, mida kalurid kalapüügiseadusest väga ja väga ootavad. Nad

ootavad võrgusilma suuruse muutmist või vabaks laskmist ja kala mõõdu taastamist, aga kahjuks ei ole kalurite, kalurite ühenduste ja valitsuse vahel toimunud tõsiselt võetavat diskussiooni. Me loodame, et nende paari-kolme veel selle Riigikogu koosseisu tööks jäänud kuu jooksul mõlemad ministriumid siiski räägivad kaluritega läbi ja jätavad järgmisele Riigikogu koosseisule pärandiks vähemalt nende probleemide lahenduste ettepanekud.

Kogu eeltoodu valguses ei saa mitte kõik meie erakonna liikmetest siin saalis selle eelnõu poolt hääletada ning loodan, mehed ja naised mõlemal pool saalis, et enne, kui te nupule vajutate, mõtlete selle üle, mida oleks siiski vaja rannakalanduse ellujäämiseks teha. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja me võime asuda seaduseelnõu 798 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu 798. Palun hääletada!

Poolt 74, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 798 on seadusena vastu võetud. (Tabel 1.)

3. Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Eelnõu arutati rahanduskomisjonis 8. novembri istungil. Muudatusettepanekute tähtjaks eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Komisjon otsustas eelnõus teha ühe muudatuse, millega ühtlustatakse alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses ning maksukorralduse seaduses kasutatav terminoloogia. Täpsemalt, mõiste "registreeritud kaupleja" asendatakse mõistega "registreeritud kau-

basaja". Rahanduskomisjon otsustas teha ettepaneku saata eelnõu teisele lugemisele ja teine lugemine lõpetada. Juhul kui teine lugemine täna lõpetatakse, teeb rahanduskomisjon ettepaneku saata eelnõu kolmandale lugemisele 25. novembril ja panna lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Näib, et küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 802 kohta on niisiis esitatud üks muudatusettepanek, selle esitaja on juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud ja sellega on seaduseelnõu 802 teine lugemine lõpetatud.

4. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (797 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu puhul on tegemist teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Komisjon arutas seda eelnõu 8. ja 15. novembril ning otsustas konsensuslikult ja koostöös algatajate esindaja Rahandusministeeriumiga teha eelnõus kaheksa muudatusettepanekut. Enamik muudatustest on normitehnilised ja täpsustavad, sisulistest nimetaksin vaid kolme.

Muudatusega nr 7 pikendatakse erandkorras 2009. aastal teise liikmesriigi maksukohustuslase poolt Eestis tasutud käibemaksu tagastamise taotluse esitamise tähtaega 2011. aasta 31. märtsini. See tuleneb direktiivist.

Muudatusega nr 3 nähakse ette metallijäätmete ja kinnisvara pöördmaksustatava käibe kohta igapäevase arvestuse sisseseadmise kohustus, mis tagab parema kontrolli selle maksupettusvastase meetme üle.

Muudatus nr 2 sätestab ühendusesisese käibe aruande summade kajastamise täiseurodes. See tuleneb ka direktiividest. Komisjon teeb konsensuslikult ettepaneku eelnõu teine luge-

mine lõpetada ja viia kolmas lugemine läbi neljapäeval, 25. novembril. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Palun vabandust, austatud ettekandja! Näib, et siiski tekkis üks küsimus. Annan küsimuseks sõna Silver Meikarile. Palun!

Silver Meikar

Ma palun vabandust, et nupule vajutamine jäi pool sekundit hiljaks! Soovin küsida seaduseelnõu § 1 punkti 9 kohta, mis näeb ette käibemaksuseaduse § 15 lõike 4 punkti 4 muutmise. Paraku pole sätestatud, mida tähendab sõna "peamiselt", mis võib seaduse rakendamisel tekitada raskusi. Eelnõu seletuskirja kohaselt, tsiteerin: "Kui lennuväljateenus või navigatsiooniteenus osutatakse õhusõidukile, mis kuulub lennuettevõtjale, kes teostab peamiselt rahvusvahelisi lende, siis rakendatakse 0%-list maksumäära. Kehtiva sõnastuse kohaselt maksustatakse 0%-lise määraga peamiselt rahvusvahelistel lendudel lendavale õhusõidukile osutatav lennuväljateenus või navigatsiooniteenus." Enamikul juhtudel praktikas eelnevat tingimused ühtivad. Seega soovin küsida: kas võib eeldada, et kuna Eesti on väike riik, siis rahvusvahelist lendu sooritav õhusõiduk teebki peamiselt rahvusvahelisi lende korraldava lennuettevõtja õhusõiduki lendu ning selle lennu teenindamisel tuleb rakendada 0%-list käibemaksumäära, nagu tehakse praegu?

Tarmo Mänd

Täna küsimuse eest! Ma arvan, et te olete asjast õigesti aru saanud ja nii see jääb ka edaspidi kehtima.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja!

Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 797 muudatusettepanekud. Neid on kokku kaheksa. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Ka teise, kolmanda, neljanda, viienda, kuuenda, seitsmenda ja kaheksanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Oleme seaduseelnõu 797 muudatusettepanekud läbi

vaadanud. Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 797 teine lugemine on lõpetatud.

5. Ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (656 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Robert Antropovi!

Robert Antropov

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Olen teie ees väga põneva seaduseelnõuga, mis on leidnud ja leiab veelgi käsitlust meedias ning on tõstnud esile päris huvitavaid mõtteid. Seetõttu pidi õiguskomisjon selle eelnõu käsitlemisel tegema ära väga põhjaliku töö, kohtuma asjahuviliste osapooltega nii oma komisjoni istungitel kui ka töögruppides, tehes seda mitmeid kordi. Jutt käib ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse eelnõust 656, mis rahvakeeli leidis endale pealkirjaks allikakaitse seadus.

Komisjon käsitles seda eelnõu viimati oma istungitel 8. ja 15. novembril. Sisuliselt olid kahel viimasel istungil komisjonis käsitusel teemad, mis puudutasid võlaõigusseaduse muutmise sätteid ehk nn ennetava kahjuhüvitise väljamõistmise paragrahvi. Kahel viimasel komisjoni istungil osales ka Eesti Ajalehtede Liidu esindaja ning ajalehtede liidu ettepanekud said põhjalikult läbi arutatud.

Üldiselt peab ütlema, et komisjon kaasas eelnõu käsitlemisse väga paljusid osapooli. Need olid nii meedia esindajad, õigusteadlased, ettevõtjate kui ka näiteks arstide liidu esindajad. Komisjon püüdis leida nii oma korralistel istungitel kui ka töögruppides eelnõule paremat sõnastust, et ühiskonnas ei tekiks pingeid ega hirne ning ei riivataks kellegi põhiõigusi kas siis sõnavabaduse piiramisega või au

ja väarikuse teotamisega. Viimati olime allikakaitse eelnõuga siin saalis teie ees s.a 7. aprillil, mil eelnõu läbis esimese lugemise. Pärast esimest lugemist toimus veel kaks töögrupi istungit ja kolm korralist komisjoni istungit.

Nüüd siis meeldetuletuseks veel kord eelnõu põhiteeside juurde. Komisjonis jäi pärast pikka arutelu ja vaidlusi kõlama siiski konsensuslik arvamus, et ajakirjaniku ja tema allika kaitset tuleks reguleerida seaduse tasandil. Eelnõu peamine eesmärk on tagada tunnistajana ütluste andmisest keeldumise õigus kõigile inimestele, kes töötlevad informatsiooni ajakirjanduslikul eesmärgil. Lihtsamalt öeldes see ongi ajakirjaniku ja ajakirjaniku allika kaitse. Eelnõu näeb ette, et kohtunikul on õigus nõuda ajakirjanikult allikate kohta ütlusi, kui kriminaaluurimine puudutab kuritegu, mille eest on ette nähtud vähemalt kuni kaheksa aastat vangistust, ehk tegemist on tõepoolest raske ja ohtliku kuriteoga, kui ütluste andmiseks esineb ülekaalukas avalik huvi ning muude menetlus-toimingutega kas ei ole võimalik tõendeid koguda või on see oluliselt raskendatud. Lihtsalt meeldetuletuseks ütlen, et kehtiva õiguskorra järgi on kohtunikul võimalik ajakirjaniku allikat küsitleda ja kohtusse välja kutsuda ükskõik millise süüteo puhul. Arutatava eelnõuga me soovime seda õigust kitsendada ning allika identifitseerimine kohtus saab toimuda üksnes nimetatud raskete ja ohtlike kuritegude puhul, mille eest karistuseks on ette nähtud vähemalt kuni kaheksa aastat vangistust. Kurjategija tabamiseks ja süüdimõistmiseks näiteks raskete, ühiskonnale ohtlike kuritegude puhul peab kohtule jääma võimalus allikas identifitseerida. Siin loobusid eelnõu algataja ja komisjon kompromissina nn kuriteoparagrahvide kataloogist – selles kataloogis olid välja toodud karistusseadustiku nn kuriteoparagrahvid. Loobuti ka teise astme nn lekitamisparagrahvidest ja piirduti vaid vähemalt kuni kaheksa-aastase karistusmääraga kuritegudega.

Veidi selgituseks, miks komisjon siiski otsustas loobuda teise astme kuritegude paragrahvidest ehk lekitamisparagrahvidest ja miks vastava muudatusettepaneku autorid – meie kolleegid Gräzin ja Riisalu – võtsid selle ettepaneku tagasi. Põhjus oli selles, et ühiskonnas on vajalik ajakirjanduse nn sanitariroll. Väga paljude tehingute, ametkonnasiseste tegemiste puhul on vahel vaja, et sealt tuleb

välja huvitav informatsioon, mis leiab avalikkuses kajastust ja ka hukkamõistmist. Näiteid ei pea ma siin vist tooma, kuna me kõik loeme ajalehtedest, mis toimub riigihangete ümber, mis toimub nn onupojapoliitika valdkonnas, omakasu tagaajamisel jne. Sellepärast on selline heas mõttes infolekitamine või need infolekitajad, need allikad käesoleva eelnõuga kaitstud.

Nüüd räägiksin mittevaralise kahju hüvitamisest. Siin paneksin kaalu teisele poolele inimese au ja väärkuse teotamise. Sõnavabadus ning au ja väärkus on tõesti kaks põhiseaduslikku väärtust. Sõnavabadus on teatavasti demokraatia alustala ja inimeste põhiseaduslik õigus, kuid seda tasakaalu on keeruline leida. Ma usun siiralt, et nii eelnõu autor ja õiguskomisjoni liikmed kui ka rohked huvilised ning asjatundjad on eelnõu väljatöötamisel, arutamisel ja muutmisel tõesti püüdnud seda tasakaalu saavutada, leida just sellist tasakaalu, kus kellegi põhiõigusi poleks riivatud. Aga ma pean tunnistama, et paljudele saavutatud kompromissidele vaatamata on jäänud õhku mõned küsitavused ja kahtlused. Näiteks veel eile saatsid Eesti Ajalehtede Liit ja Eesti Arstide Liit nii õiguskomisjonile kui ka õiguskantslerile pöördumise, kus taas kord tõstatatakse mõned küsimused käesoleva eelnõu kohta.

Head kolleegid! Kutsun teid siiski üles, et anname aega sellel õigustaval ja ka kohtupraktikal kujuneda, sest me loome uut õigusruumi, mis seni ei ole selles valdkonnas kehtinud. On olnud selline, ütleksin, vabatahtlik ajakirjanduseetika järgimine ning ükski seadus pole seni inimese au ja väärkust piisavalt kaitsnud. Nii et laseme kohtupraktikal ja sellel uuel õigustaval kujuneda.

Pingeid tekitas ka selline mõiste nagu "ennetav kahju hüvitamine", kus jutt on mõistlikust rahasummast, mille määramisel arvestatakse rikkumise raskust ja ulatust, kahju tekitaja käitumist ning hilisemat suhtumist kahjustatud inimesse. Ühtlasi võimaldab eelnõu kohut hüvitise määramisel arvesse võtta kahju tekitaja varalist seisundit. Rõhutan just seda viimast – varalist seisundit. Mõte on mõjutada hoiduma edasisest kahju tekitamisest, see olekski võib-olla see nn ennetav toime. Kahju tekitaja varalise seisu arvestamine on vajalik

selleks, et väljamõistetav hüvitis oleks mõjus ja aitaks ära hoida edaspidiseid rikkumisi.

Inimese au ja väärkuse teotamine, valede andmete avaldamine, mille eest on võimalik välja mõista kahjuhüvitist, võib toimuda meie ühiskonnas ka laiemalt kui ainult meedias. Käesolev eelnõu, rõhutan, ei ole suunatud ega reguleeri ainult ajakirjandusvaldkonda, vaid võib puudutada ka näiteks interneti suhtlusvõrgustikus ja avalike ürituste sõnavõttudes väljaöeldut.

Kokkuvõtteks võin öelda, et komisjonile laekus kokku kolm muudatusettepanekut, millest, nagu ma juba varem mainisin, ühe võtsid meie kolleegid Riisalu ja Gräzin tagasi. Laekus ka arvukalt arvamuskirju, viimati siis ajalehtede liidult. Ja kuna me pika ööistungi tõttu eelmisel nädalal seda eelnõu teisel lugemisel käsitleda ei saanud, siis tegi õiguskomisjon menetlusliku otsuse määrata eelnõu teine lugemine tänase päeva peale, s.o 23. novembrile, ja kui me täna teise lugemise lõpetame, siis panna eelnõu kolmandale lugemisele juba ülehommel, 25. novembril. Komisjoni ettepanek on niisiis täna teine lugemine lõpetada. Tänan!

Asesimees Keit Pentus

Aitäh! Arusaadavalt on ka küsimusi. Esiimesena saab küsimuseks sõna Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud ettekandja! Olemata õiguskomisjoni liige, on väga huvitav teada, kas te arutasite ka seda piirjoont, mis peaks tagama isikule kaitse ajakirjanduse poolt langetatava kohtuotsuse suhtes? Me teame ju üsna hulgaliselt neid näiteid, küll kohalikest ajalehtedest, küll üleriigilistest lehtedest, kus räägitakse süüteoist, kus kirjutatakse inimesest ning siis lisatakse sinna juurde, et sellise kuriteo eest võib talle määrata nii- ja niisuguse karistuse. Ja kõik see on vormistatud selliselt, nagu oleks kohtus juba otsus langetatud. Neid kaebusi on ju rahva hulgas hästi palju. Mis te arvate, kas see seadus suudab sellist isiku ja tema väärkuse kaitset tagada või mitte?

Robert Antropov

Esiteks, ma tahaksin juhtida tähelepanu, et kui me räägime karistusseadustikust ja seal ettenähtud karistusmääradest, siis ma rõhutan,

et tegemist on karistustega. Kui me räägime eelnõust 656, siis me räägime mittevaralise kahju hüvitamisest ehk me räägime kahju hüvitamisest. Siin on suur vahe! Muidugi arutas komisjon ka seda, et selle kahju hüvitamisel peavad olema mingid piirid, alampiirid või ülempiirid. Kuid me jääme siiski arvamusele, et kohtuniku otsustusõigust me ei sooviks piirata, ka põhjusel, et seni on välja kujunenud teatud kohtutava ja kohtupraktika, ning kui käesolev eelnõu jõustub seadusena, siis tekib kohtunikul veel lisavõimalus sellesama mittevaralise kahju eest hüvitise määramisel arvestada rikkuja varalist seisut. See ongi see uus mõte, mis siia juurde tuuakse. Ehk need teie küsitud piirmäärad olid tegelikult Eesti Ajalehtede Liidu ettepanekute hulgas, kus nad soovisid näiteks ülempiiri tõmmata üksikisikute puhul 1000 euro peale ja rikkujate ettevõtete puhul 10 000 euro peale. Kuid nagu ma eespool ütlesin, ei pidanud komisjon vajalikuks kohtuniku otsustusõigust piirata ja kõik jääb niimoodi ka tulevikus, kõik need kahjuhüvitise suurused jäävad ka tulevikus kohtuniku otsustada.

Aseesimees Keit Pentus

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Mulle tundus, et kolleeg Soosaare küsimus oli küll hoopis teisest vallast kui vastus, aga sellega õiendagu kolleeg Soosaar ise. Minu küsimus on järgmine: kuna osa vastuolusid jäi ikkagi üles, kas komisjon kaasas siis nende vastuolude lahendamisse sõltumatuid eksperte, näiteks ülikoolidest, eelkõige just ülikoolidest? Kui jah, siis kes need olid?

Robert Antropov

Nagu ma mainisin, sai komisjon kokku päris mitme osapoolega nii töögruppides kui ka komisjoni istungitel ja ma võin mõnda neist mainida. Kuna eelnõu puudutab meie ajakirjandust, siis olid peaaegu kõikidel komisjoni kokkusaamistel esindatud meediaväljaanded, nimetan kas või rahvusringhäälingut, BNS-i, ajalehtede liitu. Kaasatud oli ka teadlasi. Õigusteadlasi esindas seekord Tartu Ülikooli eraõiguse instituut eesotsas Paul Varuliga. Olid esindatud ettevõtjate liit ja, nagu ma mainisin,

arstide liit. Nii et selles mõttes püüdis komisjon arutada eelnõu avalikult ja kõiki asjast huvitatud osapooli kaasates.

Aseesimees Keit Pentus

Trivimi Velliste, palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab Eestiga kultuuriliselt sarnaseid riike ja õigusruume. Kas komisjonis oli juttu mõnest teisest meile lähedasest riigist ja sealsest õiguspraktikast? Kas kusagil rakendatakse näiteks ennetava trahvi puhul seda ülemist lage või ei ole selliseid näiteid teada?

Robert Antropov

Jah, komisjonis olid käsitlemisel teiste riikide samalaadsed seadused. Võib öelda, et kindlasti me leiame sarnasusi nii Saksamaalt, USA-st kui ka Põhjamaadest. Selle eelnõu algatamise eesmärk oli aga reguleerida meie õigusruumis valdkond, mis on seni reguleerimata, mis puudutab iga päev meie tegemisi ja võib-olla väga paljus ka suunab inimese elu. See oli eelnõu autori tööplaani võetud eelnõu ja loomulikult uuriti selle väljatöötamisel ka kõikvõimalikku muu maailma praktikat.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Lugupeetud ettekandja! Olin koos teiega Riigikogu õiguskomisjoni juurde loodud selle seaduseelnõu töörühma liige, nii nagu ma olin ka õiguskomisjoni juurde loodud võlakaitse seaduse töörühma liige. Kui ma võrdlen nende kahe töörühma tööd, siis võlakaitse seaduse arutamiseks me käisime koos üle aasta, koosolekuid toimus töörühmas kümneid. Kahjuks nn allikakaitse seaduse töörühmast jõudis minuni ainult kaks kutset. Minu küsimus teile kui selle töörühma eestvedajale: miks oli siis selline olukord, et ühte seaduseelnõu arutati õiguskomisjonis kümneid kordi ja aasta aega, arvestades huvigruppide tahet, aga käesoleva seaduseelnõu puhul toimus paar formaalset kokkutulekut ning selle tõttu ei arvestatud ka huvirühmade tagasisidet?

Robert Antropov

Aitäh! Ma ei oska täpselt öelda, kuidas need kutsed liikusid, kellele ja mitmel korral neid saadeti, aga nagu ma oma ettekandes mainisin, pärast siin saalis 7. aprillil toimunud esimest lugemist käsitleti seda teemat kahel õiguskomisjoni istungil ja kolmel töögrupi istungil. Nii et viis kohtumist aprillist saadik. Enne seda oli neid kohtumisi vähemalt sama palju ehk me võime öelda, et aasta jooksul on kokku saadud vähemalt kümme korda. Aga ma usun, et õiguskomisjoni ametnikud oskavad vastata, kuidas täpselt need kutsed liikusid ja miks teid kümnest koosolekust ainult kahele kutsuti.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Rumm, teine küsimus, palun!

Hannes Rumm

Aitäh! Jätuks eelmisele küsimusele: ma olen kindlalt seda meelt, et kahjuks on allikakaitse seadusega kordades vähem tööd tehtud kui võlakaitse seadusega. Aga minu teine küsimus on selline. Mis seal salata, nii Toompea koridorides kui ka ajakirjanduses on esitatud väide, et allikakaitse ja võlakaitse seadused on selles mõttes omavahel lahutamatu seotud, et Reformierakond pakkus IRL-ile kokkulepet, et kui te tahate, et võlakaitse seadus, mis puudutab tuhandeid perekondi, vastu võetakse, siis tasuks selle eest peate toetama ka allikakaitse seaduse vastuvõtmist, mis puudutab võib-olla nelja-viit üksikjuhtumit Eesti ajakirjanduses ning on suuresti justiitsminister Rein Langi isiklik kättemaksuaktsioon Eesti ajakirjanduse vastu, kes on teda tõsiselt rünnanud. Kas te kinnitate seda väidet?

Robert Antropov

Kas küsimus oli, et kas ma kinnitan? Loomulikult ma ei kinnita seda väidet ning allikakaitse seaduse eelnõu ei ole sugugi vähem menetletud ja vähem arutatud. Kõikidel osapooltel oli võimalus oma arvamus esitada ja koostöös, nagu ma mainisin, Tartu Ülikooli eraõiguse instituudiga sai sellele eelnõule antud parim sõnastus, mis sisaldab ka kõikvõimalikke kompromisse.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Sõnavabadus ja arvamus avaldamise õigus on demokraatia põhiõigusi, kuid piisava tähelepanuta on jäänud see pool, et keegi ei tohi rikkuda teise poole samasuguseid õigusi. Kas arutatava seadusega on see tagatud paremini kui varem?

Robert Antropov

Jah, nagu ma mainisin, selle seaduse üks põhieesmärke ongi olnud leida tasakaal sõnavabaduse ning inimese au ja väärkuse kaitsmise vahel. Ma usun tõesti, et kui eelnõu võetakse seadusena vastu, siis inimeste üks põhiõigus lisaks sõnavabadusele, au ja väärkuse kaitse, saab olema veelgi paremini tagatud.

Aseesimees Keit Pentus

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Hea ettekandja! Kas sa võid siinkohal meile siiski otsesõnu kinnitada, et sina ei tea mitte midagi kahe võimupartei vahel sõlmitud kokkuleppest, et üks toetab võlakaitse seadust ja teine toetab käesolevat seadust?

Robert Antropov

Ei, sellisest kokkuleppest ei tea ma midagi.

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Kuna te väitsite, et kõikvõimalike huvigruppidega on räägitud, kõik eri-meelsused on juba ette lahendatud ja mis kõik veel, siis minu küsimus on selline. Kui nüüd hääletustulemus paistab kalduvat selle seaduse vastuvõtmise poole ning meedia, kes on valdav huvigruppide hulgas, reageerib sellele poolhääletusele, kuidas nüüd öelda, üsna rae-vukalt, kas te olete siis töögrupi juhina ja komisjoni liikmena valmis oma väiteid selles suhtes korrigeerima, et kõikide osapooltega ei olnud ikka räägitud? See küsimus on natuke nagu tulevikku suunatud.

Robert Antropov

Aitäh! Kõigepealt ma pean ütlema, et meie demokraatlikus ühiskonnas on isegi pärast sea-

duse vastuvõtmist veel institutsioone, kes saavad sellele seadusele hinnangu anda. Kõigepealt, Eesti president peab selle seaduse välja kuulutama ja selleks läbitakse ka teatud protseduurid, tehakse teatud analüüse. Teiseks, meil on õiguskantsleri institutsioon, kelle põhiülesanne ongi jälgida seaduste täitmist. Nii et ma usun, et isegi pärast seaduse vastuvõtmist võivad debatil selle seaduse ümber jätkuda ja pädevad institutsioonid annavad ka oma hinnangu.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Mul on kaks küsimust. Esimene oli üleval ka eelnõu esimesel lugemisel. Et nüüd kaitseb siis teatud tegevus ajakirjanikku seaduse tasemel paremini. Mind huvitab see vahekord: mida on vaja teha seadusega ja mis töötab niigi? Kas komisjonil on teada, et Eesti kohtud oleksid küsinud ajakirjanikult midagi sellist, mis nüüd selle seaduse vastuvõtmise järel saab olema keelatud?

Robert Antropov

Ei, otseselt sellist kohtupraktikat ei ole Eesti õigusemõistmises veel tekkinud. Aga kui me räägime seaduste väljatöötamisest ja nende jõustamisest üldse, siis seadusi me ei võta vastu ainult tagantjärele tarkusega, vaid seadustel on teatud ennetav roll. Väljastpoolt Eestit on aga kohtupraktikat leida küll ja küll. Nagu ma mainisin, väga paljudes riikides on ajakirjanik ja tema allikas säärastel seaduse tasemel kaitsitud.

Aseesimees Keit Pentus

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mõned head kolleegid püüdsid siin jätta muljet, nagu oleksid kaks eelnõu, üks juba vastuvõetud – võlakaitse seadus – ja täna arutusel olev allikakaitse, ühest ja samast ooperist. Kas sa võiksid üle kinnitada, et kui võlakaitse seaduse eelnõu sündis siin parlamendis, alustati puhtalt lehelt ja seetõttu oli kümnekond töörühma koosolekut, siis praegu menetletav eelnõu tuli Vabariigi Valitsuse

poolt ehk selle eelnõu puhul rakendus Riigikogu oma pädevuste ja oskustega alles poole protsessi pealt, mitte päris algusest, ning sellest tulenevalt erines ka töörühmade koosolekute arv? Kas on nii?

Robert Antropov

Jah, on nii. Neid seadusi ei algatatud üheaegselt ega menetletud ühtemoodi, vaid kumbki seaduseelnõu, nii võlakaitse seaduse eelnõu kui ka nn allikakaitse eelnõu, läbis oma menetlusprotseduurid. Nendel eelnõudel on ka erinevad vastutavad õiguskomisjoni liikmed. Nii et ma kinnitan, et mingit kokkumängu ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Näib, et küsimused on otsas. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Kolleegid! Meie menetluses on üks väga oluline eelnõu, millest sõltub, kas saavutame mõistliku tasakaalu sõnavabaduse, sh ajakirjandusvabaduse, ja inimeste au ning väärkuse kaitse vahel. Põhiseaduse § 45 ütleb: "Igaühel on õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil. Seda õigust võib seadus piirata avaliku korra, kõlbluse, teiste inimeste õiguste ja vabaduste, tervise, au ning hea nime kaitseks."

On ilmne, et põhiseaduse mõttega on kooskõlas vaid proportsionaalsed piirangud, kuid arusaam ühe või teise piirangu kohasuse üle on alati mõnevõrra subjektiivne. On üsna loomulik, et konkreetse seaduse puhul ongi siin otsus suuresti seadusandja käes. Kuid tark seadusandja võtab arvesse ka avalikkuse arvamust, eelkõige seadusest kõige rohkem puudutatud huvirühmade oma. Loomulikult ei ole need arvamused seadusandjale siduvad, sest päeva lõpuks vastutame just meie selle eest, millise seaduse me vastu võtame, kuid mida põhjalikumalt me seadust arutame nendega, keda see hiljem otseselt mõjutab, seda tõenäolisem on hea seaduse sünd.

Tahan siinkohal tunnustada õiguskomisjoni, kes ei tormanud valitsusest tulnud eelnõu parlamendis kiirkorras läbi lohistama, vaid eelistas seda arutada üsna mitmel koosolekul asjast

puudutatud huvirühmi kaasates, ning ma olen üsna veendunud, et selle tagajärjel on eelnõu muutunud paremaks. Seejuures tuleb rõhutada sedagi, et kuigi seadus on eelkõige õigusakt, on selle vastuvõtmine alati ka poliitiline akt. Tormata ummisjalu vastu võtma ajakirjandust käsitlevat eelnõu, mis oli tekitanud ajakirjandusringkondades sedavõrd negatiivset vastuvõttu, oleks olnud üsna vastutustundetu isegi juhul, kui eelnõu tekstil endal poleks olnud vähimatki viga, sest signaali kruvide kinnikeeramise kohta oleks saanud igal juhul nii rahvusvaheliselt kui ka siseriiklikult. On raske öelda, kumb neist kahest signaalist oluaks kahjulikum.

Kuigi meie ees on praegu oluliselt paremaks muutunud tekst ja vastuolud asjasse puutuvate huvirühmadega on muutunud tunduvalt leebemaks, ei tohi me siiski maha vaikida vastuolu seoses ennetava kahjuhüvitise, mis on veel õhus, nagu ka veel mõned väiksemad vastuolud. Olgem ausad, sellesama kahjuhüvitise teema ei ole sugugi mingi tühine nüanss, ja arvestagem, et kuigi seadus on oluline, ei ole selle vastuvõtmisega pöörast kiiret, sest nagu kolleeg Eiki Nestor mainis, ei ole ühtegi reaalselt kaasust, mis sunniks seda tegema. Seetõttu arvavad rohelised, et tuleks veel korra aeg maha võtta ja asjaomaste huvirühmadega veel kord maha istuda. Võib-olla näitaks senisest enam kaasata sõltumatuid eksperte, mitte ainult õiguseksperthe, vaid ka meediaeksperte, sest just see on parim viis ummikusse jooksnud eriarvamuste lahendamiseks ja dialoogiga edasiminekuks. Ning just selle tõttu ja mitte mingist kiusust või soovist eelnõu põhja lasta teen ma Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Arutagem avalikkust kaasates asjaomane regulatsioon veel kord läbi ja võtkem siis vastu selline seadus, mis kajastab tõelist ühiskondlikku kokkulepet. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Oleme taas tavapärase rutiini ees, kus me tõdeme, et Rein Langi nimeline Justiitsministeerium on toonud meie ette seaduseelnõu ikka selles pühas vaimus, mida kogu selle koos-

seisu ajal on kümnete seaduste puhul harrastatud ja mille kohta võib öelda, parafraaseerides täies teadmises klassikuid, et sõnavabadus on inimeste jaoks nii oluline asi, et seda ei tohi jätta inimeste otsustada, ammu ei pea nad aru saama, kuidas see käib. Nii me olemegi seaduseelnõu juures, mis, tõsi küll, seekord algas siiski diskussiooniga ja paljulubava diskussiooniga. Sellesama juba mainitud võlakaitse seaduse eelnõu ettevalmistamise töörühma eeskujul moodustati ka selle seaduse tarvis töörühm, mis sai mõned korrad kokku, alustas sisulist dialoogi ning muutis selle seaduseelnõu nii mõneski punktis oluliselt paremaks ja arusaadavamaks. Aga siis, nagu siinkohal juba korduvalt on vihjatud, ei olnud enam vaja avalikkusega diskuteerida, sest sündis kokkulepe põhimõttel vorst vorsti vastu ehk siis ühed saavad oma võlakaitse ja teised saavad oma allikakaitse. Me ei arva, et see on õige viis, kuidas seadusandja peaks talitama. Ja me ei arva kaugeltki, et selline vorst vorsti vastu seaduste tegemine oleks mõistlik tegu. Tuletame meelde, kuidas me paar aastat tagasi, kui oli esimene väga tõsine ragistamine eelarve kallal, võtsime samal ajal vastu ühe teise seaduseelnõu, mis oli rägelt Eesti Vabariigi põhiseadusega vastuolus, just nimelt samasuguse vorst vorsti vastu kaubategemise käigus (eelarve menetlemise tuhinas mindi kaasa põhiseadusvastaste seadusmuudatustega). Õnneks president seda seadust välja ei kuulutanud ja see tehti ümber.

Seega teeme ettepaneku käesoleva seaduseelnõu menetlemine katkestada, et kuulata ära vähemalt õiguskantsleri hinnang selle eelnõu kohta, mida taotleb Eesti Ajalehtede Liit. Me arvame, et tuleb tõsiselt suhtuda ajalehtede liidu ja teiste huvirühmade hoiatusse, et see seadus võib praegusel kujul olla vastuolus ka põhiseadusega, kuna see võib kahjustada sõnavabadust. Teiseks võib ennetava kahjuhüvitise toomine meie õigusruumi olla samuti põhiseadusvastane, sest kompenseeriva funktsiooni asemel muutub see karistavaks. Rääkimata sellest, et üks "sotsiaalselt sidusa" ühiskonna seaduslooja võiks natukenegi püüda ka avalikkusele selgitada, mis on ühe või teise seaduseelnõu taga, ja natukenegi pingutada selle nimel, et ühiskonnas oleks vähem hirne ning seadusandja ja valitsus vibutaksid vähem rusikaga omaenda inimeste ja omaenda riigi poole.

Täna tähelepanu eest! Siinkohal annan ka üle ettepaneku käesoleva seaduseelnõu teine lugemine katkestada.

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole, lõpetan läbirääkimised.

Vaatame läbi seaduseelnõu 656 kohta laekunud muudatusettepanekud, neid on kokku kaks. Esimese muudatusettepaneku, mida ettekandja ka tutvustas, on esitanud juhtivkomisjon. Teine muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud. Seaduseelnõu 656 muudatusettepanekud on nüüd läbi vaadatud.

Kuna Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 656 teine lugemine katkestada, siis selle ettepaneku me peame mõistagi läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõiguseaduse muutmise seaduse eelnõu 656 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 21 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid oli 2. Ettepanek seaduseelnõu 656 teine lugemine katkestada ei leidnud toetust. Seaduseelnõu 656 teine lugemine on lõpetatud.

6. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (286 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Õiguskomisjon arutas eelnõu 286 enne täiskogu teist lugemist kaheksal korral. Ma tahan kohe alustuseks tänada väga suure panuse eest õiguskantslerit, meie juba traditsioonilist abimeest ja kaasamõtletajat. Suu-

rem osa muudatusettepanekuid ongi algatatud õiguskantsleri tähelepanekutest ja märkustest tulenevalt, samuti on eelnõu paremaks muutmisele kaasa aidanud Riigikogu põhiseaduskomisjon, Riigikohus, Eesti Advokatuur, kes on kõik andnud eelnõu kohta oma arvamuse. Enamikule märkustele ja tähelepanekutele on antud vastused seletuskirjas või siis komisjoni töö aluseks olevates lisamaterjalides, aga peamistel muudatustel ja probleemkohtadel peatun ma ka täna oma ettekandes. Osaliselt on need muudatused sündinud õiguskomisjoni aruteludel. Me oleme õiguskomisjoni istungitel koos Õiguskantsleri Kantselei, Riigiprokuratuuri, Eesti Advokatuuri, Siseministeeriumi, Kaitsepolitsei ameti ja Justiitsministeeriumi esindajatega kuulanud ära erinevaid seisukohti.

Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon on menetluse käigus omalt poolt esitanud kolm muudatusettepanekut. Nüüdseks on esitaja need tagasi võtnud ja osaliselt tingis selle asjaolu, et tõstatatud küsimused on leidnud eelnõus lahenduse, nagu näiteks see, mis puudutab andmete kogumist teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamiseks. Me tuleme selle ettepaneku juurde tagasi ja arutame seda teise lugemise katkestamise järel. Etteruttavalt ütlen teile, et selle eelnõu lugemise me niikui nii katkestame, meil kõigil on võimalus muudatusettepanekuid esitada ja me kavatsime eelnõu Riigikogu õiguskomisjonis edasi menetleda. Täna me tõime eelnõu täiskogu ette eelkõige selle tõttu, et täiskogul oleks võimalik tutvuda kõikide muudatusettepanekutega, mis vahepeal on esitatud ja mida ka õiguskomisjon on arvestanud.

Eelnõu läbis esimese lugemise 2008. aasta 5. novembril. Me oleme vahepealse aja jooksul seda menetlenud, eelnõu menetlemine on võtnud omajagu aega ja see on kindlasti olnud põhjendatud. Ma tuletan lühidalt meelde ka selle eelnõu eesmärgi ja olulisemad muudatused kehtivas õiguses. Kõigepealt, väga lihtsalt öeldes on eelnõu eesmärk korrastada jälitustegevuse süsteemi, näha ette selged alused, mille olemasolu korral on lubatud teha isiku põhiõigusi riivavaid jälitustoiminguid, ning tõhustada järelevalvet nende üle. Kriminaalmenetluse seadustik sisaldab juba regulatsiooni jälitustoimingutega tõendite kogumise kohta kriminaalmenetluses. Eelnõuga me täiendame krimi-

naalmenetluse seadustikku selliselt, et seadustikus reguleeritakse kriminaalmenetlusvälist, nn korra-kaitselist või ohutõrje eesmärgil tehtavat jälitustegevust.

Kehtivas õiguses on problemaatiline selline korra-kaitselise jälitustegevuse alus, nagu on jälitustegevuse seaduse § 9 lõikes 3 sätestatud vajadus koguda teavet kuritegude ärahoidmiseks ja tõkestamiseks. Selle jälitustegevuse seaduse sõnastuse ebasobilikult laiale tõlgendusvõimalusele on vägagi rangelt juhtinud tähelepanu ka õiguskantsler. Eelnõu üks põhilisi muudatusi ongi nimetatud aluse muutmine. Me muudame seda nii, et jälitustoiminguga võib koguda teavet üksnes selliste kuritegude ettevalmistamise kohta, mis on kas esimese astme kuriteod või tahtlikud teise astme kuriteod, mille eest on ette nähtud vähemalt kuni kolm aastat vangistust. Selle tõttu on ka kuritegude ring, mille puhul on kriminaalmenetlusvälised jälitustoimingud lubatud, määratletud kitsamana.

Võrreldes kehtiva jälitustegevuse regulatsiooniga on kriminaalmenetlusvälistele jälitustoimingutele lisatud piiranguna kuriteo raskusaste. See piir seatakse analoogselt kriminaalmenetluses tehtavatele jälitustoimingutele kriminaalmenetluse seadustiku § 126²-ga. Jälitustoimingu eesmärk on siinkohal koguda teavet kuriteo ettevalmistamise kahtluse kontrollimiseks isiku suhtes, kelle puhul on alust arvata, et ta valmistab ette kuritegu. Jälitustoiminguks on üldjuhul vaja eeluurimiskohtuniku luba, erandjuhtudel võib jälitustoimingu teha ka prokuröri loal. Seega on nimetatud eelnõus väga oluline muudatus, et jälitustoimingut ei ole võimalik teha uurimisasutuse loal. Seaduse vastuvõtmisega tunnistatakse kehtetuks ka praegune jälitustegevuse seadus. Nagu te teate, seda seadust on lugematuid kordi muudetud, see on võrdlemisi pika ajaloo ja habemega seadus, mistõttu on igati põhjendatud ka seda valdkonda reguleerivaid seadussätteid värskendada.

Kõik eelnõu muudatusettepanekud on algatatud õiguskomisjoni konsensuslike otsustega. Peatun nüüd lühidalt mõnel olulisemal muudatusettepanekul.

Neljas muudatusettepanek. Sellega täiendatakse eelnõu § 1 punktiga 6, millega muudetakse kriminaalmenetluse seadustiku § 63 lõiget 2. See näeb ette, et julgeolekuasutuste sea-

duse alusel kogutud teave on kriminaalmenetluses tõendina kasutatav vaid riigi peaprokuröri loal. Me jõudsimme õiguskomisjoni istungil päris pikkade arutelude tulemusena järeldusele, et teabehanke korras kogutud teabe kriminaalmenetluses kasutamise absoluutne keelamine ei pruugi olla põhjendatud ega eesmärgipärane, kuid see saab toimuda vaid kõrgetasemelise kontrolli all üksikudel juhtudel ja arvestades neid piiranguid, mis on sätestatud jälitustegevusega kogutud tõendile. Selline piirang on eelkõige nn *ultima ratio* printsiip § 126¹ lõikes 2, mis tähendab seda, et jälitustoiming on lubatud, kui andmete kogumine muude toimingutega või tõendite kogumine muude menetlustoimingutega ei ole võimalik, ei ole õigeaegselt võimalik või on oluliselt raskendatud või ka siis, kui see võib kahjustada kriminaalmenetluse huve. Teiseks piiranguks on keeld, mis eelnõu kohaselt välistab ameti- või kutsetegevuses teatavaks saanud teabe tõendina kasutamise. Praktikas võib ette näha nimetatud sätte kasutamise vajadust üksnes äärmuslikel juhtudel, kõrge ühiskonnaohetlikkusega kuritegude puhul, nagu näiteks terrorismikuriteod, mille informatsiooni nn taaskogumine jälitusmenetluses ei pruugi enam üldse võimalik olla.

Kokkuvõtteks. Teabehankega saadud teave võiks olla teatud kitsastel tingimustel kriminaalmenetluses kasutatav ning miinimumkriteerium peaks olema see, et teabehankeline teave ei saa olla tõendiks juhul, kui samu andmeid saaks koguda kriminaalmenetluses jälitustoimingutega. Ja peaprokuröripoolne loa andmine aitab tagada, et kuritegusid uuritakse peamiselt ikkagi kriminaalmenetluses ning teabehange jääb vägagi erandlikuks juhtumiks. Teabehankega saadav teave saaks seega olla kriminaalmenetluses kasutatav juhul, kui on tagatud, nagu juba mainitud, nii *ultima ratio* põhimõtte kui ka kaitseõiguse. See oleks ka kooskõlas tänapäevaste tõendamispõhimõtetega.

Kümnes muudatusettepanek, mis on osaliselt seotud neljanda muudatusettepanekuga, räägib meile seda, et § 126² lõige 3 jäetakse välja sõnastuses: "Kaitsepolitsei ameti tegevusele teabe kogumisel karistusseadustiku 15. peatükis ettenähtud kuritegude ettevalmistamise kohta kohaldatakse julgeolekuasutuste seadust." See muudatus puudutab Kaitsepolit-

seiameti ning Politsei- ja Piirivalveameti pädevust teha kohtu luba nõudvaid jälitustoiminguid ja kasutada politseiagenti väljaspool kriminaalmenetlust. Kui kehtiva õiguse kohaselt on kohtu luba nõudvaid jälitustoiminguid õigus teha üksnes kriminaalmenetluse raames tõendite kogumise eesmärgil, siis selle eelnõuga jälitustoimingute tegemise õigust laiendatakse. Vastavalt pakutud regulatsioonile võivad ka Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitsei amet teha teatud kuritegude ettevalmistamise kohta teabe kogumise eesmärgil kohtu luba nõudvaid jälitustoiminguid. Nendeks jälitustoiminguteks on eelnõu kohaselt järgmised väga konkreetselt piiritletud kuriteod: rünne kõrge riigiametniku elule ja tervisele; rünne rahvusvaheliselt kaitstud isiku elule ja tervisele; tungimine diplomaatilist puutumatus omavale maa-alale, hoonesse või ruumi; kuritegeliku ühenduse organiseerimine. Seega on kuriteo koosseisud, mille puhul võib kohtuluba nõudvaid jälitustoiminguid teha, äärmiselt piiratud. Selle kuritegude kataloogi oleme arutanud läbi väga mitme osapoolega, kaasa arvatud Eesti Advokatuuriga, Riigikohtuga, Riigiprokuratuuriga ja õiguskantsleri esindajatega. Leiti, et selle kataloogi sätestamine sellises ulatuses on põhjendatud ja seadusmuudatusena piisav.

16. muudatusettepanek on tehtud paljuski meie debatis Eesti Advokatuuriga ja leidis komisjonis arvestamist. See aitab paremini tagada isikute kaitseõigust, annab kaitsjatele õiguse saada rohkem teavet jälitustoimingute taotlemise kohta, mistõttu jälitustoimingu protokoll kantakse edaspidi jälitustoimingu aluseks oleva kohtu loa või prokuratuuri loa kuupäev. Prokuratuurile taotluse esitamise kuupäev tagab paremini ka jälitustegevuse kontrollitavuse ning vajaduse korral toimingu peale kaebuse esitamise.

20. ja 21. muudatusettepanek on omavahel seotud. Lühidalt nendest. 20. muudatusettepanek puudutab jälitustoimingu tegemisest teavitamise puhul lähtumist kehtivast õigusest ja ka aktiivse teavitamise põhimõttest. Eelnõu on muudetud selles osas, et jälitustoimingu teavitatakse nii isikut, kelle suhtes on toiming tehtud, kui ka muud isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatus on toiminguga oluliselt riivatud ja kes on menetluse käigus tuvastatud. Seega ei pea eraldi tuvastama isikuid, keda ei

ole jälitusmenetluse käigus tuvastatud, ja see säte annab pädevuse hinnata, kas isiku era- ja perekonnaelu puutumatus on jälitustoimingu olulisel määral riivatud. Muudatuse kohaselt tuleb jälitustoimingutest teavitamise või sellest põhjendatult keelduv otsus teha kohe, kui on ära langenud seaduslik alus jälitustoimingute tegemiseks. Sellest tulenevalt tuleb otsus teatamise või mitteteatamise kohta teha siis, kui samal alusel ei ole enam võimalik jälitustoiminguid teha ning kaob ära nõue, et otsus tuleb teha pärast iga jälitustoimingu. Muudatusettepanek 21 on tingitud õiguskantsleri märkusest. Tagamaks isiku õiguste paremat kaitset, tuleb isiku teavitamisel tema suhtes tehtud jälitustoimingu selgitada talle nii edasikaebamise võimalust, selle korda kui ka õigusliku aluse ja kohtualluvuse valikut.

23. muudatusettepaneku aluseks on jällegi põhjalikud arutelud õiguskomisjoni istungil. Me oleme täiendanud eelnõu teksti §-ga 126¹⁸ ja muudatuse kohaselt hõlmab see regulatsioon kaebamist jälitustoimingu või jälitustoimingu teavitamata jätmise ning jälitustoimingu kogutud teabe tutvustamata jätmise peale. Siin me eristame edasikaebemenetlust erinevatel alustel tehtud jälitustoimingute puhul. Põhimõtte on lihtne, konkreetse jälitustoimingu puhul on vaja vaadata, millistel alustel see on tehtud. Kui on tegemist kriminaalmenetlusliku alusega, siis kohaldub edasise menetluse puhul ka kriminaalmenetluse seadustik, kui on tegemist aga kriminaalmenetlusvälise jälitustoimingu, siis kohaldatakse kaebemenetluses haldusmenetluse seaduse ja halduskohtumenetluse seadustiku sätteid.

Riigikogu õiguskomisjon, nagu ma ütlesin, teeb täna ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada ja anda täiskogule võimalus esitada täiendavaid muudatusettepanekuid. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On ka küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Trivimi Velliste. Palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab selle eelnõu üldisemat või filosoofilist tausta seoses tehnoloogia erakordselt kiire arenguga. Me teame, et küberruumis aset leidvaid kuritegusid on sage li väga raske tuvastada. Mu küsimus on: kas

selle eelnõu kontekstis võiks tulevikus ette näha ka olulisi probleeme sellega, et näiteks jälitustoimingute tegemist või mittetegemist inimeste poolt, kellel selleks volitusi ei ole, on raske tuvastada? Kas tehnoloogia ülikiire areng võib tekitada ka õiguslikke probleeme?

Ken-Marti Vaher

Täna! Tehnoloogia areng esitab loomulikult paljudes valdkondades väljakutseid, tekitab võimalusi ja teiselt poolt probleeme. Eks tehnoloogia n-ö revolutsioonilisele arengule, mis puudutab kriminaal maailma, tuleb riigil vastata samasuguste võimaluste loomisega meie kriminaal asutustele, et need suudaksid tõesti jälgida seda, mis toimub küberruumis, ja reageerida tõhusalt nendele kuritegudele, mis liiguvad just nimelt uutesse sfääridesse. Neil tuleb ju meie kõikide põhiõigusi ja -vabadusi võimalikult hästi kaitsta. Nii et eks nende väga kiirete arengute puhul peame ka meie seadusandjana olema tähelepanelikud.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh! Austatud ettekandja! Hea istungi juhataja! Tegemist on olulise eelnõuga ja mitmes mõttes kindlasti ka seetõttu, et selle eelnõuga tagatakse tõhusam järelevalve ja kontroll jälitusorganite tegevuse üle. Kuivõrd see eelnõu riivab oma sisu poolest aga ikkagi ka isikute põhiõigust, kuigi seaduslikul alusel, siis võib-olla sa kordad üle või täpsustad – igapähele meist, ka kõige seaduskuulekamal kodanikul, on ju võimalus sattuda täiesti tahtmatult selle jälitusmenetluse teiseks või kolmandaks osapooliks –, kuidas on inimesel võimalik teada saada, et ühel või teisel põhjusel oli ka tema see, kelle õigusi riivati, keda näiteks kuulati pealt või tehti mida iganes.

Ken-Marti Vaher

Aitäh selle küsimuse eest! Siin eelnõus on üsna täpselt kirja pandud kohustus kriminaal asutustel, kaasa arvatud prokuratuuril, teavitada inimesi nendest võimalikest jälitustoimingutest. Seda on tehtud oluliselt täpsemalt kui praeguses seaduses. Õiguskantsler on just nimelt selliseid ettepanekuid meile esitanud ja me olemegi enamiku aja õiguskomisjonis

kulutanud sellele, et õiguskantsleri seisukohti ja arvamusi läbi arutada. Üldine printsiip on see, et on kohustus anda inimestele teada, kui nende suhtes on läbi viidud jälitustoimingud. Peamised alused, mille puhul jälitustoimingute tegemisest ei anta teada, on kriminaalmenetluse kahjustamine, kuritegevuse soodustamine, mis tähendab seda, et jälitustoimingust teavitamine iseenesest võib raskendada kriminaal asutuste tööd uute kuritegude menetlemisel. Sellest lähtuvalt ning kaalutusõigust kasutades on prokuröri kuni kriminaal asja lõpetamiseni või kohtusse saatmiseni võimalik jätta jälitustoimingust teavitamata. Praegu on need alused seaduses võrdlemisi hägused, samas ei ole minu hinnangul ka seni jälitustoimingutest teavitamisel suuri vajakajäämisi või puudusi olnud. Aga olenemata sellest, et praegune praktika on minu arust õigusriigile vägagi kohane, me muudame regulatsiooni üha täpsemaks, selgemaks ja rangemaks, et tõesti välistada igasugused kuritarvitused ja välistada ka see, et inimesed võiksid pahatahtmatult sattuda võimaliku jälitustegevuse, kuidas öelda, mitte ohvriks, aga võib-olla subjektiks.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea ettekandja! Tõepoolest, teavitamise kohustus on ju ka praegu. Kas teil on täpselt või umbkaudugi teada, kui palju on näiteks aasta jooksul selliseid teavitusi tehtud?

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Meil on olemas informatsioon jälituslubade andmise kohta jne. Sellise teavitamise kohta ei ole täpset statistikat ja peab ütleva, et see statistika, kui võtta näiteks jälitusload, on pigem kättesaadav vaid Justiitsministeeriumist. Ma ei vasta küll täpselt teie küsimusele, aga ma ütlen selle kohta, millega siin avalikkuse ees on palju spekuleeritud, nagu antaks Eestis jälituslube välja liiga kergelt, et tegelikult ei vasta see tõele. Kriminaal asja on Eestis ligi 50 000, nendest vaevalt 1% on sellised, mille suhtes on jälituslubasid taotletud, ja sellest 1%-st 60–70% jälituslube taotletakse väga raskete kuritegude puhul, eelkõige narkokuritegevuses. 60–70% on narkokuritegevus ka üldise statistilise pildi järgi ja ülejäänud

kuriteoliigid on siis juba absoluutne vähemus. Kui me võtame sellest 50 000-st alla 1%, siis me räägime neljasajast-viiesajast kriminaalajas, mille suhtes aastas jälitusluba taotletakse, ja nendest absoluutne enamik puudutab meie riigi üldist kuritegevusvastase võitluse prioriteeti ehk narkokuritegusid.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh! Hea ettekandja ja sama tore istungi juhataja, kui mitte enamgi veel! Küsin eelnõu § 126¹⁷ kohta, mis räägib järelevalvest jälitustoimingute üle. Selle lõige 2 ütleb, et järelevalvet jälitustoimingute seaduslikkuse ja põhjendatuse üle teostab vastav Riigikogu komisjon. Kas eelnõu ette valmistades on mõeldud ka selle peale, milline on selle komisjoni jõud ja kompetents, ametnike arv? Kas nende kõige on võimalik käia sellest olulisest probleemist üle? Ega siin ei ole mitte tegu ainult formaalse läbivaatamisega, järelevalvega? Või on tõesti võimalik kõike seda ka sisuliselt vaadata, nii et oleksid tõesti tagatud isikute põhiõigused? Aga minu küsimuse algus oli ajendatud sellest, et mulle lihtsalt ... Okei, aeg on täis.

Ken-Marti Vaher

Aitäh komplimendi eest, Väino! Ja Keit ka kindlasti tänab. See, kas Riigikogu on julgeolekuasutuste järelevalve komisjonile taganud piisavad ressursid, et oma tööd teha, on kindlasti õige arutlusteema. Nagu me teame, saavad nad iga kolme kuu tagant aruande jälitustoimingute läbiviimise kohta ja loodetavasti suudavad ka võimalikult põhjalikult tuvastada seda, kas isikute põhiõiguste ja -vabaduste riive on olnud põhjendatud ning kas need jälitustoimingud, mis läbi on viidud, on olnud põhjendatud. Selle seaduse alusel, nagu ma ka oma ettekandes ütlesin, muudame jälitustoimingute läbiviimise ning selle kaudu põhiõiguste ja -vabaduste riive regulatsiooni tervikuna rangemaks. Üldine reegel on ikkagi, et seda saab teha kohtu loal. Need on väga erandjuhud, kui selle loa saab anda prokuratuur. Mulle isiklikult tundub, et üldiselt võiksid selles seaduses tehtavad muudatused tagada meile suurema kindluse, et midagi õigusriigile ebako-

hast meie kriminaalasutused kuritegevusvastases võitluses ei rakenda. Ja kui seda ka tehakse, siis loomulikult võiks kõne alla tulla järelevalve pädevus Riigikogu komisjoni puhul, kas siis selle täiendamine või ülevaatamine. Aga ma ütlesin niimoodi, et tänaseks ei ole laekunud muudatusettepanekuid, millest lähtuvalt me võiksime mingisuguseid selle komisjoni pädevust puudutavaid muudatusi teha. Kui neid tehakse, kas või näiteks põhiseaduskomisjoni poolt, siis me hea meelega arutaks seda teise lugemise käigus. Tänaseks neid muudatusi laekunud ei ole. Pigem mulle tundub, et sinu küsimuse taust puudutab ressursse, mis vastaval komisjonil on käepärast. Ma olen alati kahe käega selle poolt, kui järelevalvekomisjoni käsutuses olevad vahendid oleksid suuremad, kui sellel komisjonil oleks näiteks suurem teenindav isikkoosseis kui praegu.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja, suur aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis ma läbirääkimisi ei ava. Me võime asuda muudatusettepanekuid läbi vaatama.

Esimene muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud. Ka 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32. ja 33. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 286 teine lugemine katkestada. Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 286 teine lugemine on katkestatud. Ühtlasi määrati eelnõu 286 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 1. detsembri kell 18.

7. Riikliku matusetõetuse seaduse ja käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu (786 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mille juurde me täna asume, on Riigikogu liikmete Mai Treiali, Ester Tuiksoo, Toomas Vareki ja Ain Seppiku alga-

tatud riikliku matusetootuse seaduse ja käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on eelnõu esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Mai Treial!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalsete probleemide kuhjumine ja majandusliku kihistumise süvenemine ühiskonnas on muutnud paljude perede elu väga keeruliseks ja kalliks. Ka matuse korraldamine, mis on emotsionaalselt niigi raske, on paljudele peredele suur rahaline katsumus. Iga inimene peaks saama siit ilmast väärikalt lahkuda, kuid paraku on riik ka sel puhul abivajajast kaugeenenud. Valitsuse ettepanekul lõpetati möödunud aasta juulist riikliku matusetootuse maksimine. Riik matusetootust enam ei maksa, lisaks kehtestati matusetootustele senise 5% käibemaksu asemel 20% käibemaks.

Eelnõu algatajad soovivad taastada riikliku matusetootuse enne 2009. aasta 1. juulit kehtinud kujul. Olgu märgitud, et eelnõu on Riigikogu täiskogu ees sel aastal teist korda, esimest korda oli see siin kevadel, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni algatatuna. Toona seati seadusmuudatustega, mille sisseviimist seadusesse valitsuskoalitsioon Riigikogu saalis taotles, eesmärgiks parandada riigieelarve tasakaalu, kitsendades matusetootuse saajate ringi riiklikus matusetootuse seaduses. Sellised kitsendused on ajutised ja eelnõu algatajate arvates on pärast 1. jaanuari 2011 vaja pöörduda tagasi varem kehtinud korra juurde.

Eelnõuga muudetakse riikliku matusetootuse seaduse üheksat sätet ja taastatakse need enne 1. juulit 2009 kehtinud kujul. Samuti taastatakse matusetootustele ja -teenustele kehtinud käibemaksu soodusmäär. Juba käibemaksu tõstmise seadusmuudatuste menetlemisel (algul tõsteti 5%-lt 9%-le ja poole aasta pärast 18%-lt 20%-le) juhtisid opositsiooni liikmed tähelepanu sellele, et maksude tõstmine lööb kõige valusamalt neid, kellel on niigi raske (vähekindlustatud pered, vaesemad inimesed), ja et majanduslikult raskel ajal tehakse valesid otsuseid. Ometi võeti seadusmuudatused vastu.

Praegu menetletavas seaduseelnõus ei kasutata uusi termineid, eelnõu on kooskõlas põhi-seadusega ja Euroopa Liidu õigusega.

2008. aastal maksti Sotsiaalkindlustusameti kaudu matusetootuseks 50 miljonit krooni, sellest 1 miljon maksti välja valla- ja linnavalitsustele. 2009. aasta riigieelarves oli matusetootuseks planeeritud 54,9 miljonit krooni ja toetuse saajaid oli hinnanguliselt 18 000. Matusetootus oli 2008. aastal 3000 krooni ja ka 2009. aastaks oli ette nähtud 3000 krooni. 1. juulil 2009 kehtima hakanud seadusmuudatusega eeldati kokkuhoiuks 2009. aasta teisel poolel suurusjärgus 20,1 miljonit krooni. Seega oleks koormus riigieelarvele 20–25 miljonit krooni.

Rakendusaktidest vajab muutmist ka sotsiaalministri 1. märtsi 2001. aasta määrus nr 29 "Riikliku matusetootuse avalduse vormi kehtestamine".

Küsisime arvamust nii linnade kui ka maaomavalitsuste liidult. Lühidalt esitan teile nende vastused.

Linnade liidu vastus oli järgmine: "Arvestades majanduse olukorras, tööhõives, maksmiskoormuse jaotuses ja hindades toimunud muutusi, oleme arvamusel, et riikliku matusetootuse taastamine füüsilisest isikust matusetootuse taotlejate osas on käesoleval perioodil vajalik. Matusetootuse maksimisest loobumine riigi 2009. aasta teise lisaeeelarve seadusega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse alusel on elanikele majanduslikult raskel perioodil lisanud täiendava ühekordse koormuse lähedase inimese kaotuse korral. Riikliku matusetootuse taastamine vähese sissetulekuga inimestele lahendaks ka kohalike omavalitsuste probleemi matusetootuse saamisel. Praktikas on tekkinud olukord, kus mitmed kohalikud pensioniametid, mitte kõik, ei maksnud kohalikele omavalitsustele matusetootust, kuigi omavalitsus oli matuse korraldaja. Pensioniamet tõlgendab kehtivat riikliku matusetootuse seadust sõna-sõnalt ega kata omavalitsuse matusekuluseid juhul, kui surnul on olemas sugulane. Samal ajal on olukordi, kui ainus sugulane on piiratud teovõimega või nappi sissetulekuga, ei tule iseseisvalt toime või on pensionär, kelle pension on nii väike, et ta ei suuda matuseid korraldada ega suudaks ka tagasi maksta selleks võetud laenu, mida samal ajal talle ka ei antaks. Taolistel juhtudel on mitmes maakonnas matused korraldanud kohalik omavalitsus, ilma et pensioniamet seda kompenseeriks."

Nüüd Eesti Maaomavalitsuste Liidu vastusest: "Eelnõuga 786 SE kavandatakse muudatused otseselt kohalike omavalitsuste seisundit matusetootuse suhtes ei muuda. Nii praegu kehtiva riikliku matusetootuse seaduse kohaselt kui ka eelnõuga kavandatava muudatuse kohaselt on valla- ja linnavalitsustel õigus saada riiklikku matusetootust juhul, kui surnud isik on tundmatu või omasteta. Aga eelnõuga laiendatakse isikute ringi, kellel on õigus saada matusetootust, ning seega kavandatakse taastada riiklik matusetootus enne 1. juulit 2009 kehtinud kujul. Selles mõttes eelnõu seadusena rakendamine kohalike omavalitsusi mõjutab, kuna väheneb surve kohalike omavalitsuste eelarvetele niigi raskes finantsolukorras. Kui riiklikku matusetootust pole inimestel võimalik saada ning perekond on raskustes ja vajab abi matuse korraldamise kulude katmisel, pöördub ta seda tõenäolisemalt abi saamiseks kohaliku omavalitsuse poole."

Head kolleegid! Euroopa Nõukogu sotsiaalkindlustuskoodeksi ja Euroopa Liidu põhimõtete järgi on matusetootuse puhul tegemist ühe sotsiaalkindlustusliigiga. Matusetootus kehtestati riikliku toetusena siis, kui Eesti ühines Euroopa Nõukogu sotsiaalkindlustuskoodeksiga. Vastavalt Euroopa Liidu määrusele 1408/71, Euroopa Nõukogu sotsiaalkindlustuskoodeksile ja ILO sotsiaalkindlustusvaldkonna konventsioonidele kuulub riiklik matusetootus sotsiaalkindlustusvaldkonda. Eesti on esitanud Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksi täitmise aruande perioodi 1. juuli 2007 – 30. juuni 2008 kohta. 2009. aasta järeldustes märgib komitee, et alates sotsiaalkindlustussüsteemide loomisest on need ette nähtud halvima rahalise olukorra ja võimaliku majanduskriisi üleelamiseks. Mitu riiklikku näitajat viitab üheselt, et kriisi mõju võib olla ränk ning kujutada reaalselt ohtu sotsiaalkindlustussüsteemi rahalisele elujõulisusele ja jätkusuutlikkusele. Samas meenutab komitee, et võimaldamaks liikmesriikidel vastutada sotsiaalkindlustuse rahalise elujõulisuse eest, on igale riigile pandud kohustus rakendada sel eesmärgil kõiki abinõusid. Komitee loodab, et valitsuste võetud või kavandatud meetmed on asjakohases vastavuses ning et igas riigis tagatakse sotsiaalkindlustuse elujõulisus ja jätkusuutlikkus. Nii et igale riigile, ka Eestile, on Euroopa Liidus pandud kohustus rakendada kõiki abinõusid,

eriti just nende inimeste või sotsiaalsesse rühmadesse kuuluvate elanike puhul, kes on kõige haavatavamad.

Ja nüüd vaatame veidi ajalukku. Euroopa Liiduga ühinemise hetkest said Eesti riigisisest sotsiaalkindlustusõigust reguleerivatest Euroopa Liidu määrustest Eesti õigussüsteemi osa. Nende määruste kohaselt kuuluvad koordineerimisele kõik hüvitised, mida euroopalikus tähenduses peetakse sotsiaalkindlustusvaldkonda kuuluvaks, sealhulgas matusetootused.

Vaatame veel veidi ajalukku. 27. septembril 2000, kui Riigikogu täiskogus menetleti riikliku matusetootuse seaduse eelnõu ja toimus selle esimene lugemine, oli ettekandjaks toonane sotsiaalminister Eiki Nestor: "Matusetootuse maksmisel, mis on üks inimlik ja arusaadav suurus, on selle valitsuse esitatud eelnõu puhul uut niipalju, et ka sel aastal ja varasematel aastatel on küll Eestis matusetootusi makstud, aga mitte seaduse alusel, vaid Vabariigi Valitsuse määruse alusel, ja põhjusi, miks valitsus esitas teile seaduseelnõu, on lühidalt kaks. Kõigepealt on meie riigiõiguse ülesehituse seisukohalt ilmselt loogiline, et kui on mingi kulu riigieelarves, siis võiks selle väljamaksmise aluseks olla seadus. Ja teiseks, Eesti Vabariigi valitsuse otsuse alusel k.a jaanuarist (See oli siis aastal 2000. – M. T.) kirjutati selle aasta veebruaris alla ka Euroopa Nõukogu sotsiaalkoodeksile, ja nii nagu teile ütleb eelnõu seletuskiri, on Euroopa Nõukogu sotsiaalkoodeksi ja ka Euroopa Liidu põhimõtete alusel tegemist sotsiaalkindlustusliigiga, mitte mingi hoolekandeliigiga. Selle koodeksi põhimõtete järgi ei ole suurt vahet, kas luuakse omaette kindlustus millegi jaoks või tehakse seda muudest riigi tulullikatest, ning seetõttu, kuna ilmselt ei ole mõtet luua mingit matusekindlustust kohustusliku sundkindlustusena, on ettepanek jätkata sama süsteemiga. Aga et peab olema seaduslik alus, tuleb vastu võtta riikliku matusetootuse seadus."

Nii et Eesti riik ei saa ega tohi lihtsalt niisama, käigu pealt tõmmata joont peale ühele sotsiaalkindlustusliigile ning oodata, kuidas sellele sammule reageerivad Euroopa ja rahvusvahelised organisatsioonid. Riiklik matusetootus tuleb taastada, et võiksime peredele öelda: riik on teiega. Kui meie ise, meie oma riik inimesi mures ei toeta, kes siis veel?

Head kolleegid! Eelnõu algatajad kutsuvad valitsuserakondi üles toetama riikliku matuse-toetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Matuse-toetuse maksmata jätmisega eirab riik Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksiga võetud kohustusi. Samas, matuse-toetuse maksmine ei lööks riigieelarvesse parandamatut haava, kuid aitaks paljusid peresid, kellele matuste korraldamine on nii hingeline kui ka rahaline katusmus. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Teile on vähemalt üks küsimus. Küsimuseks saab sõna Tõnis Kõiv. Palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt peaks lisama või üle kordama, et matuse-toetust tegelikult ikkagi ära ei kaotatud, vaid see muudeti vajaduspõhiseks. Kohalike omavalitsuste kaudu eraldatakse raha neile, kellel on põhjendatud vajadus matuse-toetuse järele. Aga minu küsimus ei ole selles, vaid see käsitleb ühte teist märkimisväärset aspekti, mida inimesed on mulle selle teemaga seoses kurtnud. Teatavasti pakuvad krematooriumid kadunukese tuhastamise teenust. Ilma liigseid detaile avamata võiks eeldada, et tuhastamisele kuulub, nii nagu muldagi sängitamise puhul, kõik ehk lahkunud inimene koos kirstuga. Millegipärast aga küsivad krematooriumid lisaraha kirstu tuhastamise eest. Ilmselt te olete selle teemaga kursis. Seega ma küsin: kas te peate õiglaseks eraldi raha küsimist kirstu tuhastamise eest?

Mai Treial

Aitäh! Hea küsija! Kõigepealt siiski repliik matuse-toetuse kohta. Matuse-toetust ei saa käsitleda toetusliigina. See tähendab, et seda ei käsitleta selliselt, et seda makstakse ainult nendele, kes abi vajavad. Kuna tegemist on ühe sotsiaalkindlustusliigiga, siis tuleb seda nii ka käsitleda. Mis puudutab matuse-teenuseid ja teenuste hindu, siis ma tean, et sa, hea kolleeg, kuulud sellesse erakonda, kes toetab vabaturumajandust. Seetõttu ei saa ma öelda muud, kui et ilmselt ei ole võimalik ühegi dokumendiga reguleerida, missugused on hinnad ühes või teises matusebüroos.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea ettekandja! Praegu ju kohalikule omavalitsusele mitte ei anta matuse-toetust, vaid talle korvatakse, ütleme, kulud, mis tal tekivad seoses sellega, et ta matab kas omasteta või maksujõuetu isiku. Kas me saame nüüd üldse rääkida matuse-toetusest, kui seda ei maksta enam füüsilistele isikutele?

Mai Treial

Aitäh! Tõepoolest on olukord ju selline, et omavalitsused saavad matuse-toetust n-ö omasteta kadunute matmise eest. See summa peaks katma matusele tehtud kulutused. Nüüd küsimuse teisest poolest. Me ei saagi nüüd rääkida matuse-toetusest, sest matuse-toetust riiklikult kehtestatuna kahjuks enam ei ole. Aga seda, et selline toetusliik, õigemini, üks sotsiaalkindlustusliik Eestis ikkagi oleks kehtestatud, seaduseelnõu algatajad taotleavadki.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te olete kindlasti teinud päris põhjaliku analüüsi, enne kui te selle eelnõu esitasite. Kas te oskate veel kord öelda, kui suur see kulu võiks olla ja millisel realt selle kulu võiks võtta? Tuleb siiski arvestada, et suur osa kadunukestest on olnud pensionärid ja sellest päevast alates jääb ju pension välja maksmata. Teisiti öeldes: see raha oleks sisuliselt justkui olemas. Milline on teie hinnang?

Mai Treial

Aitäh! Hea küsija! Matustega seotud kulutused on muidugi päris suured. Ühe keskmise matuse maksumus ilma peielauata on ca 10 000 krooni. On ääretult kahetsusväärne, et ka siin löövad välja regionaalsed erinevused. Näiteks väga suured kulutused on seotud sellega, kui lahkunut ei saa kodus hoida, ta on vaja viia külmutusse, siis tulevad lisaks transpordi ja külmutuse kulud. Erinev on muidugi kirstude ja urnide maksumus. Muidugi saab maksumust hauamatuse ja urnimatuse puhul üldse erinevalt käsitleda. Ma näen, et vajadus

riikliku matusetootuse kehtestamiseks on olemas. Nagu ma ütlesin, kindlasti ei tähenda see korvamatut "kahju" riigieelarvele. Eks see raha ikkagi Sotsiaalministeeriumi eelarverealet peab tulema.

Aseesimees Keit Pentus

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Te jätsite minu eelmisele küsimusele vastates oma seisukoha ütlemata, seetõttu luban ma endal seda uuesti küsida. Kõigepealt väike remark: ega vabaturumajandus ei tähenda sugugi mitte reeglitevaba toimetamist, ka selles valdkonnas, mis krematooriumi tööd puudutab, on reeglid olemas. Aga küsimus ei ole mitte selles, kas tegemist on reeglitevastase käitumisega. Küsimus oli suunatud sellele, et saada teie hinnang. Kuidas teie asjast aru saate, kas teie arvates on õiglane küsida lisaraha kirstu põletamise eest või mitte?

Mai Treial

Aitäh! Ma veel kord ütlen, et vabaturumajanduse puhul ei saa ma sekkuda, kuigi hoopis teise erakonda kuuluvana võiksin ma seda teha. Nii mõnelgi puhul on meie teenused väga kallid. Ei saa võib-olla kõiki asju lülitada selle kurva sündmusega seotud teenuste hulka.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Mure ja kahtlemata suur mure on inimestel siis, kui matusetoomingud tuleb teha ning lähedane igavikuteele saata Eesti territooriumil, aga hoopis tõsisem mure on siis, kui tuleb näiteks matta inimene, kes on elanud teisel pool kontrolljoont. Praegu peavad need inimesed kandma hoopis suuremaid kulutusi. Teatavasti tekitab matusetootuse puudumine eriti nendele inimestele väga suuri väljaminekuid, lisaks sellele, et asjaajamine on hästi keeruline. Kas te näete võimaliku olevat, et ka nende kulude kompenseerimist oleks võimalik kuidagi eraldi sellesse eelnõusse sisse viia?

Mai Treial

Aitäh! Hea küsija! See on tõepoolest väga oluline tähelepanek. Nii mõnegi teise seaduseelnõu puhul on räägitud nende inimeste suurematest kulutustest, kes elavad kontrolljoone lähedal ja kes peavad väga paljudel juhtudel ka teisel pool kontrolljoont asju ajama. Ma arvan, et see oleks väga hea täiendusettepanek, st lülitada eelnõusse soodsamad võimalused teisel pool kontrolljoont elanud inimeste jaoks. Ma väga loodan, et see seaduseelnõu jääb Riigikogu menetlusse ja sa hea kolleegina väga täpselt sõnastad selle muudatusettepaneku, mis on väga vajalik.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma tegelikult ootasin, et mõni neist rahvasaadikutest, kes eelmisel aastal hääletas matusetootuse kaotamise poolt, esitab teile sellise küsimuse, mida ma nüüd üritan sõnastada. Seda küsimust on Riigikogu koridorides korduvalt kuulda olnud. See küsimus on järgmine. Pärast seda, kui matusetootus ära võeti, ei ole ju meie seast lahkunud matmata jäetud. Mis annab teile põhjuse arvata, et selle toetuse taastamine on vajalik?

Mai Treial

Aitäh! Ma lugesin osa vastusest välja omavalitsusliitude kirjast. Nad märgivad, et nende kadunute puhul, kellel ei ole lähedasi või kelle lähedased on inimesed, kelle sissetulekud on väga väikesed või kes on muudel põhjustel raskustes, võtavad selle kohustuse üle omavalitsused. Tõepoolest, omavalitsused ei jäta ühtegi inimest matmata. Nii et see kohustus on täidetud. Aga mis puudutab rahalist külge, siis nagu ka omavalitsused oma kirjas märkisid, ei korva riik neid kulutusi, mis on selleks tehtud, vaid need kulutused jäävad omavalitsuste kanda. See on omavalitsuse tagasihoidlikus eelarves kindlasti oluline kulutus.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Sisuliselt meil ju enam riiklikku matusetootust ei ole, kuid riikliku matusetootuse seadus on meil olemas, seda seadust ei taha mitte keegi ära kaotada. Kas põhjus, miks seda n-ö kesta hoida, on see, et meil on siis Brüsselile hea näidata, et meil on ju kõik korras, meil on kõik harta tingimused täidetud, meil on olemas matusetootuse seadus?

Mai Treial

Aitäh! Käesoleva aasta suvel esitati järjekordselt ülevaade, kuidas Eesti on Euroopa sotsiaalhartat ja sotsiaalkindlustuskoodeksit täitnud. Ma ootan huviga, millised järeldused on tehtud, need puudutavad ka matusetootust, mis tegelikult tõesti meil enam riikliku matusetootusena ei kehti, olgugi et raam on olemas. Nii et ma arvan, et me saame varsti teada, millised on olnud järeldused.

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kas teil on informatsiooni kas või mõne üksiku omavalitsuse kohta, mille arvelt need vahendid on võetud? Omavalitsuste kärpejärgne eelarve on olnud äärmiselt pingeline. Samal ajal tulid uued kohustused, üks nendest oli matusetootus. Mille arvelt omavalitsused neid vahendeid võtsid?

Mai Treial

Aitäh! Ma arvan, et omavalitsused hea pere-mehe ja perenaisena käituvad niimoodi, et nad on sunnitud pisut kärpima kõigilt eelarvepositsioonidelt, ka nendelt, mis on väga vajalikud kohaliku omavalitsuse elutähtsate funktsioonide täitmiseks. See lööb omavalitsuste kogu eelarvet. Eraldi reana on seda võib-olla raske välja tuua.

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Ma mäletan, et kui see kärbe tehti ja matusetootus ära võeti, siis öeldi, et seda tehti lihtsalt selleks, et oli vaja eelarve tasakaalu viia ja euro jaoks oli vaja teha kõikvõimalikke

kärpeid, mis hiljem, me saime nii aru, ära muudetakse. Mis sa arvad, kas see, et seda toetust oli sellepärast vaja ära võtta, oli ettekääne, või oli kohe algselt mõeldud, et see jääb igavesti nii, nagu väga paljude teiste kärbetega on juhtunud?

Mai Treial

Aitäh! Tõepoolest, me mäletame niisugust sõnastust seaduseelnõus, mis matusetootuse riikliku matusetootusena lõpetas. Aga ma saan teile tutvustada Vabariigi Valitsuse arvamust, mis on antud selle aasta juulis kõnesoleva seaduseelnõu kohta: "Vabariigi Valitsus arutas antud eelnõu 15. juuli 2010. aasta istungil ja otsustas eelnõu mitte toetada [---]: riikliku matusetootuse saajate ringi vähendamine ning piirdumine vaid valla- või linnavalitsusega ei ole mõeldud ajutise lahendusena; riigi rahaliste vahendite ja võimaluste seisukohast ei ole põhjendatud maksta riiklikku matusetootust kõiki-de surmajuhtumite korral; lähedase surma puhul on matusekulude kandmine eelkõige perekonna kohustus; kui perekond on raskustes ning vajab abi matusekulude kandmisel, on valla- või linnavalitsuse roll perekonda toetada; riikliku matusetootusega on ka täna kaetud juhtumid, kus surnud isik on tundmatu või omasteta." Nii et siin oli vastus väga selgelt välja öeldud: see ei ole mõeldud ajutise lahendusena.

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen tagasi omavalitsuste tulubaasi juurde. Üks vaidlus, mis kärpeaegadel saali toodi, puudutas seda, et sellised üksikud sihtotstarbelised eraldised-toetused peaksid põhimõtteliselt kaduma, selle asemel peaks kohalikule omavalitsusele andma abstraktse eelarve ja las nad siis ise otsustavad. Milline on teie seisukoht?

Mai Treial

Jah, see oleks hea, kui omavalitsus saaks kõiki oma töid-tegemisi otsustada oma äranägemise järgi ja seega järgida ka Euroopa kohaliku omavalitsuse hartat.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Juhtivkomisjoni ettekande teeb rahanduskomisjoni liige Inara Luigas. Palun!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 26. oktoobri istungil. Komisjoni istungil tutvustas eelnõu algatajate esindajana Mai Treial. Vabariigi Valitsuse arvamusega seotud küsimustele vastas Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna hüvitiste ja toetuste poliitika juht Kati Lõbu.

Komisjoni arutelu käigus tekkis küsimus, kas Eesti on rahvusvaheliste lepingutega võtnud endale kohustuse tagada matusetootus. Sotsiaalministeeriumi esindaja selgitas, et nõuet, mille järgi Eestis peaks riiklik matusetootus olema teatud tasemel tagatud, otseselt ei eksisteeri. Samuti lisas Sotsiaalministeeriumi esindaja infot matusetootuse kohta, öeldes, et Eesti annab aru nii sotsiaalharta kui ka sotsiaalkindlustuskoodeksi ratifitseeritud sätete kohta. Riiklik matusetootus on näidatud sotsiaalharta aruandes artikli 12 all kui üks täiendav sotsiaalkindlustushüvitis. Samuti lisas Sotsiaalministeeriumi esindaja, et OECD aruanne on välja toodud, et Eestis on küll hästi väljaarendatud sotsiaalkindlustusskeemid, kuid hüvitiste ja toetuste tasemed on madalad ning riigi kulutused sotsiaalkindlustusele on samuti väikesed.

Rahanduskomisjonis arutati ka kohalike omavalitsuste kohustustega seonduvat. Komisjonis arvati, et kohalik omavalitsus suudab kõige paremini oma elanike abivajadust hinnata ning ta on kohustatud ka praegu aitama kõiki neid, kes on raskustesse sattunud. Arvati, et paljudes kohalikes omavalitsustes on olemas ka matusetootus ning teatud juhtudel on omavalitsustes kinnitatud nn kriisiabitoetused. Samuti mainiti kohalike omavalitsuste probleeme, kuid neisse ei süvenetud. Küsiti, millistest tuludest peaksid kohalikud omavalitsused matusekulutusi tegema, sest kõik me teame, et viimasel ajal on kohalike omavalitsuste tulubaasi väga tugevasti kärbitud. Kui me loetleme neid kärpeid, siis me näeme, et oluliselt on vähendatud tulubaasis tulumaksu osa, samuti on vähendatud raha teedele, vähendatud on tasandusfondi. Ka kõik see, mis on seotud akt-

siiside ja käibemaksu tõusuga, on teatud surve kohalike omavalitsuste eelarvetele.

Samuti jäi komisjonis kõlama, et matusetootus ei peaks justkui olema n-ö universaalne toetus ehk selline toetus, mida saavad kõik, kellel selline kurb sündmus on toimunud. Arvati, et seda ei tohiks maksta abivajadusest sõltumata. Samuti nenditi, et matusetootus peaks jõudma tegeliku abivajajani. Seetõttu ei saa pidada põhjendatuks vana hüvitamisskeemi juurde tagasipöördumist. Siinkohal pean mainima, et päris kurb on kuulata nende Riigikogu liikmete küsimusi, kes väidavad, et matusetootus on vajaduspõhine ja seda saab kohalikest omavalitsustest taotluse alusel. Selgitan, et matusetootus ei ole mitte vajaduspõhine, matusetootust makstakse kohalikest eelarvetest välja vaid siis, kui surnud isik on tundmatu või omasteta.

Vabariigi Valitsus otsustas s.a 15. juuli istungil eelnõu mitte toetada. Selle otsuse põhjendused lähtuvad sisuliselt samadest asjaoludest, mis olid aluseks analoogsete eelnõude 696 ja 766 mittetoetamisel. Vabariigi Valitsus on seisukohal, et riikliku matusetootuse saajate ringi kitsendamine ning piirdumine vaid valla- või linnavalitsustega ei ole mõeldud ajutise lahendusena. Riigi rahaliste vahendite ja võimaluste seisukohast ei ole põhjendatud maksta riiklikku matusetootust kõikide surmajuhtumite korral. Samuti leitakse valitsuse arvamuses, et lähedase surma puhul on matusekulude kandmine eelkõige perekonna kohustus. Kuid nii nagu me kuulsime ettekandjalt, on väga paljud pered sattunud raskustesse ja paljudel peredel on raske seda kohustust kanda. Vabariigi Valitsus arvab, et kui perekond on raskustes ning vajab abi matusekulude kandmisel, on valla- või linnavalitsuse roll perekonda toetada. Kui viimasel ajal arvataksegi, et on justkui kohaliku omavalitsuse kohustus anda toetust selliste sündmuste puhul, siis peaksin kinnitama, et see ei ole kohalike omavalitsuste kohustus, vaid pigem võimalus. Vabariigi Valitsuse arvamuses öeldakse, et juhtumid, kus surnu on tundmatu või omasteta, on riikliku matusetootusega kaetud. Ettepanekut täiendada käibemaksuseaduse § 15 selliselt, et matusetarvete ja -teenuste käibemaksusumäär oleks 9%, ei toeta Vabariigi Valitsus põhjusel, et see ei vasta maksupoliitilistele eesmärkidele vähendada maksuerisusi.

Rahanduskomisjon esialgne ettepanek oli saata eelnõu esimesele lugemisele 9. novembril, eelnõu algatajate ettepanekul seda tähtaega muudeti ning tehti ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 23. novembril 2010. Ettepanek lõpetada eelnõu esimene lugemine (poolt 6, vastu 6) rahanduskomisjonis toetust ei leidnud. Seega on kahjuks juhtivkomisjoni ettepanek see, et eelnõu tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Aitäh, lugupeetud ettekandja! Järeldustes parandatud ja täiendatud sotsiaalhartaga võetud kohustuste täitmise kohta 2009. aastal on tõepoolest toodud mitu negatiivset järeldust ning on märgitud, et meie hüvitiste ja toetuste tase ei ole piisav. Näiteks töötutoetus, töötuskindlustushüvitis, rahvapension, minimaalne vanadus- ja töövõimetuspension on madalad. Nende tase peaks olema vähemalt 2760 krooni, seda juba 2007. aastal. Ka toimetulekupiir on liiga madal, toimetulekupiir peaks olema 3450 krooni. Me vaidlesime komisjonis palju selle üle, kas matusetoetuse puhul on tegemist toetusega, hüvitisega või kindlustusliigiga.

Aseesimees Keit Pentus

Palun küsimus, proua Treial!

Mai Treial

Kas ministeeriumilt on komisjonile tulnud täpsustus või selgitus, mille nad lubasid saata?

Inara Luigas

Kahjuks on Sotsiaalministeerium esitanud rahanduskomisjonile vastuse ainult juulis 2010. Ilmselt on siin seesama selgitus, mille sinagi, kolleeg Mai Treial, ette kandsid. Aga kõikide sotsiaaltoetuste ja hüvitiste puhul tahaks mainida, et nii sotsiaalhartaga kui ka sotsiaalkindlustuskoodeksi järgi on toetused Eestis äärmiselt madalad. Kui me mõtleme praegusele olukorrale, kui väga paljud pered on sattunud toimetulekuraskustesse, siis oleks riigil ikkagi vaja toetada just neid peresid, ka matusetoetus tuleks taastada ja tulla tagasi esialgse süsteemi juurde.

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Kas rahanduskomisjonis oli arutluse käigus võimalik tutvuda ka omavalitsuste makstava matusetoetuse mahuga, iseloomuga ja sellega, millistes tingimustes või millistes oludes seda siamaani makstud on? Kui oli, siis kas te saaksite sellest teha väikese ülevaate?

Inara Luigas

Rahanduskomisjonis ei antud konkreetselt ülevaadet sellest, kui palju, millistes kohalikes omavalitsustes ja millistel tingimustel matusetoetust makstakse. Aga mainiti, et väga paljud kohalikud omavalitsused vastavalt oma võimalustele matusetoetust maksavad. Kindlasti on tulevikus surve kohalike omavalitsuste eelarvetele veelgi suurem, sest inimeste toimetulek järjest halveneb ja kohalikel omavalitsustel tekivad suuremad kohustused inimesi aidata.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni esindaja Marika Tuusi!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! See on kindlasti üks häbiväärsemaid kärpeid, mida praegune valitsus nende massiliste kärpete hulgas üldse teinud on. Matusetoetus 3000 krooni oli niigi üks väiksemaid Euroopas. Sotsiaalhartaga täitmise järelduste dokumentides on juba eraldi, spetsiaalselt Eesti kohta välja toodud, et suurus ei vasta standarditele. Keskerakonna fraktsioon on Euroopa märkuste valguses teinud pidevalt ettepanekuid seda summat suurendada, selle asemel kaotati see toetus aga üldse. Ma rõhutan veel kord, et Eesti on ühinenud Euroopa sotsiaalhartaga ja sotsiaalkindlustuskoodeksiga. Vastav sotsiaalkindlustusliik, riiklik matusetoetus, on seal ette nähtud ja loomulikult on see meile täitmiseks. Ega tavakodanik polegi kursis kõigi nende tohutute kärpetega. Väga paljud saavad nendest teada alles siis, kui isiklikult nendega kokku puutuvad. Seda hullem on see hoop inimesele olu-

korras, kus ta on leinas, emotsionaalselt raskest seisundis ja seotud juba niigi väga suurte kulutustega, sest matus Eesti riigis on kallid.

See pole esimene kärbe, mis kadunukest leinavate lähedaste arvel on tehtud. Üks esimene kärpeid, mille praegune Ansipi valitsus tegi 2008. aasta sügisel, oli ju matusteenuste ja matustarvete käibemaksu tõstmine. See oli väga suur tõstmine, 5%-lt 18%-le ja siis 20%-le. Kõik, mis on seotud matustega, alates puusärgist ja lõpetades ükskõik millise teenusega, läks kallimaks. Pole mõtet rääkida, et omavalitsused saavad ise toetada seda, keda on vaja toetada, ja anda, kellele vaja, et see toimub vajaduspõhiselt. Me kõik teame, et kui on vaja mingi toetus ära kaotada, siis me anname kohustuse omavalitsustele üle, aga raha kaasa ei anna. Me teame, et omavalitsuste eelarve on ju niigi väga pingeline, see on jõudnud viimase piirini, sest riik on teinud maksukärpeid tulumaksult ja ka laekumine on vähenenud, sest töötult pole ju mitte midagi võtta. Fakt on see, et riiklik matustetoetus füüsilisele isikule on kaotatud ja ajalukku läheb see, et seda tehti Ansipi valitsuse ajal.

Ma ei saa aru, miks niisugust sotsiaalselt tundlikku teemat ei arutatud sotsiaalkomisjonis, nagu arutati töölepingu seadust ja paljusid teisi seadusi. Me võiksime ju tegelikult kõik teemad kantidagi üle rahanduskomisjoni, sest iga eelnõu on nii või teisiti seotud finantsidega. See on täiesti arusaamatu.

Te ütlesite, et kärbe on kriisi ajal tehtud, nii nagu algselt seda püüti ka meile selgitada. Ma saan sellest aru, sest siis oli meie majanduslangus üks maailma kõige suuremaid (-15%). Toome selle toetuse siis nüüd tagasi. Me kuuleme ju juba pidevaid hõiskeid, kui hästi meie majandus kasvab. Aga ilmselt oligi eesmärk kärpida jäädavalt.

Ma olen kindel, et kui see info, et riik võttis inimestelt ka puusärgiraha, jõuaks maailma meediasse, siis oleks see ikka üks väga piinlik lugu. Ärgem siis andkem selleks põhjust! Keskerakonna fraktsioon kutsub teid kõiki üles seda eelnõu toetama! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kui kõnesoove rohkem ei ole, siis lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 786 esimesel lugemisel

tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Riigikogu liikmete Mai Treiali, Ester Tuiksoo, Toomas Vareki ja Ain Seppiku algatatud riikliku matustetoetuse seaduse ja käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu 786 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

46 poolt, 38 vastu, erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 786 on menetlusest välja langenud. (Tabel 2.)

8. Hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu (857 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on majanduskomisjoni algatatud hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua aseesimees! Head kolleegid! Majanduskomisjon algatas oma 8. novembri s.a istungil hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu algatamise arutelul juurde olid kutsutud Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna juhataja Kurmet Ojamaa ning peaspetsialist Sören Meius. Samamoodi olid eelnõuga seotud teemad arutelul majanduskomisjoni 15. novembri istungil ning üks tehniline küsimus oli arutelul veel ka eile, 22. novembril.

Majanduskomisjon algatas selle eelnõu 8. novembril ning 15. novembril tegi otsuse saata eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 23. novembril, otsustas teha täiskogule ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 25. november kell 10. Kõik need otsused on komisjon teinud konsensuslikult.

Millega on siis selle eelnõu näol tegemist? Tegemist on olukorraga, kus eurole ülemineku tähtaeg ning hasartmänguseaduse rakendussättes juba varem sätestatud elektroonilise aruandlussüsteemi juurutamine on trehvanud ühele kuupäevale, 1. jaanuarile 2011. Kaks põhjalikku ja tömahukat ümberkorraldust ühel ajal

käivad üle jõu, ütleme niiviisi, nii Maksu- ja Tolliametile kui ka hasartmängukorraldajatele. Kuulanud ära Rahandusministeeriumi, kes esindas ka Maksu- ja Tolliameti seisukohti, ning hasartmängude korraldajate liidu seisukohad, pidas komisjon otstarbekaks, et elektroonilisele aruandlussüsteemile üleminekut on mõttekas edasi lükata ühe aasta võrra ehk 1. jaanuarile 2012. See on selle eelnõu sisu.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimused. Küsimuseks saab sõna Mailis Repts. Palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kas see võimetus oli kuidagi ettenägematu, kas oli ülemineku aeg liiga lühike või millest see tulenes, et näiteks Maksu- ja Tolliamet, kes on kindlasti üsna keeruliste süsteemidega hakkama saanud, sellega hakkama ei saa? Või oli ikkagi tegemist ebamugava protseduuriga hasartmänguseltskonnale, kes üleüldse sellele uuele seadusele väga pikalt vastu puikles?

Urmas Klaas

Aitäh! Me oleme selles Riigikogu koosseisus hasartmänguseaduse üsna üksmeelselt vastu võtnud. See uus seadus sisaldab endas § 58 "Elektrooniline arvestus- ja kontrollsüsteem", mis käsitleb uut ja minu hinnangul väga head kontrollsüsteemi. Mänguautomaadid või, ütleme, mängukohtades toimuv ja kontroll selle üle on harmoneeritud Maksu- ja Tolliameti kontrollsüsteemiga. See on tõesti väga hea süsteem. Aga kui me seda eelnõu menetlesime, siis ei olnud meil ju toona (peaaegu kaks aastat tagasi, ma julgen öelda) selget arusaama, kudas me liitume eurosooniga. Eelkõige just mänguautomaatide ja õnnemängude kontrollsüsteemi ning kogu elektroonilise arvestuse süsteemi üleviimine europõhisele arvestusele on korraldajatele tõesti suur koormus. See ettepanek tulebki neilt. Maksu- ja Tolliamet saaks tõenäoliselt elektroonilise arvestus- ja kontrollsüsteemiga hakkama, aga ma ei saa muidugi nende eest ka pead anda. Aga igal juhul me oleme konsultatsioonide käigus leidnud, et mõttekas on seda uut süsteemi aasta võrra edasi lükata. Selge on ju see, et olemasolev süsteem, mis ka töötab, jääb toimima.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Eks selle hasartmänguseaduse § 111 muutmise seadusele väike mekk juurde jääb. Nimelt, kui see oleks riiklikult tähtis olnud, siis see algatus oleks tulnud kindlasti valitsuse poolt. Et selle asjaga on olnud kiire, siis see tuleb komisjoni poolt. Eelmise seaduse me võtsime tõesti üksmeelselt vastu aastal 2008. Seal oli ära märgitud, et 1. jaanuarist 2011 lähevad hasartmängukorraldajad üle elektroonilisele arvestus- ja kontrollsüsteemile. Kaks aastat oli aega sellele üle minna. Kas see on seotud nende saamatuse või väikeste sissetulekutega, et nad ei suutnud seadust täita ja me anname neile võimaluse selle ühe aasta võrra edasi lükata? Ma ei arva, et ainult euro selleks põhjuseks on. Üks etapp tuleks ikka läbi käia ja siis tuleks teise etapiga edasi minna.

Urmas Klaas

Aitäh! Vabariigi Valitsus oma 18. novembri istungil toetas seda eelnõu. Loomulikult ei ole ju saladus, et eelnõu väljatöötamisel on suure töö teinud Rahandusministeerium, kes seda valdkonda otseselt haldab. Ma ei ole korraldanud juurdlust hasartmängukorraldajate võime- tuse või võimekuse üle. Selge on see, et need kaks teemat on praegu sattunud, võib öelda, Eesti tubli töö tõttu ühele ajale. Me oleme majanduskomisjonis arvamusel (seda näitavad meie algatus ja hääletustulemused), et praegu on tark nii toimida. Muidu oleks 1. jaanuaril segadust kui palju ja see kindlasti kellelegi meelepärane ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! 18. juunil 2009 võttis Riigikogu vastu riigi 2009. aasta teise lisaelarve seadusega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega muudeti ka käibemaksuseadust. See seadus hakkas kehtima 1. juulist 2009. Meie räägime praegu seadusmuudatusest, mis tehti kaks aastat tagasi ja mille rakendamiseks anti aega kaks aastat. Millest see tuleb, et ühe

seaduse rakendamisega peaks väga suur hulk ettevõtjaid ja inimesi hakkama saama kahe nädalaga, teise seaduse rakendamise ei ole aga kahe aasta jooksul võimalik hakkama saada? Kuidas te seda seletate? Või mis on olnud takistused nende kahe aasta jooksul?

Urmas Klaas

Täna väga! Kui te nüüd võtate kehtiva hasartmänguseaduse § 58 ette, siis te kindlasti näete, mida see elektrooniline arvestus- ja kontrollsüsteem endast kujutab. Fakt on see, et selline situatsioon on probleem. Majanduskomisjon, kes on seda eelnõu menetlenud, ma mõtlen hasartmänguseaduse eelnõu, on pidanud targemaks lahendada see olukord selliselt.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas see eelnõu ei või tekitada ettevõtjate ebaõrdsust kohtlemist?

Urmas Klaas

Seda küsimust peab natuke täpsustama. Hea kolleeg! Mis mõttes? Selge on see, et eurole lähuvad 1. jaanuarist üle kõik ja kõik on võrdselt koheldud.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi rohkem ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 857 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud seaduseelnõu 857 muudatuste esitamise tähtajaks s.a 25. novembri kell 10.

9. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (795 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Alustame Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esimehe Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Tutvustades seda seaduseelnõu, mis näeb ette toasoojale madalama käibemaksu kehtestamise ehk maksu alandamise 20%-lt 9%-le, pean ma muidugi alustuseks nentima, et valitsusliidu põhimõtted on absoluutselt teistsugused. Samal ajal, kui Reformierakonna rahandusminister Jürgen Ligi saadab oma Euroopa kolleegidele kirju, milles ta lubab edaspidigi tõsta kaudseid makse ning vähendada maksuerisusi, leiame meie, et teatavatele esmatarbeteenustele ja -kaupadele tuleb kehtestada madalamad maksumäärad, sest mitme kaubagrupi puhul, näiteks toiduained, ravimid, aga ka toasooje, ei ole Eesti inimestel võimalik valida, kas nad seda ostavad, kas nad selle eest maksavad või mitte. Kui ikkagi Eesti talved on sellised, nagu need on, siis tubade kütmine ei ole mitte luksuskaup, vaid esmavajadus. Seetõttu see seaduseelnõu sellel aastal juba teist korda siin Riigikogus teie ees ongi.

Rääkides toasooja käibemaksust, pean ma meenutama ajalugu. Toasoojale kehtis 5% käibemaks, mis juba seitse aastat tagasi, 10. detsembril 2003. aastal, otsustati tõsta 18%-le. 10. detsembril 2003. aastal otsustati toasooja käibemaksu tõsta vaatamata sellele, millistest allikatest see soojus tuleb. Nii et ei karistatud ainult fossiilsete kütuste kasutamise eest, vaid otsustati, et ka tuule- ja hüdroenergia kasutamisel hakkab neli aastat hiljem, 1. juulist 2007 maks olema 5% asemel 18%. Tuletame meelde, kes toona hääletasid selle maksutõusu poolt. Selle poolt hääletasid Reformierakond, Res Publica ja Rahvaliid ehk Juhan Partsi valitsusk koalitsioon. Vastu olid Keskerakonna liikmed ja mõõdukate fraktsiooni liikmed. Isamaaliidu fraktsiooni liikmed otsustasid jätta hääletamata. Nii oligi 1. juulist füüsilistele isikutele, elamu- või korteriühistutele, kirikutele ja kogudustele, haiglat pidavatele isikutele ning riigi-, valla- ja linnaelarvest finantseeritavatele juriidilistele isikutele või asutustele oma tarbeks müüdava soojusenergia ning füüsilistele isikutele müüdava küteturba, briketi, kivisöe või küttepuidu käibemaksumäär viidud 5%-lt 18%-le.

Ma palusin ühel korteriomanikul, kellel on n-ö keskmine korter, välja tuua oma kütetarved. 2007. aastal, enne neid maksutõuse, oli tema kütetarve koos käibemaksuga 777 krooni ja aasta hiljem oli see arve juba 1127 krooni.

Tõsi, nüüdseks on see arve juba 1800 krooni ehk soojaarved on nelja kütteperioodi jooksul kasvanud 2,5 korda.

Asi ei ole muidugi ainult maailmaturuhindades (mitme kütuse maailmaturuhinnad on tõusnud), vaid ka selles, et käibemaksule lisaks on tõstetud aktsiise. Kui 2007. aastani oli põhiliselt keskkütteks kasutatav maagaas aktsiisivaba ja toasoojale kehtis 5% käibemaksumäär, siis esimene hinnahüpe, 777 kroonilt 1125 kroonile ühe korteri kohta, toimuski siis, kui käibemaksule lisati 13% ning Riigikogu praegune koalitsioon otsustas ka maagaasile kehtestada aktsiisi. Kui seni oli maagaasiaktsiis 0 krooni, siis 14. juunil 2007 tehti otsus, et see tõstetakse 157 kroonile 1000 m³ kohta. Nii et ühel ajal mõjusid nii käibemaksutõus kui ka aktsiisitõus. Kuigi need maksutõusud jõustati keset suurt suve, hakkasid need 2008. aastal paratamatult mõjutama pere-eelarveid.

Nagu te kõik väga hästi mäletate, tehti aastal 2009 kolm negatiivset lisaelarvet. Teises negatiivses lisaelarves tõsteti 2009. aasta juulist kõigi kaupade ja teenuste käibemaksumäär 18%-lt 20%-le, seda kõigil nendel kaupadel, mille kohta erandid ei kehtinud. Seega kergitati ka toasooja käibemaksumäär 2%. Nagu sellest maksutõusust veel küll ei oleks olnud, otsustati lisada ka maagaasile ja teistele fossiilsetele kütustele aktsiise. Maagaasiaktsiis oli nullist tõusnud 157 kroonile 1000 m³ kohta, siis lisati aktsiisi veel ühe kahe korra ja lõplik aktsiis on 367 krooni 1000 m³ kohta. Riigieelarves tähendas see seda, et ainuüksi 2010. aastal ehk käesoleval aastal planeeritakse maagaasiaktsiisist teenida 246 miljonit krooni ja ainult toasooja käibemaksust 560 miljonit krooni. Aastal 2007 oli maagaasiaktsiis 0 krooni ning toasooja käibemaks neli korda madalam, aga sellel aastal planeeritakse aktsiisidest ja käibemaksust saada üle 800 miljoni krooni. Tõsi, kütte eest ei pea maksma mitte ainult pered, vaid meie eelnõu puudutab ka omavalitsuste ja näiteks kirikukoguduste köetavaid ruume. Nii et me ei saa öelda, et see 800 miljonit krooni on võetud ainult pere-eelarvetest. Aga kahtlemata on riigieelarve tasakaalustamiseks tõstetud makse, mis viivad tasakaalust välja pere-eelarved ja ka omavalitsuste eelarved.

Et mitte rääkida abstraktsetest suurtest summadest, püüdsime saada näiteid üle Eesti selle kohta, mis on toimunud toasoojaga. Ma tean,

et üks tõsine vastuargument on see: mis meie teha saame, maailmaturul küttehinnad ju aina tõusevad. Teine näide tulebki Kiviõli linnast, sest nende kaugkütte peamine komponent on loodusliku gaasi kõrval põlevkivi ja seda ostetakse vastavalt lepingule Kiviõli Keemiatööstuse OÜ-lt, küte põlevkivi baasil on odavam kui küte gaasi baasil ning see võimaldab elanikel osta kaugküttesoojust kohalike inimeste arvates suhteliselt mõistliku hinnaga. Vaatamata sellele, et Kiviõlis ei ole vaja osta põlevkivi maailmaturult, on seal toimunud hinnatõus. Kui 2007. aastal oli talvekuudel ühe tavalise korteri küttearve 746 krooni, seda koos käibemaksuga, mis toona oli 5%, siis aasta hiljem oli see tõusnud 1269 kroonile. Arved on jätkanud kasvamist, nüüdseks on arve veel 200 krooni suurem. Eks siin ole oma osa kindlasti ka maksutõusudel.

Kevadel, kui me sedasama eelnõu arutasime, oli vastulause, et tegelikult pole soojahindadega midagi hullu lahti, sest maagaasi hind oli maailmaturul langemas. Aga nüüd on juhtunud selline asi, et see on jälle tõusuteel. Me peame vaatama, mis toimub korteriühistutes. Mitme väikelinna soojatootjal on tõsised probleemid, kolmandik kuni pooled korteriühistu inimesed ei suuda oma soojaarvete eest maksta. See tähendab seda, et valikud on väga karmid: kas korteriühistud vastutavad suurte soojaarvete eest kõik üheskoos või kannatavad kõik üheskoos, kui ei vastutata. See on ka üks põhjus, miks meie seadusmuudatus käsitleb eelkõige keskkütet kasutavaid korteriühistuid. Täpselt nii, nagu talvisel ajal toa kütmine ei ole Eestis vaba valik, on ka suurtes korterimajades elavad inimesed tegelikult olukorras, kus nad ei saa valida teistsuguseid kütteallikaid. Korteriühistu sõltub sellest, et kõik oleksid ühes keskküttevõrgus, sealt ei saa ükshaaval väljuda. Teine asi on see, et korteriühistud ei saa üheskoos otsustada, et täna jätame kütmata. Eestis on siiski kehtestatud teatud määrad, mis ütlevad, et talvisel kütteperioodil ei tohi elamu olla külmem kui 18 kraadi, mis ilmselgelt sätestab, et teatavad kulutused tuleb talvel teha. See, et küttearved on kodumajadele ühed valusamad, ei ole enam uudis. Kui me vaatame maakonnalehti, siis näeme, et sügisest alates on igas maakonnalehes olnud mu-reartiklid selle kohta, mis toimub kokkulepitud ja Konkurentsiameti kinnitatud soojahinda-

dega. Paraku on need hinnad sageli sellised, et pärast Konkurentsiameti kinnitamist lisandub neile veel seesama käibemaks.

Ma arvan, et käibemaksul on olnud oma roll kindlasti ka hinnatõusudes. Huvitaval kombel eile rahandusminister Jürgen Ligi siinsamas Riigikogu ees esinedes ütles ju, et Eesti inflatsioon on teiste Euroopa Liidu riikidega võrreldes tempokam sellepärast, et meil läheb sissetulekust rohkem söögile ja küttele. Kuna meil kulub talvisel ajal küttele ebaoproportsionaalselt palju, siis seesama toasooja käibemaksu tõus, mis on liikunud tempos 5%-lt 18%-le ja nüüd 20%-le, võtab eelkõige neilt inimestelt, kellel kuskilt säästa ei olegi. Oma toa peavad soojana hoidma ka pensionärid, kes pole tulumaksualandusest mitte midagi võitnud, oma toa peavad soojana hoidma inimesed, kes otsivad tööd, ja oma toa peavad soojana hoidma ka paljulapselised pered, kes samuti just kaudsete maksude tõusu tõttu kõige rohkem kannatavad. Pidev kaudsete maksude tõstmine on viinud meid olukorda, kus inimesed, kes pole tulumaksu alandamisest suurt midagi võitnud, on pidanud mitu korda enam võtma kanda koormat, mis on neile pandud käibemaksu ja aktsiiside taha peidetud riigimaksude näol. Seesama koorem on meie arvates väga ebavõrdselt jagatud, nii et see jääb väiksema sissetulekuga inimeste kanda.

Ma juba tean ka vastuargumenti. Üks vastuargument kõlas kevadel nii: kui inimeste küttearved on liiga suured, siis on viimane aeg, et nad hakkaksid oma kodusid renoveerima, soojustama, nii on nad keskkonnasäästlikumad ja lõppkokkuvõttes on küttekulud väiksemad. Tõepoolest, ma olen igati nõus sellega, et soojapidavus on oluline. Mul on hea meel, et valitsuskoalitsioon on usinasti oma suva järgi asunud toetama mitut toredat objekti, et need saaksid soojapidavamaks. Aga need tööd on eramajades paraku väga kulukad. Me peame mõtlema, mis olukorras me oleme. Me oleme olukorras, kus Eesti majandus on kolm aastat langenud, me oleme olukorras, kus pole pea-aegu ühtegi peret, kes oleks tööpuudusest puutumata jäänud, me oleme olukorras, kus vähenenud sissetulekute tõttu on vähenenud ka inimeste säästus. See ei ole olukord, kus oleks väga palju finantsilist jõudu, et hakata maja soojustama, mis sageli võib maksta enam kui poole aasta palga. Seda enam, et väga paljud

küttekulud ei sõltu mitte ainult majade soojapidavusest, vaid ka mitu soojatrassi vajab üli-suurt rahastamist. See ei saa toimuda ületalve. Paljudes valdades on soojatorustikud üks kuni poolteist kilomeetrit pikad. Et me saaksime hinda ette kujutada, ütlen, et ühe kilomeetri soojatorustiku renoveerimine võib hinnanguliselt maksta 1,5 miljonit krooni. Nii et loomulikult on vaja tõhustada energia kokkuhoidu, aga praegu, kui vallad on vähendatud tulubaasiga, kui valdadele ei soovita tagasi anda nende tulubaasi osa, ei saa me eeldada, et soojatrasside uuendused väga kiiresti ja esmajärjekorras ette võetakse. Mis puudutab kortermaju, siis ei saa olukorras, kus inimesed on tuhandete kaupa raskustes kommunaalkulude tasumisega, eeldada, et korteriühistud koguvad miljonikroonilisi remondifonde, et hakata maja soojapidavaks muutma. Praegu on küsimus esimeses toimetulekus.

Meie mõte on, et see maksu alandamine, mis võib esmapilgul tunduda väike, on tegelikult paljudele raskustes peredele väga suur abi. Vaatasin üle oma maakonna lehe, Pärnu Postimehe, kus oli kirjas, et nii Sindis kui ka Vändras on soojahinnad tõusmas, keskmises kahe-toalises korteris on soojaarve 1000 krooni kuus ja lisandub käibemaks. Sellele korterile on väga oluline, kas see käibemaks on 200 krooni või 90 krooni. Kütteperioodi kohta annaks väiksem maks juba pool tuhat krooni kokkuhoidu.

Ma küsimuste ennetamiseks kordan veel üle, et kuigi me soovime kehtestada maksuerisuse, ei saa me praegu algetada sellist seaduseelnõu, et see maksuerisus oleks tagasi 2007. aasta tasemel, kui toasooja käibemaks oli 5%. Me oleme teinud ettepaneku kehtestada toasooja käibemaksu suuruseks 9% ja me oleme teinud ettepaneku, et see hakkaks kehtima juba 1. jaanuarist 2011. Samasugune ettepanek oli meil kevadel, kui mais seda eelnõu esimest korda menetleti. Siis oli meil soov, et Riigikogul oleks võimalik pikalt ideed arutada ja 300 miljoni krooni võrra väiksem käibemaksu laekumine ka eelarvesse planeerida. Nüüd oleme olukorras, kus augusti alguses sisseantud eelnõu on jõudnud esimesele lugemisele novembri teises pooles, aga me teeme veel kord need ettepanekud riigieelarve kohta, et seda maksualandust Eesti peredele tagada.

Üks küsimus oli (see oli roheliste küsimus), kas me äkki ei taha mahitada inimesi just fossiilset kütust kasutama. Tegelikult on paljud Eesti väiksemad katlamajad läinud üle hakkepuidule. Siin ei ole küsimus kindlasti kütteallikas. Siin on küsimus selles, et inimesed ei peaks sundtegevuse puhul ehk toasooja eest maksma lisamakse. Teine asi on see, et me ei ole selle seaduseelnõuga läinud maagaasiaktsiisi kallale, mida sellel aastal eelarvesse planeeritakse 246 miljonit krooni. Seda, et inimesed oma tuba kütma peavad, karistatakse aktsiisidega juba piisavalt.

Üks küsimus oli ka selline, kas me ei tee liiga eramajaomanikele, kui me soovime, et madalama käibemaksuga soojusenergiat saaksid need pered, kes elavad keskküttega kortermajades. Ma arvan, et vastus sellele küsimusele on see, et keskküttega kortermajades elavatel inimestel ei ole võimalik valida, kuidas või mil määral nad oma kodusid soojustavad. Ma ei näe siin saalis eelmine kord väga innukalt veelgi erandeid soovinud parlamendiliiget, kelleks oli Kaia Iva, aga kindlasti, kui tema ja tema erakond on nõus, siis me oleksime valmis seda seaduseelnõu täiendama ning lisama käibemaksuerisuse ka ahjupuudele ja turbabriketile.

Ma tänan teid tähelepanu eest! Ma näen, et on mitu küsimust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea ettekandja! Teile on tõesti mitu küsimust, kuid kuna seadusega ette nähtud istungiaeg on läbi saanud, siis jääb seaduseelnõu 795 esimene lugemine siinkohal pooleli. Homme jätkame sealt, kus see pooleli jäi. Esimesena saab homme küsimuseks sõna Ain Seppik. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.02.

Istungi kestus 3 tundi ja 2 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 24. november 2010

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Valitsuse maksupoliitilistest lubadustest
2. Rahapoliitikast
3. 2011. aasta siseturvalisuse valdkonna eelarvest
4. Vabariigi Valitsuse arengukavadest
5. Eesti elu raskuspunktidest

Istungi rakendamine

1. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (795 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (805 SE) kolmas lugemine
3. Abipolitseiniku seaduse eelnõu (633 SE) kolmas lugemine
4. Kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu (842 SE) teine lugemine
5. Isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) teine lugemine
6. Erakonnaseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) teine lugemine
7. Meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (653 SE) teise lugemise jätkamine
8. Konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (824 SE) teine lugemine
9. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (599 SE) teine lugemine
10. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja Tagatisfondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (810 SE) teine lugemine
11. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (823 SE) teine lugemine
12. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (856 SE) esimene lugemine

13. Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu (843 SE) esimene lugemine

14. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (861 SE) esimene lugemine

15. Riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (860 SE) esimene lugemine

16. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas" eelnõu (852 OE) esimene lugemine

17. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Kosovos" eelnõu (851 OE) esimene lugemine

18. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu (850 OE) esimene lugemine

19. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu (849 OE) esimene lugemine

20. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissmissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (848 OE) esimene lugemine

21. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu (847 OE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja minister! Alustame tänast infotundi. Teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 36 rahvasaadikut, puudub 65.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, rahandusminister Jürgen Ligi ja siseminister Marko Pomerants.

1. Valitsuse maksupoliitilistest lubadustest

Esimees Ene Ergma

Läheme esimese küsimuse juurde. Selleks on kolleeg Kadri Simsoni küsimus peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Minu käes on Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga ühiskiri, millele on alla kirjutanud Jürgen Ligi ja Andres Lipstok. Siin antakse nende Euroopa kolleegidele lubadusi, mida Eesti teeb aastatel 2011–2014, ehk lubadusi järgmise valitsuse nimel. Üks nendest lubadustest on selline, et Eesti tõstab edaspidigi kaudseid makse ja vähendab otseseid makse. Reformierakonna valimislubadustest loen ma välja, et te lubate seada ülempiiri sotsiaalmaksu maksjatele ehk maksukergendust kõige suurema sissetulekuga inimestele. Hinnanguliselt maksab selline lubadus haigekassale ja pensionikassale üle miljardi krooni. Minu küsimus ongi, milliseid kaudseid makse te plaanite tõsta, et sellist lubadust ellu viia? Reformierakonna lubaduses on ka kirjas, et maksumäärade üldiselt ei tõsteta. Aga kui te vähendate haigekassa ja pensionikassa sissetulekuid, millest te selle katate?

Andrus Ansip

Konkreetselt kirja pole ma lugenud. Aga teada on, et tööhõive meil juba suureneb, palgad hakkavad tõusma, majandus on pöördunud tõusule. Möödunud kuu või õigemini septembri ekspordinumbrid olid väga head: 40% on ekspordi kasv aastases võrdluses, tööstustoodangu mahu kasv 31%. Ilmselt on kõigile arusaadav, et majanduskasv pöördub palgakasvuks, see aga pöördub eelarve suuremateks tuludeks. Ja kui eelarve tulud hakkavad hästi laekuma, küllap on siis võimalik ka makse alandada.

Aga kui rääkida kaugemast perspektiivist ja mingitest maksutõusudest, siis need on rohelisele majandamisele suunatud maksutõusud.

Loodusressursse tuleb säästlikult kasutada ja selle teenistusse, et neid kasutataks säästlikult, tuleb rakendada ka maksupoliitika. Praegu tõstetakse igal pool Euroopa Liidus käibemaksumäärasid, sealhulgas vastupidi Kalev Kallo väitele ka toiduainete omi. Eestil aga ei ole mitte mingisugust vajadust tõsta käibemaksumäärade ja teisi maksumäärasid selleks, et vähendada oma defitsiiti. Meie valitsussektori defitsiit on üks Euroopa Liidu kõige pisemaid ja jääb üheks kõige pisemaks ka järgmisel aastal. Meil on eesmärk jõuda eelarvega ülejääki hiljemalt aastaks 2013.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Käibemaksumäärade alandamine on ikkagi päris mitmes riigis. Belgia, Küpros, Prantsusmaa, Malta, Rumeenia, Taani, Soome, Ungari ja Leedu on erandeid tehes alandanud teatud käibemaksumäärasid. Aga sellesamas kirjas, mille on allkirjastanud teie kolleeg, just siia infotundi saabunud Jürgen Ligi koos Andres Lipstokiga, lubatakse erandite kaotamist jätkata ja selline asi on kirjas ka teie erakonna valimislubadustes. Tulumaksu puhul kehtib praegu erand selles mõttes, et teisest lapsest alates on võimalik saada tulumaksuvabastust ja kodulaenu intresside pealt on võimalik tulumaks tagasi saada. Käibemaksu puhul kehtib erand ravimitele, töövihikutele, ajalehtedele. Palun nimetage need erandid, mis jäävad alles siis, kui teil peaks olema õnne jätkata ka peale valimisi peaministrina! Just nimelt: nimetage need, mis alles jäävad, siis on teie vastus selgem.

Andrus Ansip

Need erandid, mis on, jäävad ka alles. Ma ei näe praegu mingit vajadust hakata neid kaotama. Me oleme neid erandeid väga põhjalikult arutanud siis, kui aruteluks oli põhjust, ja see põhjus oli suur eelarvedefitsiit. Me oleme väga põhjalikult kaalunud kõiki maksuerandeid ja leidnud, et need, mis praegu tehtud on, on aktsepteeritavad. Me ei kavatse neid peagi ega ka pisut pikema perioodi jooksul tühistama hakata, sest need teenivad oma eesmärgi.

Kuid teie väited käibemaksumäärade alandamise kohta on pisut kummalised. Ma soovitan teil pöörduda algallikate poole. Kui te ei oska näiteks Küprose valitsuse kodulehele minna, siis pöörduge kas või Eurostati poole. Eurostat annab väga ühemõttelise vastuse teie küsimusele, kas Küprosel on käibemaksumäär alandatud, sealhulgas toiduainete oma. Vastus on: ei ole. Küprosel muudeti toiduainete käibemaksu määrat viimati 2005. aastal. Ma ei saa aru, kust te võtate info, et seda on hiljaegu alandatud. Käibemaksumäärade alandamine, see loetelu, mis Kalev Kallo artiklis oli, on ju valdavalt kõik vale! See ei vasta tõele! Miks te eksitate Eesti Päevalehe lugejaid, esitades lausvalet? Palun pöörduge Eurostati poole, ja te saate selge pildi, kuidas on maksumäärad ühes või teises riigis muutunud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Kulla peaminister! See nimekiri, mille ma ette lugesin, ongi pärit Eurostati leheküljelt. Need riigid on vähendanud käibemaksumäärat. Aga peale infotunni lõppu jätkan ma Riigikogu saalis eile pooleli jäänud eelnõu kaitsmist. See puudutab seda, et Eestis on 2007. aastal kehtinud toasooja käibemaksu määrat, mis oli siis 5%, tõstetud 20%-ni. Meil on ettepanek toasooja käibemaksu vähendada 9%-ni, sellepärast, et Eestis pole toa kütmine mitte luksustegevus või -valik, vaid sundtegevus. Kas te saaksite oma kolleegidele, kes esindavad teie valitsusk koalitsiooni, öelda, et selline arutelu võiks Riigikogus jätkuda, et ei ole mõtet selliseid algatusi ilma aruteluta menetlusest välja hääletada?

Andrus Ansip

Te teate ilmselt ise ka, et see on keskkonnanakaitselisest aspektist täiesti vale lähenemine: soodustada mingisuguste maksuerandite tegemise fossiilsete kütuste põletamist. Teiseks on see ka sotsiaalselt vale. Te tahate lausaliselt doteerida absoluutselt kõiki, ka mind, kelle sissetulekud võimaldavad maksta korteri kütmise eest õiget hinda. Miks te seda teete? Miks te ei taha anda sotsiaalabi nendele, kes seda tõesti vajavad? Kust tuleksid need summad

selleks, et maksuerandeid teha? Kas te panete ette tõepoolest pensione vähendada, nii nagu te kunagi enne valimisi rahvast ähvardasite? Minu meelest see ei ole kohane lähenemine. Vähemalt Riigikogu liige peaks andma endale aru, et kui kusagil tehakse soodustusi, siis raha riigieelarvesse jääb laekumata. Järelikult mingid senised riigi kulutused muutuvad võimatuks ja mingid sotsiaaltoetused jäävad toetust saavatel inimestel saamata.

Tulles veel kord tagasi Eurostati juurde – palun, siin ta on. Minul on viimased andmed isegi välja trükitud ja need kõnelevad ühemõtteliselt, et näiteks Tšehhis tõsteti alandatud määr 9%-lt 10%-le ja standardmäär 19%-lt 20%-le. Seda 1. jaanuarist 2010. Saksamaal aastal 2007 – 16%-lt 19%-le on muutus standardmäär; Kreekas tõusis 9%-lt 10%-le alandatud määr, standardmäär 19%-lt 21%-le. Hispaanias on alandatud määr tõstetud 7%-lt 8%-le ja standardmäär 16%-lt 18%-le. Lätis müüakse ainult laste toidusegusid alandatud määrat alusel, mis on praegu tõusnud 5%-lt 10%-le, ja ka standardmäär on tõusnud 18%-lt 21%-le ning tõuseb veel. Leedus alandatud määr puudub, Ungaris müüakse ainult piimat alandatud määrat 18%, standardmäär, pange tähele, on tõusnud 20%-lt 25%-le.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, kuna meil on täna kuus küsimust, siis luban praegu kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud peaminister! Ka mina lähen oma küsimusega selle eilse Eesti Päevalehe artikli juurde, mille kolleeg Kalev Kallo on kirjutanud. Sellest loeb ikkagi väga üheselt ja selgelt välja, et toidukaupade käibemaksu alandamise teed on läinud viimase aja jooksul 11 riiki. Nende nimekiri on selgelt olemas. Kuna siin just selgus, et need andmed võivad mõlemal juhul olla pärit Eurostatist, siis ma küsin kahe meile lähima selles nimekirjas oleva riigi kohta, Taani ja Leedu kohta. Kuidas lood Taanis ja Leedus toidukaupade käibemaksu alandamisega Eurostati andmetel on?

Andrus Ansip

Eurostati andmetel Taani puhul on täiesti selge: standardmäär on 1992. aastast – 1992.

aastast, proua Simson! – pärit ja see on 25%. Vähendatud määrasid praegu ei ole. Seega ma väidan ühemõtteliselt: Kalev Kallo on valetanud. Lätis kehtib, nagu juba öeldud, ainult laste toidusegudele 10% alandatud määr, mis tõusis 5%-lt 10%-le. Standardmäär on tõusnud päris tublisti ja tõuseb veel. Ka on meil teada, et Lätit ootab ees maksutõus, kuna eelarve tasakaal ei ole veel saavutatud. Seega alati tabub oma väiteid kontrollida. Näiteks kui Soome kohta väidetakse, et toiduainete käibemaks on vähenenud, siis oleks aus vähemalt selles artiklis mainida ka, et ei-ei, ta jõudis pärast alanemist juba ka tõusta. See alanes 1. oktoobril 2009. aastal tõesti 17%-lt 12%-le, aga 1. juulist 2010 tõusis see juba 12%-lt 13%-le. Aga standardmäär on tõusnud 22%-lt 23%-le. Seega, kui rääkida viimastest käibemaksuäärade muudatustest, siis terves Euroopa Liidus on valdav käibemaksuäärade tõusu trend. Ja kui keegi tahab Eesti riigis luua ettekujutust, et Euroopa Liidu suundumused on hoopis teistsugused, ja hakata selle vale ettekujutuse põhjal siin Eestis mingisuguseid maksumuudatusi tegema, siis nii võib riigi väga kergelt pankrotti juhtida. Me püüdleme teadmispõhise majanduse poole, mitte teadmatuse suunas.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra peaminister! Tõeline elamus on teid jälgida! Te räägite oskuslikult kõik musta valgeks. Seepärast ma küsin teie käest nüüd otse. Te ütlesite täna oma kõne alguses, et meie majandus kasvab väga jõudsalt ja kiiresti tõusevad varsti ka palgad. Eile hääletati siinsamas saalis maha matusetootus, mida pakuti uuesti seadustada. Enamikus Euroopa riikides aga Euroopa sotsiaalharta ette nähtud matusetootus kehtib. Nüüd te ütlesite, et käibemaksu suund on teistes riikides sama, mis meil. Mis te arvate, peaminister, kas meil on võimalik matusetootus taastada? Inimestel on selle järele väga suur vajadus ja selgub, et suurem osa rahvast ei teagi, et te selle ära võtsite. Äkki saaks selle taastada?

Andrus Ansip

Ma usun, et teil isiklikult seda toetust vaja ei ole. Ja neid inimesi, kellel ka tulevikus ei lähe seda toetust vaja, on küllalt palju. Praegu on Eesti valitsussektori eelarve veel defitsiidis, aga see defitsiit on Euroopa Liidu kõige pisemaid. Aga me oleme endiselt veel defitsiidis! Defitsiidis valitsussektori eelarve tingimustes mõelda mingitele täiendavatele maksusoodustustele, täiendavatele sotsiaaltoetustele – ma arvan, see ei ole kohane. Kas te tahaksite, et Eesti riik oleks finantsiliselt samas seisus kui mõned praegu sügavas kriisis olevad Lõuna-Euroopa riigid? Tunnistagem, väga mitmes Euroopa riigis pole praegu olukord mitte lihtsalt rahutu, vaid paaniline. Riikidel puudub raha, et maksta välja õpetajate ja arstide palgad, pensionid. Nad on lootnud raha laenata, aga laenuintressi määrad on tõusnud sellisesse kõrgusesse, et nad ei ole suutelised nii kallist raha laenama. Praegu paluvad nad abi Rahvusvaheliselt Valuutafondilt ja Euroopa Liidu teistelt liikmesriikidelt ning loomulikult meie kohus on neid aidata. Aga meie võimuses on oma riiki sellisesse kriisi mitte lükata. Me oleme siiani suutnud käituda mõistlikult, miks me siis praegu peaksime looma endale illusiooni, et kriis on läbi, eelarvel on suur ülejääk? Ei ole ülejääki! On defitsiit! Aga me vähendame seda defitsiiti, aastaks 2013 peame jõudma jälle ülejäägini.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Rahapoliitikast

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Jaak Aabilt rahandusminister Jürgen Ligile. Palun!

Jaak Aab

Austatud esimees! Hea minister! Minu küsimus puudutab euro turule tulekut ehk inimesteni jõudmist. Eesti Pank on selgelt maha öelnud, et pärast 1. detsembrit saavad euromündid Eesti inimestele kättesaadavaks, et on välja töötatud mündikomplektid. Eelmisel nädalal helistas mulle üks numismaatikahuviline Viljandimaa elanik ja ütles, et tema avastas Eesti euromündid müügil Riia numismaatika-

poes. Ta ostis neid sealt kaasa ja väitis, et seal olid müügil komplektid, mitte lihtsalt lahtised mündid. See fakt jõudis ka Sakalasse ja Postimehesse. Ja ma juba tean, et te vastate, et Eesti Pank vastutab selle eest. Aga üldine vastutus on ju valitsusel ja ka rahandusministril. Mida te kavatsete selle kahetsusväärse fakti peale ette võtta?

Jürgen Ligi

Hea rahvasaadik! Selle eest vastutab keskpank, selle eest ei vastuta rahandusminister. Mina tean sellest juhtumist ajakirjanduse kaudu ega ole pidanud vajalikuks kontrollida, kas Eesti Pank oma kontrolli piisavalt korralikult teeb. Ma usun, et nad tegelevad selle temaga. See kõik, mida küsiti peaministrilt, oli minu haldusala, aga rahapoliitika, rääkimata sularaha ringlusest – see kahjuks on midagi, mis rõhutatult on valitsusest lahutatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab, esimene täpsustav küsimus!

Jaak Aab

Täna, austatud esimees! Selline kahetsusväärne fakt on tegelikult ikkagi seadusrikkumine: ennetähtaegselt ilmub euroraha kuskil välja. On ju loogiline järeldada, et keegi nendest, kes peale 1. detsembrit peaksid neid komplekte müüma hakkama, on need varem välja lekitanud ja teeninud selle pealt kasu. Müügil olid need nimelt nominaaliga võrreldes 2–3-kordse hinnaga, seega on selle pealt raha teenitud. Kas selline seadusrikkumine võib meid euroliidu või eurotsooni liikmesmaade silmis diskrediteerida?

Jürgen Ligi

Eks ta veider ole, aga ma ei oska kommenteerida. Tegemist on nähtavasti lätlastega, kui te seda inimest silmas peate. Siin ei oleks isegi Kalle Laanet oma ametis saanud midagi peale hakata. Iseenesest meie raha ringluse, meie raha kindluse seisukohast pole sel tähtsust. See on tõesti maine küsimus, aga kordan veel kord: mitte Rahandusministeeriumi vastutada. Keskpangandus on rangelt lahutatud sõltumatu Rahandusministeeriumi tööst ja valitsuse tööst. See on üks Euroopa väga tähtsaid aluspõhimõtteid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab, teine täpsustav küsimus!

Jaak Aab

Hea minister! Minul on need mündid kaasa, kuna see inimene toimetab need minu kätte. Kenad mündid, mille ühel küljel on Eesti kaart, Eesti kontuur. Võin teile ka näidata. Aga just sellised inimesed, kellel on müntide vastu eriline huvi, sealhulgas see konkreetne inimene, on nüüd väga nõrдинud. See Viljandimaa elanik käib tihti Lätis ja sellepärast sattus neile peale. Kui palju neid komplekte kuskil müügil on, ei tea. Tema väidab, et selles poes oli neid kastide kaupa. See haavab niisuguseid inimesi emotsionaalselt ja solvab nende tundeid. Uuringud ju näitavad, et siiski 50% rahvast pooldab euro kasutuselevõttu ja tõenäoliselt kõik need inimesed on suhteliselt nõrдинud selle üle, et Eesti raha jõuab enne lätlaste kui eestlaste kätte. Kas keegi kavatses vabandust paluda, et niisugune asi on toimunud?

Jürgen Ligi

Veel kord: keskpanga töö on koalitsiooni omast sama lahutatud kui opositsiooni omast. Mina ei saa keskpanga eest vabandust paluda, ma ei saa vabandust paluda nende firmade eest, kust need komplektid lekkisid. Mul ei ole mõtet seda nägu teha, aga teie rahvasaadikuna saate seda teha küll. Tehke ja öelge, et see on kehv lugu tõesti, aga et siin ei ole tegemist valitsuse tööga. Ei ole mõtet näidata Toompea poole. Te saate arupärimise esitada minu teada ka keskpanga presidendile. Kui te tahate seda teha, siis tehke, aga ärge jätke sellist muljet oma valijale, nagu vastutaks asja eest rahandusminister. Samas ütlen veel kord, et see ei ole probleem meie raha kindluse seisukohast. Siin on tegemist ostu-müügitehinguga, mis teostus natuke liiga vara. See on maine küsimus, mitte rahanduslik küsimus. See on reeglite rikkumine, aga mitte midagi, millel oleks suuremat praktilist tähendust kui emotsioonid.

Esimees Ene Ergma

Ja nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Väljas on ilus talveilm, aga ometi tahaks parafraseerida kirjanik Steinbecki, et oh seda me tusameele talve. Ja tuska teeb mulle see, et paraku on meie paljuloetud tabloidide lehekülgedelt jäänud inimeste hinge rõhuma see, et nüüd kas või Iirimaa kriisi valguses, oh üllatust, Eesti peab maksma säärase riikide väljaaitamiseks 12,4 miljardit. Rahandusminister on selle ümber lükanud. Kuid nagu ladina keeles öeldakse: *verba volant, scripta manent*. Ehk öeldu kaob, kirjutatu jääb. Seepärast palun veel kord öelda, kas asjad on tõepoolest nii.

Jürgen Ligi

Asjad ei ole nii. See on igal juhul vale arv. See ei ole isegi see summa, mis kõigi EFSF-i ehk Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi garantiide realiseerumisel Eestile osaks saaks. Kui me räägime Iirimaa kontekstis, siis, ütleme, enam-vähem suurusjärguga on siin eksitud. Tegelik mitte raha-, vaid garantiisumma jääb alla 2 miljardi, niipalju kui meil praegu teada on. Eks ajakirjanik tegi mingeid peast arvutusi ja sai mingi tulemuse. Aga jah, pealkirjad ja asjaomased tekstid on olnud kõik sellised natukene hirmutavad. Hirm ju tegelikult paneb klikkima ja selles mõttes ma saan ajakirjanikest aru.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Hea rahandusminister! Ma ikka selle euro-mure teemadel. Saksa poliitik, Baieri liidumaa endine peaminister Edmund Stoiber, ma vaatan siin praegu, hoiatab, et Euroopa Liidu liikmesriigid peavad tublisti kulusid vähendama, muidu muutub euro Itaalia eelmise rahaühiku liiri sarnaseks. Euroopa Liidu ühisraha võib oodata ees suur inflatsioon, mis muudab euro väärtusetuks. Ja samas ma vaatan siin ekspertide arvamusi. Ekspertid väidavad, et euro peab surmaheitlust, et euro tulevik on rohkem kui ebaselge – ma võin teile veel arvamusi ette lugeda. Minu küsimus on seotud sellega ja ärge ütlege jälle, et küsimus on rumal ja ebapädev jne. Mis saab siis eurost, kui praegused liikmesriigid ei suuda oma eelarve puudujääke katta? Mis saab siis, kui selleks puuduvad

reaalsed vahendid? Milline plaan on siis Eestil?

Jürgen Ligi

Ma ei hakka ütleva, et küsimus oli rumal. See on selge niigi. Eelmist vastust täiendades aga rõhutan üle, et garantii puhul on tegemist tagastatava asjaga. Kui see realiseerub, siis esimene maksja on tõepoolest see fond, kuhu me oleme panustanud, aga kindlasti aegade jooksul maksab õnnetusse sattunud riik selle tagasi. Siin ei ole midagi karta.

Nüüd see küsimus, mille ma rumalaks jätan nimetamata: mida Eesti teeb "juhul, kui" ja mis on Eesti plaan? Ausalt öeldes, ega Eestil maailmavallutuslikke plaane ei ole ei majanduslikus ega sõjalises mõttes. Me saame seda, mis Euroopas on, ja sellepärast me oleme väga huvitatud sellest, et Euroopal läheks hästi. Me oleme seal paadis sees. Samas ma ütlen, et iga riik maksab oma võlad ise. Kui on defitsiit Irimaal, siis Iirimaa peab need võlad ise maksma ja ta maksab ka, kui on Kreekas, maksab tema. Sellepärast ongi kõik need konsolideerimisprogrammid ja eelarvekärped, mida te siin Eesti puhul väga teravalt ründate ja mille puhul te kardate, et need teistes riikides äkki ei õnnestu. Ma näen siin väikest vastuolu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp! Siin küll protseduurilisi küsimusi ei ole, aga kui teil on mingisugune märkus, siis palun!

Evelyn Sepp

Aitäh, proua esimees! Mul on tõepoolest üks protseduuriline küsimus kõigele vaatamata.

Esimees Ene Ergma

Protseduurilisi küsimusi infotunnis ei ole.

Evelyn Sepp

Protseduurilised küsimused on siiski võimalikud ja ette nähtud. Minu palve on, et vaatamata sellele, et te ise sõimate Riigikogu liikmeid idiotideks, võib-olla te kutsuksite ministreid üles parlamendi suhtes pisut lugupidavamalt käituma ja oma kõnepruuki kontrollima.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu heade soovide eest! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Mul on selline protseduuriline küsimus, miks ei peeta protseduurilise küsimuse puhul kinni protseduuriliste küsimuste reeglitest, nagu Evelyn Sepa puhul ja ka minu puhul, kellele anti protseduuriliseks küsimuseks sõna?

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 2011. aasta siseturvalisuse valdkonna eelarvest

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. Palun, kolleeg Kalle Laanet, küsimus siseminister Marko Pomerantsile!

Kalle Laanet

Hea siseminister! Me kõik teame, et praegu on Riigikogu menetluses 2011. aasta riigieelarve. Sellega kaasnevalt on mul selline küsimus. Kui valitsuses toimus 2011. aasta riigieelarve arutelu, siis kui palju te küsisite või kas üldse küsisite siseturvalisuse valdkonna personalikuludeks raha juurde võrreldes nende arvudega, mis praegu on Riigikogus?

Marko Pomerants

Aitüma küsimuse eest! Maksimum, selline soovide puu üle selle määra, mis meil võimalik kulutada oli, oli 1 miljard krooni. Sealt alla võib tulla igasuguste variantidega, kuhu ka personalikulud mahub näiteks 100 miljoni krooni eest. Aga kehv lugu on see, et Eesti maksumaksja ei suuda meile anda piisavalt raha, mida me saaksime sellises mahus ümber jagada, nagu meie kõigi soov oleks. Nii et ühelt poolt loomulikult olen ma siseministrina seisnud selle eest, et meie valdkonnal oleks vajadused kaetud. Teisest küljest valitsusliikmena olen ma seisnud selle eest, et Riigikogule oleks võimalik eelarve eelnõu esitada, et meil üldse 2011. aasta eelarve oleks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet, esimene täpsustav küsimus!

Kalle Laanet

Ega ma väga täpset vastust ei saanud, kui palju ikkagi oli teie palutud summa suurem sellest, mis praegu kirjas on. Aga minu teine küsimus on: kas te olete rääkinud oma parteikaaslastega siin Riigikogus, arutamaks siseturvalisuse personalikulude kasvu ja seda, et nad näiteks toetaksid meie muudatusettepanekut eraldada 32 miljonit lisakrooni Politsei- ja Piirivalveametile?

Marko Pomerants

Loomulikult fraktsioonides arutatakse iga valdkonna eelarve temaatikat. Võin teile öelda, et siseturvalisuse mured ei ole seotud ainult personaliga, see on vaid pool probleemaatikast. Muidugi, kaadrid otsustavad endiselt kõik. See loosung on meil asjakohane. Kuid lisaks on meil ka palju tehnikat. Inimesed küll tahaksid näha, et politseinikud käivad jala mööda tänavaid, aga ka muud valdkonnad vajavad rahastust. See eelnõu, mis teie ette saabus, on selline, mille me olime võimelised kokku panema. Ja see on selline just nappivast rahast tulenevatel põhjustel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet, teine täpsustav küsimus!

Kalle Laanet

Hea siseminister! Nagu ma aru saan, on vähemalt Politsei- ja Piirivalveametil, kui nad ei saa seda puuduvat 32 miljonit krooni, kolm võimalust, kuidas jätkata järgmisel aastal. Esimene võimalus oleks tasustamata puhkuse andmine kuus päeva aastas, teine vähendada palka keskmiselt 2,3% ja kolmas koondada 500 töötajat. Millise variandi te valite nendest kolmest?

Marko Pomerants

Mitte ühegi. Valin esimese variandi variatsiooniga. Meil on arvutused tehtud, vaadatud, millised on meie võimalused. Me püüame ühtlaselt kogu Politsei- ja Piirivalveametis hakka saada eri valdkondades nelja masupäevaga ja vaatame, kas see on parim, mida me teha

saame. Nii et seda kuuepäevast varianti lauale ei pane.

Esimees Ene Ergma

Ja nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust nagu iga küsimuse puhul. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! 2009. aasta suvel tapeti Lääne-Virumaal oma jahimaadel jahimees. See kuritegu on tänaseni lahendamata. 20 aastat tagasi, kui mina Lääne-Virumaad juhtisin, lahendati rasked kuriteod enamasti nädala jooksul. Kuna praegu on eelarvega tegemist, siis küsin: kas see on seotud raha puudumisega, et me ei suuda enam raskeid kuritegusid lahendada?

Marko Pomerants

Aitüma! Raskeid kuritegusid lahendatakse ka praegu vahel kiiremini kui nädalaga. Vahel aga lahendatakse juhtum aastaga, vahel mitme kuuga. Mis puutub konkreetseesse kuriteosesse, siis küllap see lahendatakse. Ja selle lahendamine või mittelahendamine ei ole küll kuidagi seotud sellega, kui suur on sisejulgeoleku valdkonna eelarve.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Minu küsimus on ka seotud valdkonna rahastamisega ja puudutab Ida-Virumaa arengukava. Tuleva aasta eelarves ei ole ette nähtud katet selle programmi realiseerimiseks. Siit on küsimus: kas on kavatsus kui mitte tuleval aastal, siis ülejärmisel aastal juba kolmeaastane programm täita? Ja kas on omavalitsustega kokkulepe saavutatud, kuidas riik ja omavalitsused osalevad koos partneritena selle arengukava täitmisel?

Marko Pomerants

Aitüma! Hakkan tagant ettepoole vastama. Omavalitsustega täiendavat kokkulepet ei ole olnud põhjust otsida. Kindlasti me teeme veel selle valitsuse ajal endale selgeks, millised on olnud ministriumide võimalused 2011. aastast selle tegevuskava katmiseks võimalusi ette näha. Ma arvan, et need on olemas, ja see

puudutab ka Siseministriumit. Loomulikult maht on väga küsitav. Ja see, millele me peame tähelepanu pöörama, on küll see asi, mida te ette heidate: et kuidas üks valitsus vaatab ette üle oma võimu aja. Aga me peame valmistuma sellekski perioodiks, kui meil on aastast 2014 ja edasi võimalik kasutada struktuurivahendeid, ja peame mõtlema, kuidas see võiks kasu tuua Ida-Virumaale.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Vabariigi Valitsuse arengukavadest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus, palun! See on Evelyn Sepa küsimus peaminister Andrus Ansipile.

Evelyn Sepp

Austatud valitsusjuht! 25. novembril peetakse teatavasti rahvusvahelist valge lindi päeva ehk ülemaailmset naistevastase vägivalda vastu võitlemise päeva. 1. aprillil käesoleval aastal kiitis ka Vabariigi Valitsus heaks üldise arengukava vägivallaga võitlemise teemadel. Paraku on kõik selles 2011. aastaks plaanitud tegevused, mida on väga napilt, praegu eelarves tärniga ehk sisuliselt on need rahastamata. Näiteks sellised tegevused nagu preevangelium ja naistevastase vägivallaga teema osas ühiskonnaõpetuse ainerahastamatu täiendamine ja ühiskonnaõpetuse õpetajate koolitus, et nad seda kasutada oskaksid, või siis vägivalda ohvritele mõeldud tugitelefoni 1492 teenuse pidev kättesaadavus, naiste varjupaikade jätkusuutlikkuse tagamine jne, jne. Minu küsimus puudutabki seda: miks selliste vägivallavormide vastu võitlemine, mis on tegelikult inimõiguste keskne küsimus, ei ole selle valitsuse prioriteetide hulgas?

Andrus Ansip

Kui te oleksite tahtnud saada vastuseid konkreetsetele küsimustele, siis te oleksite juba varem esitanud oma küsimused sellises vormis, et oleks võimalik olnud teile konkreetset vastata. Üldine väide, et naistevastase vägivalda vastu võitlemine ei ole valitsuse prioriteet, ei ole muidugi tõene. Üldine väide, et vastavad meetmed ei ole rahastatud, ei vasta

ka tõele. Millega ma võiksin nõustuda, aga mida teie konkreetselt ei väitnud, on see, et alati oleks raha rohkem vaja selleks, et vastav võitlus oleks ka tulemuslikum. Mitmed meetmed, mis te ette lugesite, on eri allikatest rahastatavad. Muist meetmeid on rahastatavad Sotsiaalministeeriumi eelarvest, osa meetmeid on rahastatavad kohalike omavalitsuste eelarvetest. Julgen ka kohalike omavalitsuste eest öelda, et väide, et naiste varjupaikasad ei rahastata Eestis kohalike omavalitsuste tasandil üleüldse, ei vasta kindlasti tõele. On väga korralikke kohalikke omavalitsusi, kes neid meetmeid rahastavad ja suudavad eeskujuks olla nendele, kes varjupaikade jaoks raha pole leidnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, Evelyn Sepp, esimene täpsustav küsimus!

Evelyn Sepp

Ma tulen siis konkreetsete näidete juurde ja küsin ka teie kommentaari sellele, et arengu- või rakendusplaanis on indikaatorina kirjas: naiste varjupaikade tegevuse jätkusuutlikkus on tagatud. Selleks on neljaks aastaks ette nähtud 2,3 miljonit krooni ehk kokku 9,3 miljonit. Need varjupaigad peaksid töötama 24 tundi päevas ja aasta läbi ehk 365 päeva. Sealt peaks lisaks esmasele rehabilitatsioonile saama ka kõrgetasemelist juriidilist ja psühholoogilist nõu. Neid varjupaiku on kokku üheksa, mis teeb vist aastas kokku ühe varjupaiga majandus-, palga- ja kõigiki muudeks kuludeks umbes 250 000 krooni. Kas te peate seda jätkusuutlikkuse tagamiseks?

Andrus Ansip

Vastus on eelmises küsimuses juba öeldud. Alati võiks rohkem, aga saab nii palju, kui palju maksumaksjad on võimelised maksma. Öelda, et meie riigieelarves või ka kohalike omavalitsuste eelarvetes on prioriteedid täiesti paigast ära, et raha kulub ei tea millele, aga õigetele asjadele raha ei leita, on minu meelest suhteliselt lühinägelik. Sellise seisukohaga ma ei nõustu. Aga ma võtan natukene tagasi oma sõnu, mida ma kasutasin eelmises vastuses. Ma ei nimeta ka naistevastase vägivalla vastast võitlust tõeliseks riigi prioriteediks, sest prioriteet saab olla ainult üks, aga kindlasti on see

valdkond, millega iga riik, sealhulgas ka Eesti riik peab tegelema. Seda ei saa kuidagi tolereerida, et ka Eesti peredes on naistevastane vägivald endiselt suhteliselt aktuaalne teema, kuid ma soovin siiski ka selles küsimuses jääda objektiivseks. Näiteks ka ÜRO inimarengu aruandest tuleb välja, et soolise ebavõrdsusega modifitseeritud indeks ei anna Eestile sugugi mitte kehva kohta. Seega probleem on olemas, aga see on hulga väiksem kui valdavas osas maailma riikides. Kuid me ei soovi kindlasti ütelda, et probleemiga ei ole mõtet tegelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, Evelyn Sepp, teine täpsustav küsimus!

Evelyn Sepp

Ühes asjas ma siiski soovin teid parandada. Nimelt, Eesti kahjuks ei kogu selle valdkonna kohta spetsiifilist informatsiooni ja statistikat ning see on väga kahetsusväärne. Aga väga lihtne küsimus: te väitsite, et selle arengukava tegevused on tegelikult rahastatud muudest allikatest. Ehk ei ole palju öelda see üks arv – kui suur summa kokku siis on järgmise aasta tegevusteks riigieelarves ette nähtud? Et me teaksime, kui palju sellesse valdkonda panustatakse, kui palju eraldatakse selle konkreetse arengukava elluviimiseks järgmisel aastal.

Andrus Ansip

Kulla Evelyn Sepp! Kui te oleksite tahtnud seda arvu mu käest tõepoolest teada saada, küllap ma oleksin ta sellest 500-leheküljelisest eelarve eelnõust sama hästi üles leidnud kui teie. Aga te ei nimetanud mulle enne, et te tahate, et ma otsiksin selle arvu üles. Jah, mulle on väga paljud arvud meelde jäänud, aga tahta, et ma mäletaksin kõiki järgmise aasta eelarve eelnõu summasid, oleks minult selgelt liiga palju nõutud. Ei mäleta kõike! Aga materjal on teil käes ja ma loodan, et enne ööistungeid te olete sellega põhjalikult tutvunud. Teil on need 500 lehekülge, täis numbraid, ilmselt korralikult fikseeritud. Kui ma oleksin ebaviisakas, siis ma küsiksin teilt seda numbrit ja saaksin targemaks.

Esimees Ene Ergma

Palun kaks kohapeal registreeritud küsimust! Kõigepealt kolleeg Kadri Simson.

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Infotunni formaat ei luba meil enam kuidagi reageerida, kui te vastates võtate näiteks minu nime suu sisse ja väänate seda endale meelepärases suunas ja kontekstis. Aga te laiutasite enne käsi ja küsiste, kas me tõesti tahame teiesuguseid inimesi toasooja käibemaksuga toetada. Ei taha! Need inimesed, kes ei pane neljakordset käibemaksu tõusu tähele, sellise sissetulekuga nagu näiteks teie, võiksid tõepoolest maksta astmelist tulumaksu ja sellega oleks maksukoormus õiglasmalt jaotatud. Minu palve kõlas ka eelmises küsimuses. Kolmanda küsimusena küsin, et kui selle valitsuse üks suurimaid miinuseid on ülbus ja üleolevus, siis kas te ei saaks oma kolleegidele, kes siin Riigikogu saalis seda valitsuse poliitikat ellu viivad, öelda, et mõnikord tuleks ära kuulata ka teistsugune arvamus ja seda mitte kohe plokkima hakata, vaid püüda arutada.

Andrus Ansip

Saan.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud peaminister! Te rõhutasite, et peate oluliseks võitlust perevägivallaga. Seda on hea kuulda. Aga kui vaadata dokumente – ja te soovitasite vaadata ka riigieelarve projekti –, siis kahjuks riigieelarve projektist ei näe täpset rahastamist. Peab ütleva, et riigieelarve on üldse hästi pime dokument, kust ei ole eriti üldse midagi välja lugeda. Märge on lihtsalt juures, et kui raha leitakse või kui leitakse välisrahastus, siis saavad ka need projektid rahastatud. Minu küsimus on selline. Varjupaikade olemasolu on vajalik, aga millisenä te riigi kõrgemalt positsioonilt näete seda partnerlust, seda koostööd, mis annaks võimaluse varjupaikadel tõesti tegutseda?

Andrus Ansip

Varjupaikad on senise Eesti praktika järgi rahastanud põhiliselt kohalikud omavalitsused ja nii näen ma seda ka tulevikus. Tuleb tunnistada, et varjupaigad on raha saamiseks kasutanud ka projektide kirjutamist ja neid on rahastatud eri fondidest, sealhulgas ka väljas-

pool Eestit tegutsevatest fondidest. Seega sõltub varjupaigast, missugused tema konkreetsed rahastamisallikad on.

Nüüd eelarvest. Ma lugesin alles hiljuti ühte artiklit, kus väideti ka, et riigieelarve ei ole piisavalt läbipaistev. Meie eelarve on poole tuhande leheküljeline eelarve ja ma väidan, et see on üks kõige detailsemad eelarveid üldse Euroopa Liidus. Kui selle eelarve läbilugemine ei anna teie arvates piisavalt informatsiooni, siis tuleks olla oma pretensioonikus väga täpne ja küsida täiendavat informatsiooni konkreetsetest ministeeriumidest, mida on mingisuguse eelarveartikli rea all konkreetset silmas peetud. Ma olen väga kindel, et te saate sellele ammendava vastuse. Kui küsimust ei ole, ei saa ka vastata.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Eesti elu raskuspunktidest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Marika Tuusilt peaminister Andrus Ansipile.

Marika Tuus

Austatud peaminister! Ma küsin kohe alguses küsimuse ära: miks te hämate? Esimene märkus puudutab pensione. Nimelt oli valitsusel pensionide vähendamise teema päevakorral. Mul on siin käes dokument 18. maist 2009, kus on öeldud, et keskmine vanaduspension väheneks nii ja nii palju, kaotataks täiendav tulumaksuvabastus töötavatele pensionäridele. Välja on toodud summa, mis ulatuses riigieelarvesse tuleks raha juurde, ja veel on öeldud, et Rahandusministeerium vormistagu selle kõik põhimõtteliselt eelnõudeks. Nii et see kõik on päevakorral olnud. Me ei eita siin!

Teiseks, kõige suuremad kärped ongi ju pensionäride ja üldse eakamate arvel tehtud. Pensionide tasuta kojukanne lõpetati, matuse-toetus võeti ära ja see puudutab rohkem just vanemaid inimesi, rehabilitatsioonirahasid kärbiti, pensioniiga on tõstetud ja hooldusravile kehtestatud 15%-line omaosalus.

Andrus Ansip

Te ilmselt viitate kunagisele Ivari Padari aegsele Rahandusministeeriumis koostatud *long list'*ile, kus olid kirjas absoluutselt kõikvõimalikud hullud ideed. Ma kinnitan teile, et valdav enamik nendest praagiti kohe välja ja nendel ei peatutudki. Nii et kinnitan: teie nimetatud küsimust pole valitsuse istungil päevakorras mitte kunagi olnud. Samas tahaksin teile meelde tuletada, et kaugkütte käibemaksu tõsteti siis, kui majandusminister oli Edgar Savisaar: 5%-lt 18%-le. Hiljem tõusis see ühes üldise käibemaksumäära tõusuga 20%-ni. Nii et ei maksa asju kellegi teise kaela veeretada. Mis on olnud, see on olnud. Ja teatavasti fossiilsete kütuste arutu põletamine on teema, millega mitte ainult Euroopa Liit, vaid kogu maailm praegu keskendunult tegeleb. Minu arvates Eesti hakkaks selles küsimuses minema täielikult vastassuunas võrreldes muu maailma suundumustega ja siis me oleksime väga imeelikud küll. Aidata tuleb neid, kes abi tõepoolest vajavad, mitte soodustada maksupoliitikaga keskkonna saastamist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus

Küsimus on sama: miks te hämate? Ma tuletan teile meelde, miks on toasoe nii kalliks läinud. Selle taga on puhtalt maksupoliitilised otsused ja kõige tähtsam nendest on käibemaksumäära tõstmine 5%-lt 18%-le, mis sai tehtud küll ammu, kuid ka just siis, kui Reformierakond oli valitsuses. See oli aastal 2003 ja teie tõstsite selle veel 20-ni. Samuti on pandud juurde maagaasi aktsiisi – seda on kaks korda tõstetud selle valitsuse ajal. Veel tuletan teile meelde, et selle valitsuse ajal ehk nelja kütteperioodi jooksul on toasooja arved kasvanud 2,5 korda suuremaks. Nii et ei ole mõtet hämada, et ei ole midagi toimunud teie valitsuse ajal. On toimunud just nimelt teie valitsuse ajal! Täpselt samuti on näiteks bensini hinnale sisuliselt 3 krooni otsa tulnud: 2 krooni aktsiisist ja 1 kroon käibemaksuna. Tagajärg on olnud tõeline hinnaralli.

Esimees Ene Ergma

Palun esitage küsimus! Küsimus ikkagi?

Marika Tuus

Oli alguses.

Andrus Ansip

Mina ei häbene seda, et me oleme maksumäärasid tõstnud, et me oleme tõstnud kütuse-, alkoholi- ja tubakaaktsiisi. Et ka käibemaksu määra on tõstetud? Jah, teil ilmselt on õigus. Aastal 2003 otsustati kaugküttele kehtinud käibemaksumäära erand kaotada, aga see kaotamise aeg saabus siis, kui ka härra Savisaar oli minister. Teoreetiliselt oleks võinud selle otsuse ju 2006. või 2007. aastal tagasi pöörata, aga ei tahtnud seda härra Savisaar teha ega pidanud ka mina seda õigeks. Ma ei pea seda praeguse ni õigeks.

Veel kord, proua Tuus, ma tahan teile meelde tuletada seda, et Eesti rahandus on nii heas korras, nagu ta praegu on, ainult tänu sellele, et me oleme teinud valusaid otsuseid. Ja ma olen väga tänulik, et meie rahvas on sellest aru saanud, miks tuli ülemaailmses finantskriisis Eestis avaliku sektori kulutusi kärpida, miks tuli teha struktuurseid reforme ja miks oli vaja tõsta ka käibemaksumäära, miks oli vaja tõsta kütuse-, alkoholi- ja tubakaaktsiisi. Tänu sellele ei ole Eesti riik praegu paanikas, ei otsi pannaalilisel vahendeid, millega maksta välja pensionid, millega maksta näiteks ka Riigikogu liikmetele ja tuletõrjajatele palgad välja. Me ei pea võtma võlgu oma lastelt ja lastelastelt.

Esimees Ene Ergma

Ja nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kõigepealt Marika Tuus, teine täpsustav küsimus!

Marika Tuus

Me oleme teinud tohutul hulgal kärpeid, rohkem kui ükski teine riik. Ma saan aru, et see on nii sellepärast, et teie juhtimisel on viidud Eesti riik peaaegu et kõige suurema majanduslanguseni maailmas – ütleme, et me oleme nelja-viie kõige suurema kukumisega riigi hulgas. Te väitsite täna kohe alguses, et meil on praegu kõik juba nii hästi. Aga öelge: miks me ei hakka siis midagi ringi otsustama, midagi ka inimeste heaks tegema? Me oleme justkui põlistanud kõik oma karmid otsused.

Ja ikkagi need käibemaksu soodusmäärad – tuletan teile veel kord meelde, et toidu puhul on seda võimaldanud väga paljud riigid. Te

teate ise, et osal on need veel nullis. Küpros, Malta, Luksemburg, Hispaania, Saksamaa, Suurbritannia, Portugal, Holland, Prantsusmaa, Sloveenia, Austria, Itaalia, Soome – väga palju riike. Miks meie siis seda ei saa teha? Kusjuures meil on 17 kategooriat, kus käibemaksu soodusmäärasid saaks rakendada.

Andrus Ansip

Kõigepealt ei vasta tõele teie väide, et meie oleme kärpinud rohkem kui ükski teine. Olgu teile veel kord meenutatud, et aastal 2008 oli riigieelarve kulude maht 90,1 miljardit krooni ja 2009, pärast kõiki neid suuri kärpimisi, oli meie riigieelarve kulude maht 87,3 miljardit krooni. Kusjuures sellest 2,8 miljardi krooni suurusest eelarve kulude mahu vähenemisest moodustas riigipoolse sissemakse peatamine pensioni teise sambasse koguni 1,3 miljardit krooni. Seega me vähendasime valitsussektori kulutusi traditsioonilises mõttes poolteise miljardi krooni võrra. Vaat sellega ei saa me Euroopas esikümnesse ka mitte, esiviisikust rääkimata.

Jah, me muutsime oma eelarvet koguni 19 miljardi krooni ulatuses. Põhiliselt me kärpime oma unistusi. Kriis dikteeris uued kulutused, mille katmiseks tuli leida vahendeid, aga kriis võttis ka teatud sissetulekuallikad ära. Me reageerisime kiiresti, ja see reageerimise ulatus oli väga suur. See 19 miljardit puudutas väga paljusid inimesi, aga *summa summarum* ei ole me praktiliselt midagi kärpinud. Poolteist miljardit krooni! Nüüd aga tulete te jälle rääkima mingisugusest käibemaksu määrade vähendamisest. Olge nii kena, viige ennast natukenegi kurssi Euroopa suundumustega! Lätis tõuseb käibemaksu määr 21%-lt 22%-le, Poolas 22%-lt 23%-le, Portugalis 21%-lt 23%-le, Slovakkias 19%-lt 20%-le. Ühendkuningriik alles tõstis 15%-lt 17,5%-le ja tõstab 4. jaanuarist 2011 veel 20%-le. 15%-lt 20%-le!

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud peaminister! Inimese elus on väga oluline tema tervis. Ja kui tervis on käest läinud, siis on kõige olulisem arstiabi. Aga arstiabi kättesaadavusega ei ole Eesti riigis

asjad päris korras. Eriti raske on pikaajalistel töötutel, ja nende osatähtsus töötute hulgas on juba üle 50%. Nendel, kes on töötute nimekirjast välja langenud, ei ole peaaegu üldse võimalik arstiabi kätte saada. Lisaks on Eestis elanike omaosalus ravimite ostmisel 43%, mis on ääretult kõrge protsent. Missugused muudatused ootavad ees aastal 2011, et inimesed arstiabi kätte saaksid, et ravijärjekorrad nii pikad ei oleks, et rohud nii kallid ei oleks?

Andrus Ansip

See küsimus on muidugi ka teile endale. Te olete viis aastat olnud sotsiaalkomisjoni esimees. Aga ma tahan öelda, et te olete oma tööd hästi teinud. Võrreldes väga paljude teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega on Eestis arstiabi kättesaadavus suhteliselt hea. Kõigile Eesti elanikele on elementaarne arstiabi tagatud. Ei ole õige väita, et töötul inimesel ei ole võimalik saada arstiabi. Kui töötute teeb seda, mida meie tagasihoidlikud reeglid nõuavad, ehk registreerib ennast töötukassas töötuks, siis saab tema ka haigekassakaardi ja arstiabi temale on tagatud. Kõigile nendele inimestele, kellel puudub ravikindlustus, tagab riik elementaarsel tasemel arstiabi. Ka on väga paljud kohalikud omavalitsused leidnud nende inimeste jaoks arvestatavaid summasid ja ka need inimesed saavad kindlasti ravitud. Seega selle üldhinnanguga, selle lausalise halaga, et meil on kõik väga halvasti, ma kaasa minna mitte kuidagi ei taha.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Lugupeetud peaminister! Me oleme siin peaaegu tunni vältel kuulnud, kui hästi meil kõik on. Mõnele see ilmselt nii paistabki, aga küllap te nägite ka Postimehes esmaspäeval olnud tabelit, kus olid päris eri värvi mitmed laigukesed. Tegemist oli regionaalpoliitika ülevaatega. Sellest tabelist võis aru saada, et väga paljudes meie omavalitsustes on tõepoolest mure suur. Ja kui te siin rääkisite käibemaksust ja selle tõusust, siis ma parandaksin ühe vea. Te ei pannud tähele, et Marika Tuus pidas silmas toiduainete käibemaksu, mida siiski Euroopas mitmel pool on langetatud. Nendes

omavalitsustes, kus rahval on keeruline toime tulla, on ka toidukaupade kättesaamisega paljudel inimestel raskusi. Mida on Vabariigi Valitsus võimeline tegema, et asja regionaalpoliitiliselt parandada?

Andrus Ansip

Millegipärast te kohe ei jäta seda käibemaksu määra juttu, ehkki minu meelest on kõik piisavalt tõestatud, tuginedes väga autoriteetsetele allikatele. Jutt sellest, et igal pool Euroopas alandatakse toiduainete käibemaksu määra, on täielik jama. See ei vasta lihtsalt tõe! Võib-olla te mingil määral saaksite mingisugust tõestust oma väidetele siis, kui te piirduksite restoranidega. Aga kui te räägite toiduainete hindadest kauplustes, jaemüügivõrgus, siis käibemaksu määrad alandamise jutt on lausvale. Trend on risti vastupidine! Ja seda riikide jada, mille ka Kalev Kallo esitas Eesti Päevalehes, ei ole selles kontekstis õige esitada. Tšehhi alandatud määr on tõusnud 9%-lt 10%-le, Kreeka oma 9%-lt 10%-le, Hispaania oma 7%-lt 8%-le, Läti oma 5%-lt 10%-le – aga ikkagi ainult toidusegude puhul. Ungari, ainus alandatud määr kehtib toiduainete puhul piimale: 18%. Portugal: enne olid alandatud määrad 5% ja 12%, nüüd on 6% ja 13%. Igale poole on protsent otsa pandud. Soomes on määrad ka juba protsendi võrra tõusnud: 12-lt 13-le.

Ei ole õige väita, et Euroopa Liidus valitseb trend toiduainete käibemaksu määra alandada. See väide on vale! Kui vaadata kavasid, mis eri Euroopa Liidu riikides on koostatud, siis need kõnelevad ühemõtteliselt käibemaksu määra tõusust, sealhulgas toiduainete käibemaksu määra tõusust. Ja rääkige ka soomlas-tega, Soome juhtidega. Toiduainete hinna tase-mele pole see vahepealne alandamine mingit mõju avaldanud. Ja tõtt-öelda ei avaldanud see 1-protsendipunktiline käibemaksu määra tõus ka mitte mingisugust mõju. Ehk siis võitsid ainult jaekaupmehed. Õelge otse, kui te nende huvit-des tegutsete!

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Kuna infotunni aeg on läbi saanud, lõpetan selle küsimuse käsitle-mise. Täna riigikogulasi küsimuste esitamise eest! Täna peaministrit ja teisi valitsusliik-meid vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alus-tame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu üheksanda töönadala kolmapäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg üle anda eel-nõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! Soovin Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda käibemaksuseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. See on eelnõu, mille eesmärk on alan-dada ravimite ja meditsiinitehnika käibemaksu 9%-lt 5%-le. Sel moel kokku hoitud rahast saaks kõige suurema säästu haigekassa ning see annaks haigekassale võimaluse võimaldada eakatele inimestele ja kõigile lastele 90%-se soodustusega retseptiravimeid.

Ma pean ka seletama, miks ma selle eelnõu pean praegu üle andma. Nimelt me algatasime septembri alguses samasuguse eelnõu, aga sel-lest eelnõust jäid välja sõnad "sotsiaalministri määrusega kinnitatud nimekirj". See oli põh-jus, miks sotsiaalkomisjon otsustas valitsus-koalitsiooni häälteenamusega, et nad ei toeta seda seaduseelnõu. Seejuures on väga imelik: sotsiaalkomisjoni esimees Urmas Reinsalu rää-gib rõõmsalt, kuidas ibuprofeeni lubamine poodidesse aitab kaasa ravimihindade alanda-misele, aga kui on tegelik võimalus retsepti-ravimite hinda allapoole tuua, siis leitakse üks sõnapaar, mis puudu on.

Eile ma tegin rahanduskomisjonis ettepane-ku, et lisame need sõnad, mille puudumine ei lase sotsiaalkomisjonil seda eelnõu toetada, aga häälteenamusega – poolt hääletasid IRL ja Reformierakond – keelduti neid eelnõusse lisa-mast. Ma võtsin selle eelnõu eile Keskerakon-na fraktsiooni nimel tagasi ja annan ta nüüd täna uuesti üle koos lisatud sõnadega. Veel kord: idee on alandada ravimite ja meditsiini-tehnika käibemaksu määr 5%-ni. Sellest või-davad ravimite ostjad mitusada miljonit krooni aastas. Suurim ravimite ostja aga on haigekas-sa, kes tänu võidetud rahale saab võimaldada soodusravimeid eakatele ja lastele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Urmas Reinsalu!

Urmus Reinsalu

Austatud Riigikogu esinaine! Austatud parlamendi liikmed! Annan sotsiaalkomisjoni nimel parlamendi menetlusse tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustusseaduse muutmise seaduse eelnõu. See seadus täpsustab töötü kohustusi ja individuaalse töötusmiskava sisu ning leevendab ja muudab paindlikumaks töötukassasse isiklikult vastuvõtule minemise tingimusi. Töötukassasse on lubatud pöörduda ka, kasutades telefoni või isiku tuvastamist võimaldavat infotehnoloogilist lahendust. Samuti soodustab seadus töötuskindlustushüvitise väljamaksmist ka olukorras, kui inimene on vahepeal lühikest aega töötanud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Annan kümne Sotsiaaldemokraatliku Erakonna saadiku nimel üle arupärimise regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Arupärimine lähtub murest selle pärast, kuidas ministeeriumis on püütud ligi kahe aasta jooksul läbi viia riigihanget, mis aitaks kohalikel omavalitsustel paremini korraldada oma dokumentide haldamist. Seda on püütud kolm korda teha ja need kolm korda on kõik lõppenud otsuse või hanke tühistamisega. Meile tundub, et selle hanke korraldamisega ei ole kõik korras, seda enam, et oleme saanud informatsiooni, et võib-olla soovitakse eelistada ühte tarkvarafirmat. Seoses sellega on meil härra Kiislerile neli küsimust.

Esiteks: miks ei suudetud läbi viia suhteliselt lihtsalt ja väikse mahuga riigihanget kohaliku omavalitsuse dokumendihalduse võimekuse tõstmiseks? Teiseks: miks seati kolmandas hankes tingimused, mis välistavad kõik kodumaised tarkvaratootjad? Kolmandaks: miks nõuti, et soetataval tarkvaral peab olema juurutuskogemus kümnes Euroopa Liidu riigis, et peab olema kümme rahvusvahelist partnerit jne, kuid vaid üks juurutus Eestis ja seegi mitte kohaliku omavalitsuse, vaid ükskõik millises suvalises asutuses. Ja neljandaks küsime seda, kas Siseministeerium neljanda hanke puhul suudab selle korrektselt läbi viia.

Esimees Ene Ergma

Olen juhatusel nimel vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis juhatus otsustab nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Ja kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle adressaadile otsekohe.

Head kolleegid! Annan edasi järgmised teated.

Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse üle eile algatatud kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse üle eile algatatud hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse üle eile algatatud ravimiseaduse § 39 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; neljandaks, Vabariigi Valitsuse üle eile algatatud ravikindlustuse seaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; viiendaks, majanduskomisjoni üle eile algatatud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; kuueandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni üle eile esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 7. detsember kell 18; seitsmendaks, Vabariigi Valitsuse eile algatatud rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; kaheksandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eile algatatud tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimised sotsiaalminister Hanno Pevkurile ning rahandusminister Jürgen Ligile.

Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 rahvasaadikut, puudub 16.

Ja nüüd päevakorra täpsustamine. Lugupeetud Riigikogu! Eile jäi tööaja lõppemise tõttu pooleli eelnõu 795 esimese lugemise arutelu.

1. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (795 SE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Jätkame küsimustega ettekandjale. Palun kõnepulti Riigikogu liikme Kadri Simson! Palun teie küsimus, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Lugupeetud ettekandja! Toasooja hinna alandamisest on siin palju juttu olnud. Mäletame, kui Isamaa ja Res Publica Liit augustis lubas toasooja hinda kõvasti alandada. Augustis on seda muidugi lihtne teha, siis võib iga-sugust juttu suust välja ajada. Kuid nüüd on selgunud, et see meetod ei toimi. Toasoe on kallinenud Haapsalus, Kuressaares ja veel paljudes kohtades. Kas te oskate öelda, miks koalitsioon oma läbikukkunud meetodi asemel ei soovi Keskerakonna fraktsiooniga arutada seda teist võimalust, et inimestele vastu tulla ja toasooja hinda tegelikult alandada? Kas on komisjonist või kuskilt teada, miks seda tegelikult teha ei taheta?

Kadri Simson

Üks selge viide, kuidas toasooja saaks inimestele odavamaks teha, on käibemaksu alandamine. Väga lihtne: kui tavalises kahetoalises korteris ühes Eesti väikelinnas on ilma käibemaksuta küttearve talvisel perioodil 1000 krooni, siis on vahe, kas makstakse käibemaksu sinna peale 200 krooni või 90 krooni, nagu pakume meie. Ma arvan, et eelkõige ei soovita toasooja käibemaksu alandada sellepärast, et kaks praegust valitsuserakonda omal ajal selle tõstmise poolt hääletasid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud ettekandja! Ma tahan ühe asja ära seletada. Rahvaliit on olnud Riigikogus kogu aeg toasooja käibemaksu alandamise poolt. Kui aastal 2000 käibemaks tõsteti 0%-lt 5%-le üheks aastaks, siis oli just Rahvaliit see, kes taotles (17. jaanuaril 2001 võeti see seadus vastu), et käibemaks määr kehtiks aastani 2005. Ja kui oleks Euroopa Liiduga läbirääkimiste käigus kõik need asjad selgelt läbi räägi-

tud, et on võimalik diferentseerida käibemaksu määrasid jne, saanuks toasooja käibemaks ollagi väiksem. Aga minu küsimus on selline. Teatavasti on Konkurentsiamet kehtestanud piirhinna. Kuidas sinu arvates toasooja piirhind mõjutab hinna kujunemist üldse? Kas Konkurentsiametil annaks midagi täpsemalt analüüsida?

Kadri Simson

Kõigepealt selle küsimuse esimesest poolt. Tõepoolest, Euroopa Liidus on mitmel pool käibemaksu määrasid alandatud. Ja nende alandamise eesmärk ei ole olnudki eelkõige tarbimist stimuleerida – väga suur eesmärk on olnud ka arvestada erinevate tulurühmade sotsiaalseid vajadusi ja kompenseerida teatud möödapääsmatuid kulutusi. Eestis tuleb tube talvisel ajal paratamatult kütta.

Mis puutub Konkurentsiametisse, siis me ju kõik teame, et Konkurentsiamet ei ole imerelv. Kui ta oleks imerelv, siis näiteks elektri hind pidevalt ei tõuseks. Konkurentsiamet on seda juba pikka aega kooskõlastanud. Konkurentsiameti poole võib soojatootja pöörduda siis, kui kütuse hind on maailmaturul tõusnud 5%. See tähendab, et Konkurentsiamet tehniliselt kinnitab põhjendatud kulutuste ettenäitamisel toasooja hinna tõusu, selle alanemine on märksa aeglasem. Aga sellele hinnale, mille Konkurentsiamet kinnitab, lisandub alati veel käibemaks. Ja seda komponenti me soovimegi alandada. Siin oli infotunnis huvitav mõttevahetus peaministriga, kes ütles, et toasooja käibemaks aitab karistada neid, kes oma tuba kütavad fossiilse kütusega. Tegelikult on väga palju katlamajasid, mis kasutavad ka taastuvenergia-kandjaid – ka neid karistatakse selle 20%-lise käibemaksuga. See ei ole mitte aktsiis, mis inimestele pannakse millegi paha eest, fossiilsete kütuste kasutamise või joomise või suitsetamise eest. Käibemaks praegusel hetkel karistab ka tuuleenergia, hüdroenergia või puiduhakke kasutajaid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Hea ettekandja! Olen omavalitsustes inimestega kohtunud. Alles eelmisel nädalal oli ühel kohtumisel juttu sellest, et ka meie kol-

leegid Reformierakonnast ja IRL-ist käivad kohapeal ja räägivad, et oi-oi-oi, kui kallis on ikka toasoe, et väga halvasti on kõik. Inimestega koos arutades on neil nagu üks lähene mine. Rahanduskomisjonis on teine lähene mine. Minu küsimus on sellega seotud, et kui nii tõsiselt räägitakse, et oi-oi, mis selle toasoojaga lahti on, kuidas siis rahanduskomisjonis Reformierakonna ja IRL-i esindajad käitusid. Kas arutasid ja tundsid tõsiselt muret ja hääletasid tõenäoliselt siis selle käibemaksu muutmise seaduse eelnõu poolt?

Kadri Simson

Need rahvasaadikud, kes kuuluvad valitsuskoalitsiooni, on ise hääletanud mitmekordsete aktsiisitõstmiste poolt ja ka käibemaksu 18%-lt 20-le tõstmise poolt. Kui nad käivad valijatega kohtumas ja seal vangutavad pead, siis nad võiksid ka valijatele öelda, kes on selle kallinenud toasooja autorid: tõusta püsti, kummardada ja lasta valijatel nende autoritega tutvuda. Ega siin muud pole öeldagi. Rahanduskomisjonis võtsid nad kaitsva hoiaku ja ütlesid, et nende meelest on maksutõusud igati õigustatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Hea ettekandja! Mind huvitab, kust te võtate julguse Eesti rahvale ja sealhulgas kõigile siin saalis olijatele endiselt hambasse puhuda ja rääkida, et Euroopa trend on käibemaksu alandamine. Ometi te saite veidi aega tagasi infotunnis minu arust selles osas päris korraliku õppetunni.

Kadri Simson

Lugupeetud Väino Linde! Euroopas on käibemaksu alandatud ja me võimegi jääda peaministriga vastastikku riike ette lugema. Euroopas on palju riike. Alati võib leida mõne näite, kus on käitutud nii nagu Eestis. Valdavas osas on need riigid – näiteks Läti, Kreeka, Ungari –, kes on olnud tõsiselt raskes majanduslanguses nagu Eesti ja kus ajab asju juba IMF. Tõepoolest, sellises kriisis olevad riigid on teinud samasuguseid liigutusi nagu Eesti. Aga ma ei tea, kas me peaksime neid endale eeskujuks võtma. Mis puutub julgusesse rääki-

da asjadest nii, nagu need on, siis jah, tõepoolest, isegi teie ülbus ei võta seda julgust mult ära.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Kadri, järsku sa tuletad küsijatele meelde, et toidu käibemaksu ei olegi vaja Euroopas enam alandada, sest suurem osa riike on seda ammu teinud ja see ongi madalal tasemel. Mõni üksik on natuke, paar protsenti tõstnud, aga toiduainete käibemaks on keskmiselt 7–8%. Tavakäibemaks on 20% ringis. Nii et seda on ammu tehtud.

Kadri Simson

Aitäh selle täienduse eest! Me siin räägime siiski toasooja käibemaksust ja ma kordan veel kord üle, miks on Eestis vaja alandatud toasooja käibemaksu määra. Sellepärast, et Eesti oludes ei ole toa kütmine talveperioodil valitav tegevus. Ilma seda tegemata ei ole Eestis võimalik talve üle elada ja kütma peavad ka need inimesed, kellel ei ole küll päris toimetulekuga raskusi, aga kellele maksutõusud on olnud tõsiseks koormaks. Seetõttu me arvamegi, et oleks õiglane kehtestada toasoojale 9%-line käibemaksusumäär.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik, teine küsimus!

Ain Seppik

Lugupeetud ettekandja! Kolleeg Linde muidugi tõi Pärnumaa valimisvõitluse otse siia saali. Huvitav on Reformierakonna seisukoht, et infotunnid on kujunenud nende arvates õppetundideks. Aga see selleks. Võib-olla sa kordaksid Väino Lindele ja teistele eriti raske mõtlemisega inimestele üle, miks meie eelnõu siiski hea on.

Kadri Simson

Ühele tavalisele korteriomanikule tähendab see järgmist. Kui talvisel kütteperioodil on tema küttekulu 1000 krooni, siis sellele lisandub praegu 200 krooni käibemaksu. Alandatud käibemaksusumäära korral oleks lisatud maks 90 krooni. See on 110 krooni kuus võitu. Jah, ma saan aru, et Väino Linde ja tema erakonna-

kaaslasest peaminister ütlevad, et see raha pole nende jaoks raha. Aga väga paljudele Eesti peredele ühes kuus 110 krooni maksuraha kokku hoida on suur summa. See on suurem summa, kui paljud väikest palka teenivad inimesed on näiteks tulumaksu alandamisest võitnud. Sellepärast me arvame, et sellest võidavad kõige rohkem inimesed, kelle sissetulek on väike ja kellele on kriisi ajal pandud õlule liiga raske koorem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Silver Meikar!

Silver Meikar

Lugupeetud ettekandja! Lugesin stenogrammist teie küsimusi infotunnis Andrus Ansipile ja tekkis väike segadus. Vastates siin Väino Linde küsimusele, tõite näiteks Ungari, öeldes, et seal on nagu Lätiski käitunud hoopis teistmoodi. Aga küsides Andrus Ansipilt, te väitsite, et Ungari kuulub selliste riikide sekka nagu Belgia, Küpros, Prantsusmaa, Malta, Rumeenia, Taani ja Soome, kus käibemaksu on eranditele alandatud. Kas te võiksite ära otsustada, kumba lahtrisse Ungari kuulub?

Kadri Simson

Silver Meikar, ma ei näe teid väga sageli infotunnis. Infotunnis on kord samamoodi nagu praegu: küsijal on ainult minut aega küsimuse esitamiseks. Minu küsimus oli märksa pikem. Seetõttu ma ütlen, et käibemaksu standardmäär, mis Eestis on 20% ja Ungaris ilmselt mingi teine protsent, tõepoolest Ungari tõstis. Infotunnis ma aga rääkisin, et alandati vähendatud käibemaksumäära. Meil kehtib ju vähendatud käibemaksumäär näiteks ajakirjandusele, ravimitele ja töövihikutele. Nii et ma rääkisin kahest eri asjast. Üks on standardmäär, mida tõepoolest on sarnaselt Eestiga tõstetud, aga seejuures, kui on tõstetud üldist kaupade-teenuste käibemaksu standardmäär, on erandeid selle võrra veelgi soodsamaks tehtud. Sellest ma rääkisingi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Hea ettekandja! Teame ju kõik, et toasooja peavad ostma ka omavalitsused. Ja omavalit-

sused teatavasti käibemaksu tagasi ei saa – erinevalt näiteks firmadest, ettevõtjatest, kes midagi müüvad ja lisavad sinna käibemaksu ning kui midagi ostavad, siis saavad selle käibemaksu, selle vahe tegelikult tagasi. Kas teie arvates ei ole just see põhjus, miks Reformierakond ja IRL, kes peavad ennast ettevõtjate toetajateks, ei näi toasooja käibemaksu tõusust väga häiritud olevat? Neid see ei huvita, et omavalitsuste makstav kõrgem käibemaks mõjutab kaudselt ka kõiki elanikke veel topelt.

Kadri Simson

Omavalitsused tõesti oma tagasihoidlikul moel üritasid möödunud aastal märku anda, et käibemaksu 2%-line tõus neid mõjutas. Aga toasooja puhul ei ürita me teha mingit erilist erandit, me võtame riiki ühtsena. Me võtame võrdsest nii riigi, linnade kui ka valdade eelarvetest finantseeritavaid asutusi ja organisatioone ning soovime neile kõigile madalamat käibemaksumäära.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea ettekandja! Praegu me räägime toasoojast ja seejuures ka elektri hinnast, mis on vähemalt kümme korda kõrgem kui vee hind. Ma mõtlen selles mõttes, et keskmisel perel on kodusooja igakuine arve talvel 1000–2000 krooni, veearve aga 100–200 krooni. Tegelikuses on Tallinna Veest siin saalis hoopis rohkem räägitud. Võiksid sa öelda, miks see nii on? Miks ei taheta rääkida tõsisematest asjadest, räägitakse väikestest arvudest. Miks see nii on?

Kadri Simson

Ma arvan, et see on kohane küsimus järgmisele ettekandjale, kes hääletas toasooja käibemaksu alandamise vastu. Samas mulle tuleb meelde nii mõnigi valimisreklaam. Praegu just lahkus saalist Keit Pentus, aga kas mitte tema ei kasutanud oma valimisreklaamis minestavat meest, kes minestas just toasooja arвете peale. Praegu oleks võimalus nendele meestele jälle jalad alla aidata just nimelt suuri toasooja arveid vähendades. Just sellel teemal hääletus meid ees ootabki.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu, teine küsimus!

Arvo Sarapuu

Hea ettekandja! Täna on kired päris lõkkel olnud juba infotunnist alates. Üks ja teine soovib anda küll õppetunde, küll infotunde. Aga mina, kes ma olen ettevõtlusega kokku puutunud, tahaksin öelda kõigepealt seda, et käibemaksuga koormatakse tarbijat ja ettevõtja on vaid käibemaksu koguja. Sellest ilmselt tuleb ka see, et reformierakondlased ei taha tarbijaga arvestada ega tarbija huvidest lähtudes rääkida. Võib-olla sa kordad veel üle, andes neile õppetunni: keda käibemaksuga koormatud toasooja probleem tegelikult puudutab? Anname omalt poolt ka õppetunni!

Kadri Simson

Me soovime toasooja käibemaksu alandada sellistele soojatarbijatele, kes ostavad toasooja. Ehk siis inimestele, kes elavad elamu- või korteriühistutes, ka kirikutele ja kogudustele ning riigi- ja kohalikest eelarvetest finantseeritavatele asutustele-organisatsioonidele. Need on valdavalt ikkagi soojaarvete maksjad, kes on tähele pannud, et käibemaks on viimase kolme aastaga neli korda kasvanud: 5%-lt 20-le. Ma tahan veel kord öelda, et me ei saa ja me ei püüagi tagasi keerata aega, mis oli aastal 2007, ja seetõttu on meie ettepanek alandada käibemaksu 9%-ni, mis praegu kehtib meil erandite korral.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde, teine küsimus!

Väino Linde

Kõigele vaatamata tundub mulle ikkagi, et just nimelt raske mõtlemisega inimesed võivad toetada seda eelnõu, mille te olete meile esitanud ja mis vaese tarbija huvide kaitsmise sildi all tegelikult hoopis reguleerib kõike muud, kaasa arvatud seda, millest ei tahtnud meie hea kolleeg Sarapuu kui teada-tuntud ärimees täpselt rääkida. Aga ma ei jäta jonni ja küsin ikkagi: miks te oma tegevuse õigustamiseks kasutate Euroopa riikide maksutrendidele viitamisel iganenud arusaamu ja tänaseks juba mitteautentseid andmeid?

Kadri Simson

Lugupeetud Väino Linde! Ma ei suuda kuidagi uskuda, et teie, kes te hääletasite aastal 2007 aktsiiside lisamise poolt, eelmisel aastal käibemaksu 2% tõstmise poolt ja veel teist korda aktsiiside suurendamise poolt, saite sel moel hääletades silmas pidada tarbijate huvisid. Selliseid maksukoormaid tarbijatele peale pannes te kindlasti unustasite kodutarbijate huvid ära. Vabandusi võite otsida igasuguseid. Üks neist, mis on enam kõlanud, on see, et Eesti oli eelmisel aastal väga rängas majanduslanguses. See majanduslangus oli oma miinus 14%-ga Euroopa Liidus üks tõsisemaid ja nii pidi mingeid ränki samme astuma. Te otsustasite maksutõusude kasuks. Aga nagu me täna infotunnis peaministrilt kuulsime, on Eestist saamas eeskuju kogu Euroopale ja nüüd on aeg mõni neist rasketest maksutõusudest tagasi pöörata. Ei saa olla, et see ebaõiglus saab põlistatud. Sellepärast niisugune eelnõu siin laua peal ongi.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Kutsun nüüd kõnepulti rahanduskomisjoni liikme kolleeg Margus Tsahkna. Palun!

Margus Tsahkna

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu s.a 8. novembril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Helle Kalda. Eelnõu eesmärk, nagu te olete kuulnud, on vähendada soojusenergia käibemaksu määra käibemaksuseaduses oleva madalaima määran, milleks on 9%. Komisjonile oli edastatud ka Vabariigi Valitsuse seisukoht. Vabariigi Valitsus eelnõu ei toeta. Lisatud olid ka erinevad põhjused, miks Vabariigi Valitsus seda eelnõu ei toeta. Neid põhjuseid on kokku kaheksa, millest ma mõned tutvustuseks ka ette kannan. Kui on lähemalt küsimusi, siis saab sellega alati tutvuda.

Vabariigi Valitsus otsustas oma istungil mitte toetada Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud ettepanekut, viidates ka sellele, et täpselt samasugune seadusmuudatuse ettepanek on juba kaks korda valitsuses arutelul olnud ja valitsus on endiselt samadel seisukohadel nagu kaks korda varemgi. Võib-olla toon

välja ka mõned põhimõttelised seisukohad, kuigi te muidugi kuulsite seda juba peaministrilt endalt infotunnis.

Esiteks, Eesti maksupoliitika põhialus on lihtne maksusüsteem, lai maksubaas ja vähe erandeid. Teiseks, maksusoodustuste vähendamine on suund maksumaksjate võrdse kohtlemise tagamisele, sest iga soodustus tuleb kaudselt teistel kinni maksta. Kolmas põhjendus on selline, et soojusenergiale kehtis vähendatud käibemaksumäär kuni 2007. aasta 1. juulini ja selle määra tõus oli üks kõige pikemat aega ette planeeritud maksumuudatusi. Kuigi valitsuse memos on kirja pandud, et see toimus juba 2001. aastal, siis hoolika kuulajana ma sain aru, et siin saalis jõuti kokkuleppele, et see toimus 2003. aastal. Igatahes otsus, et selline käibemaksumäär tõus toimub, on olnud pikka aega ette teada kogu ühiskonnale – kogu riigile ja tarbijatele. Neljandaks, käibemaks on üldine tarbimismaks riigieelarvesse tulu saamiseks. Erandid moonutavad konkurentsi, on alati kellegi suhtes ebaõiglased ega avalda soovitud mõju. Vähendatud maksumäärade rakendamisel saavad soodustust ka need, kes tegelikult riigi tuge ei vaja. Toetused peavad olema siiski vajaduspõhised, mitte kõigile ühesugused.

Käibemaksumäärade langetamisest tulenev kulu eelarvele on alati suurem kui soovitatav majanduslik kasu. Samas ei teki vähendatud käibemaksumäärade rakendamisel survet hindade vähendamiseks, sest nõudlus ei vähene.

Viies põhjendus on eelarveline kaalutlus. Rahandusministeeriumi hinnangul tooks käibemaksumäärade alandamine kaasa suurusjärgus 300 miljoni krooni vähemlaekumise riigieelarvesse. Nagu me teame nüüd järgmise aasta riigieelarvet vaadates, pole sellist tulude vähenemist ka selles eelnõus ette nähtud.

Ja siin on veel rida põhjendusi. Üks põhjendus võib-olla ühest teisest valdkonnast puudutab keskkonnaalaseid erinevaid suundumusi Euroopas. Euroopa Komisjoni uurimuses keskkonnakaitseliste maksusoodustuste kohta soovitatakse energia maksustamisel loobuda vähendatud käibemaksumääradest. Seda põhjusel, et need suurendavad energia lõpptarbimist, mis on vastuolus Euroopa Liidu eesmärkidega kliima- ja energiapoliitika valdkonnas. Ja nii edasi. Kõige sellega, ma arvan, te olete juba kaks korda varem tutvunud ja saate nüüd ka kolmas kord tutvuda.

Teine teema, mida komisjonis arutati, oli Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv ja Ecofini kokkulepe selles osas. Lühidalt öeldes käsitleti nõukogu 2006. aasta direktiivi nr 112, milles on põhimõttena kirjas, et liikmesriigid võivad kohaldada maagaasi, elektritarnete ning kaugkütte puhul vähendatud käibemaksumäära tingimusel, et puudub igasugune konkurentsi moonutamise oht. Esimese lõigu alusel vähendatud maksumäärade kohaldada kavatses liikmesriik peab sellest eelnevalt komisjoni teavitama. Komisjon otsustab, kas on olemas konkurentsi moonutamise oht. Kui komisjon ei ole kolme kuu jooksul teabe saamisest sellekohast otsust teinud, võib järeldada, et konkurentsi moonutamise oht puudub. Võimalus kaugküttele vähendatud määra kohaldada kehtib alates 1. jaanuarist 2006. aastast. See on siis see direktiivi pool.

Ja teine, millega Eesti ka on ühinenud, on Ecofini kokkulepe 10. märtsist. Eesti ühines eraldi deklaratsiooniga, et ei soovi kasutada vähendatud käibemaksumäärade laiendatud kohandamisala. Sellega ühinesid eraldi Austria, Bulgaaria, Taani, Eesti, Saksamaa, Ungari, Läti ja Leedu. See Ecofini otsus on ilusasti ka materjalidele lisatud.

Arutelu käigus – see toimus enam-vähem samamoodi nagu siin – toodi esile paar punkti. Esiteks on seesama eelarveline kaalutlus: hinnanguliselt miinus 300 miljonit krooni eelarvele. Ka räägiti gaasiga kütivate ja puudega kütivate inimeste ebavõrdsest kohtlemisest ning ka sellest, et tõesti eelmine suur käibemaksu tõus selles valdkonnas toimus väga pikaajalise etteteatamisega. See oli varem teada. Nagu ma siin infotunnist järeldasin, vahepeal olid ka erinevad jõud võimul. (Naer.) Ma ei tea, kas see naer oli selle kohta.

Kokkuvõtteks langetas komisjon otsuse teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda 23. novembril ja lükata see esimesel lugemisel tagasi. Poolt hääletas 6 ja vastu 5 inimest. Üks komisjoni liige jäi erapooletuks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Mai Treial, teine küsimus!

Mai Treial

Lugupeetud ettekandja! Eesti on põhjamaa ja kahtlemata on meil seoses nii toasooja, toiduainete kui ka kehakatetega kindlasti rohkem raha vaja välja käia kui nendel rahvastel, kes elavad lõuna pool. Ja et nende hind oleks madalam, on muidugi väga oluline väiksem käibemaksumäär. Suvel vaidlesime palju monopoolsete ettevõtete hinnakujunduse üle ja nüüd on teil kindlasti olnud võimalik seda analüüsida ning ehk on juba ka tulemused teada. Samas mind paneb ikkagi küsima see, kuidas Konkurentsiamet hinnakujundust kehtestab. Ta kehtestab toasoojale piirhinna, kusjuures võetakse aluseks kulupõhine lähenemine. Ja samas on võimalik iga kuu ka hinda muuta.

Esimees Ene Ergma

Küsimus.

Mai Treial

Kuidas ikkagi Konkurentsiamet seda hinnakujundust tegelikult analüüsib?

Margus Tsahkna

Hea küsija! See on väga huvitav teema, kuid pean tõdema, et sellisel kujul komisjon seda teemat ei käsitlenud. Aga kindlasti võime sel teemal arutleda mõnes teises kohas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Hea ettekandja! Te selgitasite, miks komisjon ja ka Vabariigi Valitsus jäta selle eelnõu juba kolmandat korda toetamata. Üks peamine põhjus on selles, et sellisel juhul toetus laieneks ka nendele, kes seda ei vaja. Lugupeetud Margus Tsahkna komisjoni esimehena! Kas tõepoolest komisjoni liikmed leidsid, et on õigustatud see, et kui Eesti elanikkonnast on umbes 2–3% jõukamad, siis 97% inimesi peab kannatama? Kusjuures selle 3% hulgas on 101 Riigikogu liikmele lisaks veel mõned pankurid ja kindlasti mõned edukad ettevõtjad, kes elavad üldjuhul eramajades. Nii et minu küsimus on: kas need inimesed, kes korteris elavad, tavalised töötajad, tõepoolest teie toetust ei vääri?

Margus Tsahkna

Üks faktiline märkus: ma ei ole selle komisjoni esimees, ma olen tavaline. Aga sellisel kujul me seda küsimust ei arutanud – et kui palju meil on vaeseid ja rikkaid. Lihtsalt üks argument on olnud nii valitsuse poolt kui ka komisjonis, et see ei ole kõige efektiivsem viis abivajajani jõuda. Aga sellist käsitlust ei olnud, et on rikkad ja vaesed ja et vaestest ei hoolita.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar, teine küsimus!

Georg Pelisaar

Austatud kaasettekandja! Te väitsite, et selle seaduse rakendamisel oleks kulu suurem kui sellest saadav tulu. Kas see tähendab esiteks seda, et tulu, mis toasooja pealt niisuguse käibemaksuga saadakse, on liiga väike? Või siis meil on meie IT-stunud riigis nii saamatud IT-spetsialistid, et nad ei suuda kiiresti luua programme, mille kulu ei oleks väga suur, kui toasooja puhul oleks vaja arvestada teistsugust käibemaksu kui teiste kaupade puhul?

Margus Tsahkna

Hea küsija! See minu välja öeldud tõdemus oli valitsuse antud seisukoht. Ja valitsuse väide oli järgmine: käibemaksumäära langetamisest tulenev kulu eelarvele on alati suurem kui soovitatav majanduslik kasu. Ehk siis nõnda ongi seda mõeldud. Suure tõenäosusega on mõeldud seda, et kui käibemaksumäära alandatakse – mitte ainult sellel konkreetsel juhul, vaid ka üldiselt –, siis otseselt see samasuguses määras lõpphinnas ei kajastu. Ma arvan, see on see mõte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts, teine küsimus!

Mailis Repts

Hea komisjonipoolne ettekandja! Kui te ei lähtunud Vabariigi Valitsuse seisukohast, siis ma pean vabandust paluma. Ma sain aru, et see oli peamine põhjus, miks te eelnõu tagasi lükkasite, et te arutasite Vabariigi Valitsuse toodud punkte. Siiski ma pöördusin tagasi nende punktide ja teie ettekande juurde. Te mainisite selgituseks, et tänaseks on koalitsioonile ja ka teile selge, et muud meetmed on paremad.

Võib-olla te annate siis ülevaate, millised muud meetmed sellel kütteperioodil laienevad nendele inimestele, kellel on raske oma kütetearveid maksta? Kas on lisandunud mingid meetmed, millest ma seni veel ei ole kuulnud?

Margus Tsahkna

Komisjonis me neid meetmeid detailselt ei arutanud. Kuid erakorralisi suuri meetmeid ei ole minu teada lisandunud, nagu ka teile arvatavasti on teada. Eelmine küsija proua Mai Treial viitas sellele, et me oleme teiega koos andnud suuremaid volitusi Konkurentsiametile, kontrollimaks monopoolsete ettevõtete hinnapoliitikat. Loodetavasti see toob mingisugust selgust või vähemalt hoiab ära hinnatõusud. Võib-olla hinnad mõnel juhul isegi alanevad, see on meie kõigi ühine lootus. Aga ma arvan, et kogu riigipoolne otsetoetuste süsteem, mis tugineb sotsiaalpoliitikal ja sotsiaaltoetustel, peaks olema see abivahend, millega jõutakse just nimelt konkreetsete abivajajateni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Oma ettekandes te mainisite, et Euroopa Liidu direktiiv lubab toasoojale käibemaksuerisusi kehtestada. Te nimetasite ka riigid – nende hulgas on ka Eesti –, kes on öelnud, et nemad seda teha ei soovi. Aga kas te nimetaksite ka riike, kes on öelnud, et nad selle võimaluse endale alles jätavad?

Margus Tsahkna

Teades, et see küsimus arvatavasti tuleb, palusin ka lisamaterjali – päris põhjaliku ülevaate kõikvõimalikest käibemaksuerisustest ja käibemaksukohustustest, mis Euroopa liikmesriikides kehtivad. See ülevaade on seisuga 1. juuli 2010, nii et suhteliselt värske. Ma ei hakka siit üles otsima detailselt kõiki neid riike, aga teised riigid seoses selle Ecofini otsusega konkreetselt n-ö protokollilist eriarvamust ei sätestanud. Ent nende materjalidega saab tutvuda ja tegelikult on see päris huvitav lugemine, kui mitmekesine võib olla käibemaksu käsitus. Kuid jah, see koalitsioon, mis Eestis praegu valitseb, on võtnud suuna, et käibemaksumäärasid võimalikult palju ühtlustada ja

samal ajal tegelikke abivajajaid muude meetmetega abistada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Kuna juhtivkomisjon on teinud otsuse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil seda hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku lükata tagasi Eesti Keskerakonna algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 795. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 48 Riigikogu liiget, vastu oli 36, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 795 on menetlusest välja langenud. (Tabel 3.)

2. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (805 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu! Kuna selle seaduse vastuvõtmiseks on vajalik koosseisu hääle enamuse, siis teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 50 rahvasaadikut, puudub 51.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud rahuaja riigikaitse seaduse ... Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Reformierakonna fraktsiooni nimel palun enne hääletust kümme minutit vaheaega! (Naer.)

Esimees Ene Ergma

Hästi, jätkame kell 14.57.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Reformierakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 805. Palun hääletada!

Seaduseelnõu poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Kuna seaduseelnõu 805 nõudis vastuvõtmiseks koosseisu hääaltenamust, jäi see seadusena vastu võtmata. (Tabel 4.)

3. Abipolitseiniku seaduse eelnõu (633 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse eelnõu. Sellegi puhul on tegu kolmanda lugemisega. Kas on soov avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Mart Laari! Kas teil on sõnavõtt kohalt või kõne? Kohalt. Annan kohalt sõnavõtuks sõna Mart Laarile. Palun!

Mart Laar

IRL-i fraktsiooni nimel palun kümme minutit vaheaega enne hääletamist!

Aseesimees Keit Pentus

Hääletamiseni me veel jõudnud ei ole. Ma palun seda ettepanekut kirjalikult, kui me hääletamise protseduurini jõuame. Siis saab võtta ka kümneminutilise vaheaja. Küsin veel kord: kas on soovi avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu esindaja Ken-Marti Vaheri! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Austatud Riigikogu juhataja! IRL-i fraktsioon on väga rahul, et me oleme tänaseks jõudnud hetkeni, mil me hakkame kohe vastu võtma abipolitseiniku seadust.

Aseesimees Keit Pentus

Ma palun vabandust, hea ettekandja! Lugupeetud kolleegid! Me arutame praegu seaduseelnõu nr 633, tegu on Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse eelnõuga. Kui

siin saalis oleks võimalik kõik asjasse puutunud jutud ära jätta ja muud jutud rääkida väljaspool istungisaali, siis me saaksime selle aruteluga edasi minna. Aitäh! Ma palun vabandust, austatud ettekandja! Palun, sõna uuesti teile!

Ken-Marti Vaher

Tänan! IRL-i fraktsioon on väga rõõmus, et me oleme abipolitseiniku seadusega finišisirgele jõudnud. Me oleme seda eelnõu õiguskomisjonis põhjalikult menetlenud. Eelnõu on saanud Riigikogu menetluses väga vajaliku lihvi. Seda on muudetud selliselt, et minu hinnangul rahuldab see nüüd väga erinevaid osapooli ja täidab kõige olulisema eesmärgi, milleks loomulikult on see, et võimalikult palju vabatahtlikke kogukonnaliikmeid saaks kaasatud meie kõigi turvalisuse tagamisse ja politsei abistamisse selles töös.

Abipolitseiniku seadus, mis praegu kehtib, on ajast ja arust. Selle probleemidele on juhtunud tähelepanu õiguskantsler väga mitmel korral oma kümnete lehekülgede pikkuste märgukirjadega, kus ta on toonud välja ka võimalikke põhiseaduslikke riiveid. Täna eelnõuga me need probleemid lahendame.

Selle seaduse vastuvõtmine tähendab olulist muudatust Eesti õiguskorras: toome Eesti õiguskorda n-ö iseseisva tegutsemispädevusega abipolitseiniku instituudi. Abipolitseinik, kes on läbinud põhjaliku õppe, seaduse keeles nn teise astme õppe, ja on osalenud ka politseitöös abipolitseinikuna vähemalt 100 tundi, saab võimaluse rangelt seaduse alusel iseseisvalt tegutseda. Seda loomulikult politsei korraldusel.

Eelkõige lahendame me sellega, ma arvan, just hajaasustustega Eesti paikkondade probleemi, kus politsei reageerimine ei ole võibolla nii kiire kui suuremates keskustes, suuremates linnades. Me anname võimaluse aktiivsetele kogukonna liikmetele, kes tunnevad kohustust teiste inimeste, oma ligimeste vara ning ka põhiõiguste ja vabaduste kaitsel väljas olla, seda teha. Neile antakse see õigus ja nad saavad hakata vabatahtlikult neid kohustusi täitma, et abistada politseid meie kõigi hüvanguks.

Abipolitseinikud, kes on esimese astme õppe läbi teinud, saavad täna loodetavasti vastuvõetava seaduse alusel politseitöös osaleda

koos politseiametnikuga. See, mida on abipolitseinikul õigus teha, on väga konkreetset – seda erinevalt praegu kehtivast abipolitseiniku seadusest – kirja pandud. Need õigused on küsitlemine ja dokumentide nõudmine, isikusamasuse tuvastamine, alkoholijoobe kontrollimine kohapeal, ka sõiduki peatamine ja turvakontroll, vallasasja hoiule võtmine ja valdusse sisenemine, valduse läbivaatus ja ka isiku kinnipidamine.

Väga oluliselt me muudame ka seda, et sätestame seaduses täpselt ja ma loodan, et kõikidele inimestele selgelt tulirelva kasutamise õiguse, mis ehk kõige tõenäolisemalt võib riivata inimese põhiõigusi ja vabadusi. Me anname abipolitseinikule õiguse tulirelva kanda ainult ühel eesmärgil: heidutuseks. Seda tohib kasutada vaid hädakaitseks hädakaitsepiire ületamata. Meil on sellel teemal õiguskomisjonis olnud väga pikki vaidlusi ja arutelusid. Jõudsime lahenduseni, et ka abipolitseinik, kes on juba läbi teinud relvaseaduse mõistes tulirelva kasutamise koolituse, peab abipolitseinikuna tulirelva kandmise õiguse saamiseks läbima täiendava 40-tunnise ja arvestusega lõppeva tulirelvakoolituse. Seda nõutakse täiendava õppena kõigilt, kellel selline õigus saab olema. Minu arvates see on igati proportsionaalne lahendus teiste ühiskonnaliikmete seisukohalt, kes teavad, et isik, kes võib heidutuseks tulirelva kanda, kasutab seda relva ainult seaduses selgelt määratletud piirides. Abipolitseiniku relvaõppemaht ja programmi sisu vastab ka politsei relvaõppele ja on igati kaasaegne ning läbi mõeldud.

Ma tahan kindlasti rõhutada ka seda, et sotsiaalsed garantiid on abipolitseiniku seaduse eelnõus märksa läbimõeldumad ning viidud vastavusse politsei ja piirivalve seadusega. Abipolitseiniku hukkamise või töövõimetuks jäämise korral makstakse hüvitist politseiametnikuga samadel alustel. Sisuliselt tähendab see seda, et me integreerime abipolitseiniku üheselt politsei ühtsesse süsteemi, hierarhiasse ning sätestame väga täpselt ja põhiseadust järgides piirid, millest lähtuvalt abipolitseinikud saavad oma ülesandeid täita.

Lõpetuseks. Õiguskomisjon pole kaasanud abipolitseiniku seaduse läbitöötamise mitte ainult erinevate ametiasutuste esindajaid ja eksperte, vaid ka abipolitseinike esindajaid. Ma tahan väga tänada kõiki Eesti abipolitsei-

nikke ja eriti nende esindajaid, kes on õiguskomisjoni istungitel viibinud ja seal aktiivselt sõna võtnud. Nende abiga suutsime eelnõu menetluse käigus veelgi paremaks muuta ja oleme minu arvates saavutanud selle, et uus seadus toob ka rohkem noori inimesi vabatahtlikuna osalema turvalisuse tagamisel Eesti ühiskonnas. Loodetavasti see suurendab nende isikute ridu, kes on end abipolitseinikuna juba registreerinud ja vastava õppe läbi teinud. Praegu on neid mehi-naisi *ca* 2000. Väga paljud nendest on küll reservis, aga väga tugevat reservi kujutavad endast loomulikult ka paljud teised ühiskonnaliikmed, kes võiksid samuti anda oma panuse selleks, et me kõik ennast turvaliselt tunneksime. IRL kutsub kõiki häid Riigikogu liikmeid üles seda seadust toetama! Täna teid!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Nüüd võime asuda hääletust ette valmistama. Kuna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esimees ruttas enne sündmustest pisut ette, siis ma küsin üle: kas soov võtta enne lõpphääletust vaheaeg on endiselt jõus? Palun, Mart Laar!

Mart Laar

Teate, see viimane sõnavõtt oli nii veenev, et meie jaoks sai absoluutselt kõik selgeks. Nii et me ei vaja vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Selge, aitäh! Siis asume ette valmistama seaduseelnõu 633 lõpphääletust.

Head kolleegid! Kuna Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse eelnõu nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääletenamust, siis viime enne lõpphääletust läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 51 Riigikogu liiget, puudub 50 Riigikogu liiget. Võime asuda lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse eelnõu 633. Palun hääletada!

Poolt hääletas 52 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 633 on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

4. Kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu (842 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on kultuurikomisjoni algatatud kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Helmer Jõgi!

Helmer Jõgi

Auväärt istungi juhataja! Head kolleegid! Kultuurikomisjoni algatatud kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu sätetega muudetakse kehtiva kutseseaduse mõningaid rakendamistähtaegu. Kultuurikomisjon arutas selle seaduseelnõu menetluslikke samme oma 16. novembri istungil. 11. novembriks ei olnud laekunud ühtegi muudatusettepanekut. Kultuurikomisjon otsustas konsensuslikult suunata eelnõu tänaseks teisele lugemisele ning konsensuslikult otsustati teha ka ettepanek teine lugemine lõpetada.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei ole.

Seaduseelnõu 842 teine lugemine on lõpetatud.

5. Isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nutti!

Mart Nutt

Proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle seaduseelnõu, mille number on 844, teise lugemisega seonduvat arutas põhiseaduskomisjon kahel istungil: 16. novembri

korralisel istungil ja 22. novembri istungil. Mõlemale arutelule oli kutsutud Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus ning 22. novembri istungile olid kutsutud Siseministeeriumi info- ja arenduskeskuse direktor Mari Pedak, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse strateegia divisjoni juhataja Agu Leinfeld, Riigikogu Kantselei valimiste osakonna nõunik Priit Vinkel ja Vabariigi Valimiskomisjoni aseesimees Alo Heinsalu.

Tuletan põgusalt meelde, et nimetatud seaduseelnõu on algatatud selleks, et viia Eesti seadused kooskõlla Euroopa Liidu õigusaktidega ja nendest tuleneva praktikaga, mis puudutab elamislubade ühtset vormi. Nimelt, Euroopa Liidus võetakse järgmisel aastal kasutusse elamislubade ID-kaardi kujuline vorm ja edaspidi reisidokumentidesse, passidesse kleebiseid enam ei kanta. See nõue on Eestile täitmiseks kohustuslik.

Seaduseelnõu kohta esitas täiendavalt ettepanekuid Siseministeerium. Need võib jagada kolmeks. Esimene ettepanekute ring on seotud tehniliste parandustega ja puudutab eeskätt seda, millistele isikutele hakkab konsulaar-ametnik välisesinduses elamisloakaarti välja andma ning kuidas see tehniliselt välja näeb. Sisulist muudatust siinjuures ei ole. Teine osa ettepanekuid on seotud isikutunnistuste väljaandmisega rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse alusel Eestis viibivatele isikutele, kellele kavatakse isikutunnistuse ja elamisloakaardi väljaandmist alustada 1. jaanuaril 2012. Neid isikuid on küllaltki vähe, mõnikümmend, nad on näiteks õppejõud, kes töötavad Tartus kaitsekolledžis. Kolmas grupp muudatusi puudutab mobiil-ID vormis digitaalse isikutunnistuse väljaandmist. See ei too kaasa selles mõttes sisulist uuendust, et ID-kaart Eestis eksisteerib niikuinii ja mobiiltelefoni kiibile lihtsalt kantakse samad andmed. Mobiiltelefon ei muutu selles mõttes vahendiks, millega hääletada, vaid ta on kaardilugeja funktsioonis. Iseenesest saaks seda muudatust teha ka ilma seadust muutmata, kuid selleks, et tugevdada riigi kontrolli ja turvalisust, on otstarbekas viia sisse riigi kontroll nende kaartide üle.

Nimetatud seaduseelnõu puhul oli komisjon üksmeelne kõikides sisulistes küsimustes. Protseduurilised küsimused otsustati 16. novembri istungil: tehti ettepanek võtta seadus-

eelnõu teise lugemise arutelu Riigikogu päevakorda tänasel istungil, otsustati teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada (otsus tehti konsensusega) ja juhul, kui see lõpetatakse, siis homsel, 25. novembri istungil panna eelnõu kolmandale lugemisele. 22. novembri istungil võeti vastu otsused nende muudatusettepanekute kohta, mis oli esitanud Siseministerium. Nende suhtes oldi samuti konsensuslikud, välja arvatud ühe ettepaneku puhul, mis puudutas seaduse jõustumist. Selle ettepaneku hääletamisel jagunesid hääled järgmiselt: 4 poolt, 3 vastu ja 1 erapooletu. Küsimus oli lihtsalt selles, et komisjoni liige Evelyn Sepp arvas, et seadus võiks jõustuda hiljem, et tuleks anda aega kontrollida, kas nimetatud protseduurid, mis on vajalikud kõikide nende dokumentide ja digitaal-ID väljaandmiseks, on korralikult ette valmistatud. Valitsuse esindajad leidsid, et selleks põhjust ei ole, et nende töödega saadakse 1. veebruariks kindlasti hakkama. Loen selle sätte ette: "Käesolev seadus jõustub 2011. aasta 1. jaanuaril. Käesoleva seaduse § 1 punktid 20 ja 25 osas, millega täiendatakse isikut tõendavate dokumentide seadust §-ga 40⁶, ning § 6 punkt 8 osas, millega täiendatakse riigilõivuseaduse § 257² lõikega 4, jõustuvad 2011. aasta 1. veebruaril. Käesoleva seaduse § 1 punktid 16, 18, 23 ja 24 jõustuvad 2012. aasta 1. jaanuaril." Nimetatud seaduseelnõu kohta Riigikogu liikmed muudatusettepanekuid ei esitanud.

Palun seaduseelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimused. Küsimuseks saab sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Sa küll tegelikult juba sellel peatusid, aga võib-olla on siiski tarvilik korra üle selgitada, mida see mobiil-ID vormis digitaalne isikutunnistus endast võib kujutada ja milline on see aeg, millal see kehtima hakkab? Just nimelt see osa võiks olla eraldi välja toodud.

Mart Nutt

Aitäh! Tegelikult on see seletuskirjas päris põhjalikult lahti kirjutatud. Kui austatud kolleegid soovivad selle teemaga põhjalikumalt

tutvuda, siis nad võivad seda teha, ma kõike ei hakka ette lugema. Mina, kes ma ei ole spetsialist, võib-olla püüan seda küsimust avada vabamas vormis. Teatavasti on isikut tõendav alusdokument isikutunnistus ehk ID-kaart. ID-kaardil on kiip. ID-kaardi kiibile on elektrooniliselt kantud need andmed, mis on ka füüsiliselt kantud ID-kaardile. Mobiil-ID tähendab põhimõtteliselt seda, et mobiiltelefoni kiibile kantakse needsamad isikutunnistuse andmed ja selle kiibi abil saab tuvastada isikut, saab teha samu protseduure, mida saab teha ID-kaardiga. Oluline on siinjuures see, et see kiip on küll põhimõtteliselt kasutatav eri keskkondades, aga kuna see on mobiiltelefoni kiip, siis see on kasutatav mobiiltelefonis. Ma rõhutasin ja sina pead ilmselt vajalikuks üle rõhutada, et mobiiltelefon ei muutu sellega mitte n-ö infokeskkonnaks, vaid ta on üksnes kaardilugeja funktsioonis ja see keskkond on arvuti kaudu toimiv internet. Millal see kehtima hakkab? Kas ma seda välja ei toonud? Ma saan aru, et täies mahus hakkab see kõik kehtima 2012. aasta jaanuarist, aga 1. veebruarist 2011 (st kuu aega hiljem, kui jõustub seadus, selle kohta on eraldi muudatusettepanek) hakkavad kehtima need punktid, mis puudutavad mobiil-ID-d nende operatsioonide ulatuses, mis on vajalikud näiteks valimistel osalemiseks.

Aseesimees Keit Pentus

Trivimi Velliste, palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab teiste Euroopa riikide valmisolekut kõnealusteks muudatusteks. Kas komisjonis oli juttu sellest, kui kaugel on sellega ülejäänud Euroopa Liidu riigid? Paljudes riikides kleebitakse praegu veel passidesse elamislubasid. Milline on teiste riikide tehniline valmisolek?

Mart Nutt

Aitäh! Täpset ülevaadet selle kohta, kui kaugel üks või teine riik on, mul ei ole. Aga kuna tegemist on Euroopa Liidu direktiiviga, mis on täitmiseks kohustuslik ja mis peab olema kõikides liikmesriikides (ma mälu järgi ütlen) tuleva aasta 1. maiks ellu viidud, ehk need dokumendid peavad hiljemalt selleks

ajaks olema kasutusel kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides, siis sellest võin ma järeldada, et kui liikmesriik jätab selle nõude toleks ajaks täitmata ega suuda neid rakendusi teha, siis tema suhtes rakenduvad sanktsioonid. Eestis seda probleemi ei ole. Ma arvan, et Eesti on siin üks esimeste seas, võib-olla isegi esimene, aga täpset ülevaadet sellest ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Austatud ettekandja! Keskerakonna fraktsioon on mitmel puhul kohtunud inimestega, kes vastutavad mobiil-ID kasutuselevõtu tehnilise külje eest. Kõik nad on möönnud, et tegelikult on tegemist arutu kiirustamisega. Neil ei ole anda mingisugust mõistlikku ja arvestatavat garantiid selle kohta, et kõik need protseduurid, mis puudutavad turvalisust ja kõike muud, saavad tehtud. Mis sa arvad, kas on mõistlik selle kõigega kiirustada, kui puudub igasugune võimalus seda kõike testida ja kõiki turvaprobleeme praktikas üle kontrollida, sest kõik hanked ja muud asjad on alles käimas?

Mart Nutt

Aitäh! See, kuidas komisjonis sellesse suhtuti või mida asjast arvati, kajastub hääletustulemuses. Tõepoolest, komisjoni liikmetel olid erinevad arvamused, kas selle rakendamine sellise kiirusega, nagu on ette antud, on põhjendatud või ei ole põhjendatud. Mina leidsin, et need riskid ei ole nii tõsiselt võetavad ja põhjendatud, et ei võiks seda jõustada juba 1. veebruarist 2011. Mis puudutab teist küsimust, siis loomulikult ei ole mul ülevaadet Keskerakonna fraktsiooni kohtumistest. Ma saan toetuda nendele kohtumistele, mis on olnud põhiseaduskomisjonis. Põhiseaduskomisjonis osapooled kinnitasid, et see ei ole ülemäärane kiirustamine ja et esitatud kuupäevad on täiesti sobivad.

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mobiil-ID-ga seoses: kas need süsteemid on nüüd valmis,

kui te selle kõik 1. veebruarist kehtestate, või neid kuskil veel katsetatakse, lootes, et järsku läheb õnneks? Ma saan aru, et te tahate seda tingimata teha järgmisteks valimisteks. Kas arutati, kas see on ka üldse kooskõlas põhiseaduse mõttega?

Mart Nutt

Aitäh! Süsteemid on valmis selles mõttes, et nad ei ole praegu rakendatavad, aga nad viiakse rakenduskorda 1. veebruariks. Nii on seda vähemasti Siseministerium kavandanud. Te küsisite põhiseaduslikkuse kohta. Ma mainisin ka ettekandes, et eelnõu algatajad rõhutasid, et iseenesest selleks, et mobiil-ID kasutusele võtta, ei ole vaja seadust muuta. Kui ei ole vaja seadust muuta, siis sellest ma järeldan, et probleeme põhiseaduslikkusega mobiil-ID puhul ei saa olla. Probleem võib olla laiem, probleem võib olla selles, kas Eesti dokumendid on välja antud kooskõlas põhiseadusega või mitte. Seda ei ole keegi vaidlustanud. Küsimus on tehnoloogiline, küsimus ei ole tegelikult uues dokumendiliigis.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonil või teil isiklikult on mingit analüüsi või informatsiooni, kui palju võiks mobiiltelefoniga hääletuse rakendamise korral valimisaktiivsus suurened?

Mart Nutt

Aitäh küsimuse eest! Ei, minul seda informatsiooni ei ole. Ma arvan, et see on suhteliselt kohvipaksu pealt ennustamine. Ma julgen ainult oletada, et kuna järgmisteks valimisteks see süsteem ei ole juurdunud, see on võetud küll kasutusele, aga ei ole juurdunud, siis see mõjutab järgmisi valimisi väga vähe, arvestades ka seda, et tegelikult moodustavad elektroonilised valimised valimiste üldmahust praeguse seisuga küllaltki väikese osa.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Palun seletage Riigikogu stenogrammi huvides, et kui mobiilne rakendus, mis on katsetamata, osutub rünnakukindlusetuks ja midagi juhtub selle rakendusega aktiivsel valimisperiodil, mida see siis tähendab valimiste seaduslikkusele tervikuna!

Mart Nutt

Saan toetuda sellele, mida komisjonis ütles valimiskomisjoni esindaja. Kui tulevad ilmsiks mingisugused turvariskid, siis valimiskomisjon peatab mobiilhääletuse.

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Meil ei ole uuenduste vastu midagi, aga mina saan aru nii, et me lihtsalt usume Siseministeriumi sõna, et nad saavad selleks ajaks oma plaanidega valmis. Eile me siin saalis just kuulsime, kuidas mingisuguse hasartmängumaksu puhul ei saadud kahe aastaga süsteeme korda. Miks te siis nüüd arvate, et me peame uskuma Siseministeriumi haldus-suutlikkust? IT-valdkonnas on korduvalt olnud vastupidiseid näiteid. Te ütlete, et me võtame seaduse vastu ja see hakkabki 1. veebruarist toimima. Miks te seda usute, kui faktid näitavad vastupidist?

Mart Nutt

Aitäh! Kõige suurema kindlustunde sisen-das see, kui teie, härra Seppik, siseministrina seda uskusite. Aga iseenesest ei ole praktikas olnud selliseid probleeme, mis oleksid nii kapitaalselt aia taha läinud, et me peaksime sellest tegema väga karme järeldusi. Nii et ma olen optimistlik.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et m-valimiste üks eesmärk on valimisaktiivsuse suurendamine. Me teame ka seda, et valimishetk on väga emotsionaalne. Meie põhjanaabrid soomlased on viinud sel-

leks, et valimisaktiivsus ja emotsionaalsus oleks suur, oma valimised kuu aega edasi. Äkitselt oleks meil tark sama mõtet rakendada, mis te arvate?

Mart Nutt

Ma arvan, et arutada seda, kas valimisaega edasi viia või mitte, on hetkel natuke hilja, arvestades, et see on seotud ka põhiseadusega. Ma ei tea nii täpselt Soome praktikat, aga ilmselt olid Soomes tekkinud mingid küsimused, mille tõttu selle muudatuse tegemine oli vajalik. Igaüks arutagu isekeskis või oma fraktsioonis, kas Eestis on sellised probleemid tekkinud. Minu arvates ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te vastasite poolele minu küsimusest. Te rääkisite sellest juhust, kui m-hääletamine tõrgub ja sellele saadakse operatiivselt jälile. Aga kui see, et m-hääletamine oli rikutud, selgub alles pärast valimiskastide sulgemist, kuidas siis see valimistele mõjub? Mis antud häälest saab? Kas neid on võimalik veel eraldada? Kas on õiguspärane, kui mobiiltelefoni teel hääletanud inimeste hääled ei lähe arvesse sellepärast, et hiljem selgub, et hääletasid ka need, kellel seda õigust ei olnud? Mis iganes võib juhtuda, näiteks hääletab miljon inimest liiga palju.

Mart Nutt

Aitäh! Pean tunnistama, et seda küsimust tõesti komisjonis ei tõstatatud. Ma arvan (võtke minu nappi teadmist infotehnoloogiavaldkonnas tulemuse või põhjusena), et eraldada neid hääli saab, aga milline on juriidiline protseduur, sellele ma ei ole pädev vastama, sest komisjonis ei olnud see küsimus arutelu all.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, austatud ettekandja! Küsimusi rohkem ei ole. Nüüd on võimalus pidada läbirääkimisi. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Progressi vastu ei saa kellelgi midagi

olla, aga kui me tuleme korra tagasi ja meenutame aastatetagust e-hääletuse käivitamise aega ja seda protsessi, siis sellele eelnesid väga pikad ja põhjalikud analüüsid, turvakontrollid, järelkontrollid, testperiood ja kõik muu, mis sellega seondus. Me oleme kuulnud nii Politsei- ja Piirivalveameti esindajate kui ka teiste selle teema eest vastutavate inimeste hinnanguid ja selgitusi kogu käimasoleva protsessi kohta, mis puudutab mobiilidentiteedi või mobiilhääletuse ettevalmistamist.

Ja mida me kuulnud oleme? Kuulnud oleme seda, et sisuliselt hanked süsteemi ülesehitamiseks alles käivad, et keegi seda süsteemi veel näinud ei ole, on küll sõlmitud kokkulepped, et seda tehakse ja keegi selle järele n-ö valvab. Keegi ei saa anda meile mingisugust garantiid ega kindlust, et see saab valmis, ja ammugi mitte ei saa see valmis nii, et seda oleks võimalik kuidagi katsetada või selle turvalisuses veenduda. Ütleme niimoodi, et see ei ole selline süsteemi ettevalmistus, mida saaks pidada piisavaks ja rahuldavaks.

Mõelgem korraks selle üle, mida tegelikult tähendab, kui peaks juhtuma see, et üks valimisviis valimisprotsessi käigus tõrgub. Jah, tehniliselt saab öelda, et me vajutame nupule, ütleme, ei, tsurr!, see ei kehti, me lülitame selle süsteemi välja, valige mõni teine. Aga sellel kõigel on ka väga selge mõju valimistulemuste usaldatavusele, kogu meeleolule ja emotsioonile, mis seda protsessi saadab. See ei ole siis enam ainult tehniline akt.

Meile on kinnitatud, et 1. veebruariks saavad kõik need asjad napilt-napilt valmis. Veel kord ütlen, et loomulikult ei saa valmis turvaanalüüsid ega toimu testperioode, sest seda lihtsalt ei ole võimalik teha. Süsteem ise saab väidetavalt 1. veebruariks valmis. Tõepoolest, ettevalmistus ei ole piisav ega turvaline, see sisaldab endas ohtu valimistulemuste usaldusväärsusele.

Võib-olla veel üks, vähem poliitiline, aga sisuline tähelepanujuhtimine. Kui praegu on n-ö eraõigusliku mobiilidentiteedi kasutajaid umbes 20 000, siis alates 1. veebruarist saabub hetk, kui nad saavad hakata operaatorfirmades vahetama eraõiguslikke identiteete n-ö selle avalik-õigusliku isikutunnistusega võrdsustatud mobiil-ID vastu. See protsess on ainult elektrooniline, isikutuvastust täiendavalt ei toimu jne. Võib-olla pole see isegi kõige suurem

probleem, võib-olla ei ole, aga ilmselge on see, et arvestades enne valimisi jäänud lühikest aega ja seda, et peamiselt valimisteks seda rakendust praegu vajatakse, ei ole see ettevalmistus piisav.

See on ka põhjus, miks Keskerakonna fraktsioon tegi põhiseaduskomisjonis ettepaneku lükata jõustumine edasi, et me saaksime olla kindlad, et kõik süsteemid on rakendunud, need on kontrollitud ja tulemus on turvaline. Me ei tohi ise ehitada sinna sisse niisugust võtet, mis võib seada valimistulemuste kui sellise kahtluse alla. Me teeme ettepaneku selle eelnõu lugemine täna katkestada, et komisjon saaks üle kaaluda n-ö mõistliku jõustumise tähtsust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kui kõnesoove rohkem ei ole, siis sulgen läbirääkimised. Enne katkestamisetpaneku läbihääletamist vaatame läbi seaduseelnõu 844 kohta esitatud muudatusettepanekud, mida on kokku 20. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Teine muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud, ka kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni ehk põhiseaduskomisjoni esitatud. Neljas muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud, ka viies, kuues, seitsmes, kaheksas ja üheksas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Kümnes muudatusettepanek on samuti põhiseaduskomisjoni ehk juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19. ja viimane ehk 20. muudatusettepanek. Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma palun panna 20. muudatusettepanek hääletusele.

Aseesimees Keit Pentus

Alustame 20. muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Juhtivkomisjon ehk põhiseaduskomisjon on esitanud 20. muudatusettepaneku. Panen selle muudatusettepaneku hääletusele. Palun hääletada!

20. muudatusettepanekut toetas 43 Riigikogu liiget, vastu oli 25, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek leidis toetust.

Eesti Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 844 teine lugemine

katkestada. Kuna me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud, siis peame läbi hääletama ka katkestamisettepaneku. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 844 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 30 Riigikogu liiget, vastu oli 45 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seaduseelnõu 844 teine lugemine on lõpetatud.

6. Erakonnaseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud erakonnaseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! On selge, et meie põhiseadusest tulenev demokraatia printsiip nõuab erakondade rahastamise küsimustes kindlasti avalikkust. See puudutab eelkõige just erakondadele raha annetanuid ja ka seda, kuidas see raha arvele võetakse ning kui avalikustatud ja läbipaistev see erakondade rahastamise protsess on.

Käesolevat eelnõu on põhiseaduskomisjon teiseks lugemiseks ette valmistanud päris mitmel istungil, alates 18. maist kuni 22. oktoobrini on meil sellel teemal toimunud kokku seitse istungit. Tuletan meelde, et eelnõu eesmärk ongi muuta erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide rahastamise süsteem ja valimiskampaania aruandlus läbipaistvamaks ning defineerida, mis on üldse annetus erakonnale või erakonna liikmele, kehtestada annetuste kohta reeglid, sätestada keelatud annetuste vastuvõtmise tagajärjed, anda ka järelevalvepädevus sõltumatule järelevalveorganile ja

kehtestada karistused neile, kes eiravad seadusega kehtestatud reegleid.

Muudatusettepanekuid selle eelnõu kohta esitasid meie head kolleegid Eesti Keskerakonna fraktsioonist, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioonist ja tänaseks juba minvikuhõlma vajunud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioonist ning samuti esitas neid Riigikogu liige, lugupeetud Eiki Nestor. Kokku on meil siin tabelis 44 muudatusettepanekut. Eks me siis nüüd vaatame need üheskoos üle.

Eelnõu esimese osa põhiküsimus oli see, kuidas defineerida valimisliite, millistele seadustele need peaksid alluma, kuidas oleks võimalik teostada finantskontrolli nende tegevuse üle valimispropagandaks rahaliste allikate leidmise ja ülesmärgimise osas. Erinevalt esialgselt eelnõust on nüüd põhiseaduskomisjonis otsustatud, et valimisliit on hääleõiguslike Eesti kodanike ja Euroopa Liidu kodanike moodustatud seltsing, mis on moodustatud kirjaliku lepingu alusel, mille eesmärk on oma liikmete ja toetajaskonna poliitiliste huvide väljendamine kohalike omavalitsuste tasandil. Selline muudatus, mis kohustab valimisliite esitama oma aruandeid valimiskampaania kulude kohta, on selle eelnõuga viidud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadusesse ja ka erakonnaseadusesse. Nii et eelkõige on selle eelnõu eesmärk, nagu ma ütlesin, see, et valimisliite, üksikkandidaate ja erakondi käsitletak aruandeprotsessis võrdsena.

Oleme eelnõu juurde lisatud seletuskirjas päris pikalt selgitanud seltsingu olemust valimisliitude puhul, mõningate erisustega selles osas, et see leping peab kindlasti olema vormistatud kirjalikult, peab olema määratud vastutaja, et ka siis, kui seltsing oma tegevuse lõpetab, oleks selge, kuidas need aruanded ikkagi kontrollkomisjonile esitatakse. Peame seda osa eelnõus päris oluliseks.

Veel peab selle eelnõu kohta ütlema, et komisjon tegi palju tööd, et saavutada Riigikogus esindatud erakondade konsensus, kus ja kuidas peaks olema moodustatud järelevalveorgan, kes kontrolliks erakondade rahastamist, ja milline võiks olla selle järelevalvekomisjoni staatus ja pädevus. Komisjoni istungil oli kaalumisel päris mitmeid variante. Võrreldes esialgsel variandiga, mis esimese lugemise ajal oli, on tänaseks eelnõus muudatusettepaneku nr 26

abil tehtud muudatus, mis ütleb, et selle kontrollorgani teenindamise tagab Riigikogu Kantselei ja et sinna kuuluvad Riigikogus esindatud erakondade esindajad (need esindajad ei ole Riigikogu liikmed) ja ka õiguskantsleri, Vabariigi Valimiskomisjoni ning riigikontrolöri nimetatud esindajad. Oleme märkinud ka seda, et selle komisjoni esimese istungi kutsukokku järgmise Riigikogu koosseisu valitud Riigikogu esimees, ja kuu aja jooksul need, kellel on õigus ja kohustus nimetada oma esindaja sellesse komisjoni, peavad seda tegema ning aruandlus saab uue seaduse järgi alguse järgmise aasta 1. aprillist, s.o teise kvartali esimesest kuupäevast. See tähendab, et esimeses kvartalis esitatakse vastavad aruanded veel praegu kehtiva seaduse järgi, küll aga juba sellele uuele komisjonile.

Rääkisime palju ka erakonna sidusorganisatsioonist, mida käsitlevad muudatusettepanekud nr 16, 17 ja 18. Kehtiv erakonnaseadus sätestab, et erakonnale sätestatud piirangud annete vastuvõtmisel laienevad mittetulundusühingule, mille liige erakond on. Komisjoni istungil muutsime seda regulatsiooni selliselt, et sidusorganisatsioonidena käsitletakse selliseid mittetulundusühinguid ning sihtasutusi, mille tegevus on suunatud erakonna poolt sätestatud eesmärkide saavutamiseks, kuid selle alla ei läheks Euroopa tasandi poliitilised sihtasutused, mille regulatsioon ja ka seadusandlik baas on hoopis teine ja me ei saa neid oma riigisisese seadusega reguleerida. Europarlamendi määruse alusel on Euroopa tasandi poliitiline sihtasutus iseseisev juriidiline isik ja selle tõttu ta sellesse seadusesse meie arusaamist mööda ei mahu.

Eelnõu menetledes me võtsime arvesse päris mitmeid märkusi, mida oli selle eelnõu kohta teinud õiguskantsler. Me kohendasime mitmeid ebaselgusi ja loobusime ka esialgsest sättest, et sellel komisjonil oleks õigus erakondi trahvida, sest meie põhiseaduse mõtte kohaselt saab erakondi karistada kohus. Me oleksime võinud lõpetada sellisel juhul tõsise põhiseadusliku riivega, mida meil kindlasti ei olnud huvi selle eelnõu menetlemisel teha.

Riigikogu fraktsioonid, nagu ma ütlesin, esitasid päris mitmeid muudatusettepanekuid eelnõu kohta ja päris mitmed neist olid ajendatud selle eelnõu reguleerimisala laiendamiseks. Siin oli juttu valimisreklaami kulude pii-

rist, selle ettepaneku esitas Rahvaliidu fraktsioon. Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon esitas ettepaneku muuta olemasolevat erakondade riigipoolse finantseerimise korda. Komisjonis need ettepanekud toetust ei leidnud. Me ei pidanud vajalikuks laiendada selle eelnõu reguleerimisala, vaid jäime ikkagi selle juurde, mis käsitles erakondade rahastamise üle peetavat järelevalvet ja kõike sellega seonduvat.

Komisjonis oli arutlusel ka kolleeg Eiki Nestori ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanek taastada erakondade lubatud rahastusallikana juriidiliste isikute annetused. Ka selle kohta tegi komisjon hääletuse ja me jätsime kehtima praeguse olukorra, et erakonnale või erakonna liikmele saavad annetusi teha füüsilised isikud oma vara arvel.

Eelnõus on täpsustatud mitmeid piiranguid, täpsemalt oleme need kirja pannud eelnõu selletuskirjas. Oleme märkinud seda, et kui erakonna nimekirjas kandideerinud isik tegi valimiskampaania ajal kulutusi erakonna kuludest eraldi, siis tuleb kindlasti lisada tema aruanne erakonna aruandele ja selle aruande õiguspärasuse eest vastutab just nimelt see kandidaat ise.

Võrreldes esialgsega on eelnõust välja arvatud selline võimalus, et erakond saaks võtta laenu füüsilistelt isikutelt või võtta nn SMS-laenu. Ettepanek need võimalused välja arvata tuli Keskerakonna fraktsioonilt ja komisjon seda ka toetas.

Lõppkokkuvõttes ongi põhiseaduskomisjoni ettepanek, et täna pärast muudatusettepanekute läbivaatamist, head kolleegid, võiks selle eelnõu teise lugemise lõpetada, ja kui see nii läheb, siis võime homme selle eelnõu kolmandal lugemisel seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Raivo Järvi. Palun!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea juhataja! Hea erakonnakaaslane! Me oleme nüüd poolel teel lahtisest uksest sisse murdmisel. Kui kõik läheb õnnelikult, siis peaks endine õiguskantsler Allar Jõks hakkama lahtisest aknast välja murdma ehk oma aknast välja hüppama. On sul ka teada see aeg, millal see peaks toimuma?

Väino Linde

Aitäh! Hea küsija! Ma eeldan ja loodan, et Riigikogu selle seaduse vastu võtab. Edasi sõltub kõik juba sellest, kas Vabariigi President selle välja kuulutab ja kas see seadus leiab avaldamist Riigi Teatajas. See sinu viidatud sündmus võib, aga ei pruugi aset leida sellel kuupäeval, mil see eelnõu on tõesti seaduseks saanud.

Aseesimees Keit Pentus

Valdur Lahtvee, palun!

Valdur Lahtvee

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas ma sain õigesti aru, kuulates teie ettekannet, et komisjon ei soovinud või ei viitsinud sisuliselt arutada Erakonna Eestimaa Rohelised ettepanekut muuta erakondade rahastamise praegust korda ja formaalsel põhjusel, kuna see ei puudutanud järelevalvet, vaid rahastamist ennast, lükkas selle ettepaneku kõrvale?

Väino Linde

Aitäh! Hea küsija! Osalt nende argumentide tõttu, nagu ma ütlesin ja nagu sina viitasid, aga ka veel sellel põhjusel, et põhiseaduskomisjonile ei ole teada ühtegi põhjust, mis oleks viidanud sellele, et kehtiv süsteem ei tagaks demokraatlikku juhtimisprotsessi parlamendis. Põhiseaduskomisjoni meelsus oli küll selline, et vaid piisavalt suure esindatusega parteid on võimelised osalema parlamendi töös ja nemad on suutelised selleks, et oleks teatud tööjaotus ning ka vastav spetsialiseerumine, hea küsija.

Aseesimees Keit Pentus

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Hea ettekandja! Kas sa võiksid meile maakeeli seletada järgmist asja? Kui me püüame selle seaduseelnõuga sätestada sõltumatut erakondade rahastamise järelevalve komisjoni (loodetavasti järgmises Riigikogus on samuti rohkem kui kaks erakonda), siis ka sellisel juhul, kui me toome sisse õiguskantsleri nimetatud liikme, riigikontrolöri nimetatud liikme ja Vabariigi Valimiskomisjoni nimetatud liikme, on valdav osa komisjoni liikmetest endiselt erakondade nimetatud. Ehk kindlasti ei ole nad

sõltumatud, kui asi puudutab nende enda kontrollimist. Miks on üldse vaja erakondade esindajaid sellisesse komisjoni?

Väino Linde

Aitäh! Sellele küsimusele on vastatud juba päris mitu korda ka siis, kui seda küsimust on esitatud meedias. Ka praegu on Riigikogu juures erikomisjon, kuhu kuuluvad ainult erakondade esindajad, eri erakondade esindajad. Selle komisjoni sõltumatust ja erapooletust ei ole seatud kahtluse alla, isegi mitte Riigikohtu otsuses, mille Riigikohus tegi peaaegu poolteist aastat tagasi, kui eelmine õiguskantsler kaebas Riigikohtusse erakondade rahastamise kehtiva korra. Põhjus, hea kolleeg Indrek, on selles (sa ka ise tead seda kindlasti), et poliitilises võitluses on erakonnad üksteisele väga tõsised konkurendid ja seetõttu võimalus, et siin saaks midagi varjata, on minu arusaamist mööda täiesti olematu. Seda esiteks. Teiseks, tõepoolest, me pidasime vajalikuks lisada komisjoni selliste auväärt institutsioonide esindajad nagu õiguskantsleri, riigikontrolöri ja Vabariigi Valimiskomisjoni esindajad, et saavutada selles komisjonis, nagu sa ütlesid, täiendavalt ka näiv sõltumatus. Kõige olulisem on muidugi see, et me ei saa öelda, et erakondade rahastamise kontrollimisega tegeleb ainult üks organ, ainult üks komisjon. Selle eelnõu seaduseks saamise korral ei ole see nii ja see ei ole ka praegu nii. Me peame vaatama kontekstis kõikide organite rolli selles, me peame vaatama audiitortegevust erakondade rahastamise ja erakondade finantsaruannete ülevaatamisel, Maksu- ja Tolliameti tegevust, alates erakondade aruannete esitamisest Maksu- ja Tolliametile, mis toimub minu mäletamist mööda lausa iga kuu, ning me peame vaatama politsei tegevust kõige sellega seoses. Kõige tähtsam on, et erakondade rahastamise osas tuleb tagada läbipaistvus ja avalikkuse kontroll. See on kõige olulisem. Kõik see kokku, ma olen küll veendunud, moodustab sõltumatu rahastamiskontrolli erakondade üle.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Tegelikult on ju korrupsioonivastane organisatsioon

GRECO teinud ettekirjutuse, et erakondade rahastamise kontroll niisugusel kujul, nagu see praegu on, ei ole mõistlik. Sellest ettepanekust lähtuvalt ongi seda asja ümber hakatud korraldama. Seda esiteks. Aga ma küsin hoopis teisel teemal. Kui praegu vaadata erakondade kampaaniaaruandeid, siis selgub, et need on üsna umbmäärased. Kas komisjonis ei arutatud seda, et tegelikult võiks kõik selle ära näidata väga selgelt, kulukohtade viisi, näidates ära ühiku maksumuse ja ka kogusumma? Ehk võiks valimiskulutused rohkem lahti struktureerida ja tuua need välja nii, et need oleksid ülevaatlikud. Oluline vahe on ju selles, kas on ära näidatud ainult telereklaami lõppmaksumus, näiteks 3–4 miljonit, või ka minutite ja sekundite hulk, ühiku maksumus kanalite viisi. Need on erinevad asjad.

Väino Linde

Aitäh! Hea küsija! Seda küsimust võib võib-olla tinglikult nimetada lahtisest uksest sisse murdmiseks, hea kolleeg. Selles eelnõus, mida me täna vaatame, on § 12⁸ "Valimiskampaania aruanne", mis koosneb kokku üheksast lõikest. Siin on võrreldes praegu kehtivaga päris üksipulgi lahti kirjutatud, millised kulud aruandes tuleb märkida. Näiteks, sama paragrahvi lõige 7 ütleb, et ära tuleb märkida kulutuste tegemise kuupäev, makse aluseks oleva arve number, makse selgitus, makse summa eurodes. Lõikes 8 räägitakse, et kulud kajastatakse järgmiste kululiikide kaupa: majanduskulud (sealhulgas sidekulud), tööjõukulud, reklaamikulud. Reklaamikulud tuleb ära märkida liigiti, mitte ainult reklaamikulud üldises mõttes. Kirja tuleb panna suhtekorralduskulud, kulud publikatsioonidele (sealhulgas trükistele), transpordikulud, rendikulud, avalike ürituste korraldamise kulud. On jäetud ka veel võimalus panna kirja muud kulud. Nii et komisjon andis oma arusaamist mööda küll parima, et saada võrreldes kehtiva olukorraga märksa selgem ja läbipaistvam lahendus. Loomulikult võime möönda, et alati on võimalik teha ühte või teist seadust, ühte või teist eelnõu paremaks, aga kindlasti oleks tarvilik minna praegu selle eelnõuga edasi, siis me jõuaksime ikka ühe sammu edasi astuda.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Valdur Lahtveelt, palun!

Valdur Lahtvee

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Vastuses minu esimesele küsimusele te väitsite, et komisjon leidis, et probleemi, millele Erakond Eestimaa Rohelised soovis oma muudatusettepanekuga lahendust pakkuda, ei eksisteeri, et kõik on hästi. Kas ma võin sellest järeldada, et komisjon ei tutvunud ettepanekuga kaasapandud seletusega, kus see probleem oli väga selgelt lahti kirjutatud ja ka muudatusega soovitud tulemus selgelt lahti kirjutatud, ning komisjon ei arutanud ega kaalunud toodud ettepanekut?

Väino Linde

Aitäh! See väide ei ole tõene, hea kolleeg. Põhiseaduskomisjonis me arutasime kõikide muudatusettepanekute põhjendusi ja selgitusi. Kui mälu mind ei peta ja ilmselt ei peta, siis ka viimasele põhiseaduskomisjoni istungile, mis toimus selles küsimuses alles üleeile, olime palunud teie erakonna esindaja, aga keda ei olnud, seda ei olnud. Kõigele vaatamata jäi põhiseaduskomisjon seisukohale, et kehtiv süsteem ja kehtivad nõuded ka erakondade liikmeskonna suuruse kohta, et erakonda saaks registreerida erakonnana, on põhiseaduspärased ja lasevad inimestel leida endale vaba poliitilise ühenduse vormis sobiva erakonna ja selle kaudu tegutseda. Seda numbrit allapoole viia ei pidanud komisjon ka puhtpraktilises mõttes tarvilikuks, sest see on ka elus eneses ennast õigustanud.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Jaanus Marrandilt, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Jätuks eelmisele küsimusele ja teie vastusele: ega see väga palju ei erine olemasolevast korrast. Samas ei ole ära näidatud ühiku hinda, erinevaid kanaleid jne. Täpsusaste on ikkagi üsna väike ja muutus erakonna kulutuste aruannetes äranäitamisel on mikroskoopiline. Siin väga suurt vahet ei ole, võrreldes kehtiva korraga. Aga ma küsin hoopis teise nurga alt. Erakondade rahastamise teema ja selle kontrolli teema on olnud üleval väga pikka aega. Ma julgen öelda, et eelmine õiguskantsler kaotas oma ametikoha just nimelt sellepärast (see oli üks põhjus), et ta nõudis väga selgelt, avalikkuse ar-

vates vähemalt, erakondade rahastamise kontrolli ...

Aseesimees Keit Pentus

Küsimus, Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Miks on selle eelnõu menetlemisega tegelikult neli aastat viivitatud, miks ei ole varem lahenduseni jõutud?

Väino Linde

Aitäh! Hea küsija! Mulle tundub, et sa esitad oma meelevaldseid väiteid päris erinevatest olukordadest arusaamise kohta kuidagi kaude selle eelnõu menetlemise raames, aga see on sinu õigus, ei muud. Minul on küll hea meel, et põhiseaduskomisjon on selle eelnõu menetlemisel teinud väga tõsist tööd koos kõigi heade kolleegidega, kes selle eelnõu kohta on muudatusettepanekuid esitanud, ja mille tõttu eelnõu saigi selliseks, nagu ta täna on, ja see on kindlasti olemasoleva olukorraga võrreldes tõsine samm edasi. Nii et siin ma mingisugust asjatut viivitamist päris kindlasti ei näe. Aga, hea kolleeg, minu mäletamist mööda oled sa praegu lausa ühe erikomisjoni esimees, kes peaks nendesamade küsimustega Riigikogus tegelema. Teie komisjonilt ei laekunud mitte ühtegi muudatusettepanekut selle eelnõu paremaks tegemiseks. Ma nägin küll mitu korra komisjoni istungil teie komisjoni vastutavat ametnikku, aga see oli kõik.

Aseesimees Keit Pentus

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Aitäh! Korruptsioonikomisjonis on olnud üheks suuremaks probleemiks valimisliitudelt aruannete saamine, kuna pärast valimisi valimisliitu enam ei eksisteeri ja ei ole juriidilist isikut, kelle poole pöörduda. Kas see eelnõu lahendab selle probleemi ja kas see trahv 20 000 eurot, mis tuleb maksta, on kohustuslik valimisliidule ka pärast valimisi?

Väino Linde

Jah. Me oleme märkinud eelnõu § 1, hea küsija, ka selle, et kui seltsing lõpeb enne valimiskampania aruande esitamise tähtaega, esitatakse aruanne viivitamata seltsingu lõppe-

misest arvates. Nii et nad ei saa n-ö aruande esitamisest vabaks, kui nad lõpetavad oma tegevuse näiteks juba enne valimiskampania lõppu. On ka täpselt ära märgitud, kuidas valimisliidu nimekirjas olevad isikud vastutavad valimisliidu kulude eest ja kuidas see kirjalik seltsinguleping on koostatud. Seletuskirjas on see osa päris pikalt lahti kirjutatud. Praegu eksisteerib valimisliit valimisliiduna ja mõndakse, et ilmselt see on seltsing, aga võib-olla ei ole ka, ja nad on saanud tõesti aruannete esitamisest kõrvale hiilida, kuid enam nad seda kindlasti teha ei saa, sest seltsingu kulude eest vastutavad lõppkokkuvõttes kõik seltsinglased koos. Selle tõttu tasub igal valimisliitu astujal kõige sellega arvestada. Nemad ei ole enam need, kes hõljuksid, piltlikult öeldes, maa ja taeva vahel, vaid ka neile langeb vastutus, samamoodi nagu üksikkandidaadile või valimistel osalenud erakonnale.

Aseesimees Keit Pentus

Indrek Saar, teine küsimus, palun!

Indrek Saar

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud seaduseelnõu taganttõukaja! Küsin sinu arvamust Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud eelnõu kohta. Esiteks pean ma küll kommentaariks ütleva, et ma ikkagi kuidagi ei suuda aru saada (ja ma arvan, et ma olen õigesti aru saanud, et ka suur osa selle ala eksperte ega avalikkus ei saa sellest aru), kuidas on võimalik, et erakonnad on iseenda raha kasutamise kontrollimisel sõltumatud. Minu talupojaloogika, vabandust, selleni ei jõua. Aga minu küsimus on selline. Me oleme esitanud eelnõu, mis näeb ette, et pärast valimisi oleks tõepoolest võimalik saada kululiikide kaupa, jälgides reklaamide minutihindu või sentimeetrihinda, üks korralik audit, mida oleks sellel samal komisjonil võimalik analüüsida ja vastavalt sellele ühte või teist ette võtta. Kas sina komisjoni esimehena arvad, et see on mõistlik ja et seda eelnõu võiks toetada?

Aseesimees Keit Pentus

Aeg, kolleeg Indrek Saar!

Väino Linde

Aitäh! Hea küsija! Ma ei ole päris kindel, millistest ajenditest lähtuvalt sa väidad, et see

komisjon, mis on selle eelnõu järgi ette nähtud moodustada, ei ole sõltumatu ja et selle komisjoni tegevus n-ö juba ettearvatult ei oleks sõltumatu. Ma juhin tähelepanu sellele, et me praegu räägime ikkagi eelnõust 655, ja mul on väga raske anda mingeid lubadusi selle eelnõu kohta, mille te mõni päev tagasi oma fraktsiooni nimel Riigikogule üle andsite, kuid mida ei ole komisjonis menetlema hakatud. Väga kerge oleks sellele eelnõule takka kiita või seda tõsiselt kritiseerida, aga need mõlemad variantid oleksid ikkagi otsekui kriidiga jää peale kirjutatud. Võin siiski öelda, et arvamus, et praegu on erakonnad oma aruannete esitamisel kuidagi audiitorkontrolli alt väljas, ei ole kohe kindlasti mitte õige. Kõik Eesti erakonnad, kes saavad riigieelarvest seadusega ettenähtud toetust, on kohustatud tellima auditeerimised riiklikult tunnustatud audiitorilt ja see tehakse nende erakondade endi vahenditest.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Kui mingi kanal lubab erakonnal näidata oma valimisreklaame turutingimustest odavama hinnaga, kas see kvalifitseerub toetusena erakonnale?

Väino Linde

Hea küsija! Vastus on väga lühike. See tõepoolest kvalifitseerub just nimelt sellena, keelatud annetusena. See odavam hind peab olema kättesaadav ka kõigile teistele, kui nii ei ole, siis ongi tegemist keelatud annetusega. See peaks olema §-s 12³, mis käsitleb annetusi, täpsemalt lahti räägitud. Paragrahvi 12³ lõike 2 punkt 3 mainib kaupade, teenuste või varaliste õiguste loovutamist või kasutusse andmist erakonnale tingimusel, mis ei ole kättesaadav teisele isikule. See on keelatud annetus, üks keelatud annetuse viis või vorm.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Eiki Nestorilt, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Kuidas siis mis iganes komisjon mis iganes koosseisus seda kindlaks teeb, kui tal puudub sõltumatu, kõrvalt antud hinnang, kui

suured pidid olema erakondade valimisreklaamikulutused?

Väino Linde

Aitäh! Eelkõige alustab komisjon tööd sellega, et ta vaatab erakondade esitatud dokumente ja aruandeid ning tutvub nendega. Komisjonil on õigus nõuda isikutelt lisaseletusi, kutsuda inimesi välja, ta võib nõuda lisadokumente, kui tekivad kõhklused või kahtlused. Võrreldes kehtiva korraga on komisjonil õigus teha ettekirjutusi, kohaldada sunniraha. Selle komisjoni otsused, hea kolleeg, on edasi kaevatavad kohtusse. Sellel komisjonil on loomulikult võimalus pöörduda veel täiendavalt mõne organi poole, näiteks mingisuguse auditi läbiviimiseks, või kui on juba põhistatud kahtlused, siis võib pöörduda kohe vastava õiguskaits organi poole. Kõik võimalused oma töö tegemiseks on sellel komisjonil kindlasti olemas. Ma usun, et nüüd on funktsioonid märksa laiemad kui need, mis on praegusel komisjonil, mis on moodustatud ainult Riigikogu liikmetest, kusjuures ka seda, nagu ma alguses märkisin, ei ole Riigikohus hinnanud selliselt, et võiks öelda, et see komisjon ei ole sõltumatu.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande ja küsimustele vastamise eest! Nüüd on võimalus pidada läbirääkimisi. Avan läbirääkimised ja esimesena kutsum Riigikogu kõnetooli Indrek Saare. Palun!

Indrek Saar

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel teen ettepaneku eelnõu 655 teine lugemine katkestada. Seda põhjusel, mis meie esitatud küsimustest juba läbi käis. Kui avalikkuse jaoks on arusaamatu, miks me moodustame järelevalvekomisjoni, kus me rahvakeeli öeldes paneme kitse kärneriks, siis enne, kui me ei ole suutnud avalikkusele selgitada, miks see niimoodi on, ei ole mõistlik seda seadust vastu võtta. Seda enam, et nagu ka praegu esitatud küsimused näitasid, on vaja tahet vaadata otsa reklaamikuludele, mis kampaania jooksul tehakse, ja sellele, kas need vastavad tõele, või pärast valimisi spekuleerib laupäevahommikul näiteks Rein Kilk raadios, et need ei vasta absoluutselt tõele, ja seda käsitletakse eksper-

dihinnanguna. Sellepärast oleme teinud ettepaneku otsuse eelnõu näol, mida oleks viimane aeg ja paras aeg menetleda. Sellepärast on mõistlik selle seaduseelnõu lugemine praegu katkestada, vaadates ühtlasi sotsiaaldemokraatide esitatud otsuse eelnõu, arutada, kas terve-nisti või mingis osas oleks see rakendatav selle jaoks, et anda avalikkusele selge signaal, et me tahame moodustada tõepoolest sõltumatut järelevalvekomisjoni. Tuletan meelde, et Audiitorkogu, keda ühena esimestest kutsuti sellesse järelevalvekomisjoni osalema, ütles väga selgelt, et esimene põhjus, miks nad ei kavatse sellises komisjonis osaleda, on see, et sellist kogu, kus jäme ots on kontrollitavate endi käes, ei saa nimetada sõltumatuks. Sellepärast, head kolleegid, kutsun teid üles hääletama selle seaduseelnõu teise lugemise katkestamise poolt, et me võiksime mõne aja pärast tulla siia tagasi palju suurema veendumusega, et sellest, mida me siin teeme, on ka mingit kasu ja et me lihtsalt ei pane linnukest kirja. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Valdur Lahtvee, palun!

Valdur Lahtvee

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon peab erakondade rahastamise järelevalve kontrolli tõhustamist äärmiselt vajalikuks ja leiab, et eelnõu 655 menetlemise käigus on päris palju ära tehtud selleks, et see kontroll oleks tõhusam. Paraku eelnõu sellises konditsioonis, sellise tekstiga, nagu ta täna on, ei ole päris see, mis tagaks erakondade rahastamise järelevalve sõltumatuse. Ma pean silmas § 12¹⁰, mis käsitleb erakondade rahastamise järelevalvekomisjoni, selle komisjoni määramist ja koosseisu. Kontrollorgan peab olema sõltumatu, kontrollorgan ei tohi olla ühe erakonna mõju all ja tuleks välistada üldse erakondlik mõju kontrollorganile. Praegu jälgivad erakondade rahastamist kas valimiskomisjon või Riigikogu korruptsioonikomisjon ja me oleme praktikas näinud, et see süsteem ei toimi. Ka viimaste valimiste kontekstis osutati päris mitmele rikkumisele, mis kõik sumbusid korruptsioonikomisjoni otsustamatuse, suutmatuse ja huvi-puuduse tõttu minna sügavuti kontrollima nende süüdistuste ja etteheidete tagamaid.

Sõltumatus tuleb tagada ja sõltumatuse hindamise kriteeriumideks on eeskätt kontrollorgani isikuline koosseis, liikmete nimetamise ja tagasikutsumise alused. Täna, kui praegust Riigikogu koosseisu vaadates oleksid erakondade esindajad komisjoni koosseisus enamuses (6 : 3), oleks naiivne juba eos sõltumatust oodata. Ma toon näite. Ühes parun Münchhauseni muinasjutus on räägitud, kuidas parun tiris iseennast patsipidi pori seest välja. Loodusseadused sellist iseenda porist väljatõmbamist ei elus ega poliitikas mitte kuidagi ei toimuda lase. Meie rohelistena teame loodusseadusi väga hästi. Usume, et ka teie jagate seda arusaama, et sellisel moel, iseennast kontrollima pannes, on võimalik erakonnad ainult sügavamale porri tallata. Me oleme seda näinud. See tähendab veel suuremat praeguse poliitikuultuuri usaldusvääruse kadu kodanike, valijate silmis. See tähendab, et usaldamatus kogu meie poliitilise süsteemi vastu kasvab, kui me sel moel selle eelnõuga edasi läheme. Seetõttu teeb Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ettepaneku, et eelnõu 655 teine lugemine tuleks katkestada, et selle paragrahviga tööd edasi teha, tagamaks erakondade rahastamise järelevalveorgani sõltumatus. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Kui Indrek Saar ja Valdur Lahtvee oleksid olnud parlamendi eelmise koosseisu liikmed ja nad oleksid pidanud täpselt needsamad kõned siis, kui tollal erakonnaseadust menetleti, siis oleksid need kõned läinud täiesti kümnesse. Sellepärast, et kandes natukene ka institutsionaalset mälu, mis meil siin on, meenub mulle, et see, milline on erakondade rahastamise kontrolli komisjon, lepiti kokku, kui ma õigesti mäletan, tollase justiitsministri ja põhiseaduskomisjoni esimehe poolt ühel komisjoni koosolekul võetud vaheajal ja see sai täpselt selline, nagu see sai – Riigikogu korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjon, mis koosneb Riigikogu liikmetest. Jah, see on iseenda üle järelevalve teostamine.

Selle seadusega astutakse siiski samm paremuse suunas. Võib-olla ei ole see nii hea, kui me tahaksime, aga see on samm paremuse

suunas. Võib-olla on see pool muna, aga see ei ole tühi koor. Viimaste kompromissidega me jõudsimme niikaugele, et tulid tagasi õiguskantsleri esindaja nimetamine, riigikontrolöri esindaja nimetamine, Vabariigi Valimiskomisjoni esindaja nimetamine. Vahepeal olid need juba maha kantud, sest keegi kippus neid välistama. Meie erakond on olnud seisukohal, et seda funktsiooni võiks teostada ka Riigikontroll või mittepoliitilistest inimestest koosnev kontrollkomisjon. Aga me oleme liikunud selles protsessis võimalikult suure efektiivsuse ja kompromissi saavutamise suunas.

Üks väike nüanss veel, mis läks meelest ära ka lugupeetud komisjoni esimehel härra Lindel, kui ta ütles, et komisjoni hakkavad kuuluma erakondade esindajad, aga täiesti teadmata tundub see seik olevat Indrek Saarele. See on see, mille me komisjoni töö lõpus sisse viisime: Riigikogus esindatud erakonnad nimetavad komisjoni liikme, kes ei ole Riigikogu liige ega Vabariigi Valitsuse liige. Teiste sõnadega, lugupeetud Sotsiaaldemokraatlik Erakond, teil on tõenäoliselt võimalus teha see ettepanek ka Allar Jõksile, kes lubas kusagilt välja hüpata, kui me suudame vastu võtta erakonnaseaduse, kus on kirjas efektiivne kontrollkomisjon. Võib-olla on erakondadele tõesti test see, keda me sinna nimetama hakkame, kas selleks saab väga selge poliitilise huvi ja ainult ühe erakonna huvi esindaja või saab selleks näiteks varem Riigikogu liige või poliitikas olnud inimene, kes on piisavalt kompetentne, kuid kellel on ka küllalt arusaamist sellest, et niisuguses komisjonis esindatakse lõppude lõpuks ikkagi Eesti avalikkuse huve, mitte mingeid kildkondlikke huve. Ma mõnan, et see on praktika küsimus ja me näeme tulevikus, kuidas see komisjon töötama hakkab. Võib-olla tuleb siin midagi veel muuta, aga praegu seaduseelnõu menetlemise katkestamine ilmselt ei ole sihipärane ja meil puudub eeldus saavutada siin paremaid kontrollorgani kompositsioone või paremaid kompromisse. Seetõttu oleks mõistlik teine lugemine täna lõpetada.

Siin menetletavate eelnõudega on vist niimoodi, et need saavad tihtipeale külge ühe sildi või märksõna. Praegusel juhul on selleks kindlasti see "kontrollkomisjon". Ma tahan siiski rõhutada, et põhiseaduskomisjon tegi selle eelnõuga päris palju tööd ja muutis eel-

nõu olulisel määral, võrreldes sellega, mis Justiitsministeerium oli algselt esitanud. Ma pean väga tähtsaks ühte asjaolu, nimelt seda, et me leidsime võimaluse teostada kontrolli ka valimisliitude üle, ilma neid sunduslikult mittetulundusühinguteks tegemata. See oleks olnud sisuliselt Eestis kohalike erakondade nõude kehtestamine. Kunagi me tahtsime valimisliite ära kaotada, vähemalt niisugune idee oli üleval, sellele tuli tuliselt vastu hakata ka siin esinejal. Mida vabamad valimisliidud siiski on, seda parem. Seltsingute näol, ma arvan, on see vabadus tagatud. Suur aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Väino Linde, palun!
(Aivar Riisalu vahelehhüüe.)

Väino Linde

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ma tahan ka veidi esineda, vastates samas Aivar Riisalu küsimusele.

Head kolleegid! Praegu eksisteerib Riigikogu juures erikomisjon, kelle ülesanne kehtiva erakonnaseaduse järgi on kontrollida erakondade finantseerimist. Sellesse kuuluvad just nimelt Riigikogus esindatud fraktsioonide esindajad. Kuni tänase päevani, head siinolijad, ei ole ma veel kuulnud ja ma ei usu ka ise, et sellesse komisjoni kuuluvad Riigikogu liikmed oleksid oma tööd teinud ebaausalt, et me võiksime käsitleda neid inimestena, kes ei ole huvitatud erakondade rahastamise kontrollimisest. Seda, et nad teeksid seda tööd ühekülgselt, ei ole väitnud ka ei Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ega roheliste fraktsiooni esindajad. Nii et mul jääb üle ainult uskuda, et see on suhteliselt populistlik arvamus selle komisjoni kohta, ning et populistlik on ka see arvamus, et uus, moodustatav komisjon, mille liikmeskond on praegusest hoopis erinev, seda on täiendatud, peaks oma töös olema kuidagi vähem sõltumatu kui praegune.

Aga lõppkokkuvõttes on mul siiralt kahju, kui viidata eelmisele õiguskantslerile, et tõepoolest ongi Riigikogus praegu olemas jõud, kes ei soovi selle just nimelt erakondade rahastamise kontrolli eelnõu Riigikogus lõpuni menetleda ja on nõus kas või eelnõu menetlemise katkestamise abil jällegi kõik selle lihtsalt kuu peale saatma. Selle pärast on mul

küll väga suur häbi! Aga ma usun siiski, et see ei ole Riigikogu enamuse tahe. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised.

Enne teise lugemise katkestamise ettepaneku läbihääletamist vaatame läbi 44 muudatusettepanekut, mis seaduseelnõu 655 kohta esitatud on. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku esitaja on Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole, tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest seda ettepanekut Riigikogu suures saalis hääletada võimalik ei ole. Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja seda muudatusettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. Viies muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Kuues muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud. Seitsmenda muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut osaliselt arvestanud. Kaheksas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka üheksas muudatusettepanek. Kümnenda muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja selle ettepaneku on juhtivkomisjon jätnud arvestamata. 11. muudatusettepaneku on esitanud Eiki Nestor ja ka selle muudatusettepaneku on juhtivkomisjon jätnud arvestamata. 12. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. 13. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 14. muudatusettepanek. Ka 15. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, samamoodi on juhtivkomisjoni esitatud 16. muudatusettepanek. 17. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. 18. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 19. muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja seda ettepanekut juhtivkomisjon arvestanud ei ole, tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest pole seda ettepanekut meil võimalik ka saalis hääletada. 20. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon,

seda ettepanekut juhtivkomisjoni arvestanud ei ole, ka see muudatusettepanek ei kuulu tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest hääletamisele. 21. muudatusettepanekuga on sama lugu, ka selle on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole, kuid tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. 22. muudatusettepaneku esitaja on Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon. Juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole. Mai Treial.

Mai Treial

Aitäh! Ma palun seda hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Selle muudatusettepanekuga on samasugune lugu nagu paari eelneva ettepanekuga, et tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest, konkreetset §-st 106, see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu, seda ei ole võimalik hääletamisele panna. 23. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 24. muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud. 25. muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud. Ka 26. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 27. muudatusettepaneku on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole, ka see ettepanek ei kuulu tulenevalt meie kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikest 2 hääletamisele. 28. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon osaliselt arvestanud. 29. muudatusettepaneku on esitanud Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata ja taas, tulenevalt kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikest 2, see ettepanek hääletamisele ei kuulu. 30. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka 31. muudatusettepaneku esitaja, ka 32. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni ehk põhiseaduskomisjoni esitatud, nagu ka 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 43. ja 44. muudatusettepanek. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 655 teine lugemine lõpetada. Kuna aga Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 655 teine

lugemine katkestada, peame selle ettepaneku läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 655 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 29 Riigikogu liiget, vastu oli 48 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seaduseelnõu 655 teine lugemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Enne järgmise päevakorrapunkti juurde asumist on mul teade, mis on eelkõige mõeldud riigikaitsekomisjoni liikmetele. Nimelt, riigikaitsekomisjoni esimees kutsub täna kokku komisjoni erakorralise istungi, mis algab viis minutit pärast täiskogu istungi lõppu.

7. Meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (653 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Asume järgmise päevakorrapunkti juurde, jätkame Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni aseesimehe Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653 teise lugemise jätkamisele saatmist neljapäeval, 18. novembril. Komisjoni olid arutelu juurde kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi lennundus- ja merendusosakonna juhataja Andres Lippmaa, merendus- ja peaspetsialist Rainer Henno, õigusosakonna peaspetsialist Hindrek Allvee ning Veeteede Ameti nõunik Priit Lööper.

Pärast teise lugemise katkestamist esitas muudatusettepanekuid ka algataja. Need on muudatusettepanekud nr 2, 3, 4, 5 ja 6. Mitmed neist olid seotud Eesti Merelootside Ühingu ja AS-i Eesti Loots ettepanekutega. Täpsus-

tati teatud redaktsioone ja tehti ka sisulisi ettepanekuid. Eriti juhiksin ma tähelepanu muudatusettepanekule nr 6, kus käsitletakse pikka aega vaidlusi tekitanud laevade ülevaatamise tasu küsimust. See tasu muudeti nüüd meetripõhiseks ehk tasu on konkreetselt määratud laeva pikkusest tulenevalt, sõltumata sellest, mitu Veeteede Ameti spetsialisti seda ülevaatus teeb. Varem, kui oli mitu spetsialisti ja maksti tunnipõhiselt, oli palju vaidlusi. Nüüd on see tasu meetripõhine ja tundub, et üks pikaajaline vaidlusküsimus on lahenduse leidnud.

Teised ettepanekud olid rohkem redaktsioonilist laadi. Näiteks on muudatusettepanek nr 2 muudetud redaktsiooni, sõnad "avariohtlikku olukorda" on asendatud sõnadega "ohtlikku juhtumit", mis on võib-olla lühem ja selgem.

Kaks muudatusettepanekut olid minu esitatud: muudatusettepanek nr 1, mis käsitleb endas juba varem esitatud muudatusi, mis näeb ette tankerite eskortimist sadamasse sissesõidul, ja muudatusettepanek nr 7, mille üle on ka siin korduvalt olnud arutelusid ja mis varasematel lugemistel ei ole toetust leidnud. Seekord leidis seitsmes muudatusettepanek konsensusliku toetuse ja ka algataja nõustus sellega.

Kõik muudatusettepanekud, välja arvatud ettepanek nr 1, leidsid komisjonis konsensuslikku toetust. Muudatusettepanekut nr 1, mis puudutab ohutut pukseerimist, komisjon ei toetanud (3 poolt ja 5 vastu, erapooletuid 0).

Lõpuks tegi komisjon ka organisatsioonilised ettepanekud: saata Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653 Riigikogu täiskogusse teise lugemise jätkamiseks 24. novembril ettepanekuga teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi 8. detsembril ning eelnõu seadusena vastu võtta. See otsus tehti konsensusel. Sellega olid komisjoni otsused tehtud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli tagasi Kalev Kallo! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Tahan seekord peatuda muudatusettepanekul nr 1, mis käsitleb tankerite eskortimist sadamasse sissesõidul, millest on siin korduvalt juttu olnud. Võib-olla ei olekski see nii väga vajalik olnud, aga ühes kollases väljaandes ilmus eile üks väga huvitav kirjutis, mille pealkiri hõikas: "Seadus, mis toob tulu vaid ühele ainsale firmale." See sunnib asja veidi selgitama.

Julgen öelda, et mereasjanduses isegi suurem võhik kui ajakirjanik saab aru, et meresõiduohutuse seadus ega meresõiduohutus tervikuna ei saa kuidagi kasulik olla vaid ühele firmale. Seda määratlust nimetan ma küll absurdi tipuks. Täpselt samuti nagu ei saa näiteks liiklusseadus olla kasulik kas ainult Tulika Taksole või Tallinna Autobussikoondisele. Sama absurdne on ka see eelmine väide. Meresõiduohutuse eiramine on maailmas juba toonud korvamatut kahju keskkonnale ja karta on, et seda juhtub veelgi. Aga kui lugeda artikli sisu, siis jääb mulje, et muudatusettepanek, mis käsitleb naftatankerite eskortimist, oleks nagu Riigikogu liikme Kallo isiklik huvi. Tegelikult arutati kõik need muudatusettepanekud, mis meresõiduohutuse seaduse kohta taheti esitada, läbi Merendusnõukojas. Nõukoja ettepanekud esitas Eesti Laevaomanike Liit kirjalikult Riigikogu majanduskomisjoni juba 14. aprillil. Kuna kirja ei saa käsitleda ametliku muudatusettepanekuna, siis lepiti Merendusnõukojas kokku, et ma vormistan need ametlike muudatusettepanekutena Riigikogu kodukorra kohaselt tähtjaks, milleks esimese lugemise järgselt oli 21. aprill. Kokku oli muudatusettepanekuid kuus, nende hulgas tankerite eskortimist käsitlev muudatus. On hea meel öelda, et neli laevaomanike liidu kirjas esitatud muudatust on juba varem seaduses kajastamist leidnud. Aga kuna teine lugemine katkestati, siis esitas laevaomanike liit oma 28. juuni kirjas juba muudatuse täiendused, mis käsitlesid tankerite kandevõimet, et kehtestada eskortimine alates kandevõimest 70 000 tonni, sellest alates oleks eskortimine hädavajalik. Saadud informatsiooni ja arvutuste põhjal täiendasin ma muudatusettepanekut enne teise lugemise jätkamist. Esimesel korral leidis ka see muudatus tegelikult komisjonis toetamist, see hääletati välja teise lugemise jätkamisel. Seega oli

loomulikult igati loogiline esitada see uuesti teise lugemise edasisele jätkamisele. 2. novembril 2010 saatis ka Eestimaa Looduse Fond kirja Riigikogu majanduskomisjonile ja kõikidele Riigikogus esindatud fraktsioonidele tungiva palvega tankerite eskortimist puudutav säte seaduseelnõusse kindlasti sisse lülitada. Seda muudatust on toetanud kõik, kes muretsevad keskkonna ja Läänemere tervise pärast. Hoolitsus Läänemere eest tuleneb omakorda rahvusvahelisest Läänemere strateegiast. Kõik, kes püüavad väita, et ohtu ei ole, võiksid mõelda Mehhiko lahes aset leidnud katastroofile. Jah, see võib olla üks võimalus kümnest tuhandest, aga me ei tea kunagi, kui lähedal see kümnetuhandes kord on. See muudatus sisaldab endas eelkõige muret meie kodumere tervise pärast. See ei ole ainult Kallo isiklik mure, see on väga paljude mure, kui ehk välja arvata eespool nimetatud kollase väljaande toimetus. Ühe väikese puksiirifirma huvid on sellega võrreldes kuskil sajandal kohal või veel kaugemal. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

Asume seaduseelnõu 653 muudatusettepanekuid läbi vaatama. Esimese muudatusettepaneku esitaja on Kalev Kallo, juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille esitaja on Kalev Kallo ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 26 Riigikogu liiget, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Esimene muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Teise muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on samuti juhtivkomisjon. Ka neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, nagu ka viienda ja kuuenda muudatusette-

paneku. Seitsmenda muudatusettepaneku esitaja on Kalev Kallo ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. Oleme läbi vaadanud kõik seaduseelnõu 653 kohta esitatud muudatusettepanekud.

Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

8. Konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (824 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni liikme Toomas Vareki!

Toomas Varek

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse s.a 27. septembril algatatud konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 824 esimene lugemine lõpetati s.a 10. novembril. Väliskomisjoni ettepanekul määras Riigikogu juhatus pärast esimest lugemist muudatusettepanekute esitamise tähtajaks seitse tööpäeva, 19. novembri kell 16. Nimetatud tähtajaks muudatusettepanekuid ei esitatud.

Väliskomisjoni s.a 26. oktoobri istungil tehtud menetluslike otsuste põhjal tehti Riigikogu juhatasele ettepanek võtta nimetatud eelnõu Riigikogu täiskogu s.a 24. novembri päevakorda teisele lugemisele. Väliskomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Juhul kui eelnõu 824 teine lugemine lõpetatakse, tehakse Riigikogu juhatasele ettepanek võtta eelnõu 824 Riigikogu täiskogu kümnendal töönädalal, kolmapäeval, 8. detsembril kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Läbirääkimiste pidamise soovi ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid, nagu ettekandja mainis, seaduseelnõu 824 kohta esitatud ei ole.

Vabariigi Valitsuse algatatud konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 824 teine lugemine on lõpetatud.

9. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (599 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teise lugemise me täna katkestame. Olgu see alustuseks öeldud, et pinged maha võtta.

Esimene lugemine toimus 19. jaanuaril 2010 ja selle eelnõu kohta on Riigikogust laekunud 21 muudatusettepanekut. Me oleme õiguskomisjonis, nagu tavaliselt, teinud eelnõuga põhjaliku töö ning küsinud mitmetelt institutsioonidelt ja ekspertidelt arvamusi. Arvamused on laekunud Riigikohtult, Eesti Advokatuurilt, Eesti Juristide Liidult, Eesti Kohtunike Ühingult ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt. 12. märtsil otsustasime komisjoni istungil moodustada praktikutest-õigusteoreetikutest tööühma, kes töötaks arvamused läbi ja formuleeriks nende põhjal parandusettepanekud eelnõu kohta. Nimetatud töögrupi põhiliikmed on olnud Riigikohtu kriminaalkolleegiumi esimees Priit Pikamäe, liige Eerik Kergandberg, Riigikohtu nõunik Juhan Sarv, riigi peaprokurör Norman Aas, Viru Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör Margus Kurm, Eesti Advokatuuri juhatase liige vandeadvokaat Jaanus Tehver ning Justiitsministeeriumi asekanstler Heili Sepp, lisaks on tööst osa võtnud Andreas Kangur Tartu Ülikoolist, Helve Särgava, Orvi Tali ja Liina Pohlak Harju Maakohtust, Ingeri Tamm Tartu Maakohtust ning Riigikohtu nõunik Allan Plekksepp.

Justiitsministeerium esitas selle aasta oktoobris töögrupi ettevalmistatud muudatusettepanekud meile arutamiseks. Nende uute muudatusettepanekute tõttu võttis Keskerakonna

fraktsioon tagasi üheksa muudatusettepanekut, sisuliselt leidis arvestamist täiendavalt üheksa Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut.

Väga lühidalt toon välja peamised sisulised muudatused. Nagu te näete, on eelnõu 599 juures mahukas, üle 40 leheküljest koosnev seletuskiri, kus kõikide muudatusettepanekute juures on toodud ära kommentaarid ja selgitused. Teen mõne lühikese täpsustuse ja märkuse selle eelnõu kohta.

Esiteks, muudatusettepanekutega nr 17 ja 18 loobutakse vabatahtlikust süü ülestunnistusest kui eraldi tõendiliigist.

Teiseks, muudatusettepanekuga nr 23 loobutakse süüdistatava ja kahtlustatava kriminaalvastutuse sätestamisest valeütluse eest, kuid nähakse loomulikult ette süüdistatava kohustus rääkida kohtus tõtt. See on eelkõige Riigikohtu märkuste põhjal tehtav muudatus.

Kolmandaks, loobutakse õiguslikule eriteadmisele tugineva ekspertiisi võimaluse loomisest (muudatusettepanekud nr 31 ja 33).

Neljandaks (see on tõsist arutelu tekitanud küsimus), muudatusettepanekuga nr 85 me loobume kohtu sidumisest prokuröri küsitava karistuse ülemmääraga.

Viiendaks, muudatusettepanekutega nr 60 ja 61 me jätame välja kokkuleppemenetluse taotlemise lubatavuse kõikide süütegude puhul ja näeme ette raskete kuritegude kataloogi, mille puhul kokkuleppemenetlus on keelatud.

Kuuendaks, me parandame kokkuleppe vaidlustamise võimalusi muudatusettepanekutega nr 89, 90 ja 93.

Seitsmendaks, Riigikohtu ettepanekul lisame regulatsiooni, mis määratleb tsiviilhagi esitamise lõpptähtaja kohtueelse menetluse lõpuga.

Lisaks sellele on Riigikohtu põhiseaduslikuse järelevalve kolleegiumi lahendist tulenevalt parandatud kaitseõiguse garantiisid muudatusettepanekutega nr 10 ja 62. Samuti täpsustame kriminaalmenetluse mõistliku menetlusaja tagamise sätteid, nähes muu hulgas ette võimaluse mõistliku menetlusaja ületamise korral kriminaalasi lõpetada või isiku karistust kergendada (muudatusettepanekud nr 45 ning 72 ja 73).

Me valmistasime seda eelnõu teiseks lugemiseks ette mitmel istungil märtsis, oktoobris ja novembris, vahepeal töötas minu nimetatud töörühm. Ekspertidena osalesid väga mitmed

töörühma liikmed ka õiguskomisjoni istungitel ja aruteludel. Me otsustasime kõik töörühma tasakaalupunktide ja kompromissidena pakutud ettepanekud algatada ning tegime konsensuslikult ettepaneku lugemine täna katkestada ja paluda Riigikogu juhatusel määrata uueks muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. detsember kell 6 õhtul. Tänan teid!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Läheme seaduseelnõu 599 muudatusettepanekute juurde. Neid ettepanekuid on kokku 122. Nagu tavaks, nimetan ettepaneku numbri ja esitaja ning kui esitaja ei ole juhtivkomisjon, milleks on õiguskomisjon, siis ka juhtivkomisjoni seisukoha. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Neljanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Ettepanek nr 5, esitaja on juhtivkomisjon. Ettepanek nr 6, esitaja on juhtivkomisjon. Ettepanek nr 7, esitaja on juhtivkomisjon. Ettepanek nr 8, esitaja on juhtivkomisjon. Ettepanek nr 9, esitaja on juhtivkomisjon. Ettepanek nr 10, esitaja on juhtivkomisjon. Ettepanek nr 11, esitaja on juhtivkomisjon. Ettepanek nr 12, esitaja on samuti juhtivkomisjon. Ka 13. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon ja samamoodi on 14. muudatusettepaneku esitaja juhtivkomisjon. 15. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. 16. muudatusettepanek on samuti Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja ka seda ettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. 17. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 18., 19. ja 20. ettepanek. 21. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole. 22. muudatusettepaneku on esitanud Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Õiguskomisjon on esitanud 23. muudatusettepaneku. 24. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. 25. muudatusettepanek on juhtivkomis-

joni esitatud, nagu ka 26., 27., 28. ja 29. muudatusettepanek. 30. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 31. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 32. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 33. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 43., 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50., 51., 52. ja 53. muudatusettepanek. 54. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 55. muudatusettepanek on Rahvaliidu fraktsiooni esitatud ja selle ettepaneku on juhtivkomisjon jätnud arvestamata. 56. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 57. ja 58. muudatusettepanek. 59. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. 60. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 61., 62., 63., 64., 65., 66., 67., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74., 75., 76., 77. ja 78. muudatusettepanek. 79. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 80. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, ka 81. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Samamoodi on juhtivkomisjon 82., 83., 84., 85., 86., 87., 88., 89., 90., 91., 92., 93., 94., 95. ja 96. muudatusettepaneku esitaja. 97. ettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 98., 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 107., 108., 109., 110., 111., 112., 113., 114. ja 115. muudatusettepanek. 116. muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja seda muudatusettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. 117. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, ka 118. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 119., 120., 121. ja 122. muudatusettepanek. Oleme läbi vaadanud kõik seaduseelnõu nr 599 kohta tehtud muudatusettepanekud.

Nagu õiguskomisjoni esimees ettekannet pidades ütles, on juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada. Seaduseelnõu 599 teine lugemine on katkestatud. Mää-

ran eelnõu 599 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 1. detsembri kell 18.

10. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja Tagatisfondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (810 SE) teine lugemine

Aeesimees Keit Pentus

Järgmine punkt päevakorras on seaduseelnõu 810 teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 15. ja 22. novembril ning koostöös Rahandusministeeriumiga tegi rahanduskomisjon konsensuslikult eelnõus 11 muudatust. Muudatusettepanekuga nr 1 täiendati eelnõu pealkirja lauseosaga "investeerimisfondide seaduse", täiendati eelnõu jõustumisparagrahvi ja investeerimisfondide seaduses tehti muudatus, et tehtavad fondi tingimuste või põhikirja muudatused jõustuvad nende fondivalitseja veebilehel avaldamisele järgneval tööpäeval. Muudatusettepanek nr 2 käsitleb intressi maksmise kohustust. Selle muudatusega viiakse krediidasutuste seadusesse sisse muudatus, mille kohaselt ei kohaldata võlaõigusseaduse sätet muudele hoiustele kui üksnes maksekontol oleva raha, s.o arvelduskonto jäägi suhtes. Muudatusettepanek 3 on täpsustava sisuga. Muudatusettepanekuga nr 4 reguleeritakse täpsemalt aktsiate või nendega seotud kontode käsutamise piiranguid ja kirjete kustutamist. Selle sätte lisamisega täiendatakse seadust selliselt, et aktsiad või aktsiatega seotud konto jäävad blokeerituks kuni blokeerimise aluseks oleva korralduse tühistamiseni, uue korralduse tegemiseni või muu õigusaktides ettenähtud ajani. Muudatusettepanek nr 5 on täpsustava sisuga. Muudatusettepanekuga nr 6 reguleeritakse valitsuse korralduse jõustumist sundvõõrandamise kohta. Muudatusettepanek nr 7 on väike veaparandus. Muudatusettepanekuga nr 8 viiakse krediidasutuste seadus vastavusse Euroopa Liidu direktiividega. Muudatusettepanekuga nr 9 välistatakse kehtinust rangematele omava-

hendite nõuetele vastamise tagasiulatuv mõju. Muudatusettepanek nr 10 on normitehniline täpsustus. Muudatusettepanekuga nr 11 viiakse eelnõu vastavusse Euroopa Liidu direktiiviga, täpsemalt, hoiuste tagamise direktiiviga. Sellest tulenevalt tõstetakse hoiuste tagamise piirmäärat seniselt 50 000 eurolt 100 000 eurole iga hoiustaja kohta ühes krediitiasutuses.

Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja teha eelnõu kolmas lugemine s.a 8. detsembril. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Alustame eelnõu 810 muudatusettepanekute läbivaatamist. Neid on laekunud 11, kõik on juhtivkomisjoni esitatud. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, üheteistkümnes. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ning üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

11. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (823 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Nii nagu meil on tavaks saanud, teeb teisel lugemisel ettekande juhtivkomisjoni esindaja. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Palun vabandust mõningase hilinemise pärast!

Aseesimees Jüri Ratas

Kõik on hästi, siin ei olnud mingit süüd.

Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõuga 823 on Riigikogu rahanduskomisjon teinud väga tõsist tööd. Kuna töötuskindlustus ise sündis kunagi valitsuse, tööandjate ja ametiühingute koostöös, siis osalesid ka selles töös Eesti Tööandjate Keskliidu poolt Tarmo Kriis ja Eesti ametiühingute poolt Harri Taliga. Põhiline teema, mis komisjoni töös kõige rohkem aega võttis, oli seotud tööhõiveprogrammi kui suurusena, sellega, kes peaks tööhõiveprogrammi ette valmistama, ja ka sellega, kes peaks selle kinnitama. Põhjus oli lihtne. Nimelt on töötuskindlustus nii üles ehitatud, et töötukassa on avalik-õiguslik isik. Tema nõukogu, kuhu kuuluvad kaks esindajat Vabariigi Valitsuse poolt (nendest üks Rahandusministeeriumist), kaks esindajat Eesti Tööandjate Keskliidu poolt ja kaks esindajat Eesti ametiühingute poolt, on vastutav kogu selle kindlustuse tulude ja kulude eest kuni isikliku vastutuseni välja. Nüüd aga on juhtunud niimoodi, et kindlustusmaksed kaasati aktiivse tööhõivepoliitika rahastamise ja loodi uus sihtkapital, mis võimaldab võtta nendest maksetest teatud osa töötute koolituseks, toetatud töökohtade kinnimaksmiseks ja muuks. Nende maht kinnitati esitatud eelnõu alusel Vabariigi Valitsuse poolt. Seda nimetatakse tööturuteenuste ja -toetuste seaduse uue täienduse alusel tööhõiveprogrammiks. Tööhõiveprogramm on dokument, kus kinnitatakse see, kui palju mille peale aktiivses tööhõivepoliitikas raha kulutatakse, kaasa arvatud see, kui palju sisuliselt võetakse kindlustusmaksetest raha juurde nendele kulutustele, mida riigieelarvest või riigi muudest tuludest, kaasa arvatud Euroopa Liidu rahast, selle töö jaoks kasutatakse. Valitsuse esitatud eelnõus oli lühidalt öeldes ette nähtud see, et valitsus kinnitab selle tööhõiveprogrammi ja ainuke õigus, mis töötukassal on, on see, et ta saab anda arvamuse. Teisisõnu, tööhõiveprogrammiga langes oluline otsus paljudeks aastateks, ja otsus mitte ainult sisu poole pealt, vaid ka rahastamise poole pealt, tööhõiveprogrammi hakkas täitma töötukassa ja kogu see tegevus kajastus töötukassa tuludes ja kuludes, aga töötukassa võis anda ainult oma arvamuse. Püüti leida tasakaalu. Minister Pevkur, kes nendel läbirääkimistel osales, soovis, et valitsusel oleks poliitiline vastutus selle programmi eest. Teisest küljest paneb töötukassa avalik-õiguslik staa-

tus selle juhid vastutama tulude ja kulude eest. Kompromiss leiti muudatusettepanekute näol, mis on teie tabelis numbrite 2 ja 3 all. Ehk tulevikus töötukassa koostöös ministeeriumiga valmistab selle programmi ette, töötukassa nõukogu peab selle heaks kiitma, kusjuures sellisel moel, et minister töötukassa nõukogu liikmena peab kindlasti selle tööhõiveprogrammi poolt olema. Seejärel esitatakse see Vabariigi Valitsusele, kes selle kinnitab. Sisuliselt on härra ministril küll kaks vetoõigust, aga siin vahet ei ole, kui on juba üks vetoõigus, siis võib ka kaks olla. Selle sõnastusega, mis on toodud muudatusettepanekus nr 2, nõustusid komisjoni istungil nii Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Ametiühingute Keskliit kui ka Sotsiaalministeerium. See tingis ka selle, mis on toodud muudatusettepaneku nr 2 teises osas: töötukassa seaduses sätestatud kohustusi täiendatakse sõnastusega, et töötukassa nõukogu peab tähtajalise tööhõiveprogrammi heaks kiitma. Seetõttu sai osaliselt arvestatud muudatusettepanekut nr 3, mille esitas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis vastupidi valitsuse eelnõus esitatule nägi ette, et tööhõiveprogrammi kinnitab hoopis töötukassa nõukogu. Ju on see mõtlemine veel liiga revolutsiooniline, nii et kompromiss on saavutatud muudatusettepanekus nr 2.

Tähelepanuväärne on veel muudatusettepanek nr 9. See on seotud muudatusettepanekuga nr 13. Esialgses eelnõus nähti ette, et tööhõiveprogrammi täitev töötukassa oleks olnud olukorras, kui tööhõiveprogrammi täitmiseks rahalistest vahenditest puudu tuleb, sunnitud võtma vahendeid oma reservidest. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon tegi ettepaneku seda mitte lubada ja seda ettepanekut toetas palavalt Rahandusministeerium. Kuna see säte seadusest välja jäi, siis täiendati eelnõu sellise täpsustusega, mis on kirjas muudatusettepanekus nr 9. See räägib sellest, mis juhtub siis, kui töötukassa tööhõiveprogrammi täidab, aga seejuures ei ole tal piisavalt vahendeid. Milline on regulatsioon, kuidas siis käituda? Sisuliselt on see regulatsioon täpselt samasugune nagu tööhõiveprogrammi kinnitamisel.

Muud muudatusettepanekud, mis on arvestatud, liigitaksin ma redaktsiooniliste kilda. Nimelt on ju mõeldud ja ka eelnõu seletuskirjas oli kirjas, et töötuskindlustusmaks

võib kasutada aktiivsete tööhõivemeetmete rahastamiseks, kuid ühe tööturutoetuse, s.o riikliku töötü abiraha kinnimaksmiseks mitte. Seda tuleb ka tulevikus teha riigi muudest tuludest, riigieelarve tuludest. See täpsustus oli jäänud eelnõu koostajatel ühest paragrahvist ekslikult välja.

Komisjon ei arvestanud neid ettepanekuid, mis oli esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis olid seotud selle fraktsiooni sooviga, et töötajate maksetest aktiivseid tööturumeetmeid ei rahastataks, küll aga tehtaks seda Vabariigi Valitsuse ja tööandjate maksetest.

Lühidalt on see kõik. Komisjoni otsus oli eelnõu teine lugemine täna lõpetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Ma tahan siiski paar sõna rääkida nendest muudatusettepanekutest, mille esitasid sotsiaaldemokraadid ja mida komisjon ei arvestanud. Meie praeguses töötuskindlustuses on maksemäär jaotunud tööandjate ja töötajate vahel selliselt, et tööandjate koormus on üks kolmandik ja töötajate koormus on kaks kolmandikku. Kui töötuskindlustuse seadus vastu võeti, oli tööandjate koormus 0,5% ja töötajate koormus 1%, ja nii on ka praegu, kui kogu koormus on 4,2%, sellest kannavad tööandjad 1,4% ja töötajad 2,8%. Nende numbrite ni jõuti sellel lihtsal moodusel, et arvutati välja kulu, mida töötuskindlustusel tulevikus kanda tuleb. Ehk need maksemäärad on otseselt seotud sellega, et töötuskindlustuses kantakse siamaani ainult kahesuguseid kulusid. Töötajad saavad kindlustusmaks eest hüvitist, kui nad töötuks jäävad, ja tööandjad kindlustavad ennast selle olukorra puhuks, kui nad on maksejõuetud. Mõnda aega on Eesti tööandjad kollektiivselt kinni maksnud ka töötajate koondamised.

Ma tahan Riigikogu liikmetele öelda, et selles kindlustuses on kaks eraldi rahafondi. Üks, kuhu maksavad raha tööandjad, ja teine, kuhu maksavad töötajad. Kusjuures töötajate raha ei tohi kasutada tööandjate kohustuste täitmiseks, aga tööandjate raha võib kasutada

töötajate kohustuste täitmiseks. Olukorras, kus me muudame kindlustusest saadavat hüvitist, ehk sinna hulka hakkavad kuuluma ka ümberõpe, toetatud töökohad ja muud aktiivsed tööturumeetmed, minu meelest ei kehti enam vahekord üks kolmandik tööandjatelt ja kaks kolmandikku töötajatelt. Siit ka meie ettepanek, et tulevikus oleksid need kohustused jagatud võrdselt: 2,1% tööandjatelt ja 2,1% töötajatelt (maksimumina). On ka teine, puhtpõhimõtteline ettepanek. Ümberõpe ja toetatud töökohad on meie meelest siiski õige kinni maksta tööandjate sisse maksetest, juhul kui nad seda õigeks peavad (nad on avalikult öelnud, et peavad), ja riigi sisse maksetest. See ei ole ikkagi sünnis, kui töötajad ise maksavad kinni selle, et tööandjad neid tööle võtavad, näiteks toetatud töökohtade puhul nii välja kukub.

Seetõttu teatan meie fraktsiooni nimel, et panen need muudatusettepanekud hääletusele, ja kutsun teid üles neid toetama! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised.

Asume nüüd eelnõu 823 muudatusettepanekuid läbi vaatama. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda võib osaliselt arvestada. Neljanda muudatusettepaneku on esitatud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleb jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, kes on palunud seda ettepanekut ka hääletada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Katkestan hääletuse. Protseduuriline küsimus, Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh! Lugupeetud juhataja! Tava on selline, et puldist öeldakse ka juhtivkomisjoni seisukoht, seekord te jätsite selle ütlemata.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Peep Aru! Ma tänan teid! Ma ütlesin juhtivkomisjoni seisukoha siis, kui me vaatasime läbi muudatusettepanekuid, aga ma võtan selle märkuse arvesse ja kordan seda seisukohta. Proovime uuesti, head ametikaaslased. Me oleme muudatusettepaneku nr 4 juures. Selle on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Kordan: juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja palus seda muudatusettepanekut hääletada. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 26 Riigikogu liiget, vastu 41 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme viienda muudatusettepaneku juurde. Protseduuriline küsimus, Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Palun kontrollida hääletustulemusi, sest niipalju kui mina nägin, siis ka Mai Treiali kõrval keegi justkui hääletas, kuigi see koht on tühi.

Aseesimees Jüri Ratas

Me kindlasti kontrollime seda. Aitäh teile! Andke palun mikrofon tagasi Jaanus Marrandile!

Jaanus Marrandi

Hääletustulemused ei saa olla kehtivad, kui selle koha pealt tulevad hääled, kuigi seal keegi ei istu.

Aseesimees Jüri Ratas

Olete te kindel, et seal keegi ei istunud?

Jaanus Marrandi

Loomulikult!

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Kuulutan välja juhataja viieminutilise vaheaja. Istung jätkub kell 17.32.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Juhataja võetud vaheaeg on läbi. Kell on 17.32. Hea ametikaaslane Jaanus Marrandi! Ma kõigepealt tänan teid selle tähelepanujuhtimise eest! Teil oli õigus, selle koha pealt on tulnud kaks häält, mis ei ole võimalik. Mul on, head ametikaaslased, teile selline ettepanek: kui te ei protesti selle vastu, siis me tühistame eelneva hääletuse ja proovime uuesti hääletada neljandat muudatusettepanekut. Kas keegi protestib? Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma seda loomulikult ei protesti, tühi koht ei saanud hääletada, aga järsku peaks vaatama, et ega tühi koht ei ole päev läbi hääletanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Me kontrollisime. Tühi koht ei ole päev läbi hääletanud, ma kinnitan teile. Ma tänan teid, head ametikaaslased, mõistva suhtumise eest! Tühistan eelmise hääletuse. Head ametikaaslased! Me oleme neljanda muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on palunud neljandat muudatusettepanekut hääletada. Indrek Saar, palun, protseduuriline küsimus!

Indrek Saar

Kas te täpsustaksite, mida mõeldi tühja koha all? Mis on Riigikogu saalis tühi koht? Kas see on mis või kes või mida selle all silmas peeti?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane! See ei ole küll protseduuriline küsimus, aga ma arvan, et seda võib vaadata ühelt poolt mis-küsimusena ja teiselt poolt kes-küsimusena.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Head ametikaaslased! Tühistan hääletuse. Võtan juhataja vaheaja, et saaks tehnilisi probleeme lahendada, esialgu viieks minutiks. Istung jätkub kell 17.39.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Juhataja võetud vaheaeg on läbi. Kell on 17.39. Meie tehnilises süsteemis on praegu tõsiseid probleeme. Ma võtan veel ühe juhataja vaheaja. Istung jätkub kell 18.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Juhataja võetud vaheaeg on läbi. Kell on 18. Me oleme neljanda muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on palunud hääletada muudatusettepanekut nr 4.

Head ametikaaslased! Enne kui me läheme istungiga edasi, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 63 Riigikogu liiget, puudub 38.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 20 Riigikogu liiget, vastu 43 Riigikogu liiget, 2 erapooletut. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme viienda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud juhtivkomisjon. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame selle muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 6. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 21 Riigikogu liiget, vastu 44 Riigikogu liiget, 3 Riigikogu liiget jäid erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme seitsmenda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Üheksanda

muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 11. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 12. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanekut võib osaliselt arvestada. 13. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanekut tuleb täielikult arvestada. 14. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleb jätta arvestamata. 15. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleb jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele 15. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 20 Riigikogu liiget, vastu 43 Riigikogu liiget, 3 erapooletut. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Head ametikaaslased! Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ja ka kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

12. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (856 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Kõrgealaline Riigikogu! Mul on suur heameel valitsuse nimel tutvustada Riigikogu menetluses olevat tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 856.

See on ajalooline seadus Eesti tervishoiu korralduses. Selle eelnõu eesmärk on tervishoiutöötajaks õppivate üliõpilaste töötamisvõimaluste reguleerimine ehk üliõpilastele arstina praktiseerimise võimaluse loomine. Teine eesmärk on võib-olla vähem tähtis, aga kindlasti ei või seda kõrvale jätta, see on kehtiva seadusandliku regulatsiooni vastavusse viimine Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2005/36/EÜ, mis käsitleb kutsekvalifikatsiooni tunnustamise põhimõtteid.

Selle seaduseelnõu põhiline sisu, nagu ma ütlesin, on arstitudengitele töötamisõiguse andmine. Kui te eelnõu ette võtate, siis näete, et eelnõu esimeses punktis sätestatakse korraldus, millised üliõpilased millist tööd tohivad teha. Eelnõu kohaselt tohib hambaarstiõppe üliõpilane, kes on läbinud neljanda kursuse õppekavas olevad kohustuslikud ained, töötada hambaarsti juhendamisel; arstiõppe üliõpilane, kes on läbinud neljanda kursuse õppekavas olevad kohustuslikud ained, tohib töötada arsti juhendamisel; ämmaemandaõppe üliõpilane, kes on läbinud teise kursuse õppekavas olevad kohustuslikud ained, tohib töötada ämmaemanda või õe juhendamisel; õeõppe üliõpilane, kes on läbinud teise kursuse õppekavas olevad kohustuslikud ained, tohib töötada õe või ämmaemanda juhendamisel; arsti- või hambaarstiõppe üliõpilane, kes on läbinud kolmanda kursuse õppekavas olevad kohustuslikud ained, tohib töötada õe juhendamisel.

Me väga loodame, et selle eelnõu seadusena jõustumise korral on praegustel arstitudengitel suurem motivatsioon ja võimalus hakata juba varem oma teadmisi Eesti patsientide ravimisel rakendama. Samamoodi loob see kindlasti eeldused ja võimalused, et üha rohkem arste jääks Eestisse ja saaks võimaluse ennast siduda ühe või teise haiglaga juba õpingute perioodil. See loob kindlasti võimaluse ka haiglatele selleks, et töösuhe arstiüliõpilastega kokku leppida juba varasemas staadiumis, kui seda on residentuuriaeg.

Me väga loodame, et auväärt Riigikogu menetleb eelnõu võimalikult kiiresti, mis annaks

arstitudengitele võimaluse juba järgmisel aastal patsientidele tervishoiuteenust osutada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Teile on küsimusi. Maret Maripuu, palun!

Maret Maripuu

Aitäh! Hea minister! Mul on väga hea meel, et see oluline eelnõu on lõpuks Riigikogu saali jõudnud. Selle teema käsitlemise puhul on aga olnud väga palju vaidlusi selle üle, kuidas neid üliõpilasi, kes haiglasse tööle lähevad, nimetada. Praegu pole seadusesse seda nimetust kirja pandud. Kes seda otsustab?

Hanno Pevkur

Aitäh! Seda ei olegi vaja otsustada seaduse mõttes. Sellel, kas tegemist on arsti abiliseaga või abiarstiga, ei ole seaduse kontekstis olulist tähendust. Oluline tähendus on sellel, et arstitudengid ei tohi tervishoiuteenust osutada iseisvalt, vaid vastutus on arstidel. Ma usun, et see on selle juures kõige olulisem.

Aseesimees Jüri Ratas

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Mis te arvate, kui paljud üliõpilased seda võimalust kasutama hakkavad?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Selle eelnõu ettevalmistamisel on olnud üks kandvamaid jõude üliõpilaskond ise ehk arstitudengid. Arstitudengid on seda eelnõu pikisilmi oodanud. Ma usun, et seda võimalust kasutab nendest väga suur hulk. Väga raske on öelda täpset protsenti või arvu, aga kindlasti ei saa neid olla rohkem, kui on neljanda kursuse kohustuslikud ained läbinud arstitudengeid. Tahaksin loota, et neid on võimalikult suur hulk, aga üks praktika näitab. Nad on ise seda väga oodanud ja nad on lootnud, et see võimalus tekiks, et neil tekiks varasemalt side tervishoiuasutustega. Suur eeskuju on olnud Soome, kus see süsteem väga hästi toimib. Ma loodan, et see rakendub edukalt ka Eestis.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Tatjana Muravjova!

Tatjana Muravjova

Austatud eesistuja! Lugupeetavad kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 856 oma istungil s.a 16. novembril. Eelnõu tutvustas Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna nõunik. Nagu minister mainis, on eelnõu eesmärk täiendada tervishoiuteenuste korraldamise seadust sätetega, mis võimaldavad tervishoiutöötajaks õppivatel üliõpilastel osutada tervishoiuteenuseid tervishoiutöötaja juhendamisel ja vastutusel. Arsti- ja hambaarstiõppe tudengitele antakse võimalus töötada omandataval kutsealal sama kutseala tervishoiutöötajate juhendamisel ja vastutusel. See annab tulevaseks tööks parema ettevalmistuse, aitab kaasa kutsekindluse tagamisele ning võimaldab tervishoiutöötajaks õppivatel üliõpilastel õppimise käigus omandatud teadmisi ja oskusi praktikas kinnitada. Töötamise käigus õpivad tudengid tajuma tegeliku kutsetööga seonduvat vastutust ning saavad meeskonnatöö kogemuse. Kui lihtsamad ülesanded on võimalik delegeerida töötavatele üliõpilastele, siis jääb teenust osutavatel tervishoiutöötajatel enam aega keerulisemate otsuste tegemiseks. Kuna üliõpilane osutab tervishoiuteenuseid tervishoiutöötaja juhendamisel ja vastutusel, on minimeeritud ka võimalikud riskid. Nagu ütles juba minister ettekandes, selle eelnõuga vähendatakse üliõpilaste Soome minemise soovi, kuna nüüd on neil võimalus saada praktikat ka Eestis.

Komisjon otsustas konsensusega saata seaduseelnõu 856 esimesele lugemisele s.a 24. novembril, ettepanekuga esimene lugemine lõpetada, ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. detsember kell 16.30. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Ma näen, et fraktsioonid soovivad pidada läbirääkimisi. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli

Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid, kes te veel saali olete jäänud! Mul on hea meel, et üks kord selle nelja aasta jooksul on võimalus (see on päris harv võimalus) tunnustada ka valitsust ja valitsusliiget sotsiaalministrit, et sellise eelnõuga lõpuks siiski on siia saali jõutud. Me tunnustame ka selle eest, et varsti saab sellest kolm aastat, kui Keskerakonna fraktsioon täpselt samasisulise eelnõu Riigikogu menetlusse esitas. Nimelt, Keskerakonna fraktsioon algatas tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu juba 28. veebruaril 2008. aastal. Selles oli üks väga lihtne lause, üks pügal: "Ülikooli V ja VI kursuse arstiteaduse põhiõppes õppival üliõpilasel on õigus töötada abiarstina eriarstina registreeritud tervishoiutöötaja juhendamisel ja vastutusel." Ehk sisu oli täpselt seesama, mis on Vabariigi Valitsuse esitatud seaduseelnõus. Nüüd loen ma ette, mis Vabariigi Valitsus tookord meie eelnõust arvas. See on vastus Riigikogu sotsiaalkomisjoni 28. veebruari 2008. aasta kirjale: "Leiame, et arstiteaduskonna põhiõppe üliõpilasel ei ole veel pädevust töötada eriarsti abilisenä. Tegemist on üliõpilasega, kes alles omandab põhiteadmisi meditsiinist, seega ei saa talle panna kohustust töötada eriarstiabi erinevates valdkondades, mida õpitakse alles pärast põhiõppe lõpetamist eriarstiõppes (residentuuris)."

Mis mul öelda on? Vähemalt on hea meel, et ei kulunudki eriti palju aega, ainult kolm aastat, ja valitsuse arvamus on kardinaalselt muutunud.

Ega me seda ettepanekut niisama ei teinud. Selle ettepanekuga tuli fraktsiooni meie fraktsiooni esinaine Vilja Savisaar ja me algatasime selle eelnõu. See ettepanek tuli haiglatelt. Arstide põud on suur. Eks üliõpilasi ole ka siamaani kasutatud, ainult et on puudunud seaduslik ja selge alus, kelle vastutusel ja kuidas üliõpilane pärast neljandat kursust töötada võib. Soomes on see regulatsioon ammu olemas. Haiglate juhid olid väga mures, kuna väga paljud arstitudengid läksid pärast neljandat kursust Soome tööle, eriarsti juhendamisel töötama, ja siis tekkis oht, et nad ka residen-

tuuri läksid Soome ja ka tööle läksid Soome ning meil kasvas arstide põud veelgi.

Keskerakonna fraktsiooni nimel kutsun kõiki üles seda eelnõu toetama! Loodan, et ka meie pikalt riuilil olnud eelnõu ühendatakse esimese ja teise lugemise vahel sotsiaalkomisjonis Vabariigi Valitsuse eelnõuga. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 856 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. detsembri kell 16.30.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

13. Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu (843 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamine tuleneb vajadusest muuta riigimetsade majandamine paindlikumaks ja läbipaistvamaks, luua eeldused elektroonilise veoselehe kasutuselevõtuks ning anda Keskkonnaametile võimalus tagastada kontrollitud ning tegevust lubava või keelava märkega metsateatis esitajale elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatuna või isiku ühest tuvastamist võimaldava elektroonilise kanali kaudu.

Seaduseelnõuga antakse võimalus metsamaterjali veol kasutada paberveoselehe kõrval ka elektroonilist veoselehte. Tänu käsitsitöö vähenemisele muutub veoselehtede käsitlemise protsess efektiivsemaks. Edaspidi kehtestab keskkonnaminister määrusega veoselehele esitatavad nõuded, sealhulgas nende andmete loetelu, mis on veoselehele kandmiseks kohustuslikud. Veoselehe vormi valik jäetakse vabaks, oluline on nõutavate andmete olemasolu.

Seaduseelnõuga lisatakse täiendavad võimalused metsateatise selle esitajale tagasta-

miseks. Metsateatist on praegu võimalik esitada muu hulgas elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatuna või isiku ühest tuvastamist võimaldava elektroonilise kanali kaudu. Muudatus tagab Keskkonnaametile võimaluse kontrollitud ning tegevust lubava või keelava märgena metsateatis tagastada esitajale samu kanaleid kaudu. Muudatuse tõttu lüheneb metsamajandamise kavandamise aeg, kuna metsaomanik saab taotletud tegevuse lubamise või mittelubamise otsuse kätte operatiivselt.

Seaduseelnõuga pikendatakse suurte riigimetsa majandajate uuendusraie optimaalse pindala kavandamist viieaastase perioodini. Selline meetod võimaldab ajas hajutada ühe aastaga seonduvaid, eelkõige ilmast tulenevaid mõjusid ja riske. Raiemahud oluliselt ei muutu, sest pikema perioodi keskmine raiemaht vastab praegu kehtestatud ühe aasta raiemahule. Optimaalse raiepindala arvutamine pikema perioodiks võimaldab kohe reageerida metsamaa pindala ning piirangute muutumisele, eelkõige kaitsealade ja püsielupaikade lisandumisele. Muudatus puudutab suuremaid riigimetsa majandajaid, kellel on kohustus lähendada metsa majandamisel arvestuslangi arvestamise metoodikast, kuna alates 1000 hektarist on otstarbekas planeerida pikaajalist ühtlast metsakasutust. Nimetatud suured riigimetsa majandajad kooskõlastavad kavandatavad uuendusraiate pindalad Keskkonnateabe Keskusega. Nii muutub riigimetsa majandajate uuendusraiate pindala määramine läbipaistvaks ning paremini jälgitavaks, ühtlasi on tagatud kontroll kavandatavate uuendusraiate pindalade arvestuslangile vastavuse üle ja see läbi ka riigimetsade jätkusuutlik majandamine. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ministrile küsimusi? Ei ole. Austatud minister! Ma täna teid ettekande eest! Palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Katrin Karisma-Krummi!

Katrin Karisma-Krumm

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu 843 algatas s.a 25. oktoobril Vabariigi Valitsus. Riigikogu juhatus määras juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni. Eelnõu üks eesmärk on luua eeldu-

sed digitaalse veoselehe kasutusele võtmiseks, teine oluline eesmärk on muuta paindlikumaks ja läbipaistvamaks riigimetsas uuendusraiate kavandamise sätteid ning kolmas eesmärk on likvideerida seaduses ilmnenuvad vead.

Komisjon otsustas oma 8. novembri istungil (konsensusega) lõpetada metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu 843 esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2. detsember kell 16. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma täna ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrata eelnõu 843 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2. detsembri kell 16.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

14. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (861 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 13. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Härra juhataja! Austatud Riigikogu! Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõuga võetakse üle tubakadirektiivide muudatused sigarettide aktsiisi uue alammäära rakendamiseks, seejuures on Eestile antud üleminekuaeg 2017. aasta 31. detsembrini. Sigarite, sigarillode ja suitsetamistubaka aktsiisimäärad on kooskõlas tubakadirektiivide muudatustega. Suitsetamistubaka aktsiisimäära tuleb tõsta 4,21 euro võrra kilogrammi kohta, et saavutada 2018. aastal jõustuv määr 60 eurot. Tubakadirektiivide muudatustest vajasid ülevõtmist ka tubakatoote definitsioonid. Näiteks täpsustatakse sigarettide pikkuse määratlust, et välistada pikku-

selt kahe sigareti mõõtu toote maksustamist ühe sigareti aktsiisimääraga. Sigari puhul täpsustatakse välimise ümbrislehe materjali, see peab olema tubakast, et välistada sigarettide, mille ümbrisleht on tubakaga sarnast värvi, kuid paberist, maksustamist oluliselt madalama määra alusel.

Lisaks tubakadirektiividest tulenevatele muudatustele laiendatakse aktsiisilaopidamise eritingimusi veinitootmisele, sest kääritatud jook ja vein on samaväärsed tooted ja neid peab kohtlema ühtemoodi.

Kooskõlas teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusega muudetakse eelnõuga teadus- ja arendustegevuse määratlust, sest määratluse aluseks olevat teadus- ja arendustegevuse registrit enam pole.

Teisest liikmesriigist saabuva reisija puhul jäetakse ära kütuse koguseline aktsiisivabastuse piirang, mis on 10 liitrit. Reisija toodud isiklikuks otstarbeks kasutatava aktsiisikauba puhul rakendatakse Euroopa Liidus aktsiisikauba soetamise liikmesriigis maksustamise põhimõtet.

Muudatused peavad olema üle võetud järgmise aasta 1. jaanuariks. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ministrile küsimusi? Austatud minister! Ma tänan teid ettekande eest! Küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 15. novembril. Eelnõu tutvustasid ning komisjoni liikmete küsimustele vastasid Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla ja peaspetsialist Heidi Vessel. Huvitaval kombel ei puudutanud peamised aruteluteemad komisjonis eelnõu sisu kitsamas tõlgenduses, küll aga seda valdkonda.

Nimelt, esimene oluline teema oli tubakatoodete vanade maksumärkide kasutamise tähtaeg. Kehtiva seaduse järgi on vanade maksumärkidega kaupa võimalik müüa pärast aastavahetust kolm kuud. Vahepeal oli eelnõu projektis pakutud selle aja pikendamist kuue kuuni, aga parlamendi ette jõudnud eelnõus seda pikendamist ei ole ja seda siin ka ei tule.

Siin on ärevust põhjustanud väga erinevad turuosaliste seisukohad. On turuosalisi, kes sooviksid seda tähtaega pikendada, ja on ka neid, kes soovivad eeskätt rõhuda õiguskindlusele. Ma usun, et õiguskindlus ongi see märksõna, mis siin määravaks saab, sest tegemist on regulatsiooniga, mis jõustub juba aasta alguses. Praegu mingite väga põhimõtteliste muudatuste tegemist ei saa õigeks pidada.

Mõnevõrra üllatuslikult tõusid teiseks oluliseks aruteluteemaks lihtsustatud nõuded väikeses koguses alkoholi tootjatele. Oli väga elav ja mitmekesine arutelu, kas ikkagi võib koduõlut laatadel müüa, millised on siin kultuuri-loomelised aspektid ja rahvatervise küsimused. Selles küsimuses mingit väga põhjanevat järeldust komisjon ei teinud, küll aga, kui lubate üsna vabalt tõlgendada, oli komisjoni enamuse arvamus, et kui kehtiva seaduse järgi on laatadel koduõlle müümine sisuliselt keelatud, sest tegemist on väiketootjatega, kellel on õigus seda müüa üksnes tootmiskohas, siis selle regulatsiooni võiks põhimõtteliselt üle vaadata selle kasuks, et laatadel oleks koduõlle müügil ikkagi legaalselt. Me kõik teame väga hästi, et on väga raske leida laata, kus koduõlle müügil ei ole.

Komisjon teeb konsensuslikult ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. detsember kell 15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 861 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. detsembri kell 15.

Esimene lugemine on lõpetatud ning 13. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

15. Riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (860 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 14. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud riigihan-

gete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu eesmärk on muuta regulatsioon selgemaks ja lahendada seaduse rakendamisel ilmnunud praktilisi probleeme. Selle eelnõu koostamiseks moodustati mullu rahandusministri käskkirjaga riigihangete nõuandev komisjon, kuhu kuuluvad Rahandusministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, Eesti Töandjate Keskliidu, riigihangete vaidlustuskomisjoni ja Tartu Ülikooli õigusteaduskonna esindajad. Koostöös komisjoniga kirjeldati kõik praktilised probleemid ning arutati läbi nende reguleerimine eelnõus. Eelnõu väljatöötamisele kaasati ka ettevõtjate liidud, näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia liit. Komisjoni ülesanne oli hankijatelt ja pakkujatelt laekunud riigihangete seaduse muutmise ettepanekute aktuaalsuse ja asjakohasuse hindamine ning Rahandusministeeriumi ettevalmistatud eelnõu tekstidele hinnangu andmine.

Eelnõus sätestatud teemadering on väga lai, hõlmates 13 alateemat. Peamiselt on tegemist muudatustega, millega lihtsustatakse või täpsustatakse hankimise reeglistikku.

Kesksel kohal on eelnõus lihthangete temaatika. Lihthankeks nimetatakse riigihanget, mille rahaline piir ei ületa asjade ja teenuste puhul 40 000 eurot ehk 625 000 krooni ning ehitustööde puhul 250 000 eurot ehk 3,9 miljonit krooni. Lihthange, nagu nimigi ütleb, on avatud hankemenetlusega võrreldes lihtsustatud menetlusreeglitega riigihange. Lihthangete temaatika toodi eelnõusse, kuna hankijate hinnangul ei ole praktikas riigihangete üldpõhimõtetest juhitud regulatsioon piisav. Hankijad sooviksid siiski rohkem suuniseid ka lihthanke korraldamiseks. Uue korra kohaselt on hankijal võimalik ise moodustada lihthanke läbiviimise täpsed reeglid, lähtuvalt ostetavast asjast, teenusest või ehitustööst. Hankija võib selleks kasutada erinevaid avatud hankemenetluse või ka läbirääkimistega menetluse elemente. Oluline on, et hankija on reeglid läbi mõelnud ning need on lihthanke teates kirjas.

Seega mängib tugev planeerimine lihthangete edukuse juures määravat rolli.

Avalikkuses tähelepanu pälvinud muudatus on majasisene hankereegel. Riigihangete seadus sisaldab 13 erandit, mille esinemise korral ei ole hankijad kohustatud riigihangete seadust rakendama. Näiteks, kui sõlmitakse tööleping või kui sõlmitav leping on seotud riigisaladusega. Üks nimetatud erand on ka majasisene hankereegel, mil hankija ei pea asjade ostmisel, teenuste või ehitustööde tellimisel läbi viima hankemenetlust, kui asju, teenuseid või ehitustöid pakkuv ettevõtte on selle hankija omandis ning loodud just sellel eesmärgil, et näiteks pakkuda teenuseid tema omanikuks olevale hankijale. Kuna majasisene hankereegel ei tulene otseselt riigihangete direktiivist, vaid Euroopa Kohtu ajas muutuvast praktikast, vajab senine majasisene hankereegel seaduses täpsustamist. Muudatused ongi seotud sellega, kuidas täpsemini kindlaks määrata sellele ettevõttele kehtivaid tingimusi, kes tohib erandina ehk riigihangete seadust rakendamata ning konkurssi kaasamata müüa omanikuks olevale hankijale asju või pakkuda teenuseid või ehitustöid. Kuna majasisese erandi näol on tegemist kõrvalekaldega normaalsest konkurentsiolekorrast, peavad selle kasutamise tingimused olema seaduses väga täpselt kindlaks määratud.

Eelnõu sisaldab ka jäätmeseaduse muudatust. Taustana tuleb märkida, et seni on korraldatud jäätmeveo konkursside läbiviimisel rakendatud riigihangete seaduse erandit, mille kohaselt ei pea hankija korraldama hankemenetlust, kui tegemist on eri- või ainuõiguse andmisega. Kuna nimetatud erandi kasutamine jäätmevaldkonnas ei ole kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, kaob tulevikus võimalus läbi viia korraldatud jäätmeveo konkursside konkurentsiseaduse alusel. Jäätmevaldkond liigub taas riigihangete seaduse üldregulatsiooni alla, mistõttu tuleb korraldatud jäätmeveo konkursside läbiviimiseks korraldada riigihange. Eelnõus olev muudatus ei luba korraldatud jäätmeveo konkursside asemel kasutada kirjeldatud majasisest hankereeglit. Selle toimetel säilib ka edaspidi Eestis jäätmevaldkonnas konkurents. Täpsustuseks peab ütlema, et kohalikel omavalitsustel, keda muudatus puudutab, on endiselt kõik võimalused asutada munitsipaal-ettevõtteid ning nende kaudu osaleda avatud

konkurentsi tingimustes korraldatud jäämeveo konkurssidel. Kuna riigihangete seaduse üldpõhimõtteks on pakkujate võrdne kohtlemine ning olemasoleva konkurentsi ärakasutamine, ongi nimetatud muudatus vajalik konkurentsi ja ettevõtlusvabaduse kaitseks jäämevaldkonnas.

Vajab märkimist, et majasisest erandit tuleb Euroopa Kohtu seisukohtade kohaselt tõlgendada alati kitsendavalt, võttes arvesse konkreetset territooriumi ning seal valitsevat konkurentiolukorda. Seda ongi tehtud.

Mitu muudatust eelnõus on seotud vajadusega kehtivat regulatsiooni täpsustada. Näiteks tuleb edaspidi pärast hankelepingu sõlmimist esitada aruanne riigihangete registrile senise kümne päeva asemel kahekümne päeva jooksul. Tähtaja muutmisel võeti arvesse asjaolu, et ühishangete korral, milles osalevad näiteks kakskümmend asutust, on aruande tarbeks informatsiooni koondamine äärmiselt ajamahukas.

Samuti sisaldab eelnõu muudatusi tähtaegades, mis puudutavad hanketeate esitamist. Tulenevalt riigihangete registri elektroonilistest võimalustest on pakkumuste esitamise aega võimalik lühendada. Riigihankemenetluse ajaline lühenemine aitab kiiremini jõuda hankelepingu sõlmimise ning tegelike töödeni.

Seega saame siinkohal rääkida positiivsest mõjust nii riigisisestele kui ka struktuurivahenditega seotud hankemenetlustele.

Mitu eelnõu alateemat on suunatud nii hankemenetluse protsessi kui ka üksikute hangete paremale planeerimisele. Praktika näitab, et hankemenetlused, mis ebaõnnestuvad või vaidlustatakse, on hankijatel tavaliselt halvasti ette valmistatud või puudulikult planeeritud. Ettevalmistuse olulisuse rõhutamiseks kohustab eelnõu hankijaid koostama hankekorda, millest nähtub, kes on asutuses üksikute hankementide ettevalmistamise ja ka läbiviimise eest vastutavad, millised on majasisesed protseduurid ning tähtajad. Lisaks loob hankekorraldajate kehtestamine suurema protseduurilise selguse, hankijate sarnasema tegutsemise, parema kontrollitavuse järelevalvemenetluse korras, järjepidevuse inimeste vahetumisel ning aitab tagada läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte rakendamist.

Paremale planeerimisele on suunatud ka hankija kohustus kehtestada läbirääkimiste või

dialogi pidamise kord. Hankija on kohustatud läbirääkimiste korras kindlaks määrama, kuidas ja millistel alustel ta läbirääkimisi läbi viia kavatab, millistest reeglitest läbirääkimistel lähtub ning millise metoodika alusel vähendab läbiräägitavaid pakkumusi või lahendusi. Selliste juhendite kehtestamine suurendab hankemenetluse läbipaistvust ning annab pakkujatele konkreetseid suuniseid, mille üle läbi räägitakse ning millised on hankija ootused.

Kokkuvõtvalt öeldes on nii võimalik kokku hoida aega ja kulusid, mis on ju vastavuses riigihangete aluspõhimõtetega. Eelnõuga jäetakse seadusest välja hankija kohustus küsida informatsiooni alltöövõtjate kohta, pakkujad ei pea enam pakkumuse esitamiseks sõlmima eelkokkuleppeid alltöövõtjatega. Praegune regulatsioon on osutunud formaalseks, kuna pakkuja nimetatud alltöövõtjad pakkumuses märgitud töid sageli tegelikult ei tee. Muudatuse toime väheneb nii hankija kui ka pakkuja halduskoormus.

Kokkuvõtteks: eelnõus on esitatud lahendus olulisematele probleemidele, mida on esitanud erinevad asjaosalised, eelnõus esitatud muudatustega soovitakse vähendada nii hankijate kui ka pakkujate halduskoormust ning suunata hankijaid enam tähelepanu pöörama hanke planeerimisele. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Teile on küsimusi. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Eks seda riigihangete seadust ole kritiseeritud vasakult ja paremalt ning mitmeidki vaidlustusi ja ehituste venimisi on selle taha peidetud või sellega põhjendatud. Kõige kurioossem näide on see, mis nüüd hiljuti lahvas: Aruvalla-Kose teelõigu üle on kaks aastat vaieldud, seda ei ole ehitatud, vaid selle üle on vaieldud, aga ega vaidlemise peal ju ei sõida. Minu küsimus tuleneb sellest, mida juba ettekandes lühidalt mainiti: kas praegune riigihangete seadus lubab läbi viia korralikke ja toimivaid hankeid ning kas praegu meile ette kantud muudatused sunnivad hankekorraldajaid veelgi korralikumalt oma tööd tegema, mis on korrektse ja eduka riigihanke läbiviimise eeldus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Vastus esimesele küsimusele on minu arvates jah, võimaldab küll korralikke hankeid läbi viia. Selles mõttes on osutatud ka peamisele probleemile, et hankevalikud tulevad kõige sagedamini enamasti hankija viigadest, seda ühelt poolt, ja teiselt poolt tulenevad need loomulikult tugevatest majandushuvidest. Ma arvan, et ega riigihangete seadus enne valmis ei saa kui Tallinna linn. Kõik on väga suured huvilised, kogu aeg kritiseerivad seda. Ideid on muidugi vähem kui juttu. Me oleme püüdnud neid ideid ja nende genereerijaid maksimaalselt kaasata, nagu siin sai ka öeldud. Ma ei tea, vähemalt mõningane kodurahu tundub praegu olevat. Kõik on saanud väga palju rääkida. Nüüd oleme kaks eelnõu valmis saanud, see on see teine. Saab ikka, kui osatakse, ma arvan. Aga huvid jäävad.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Auväärt rahandusminister! Õelge, palun, kas sisetehing olemuslikult ei tööta vastu vabale turumajandusele ja ettevõtlusele, ning kui see on nii, kas siis sisetehingut ei tuleks võimalikult palju piirata, ka sellisel juhul, kui sellega ei anta teenuste kontsessiooni. Olen rääkinud.

Jürgen Ligi

Te mõtlete vist majasisest hanget. Seda piirataksegi maksimaalselt ja selle eelnõuga veel täiendavalt. Nagu ma ütlesin, tulebki seda võimalust maksimaalselt kitsalt tõlgendada, ütleb Euroopa Kohus, samas direktiiv sellist võimalust otseselt üldse ette ei näe. See on kohtupraktikast tulenev võimalus. Seda tuleb kitsendavalt tõlgendada ja seda tehaksegi.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Kindlasti on sellel eelnõul üsna palju positiivseid jooni. Aga nagu te ka mainisite, suurt elevust ja tähelepanu on pälvinud just jäätmekäitluse osa, mis majasisese tehingu raamidesse enam ei mahu. Kindlasti on jäätmekäitlejad

selle üle väga õnnelikud. Kas te lisaks jäätmekäitlejate liidule olete nõu pidanud ka omavalitsustega ja nende käest küsinud, kuidas nendele see asi meeldib?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ausa konkurentsi reeglite kehtestamine on tegelikult keskvoimu ülesanne. Neid reegleid me oleme tões ja usus püüdnud kehtestada. Mina ei näe põhjust, miks omavalitsused peaksid ausa konkurentsi vastu olema. Ma ei tulnud selle pealegi, et neid praegusel juhul partneriks pidada. Ma usun, et nendega kontakte on olnud, aga ma ei ole selle köögi-poolle juures ju kogu aeg ka olnud. Mis puutub jäätmekäitlejatesse, siis nende kirjast või pöördumisest lugesin ma ausalt öeldes ajalehest tagantjärele. Mina ei ole seda lugenud. Aga samas mina selle muudatuse algatasin. Ma ei tea, kas ma siis unes nägin või ... Ma arvan, et ajakirjandus on siin vinti üle keeranud ja pole täpselt aru saanud, kes mis informatsiooni talle sokutab.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Kõige veidram on see, et alles suvel me võtsime vastu jäätmeseaduse muudatuse, mille kohaselt tuleva aasta 1. jaanuarist osutatakse korraldatud jäätmeveo teenust riigihangete seaduse regulatsiooni järgi. Seesama regulatsioon annab praegu kohalikele omavalitsustele õiguse osutada erinevaid avalikke teenuseid, sealhulgas jäätmekäitlusteenust, jäätmevedu, seda vajaduse korral ka *in-house* korras. Siit küsimus: kas valitsuskabinetis ei ole omavahel piisavalt kooskõla, et ei oleks niisugust lapsust juhtunud juba suvel vastuvõetud seaduses ja me ei peaks praegu muutma juba vastuvõetud ja veel mitte kehtima hakanud seadust?

Jürgen Ligi

Aitäh! Täpsustuseks: ega mitte keegi ei ole võtnud omavalitsustelt õigust prügivedu ise korraldada. See õigus oli enne ja see on alles. Suvel tehti seda, et võimaldati neil seda teha ilma konkursita, mis minu arvates ei käi kokku ausa konkurentsi reeglitega, õiguskindluse põhimõttega ega ka ettevõtlusvabaduse reeglite-

ga. Kuidas saab olukorras, kus turg toimib, kus turul on hulk pakkujaid, järsku öelda, et seda tegevusala erasektori jaoks enam nagu pole? See ei ole mõistlik, küll aga peavad kõik oma eeliseid konkursi korras tõestama, olgu see munitsipaal- või eraettevõtte. Ma arvan, et see on selline loomulik reegel. Miks suvel selline muudatus siia sokutati, sellest, ausalt öeldes, ma ei olegi lõpuni aru saanud. See tuli kuskilt ministriumide rägastikust väga seosetult. Mina ei tea, miks on vaja jäätmeseadusesse järsku riigihanke reegel sokutada. Meie ei ole sellist algatust teinud ega saanud ka ammen-davaid põhjendusi, kust see sokutati ja mis eesmärgil.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Jääb natuke mõistmatuks, kui rahandusminister ei tea, kust teatud peatükk sisse sokutatakse. Aga mina küsin, miks mingi osa ei sokutatud sisse. Nimelt, tõsised probleemid on olnud siiani just sellesama maantee-ehitusega, Keskkonnami-nistariumis on probleeme vee- ja kanalisat-sioonitrassidega, kus riigihankeid on väga pal-ju vaidlustatud, ja meil on tõsine probleem sellega, et Euroopa Liidu struktuurifondide ra-ha õigeks ajaks ära kasutada. Kui ministriu-midelt on küsitud aru Euroopa Liidu raha kasutamise ja riigihangete parema korraldami-se kohta, siis kogu aeg on öeldud, et valitsuselt tuleb riigihangete seadus, kuhu tuleb sisse, et kui riigihange vaidlustatakse, siis peab tegeli-kult maksma sisse teatud rahalise garantii. Kuid seda osa ei ole siin sees. Miks see osa on välja jäänud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt selle esimese väite kohta: mina ei ole kunagi kaitsnud jäätmeseadust. Vabandust, ma tegin seda üle-eelmises Riigi-kogus, aga rahandusministrina ei ole ma seda teinud ja sellepärast ma ei tea, miks tagaukse kaudu selline riigihangete erand siia sokutati. Teie naeratusel järeldan, et võib-olla te tegite seda ise. Mis see teine küsimus oli? Miks ei ole hankijatele kehtestatud garantiid? Ausalt öeldes selline nõue oleks sobiv ainult väga ekstreemsetel põhjustel, näiteks maksupettuste

vältimiseks, aga see on kindlasti ettevõtlust väga koormav piirang, kui kohustatakse andma mingisugust garantiid. Ma ei ole iseenesest vaidluses selle konkreetse sätte üle osalenudki. Ma ei tea, kui kaugele selline ettepanek kunagi on jõudnud. Ma ei ole päris kindel, et see on mõistlik piiramine. See on oluline tõke, ma arvan, majanduses ja õiguse saamisel. Kohtu poole pöördumise õigus peaks olema maks-i-maalselt vaba. Mida kõrgem see barjäär on, se-da keerulisem on olla kindel, et tegemist on õigusriigiga, arvan ma.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, teine küsimus, palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Auväärt rahandusminister! Palun öelge, mis põhjusel seaduseelnõu sele-tuskirjas puudub igasugune selgitus, miks peeti vajalikuks teha üks erand, st mitte lubada jäät-mekäitluses sisetehingu kasutamist! Olen rää-kinud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei pööraks sellele liiga suurt tä-helepanu. Nähtavasti valmis seletuskiri varem kui eelnõu lõplik tekst. Keegi on lohakas ol-nud, aga loogiline seletus on antud. Konku-rents ja riigihanked – selle alusel on tehtud põhireegel. Seletada tuleks pigem, miks peaks prügiveo puhul olema tegemist erandiga. Mina ei ole seda seletust saanud. Ma olen näinud, et mingi seltskond, osa neist on võrkpallurid, osa on linnaametnikud, toodab mingeid imelikke tekste, kus nad väljendavad arusaamatust selle üle, et järsku on vaba konkurents kehtestatud. Ma ei saa sellest aru. Ma ei ole nendest lugu-dest ka aru saanud. Võib-olla ma ei ole küllalt hoolikalt lugenud, aga see argumentatsioon on väga nõrk olnud. Seda, et kehtib üldine kon-kurentsipõhimõte, ei pea ilmtingimata seletus-kirja panema. Iseasi, et seda teemat võiks ikka-gi mainida. Kui seda tõesti ei ole mainitud, siis on see lohakas.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Ettekandja! Puudutan ka seda kurikuulsat jäätmeseaduse

täiendamise osa. Kas sa oled ministrina nõus, et eelnõu seletuskirja lause "See tähendab, et kohalikel omavalitsustel ei ole võimalik jäätmeveo korraldamiseks luua vastavat struktuuriüksust või munitsipaaltegevõtet" on mõnevõrra ebatäpne ja sellest tulenevalt on need arusaamatused tekkinud? Munitsipaaltegevõtet ei ole KOV-ide süsteemis loodud enam kümnekond aastat, aga see säte ei võta nii või teisiti kohalike omavalitsustelt ära õigust luua mingit üksust või äriühingut, kelle tegevuse eesmärgiks võib olla jäätmeveoteenuse osutamine. Aga see ei tähenda automaatselt veel seda, et ta võiks praktiliselt saada selle õiguse iseenesest, vaid ta peab riigihankes osalema ja selle õiguse võitma. Kas ma saan õigesti aru, et see kõik on lõppkokkuvõttes ikkagi tarbija huvides?

Jürgen Ligi

Küsimus oli: eks ju? Vastus on jah. Ma olen teiega nõus. Aga kui seletuskirjas on tõesti (ma pean vaatama) midagi sellist, siis ma olen segaduses. Mõeldud küll nii ei ole. Mingi rudiment mingist etapist on sinna jäänud ja järelikult on tegemist lohakusega. Minu arusaamaga eelnõust ei haaku see mitte kuidagi.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Riigihankesüsteemiga sellisel kujul, nagu ta meil on, ei ole tõesti paljud rahul. On ka avaldatud arvamust (minu meelest isegi minister Lang ütles seda), et keskel läbi läheb see asi maksma 30% rohkem ja läheb maksma selle tõttu rohkem, et on kõik need viivitused, kõik need jamad. Kas seda seadust ei annaks teha siiski veel tõhusamaks? Kas näiteks ei saaks siin kasutada sama süsteemi, nagu sundvõõrandamisega on, et otsus on langetatud, asi läheb käima, aga protsessid käivad n-ö tasahilju ja tagantjärele ning otsused ja trahvid tulevad pärast, kui tulevad? Oluline on, et ükski asi ei jääks aastateks seisma ja riik ei kaotaks tohutult raha.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, kus see 30% küll on öeldud. See on nii võimas väide, et ainult Rein Lang võib nii võimsalt esineda. Ma arvan, et

tal on energiat rohkem kui analüüsi seal taga, aga üldiselt on ta tore minister. Minu ajal on just seda teemat, kuidas vaidlustamine ei pidurdaks protsesse, juba hulk aega arutatud. Ma olen kuulanud ja imestanud, kuhu see üldse välja saaks jõuda, kui õigusriigis võtta ära vaidlustamise õigus. Mulle tundub, et pakutud lahendused ei ole olnud põhiseadusega kooskõlas. Ma olen isegi sellesama Reinuga sel teemal vaielnud. Ta on olnud minu seisukohtade suhtes väga kriitiline, aga mina harrastusjuristina arvan, et kohtusse kaebamise õigust ära võtta on ikka äärmiselt keeruline. Mis statistikasse puutub, siis tegelikult vaidlustatakse hangetest ainult 4%. See asi on tehtud suuremaks, kui see on. Üks põhjus siin on see, et need, mida vaidlustatakse, on tavaliselt kallimad hanked. Võib-olla rahalise mahu poolest on vaidlustatud hangete hulk palju suurem, aga selle kohta ei ole ma saanud mahti täpset analüüsi küsida. Nende vaidlustuste korral minu arust tegelikult muudetakse või tühistatakse otsus alla 1% juhtumite puhul. Umbes selline on see statistika, ma mälu järgi ütlen. Aga on ka väga väikseid hanked. Hangete arv ei ole probleemi suuruse ainus indikaator, võib-olla ei ole see isegi mitte kõige iseloomulik indikaator. Probleeme on, aga neid natuke võib-olla ka võimendatakse üle. Ma kardan, et õigusriik ongi kallid. Kui vaadata ka seda saali siin, siis pagana palju on siin inimesi, selle asemel võiksid nad ikkagi päris tööd teha. Mõni võib nii mõelda, mina ei mõtle.

Aseesimees Keit Pentus

Leino Mägi, palun!

Leino Mägi

Austatud minister! Tõesti, riigihangete ümber on viimasel aastal siin väga palju nalja saanud. Täna Äripäevas on lugu lausa sellest, et hanke võitnud firma ise taandab ennast. Ma kunagi suvel juba esitasin teile selle küsimuse. Vaidlustamise puhul võiks ju küll keegi kautsjoni sisse maksta, sest praegu vaidlustatakse peaaegu kõike. Kas on põhjust või ei ole põhjust, aga vaidlustatakse vaidlustamise pärast. Sellega tuleks küll midagi ette võtta. Euroopa struktuurifondide raha seisab, tööd seisavad ja kõrvaltvaatajal on piinlik.

Jürgen Ligi

Aitäh! Neid drastilisi juhtumeid näiteks tuuakse, aga ma arvan, et need ei ole enamasti üldsegi mitte naljakad, vaid pigem kurvad. Mis puudutab struktuurivahendite kasutamist, siis siin oleme praeguse seisuga Euroopa parimad. Aga see on bürokraatlik süsteem ja õigusriik on tülikas asi. Ma seda kautsjoniprobleemi pean natukene uurima, et selgitada, kui palju neid ettepanekuid konkreetsetl on tehtud ja kui konkreetset on olnud vastused. Aga ma natuke seda pelgan, kõiksugu kohtu poole pöördumise barjäärid on ikka üks võrdlemisi delikaatne küsimus. On arusaadav, et kuskil on kompromissi koht, aga ma ei ole kindel, et see on õige koht. Jama on palju, see on tõsi.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud minister! Küsimused on otsa saanud. Suur tänu! Jätkame eelnõu arutelu. Majanduskomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua aseesimees! Austatud kolleegid! Austatud ministrid! Majanduskomisjon on riigihangete seaduse ja sellega seonduvate teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu arutanud kahel korral, üks kord eelnõu kontseptsiooni tasandil, enne jaanipäeva, ja eelnõu ennast arutati 18. novembril s.a, kui majanduskomisjonile jagasid selgitusi Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna juhataja Agris Peedu ja juhtivspetsialist Kadri Teder. Nii et majanduskomisjon on olnud selle eelnõu väljatöötamisega ja põhiliste muudatustega kursis juba üsna varakult. 18. novembril andsid Rahandusministeeriumi kõrged ametnikud meile eelnõust ülevaate ning pärast ministri põhjaliku ettekannet ei ole arusaadavalt mõtet seda korrata. Komisjoni liikmetel olid küsimused täpselt samal teemal, nagu siin suures saalis, ehk *in-house* sättest tuleneva jäätmeveoga seonduvalt. Võib öelda, et komisjoni istungil kujunes kaks leeri. Ühed arvasid, et omavalitsustes loodud ettevõtetel, munitsipaalteevõtetel võib olla ka konkursiväliselt õigus ühte või teist tööd tegema hakata, ning teine osapool, kes oli arvukam, leidis, et munitsipaalteevõteted peavad ikkagi ka alluma üldistele konkurentsireeglitele.

Komisjoni ettepanek oli saata eelnõu esimesele lugemisele suurde saali 24. novembril, ettepanekuga esimene lugemine lõpetada. See otsus tehti konsensuslikult. Mõningane vaidlus tekkis meil muudatusettepanekute esitamise tähtaja üle. Toetust leidis ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 29. november kell 12. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur aitäh, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Rein Ratase!

Rein Ratas

Proua juhataja! Hea Riigikogu! Kohalikule omavalitsusele on pandud paljud kohustused kohaliku elu korraldamisel, sealhulgas kohustus tagada jäätmehooldus. Seadusandja peaks muutma seadusi selles suunas, et need töötaksid paremini just inimeste huvides. Inimestele kui jäätmevaldajatele on pandud selge kohustus liituda korraldatud jäätmeveoga, mille toimimise eest vastutab kohalik omavalitsus. Tema peab osutama avalikku teenust parimal võimalikul viisil. Käsitlev riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu püüab sellele parimale võimalikule teele panna suurima võimaliku takistuse. Sisetehingute lubatavuses tehakse vaid üks erand: see ei kehti jäätmekäitluse kohta. Võib öelda ka nii, et nimetatud erandi üpris pikad põhjuslikud kõrvad paistavad kenasti välja. Ega päris põhjusega ei rääkinud hiljutisel jäätmevääl endine õiguskantsler sellest, et jäätmeväljal on puhkenud tõsine sõda. Aga sõjas kasutatakse kõikvõimalikke vahendeid, ka poliitilisi. Näide Tallinnast, kus korraldatud jäätmevedu hakati arendama 2005. aastal. Möödunud viie aasta jooksul ei ole Lasnamäe piirkonnas kordagi linna poolt vastava lepingu rakendamiseni jõutud. Samasugune olukord on suures osas ka Mustamäel. Need on aga jäätmevedajatele parimad kasumi teenimise kohad. Mis ühele hea, see teisele halb. Lasnamäe ja Mustamäe elanikele on aastatepikkuste kohtuvaidluste tagajärjel seal tegutsevate jäätme-firmade osutatavate teenuste hind kuni kolm korda kõrgem kui korraldatud jäätmeveo piirkondades mujal Tallinnas.

Ministri vastustes küsimustele oli juba juttu, et millegipärast on seaduseelnõu seletuskiri tublisti radikaalsem kui eelnõu ise. Leheküljel 18 on öeldud: "... kohalikel omavalitsustel ei ole võimalik jäätmeveo korraldamiseks luua vastavat struktuuriüksust või munitsipaaltegevõtet." Kui see soov ja tahe on tõesti olemas, siis tuleb see loomulikult viia ka eelnõu teksti. Keelame ära ja jutt jätta! Olen rääkinud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna esindaja Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt istungi juhataja! Head kolleegid! See, mida me eelkõneleja suust kuulsime, ei ole kindlasti mitte puhas tõde. Samas pean ma kahjuks möönma ka seda, et see, mis selle eelnõu seletuskirjas on, ei ole meie fraktsiooni arvates selles osas, mis käsitleb jäätmeseaduse muutmist, päris üheselt arusaadav, ja me mööname, et see muudatus on seletuskirja järgi mõnevõrra eksitav.

Sellepärast tahangi fraktsiooni nimel rääkida ikkagi täpsemalt üle. Selle sätte mõte ei ole mitte see, et mingi erand jääks püsima, vaid just nimelt selle erandi keelamine, et väljaspool riigihanget ei saaks jäätmevedu praktiliselt teostada. Olen nõus sellega, et munitsipaaltegevõtte mõiste on ju meie õigusruumist kadunud juba kümmekond aastat ja see ei oleks pidanud selles seletuskirjas olema. Aga kohalikul omavalitsusel on vastavalt KOKS-i paragrahvidele ju endiselt õigus luua oma struktuuriüksusi või asutada äriühinguid. Selle äriühingu või selle struktuuriüksuse tegevusalaks võib ju ka edaspidi olla jäätmeveoteenuse osutamine. Kuid, head kolleegid, küsimuse tuum on selles, et see kõik ei anna loodud struktuuriüksusele või äriühingule automaatselt õigust omavalitsuse territooriumil, ma ei tea, suvalise hinnaga ja suvalisel meetodil asuda realselt seda teenust osutama. Nii või teisiti tuleb välja kuulutada riigihange ja kui see struktuuriüksus või omavalitsuse loodud äriühing võrdsetel alustel osaleb riigihangel ja tema tingimused osutuvad kõige paremaks, kui ta võidab selle riigihanke, siis otse loomulikult saab ta seda teenust pakkuda. See kõik ongi põhjendatud ainult ühe eesmärgiga: et tarbija saaks odavamalt teenust.

Meie oleme igal juhul päri selle eelnõu edasise menetlemisega Riigikogus. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kõnesoove rohkem ei ole, lõpetan läbirääkimised.

Seaduseelnõu 860 esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 860 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 29. novembri kell 12.

16. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas" eelnõu (852 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra 15. punkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas" eelnõu. Tegu on esimese lugemisega. Ettekandeks on mul hea meel paluda Riigikogu kõnetooli kaitseminister Jaak Aaviksoo.

Jaak Aaviksoo

Tere õhtust, head sõbrad! Austatud rahvaasadikud! Hea eesistuja! Valitsus paneb ette pikendada Eesti kaitseväelaste mandaati, osalemaks Euroopa Liidu operatsioonil Bosnias. Eesti Vabariik osaleb seal 2005. aastast alates. Meie kontingendi suurus praegu on kaks kaitseväelast, üks ohvitser ja üks allohvitser. Ette pandud on mandaadi ülempiir viis kaitseväelast, et oleks tagatud piisav paindlikkus rotatsiooni vahetumise hetkeks ja liitlaste võimalikele palvetele vastutulemiseks, saates lisaks ühe kaitseväelase. Loodame, et Bosnias ja Hertsegoviinas toimuv stabiliseerumisprotsess võimaldab lähitulevikus Euroopa Liidu missiooni kujundada ümber koolitus- ja nõuan-demissiooniks. Loodan Riigikogu koosseisu heakskiitu sellele ettepanekule. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud minister! Riigikaitsekomisjoni ettekandeks palun

Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Jaak Salumetsa!

Jaak Salumets

Hea juhataja! Head kolleegid! Otsuse eelnõu 852 käsitleb kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamist Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas ehk selle aja pikendamist 2011. aasta 1. jaanuarist kuni 2011. aasta 31. detsembrini. Riigikaitsekomisjon käsitles seda eelnõu oma 15. novembri istungil. Eelnõu esitaja esindajatena osalesid riigikaitsekomisjonis kaitseminister Jaak Aaviksoo ja Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Riigikaitsekomisjon otsustas oma istungil konsensusel teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu tänase istungi päevakorda. Eelnõu esitaja ettekandja on kaitseminister Jaak Aaviksoo, riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja ehk Jaak Salumets. Riigikaitsekomisjon otsustas 15. novembri 2010. aasta istungil konsensusel esitada arutluse all olev Riigikogu otsuse eelnõu selle esitaja nõusolekul esimesele lugemisele muudetud kujul. Eelnõusse on lisatud selle jõustumise punkt nr 3. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon s.a 15. novembri istungil konsensusel teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt paluda Riigikogu esimehel määrata lühem muudatusettepanekute esitamise tähtaeg – s.a 6. detsember kell 9.30. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja! Ma täpsustan: kas muudatusettepanekute esitamise tähtajaks on 6. või 16. detsember?

Jaak Salumets

6. detsember.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Otsuse eelnõu 852 esimene lugemine on lõpetatud. Määratakse eelnõu 852 muudatusettepa-

nekute esitamise tähtajaks s.a 6. detsembrini kell 9.30.

17. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu (851 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu. Riigikogu kõnetooli on taas asunud kaitseminister Jaak Aaviksoo. Palun!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Hea Riigikogu! Valitsus paneb ette pikendada Eesti kontingendi mandaati NATO missioonil Kosovos. Eesti Vabariik osaleb NATO rahutagamissioonil Kosovos alates 1999. aastast, seega juba üle 11 aasta. Aastal 2004 osalesime missioonil 122 kaitseväelasega. Seoses missiooni ulatuse vähenemisega ja olukorra normaliseerumisega on rahvusvahelist sekkumist Kosovos vähendatud, sealhulgas on vähendatud Eesti kaitseväelaste panust. Hiljuti vähendasime Eesti panustamist lahinguüksustega, nüüd on KFOR-i koosseisus üks Eesti kaitseväelane, kes teenib KFOR-i peakorteris Prištinas. Lähtudes poliitilisest otsusest jätkata panustamist NATO missiooni koosseisus Kosovo olukorra stabiliseerimiseks ja rahu tagamiseks, teeme ettepaneku pikendada Eesti kontingendi mandaati järgmise aasta lõpuni, seades ülempiiriks kolm kaitseväelast, nagu juba öeldud, 2011. aasta 31. detsembrini. Palun ettepanekule teie toetust!

Aseesimees Keit Pentus

On vähemalt üks küsimus. Nikolai Põdramägi.

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Meil on täna päevakorras veel mitu otsuse eelnõu, mis käsitlevad kaitseväge kasutamist Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel. Kas Kait-

seministeeriumil on olemas korralik rehabilitatsiooniprogramm ja väljaõpe? Nii mõnigi haavatud võitleja on kurtnud, et neid ei toetata piisavalt ja nad on justkui unustatud. Oli isegi selline juhtum, et endine sõdur tegi enesetapu. Tundub, et ka sõdurite väljaõpe välississioonidel osalemiseks jätab soovida või on õppeaeg liiga lühike. Noor poiss, kes läks autoraha teenima, hukkus ilmselt väheste kogemuste ja vähesete ettevalmistuse tõttu.

Jaak Aaviksoo

Ma ei jaga teie hinnanguid. Olen veendunud, et Eesti kaitseväelaste väljaõpe on heal tasemel, kusjuures kaitseväelaste väljaõppele pühendatav tähelepanu on aasta-aastalt kasvanud, kooskõlas meie saavutatud praktiliste kogemustega eri sissioonidel. Mis puudutab rehabilitatsiooniteenuseid, mida me loomulikult oleme kohustatud osutama kõikidele neile, kes sissioonide käigus on kannatada saanud, siis viimaste aastate jooksul toimunud progress on märkimisväärne. Juhin tähelepanu, et tõsisemad kogemused rehabilitatsiooniteenuste osutamisel on saadud praktiliste kogemuste käigus Iraagis, aga eelkõige Afganistanis. Nelja aasta jooksul ei ole välja arendatud mitte ainult kaitseväge ja Kaitseministeeriumi valitsemisala toetusüsteem kaitseväelastele, vaid Briti militaar- ja tsiviilstruktuuride toetusega on välja arendatud ka tsiviilvõimekused Eesti Vabariigis koostöös Ida-Tallinna Keskhaiglagaga. Kavandamisel on nende võimaluste edasiarendamine kooskõlas saavutatud kogemustega ja liitlaste parimat traditsiooni järgides.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, lugupeetud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Riigikaitsekomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seda eelnõu enne esimesele lugemisele saatmist 15. novembri istungil. Sellel istungil osalesid ka kaitseminister Jaak Aaviksoo ning Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Ühtlasi on eelnõuga seotud riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni 9. novembri väljasõiduistung kaitseväge pea-

staapi, kus komisjonid said kaitseväge juhatajalt kindralleitnant Ants Laaneotsalt hea ülevaate missioonipiirkondades toimuvast.

Riigikaitsekomisjon otsustas s.a 15. novembri istungil konsensusega esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul. Eelnõusse on lisatud jõustumist käsitlev punkt nr 2. Otsuse eelnõu alusel jätkab Eesti panustamist NATO juhitalval rahvusvahelisel missioonil KFOR, mille aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 1244. Eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi. Praegu teenib KFOR-i peakorteris Prištinas üks Eesti kaitsevälane, lisaks kaitsevägele panustab Eesti seitsme inimesega Kosovo tsiviilmissioonil EULEX.

Riigikaitsekomisjon otsustas 15. novembri istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustati paluda Riigikogu esimehel määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamiseks lühem tähtaeg – s.a 6. detsember kell 9.30. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Otsuse eelnõu 851 esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 851 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 6. detsembri kell 9.30.

18. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu (850 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame päevakorrapunktide käsitlemist. Järgmine eelnõu, mille juurde asume, on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu. Ettekandeks palun taas Riigikogu kõnetooli kaitseminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Lugupeetud eesistuja! Head riigikogulased! Kolmanda missioonimandaadi pikendamise ettepanekuna esitan teile Riigikogu otsuse eelnõu Põhjala lahingugrupi mandaadi kohta. Põhjala lahingugrupp on pataljoni taktikaline grupp suurusega 1500+ meest või naist, kes on 15-päevases valmisolekus, suundumaks Euroopa Liidu Nõukogu konsensusliku otsuse alusel lahinguülesande täitmiseks ÜRO põhikirja 6. ja 7. peatükis sätestatud või muu rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud tavade ja põhimõtetega kooskõlas olevale sõjalisele missioonile. Põhjala lahingugrupi juhtriik on Rootsi, sellesse kuuluvad lisaks rootslastele Norra, Soome, Iiri ja Eesti üksused. Samalaadset Euroopa Liidu lahingugruppi osalesime 2008. aastal, seda lahingugruppi operatsiooniks ei kasutatud. Eesti osaluseks on planeeritud kuni 55 kaitseväelast. Peame osalust Euroopa Liidu lahingugrupis strateegiliselt oluliseks Eesti kui Euroopa Liidu liikmesriigi kaitse- ja operatsioonitugevdamiseks. Lahingugrupi kasutamise otsus, nagu juba viidatud, langetatakse Euroopa Liidu Nõukogu konsensusliku otsuse alusel. Seetõttu on praegu selle võimaliku kasutamise üle spekulierida alusetu, ehkki on oluline, et ilma Eesti osaluseta niisugust otsust langetada ei saa.

Loodan Riigikogu toetusele seda mandaati puudutava otsuse vastuvõtmisel.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Nikolai Põdramägi. Palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Aitäh, minister! Kas võime aasta pärast öelda, et Eesti poisid enam Iraagis nn väljaõppemissioonidel ei osale?

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud küsija! Me arutame praegu otsuse eelnõu 850, mis käsitleb kaitseväge kasutamist Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus. See küsimus seda eelnõu ei puudutanud, mistõttu ministril ei ole paraku võimalik sellele vastata. Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh, lugupeetud minister, ettekande eest! Riigikaitsekomisjoni ettekandeks palun Riigikogu

kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist s.a 15. novembri istungil. Eelnõu esitaja esindajatena osalesid riigikaitsekomisjoni istungil kaitseminister Jaak Aaviksoo ning Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Selle eelnõuga on seotud ka riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni s.a 9. novembri väljasõiduistung kaitseväge peastaapi, kus komisjonid said kaitseväge juhatajalt kindralleitnant Ants Laaneotsalt ülevaate Eesti kaitseväge osalusega rahvusvahelistes missioonipiirkondades toimuvast, sealhulgas Eesti kaitseväelaste ettevalmistusest osalemiseks Põhjala lahingugrupi koosseisus.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 2010. aasta 15. novembri istungil konsensuslega teha Riigikogu juhatajale ettepanek lülitada otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu päevakorda kolmapäeval, 2010. aasta 24. novembril. Eelnõu esitaja ettekandja on kaitseminister Jaak Aaviksoo, riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja.

Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon 15. novembril 2010 konsensuslega esitada arutluse all olev otsuse eelnõu esitaja nõusolekul esimesele lugemisele muudetud kujul. Eelnõu esimese lugemise tekstis olev muudatus on alla joonitud. Muudatus puudutab arutluse all oleva Riigikogu otsuse jõustumist ehk eelnõu punkti nr 2. Võrreldes varem kehtinud Riigi Teataja seadusega, ei ole alates 1. juunist 2010 seaduse tasandil sätestatud Riigikogu otsuse jõustumise aega. Varem kehtinud Riigi Teataja seaduse alusel jõustus Riigikogu otsus selle allakirjutamisest. Arutluse all olevasse otsuse eelnõusse tegi riigikaitsekomisjon jõustumist käsitleva muudatuse komisjoni nõuniku-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli ettepanekul. Ühtlasi leiab Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond, et Riigikogu otsustes tuleb sätestada nende jõustumise tähtaeg.

Lähemalt eelnõust. Põhjala lahingugrupp on 15-päevases valmiduses olev 1500 kaitseväelasest koosnev Euroopa Liidu reageerimisüksus. Euroopa Liidu liikmesriigina on Eesti jaoks oluline olla tegev ka Euroopa Liidu ühi-

ses julgeoleku- ja kaitsepoliitikas. Lahingugruppi kuuluv Eesti kergejalaväerühm asub valmisoleku perioodil Eestis ning rühm on komplekteeritud kutseliste kaitseväelastega. Lahingugrupi kasutamise otsustab Euroopa Liidu Nõukogu konsensuse alusel, mis tähendab, et lahingugrupi kasutamine saab toimuda ainult Eesti nõusolekul.

Riigikaitsekomisjon otsustas s.a 15. novembri istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt paluda Riigikogu esimehel määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamiseks lühem tähtaeg – s.a 6. detsember kell 9.30. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Otsuse eelnõu 850 esimene lugemine on lõpetatud. Ma määrän eelnõu 850 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 6. detsembri kell 9.30.

19. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu (849 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mille juurde nüüd asume, on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu. Ettekandeks Riigikogu kõnetooli palun kaitseminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea eesistuja! Riigikogu liikmed! Hea kolleeg härra Põdramägi! Nüüd hakkame arutama Eesti Vabariigi kaitseväelaste kasutamist Iraagis. Me paneme ette pikendada mandaati järgmise kalendriaasta lõpuni. Iraagis on praegu tegemist NATO treeningmissiooniga, millesse panustavad 14 riiki kokku umbes 170 kaitseväelasega. Eesti osaleb praegu kahe kaitsevälasega. Ettepanek on määrata ülemlagi – kuni

viis kaitseväelast, tagamaks rotatsiooni ajaks õiguslik alus kontingendi kahekordse mahu viibimisele Iraagi territooriumil. Iraagi missioon on tasapisi muutumas sõjalisest sekumisest ja rahutagamissekkumisest väljaõppemissiooniks. Eesti panustamine NATO missiooni koosseisu on kooskõlas Eesti välispoliitiliste prioriteetidega ning kooskõlas Eesti ja Iraagi vahel saavutatud kokkulepetega.

Head Riigikogu liikmed! Palun ka see ettepanek heaks kiita!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Nikolai Põdramägi. Palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma tõepoolest hüppasin enne oma küsimusega pisut ajast ette. Korrektsuse huvides esitan ma selle küsimuse uuesti. Kas aasta pärast võime öelda, et Eesti poisid enam Iraagis nn väljaõppemissioonidel ei osale?

Jaak Aaviksoo

Ma arvan, et praegu sellele küsimusele vastuse andmine oleks ennatlik. Kui NATO treeningmissioon Iraagis jätkub, siis päris kindlasti tuleks Eestil kaaluda jätkuvalt panustamist selle missiooni koosseisu. Oleme veendunud, et Iraagi julgeolekujõudude koolitamine on eelduseks rahu ja stabiilsuse tagamisel selles regioonis ja seega on see ka Eesti rahvuslikes huvides.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Täna, lugupeetud minister! Juhtivkomisjoni ettekande teeb riigikaitsekomisjoni liige Trivimi Velliste. Palun!

Trivimi Velliste

Austatud proua esimees! Härra minister! Kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu järjekorranumbriga 849 enne esimesele lugemisele esitamist oma 15. novembri istungil. Eelnõu esitaja esindajana osalesid komisjoni istungil, nii nagu eelmistegi eelnõude puhul, kaitseminister Jaak Aaviksoo ning ministri kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Ka selle eelnõu aruteluga on seotud, nii nagu mõne eelmisegi eelnõu aruteluga, riigikaitsekomisjoni ja välis-

komisjoni ühine väljasõiduistung kaitseväge peastaapi, kus komisjonid said põhjaliku ülevaate Eesti kaitseväge osalusel rahvusvaheliste missioonide piirkondades toimuvast.

Komisjon otsustas oma 15. novembri istungil üksmeelselt teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu päevakorda kolmapäevaks, 2010. aasta 24. novembriks. Eelnõu esitaja ettekandjaks määrati kaitseminister Jaak Aaviksoo ja komisjoni ettekandjaks siinkõneleja.

NATO väljaõppemissiooni eesmärk on üksnes Iraagi julgeolekujõudude väljaõppeasutuste nõustamine ning jälgimine, nagu seda rõhutas ka minister äsja siit kõnetoolist. Julgeolekutagamisoperatsioonides Eesti kaitsevälased ei osale. Arutluse all oleva Riigikogu otsuse eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi.

Juhtivkomisjon otsustas 15. novembril üksmeelselt esitada esitaja nõusolekul eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul. Eelnõusse on lisatud otsuse jõustumist käsitlev punkt 3. Ühtlasi on otsuse eelnõu punkt 1 viidud keeleliselt kooskõlla teisi missioone käsitlevate otsuste eelnõudega, lisades sõnad "pikendada alates 2011. aasta 1. jaanuarist". Riigikaitsekomisjon otsustas s.a 15. novembri istungil üksmeelselt teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine täna lõpetada ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks võiks Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt olla kümme tööpäeva ehk s.a 8. detsember kell 18. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Otsuse eelnõu 849 esimene lugemine on lõpetatud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 8. detsember kell 18.

20. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (848 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine otsuse eelnõu, mille juurde asume, on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu. Ettekandeks on juba Riigikogu kõnetoolis kaitseminister Jaak Aaviksoo. Palun!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Head Riigikogu liikmed! Paneme teie ette arutelule järjekordse otsuse eelnõu, mis käsitleb Eesti missiooni mandaadi pikendamist. Nimelt osalevad kaitsevälased ÜRO mandaadi alusel toimival sõjalisel missioonil Lähis-Idas. Selle operatsiooni mandaat katab Liibanoni, Iisraeli, Egiptust ja Süüriat. Missioon on asutatud 29. mail 1948. aastal ehk 62 aastat tagasi. Juhin sellele kuupäevale tähelepanu sellepärast, et suudaksime mõista, et maailma konfliktide lahendamine nõuab parasjagu nii palju aega, kui seda nõuab konflikti iseloom, mitte aga välised asjaolud. Loodame, et Eesti Vabariik ÜRO liikmesriigina on jätkuvalt valmis panustama selle missiooni koosseisu, kus osalevad 23 riiki kokku 151 sõjalise vaatlajaga. Senine Eesti Vabariigi panus on olnud üks kaitsevälane. Laiendamaks oma kompetentsi ja osalust sellel missioonil, oleme kavandanud alates 2011. aasta kevadest panustada täiendava sõjalise vaatlajaga, kelle põhiasukoht on Damaskuses.

Head rahvaesindajad! Loodame, et valitsuse ettepanud otsuse eelnõu on teile vastuvõetav ja te toetate seda. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Headel rahvaesindajatel küsimusi ei ole. Tänan, lugupeetud minister! Riigikaitsekomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni aseesimehe Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Proua juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu oma s.a 15. novembri istungil. Eelnõu esitaja esindajatena osalesid sellel istungil kaitseminister Jaak Aaviksoo ning Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngel.

Kuna härra minister rääkis juba üsna pikalt selle eelnõu sisust, siis ma ei hakka seda kordama. Lisan siia juurde, et lisaks sellele, et selle sõjalise vaatlusmissiooni aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu 1948. aasta resolutsioon nr 50, täpsustab UNTSO-ga seonduvat ÜRO Julgeolekunõukogu 1949. aasta augusti resolutsioon nr 70. Tegemist on tõepoolest puhtakujulise ÜRO missiooniga, nn sinikiivrite vaatlusmissiooniga.

Riigikaitsekomisjon otsustas s.a 15. novembri istungil konsensusega teha Riigikogu juhatajale ettepanek lülitada otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu päevakorda kolmapäeval, 24. novembril. Konsensusega otsustati esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul. Eelnõusse on nimelt lisatud punkt nr 2, mis ütleb, et käesolev otsus jõustub selle allkirjutamisel. Selle muudatuse esitas riigikaitsekomisjon meie komisjoni nõuniku-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli ettepanekul. Eelnõu algataja oli sellega nõus. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon oma 15. novembri istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt kümme tööpäeva ehk see tähtaeg on s.a 8. detsember kell 18. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas on läbirääkimiste pidamise soovi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Otsuse eelnõu 848 esimene lugemine on lõpetatud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 8. detsember kell 18.

21. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu (847 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Viimane otsuse eelnõu, mida täna arutama asume, on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu. Palun taas Riigikogu kõnetooli kaitseminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea eesistuja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuuenda Riigikogu otsusena, mis käsitleb Eesti kaitseväelaste kasutamist, esitan teile eelnõu, mis näeb ette pikendada Eesti Vabariigi kaitseväelaste viibimist Afganistani Islamivabariigis 2011. aasta 31. detsembrini, kusjuures kaitseväelaste arvu ülempiir on 170 kaitseväelast.

Käesoleval ajal viibib Afganistani Islami-vabariigis NATO missiooni ISAF koosseisus 160 kaitseväelast. Põhiline kontingent on Eesti jalaväekompanii, mida on tugevdatud erinevate täiendavate üksustega, kes võitlevad koos Ühendkuningriigi, Taani ja Ameerika Ühendriikide kaitseväelastega Afganistani lõunaosas Helmandi provintsis.

Afganistani missioon on kogu maailma avalikkuse, samuti NATO kui Eesti Vabariigi põhilise julgeolekugarandi jaoks oluline missioon. Olukorra stabiliseerimine ja järkjärguline julgeolekuvastutuse üleandmine Afganistani seaduslikule valitsusele on meie kõigi huvides. Piirkonna keerukust ja riigisisese olukorra komplitseeritust arvestades on tegemist raske ülesandega, eelkõige Lõuna-Afganistanis, kus relvakonfliktid on igapäevased ja need on kaasa toonud hulgaliselt hukkunuid nii liitlasvägede, Afganistani julgeolekujõudude kui ka Afganistani tsiviilelanikkonna hulgas. Vaatamata olukorra keerukusele, on viimasel ajal märgata arengutrende, mis võimaldavad mitte ainult välisliitlastel, vaid ka Afganistani keskvalitsusel hinnata julgeolekuolukorda selliselt, et 2014. aasta lõpuks saaks Kabuli kesk-

valitsus võtta endale täieliku vastutuse julgeolekuolukorra eest ka Afganistani Islamivabariigis. Kooskõlas selle tähtajaga on võimalik võõrvägede kohaloleku vähendamine ja missiooni olemuse muutmine, nii et lahinguüksuste asemel kasutataks treeningu- ja toetusüksusi. Niisugune areng on kavandatud sellesse missiooni ka Eesti panustamist puudutavalt.

Tahan juhtida teie tähelepanu, head Riigikogu liikmed, asjaolule, et äsja Lissabonis lõppenud NATO tippkohtumisel Afganistani panustajatega peetud sessioonil, kus osales lisaks NATO 28 liikmesriigile, kes kõik panustavad ISAF-i missiooni Afganistanis, ka 20 partnerit teistest riikidest, kes samuti on osalised ISAF-i missioonil, valitses meeoleolu, mida varasematel aastatel, vaatamata kõikide osaliste soovile sellel missioonil edu saavutada, ei ole märgata olnud. Eriti Afganistani Islami-vabariigi presidendi Hamid Karzai väljendatud veendumus, et 2014. aasta lõpp on mõistlik ja võimalik tähtaeg julgeolekuvastutuse ülevõtmiseks, ajendas ka teisi riike suurendama oma panustamist kas kaitseüksuste, lahinguüksuste või väljaõppeüksustega, kas politseimissioonil või ÜRO toetavatel majandusabimissioonidel eesmärgiga seda protsessi kiirendada ja võimaldada vähendada eelseisvatel aastatel rahvusvahelist sekkumist.

Head kolleegid! Olen nagu teiegi hästi teadlik, et Eesti koos teiste NATO liitlastega on kandnud Afganistanis olulisi kaotusi. See panus, mida Eesti kaitseväge, Eesti Vabariik oma kodanike näol on andnud Afganistani olukorra stabiliseerimiseks, on märkimisväärne. Seda on hinnanud meie liitlased ja Afganistani riik. Mõistan soovi sellel operatsioonil edu saavutada ja vähendada Eesti panustamist Afganistani missiooni. Ometi olen veendunud, et see saab sündida ainult koostöös meie liitlaste, Afganistani keskvalitsuse ja rahvusvahelise avalikkusega. Sellepärast palun teid toetada ettepanekut jätkata samal tasemel panustamist, lootuses, et järgmine kord teie ees seistes on võimalik seda panustamist, vähemasti panustamist lahinguüksustega, vähendada. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Nikolai Põdramägi. Palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Eestlane on üldiselt rahumeelne inimene ja arstidele ei meeldi sõjateemaatika. Sellepärast olen gi ma natukene alarmeeritud ja olen täna liiga palju küsinud. Aga ma küsin ikkagi veel. Afganistanis täidab Eesti tõepoolest NATO missiooni. On õige vähe jäänud neid riike, kes seal veel osalevad. Olen aru saanud, et USA kavatseb õige pea sellest kaotatud sõjast koju tulla. Kas meie palgasõdurid jäävad siis veel sinna edasi sõdima?

Jaak Aaviksoo

Hea rahvasaadik! Teie hinnangud sellele missioonile on iseäralikud. Afganistani missioon on rahvusvaheline sekkumine ÜRO mandaadi alusel, kusjuures konsensuslik sekkumine. Selle missiooni omistamine üksikutele riikidele või selles missioonis osalejate sildistamine ei teeni minu paremat arusaamist pidi ei üleilmse rahu huve ega Eesti rahvuslikke huve. Usun, et selles piirkonnas sõjalise sekkumise vähendamine ei ole mitte ainult meedikute, vaid ka füüsikute, õpetajate, keemikute ja poliitikute huvi. Loodan, et me saame sellest huvist lähtudes sellele missioonile ka positiivse lahenduse.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Täna te kaitsete valitsuse seisukohta, et rahu-tagamissiooni Afganistanis tuleks ühe aasta võrra pikendada. Kuid mõni aeg tagasi te ütlesite meedias (ma ei tea, kas see oli teie isiklik seisukoht või oli see valitsuse seisukoht), et järgmisest aastast ei lähe meie kaitsevälased enam Afganistani. Kas teie seisukoht on muutunud või oli see, mille te meedias välja ütlesite, teie isiklik seisukoht?

Jaak Aaviksoo

Niisugust seisukohta või niisugust lubadust, et Eesti kaitsevälased 2011. aastal Afganistani missioonil ei osale, ei ole väljendanud ei Eesti Vabariigi kaitseminister ega ka kodanik Jaak Aaviksoo. Küll on minu sooviks olnud, et see panustamine võiks lõppeda niipea, kui olud

seda võimaldavad. Selline seisukoht on mul jätkuvalt ja ma ei kavatse sellest taganeda.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Te mainisite väga õigesti, et Eesti ei ole Afganistanis ükski, et seal on ka palju teisi riike. Te kindlasti olete suhelnud oma kolleegidega näiteks Kanadast või Hollandist. Kas te valgustaksite Riigikogu, milline on nende riikide seisukoht Afganistani missiooni kohta ja kui kaua nemad kavatsevad seal riigis oma vägedega samasugust panust anda nagu näiteks Eesti?

Jaak Aaviksoo

Afganistani missioonil osalevad, nagu ma juba ütlesin, 28 NATO liikmesriiki, kõik ilma eranditeta. Lisaks sellele veel 20 riiki. Nagu ma juba ütlesin, ÜRO mandaati selleks missiooniks on konsensuslikult toetanud rahvusvaheline avalikkus. Eri riikide panustamise vorm, ulatus ja ajaline pikkus on nende riikide parlamentide suveräänne tahe, millesse ma sekkuda ei sooviks. Ma olen konsulteerinud nende riikidega, kus debatt Afganistani missioonil osalemise üle on olnud viimasel ajal aktiivne, ning tean, et nii Kanada kui ka Holland, aga ka Poola ja mõni teinegi riik, päris kindlasti ka Eesti, kaaluvad oma panustamise vormi muutmist vastavalt rahvuslikele huvidele ja kohapeal valitsevale olukorrale.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Kadri Simsonilt, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Mitmes riigis on parlament otsustanud oma väed missioonilt ära tuua. Kuidas teie kaitseministrina näete, milline peaks olema Eesti väljumisstrateegia Afganistanist? Kas see sõltub ka Eestist või te tõepoolest tahate öelda, et see sõltub ainult meie liitlastest?

Jaak Aaviksoo

See sõltub, head kolleegid, eelkõige teie tahtest, kes te olete siia kokku kogunenud selleks, et väljendada Eesti rahva tahet. Teie tahtesse ei taha ma sekkuda muul moel kui ainult anda head nõu ja vahendada seda, mida

on arutatud täidesaatva võimu tasemel eri foorumitel, kus Afganistani missiooni panustamist on arutatud. Minu nõuanne teile oleks mõista meie liitlasi, mõista rahvusvahelise avalikkuse muret selle olukorra pärast, mis valitseb Afganistanis ja terves regioonis, mõista Afganistani Islamivabariigi seadusliku valitsuse palvet toetada neid 2014. aasta lõpuni, ja kui te seda mõtet jagate, siis toetada valitsuse tehtud ettepanekut.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Kui me viibime Afganistanis, siis öeldi meile küll, et meie kaitseväelased on tõesti väga tublid, ja öeldi suur aitäh selle eest, et nad seal on, aga öeldi ka, et veel rohkem oleks vaja abi väljaõppes. Seda on ju ka NATO juhatus toonitanud. Ta on mitmel korral pöördunud liikmesriikide poole palvega saata sinna rohkem inimesi, kes osaleksid kohapealsete kaitseväelaste väljaõpetamisel ehk Afganistani oma kaitseväge tugevdamisel ja kujundamisel. Oli hea kuulda, et meil ongi kava hakata valmistuma selleks, et lahinguüksus asendada väljaõppeüksusega. Sain ma õigesti aru?

Jaak Aaviksoo

Seda protsessi ei ole Eesti Vabariik kindlasti täna alustanud. Juba 2008. aasta algusest viibivad Afganistanis politseimissioonil Eesti politseiametnikud ning ÜRO missiooni UNAMA koosseisus turvalisuse küsimustega tegelev ametnik. Käesoleva aasta oktoobri algusest panustab Eesti NATO treeningmissiooni Afganistanis nelja politseiametnikuga. Lisaks sellele panustab Eesti nn NTM-A ehk väljaõppe- ja üleminekomissiooni Afganistanis kaitsenõunikuga. Ajavahemikul 2002–2009 eraldas Eesti Afganistanile riikliku arenguabina üle 20 miljoni krooni. Oleme kasvatanud oma arengu-koostöö- ja humanitaarabi ning planeerinud selleks käesoleval aastal 7,3 miljonit krooni. Eesti ja liitlaste abi Afganistanile muutub järkjärgult sõjalisest panustamisest rohkem tsiviil- ja humanitaarpanustamiseks, sealhulgas Kaitseministeeriumi valitsemisalas. Loodan, et selline järkjärguline, aga mitte ülepeakaela, vaid

kohalikke olusid arvestav ja julgeolekusituatsiooni silmas pidav üleminek on mõistlik lähenemine, ja seda kavatseb ka täitevvõim, sealhulgas Kaitseministeerium, järgida.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister! Küsimused on otsas. Aitäh ettekande eest! Riigikaitsekomisjoni ettekande teeb riigikaitsekomisjoni esimees Mati Raidma. Palun!

Mati Raidma

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 15. novembri istungil. Eelnõu esitaja esindajatena osalesid riigikaitsekomisjoni istungil kaitseminister Jaak Aaviksoo ning Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Ühtlasi on eelnõuga seotud riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni s.a 9. novembri väljasõiduistung kaitseväge peastaapi. Ei saa märkimata jätta ka 11. novembril Riigikogus toimunud riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni liikmete kohtumist Afganistani Helmandi provintsi kubernerih Mohammad Gulab Mangaliga. Kohtumisel arutasime arenguid Afganistanis ja konkreetset Helmandi provintsis. Kuberner Mangal andis põhjaliku ülevaate nii julgeolekuolukorrast kui ka tsiviilarengutest selles piirkonnas. Mangal ütles Eestit abi eest tänades, et see abi on olnud tõepoolest tuntav ja see on aidanud eelkõige just tavalisi inimesi, kes tänu suurenenud julgeolekule saavad tagasi pöörduda normaalse elu juurde. Ka osutas Mangal tõsiasjale, et turvatud piirkondades on moonikasvatus järsult vähenenud ja elanikud on asunud kasvatama traditsioonilisi põllukultuure. Mangal rõhutas samuti Eesti osa tervishoidu panustamisel, mille eest Afganistani elanikud on tema kinnitusel Eestile siiralt tänulikud.

Saamaks ülevaadet Afganistanis toimuvast ning lahendamist vajavatest probleemidest, külastas riigikaitsekomisjoni delegatsioon selle aasta veebruaris Afganistani ning käis kõikides NATO üksustes, kus Eesti kaitsevälased teenivad. Kohtuti ka toonase ISAF-i ülema kindral McChrystali ning teiste NATO üksuste ülematega. Ühtlasi olid kohtumised Afganistani parlamendis ja muudes ametiasutustes. Lisaks külastasime kohalikke sõjalisi õppeasutusi ja

väljaõppekeskusi. Kõigil kohtumistel tunnustati Eestit nii sõjalise kui ka tsiviilpanuse eest.

Selle visiidi tulemusena saatsime kaitseväge juhatajale ja kaitseministrile kirja, milles kirjeldasime Eesti kaitsevälaste tõstatatud probleeme ning esitasime oma komisjoni ettepanekud. Hea meel on tõdeda, et kaitseväge juhatajalt saadud ülevaate põhjal on nüüdseks parenenud nii Afganistanis teenivate Eesti kaitsevälaste turvalisus kui on saadud ka uut lahingutehnikat. Näiteks on antud meie kaitsevälaste kasutusse tugevama soomuskaitsega ja tõhusama tulejõuga soomukid Pasi XA-188 ning Ameerika Ühendriikide antud miinipildujad, lähiajal antakse üle ka MRAP-tüüpi soomukid, mis vastavad just nendele reaalsele nõudmistele, mis Afganistanis on.

Riigikaitsekomisjon oma 15. novembri s.a istungil kinnitas veel kord, et Afganistani missiooni näol on tegemist NATO olulisima sõjalise missiooniga, millele laienevad vastavad ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid. Arutluse all oleva Riigikogu otsuse eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi ning osalemine NATO juhitalval rahvusvahelisel rahutagamissioonil Afganistanis tuleneb otseselt Eesti riigi julgeolekuhuvideest.

Riigikaitsekomisjon otsustas eespool nimetatud istungil konsensusega esitada arutluse all olev otsuse eelnõu selle algataja nõusolekul esimesele lugemisele muudetud kujul. Eelnõu esimese lugemise tekstis olevad muudatused on alla joonitud. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon teha Riigikogu juhatajale ettepanek lülitada otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu päevakorda kolmapäeval, 24. novembril. Eelnõu ettekandja on kaitseminister Jaak Aaviksoo, riigikaitsekomisjoni ettekandja on siinkõneleja. Veel otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt määrata kümme tööpäeva ehk s.a 8. detsember kell 18. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud ettekandja! Küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande eest! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Otsuse eelnõu 847 esimene lugemine on lõpetatud ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 8. detsember kell 18.

Head ametikaaslased! Täna on istung läbi.

Istungi lõpp kell 20.00.

Istungi kestus 7 tundi.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 25. november 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (656 SE) kolmas lugemine

2. Erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) kolmas lugemine

3. Kutseaduse muutmise seaduse eelnõu (842 SE) kolmas lugemine

4. Isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) kolmas lugemine

5. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (797 SE) kolmas lugemine

6. Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) kolmas lugemine

7. Jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (866 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, head ametikaaslased! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku üheksanda tööpäeva neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Kuus Keskerakonna fraktsiooni liiget annavad keskkonnaminister Jaanus Tamkivile üle arupärimise, mis puudutab lõheliste püüki kudemisajal Lääne-Viru jõgedel. Lääne-Virumaa elanikud on mures, et Keskkonnaministeerium lubab lõhejõgedel kalade kuderände ajal röövpüüki. Praegu, mil on lõheliste kuderände aeg, on Lääne-Virumaal kõige aktiivsem

harrastuskalastushooaeg. Paljud harrastuspüüdjad tulevad üle Eesti just nimelt Selja jõele 100-krooniste kalastuskaartidega merest koduvetesse saabunud kudekalu püüdma. Kutselised kalamehed ja rannapiirkonna elanikud peavad seda ebaetiliseks. Kudekalu on alati hoitud, sest tegemist on nagu seemneaidaga põllumehe jaoks. Olukorra teeb veelgi imelikumaks see, et lähedal asub ka Põlula kalakasvatusteskeskus, mis kasvatab riigi tellimusel aastas kümneid tuhandeid noorlõhesid Eesti jõgedesse laskmiseks, et neis tekiks oma kala karjad. Seega ühest küljest üritatakse lõheliste populatsiooni Eestis suurendada, samas lastakse kalameestel kudejad jõgedest välja püüda. Meil on härra keskkonnaministrile kaheksa küsimust ja loodame lähitulevikus nendele ka vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Auväärt istungi juhataja! Austatud kolleegid! Vastavalt riigikaitsekomisjoni s.a 24. novembril langetatud otsustele algatab riigikaitsekomisjon rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse. Selle eelnõu algatamine tuleneb asjaolust, et Riigikogu eilsel istungil registreeris rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 805 lõpphääletusel end kohalolijaks 50 ja eelnõu poolt hääletas 49 Riigikogu liiget. See eelnõu vajab aga seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Koos kolleegide Jaak Aabi ja Ester Tuiksooga on meil üle anda arupärimine sotsiaalminister

Hanno Pevkurile. Riigikogu sotsiaalkomisjoni liikmete poole on pöördutud küsimusega raskema vaimupuudega üle 19-aastaste hambaravi asjus. Nende patsientide vaimset seisundit ja ajukahjustusi arvestades on ainumõeldav seda ravi teha haiglas üldnarkoosi all. Selline täisealiste inimeste hambaravi võimalus Eestis aga puudub. Mitte kõik abivajajad ei suuda oma vaimse alaarengu tõttu taluda hambaravi tavatingimustes. Hambakliinikutes narkoosi all tehtav ravi on aga neile tervisekahjustuse tõttu vastunäidustatud. Patsient, kes on alla 19 aasta vana, saab narkoosi all tehtavat hambaravi lastepolikliinikus. Kui aga patsient on saanud 19-aastaseks ja kehtiv seadus paneb piirangu peale, ei ole selline ravi enam võimalik. Ka on selgunud, et raskema vaimupuudega inimeste jaoks pole paljudes raviasutustes ravitingimusi. Hoolimata sellest, et hambaravi on näiteks patsiendi rehabilitatsiooni plaani järgi üks vajalik taastusravi osa, rääkimata sagedastest hambahädadest, millel on olnud isegi väga raskeid tagajärgi, peab inimene ootama pikas ravijärjekorras.

Meie poole pöördunud inimene on teinud omalt poolt ka viis ettepanekut. Meie küsimus sotsiaalministrile on: kuidas on Eesti Vabariigis korraldatud raskemate vaimupuuetega täiskasvanute pääs hambaravile või on see erivajadustega sihtgrupp tervishoiusüsteemis lindpriiks kuulutatud? Kuidas ja millal plaanite eeltoodud kitsaskohad hambaravis lahendada? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan seitsme Riigikogu liikme nimel üle arupärimise regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Pressinõukogu esimees Sulev Valner oli sunnitud pärast kohtumist maakonnalehtede esindajatega tõdema, et mitme väljaande peatoimetajad viitasid ohumärkidele, mis puudutasid vaba ajakirjanduse mõjutamist avaliku võimu poolt. Nimelt on mõned maavanemad või maavalitsuse töötajad avaldanud survet kas peatoimetaja või mõne toimetuse töötaja väljavahetamiseks. Kuna selline käitumisviis kuulub tänapäeval vaid niisuguste riikide praktikas, kus väljendid "demokraatia" ja "sõna-

vabadus" on alles uudistooted, on meil allakirjutajatena regionaalministrile kokku neli küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe eelnõu ning kolm arupärimist ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Head ametikaaslased! Läheme edasi teadete juurde. Esiteks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimise regionaalministrile. Teiseks, Eesti Keskerakonna fraktsioon võttis menetlusest tagasi eelnõu 816.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Asume tänase päevakorra juurde.

1. Ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (656 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Peep Aru, palun, protseduuriline küsimus!

Peep Aru

Aitäh! Ei, see ei ole protseduuriline küsimus. Ma lihtsalt soovin fraktsiooni nimel võtta enne hääletamist kümneminutilise vaheaja.

Aseesimees Jüri Ratas

Teeme ära! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 10.18.

V a h e a g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Reformierakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud, kell on 10.18. Läheme edasi esimese päevakorrapunktiga. Me oleme lõpphääletuse ettevalmistamise juures. Tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest nõuab eelnõu 656 koosseisu häälteenamust ning enne lõpphääletust viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 656. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 51 Riigikogu liiget, vastu 12 Riigikogu liiget ja 1 erapooletu. Vabariigi Valitsuse algatatud ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu 656 on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

Esimene päevakorrapunkt on käsitletud.

2. Erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Head ametikaaslased! Eelnõu 655 nõuab tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest Riigikogu koosseisu häälteenamust ning enne lõpphääletust viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 655. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 80 Riigikogu liiget, vastu 9 ja 1 erapooletu. Vabariigi Valitsuse algatatud erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 655 on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

Teine päevakorrapunkt on käsitletud.

3. Kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu (842 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on kultuurikomisjoni algatatud kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 842. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 90 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Kultuurikomisjoni algatatud kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu 842 on seadusena vastu võetud. (Tabel 8.)

Kolmas päevakorrapunkt on käsitletud.

4. Isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistust.

Panen lõpphääletusele eelnõu 844. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 844 on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

Neljas päevakorrapunkt on käsitletud.

5. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (797 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 797. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 797 on seadusena vastu võetud. (Tabel 10.)

Viies päevakorrapunkt on käsitletud.

6. Maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimissoovi ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 802. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 802 on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

Kuues päevakorrapunkt on käsitletud.

7. Jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (866 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 866 algatas s.a 17. novembril keskkonnakomisjon. Riigikogu juhatus määras juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni.

Jäätmeseaduse muutmise eesmärk on konkreetselt sätestada, et polüklooritud bifenuüle ja polüklooritud terfenüüle sisaldavate seadmete kasutamine on alates 1. jaanuarist 2011 keelatud. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise eesmärk on viia kooskõlla jäätmeseaduse ja KOKS-i regulatsioon. Riigikogus 16. juunil 2010. aastal vastu võetud jäätmeseaduse, maapõueseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seadusega loobuti jäätmeveo teenustasu suuruse piirmäärast. KOKS-i § 22 lõike 1 punkt 36⁶ sätestab, et jäätmeveo teenustasu piirmäära kehtestab valla- ja linnavolikogu. Nimetatud KOKS-i sätet tuleks muuta.

Keskkonnakomisjon otsustas oma 15. novembri istungil konsensusega lõpetada jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 866 esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2010. aasta 2. detsember kell 16. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas on küsitud ka omavalitsuste esinduste, nii Eesti Linnade Liidu kui ka Eesti Maaomavalitsuste Liidu seisukohta selle seaduseelnõu kohta ja mida nad on vastanud?

Erki Nool

Kindlasti on selle seadusmuudatuse teemal konsulteeritud, aga meil ei ole enam aega venitada – Euroopa Liidu direktiiv tuleb vastu võtta käesoleva aasta lõpuks. Eesti riigile on tehtud väga palju ettekirjutusi, kuna see direktiiv on vastu võtmata.

Tegelikult on PCB-d kantserogeensed ained ja väga ohtlikud inimese tervisele. Nende kasutust on piiratud juba 1985. aastast ja enamikus riikides need ongi kasutuselt kadunud. Nii et iseenesest see probleem ei ole väga suur. Seega nende ettevõtete finantsiline koormus, kes peaksid kasutama seadmeid, kus võiksid sisalduda ka PCB-d, on praegu Eestis väga marginaalne.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Teile on veel üks küsimus. Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutas valdkonda, kus kohalikel omavalitsustel ei ole enam edaspidi võimalik jäätmeveo teenustasu suuruse piirmäära kehtestada. Kas sellel teemal on omavalitsustega konsulteeritud või küsitud nende arvamust? Pigem ma loodan, et nende arvamust on küsitud. Mida nad selle kohta vastasid? Ja kui nende arvamust ei ole küsitud, siis miks te loobute omavalitsustele niisuguse võimaluse andmisest?

Erki Nool

Ma arvan, et keegi ei ole loobunud kohalikele omavalitsustele võimaluse andmisest. Kui me vaatame selliste ohtlike ainete jäätmekorraldust, siis üldjuhul on riik mõnede toodete puhul, kui nii võib öelda, teatud ainete käitlemist seaduse alusel toetanud või kompenseerinud. See on kindlasti ka tulevikus nii. Loodetavasti nende ohtlike ainete kasutamine eri valdkondades järjest väheneb. Kui täpsustada, kus PCB-sid kasutatakse, siis on need vanad elektri hüdraulilised seadmed, mis on realselt praegu kasutusest ära võetud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Täna teid ettekande ja vastamise eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 866 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 2. detsembri kell 16. Esimene lugemine on lõppenud ja seitsmes päevakorrapunkt käsitletud.

Head ametikaaslased! Täna istung on lõppenud. Täna teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.33.

Istungi kestus 33 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 6. detsember 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumise kohta (nr 523)
2. Arupärimine Türi kolledži regionaalpoliitilise tähtsuse kohta (nr 520)
3. Arupärimine integratsiooni eelarve kohta (nr 522)
4. Arupärimine konfiskeeritud narkootiliste ainete kadumise kohta (nr 525)
5. Arupärimine AS-i Eesti Energia poolt konkurentsireeglite rikkumise kohta (nr 533)
6. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja õiguskantsler! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku kümnenda töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu.

Esiteks, võlaõigusseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja mittetulundusühingute seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Rein Lang. Teiseks, teeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Kolmandaks, toiduseaduse § 17 muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Neljandaks, kirikute ja koguduste seaduse

muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea esimees! Head kolleegid! Sügava väri-naga hinges, vastu tahtmist annan Keskerakonna fraktsiooni nimel üle liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu, milles me teeme ettepaneku muuta seaduse jõustumise tähtaega ja määrata selleks 1. jaanuar 2012. Nimelt on liiklusseaduse analüüsist selgunud, et seadus ei vasta ühiskonna põhjendatud ootustele ja on tekitanud väga palju vastuolulisi tundeid. Majanduskomisjon peab selle seadusega veel tugevasti vaeva nägema ja meid on siia valitud selleks, et teenida oma rahvast. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Juhatusel nimel olen vastu võtnud viis seaduseelnõu. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva vältel.

Nüüd mõningad teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 24. novembril algatatud käibemaksuseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon. Teiseks, sotsiaalkomisjoni s.a 24. novembril algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon. Kolmandaks, riigikaitsekomisjoni s.a 25. novembril algatatud rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 25. novembril esitatud Eesti sei-

sukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, mis käsitleb toiduabi jaotamist liidu enim puudustkannatavatele isikutele, eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma maaelukomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 9. detsember kell 16.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 25. novembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni õiguslike algatuste kohta, millega edendatakse eelarve ja majanduspoliitika koordineerimise Euroopa Liidus, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 9. detsember kell 16.

Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (828 SE ja 724 SE) teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 6. detsembri kell 18.

Olen edastanud Riigikogu liikmete esitatud kolm arupärimist keskkonnaminister Jaanus Tamkivile, sotsiaalminister Hanno Pevkurile ning regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Head kolleegid! Palun kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Palun tähelepanu, on üks muudatus! Kultuurikomisjon teeb juhtivkomisjonina ettepaneku jätta selle nädala kolmapäevase istungi päevakorrast välja punkt 17 ehk Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse eelnõu 827 teine lugemine. Selle täiendusega panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumi kohta (nr 523)

Esimees Ene Ergma

Alustame tänases päevakorras olevatele arupärimistele vastamist. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Jaak Aabi, Nikolai

Põdramägi, Evelyn Sepa, Kadri Simsoni, Marika Tuusi, Aivar Riisalu, Lembit Kaljuvee, Valeri Korbi, Georg Pelisaare, Inara Luigase, Enn Eesmaa, Toivo Tootseni ja Arvo Sarapuu 20. oktoobril s.a esitatud arupärimine tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumi kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud õiguskantsler Indrek Teder! Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 sätestab riigieelarvest Sotsiaalministeeriumi kaudu rahastatavad tervishoiuteenused ja -tegevused. Alates 2008. aasta 1. jaanuarist on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 lõike 1 punkti 10 järgi riigil kohustus rahastada riigieelarvest tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumit. Sama seaduse § 52 lõige 4 sätestab, et tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulum tasutakse riigieelarvest selleks ettenähtud vahenditest Sotsiaalministeeriumi ja Eesti Haigekassa vahel sõlmitud lepingu alusel vastavalt ravikindlustuse seadusele, mis tähendab, et see on kindel mõiste ning see kulum sisaldub ka praegu tervishoiuteenuste hinnas, kuid seda makstakse haigekassa eelarve vahenditest. Kahjuks ei ole ehitiste kulumit 2009. ega 2010. aastal riigieelarvest tasutud muude tulude arvel kui haigekassale eraldatav sotsiaalmaks.

Riigieelarve seaduse § 2 lõike 1 järgi on riigieelarve sisu eelarveaastal riigile laekuvate tulude ning nende arvel riigi ülesannete täitmiseks ettenähtud kulude määramine vastavalt seadusele. Tegemist on riigi ülesannete täitmiseks seaduses ettenähtud kuludega, mistõttu Vabariigi Valitsus peaks riigieelarve koostamisel sellega arvestama ning Eesti Haigekassale need vahendid riigieelarves planeerima. See on meie seisukoht. Kuna haigekassa otseselt tervishoiuteenusele mõeldud raha on ehitiste kulumi tõttu väiksem, on otseselt kahjustatud isikud patsiendid. Peame oluliseks ehitiste kulumi katmist riigieelarvest, mis võimaldaks haigekassal kasutada vabanevaid ressursse tervishoiuteenuste kättesaadavuse parandamiseks.

Selle küsimuse üle on olnud väga palju vaidlusi nii haigekassa nõukogus kui Riigikogu sotsiaalkomisjonis ja ka siin saalis. Saab öelda, et riigieelarvest eraldati kindel raha-

summa eraldi reall, nii nagu seadus nõudis, 2008. aastal. Eelarve täitmise käigus võeti küll üks osa üldisest haiglatele ja tervishoiuteenuse osutajatele määratud kulumirahast ära ning suunati otse Tartu Ülikooli Kliinikumile investeeringuteks. Alates 2009. aastast seda summat enam riigieelarves ei ole. Sellepärast me palusimegi õiguskantsler Indrek Tederilt hinnangut sellisele olukorrale. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaak Aab! Palun kõnepulti lugupeetud õiguskantsleri!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Esimeses küsimuses soovivad arupärijad teada, milline on minu hinnang tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumi riigieelarvest rahastamata jätmise seaduspärasusele ning kas kapitalikulu rahastamine haigekassa eelarvest vastab seadusele või tuleks kapitalikulu rahastada riigieelarvest muude tulude arvel kui sotsiaalmaks. Märgin, et arupärijad on kasutanud küsimuses nii ehitise kulumi kui ka kapitalikulu mõistet. Viimati nimetatud mõistet tervishoiu rahastamist reguleerivad õigusaktid ei kasuta. Seetõttu leian, et mul on võimalik vastata küsimusele ainult ehitiste kulumit puudutavas osas.

Osundatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (edaspidi kasutan lühendit TtKS) § 52 lõike 1 punktist 10 nähtub, et tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumit rahastatakse riigieelarvest Sotsiaalministeeriumi kaudu. Selles sättes ettenähtud täiendab sama paragrahvi lõike 4, mille kohaselt tasutakse tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulum riigieelarves selleks ettenähtud vahenditest Sotsiaalministeeriumi ja Eesti Haigekassa vahel sõlmitud lepingu alusel vastavalt ravikindlustuse seadusele. Nimetatud reeglid viidi TtKS-i § 52 sisse TtKS-i ja Eesti Haigekassa seaduse muutmise seadusega, mis jõustus 2008. aasta 1. jaanuaril.

Nagu nähtub eelnõu seletuskirjast, fikseeritud eesmärgi kohaselt sooviti tervishoiu rahastamise jätkusuutlikkuse tagamiseks suunata lisavahendeid riigieelarvest ravikindlustusse tervishoiuteenuse osutajate kapitalikulude rahastamise näol. Lisaks märgitakse seletuskirjas, et seadusmuudatuse vastuvõtmine aitab, esiteks, suurendada ravikindlustuse vahendite

hulka, teiseks, kasutada haigekassa raha otstarbekamalt ning, kolmandaks, annab kindlustunde tervishoiuteenuse osutajatele.

2008. aasta riigieelarve seaduse 11. jaos olid ette nähtud vahendid tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumi rahastamiseks summas 125 100 000 krooni. Summa väljamaksmiseks sõlmiti TtKS-i § 52 lõikes 4 nimetatud leping Sotsiaalministeeriumi ja Eesti Haigekassa vahel. Nimetatud summa kanti täies ulatuses üle tervishoiuteenuste osutajatele vastavalt teenuse hinnale kogumis. 2009. ja 2010. aasta riigieelarves eraldi vahendeid ehitiste kulumi hüvitamiseks ette ei ole nähtud, samuti ei näe sihtotstarbelisi vahendeid ehitiste kulumi eest tasumiseks ette 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu. 2009. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskirjas mainitakse kavatsust tunnistada TtKS-i § 52 lõike 1 punkt 10 kehtetuks. Seda aga senini tehtud ei ole.

Üldjuhul toimub tervishoiu rahastamine riigieelarves ravikindlustuseks ettenähtud vahenditest. TtKS-i § 52 lõike 3 sätestab, et riigieelarvest ravikindlustuseks ettenähtud vahenditest rahastatakse tervishoiu ravikindlustuse seaduses (RaKS) sätestatud korras. Haigekassa tasub ravikindlustuse vahenditest tervishoiuteenuse osutajatele, võttes aluseks Vabariigi Valitsuse kehtestatud tervishoiuteenuste loetelus sätestatud piirhinna. RaKS-i § 30 lõike 4 kohaselt hõlmab tervishoiuteenuste piirhind kõiki tervishoiuteenuste osutamiseks vajalikke kulusid, välja arvatud kulutused teadustegevusele ning õpilaste ja üliõpilaste koolitamisele. RaKS-i § 89 lõike 5 nimetab ühe tervishoiuteenuse hinnakomponendina selgelt ka hoonete ehitamise ja renoveerimisega seotud kulutusi – need on kogu aeg tervishoiuteenuse hinna sees olnud.

Kuna kõik nimetatud normid olid kehtivad enne TtKS-i § 52 lõike 1 punkti 10 kehtestamist, siis järeldan, et ka enne TtKS-i muudatuse kehtestamist oli seadusandja tahe hüvitada tervishoiuteenuse osutajatele nende ehitistega seotud kulutusi. Ehitise kulumi eest tasumise täpsem mehhanism tuleneb RaKS-i § 32 alusel kehtestatud sotsiaalministri 2007. aasta 19. jaanuari määrusest nr 19. Määrusega pannakse paika konkreetsete kulukomponendid, mille alusel ravikindlustuse vahenditest rahastatav tervishoiuteenuse piirhind arvutatakse. Määruse § 30 lõike 2 punkti 1 ja § 43 lõike 1

punkti 1 kohaselt on üks kulukomponent ka teenuse osutamiseks kasutatavate hoonete ja rajatiste kulum. Kuna ravikindlustuse seadus ja selle alusel kehtestatud sotsiaalministri määrus kohustavad haigekassat arvestama kulumit tervishoiuteenuse hinna komponendina ja seda hüvitama, siis on muude vahendite puudumisel kulumi hüvitamiseks mulle teada olevalt pärast 2008. aastat taas asutud kasutama ravikindlustuse üldistest vahenditest tulevat raha.

Leian, et praegune ehitiste kulumi rahastamise korraldus ei vasta TtKS-i § 52 lõike 1 punkti 10 eesmärgile, milleks on eristada ehitiste kulumi katmiseks vajalikud vahendid ja rahastamisallikad selgelt muudest tervishoiuteenuse osutajatele eraldatavatest vahenditest, eelkõige mitte finantseerida ehitiste kulumit ravikindlustuse vahenditest TtKS-i § 52 lõike 3 alusel üldises korras.

Seadusandjal on lai otsustusruum tervishoiuvaldkonna rahastamise korraldamisel, kuid ta peab enda valitud rahastamisreeglitest siis ka kinni pidama. Kui TtKS-is ettenähtud ehitiste kulumi rahastamise korraldus ei vasta seadusandja tegelikule tahtele, siis peab ta tegema seadustes vajalikud korrektiivid.

Teiseks soovivad arupärijad teada, kas tervishoiuteenuse osutajate ehitiste kulumi rahastamist puudutavaid sätteid on õigusselguse huvides vaja täiendada või muuta ning kuidas soovitab õiguskantsler selliseid muudatusi teha.

Peaa kahjuks tõdema, et õiguskantslerina ei kuulu minu pädevusse soovitude andmine selle kohta, milliste muudatuste kaudu õigusaktide õigusselgust paremini tagada. Austatud parlament on selles osas ise pädev.

Kolmandaks on arupärijad küsinud, kas mul on plaanis haiglate kapitalikuludid puudutavas küsimuses alustada menetlust rikkumise tuvastamiseks. Märgin, et TtKS-i §-st 52 tulenev ehitiste kulumi rahastamise regulatsioon on suunatud eelkõige seadusandjale ja täitevvõimule, pannes neile kohustusi eelarvevahendite planeerimisel. Minu arvates ei saa väita, et TtKS-is sätestatu järgimata jätmise seadusandja poolt võiks iseenesest rikkuda tervishoiuteenuste osutajate või muude isikute põhiõigusi ja -vabadusi. Asjaolust, et tervishoiuteenuse hinna ühe komponendi eelarveline kate allikas muutub, ei tulene automaatselt teenuse osutaja õigust nõuda, et suureneks tema osu-

tatavate tervishoiuteenuste rahastamise maht või et talle makstaks teenuseühiku eest senisest kõrgemat hinda. Ravikindlustuse seaduse § 30 lõike 4 kohaselt on tervishoiuteenuse osutajatel õigus saada tasu kõigi tervishoiuteenuse osutamisega kaasnevate kulude eest, sealhulgas kulud ehitiste kulumi katteks, vastavalt sotsiaalministri kehtestatud piirhinna arvutamise meetodikale. Seda tervishoiuteenuse osutajate õigust ei ole TtKS-i § 52 lõike 1 punkt 10 täitmata jätmise rikkunud.

Ehitiste kulum on terviseteenuse osutajatele määruses sätestatud meetodikat arvesse võttes hüvitatud ka 2009. ja 2010. aastal. Arvestades, et seadusandja poolt oma kohustuste täitmata jätmise ei ole käesoleval juhul rikkunud vahetult isikute põhiõigusi ja -vabadusi ega muid subjektiivseid õigusi, ei pea ma ainult formaalse rikkumise tuvastamiseks praegu vajalikuks alustada põhiseaduslikkuse järelevalve menetlust, vaid soovin jätta seadusandjale võimaluse rikkumine mõistliku aja jooksul ise kõrvaldada. Seadusandja laia kaalutlushuvi arvestades on rikkumise kõrvaldamiseks mitu võimalust. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra õiguskantsler! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Suur tänu, lugupeetud õiguskantsler, põhjaliku vastuse eest! Te töite väga selgelt välja kõik omavahelises seoses olevad seadused, mis reguleerivad just nimelt ehitiste kulumi katmist ja selleks raha eraldamist. Mina sain teie vastusest niimoodi aru, et seadusandja on seadust siiski teatud mõttes rikkunud, et nii nagu te mainisite, on siin olnud kaks võimalust – kas eraldada see raha riigieelarvest või tühistada vastav seaduse säte, mis kehtib 2008. aasta 1. jaanuarist. Kas ma sain õigesti aru?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Nagu ma ütlesin, põhimõtteliselt praegune rahastamise praktika osundatud sättele ei vasta. Aga samas on ju olemas RaKS-i § 89 lõige 5, mis nimetab tervishoiuteenuse hinna ühe komponendina selgelt ka hoonete ehitamise ja renoveerimisega seotud kuludid. Sisuliselt on see teenuse hinnas

kogu aeg olnud. Aga jah, tõepoolest, seadus- andja osundatud sätet järginud ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud õigus- kantsler! Vahepeal mitte ainult ei kaotatud ära riigieelarvelist toetust haiglate ülalpidamiskulu katmiseks, vaid vähenenud on ka haigekassa poolt reaalselt tervishoiuteenusteks eraldatav raha. Teenuste hinnad on vähenenud, samas on suurenenud mitmed teised kulutused, kas või näiteks soojusele, kas või näiteks ravimitele, mis kõik peaksid saama selle tervishoiuteenuse hinna alt kaetud. Kui jätkusuutlikuks te sellisel kombel Eesti tervishoiusüsteemi peate, milline on selle kättesaadavus elanikkonnale?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Antud juhul peab arvestama seda, et seadusandjal on sotsiaalsete põhiõiguste sisustamisel äärmiselt lai kaalut- lusruum. Tuleb arvestada ka riigi reaalseid ma- janduslikke võimalusi majanduskriisi tingi- mustes. Sel juhul taandub asi selgele põhimõt- tele, kuidas me suudame sisustada ja järgida põhiseaduse § 28 lõikes 1 sätestatud põhiõi- gust tervise kaitsele. Selle kaasuse pinnalt võin analüüsi põhjal öelda, et ma ei tuvastanud sel- get põhiõiguste rikkumist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Aus- tatud õiguskantsler! Te rääkisite üsna palju sellest, et on toimunud väga tõsised rikkumi- sed, samas teisest küljest ütlesite, et isikute põhiõigusi pole rikutud. Aga kui asja sisuliselt vaadata, siis on ju tervishoiuteenustele mõel- dud raha kulunud sellesama ehitise kulumi peale, ütleme siis, ehitiste peale kulub see ra- ha, mis tegelikult peaks minema patsientidele. Kui valitsus nüüd ei planeeri selliseid kulusid eelarvesse ja haigekassale vastavaid riigieel- arve planeeringuid ei tehta, siis jääb ju kõik nii, nagu on. Ehk teisisõnu: kuidas te tõsiselt hindate seda olukorda, et justkui on rikkumi- sed, aga samas nagu teha midagi ei saa? Te-

gelikult saavad patsiendid ju ikkagi teenust vähem.

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Mis puutub sellesse, kas patsiendid saavad teenust vähem, siis õiguskantsler ei saa põhistada oma seisukohta oletusega. Küsimus on ju praegu selles, et nii enne osundatud § 52 lõige 1 punkti 10 vastu- võtmist ja ka pärast seda on ju see kulukom- ponent teenuse hinnas kogu aeg kajastatud. Ega siis haiglad ei saanud ka aastal 2008 tee- nuse eest rohkem raha, see jagunes ikkagi ära vastavalt teenustele. Selle summa 125 100 000 krooni sai ju Sotsiaalministeeriumilt lepingu alusel haigekassa. Põhimõtteliselt on selge üks asi: süsteemi läks, jah, rohkem raha, aga väide, et üksikisik selle tõttu millegi läbi kannatas, on oletuslik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Ma olen mitut puh- ku imestanud või minus on tekitanud teatud hämmingut mõningane ebajärjepidevus, mille- ga te mõnda laadi probleeme lahkate. Kord on väga abstraktse normikontrolli raames võima- lik midagi tuvastada, kord te, vastupidi, väida- te, et mitte midagi ei saa tõestada ja te ei taha oletada. Aga praegusel juhul on ju siiski või- malik fakte sedastada. Kui süsteemi on läinud hulk raha, hinnad on mõnevõrra kasvanud, siis sellest saab teha loogilisi järeldusi ja need ei ole spekulatsioonid või oletused. Kui teenus on läinud selle ja selle ja selle tõttu kallimaks, siis ilmselt saab teenust selle raha eest vähem. Kas te olete valmis oma analüüsi metoodikat teinekord kuidagi parandama, et me saaksime mõningaid probleeme ennetada, mitte pärast mingisuguses abstraktses normikontrollis mõõnda, et on tõsised vastuolud põhiseadu- sega?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Pean rõhutama, et nagu ma ütlesin, ei tuvastanud ma antud juhul isikute põhiõiguste rikkumist. Küsimus on sel- les, et see kulukomponent on ju kogu aeg tee- nuse hinna sees olnud. Väita, et selle kulukom- ponendi täiendav tasumine n-ö muude vahen-

dite arvel tõi kaasa hinna tõstmise – ma leian, et nii ei ole alust väita.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra õiguskantsler! Kolleegid soovivad avada läbirääkimisi. Kutsun kõnepulti kolleeg Jaak Aabi.

Jaak Aab

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Austatud õiguskantsler! Igal juhul tänan teid selle vastuse eest! Need vaidlused on olnud tõesti väga pikad. Selle üle vaieldi 2009. ja 2010. aasta riigieelarvet vastu võttes ning sama vaidlus on kestnud ka 2011. aasta riigieelarve arutamisel. Seni on valitsus püüdnud Sotsiaalministeeriumi eelarve kaudu tõlgendada seda nii, nagu jutt oligi, et haigekassa kuluses on see kapitalikulu sees, hinnas on sees – jätan meelde tuletamata, et eelmisel aastal hindu vähendati, aga see on juba tervishoiu rahastamise üldine probleem –, seega riigieelarvest ei ole vaja seda summat eraldada. Nii on seda siit puldist maha öeldud, nii on seda haigekassa nõukogus öelnud nii rahandusminister kui ka sotsiaalminister.

Igal juhul tänan õiguskantslerit, et selles küsimuses on nüüd väga selge vastus olemas. Ehk siis valitsus on eelarvet planeerides ja meie kui seadusandjad oleme eelarveid vastu võttes, nii 2009. aasta kui ka 2010. aasta eelarvet – kolmapäeval seisab meil siin ees juba 2011. aasta riigieelarve hääletamine –, rikkunud seaduse sätet. Täna selle täpse hinnangu eest! Kolleegid ja ka hea valitsus! Selline olukord ei saa ju jätkuda!

Muidugi, ma võin ennustada, mis nüüd tulema hakkab. Tõenäoliselt selle eelarve kallal ei tehta enam midagi, see võetakse kolmapäeval vastu. Ka ei usu ma hästi, et praegune valitsus tuleb uuel aastal kohe siia eelarvemuudatusega, millega ta siis üritab eraldada või eraldab selle summa, ja meie saame siis eelarvet parandada. Ma lihtsalt ei usu seda stsenaariumi. Tõenäolisem on järgmine stsenaarium, mida kunagi juba taheti käiku lasta, see oli siis, kui seda raha riigieelarvest enam ei eraldatud. Taheti tühistada seesama seaduse säte, mille me tõesti suurte pingutustega 2007. aastal suutsime siin saalis vastu võtta. Keskerakond oli sellel ajal koos Reformierakonnaga valitsuses ning me leidsime, et riik peaks tervishoi-

du rohkem panustama ja riik peaks sinna panustama ka riigieelarve muudest tuludest. Minu hinnang ja ennustus on, et varsti-varsti tuleb kas siis valitsusest või mõnelt fraktsioonilt siia lauale eelnõu, mille eesmärk on tühistada see säte ning mitte eraldada riigieelarvest seaduse järgi raha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Jaak Aab! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine Türi kolledži regionaalpoliitilise tähtsuse kohta (nr 520)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Arvo Sarapuu, Lauri Laasi, Inara Luigase, Tiit Kuusmiku ja Jaak Aabi 19. novembril esitatud arupärimine Türi kolledži regionaalpoliitilise tähtsuse kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Türi kolledži tegevuse lõpetamine või mittelõpetamine on üsna pikka aega küsimärgi all olnud, kuid nüüd me oleme saanud teada, et ülikooli nõukogu on põhimõtteliselt vastu võtnud otsuse Türi kolledž sulgeda. Aga ega Türi kolledži küsimus ei ole mitte selles mõttes väga tähtis, et üks kool suletakse, vaid see on meie tänase regionaalpoliitika peegeldus. Me oleme ju palju lugenud mitmesugustest uuringutest, mis näitavad, et maakondade teenustestruktuur halveneb. Maapiirkondades jääb töökohti vähemaks, piirkondlik atraktiivsus väheneb. Eks omal ajal on kõike proovitud ja kasutatud mitmesuguseid hoobasid, mis on ka tulemusi andnud. Üks nendest hoobadest on olnud koostöö ülikoolidega ning ülikoolide kolledžite avamine. Nii on eri aegadel avatud Läänemaal, Pärnumaal, Järvamaal ja Ida-Virumaal mitu kolledžit. Alates 1990. aastast on regionaalsete kolledžite asutamine olnud kindel hariduspoliitiline suund ja emaulikooli on ka riiklikult toetatud, mitte jäetud kõike ainult kooli õlgadele.

Türi kolledži asutamine oli regionaalpoliitiliselt väga tähtis samm kogu Kesk-Eesti jaoks, mitte ainult Türi või Järvamaa jaoks. Nagu meie president on rõhutanud, ei ole Eestis vaja

ainult nelja tõmbekeskust. Meil on seoses sellega mitu küsimust. Ma loodan, et saame täna peaministrilt üsna häid vastuseid. Aga me tahaksime näha ka seda, mida siis on Järvamaa ja üldse Kesk-Eesti jaoks regionaalpoliitiliselt planeeritud. Kui Türi kolledž suletakse, mis siis tema asemel välja pakutakse? Kuidas suhtuvad sellisesse regionaalpoliitikasse peaminister ja valitsus ning mida on ette võetud? Siin on viis küsimust ja me ootame vastust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arvo Sarapuu! Palun teid, lugupeetud peaminister, kõnepulti vastama!

Andrus Ansip

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Mida Te peaministrina olete ette võtnud peale seda, kui saite teada, et Järva maakonnas suletakse Türi kolledž?" Avaõiguslikud ülikoolid on vastavalt Eesti seadustele autonoomsed. Ülikoolide institutsionaalse ja regionaalse struktuuri korraldamine on täielikult ülikoolide pädevuses ning riigivõimu otsene sekkumine sellesse ei ole võimalik ja ei ole ka soovitatav. Tartu Ülikooli nõukogu pole seni teinud otsust Türi kolledži sulgemise asjus. Küll aga otsustas ülikooli nõukogu 26. novembril tuua Türi kolledži ainus õppekava, keskkonnakorralduse planeerimine, 1. septembrist 2011 üle Tartu Ülikooli loodus- ja tehnoloogiateaduskonna tehnoloogiainstituuti. 10. detsembriks on ülikooli nõukogu saali kokku kutsutud ümarlaud, kus arutatakse Türi kolledži edasist saatust.

Teine küsimus: "Kas pooldate ülikooli avalikku selgitust, kus sulgemise põhjusena tuuakse välja ainult majanduslik otstarbekus?" Türi kolledži puhul on ülikool lisaks majanduslikule aspektile toonud välja õppetöö kestlikkuse temaatika, st ka muude ressursside ebapiisavuse küsimuse. Tartu Ülikooli õppeprorektori Martin Halliku sõnutsi on õppetöö ületoomise peamine põhjus õppejõudude ning tudengite väike arv, mis pole piisav *universitas'*le väärilise akadeemilise keskkonna loomiseks. Türi kolledž on umbes 120 rakenduskõrgharidusõppes õppijaga üliõpilaste arvult Eesti

kõige väiksem avaõiguslike ülikoolide kolledž. Türi kolledž on Tartu Ülikooli kolledžitest ainus, kus ei toimu bakalaureuseõpet. Õppejõukohal töötab Türi kolledži töötajaskonnast kolm õppejõudu: üks professor, üks lektor ja üks õpetaja.

Kolmas küsimus: "Kuidas Teie saate aru Eesti regionaalpoliitika tähendusest ning kas ülikoolide füüsiline kohalolek maakondades on osa riigi regionaalpoliitikast?" Riik on kolledžeid otseselt toetanud ning elujõulisemad kolledžid on EAS-i kaudu saanud toetust ka regionaalsete kompetentsikeskuste meetmetest. Sel aastal toimunud kompetentsikeskuste ideekavandite voorus ei leidnud Türi taotlus ekspertidelt kahjuks piisavalt toetust. Kui Riigikogu peab vajalikuks sätestada avaõiguslikele ülikoolidele regionaalpoliitika teostaja funktsiooni, siis tuleb muuta ülikooliseadust.

Neljas küsimus: "Valitsuse poliitikud teevad pea iga nädal pressiteateid, kus rõhutavad, et aastal 2011 hariduskulud kasvavad. Kas see tähendab seda, et kui aastal 2012 hariduskulud kasvavad, siis suletakse Tartu Ülikooli Pärnu ja Narva kolledž?" Ei, selliseid plaane mulle teadaolevalt meie ülikoolidel ei ole. Pigem investeerib valitsus jõuliselt kolledžite infrastruktuuri, sealhulgas Narva kolledžisse 129 miljonit krooni. Pärnu ja Narva kolledž pole võrreldavad Türi kolledžiga. Nimelt on Narva kolledžis praeguse seisuga 650 üliõpilast, neist 254 bakalaureuse- ja 120 magistriõppes, Pärnu kolledžis on 954 üliõpilast, neist 81 bakalaureuse- ja 8 magistriõppes.

Viies küsimus: "Terve Järvamaa kogukond on ühtselt Türi kolledži sulgemise vastu. Üksmeel on siin poliitiliste jõudude vahel ning solidarsust on selgelt väljendanud ka naabermaakond Raplamaa. Miks siis ikkagi valitsus ei ole välja töötanud regionaalseid meetmeid kolledži jätkamiseks, kui kogukondlik vajadus ja soov on niivõrd selged?" Küsimus on selles, kas sedavõrd ressursimahukal haridustasemel nagu kõrgharidus on mõistlik lähtuda vaid regionaalsetest aspektidest või on määravaks ikkagi noorte tulevane konkurentsivõime. Kui kriitiline mass on tagatud, nagu see näib olevat Narvas ja Pärnus, võib maakondliku kolledži olemasolu olla tõepoolest õigustatud ja mõistlik. Muide, Türi kolledži üliõpilastest on Järva maalt pärit 17% ehk 24 üliõpilast ja Raplamaalt 8–9% üliõpilastest. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised ja kutsun kõnepulti kolleeg Arvo Sarapuu.

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Hea peaminister! Suur tänu heade vastuste eest! Ühtpidi on need vastused üsna selged ja karmid. Ma ei kujuta päris hästi ette, kuidas suhtuvad sellesse Türi kolledžis õppivad noored ning mida arvavad nendest vastustest Järvamaal elavad ja töötavad inimesed. Kui ma teie vastustest õigesti aru sain, siis põhiraskus oli pandud sellele, et ülikool võtab ise oma otsused vastu ja nendesse otsustesse ei ole mõistlik sekkuda. Ühtpidi on see õige, teistpidi aga, kui me selle kolledži omal ajal asutasime – mina maavane mana olin üks nendest asutajatest –, siis ei olnud ülikool nendes küsimustes üksi. Seda toetas valitsuse ja ministri kaudu tookordne regionaalpoliitika. Väga paljud inimesed nägid vaeva, et seda kolledžit asutada, ja ma näen, et tookordne rektor Peeter Tulviste, kes kolleegina siin saalis istub, on üsna tõsine ja mõtlik.

Mis siis Eestis järsku lahti on? Tegelikult me leiame alati põhjuse, miks asjad on läinud nii, nagu nad on läinud. Põhjaste leidmisel on valitsuskoalitsioonis olevad erakonnad alati osavad, ükskõik, kes nad seal ka ei oleks. Alati leiab mingisuguse õigustuse, alati leiab võimaluse inimestele selgeks teha, kas või meedia kaudu, et teistsugust otsust ei olnudki võimalik vastu võtta. Ja veel vahvam on see – ma ju jälgin kogu seda Türi kolledži lugu –, et valitsuskoalitsiooni kuuluvad rahvasaadikud annavad kogu aeg teateid, et küll nad on rääkinud rektoriga ühtmoodi ja teistmoodi, küll rääkinud ministriga üht- ja teistmoodi.

Ega see tänaseid üliõpilasi ei rahulda, neid üliõpilasi, kellest tõenäoliselt väga mitmed võivad olla edaspidi siin saalis. Neid rahuldaks ikka selline asjade käik, kui saaks väga selgeid ja konkreetseid vastuseid ja eesmäärke. Kogu selle problemaatika tõstatamise mõte oli ju see, et Türi kolledž jääks alles. Sellepärast on lapsed, kes seal õpivad, pöördunud oma saadikute poole, kes on praegu koalitsioonis ja riiki juhivad, ning nende kaudu on pöördutud ministri poole. Ka mina ei pöördunud peaministri poole mitte selleks, et saada selgitusi, miks kõik on niimoodi juhtunud. Nii õpilaste kui ka

minu eesmärk oli saada selgeks, mida annaks Eestis ära teha selles olukorras, mis nüüd on kujunenud ja kus Türi kolledž kinni pannakse. Hinges oli niisugune mõte ja soov, et järsku suudab keegi midagi siin Eesti riigis teha, et kolledž alles jääks, et õpilased saaks seal edasi õppida. Et käitutaks nii, nagu Põhjamaades kombeks on. Põhjamaades on näiteks nii, et väga paljud ettevõtted, organisatsioonid viiakse pealinnast välja. See ei ole niimoodi mitte ainult Soomes, see on nii ka Rootsis, see on nii Taanis. Riigiasutusi viiakse mujale ja väga paljusid üritusi korraldatakse mujal just sellepärast, et majanduslikult vähegi ergutada neid piirkondi, mis asuvad pealinnast kaugemal.

Ma arvan, et ühtepidi on meil tekkinud niisugune kantseleilik vastamise stiil, et näete, seadused on sellised ja sellised, olukord on selline ja selline. Aga ma kardan, et kui me oma üliõpilastele, oma lastele niiviisi räägime ja neid õpetame, siis nad mõtlevad küll sageli, et mis siis Eesti riigis lahti on, kui mitte midagi ei saa teha nii, nagu paikkond soovib.

Lõpetuseks ma ütleksin, et Järvamaa kogukonna soov ning Türi kolledži õpilaste ja õpetajate soov oli ikkagi see, et endine olukord säiliks ja kolledž jääks alles, mida kahjuks, tundub siiski, ei juhtu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arvo Sarapuu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Palun vabandust! Lugupeetud peaminister, palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Hea Arvo Sarapuu! Mind häirib pisut teie suhtumine riigi seadustesse, mis sätestavad ühe akadeemilise asutuse vabaduse, autonoomia. Te justkui aktsepteerite, et jah, ülikoolil on autonoomia, teisalt aga, et keegi, kas koalitsioonerakonnad või peaminister, võiks ikka asjad korda panna. Et las nad seal mängivad demokraatiat, las nad mängivad seal autonoomiat, aga keegi parandab nende tehtud vead ära. Sellise lähenemisega ma ei saa kindlasti nõus olla. Kategoriliselt ei saa sellist lähenemist minu meelest endale lubada Riigikogu ega valitsus. Ülikooli kõige suurem eesmärk on võimaldada ülikoolis õppijatel saada maailmatasetel konkurentsivõimeline haridus. Ülikooli eesmärk peaks olema ka teha maailmas tipp-

tasemel teadust. Ja selleks, et üliõpilased saaksid maailmatasemel konkurentsivõimelist haridust, selleks, et ülikoolis tehtaks maailma tipp-tasemel teadust, on ülikoolidele vaja akadeemilist vabadust, autonoomiat. Sellise äratundmiseni on jõutud väga paljudes riikides ja olgu öeldud, et muu hulgas ka paljudes sellistes riikides, kus ei ole demokraatlikku riigikorda. Minu meelest on akadeemiline vabadus ja ülikoolide autonoomia midagi niisugust, millesse põlastuse ja üleolekuga suhtuda ei saa. Kui kohalik kogukond soovib kangesti kolledži säilimist, siis peab ta autonoomse ülikooliga vastava kokkuleppe sõlmima. Kindlasti oleks vale kellelgi, kellel ehk teoreetiliselt võiks olla mingisugune telefoniõigus, mida, ma arvan, Eestis enam kellelgi olla ei tohiks, kasutada oma õigust ja lihtsalt jagada korraldusi, ignoreerides ülikoolide autonoomiat. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Lõpetan läbirääkimised!

3. Arupärimine integratsiooni eelarve kohta (nr 522)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Vladimir Velmani, Nelli Privalova, Kalle Laaneti, Olga Sõtniku, Inara Luigase, Valeri Korbi, Lembit Kaljuvee, Georg Pelisaare, Lauri Laasi ja Evelyn Sepa 20. oktoobril esitatud arupärimine integratsiooni eelarve kohta. Palun kõnepulti kolleeg Vladimir Velmani!

Vladimir Velman

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud kultuuriminister! Kümme Eesti Keskerakonna fraktsiooni liiget on esitanud kultuuriministrile arupärimise, mille sisu on järgmine.

Meile teadaolevatel andmetel on Kultuuriministeeriumi haldusalas integratsiooniks ettenähtud raha ümber jagatud teistele valdkondadele, näiteks Kumu on väidetavalt saanud halduskulude (küte, elekter) katteks ca 2 miljonit krooni, mis algselt oli Kultuuriministeeriumi integratsioonialase eelarve real. Hullem lugu on Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed rahastamisega. Pärast rahvastikuministri koha kaotamist, misjärel Kultuuriministeerium sai integratsiooni sihtasutuse oma haldusalasse ning muutus integratsiooni-

küsimuste eest vastutavaks keskmisteeriumiks, on integratsiooni sihtasutuse riigieelarvelisi eraldisi vähendatud ca 35%. Riigilt saadud integratsioonirahad liiguvad aga täiesti muudele, integratsioonist eraldiseivatele valdkondadele. Väidetavalt on raha ümberjagamise põhjus see, et nii saab kokku hoida integratsiooni sihtasutuse administreerimise kulusid. Ajal, kui tegutses rahvastikuministri büroo, oli integratsiooni sihtasutuse eelarve ca 120 miljonit krooni, mis nüüdseks on langenud ca 65 miljonini. Languse põhjus on eespool mainitud riigieelarveliste eraldiste vähendamine 35% ning Euroopa fondidest saadud raha lõppemine.

Seoses eeltooduga palume vastata järgmistele küsimustele. Kui palju on vähendatud integratsiooniks mõeldud riigieelarvelisi vahendeid? Kas integratsioon on muutunud pärast rahvastikuministri büroo kaotamist Kultuuriministeeriumis sekundaarseks küsimuseks? Milliseid uusi tegevusi on alustatud integratsioonivaldkonnas ning kas rahvastikuministri ajal alustatud programmid on lõpule viidud? Kas integratsioonipoliitikat tuleks viia ellu hoopis kohalike omavalitsuste kaudu? Kui palju on riigieelarvelisi vahendeid ette nähtud integratsiooni rahastamiseks aastaks 2011? Kui palju sellest rahast tuleb Euroopa fondidest ning kui suur on ülejäänud summa? Ja viimane küsimus. 2007. aasta aprillis hakati suuremat tähelepanu pöörama venekeelsele meediale. Milliseid venekeelseid saateid käesoleval ajal rahastatakse? Täname ja jääme ootama vastuseid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Vladimir Velman! Palun kõnepulti lugupeetud proua kultuuriministri!

Laine Jänes

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Head küsijad! Täna küsimuste ja teema püstituse eest!

Kõigepealt mõned tõestused või vastuväited teie sissejuhatuses öeldud väidetele. Esiteks, Kultuuriministeeriumi haldusalas integratsiooniks ettenähtud raha teistele valdkondadele ümber jagatud ei ole. Kumu rahastati muuseumide reservist (lisavahendid Kumu vajadusteks), integratsioonivaldkonna raha ei kasutatud.

Te väidate, et pärast rahvastikuministri koha kaotamist on eraldisi integratsiooni sihtasutusele vähendatud 35%. Siin võib vastuseks tuua väga konkreetseid arvud. Kui 2009. aastal oli rahvastikuministri büroo eelarve kogumahuks 69,2 miljonit krooni ja sellele lisandus 2008. aasta vahendite jääk 7,5 miljonit krooni, mis teeb kokku 76,7 miljonit, siis aastal 2010 on MISA, s.o integratsiooni sihtasutuse, uue nimega Meie Inimesed eelarve 86,7 miljonit ehk siis suurenemine on 10% ringis.

Mis puudutab 120 miljonit, siis siin on arvatavasti tegemist eksitusega. Mitte kuskilt rahvastikuministri büroo eelarve rea pealt ei leidnud me üles summat 120 miljonit. Me arvame, et võib-olla on juttu mitut aastat hõlmavast lõimumiskavast, kus see 120 miljonit on arengukavalises planeerimises või unistustes või soovides kokku kirjutatud. Seetõttu ei ole võimalik 120 miljonit mingisuguste muude arvudega võrrelda. Nii et kui rahvastikuministri büroost tuli meile üle 76,7 miljonit – see tuli poole aasta pealt, 2009. aasta juulis – ja aastal 2010 on eelarve 86,7 miljonit, siis tegelikult mitte mingisugusest langusest MISA teemadel rääkida ei saa. MISA administratiivmiskulud on 2009. aastal moodustanud 19,8% lisaelarvest ja 2010. aastal 25,3%. Administratiivmiskulud on suurenenud seetõttu, et alates 2010. aastast tegutseb sihtasutuse juures ka migratsioonifond, mis 2009. aasta detsembris otsustati liita endise integratsiooni sihtasutusega.

Nüüd siis küsimuste juurde. Kui palju on vähendatud eelarvelisi vahendeid? Eks vastus saab olla ainult see, et riigieelarvelised vahendid on kasvanud. Ütlen siis veel kord: kui 2009. aastal oli see summa 76,7 miljonit krooni, siis 2010. aastal on MISA eelarve 86,7 miljonit. Sellele lisandub veel Kultuuriministeeriumi mitmesuguste integratsiooni ja mitte-eesti kultuuriseltside teemaga seotud programmide raha 7,1 miljonit, nii et kokku on 93,8 miljonit. Järgmiseks aastaks on planeeritud Kultuuriministeeriumi enda programmide raha veel kahekordistada – kui praegu on 7,1 miljonit, siis järgmisel aastal 14,5 miljonit. Aga lõpliku otsuse teeb loomulikult Riigikogu eelarve kolmandal lugemisel. Lõimumiskava rakendusplaani tegevusi rahastatakse Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Töötukassa kaudu. Võib-olla

need segadused või arusaamatused arvudes on tulnud just nimelt sellest, et kogu lõimumiskava ja sellega seonduvaga on seotud mitu asutust, hiljem ma nimetan veel ministeeriume, kes on selle tegevusega liitunud.

Integratsiooniteema ei ole kindlasti kadunud või muutunud Kultuuriministeeriumi haldusalas sekundaarseks küsimuseks. Juba aastal 2007, kui rahvastikuministri büroo töötas veel täie hooga, lõi Kultuuriministeerium oma haldusalasse kultuurilise mitmekesisuse osakonna, mille ülesandeks sai rahvusvähemuste kultuuri toetamine Eestis. Ma olen Riigikogus mitmel korral seda otsust kaitsnud, kui saalist on tulnud küsimus, miks on tarvis nii palju osakondi ja nii palju asekanclereid. Just nimelt asekancler Anne-Ly Reimaa, kes vastutab kultuurilise mitmekesisuse ja integratsiooniteemade eest, on väga suure töökoormusega. Terve see osakond töötab väga jõuliselt. 2009. aasta 1. juulist lisandusid osakonna tööülesannetele rahvastikuministri büroost ületulnud ülesanded, sealhulgas kogu Eesti lõimumiskava üldkoordineerimine. Kultuuriministeeriumi jaoks on selles valdkonnas oluline teha koostööd ja kaasata sihtrühmi. 2010. aasta Praxise küsitlusest integratsioonivaldkonna lepingupartneritega on näha, et integratsioonitegevusega on liitunud uued sihtrühmad just Kultuuriministeeriumi all olemise ajal – spordiseltsid, kultuurimajad, kes on oma igapäevatoösse sobitanud ka lõimumist toetavad tegevused. Paranenud on infovahetus, rahvusvähemuste ja kultuuriseltside infot saab nii eesti kui ka vene keeles. Juba 2007. aastal sai loodud mitte-eesti kultuuriseltside ümarlaud, kes on nõustanud ministrit ja jaganud infot selle kohta, mis toimub kogu selles suures kogukonnas.

Milliseid uusi tegevusi on algatatud ja kas rahvastikuministri büroo ajal alustatud programmid on lõpule viidud? Kultuuriministeerium on lõpule viinud kõik büroo alustatud programmid. Kahjuks on küll veninud viimane, mille nimi on "Technical Seminars on Integration and Immigration", mis oli enne Euroopa integratsioonifondi ning kus Eesti oli üks juhtpartneritest. Venimise põhjus on see, et projekti aruanne on väga mahukas. Kuna Kultuuriministeeriumil on tulnud korduvalt tõestada Euroopa Komisjonile rahvastikuministri büroo tehtud kulutuste abikõlblikkust ja otstarbekust, siis ei ole see programm veel oma

joont alla saanud, aga sellega tegeldakse. 2010. aastal alustati uue rakendusplaani koostamist aastateks 2011–2013, teemaks on lõimumiskava. Selle käigus viidi läbi lõimumiskava monitooring, spetsialistide ja ekspertidega on toimunud analüüsiarutelud, regioonides arutlusseminarid. Oleme kaasanud uue lõimumiskava rakendusplaani koostamisse Riigikogu liikmeid ja käivitatud on mitmeid uusi tegevusi. Uute algatustena tooksin välja Etno-vebi, rahvusvähemuste kultuuriseltside noortekogu, mis käesoleval suvel sai kokku kutsutud ja töötab rahvusvähemuste ümarlaua juures. Lõimumiskava juhtrühma koosseisu on laiendatud ja tööd alustas ka lõimumiskava juhtkomitee, kus on esindatud kuus ministeeriumi: Haridus- ja Teadusministeerium, Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Kultuuriministeerium, Välisministeerium ning Rahandusministeerium. See tagab kindlasti kogu valdkonna teabevahetuse strateegilise juhtimise.

Kas integratsioonipoliitikat tuleks ellu viia kohalike omavalitsuste kaudu? 2010. aastal lõpetasid Praxis, Geomedia ja Balti Uuringute Instituut konsultatsioonide sarja uuringu teemal "Eesti lõimumiskava 2008–2013 ja selle rakendusplaani meetmete delegeerimise võimalused kohaliku omavalitsuse tasandile." Tellija oli MISA, s.o Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed. See materjal on ka MISA-s kättesaadav. Uuring kinnitas, et mitmeid lõimumist toetavaid tegusid on juba kohaliku omavalitsuse tasandil tehtud, aga lõimumiskavas kavandatud suuremad tegevused käivad kahjuks omavalitsustele üle jõu ja neid on mõistlik korraldada siiski üleriigiliselt (õpetajate täienduskoolitused, õppematerjalide koostamine). Kultuuriministeerium kaasab kindlasti paljudesse tegevustesse ka kohalikke omavalitsusi (keelelaagrite komplekteerimine, uusimmigrantide kohanemiskoolitus jne). Aastaks 2011 on Kultuuriministeeriumi ja MISA eelarves kokku ette nähtud vahendeid summas 82,2 miljonit krooni, sealhulgas programmid ja välisabiprogrammid, programmide tehnilise abi kulu Kultuuriministeeriumi kaudu 14,5 miljonit krooni. 2011. aasta eelarve projektis on MISA-le planeeritud 67,7 miljonit krooni, sellest riigieelarvelised vahendid koos kaasfiinantseerimisega on 44,1 ja välisabivahendid 23,6 miljonit krooni. Küsitakse veel, kui suur

osa tuleb Euroopa fondidest ja kui suur on ülejäänud summa. Nagu siin juba vastus kõlas, on välisabifondid 23,6 miljonit ja need jagunevad nii: Euroopa Sotsiaalfond 4,5 miljonit, Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond 18,6 miljonit, Euroopa Liidu 7. raamprogramm Eesti Töötukassa eelarves 0,5 miljonit krooni.

Milliseid saateid rahastatakse? Meil on eelmise aasta konkursi alusel praegu käimas veel üks projekt, mille pealkiri on "Vmeste". Postimehes on eesti- ja venekeelses kajastuses ja ka veebiväljaandes artikliseeria, portreelood, teemaintervjuud, publitsistika, fotoreportaazid, mis kajastavad Eestis elavate rahvuskultuuride, rahvusrühmade elu ja koostööd ning rahvustevaheliste noorte- ja kodanikuühenduste sidusust. Samuti on toetust saanud rahvusringhäälingu venekeelne uudisteportaal. Konkursiga toetati veel kuut projekti. Praegu on võimalik vaadata, kuulata, lugeda järgmiste projektide kaudu tehtavat: "Tralli-Valli", "Kolmnurk", "Köök – rahvaste paabel", "Ühiskondlik leping", "PLUG in KesKus!" ja "Portaali kodanik.err.ee käivitamine". Kokku on alates 2009. aastast toetatud 18 meediaprojekti umbes 12 miljoni krooniga. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud minister! Teil on võib-olla tõesti õigus, et väga raske on leida täpseid arve. Integratsioonivaldkond on praegu eelarves nii laiali valgunud, et on raske leida kätte kõiki kohti. Aga mina küsin tõesti puhtinimlikult: mis teeb teid murelikuks integratsioonipoliitikas, mis meil Eestis praegu on?

Laine Jänes

Aitäh! Ma ei oskagi nagu väga murelik olla. Konkreetset praegu on mul ümarlaua kaudu tõesti väga tihedad suhted sisuliselt 124 rahva kultuuriseltside esindajatega. Nad on pigem väga tänulikud ja rõõmsad riigi tähelepanu eest ning Kultuuriministeerium teeb kõik endast oleneva, et neid ei kaasataks mitte ainult kultuurivaldkonna kaudu. Tähendab, oluline on just see infovahetus – muuseas, ka infovahetus nende eneste vahel –, sest nendel kohtumistel

või nõukoja istungitel võis aru saada, et loomulikult jälgitakse meediast seda, mis käib riigi kohta tervikuna, aga väga vähe teatakse ükssteisest ehk seda, mis on horisontaaltasandil. Etnoweb, mis sai loodud ja avatud käesoleva aasta 1. septembril, on nüüd andnud kultuuriseltsidele hea võimaluse tutvuda omavahel, tutvuda ükssteise tehtuga ja tööga. Minu meelest on eriti head algatused need, mis hõlmavad peresid. Hiljuti oli üle saja eesti ja vene pere haaratud projekti, kus lapsed elasid paar nädalat teises peres, ning sealt oli väga hea tagasiside. Kohtusin nende peredega Rakveres sellel sügisel, septembris, ma ei mäleta täpselt seda kuupäeva. Oli väga südamlük, et nad olid tervete peredena kohale tulnud, ja tagasiside oli erakordselt hea. Neil olid enne töötoad, kus nad andsid tagasisidet selle aja kohta, mil lapsed olid ühtedes ja teistes peredes, õppides seal mitte ainult keelt, vaid ka traditsioone, kultuuri ja tavasid. Ma arvan, et niisugune reaalne ükssteisega suhtlemine on parim viis integratsiooniks. Ega vägisi armsaks ei saa, mingisuguse kõiega kedagi kuskile tõmmata ei ole võimalik ja sunniviisiliselt mingeid programme inimestele peale panna ka ei ole võimalik. Loomulikult peavad olema riikidel lõimumiskavad, mis annavad raami, aga ma leian, et kõige tähtsam on soe suhtumine, mõistmine ja ükssteise kuulamine, infovahetus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh, austatud minister! Eriti enne ja ka pärast 2007. aasta kevade sündmusi ning enne, kui integratsioonivaldkond tuli Kultuuriministeriumi alla, oli meil selle valdkonna jaoks portfelli minister. Räägiti palju sellest, et integratsioon kui selline on kahepoolne protsess ning et mitte ainult siin elavaid ja emakeelena eesti keelt mittekõnelevaid vähemusrahvusi ei peaks proovima integreerida, vaid avardama kuidagi ka eestlaste, põhirahvuse silmaringi ja suhtumist. Mind tegi pisut murelikuks, kui te ütlesite, et te olete peaaegu rahul kõige sellega, mis toimub. Toremaid üritusi ongi, ma olen sellega nõus. Aga kuidas te hindate üldist olukorda? Muukeelse elanikkonna hoiakud Eesti riigi suhtes ei ole ju kuidagi muutunud sõbralikumaks ja olukorraga ei olda rohkem rahul.

Ka eestlaste vastasseis, kui nii võib lihtsustada ja üldistada, hoiakuna ei ole muutunud. Kas see ei tee teid murelikuks või kuidas te hindate praegust olukorda?

Laine Jänes

Aitäh! Esiteks, ma tahan öelda, et integratsiooniprotsess on väga pikk ja ei jõua eluilmas lõpuni. Ma ei usu, et me saame kunagi raporteerida, et absoluutselt kõik asjad on nüüd selged, tehtud ja korras ning võib joone alla tõmmata. Ka teistes Euroopa riikides, kus integratsiooniteemad on valusad või teemana üles tõstetud ja kuidagi ühe või teise ministri haldusalas, on ikkagi selline kogemus, et see on pidev protsess ja sellel võivad olla nii tõusud kui ka mõõnad tulenevalt kõigest sellest, mis toimub ühiskonnas tervikuna.

Ma olen täiesti nõus teiega, kui te ütlete, et see on kahepoolne protsess. Jah, ideaalis see nii peaks olema, aga ma ei annaks hinnanguid selliselt, et kõik on nüüd tervikuna kuidagi kellegi vastu või et mingisugune osa eestikeelsest elanikkonnast on nende vastu, kes ei kõnele eesti keelt emakeelena. Selline vastandamine või konkreetsete raamide või piiride tõmbamine ei vii kusagile. Kui ühel või teisel pool on üksikuid häälekaid rahulolematuid, siis selle vastu ei saa – inimesed avaldavad oma arvamust ja tundeid. Aga ma leian, et vaja on suurendada terve ühiskonna tolerantsust. Ja see ei puuduta mitte ainult Eesti riiki, vaid see puudutab võib-olla isegi vana Euroopat tervikuna, sellepärast et see on ajalooliselt niimoodi kujunenud. Väga triviaalne oleks öelda, et ükskord tuleb hetk, millal kõik on korras, ja et ühel hetkel seisab siin kultuuriminister, kes ütleb, et kõik on tehtud. Seda kindlasti ei tule. Ma arvan, see on igavene protsess.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Mulle meeldivad optimistid ja minister peabki optimist olema. Aga selle küsimuse peale, mis on üks integratsiooni valuline küsimus, te jäite mõttesse ja rääkisite siis mingisugustest kokkusaamistest. Ma oleksin väga tahtnud kuulda nendest sajast ja enamast, tuhandest halli passi inimesest ning sellest, et meie riigis tuleneb

integratsiooniprobleem just mittekodanike suurest arvust või protsendist. Selles osas on meil edasiliikumine väga vaevaline, me seisame õigupoolest paigal. Kuidas te integratsiooni valguses seda suurt mittekodanike arvu põhjendate või milliseid lahendeid te näete?

Laine Jänes

Aitäh! Vaadake, mina ei leia, et üht või teist värvi pass näitab ilmtingimata seda, et umbes nii ja nii mitu ühikut on integreeritud. Seda ei saa kindlasti selliselt käsitleda. Integratsiooni-protsess on kuskilt maalt isegi mõõdetamatu. Tegelikult on asi selles, kui palju inimene, ükskõik mis värvi pass tal on, tunneb ennast ühiskonna liikmena, kas ta on ära õppinud keele, kas ta mõistab ja tahab mõista kultuuriajalugu, traditsioone ja mingisuguseid sündmusi, mis on põhjustatud ühest või teisest asjast. Ma olen täiesti veendunud, et päris paljud inimesed, kellel on halli värvi pass, võivad olla meie Eesti ühiskonda isegi võimsamalt integreerunud kui need, kellel on sinine pass või uus punane Euroopa Liidu pass. Ma arvan, et see on tegelikult ikkagi väga palju inimese peas. Võib-olla on pidulik rääkida arvudest ja protsentidest, aga tähtis on ikkagi seesama, mis ma ütlesin – korralik, hea, normaalne suhtlemine, avatus, informatsioonivahetus. Üks selliseid võtmekohti on võib-olla ka see, kui mitu asutust annab jõuliselt, nii palju kui võimalik informatsiooni mitmes keeles ja inforuumis, nii eesti kui vene keeles ning miks ka mitte inglise keeles. Sellepärast on väga hea, et rahvusringhäälingu uued portaalid on meil olemas nii vene kui ka inglise keeles. Ma leian, et vähemalt valitsusasutused – aga ma kutsun üles kõiki riigiasutusi – peaksid andma informatsiooni mitmes keeles, et teataks, mida tehakse ja kuidas, mis asjad toimuvad ja miks. Infot on nii palju, et võib-olla ei jaksa venekeelsed portaalid ise kõike tõlkida. Kui me anname ise informatsiooni mitmes keeles, siis see tugevdab meid kõiki. Igal juhul annab Kultuuriministeerium nii palju kui võimalik oma pressiteateid ükskõik mis teemadel, mitte ainult mitte-eesti kultuuri teemal, välja paralleelselt eesti ja vene keeles. Ja ma ütlen, et venekeelsed portaalid, vene meedia võtavad seda informatsiooni vastu suurima heameelega, mistõttu on ka tunda, et kultuurivaldkonnas toimuv on nii ühe kui teise inforuumi lugejatele teada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Ma tuleksin ka passide juurde ja laiendaksin veidi seda teemat. Teie valitsuskaaslane kaitseminister Aaviksoo soovis Valgas esinedes integratsiooni veel laiendada ja koguni laiendada seda venelastega sel määral, et tegi ettepaneku seada meie vahel sisse viisavabadus. Ma ei tea küll, miks ta seda Valgas rääkis, seal Venemaaga ühist piiri ei ole. Kuidas teie isiklikult sellesse suhtute? See on Lõuna-Eestis ja eriti Setumaa piirkonnas terav ja kohati valus küsimus, sest Eesti kodanikud peavad praeguse valitsuse tegevuse tagajärjel käima Vene viisa järel teatavasti Tartus. Kuidas te minister Aaviksoo sellistesse ettepanekutesse suhtute?

Laine Jänes

Aitäh! Ma arvan, et ma ei hakka kommenteerima minister Aaviksoo seisukohti. Ma usun, et kui ta ühel hetkel on siin Riigikogu saalis, siis ta saab kindlasti neid ise kommenteerida. Kuna ma seal kõrval ei seisnud, siis on väga keeruline omada ka mingisugust isiklikku emotsiooni selles küsimuses, sest igasugused kontekstid on hästi olulised, et saada aru, kuidas asi täpselt oli. Nii et ma jätaksin selle kommenteerimise härra Aaviksoole.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, proua minister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

4. Arupärimine konfiskeeritud narkootiliste ainete kadumise kohta (nr 525)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Tiit Kuusmiku, Lembit Kaljuvee, Toivo Tootseni, Nelli Privalova, Ain Seppiku, Evelyn Sepa, Vladimir Velmani, Jüri Ratase, Lauri Laasi, Mailis Repsi, Inara Luigase, Olga Sõtniku ja Nikolai Põdramäe 26. oktoobril s.a esitatud arupärimine konfiskeeritud narkooti-

liste ainete kadumise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea justiitsminister, ke-da pole ammu näinud! Head kolleegid! Tänavu augustikuus ilmnes inventuuri käigus, et Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi laost on teadmata suunas kadunud suures koguses narkootilisi aineid. Meedias avaldatud esialgse raporti ko-haselt oli narkootilise aine puudujääk väide-tavalt 91,08 kilogrammi. Ilmesid ka problee-mid narkootilise aine käitlemisel, sealhulgas laoarvestuses, hoiutingimustes, pakendamis-meetodites ning hävitamise korraldamisel. Alates narkolao loomisest Kohtuekspertiisi ja Kriminallistika Keskuse juurde 1997. aastal on suur hulk dokumentatsiooni vigane, eksitud on ekspertiisiakti numbrite ja aastatega, narkoaine kogustega ning nende säilitamise ja hävitamise andmetega. Justiitsministeerium asus seisuko-hale, et inventuur EKEI narkootiliste ja psüh-hotroopsete ainete laos ei tuvastanud viiteid tahtlikule narkootilise aine omastamisele või muule kuritegelikule tegevusele, mis võiks anda põhjust kriminaalmenetluse alustamiseks. Justiitsministeerium on teatanud, et seletust ei suudeta leida 7 kilogrammi narkootilise aine asukohale.

Sellega kaasnevalt on meil Justiitsministeeriumile mõned küsimused. Millistel kaalutlus-tel jäeti alustamata kriminaalasi seoses narkoo-tilise aine kadumisega? Kas Justiitsministeerium on jõudnud selgusele, kuhu on kadunud Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi laost puudu-olevad narkootilised ained? Kui suur on Jus-tiitsministeeriumi hinnangul teadmata kadunud narkootilise aine maht? Mida on muudetud narkootilise aine käitlemisel, laoarvestuses, hoiutingimustes ja hävitamise korras? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Palun här-ra justiitsministri kõnepulti!

Rein Lang

Suur aitäh, lugupeetud juhataja! Enne kui ma asun vastama küsimustele, tahan tervitada armsat sõpra Kalle Laanetit! Aga ma ei tead-nud, et sa teinekord iseendale jalga tulistad.

Aga vastan siis järjekorras küsimustele. Esimene küsimus: "Millistel kaalutlustel jäeti

alustamata kriminaalasi seoses narkootilise aine kadumisega?" Vastavalt kriminaalmenet-luse seadustiku § 193 lõikele 1 alustab krimi-naalmenetlust uurimisasutus või prokuratuur. Kriminaalmenetluse alustamiseks on vajalik ajend ja alus ning ei tohi esineda kriminaal-menetlust välistavaid asjaolusid. Kuna krimi-naalmenetluse alustamine või alustamata jät-mine ei kuulu Justiitsministeeriumi pädevusse, ei ole meil ka võimalik öelda, mis põhjusel otsustas prokuratuur või uurimisasutus me-netlust mitte alustada. Konkreetsemalt oskavad seda küsimust kommenteerida ehk prokura-tuuri esindajad.

Teine küsimus: "Kas Justiitsministeerium on jõudnud selgusele, kuhu on kadunud Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi laost puuduolevad narkootilised ained?" Kaitsepolitsei ameti läbi viidud inventuuri käigus tuvastati EKEI nar-kootiliste ainete laos hulk puudusi seoses nar-kootiliste ainete käitlemise, dokumenteerimise, laoarvestuse ning hävitamise korraldamisega. Selle tagajärjel ei ole võimalik täpselt kindlaks teha ligikaudu 7 kilogrammi narkootilise aine saatust. See ei tähenda, et see kogus narkooti-list ainet on realselt kadunud. Eelnimetatud töökorralduslikud puudused pärinevad suuresti ajast, kui Kohtuekspertiisi ja Kriminallistika Keskus kuulus Siseministeeriumi valitsemis-alasse ning siseminister oli ka lugupeetud aru-pärimise esitaja. Näiteks ei tehtud kohtueks-pertiisi keskuse narkootiliste ainete laos in-ventuuri. Viimane hävitamine sai teoks 2006. aastal ja ka selle hävitamise dokumentee-rimises oli olulisi puudusi.

2008. aastal Justiitsministeeriumi haldus-alasse toodud EKEI asus eelloetletud puuduste ilmnemisel neid kõrvaldama, alustades muu hulgas ülalmainitud inventuuri. Seda inventuu-ri tegi kaitsepolitsei. Justiitsministeerium on omalt poolt läbi viinud siseauditi narkootiliste ainete käitlemise korraldamise kontrollimi-seks. Auditi tulemusena leiti, et narkootiliste ainete käitlemise korraldus EKEI-s on puudu-lik. Justiitsministeerium on teinud EKEI-le ka mitu ettepanekut narkootiliste ainete käitlemi-sega seotud töökorralduse parandamiseks ja õiguslike regulatsioonidega vastavusse viimi-seks.

Kolmas küsimus: "Kui suur on Justiitsmi-nisteeriumi hinnangul teadmata kadunud nar-kootilise aine maht?" Kaitsepolitsei amet viis

läbi põhjaliku inventuuri ja selle tulemusel leiti, et ei ole võimalik täpselt määratleda ligikaudu 7 kilogrammi narkootilise aine saatus. Selle segaduse on põhjustanud inventuuri käigus ilmnenud puudused narkootilise aine hoidmise tingimustes, dokumenteerimises, laoarvestuse pidamises ning hävitamises ja hävitatud aine koguste fikseerimises.

Neljas küsimus: "Mida on muudetud narkootilise aine käitlemisel, laoarvestuses, hoiutingimustes ja hävitamise korras?" Eesti Kohtuekspertiisi Instituut on pärast puuduste ilmumist märksa muutnud sisemist töökorraldust narkootiliste ainete hoiustamise, säilitamise, dokumenteerimise ja muu sellise osas. Praegu hoitakse narkootilisi aineid EKEI-s turvaruumis. Igast sisenemisest sellesse ruumi jääb maha kindel jälg. Igasugune narkootilise aine liikumine EKEI-s dokumenteeritakse. Isikute ring, kellel on õigus narkootiliste ainete hoidlasse pääseda, on piiritletud ning määratud ka konkreetsed vastutajad. Sätestatud on kindel kord hoiule jäetavate narkootiliste ainete pakendamisel, pitseerimisel ja säilitamisel. Praegu reguleerib narkootiliste ainete hävitamise korda justiitsministri 30. aprilli 2008. aasta määrus nr 18. Meie hinnangul sätestab see määrus piisavalt täpselt ja selgelt narkootiliste ainete hävitamise korda, mistõttu me ei pea vajalikuks seda regulatsiooni muuta. Täna väga!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Küsimus kolleeg Ain Seppikult, palun!

Ain Seppik

Lugupeetud minister! Selle "jalga tulistamisega" on teil ka probleeme, sest enne juhtis ju seda asutust teie erakonnakaaslane Antropov, kellest nüüd on saanud meie ametikaaslane. Praegu on juhiks jälle reformierakondlane. Aga minu küsimus on selles, kas need narkootikumid olid siis tegelikult olemas. Kas nad kadusid või lihtsalt nende saatus on teadmata, nagu te ütlete? Selles teie valitsemisalas valitsevas segaduses ei saa mitte midagi aru – kas see uudis on üldse tõene? Kas peaks rakendama allikakaitset või see uudis on välja mõeldud? Kas oli üldse narkootikume, mis kadusid, ja kui oli, siis kuhu need kadusid?

Rein Lang

Täna väga! See oli nii huvitav küsimus, et selle sees oli vähemalt 7 eraldi küsimust. Armas Ain! Ma ütlesin täiesti selgelt, et kaitsepolitsei ekspertiisi tulemusena jäi segaseks 7 kilogrammi narkootilise aine saatus. Ja see on tingitud sellest, et nii dokumenteerimises kui ka hävitamise korras oli suuri puudujääke. Need narkootikumid ei pruugi olla kadunud, s.o füüsiliselt kuskile ära viidud. Need võivad olla ka aurustunud või maha kukkunud või maha valatud või mida iganes. Aga muide, sina olid sel ajal siseminister, kui see segadus seal alguse sai. Ei maksa ilmingimata arvata, et mingi kahe viimase aasta jooksul on see segadus tekkinud. Vastupidi! Teadupoolest tuli uus ühendasutus tervikuna Justiitsministri haldusalasse üle 2008. aastal. Ja nagu ma juba märkisin, üks esimesi Justiitsministri akte selle ühendasutuse tegevuse kohta oli narkootiliste ainete hävitamise kord, mis on ministri määrus 30. aprillist 2008. Uus EKEI direktor Üllar Lanno on minu arust väga tubli mees, sest tema on alustanud korra loomist tolle asutuse selles osas, mis, vabandage väljenduse eest, üpris segasena Justiitsministri haldusalasse üle anti.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Avan läbirääkimised. Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Mulle hakkas see jalga laskmine kangesti meeldima, tahaks seda kommenteerida. Mis puutub sellesse jalga laskmisse ja ka aega, kui mina siseminister olin, siis te väitsite, et prokuratuuri käest te ei saanud küsida, miks kriminaalasja pole algatatud. Aga kuidas sain siis mina küsida Kohtuekspertiisi ja Kriminallistika Keskusest, miks neil korda majas ei ole? Nii et justkui vildakas loogika. Aga see selleks.

Kui ajaratast tagasi kerida, siis minu arvates on üksipuha millise asutuse tegevuses ikka probleeme olnud. Me peaksime nendest probleemidest rääkima, neid arutama ja üritama leida lahendusi. Nagu ma teie vastusest aru sain, kehtestati uue ühendasutuse loomisel ja uutesse tingimustesse minekul väga konkreet-

sed kontrollmeetmed ning selliseid fopaasid, kus riigiasutuse laost midagi nii olulist kaduma läheb, ehk enam ei juhtu. Aga tegelikult ma usun, et me peaksime probleemidest rääkima, kui nad ilmnevad, ja neid probleeme lahendama, mitte lihtsalt meedia kajastatuna lugema, mis kuskil juhtus, ning ütleva, et meie arvates see ikka nii päris ei saanud olla. Kellelt me ikka küsime? Küsime ministrilt!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

5. Arupärimine AS-i Eesti Energia poolt konkurentsireeglite rikkumise kohta (nr 533)

Esimees Ene Ergma

Meie viimane arupärimine on Riigikogu liikmete Lembit Kaljuvee, Toivo Tootseni, Nelli Privalova, Ain Seppiku, Vladimir Velmani, Tiit Kuusmiku, Enn Eesmaa, Valeri Korbi ja Helle Kalda 15. novembril s.a esitatud arupärimine AS-i Eesti Energia poolt konkurentsireeglite rikkumise kohta. Palun kolleeg Lembit Kaljuvee kõnepulti!

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud proua esimees! Hea minister Rein Lang! Tegemist on väga hea arupärimisega ja see kõlab järgmiselt.

Lugupeetud härra minister! Käesoleva aasta 3. novembril avaldas ajaleht Postimees advokaadibüroo Lawin koostatud analüüsi, milles viidati asjaolule, et Eesti Energiale kuulub eelistatud juurdepääs põlevkivile ning seeläbi rikutakse konkurentsioiguse sätteid.

Lawini advokaatide Toomas Luhaääre ja teiste koostatud analüüs leidis, et olukord, kus 80% põlevkivi kaevandamise õigusest on ühe firma käes, rikub konkurentsireegleid. Advokaadid leidsid, et omades eelistatud juurdepääsu põlevkivile – rõhutan, et see eelistatud juurdepääs põlevkivile hõlmab ka logistikat, raudteid ja kõike muud –, saab Eesti Energia takistada konkurentide juurdepääsu toorainele. Advokaadid on seisukohal, et kõikidele võrdse ligipääsu tagamiseks tuleks kaevandusfirma lahutada Eesti Energiast. Nad arvasid, et kui praeguse konkurentsireeglite rikkumise kohta esitada Euroopa Komisjonile kaebus, võib see

halvemal juhul pädida nii Eesti riigi kui ka Eesti Energia trahvimisega, ja seda väga suurtes summates. Trahv võib küündida nende arvates miljardi kroonini.

Eesti Energia Kaevanduste AS-il on kasutada põlevkivivaru suurusega ligemale 400 miljonit tonni. Advokaadid korrutasid, et kui üks põlevkivitonn maksab 174 krooni ja 11 senti, siis teeb see põlevkivi väärtuseks kokku 66 miljardit. Mina ütlen, et kui see õlisse ümber arvestada, siis teeb see peaaegu 400 miljardit, viis Eesti riigi aastaeelarvet. See pole n-ö puhas raha, mis lebab maas, vaid väärtus, mida tuleb kaevandada, müüa ja kui õliks ümber teha, siis tuleb õli toota. Tegelikult tuleb põlevkivi muidugi väärtustada, aga see on olemas ja antud Eesti Energia kätte. Samal ajal Eesti Energia ise loeb kaevandusõiguse väärtuseks 0 krooni, sest bilansis sellist rida pole ja sellist varandust nagu ei olegi olemas. Diskussioon Eesti Energia käsutuses oleva põlevkivi ümber puhkes juba kevadtalvel, kui oli päevakorral energiafirma börsile minek. Juba siis küsisid asjatundjad, kas energiafirma tegelik väärtus ei peitu mitte põlevkivi kaevandamise õiguses.

Seoses sellega palun teil vastata järgmistele küsimustele. Milline on teie seisukoht kirjeldatud olukorras: kas Eesti riik on rikkunud konkurentsireegleid ning andnud AS-ile Eesti Energia eelistatud juurdepääsu põlevkivile? Teiseks: kas Justiitsministeerium on seda teemat menetlenud ning kas on tehtud konkurentsireeglitele vastavuse või nende rikkumise analüüs? Kolmandaks: kui tõenäoliseks peate, et AS-ile Eesti Energia määratakse trahv konkurentsireeglite rikkumise eest ning kui suur see võiks olla? Viimane küsimus on: kas Vabariigi Valitsusel on plaanis kaevandamisfirma Eesti Energiast lahutada, et tagada võrdne juurdepääs toorainele? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Palun lugupeetud justiitsministri kõnepulti vastamiseks!

Rein Lang

Ma täiesti ühinen Lembit Kaljuvee arvamusga, et tegemist on väga hea arupärimisega. Ainult et vastused kindlasti ei saa olema väga head, sest arupärimine on valele inimesele esitatud. Adressaat ei ole kuigi täpne. Selle aasta

aprillis pöördusid murelikud Riigikogu liikmed justiitsministri poole küsimusega perearstide visiiditasu kohta ja siis ma juhtisin nende tähelepanu sellele, mida ma luban endale täna korrata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 139 esitatakse Riigikogu liikme arupärimine sellele Vabariigi Valitsuse liikmele, kelle vastutusala reguleerivate õigusaktide täitmist kõnealune arupärimine puudutab. Vabariigi Valitsuse seaduse § 63 lõikest 1 loeme, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutada on muu hulgas majanduspoliitika ja majanduse arengukavade väljatöötamine ning elluviimine, seda siis ka energeetikavaldkonnas, samuti konkurentsijärelevalve. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juhib minu informatsiooni kohaselt endiselt Juhan Parts.

Natuke imestama panevad ka need teadmised, millele tuginedes arupärijad Justiitsministeeriumi poole on pöördunud. Millist vastust Justiitsministeeriumilt ikkagi oodatakse? Justiitsministeeriumile teadaolevalt tellisid kõnealuse põlevkivi kaevandamise analüüsi advokaadibüroolt Lawin – tsiteerin asjaomast artiklit 3. novembri Postimehes – Eesti Energia konkurendid. Ma millegipärast arvan, et need ei saa olla Riigikogu liikmed. Nagu üks analüüsi koostanud advokaatidest Justiitsministeeriumile kinnitas, on analüüsi sisu kaitstud advokaadibüroo ja tema klientide vahelise konfidentsiaalsuse nõudega. Erinevalt arupärijatest ei ole Justiitsministeeriumil seega kahjuks olnud võimalust tutvuda analüüsi täpsema sisuga ja vastuste koostamisel on Justiitsministeerium olnud sunnitud piirduma informatsiooniga, mida oli võimalik Postimehe artiklist lugeda. Aga et mulle pandud lootusi mitte päriselt petta, püüan esitatud küsimustele oma võimete piires vastata.

Esimene küsimus: "Milline on Teie seisukoht kirjeldatud olukorras – kas Eesti riik on rikkunud konkurentsireegleid ning andnud AS-ile Eesti Energia eelistatud juurdepääsu põlevkivile?" Minule kättesaadava informatsiooni põhjal ei ole mul alust arvata, et Eesti riik on rikkunud konkurentsireegleid. Kaevandamisega võib maapõueseaduse kohaselt tegelda iga ettevõtja, kellele on maapõueseaduses sätestatud korra ning aluste kohaselt väljastatud kaevandamisluba. Seaduse kohaselt ei ole loa taotlejate ring piiratud. Siiski märgin, et

ka Euroopa Liidu konkurentsioigust käsitlevad normid ei keela mõnel ettevõtjal olla turgu valitsevas seisundis nii kaua, kuni sellega ei kaasne sellise eelisseisundi kuritarvitamine. Selle kohta saab ka informatsiooni Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 102 ja 106. Samuti ei ole riigil põhjendatud asjaolude esinemisel ning proportsionaalsuse piirides keelatud toetada selliseid ettevõtteid või neile teiste ees eeliseid anda.

Teine küsimus: "Kas Justiitsministeerium on antud teemat menetlenud ning kas on tehtud vastav analüüs konkurentsireeglite vastavuse või rikkumise osas?" Et teie nappi tööaega mitte raisata, piirdun siinkohal viitega juba sissejuhatavalt sedastatule. Vabariigi Valitsuse seaduse § 63 kohaselt kuulub konkurentsijärelevalve Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse. Oma panuse talle seadusega määratud õigusloome koordineerimise valdkonnas annab Justiitsministeerium talle esitatud õigusaktide eelnõude kooskõlastamise kaudu. Nii et mingit menetlust pole olnud.

Kolmas küsimus: "Kui tõenäoliseks peate, et AS-ile Eesti Energia määratakse trahv konkurentsireeglite rikkumise eest ning kui suur see võiks olla?" No kindlasti ei saa Justiitsministeerium Euroopa Komisjoni tööd või Euroopa Kohtu otsuseid mõjutada. Aga üldiseks informatsiooniks märgin siiski järgmist. Kui ka Euroopa Komisjon peaks asuma seisukohale, et Eesti on rikkunud konkurentsireegleid, siis saab komisjon algatada rikkumismenetluse ainult Eesti riigi, mitte aga AS-i Eesti Energia kui eraõigusliku juriidilise isiku vastu. Seega, AS-i Eesti Energia ei saa Euroopa Komisjoni määratud rahaline trahv ähvardada.

Neljasküsimus: "Kas Vabariigi Valitsusel on plaanis kaevandusfirma Eesti Energiast lahutada selleks, et tagada võrdne juurdepääs toorainele?" Siin ma saan vastata ainult veel kord, et minu kui justiitsministri pädevuses ei ole koordineerida Vabariigi Valitsuse plaane energeetika või siis täpsemalt põlevkivi kaevandamise valdkonnas. Ja Vabariigi Valitsus ei ole seda küsimust ka arutanud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud justiitsminister! Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Lugupeetud minister! Mind lausa üllatab, millise luust torni te olete sinna Stenbocki loonud. Minister Jänes ei tea midagi, mis minister Aaviksoo teeb, teie ei tahagi teada, kui teil kasulik on, mis minister Parts teeb või ei tee. Ja kui vaja, murravad teie valitsemisalas oleva prokuratuuri töötajad Partsi kabinetti sisse nagu mürtsub – te jälle mitte midagi ei tea. Üldse keegi mitte midagi meil ei tea. Peaminister Kallase ajal, nagu ma mäletan – et te jälle ei hakkaks meelde tuletama minu ajalugu –, see nii ei olnud. Meie teadsime, mis valitsus teeb. Ma imestan, kuidas te riiki juhite! Aga see on teie küsimus. Minu küsimus on see, kas ei ole siin ikka tegemist võimaliku konkurentsikuriteoga või mõne muu konkurentsi kahjustava teoga. Kas need advokaadid on selle kuidagi laest võtnud? Kas tuleks rakendada ka nende suhtes allikakaitse seadust või muid seadusi, sest ajakirjanduses see süüdistus ju ilmus? Või ei ole siin üldse midagi? Või te ei tea?

Rein Lang

On väga suur rõõm kuulda, et sina siseministrina Siim Kallase valitsuses teadsid absoluutselt kõike. Huvitav küll, kuidas? Tõepoolest, meie valitsuses ei ole sellist kommet, et ma oleksin pidanud minema Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kabinettidesse mikrofone või kaameraid kohale asetama või siis iga päev kolleegidelt küsima, millega nad parajasti tegelevad. Ei ole niisugust kommet, Ain, me ei saa midagi sinna parata! Tõepoolest, ei ole minu rida hakata uurima, millised konkreetset plaanid võiks olla Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eri struktuuriüksuste eri ametnike peades, kui juttu tuleb Eesti Energia tulevikust või põlevkivi-energeetikast või Eesti Põlevkivist. No lihtsalt ei tea! Võib-olla olen siis ebakompetentne.

Nüüd aga sinu teine küsimus, mis on üpris konkreetne: kas on toime pandud mingi konkurentsikuritegu? Minu andmetel ei ole mingit kuritegu toime pandud, aga kui keegi teab, et on toime pandud kuritegu, siis tuleb sellest teada anda Eesti Vabariigi Prokuratuurile. Nii et palun! Meil on teada teile lähedal seisvaid poliitikuid, keda kõhklused ja kahtlused on ahistanud ööd-päevad läbi. Nemad on käinud

ja esitanud kuriteoavalduse, ning selleks on siin kõik võimalused.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Nüüd avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud proua esimees! Hea minister! Head kolleegid! Olen kuulnud räägitavat, et Eesti riigist saab varsti – kui ta juba seda ei ole – juristide riik. Teistel inimestel nagu ei olegi eriti muud teha kui vaadata, mis seadusekirjutajad või seaduse üle valvajad tahavad. Kogu elu tuleb selle järgi seada. Oma 30 aasta pikkuse praktika jooksul, mil ma olen erinevaid ettevõtteid juhtinud, olen lähtunud sellest, et kui mingi asi on vaja ära teha, siis juristid on selleks, et nad paneksid selle seaduseraamide sisse. Ka minister ütles, et tegemist on väga hea arupärimisega. Ja tõesti, see arupärimine on hea. Miks me esitasime selle justiitsministrile? Et saada juristide riigis juristidelt teada, kas asi on õige või vale. Kui me kohapeal ringi käime ja vaatame, kuidas põlevkivi kasutamine toimub, siis meile tundub, et see asi on vale. Ja nüüd n-ö tunnustatud ja koolitatud advokaadid leidsid ka, et asi ei ole õige.

Kui kohapeal rääkida ettevõtete juhtidega, inimestega, kes seal meie riigi seaduste järgi toimetavad, siis nemad leiavad, et tegemist on olukorraga, mida ei tohiks Eesti riigis just ressursi kasutamise mõttes olla. Tegelikult me raiskame põlevkivi, me raiskame oma inimressurssi. Aga nüüd tuleb välja, et Justiitsministeeriumi arvates on olukord normaalne ja konkurentsiseadust ei rikuta. Kui vaadata kuskilt kõrgemalt või kaugemalt, siis see tõesti nii ongi. Aga kui minna lähemale ja vaadata seda näiteks kaardigi pealt, kuidas põlevkivi kaevandamine ja kasutamine toimub, siis on siili- legi selge, et tegemist on konkurentsireeglite rikkumisega.

Ma ei teagi nüüd ... Ma olen teatud mõttes segaduses! Kuhu ikkagi pöörduda? Ma ei ole kunagi kellegi peale ühtegi kaebekirja kirjutanud. Just tuli seesama näide, kuidas prokuratuur marssis kellegi kabinetti sisse – ma ei tea, kas keegi kirjutas kaebekirja või läksid nad omapead sinna majandusministeeriumisse, lõid teede osas korra majja ning andsid teada, kes

on õige ja kes on vale. Aga kui rahvasaadik küsib ministri käest siit puldist, siis vastus tuleb teistsugune. Nii et ma pean selle asja üle väga tõsiselt järele mõtlema. Võib-olla pöördun ministri poole veel kord abi saamiseks, sest minul juriidilist haridust kahjuks ei ole. Mul on majandusharidus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

6. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Pärast haamrilööki palun end registreerida vaba mikrofoni sõnavõtuks! Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Võtan vaba mikrofoni raames selle nelja aasta jooksul sõna teist korda. Eelmine kord ma rääkisin emotsioonist ja tänagi tahan täpselt samamoodi rääkida emotsioonist. Seekord täiesti otse ka jälle oma isikliku kogemuse põhjal. Kahjuks on küll tegu negatiivse emotsiooniga. Esimese adventi õhtul otsustasime abikaasaga sauna kütta. Kui saunas käimisest oli kaks tundi möödas, siis selgus, et saun oli põlema süttinud. Püüdsin abi saada meie siseturvalisusjõududelt ehk päästeteenistusest ja helistasin kaks korda numbrile 112. Ei vastanud. Helistasin siis numbrile 110 ja palusin end ühendada päästeteenistusega. Saingi ühenduse ja kuna ma olen nendes struktuurides pikalt töötanud, selgitasin väga aeglaselt ning üle korrates, kus ja mis juhtus. Ikkagi ei saadud minust õigesti aru. Seega midagi on nagu natuke mäda. See on üks pool.

Teine pool on see, et valitsuses olevad käsitöömeistrid on riigi päästeteenistuse võimekuse viimaste aastatega nii õhukeseks hõõveldanud, et reageerimine jääb teinekord toimumata. Samas inimesed, kes on sinna tööle jäänud – ma pean silmas konkreetset päästjaid –, tegutsesid ääretult professionaalselt. Ka need, kelle igapäevaste töökohuste hulka ei kuulu päästeteenus, reageerisid väga kiirelt. Mu kodu asub Kuressaare kesklinnast kahe kilomeetri kaugusel. Kuressaare riiklik päästekomando, kes pidi jõudma kahele sündmuskohale Kures-

saare linnas – neist üks oli muuseumi valemäljakutse –, ei saanud minu kutse peale välja sõita. Pihlta on Kuressaarest veidi rohkem kui 20 kilomeetri kaugusel, ent sealsed mehed jõudsid reageerida. Kui aga puhkeks tulekahju näiteks 30–40 kilomeetri kaugusel päästekomando asukohast, siis tegelikult ei oleks enam võimalik midagi päästa.

Mida ma tahan teile soovitada? Materiaalne kahju oli mul tegelikult minimaalne, kõik lõppes õnnelikult, aga emotsionaalne ... Seda tunnet, kui sa oled selles protsessis sees ja mis sind pärast seda valdab, ma ei soovi küll mitte kellelegi. Tuleb püüda säilitada esimese hooga kaine meel, et õigele numbrile helistada, ning kui see vastab, rääkida selgelt ja rahulikult, mis juhtus. Üldjuhul ei asu dispetšipunkt samas vallas ega isegi mitte samas maakonnas, kus teie asute. Kindlasti tuleb elekter kiiremas korras kilbist välja lülitada. Võti, mis päästis ka minu puhul, on aga suitsuandur ja esmased tulekustutusvahendid. Kui teil neid ei ole, siis minu kogemuse järgi kahjuks ei suudeta Eesti inimeste vara päästa.

Juhtunu positiivne emotsionaalne külg aga oli, et kui põleng möödas oli, siis väga paljud inimesed helistasid mulle või mu lähedastele või astusid tänaval ligi ja pakkusid abi. Need olid inimesed, kelle jaoks ma olin võib-olla lihtne poliitik või endine politseinik või sise-minister. See oli ääretult soe tunne. Ja oli ka neid lähedasi inimesi, kes unustasid isegi helistamata.

Mida ma tahan sellega öelda? Kahjuks on meie vara ja elude päästmine eelkõige meie endi kätes. Ärge unustage seda ja rääkige seda oma tuttavatele, oma lähedastele eriti jõulude eel, kui kindlasti küpsetatakse ning köetakse sauna tunduvalt rohkem kui tavaliselt. Pöörake tähelepanu nendele aspektidele, millele ma viitasin, et meil kõigil tuleksid turvalised jõulud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Kalle Laanet! Rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.50.
Istungi kestus 1 tund ja 50 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 7. detsember 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas

2. Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (809 SE) teine lugemine

3. Kalapüügiseaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (828 SE ja 724 SE) teine lugemine

4. Sihtasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (839 SE) teine lugemine

5. Hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu (857 SE) teine lugemine

6. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (880 SE) esimene lugemine

7. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (794 SE) esimene lugemine

8. Liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (874 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu kümnenda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu. Esiteks, kutseõppeasutuse seaduse ja erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu, Vabariigi Valitsust esindab Riigikogus haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas; teiseks, kal-

mistuseaduse eelnõu, Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust seaduseelnõu menetlemisel regionaalminister Siim Valmar Kiisler; kolmandaks, narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust seaduseelnõu menetlemisel siseminister Marko Pomerants. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Mul on üle anda kuue Keskerakonna fraktsiooni liikme arupärimine justiitsminister Rein Langile. Arupärimise sisu on järgmine. Vastavalt erakonnaseadusele ei või erakonna vara ja vahendite allikaks olla juriidiliste isikute annetused. Samuti ei tohi erakond vastu võtta anonüümseid ega varjatud annetusi. 2009. aasta lõpul sattusid kaks Reformierakonna liiget skandaali. Nimelt ilmusid pankrotistunud reklaamifirma Droom kaudu välja dokumendid, mille kohaselt võisid nad 2007. aasta valimiskampania rahastamisel kasutada ebaseaduslikke võtteid, lastes oma arveid tasuda firmadel. Umbes kuu aega pärast seda juhtumit tuli avalikuks info, mille kohaselt lasi reformierakondlane Kristiina Ojuland oma nõuniku firmal maksta valimiskampania arveid. Siinkohal tekkis meil justiitsministrile hulk küsimusi ja seepärast palume anda hinnang asjaomastele juhtumitele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Ma palun vabandust selle eest, et eelnõude ja arupärimiste üleandmise järjekord läks pisut segamini. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Anname üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. 25. novembril 2010. aastal ilmus

ajalehes Eesti Ekspress artikkel pealkirjaga "Miks peitsid maksuameti juhid 40 miljoni krooni vargust?". Artiklis räägib endine maksuametnik väidetavalt suurimast riigi raha vargusest Eestis. Maksuamet oli teadlik oma arvutiprogrammis olevast veast, kuid seda ei parandatud. Käibemaksu automaatse tagastamise arvutiprogrammis olnud vea tõttu on kurjategijatel väidetavalt õnnestunud riigilt 2008. aastal välja petta 40 miljonit krooni, mida ei ole õnnestunud siiani tagasi saada. Eesti Ekspressi andmetel oli kurjategijatel võimalik riiki petta, sest nad olid kursis maksuameti siseinfoga ning selle juhtumi suhtes viivitati põhjendamatult kriminaalmenetluse alustamisega.

Seoses sellega on meil rahandusminister Jürgen Ligile viis küsimust. Kas olete kirjeldatud juhtumist teadlik ning kas väited vastavad tõele? Kas kirjeldatud juhtumi suhtes on algatatud kriminaalmenetlus ning millised on selle tulemused? Kas riigil on lootust väljapeetud 40 miljonit krooni tagasi saada? Kas Maksu- ja Tolliametis võib esineda ka muid selliseid programmivigu, mis võimaldavad riiki petta? Kuidas saab edaspidi selliseid juhtumeid vältida? Arupärimisele on alla kirjutatud seitse Keskerakonna fraktsiooni liiget. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui need vastavad meie kodu- ja töökorras sätestatule, siis otsustatakse eelnõude menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul ning arupärimised edastatakse kohe adressaatidele.

Head ametikaaslased! Mul on üks teade, mis puudutab homset infotundi. Nimelt kolmapäeval, s.a 8. detsembril osalevad infotunnis valitsusliikmetest peaministri ülesandeid täitev haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Nüüd kontrollime kohalolekut.

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21 rahvasaadikut.

Täna päevakorra kohta on kaks täpsustust. Täna päevakorra seitsmenda punkti, seaduseelnõu 794 esimese lugemise arutelul teeb algatajatepoolse ettekande Riigikogu liige Marek Strandberg. Seaduseelnõu 821 esimese lugemise arutelul, mis on täna päevakorra

ühendas punkt, teeb algatajatepoolse ettekande Riigikogu liige Aivar Riisalu.

1. Ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd võime asuda tänase päevakorra juurde. Esimesena on meil võimalik kuulata peaministrit, kes annab ülevaate teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas.

Meenutan teile põgusalt selle arutelu korda. Kõigepealt on 25-minutiline peaministri ettekande. Seejärel on igal Riigikogu liikmel võimalik esitada ettekandjale üks suuline küsimus. Pärast seda avame läbirääkimised, mille käigus saavad sõna võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Palun ülevaate andmiseks Riigikogu kõnetooli peaminister Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Ülemaailmse majanduskriisi ajal on valitsuse eesmärk olnud suurendada Eesti majanduskeskkonna usaldusväarsust ning pöörata erilist tähelepanu tootlikkust ja konkurentsivõimet suurendavatele valdkondadele. Ennekõike pean silmas teadus- ja arendustegevust, haridust, investeeringuid ning ettevõtete toetamist nende läbilöögivõime suurendamiseks maailmas.

Eesti riigieelarve panus haridusse ja majandusse ületab selgelt OECD riikide keskmist. Avaliku sektori investeeringute tase võrreldes SKT-ga on meil Euroopa kõrgeimaid. Fakt, et 2010. aastal ületavad riigieelarvelised investeeringud piiratud eelarve võimaluste juures esimest korda 1 miljardi euro piiri, on kõnekas. See näitab, et koos eelarve tasakaalu väärtustamisega on võimalik suunata senisest rohkem vahendeid Eesti konkurentsivõime toetamiseks ja uute töökohtade loomiseks. Hariduskulutuste suurendamine tähendab kindlasti Eesti edulugu. 2008. aastal moodustasid hariduskulud 6,7% SKT-st. Euroopa Liidu 27 riigi puhul on see näitaja Eesti omast suurem vaid kolmel riigil: Küprosel, Taanil ja Rootsil.

Eesti inimesed, asutused ja ettevõtted investeerivad oma tulust üha rohkem teadusesse ja arendustegevusse. Majanduskriisi alguses ot-

sustas valitsus sellesse valdkonda investeerida rohkem, kui varem seatud plaanid ette nägid. Avaliku sektori investeeringute kiirema kasvutamise eesmärk oli luua ettevõtetele võimalikult head tingimused kriisist väljumiseks ja pikemat aega senisest suurema lisandväärtuse loomiseks. See oli õige otsus. Teadus- ja arendustegevuse rahastamise tase võrreldes sise-majanduse kogutoodanguga tõusis kõige sügavamal kriisi aastal 13 protsendipunkti ning kerkis 1,42%-ni SKT-st.

Üldjuhul vähenevad ettevõtete arenduskulud majanduskriisi ajal märkimisväärselt. Vaatamata keerulistele oludele jäid Eestis ettevõtete arendusinvesteeringud absoluutmaht samale tasemele. Oma osa on selles ka valitsusel. Ettevõtlussektori teaduse ja arenduse rahastamine riiklikest vahenditest suurenes 2009. aastal tervelt kolmandiku. Siinkohal tänan ettevõtjaid, kellel on jätkunud ettenägemisvõimet ja püsivust panustada tegevustesse, mis ei tooda kohe kasumit, kuid loovad tulevikus palju uusi võimalusi.

Austatud Riigikogu! Kuigi üleilmne majanduskriis pole veel kaugeltki möödunud, on suundumused majanduses head. Eesti kolmanda kvartali majanduskasv oli Euroopa kiireimaid, küündides aastases võrdluses 4,7%-ni. Eksporidimaht on jõudnud kriisieelse ajaga võrreldavale tasemele. Septembris suurenes kaupade eksport aastases võrdluses 41%. Esimese üheksa kuu eksport oli 28% suurem kui eelmisel aastal.

Olulised on majanduse struktuuri muutmise esimesed märgid. Eesti majanduse kasvu veab tööstus, kus hõive kasvas kolmandas kvartalis 12%. Iga protsendipunkti taga on tegelikkuses tuhat uut töökohta. Ettevõtted löid 12 000 inimesele võimaluse teha tööd ning valdavalt on tegemist kõrgepalgaliste töökohadega. Võrreldes 2010. aasta kolmanda kvartali tööstustoodangu indeksit 2005. aasta omaga, näeme, et valdkondades, kus lisandväärtus hõivatu kohta on suur (paberi, kemikaalide ja muude keemiatoodete, kütteõlide, ehitusmaterjalide, metalltoidete, elektroonika ja arvutite, masinate ja seadmete tootmine), on toodangu maht kasvanud keskmiselt 36% ning jõudnud kriisieelsele tasemele. Arvuti- ja elektroonikaseadmete tootmine on kasvanud neli korda. Valdkondades, kus lisandväärtus hõivatu kohta on keskmine, on tootmismah

suurenenud tervelt viiendiku võrra. Väikese lisandväärtusega sektorites (tekstiili-, rõiva-, naha- ja mööblitootmine) toodetakse praegu aga veerandi võrra vähem kui viis aastat tagasi.

Viimase poole aasta arengud lükkavad ümber mitme eksperdi väited, justkui poleks majanduskriis Eesti majandusstruktuuri positiivset nihet kaasa toonud. Julgustavad märgid on selgelt näha, kuid sellised muutused võtavad alati kaua aega. Oleks naiivne arvata, et ühe aastaga muutuvad ehitusfirmad IT-ettevõteteks, või loota, et paari kuuga on võimalik hakata tootma oluliselt suurema lisandväärtusega kaupu. Püsivaid struktuurimuutusi toetab läbimõeldud ja järjepidev teadus- ja innovatsioonipoliitika ning jätkuv panustamine harridusse. Ilma uuenduslikkuse, tootearenduse ja uute teaduslahenduste juurutamiseta ei suuda me täita eesmärki muutuda kõrgtehnoloogiliseks riigiks, mis konkureerib Põhjala naabritega kui võrdne võrdsega.

Sel aastal on kinnistunud mitu soodsat suundumust, mis laovad aluspõhja suurema lisandväärtusega majandusele. Eelmisel aastal töötas Eestis 1000 teadlast ja inseneri rohkem kui 2005. aastal. Täistööajaga töötavate teadlaste ja inseneride arv on nelja aasta jooksul kasvanud veerandi võrra, jõudes 5,5-st töötajast 7,24-ni 1000 hõivatu kohta. Muljet avaldav kasv on olnud ettevõtetes: teadlasi ja inseneri töötab seal võrreldes 2000. aastaga koguni neli korda rohkem. Teadlaskond on muutunud nooremaks – seda eriti viimasel kolmel aastal. Meie teadlaste rahvusvaheline konkurentsivõime kasvab pidevalt. Kvaliteetsete publikatsioonide arv on viie aastaga kahekordistunud, küündides sel aastal 1500-ni. Eesti teadlased ja ettevõtted on väga edukad Euroopa Liidu 7. raamprogrammis osalejad. Kui lähtuda suhtest SKT-ga, rahastas Eesti aastatel 2007–2009 seda programmi liikmesriikidest kõige rohkem. Praegu osaleb mitmesugustes projektides 286 Eesti organisatsiooni.

Rõõmu valmistab Eesti majanduse pidevalt suurenev uuendusvõime. 2009. aasta Euroopa innovatsiooni edetabelis tõusis Eesti 13. kohale. Esimest korda kuulume liidritejärgsesse gruppi, olles samal tasemel Austria, Luksemburgi, Belgia, Iirimaa, Prantsusmaa, Hollandi ja Küprosega ning paremad Euroopa Liidu keskmisest. Oleme kõrge tehnoloogilise aren-

guga innovaatiliste riikide hulgas jalad tugevalt maha saanud.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eesti hariduse ja teaduse rahastamise tase võrreldes sisemajanduse kogutoodanguga on Euroopa mastaabis hea. Senised tulemused näitavad, et sihipärane töö viib meid õiges suunas. Päriskippu jõudmiseks on siiski veel palju teha. Hariduses, aga ka teaduses, peame märksa rohkem tähelepanu pöörama raha efektiivsele kasutamisele. Sama kehtib ettevõtete toetamise kohta.

Mahukate investeeringute tulemusel on Eesti kõrghariduse ning teadus- ja arendustegevuse taristu jõudnud Euroopa kõrgtasemele. See on lühikese aja kohta märkimisväärne saavutus, mis muudab Eesti oma ala tippudele atraktiivseks töökohaks. Mõnes valdkonnas on aga teadusasutused ja ülikoolid hädas uute ruumide ja laborite kasutamisega parimal võimalikul moel. Euroopas läbilöögi-võimeliste teadus- ja arenduskeskuste edendamiseks peame uute pikaajaliste rahastamiskavade kokkupanekul rohkem keskenduma strateegilistele sihtidele ja vältima üleinvesteeringuid.

Valitsus astus Eesti teadustaristu teedekaardi koostamisega suure sammu, et selgitada välja peamised sihid. Teedekaardis sisalduvad 20 objekti annavad hea aluse edasisteks aruteludeks ja ideede täpsustamiseks, et edendada teadusasutuste ja ettevõtete koostööd. Riiklikult olulise teadustaristu väljaarendamist rahastab valitsus järgmise kolme aasta jooksul 460 miljoni krooniga.

Senisest rohkem tähelepanu tuleb pöörata teadlaste ja kõrgharitud spetsialistide juurdekasvu soodustavate ja rahvusvahelisi kogemusi pakkuvate tegevuste tulemuslikkusele. Kuigi arendamise toetussummasid on inimestele eraldatud märkimisväärselt, ei ole me suutnud doktoriõppe lõpetanute arvu nelja aasta jooksul oluliselt suurendada. Välistudengite arv on ülikoolides küll tasapisi kasvanud, kuid rahuloluks ei ole põhjust.

Valitsus esitas hiljuti Riigikogule teadus- ja arendustegevuse seaduse muutmise ettepanekud, mis näevad ette võimaluse sõlmida doktorandiga nooremteaduri tööleping. Selle muudatuse eesmärk on tugevdada ülikoolide ja doktorantide sidet, luua noortele teadlastele paremad sotsiaalsed tagatised ja motiveerida

doktorante õpinguid õigel ajal lõpetama. Seaduseelnõus määratletakse ka järeldoktori staatus. Sellel aastal alustatud "Tagasi kooli" programmi kaudu tahame doktorikoolide abil õpingute juurde tagasi tuua 100 doktoranti. Need meetmed aitavad olukorda parandada, kuid teadlaste juurdekasv ning meie kõrghariduse rahvusvahelisemaks muutmise on endiselt keskne väljakutse.

Vajame arutelu ka ülikoolide rolli ja vastutuse üle. Selleks et noored tahaksid kõrgharidust omandada, peab ülikoolide maine olema hea. Ülikoolid peavad olema avatud, arvestama ühiskonna vajadustega ning majanduse ja tööturuga rohkem ühte jalga käima. Tahan tunnustada rektor Alar Karist, kes on muutuste vajadust hästi tunnetanud ja algatanud Tartu Ülikooli seaduse uuendamise. See võimaldab käima lükata keerulise ja tundliku arutelu ülikoolide juhtimise teemal.

Head kuulajad! Suurema läbimõelduse ja tulemuslikkuse poole peame püüdlema ka ettevõtete konkurentsivõime toetamisel. Eelmisel ja sel aastal oleme ettevõtete toodete ja teenuste arendust toetanud 450 miljoni krooniga. Ligikaudu kolmandik sellest toetusest on suunatud bio- ja geenitehnoloogia ning biomeediitsiini arendamiseks ning kolmandik info- ja kommunikatsioonitehnoloogia edendamiseks. See näitab selgelt, millised on prioriteetsed valdkonnad. Investeeringute mõju on veel vara hinnata, kuid arutelu toetuste eesmärgipärasuse ja tulemuslikkuse üle on kahtlemata vajalik.

Võimalikult soodsa ettevõtluskeskkonna loomisest peame kõiki võimalikke meetmeid vaatama terviklikult. Tuleb arvestada ettevõtete esmatähtsate vajadustega ning arutada, kas toetused on tõhus vahend konkurentsivõimelisema ettevõtluskeskkonna loomiseks. Meie ettevõtetel võivad olla väga head tooted ja teenused, kuid lennuühenduste ning kaubavahetuseks vajaliku taristu puudumisel ei ole võimalik neid müüa. Piiriülese taristu arendamine ja lennuühenduste arvu suurendamine on Ees- tile kahtlemata oluline väljakutse.

Teadus- ja Arendusnõukogu liikmed Linnar Viik ja Allan Martinson esitlesid paari nädala eest nõukogule raportit erasektori arendustegevuse ja innovatsioonivõime suurendamise kohta. Raportisse on koondatud Eesti ettevõtjate arvamusel ja ettepanekud. Nad ootavad valitsuselt ennekõike majanduskeskkonna stabiil-

suse ja vabaduse kindlustamist, maksusüsteemi stabiilsust ning riigi kulude kontrolli all hoidmist. Just nii on valitsus püüdnud ka talitada. Toon esile raportis välja pakutud strateegilist suunda, mille järgi tuleb Eestil nii ekspordi kui ka välisinvesteeringute vallas tugevdada positsioone meie peamistel sihtturgudel Skandinaavias ja Saksamaal. Põhja-Euroopa majandusruumiga lõimumine peab olema nii valitsuse kui ka ettevõtete tähelepanu keskmes. Valitsus saab Eesti kohaloleku suurendamiseks veel palju teha, kuid ennekõike oleneb meie edukus ettevõtjatest.

Olulisimaid edu võtmeid välisurgudel on meie ettevõtete suurem koostöö. Eksportimisel on maailma mastaabis väikeste Eesti ettevõtete puhul logistikakulud suured, maht väike ning isiklik suhtevõrgustik kasin. Julgustan Eesti ettevõtteid tihedamale koostööle – kasutage ära turul kanda kinnitanud firmade kogemusi ja võimalusi!

Head kuulajad! Lõpetan Teadus- ja Arendusnõukogu raportis antud hinnanguga, mille kohaselt on uuenduslikkuse ergutamise võimalik Eesti praegust prognoositud majanduskasvu lähimal seitsmel aastal kahekordistada. Seda juhul, kui teeme hästi läbimõeldud ja õigeid otsuseid ning väärtustame ja hoiame oma seniseid tugevaid külgi.

Täna Riigikogu väga hea koostöö eest teaduse ja innovatsiooni arendamisel! Kriisiajal on Eesti suutnud vastu võtta eelarved, mille toel on haridust ning teadus- ja arendustegevust selgesti eelisarendatud. See on meie pikajalise edu oluline eeldus. Loodan, et teadus- ja arendustegevuse korraldamise seaduse ning Tartu Ülikooli seaduse arutelu käivitab Riigikogu juhtimisel laiapõhjalise ja elava mõttevahetuse. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud peaminister! Läheme nüüd küsimuste juurde. Esimesena saab sõna Peeter Kreitzberg. Palun!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud peaminister! Kõigepealt suur tänu informatiivse ettekande eest! Samas on kindlasti fakte, mis te esitasite, võimalik ka teistpidi hinnata. 1,42% – ei ole viga, aga paljudes riikides on see üle 3%. Rootsis on see peaaegu 4%. Me oleme tõesti eelarveliste ra-

hastamistega jõudnud päris heale tasemele, aga see toodab põhiliselt teadust maailma jaoks, mitte niipalju otseselt Eesti jaoks. Minu arvates viib see, mida ettevõtjad teevad, tegelikult majanduslikku arengut edasi. Minu küsimus teile on ajendatud Soome Sitra poliitikast. Aastaid tagasi Sitra lõpetas Soome teaduse rahastamise ja hakkas rahastama teadust Soome jaoks. Kui te vaatate meie teadust, siis milline on teie hinnang: kui palju seda teadust tehakse praegu Eesti arengu heaks?

Andrus Ansip

Kõigepealt sellest 1,42%-st. Jah, loomulikult, me ei ole saavutanud omaaegset Lissaboni eesmärki 3%. Me ei ole isegi saavutanud Euroopa Liidu keskmist taset, mis on 1,9%. Ja ammugi pole me saavutanud Soome või Rootsi teadus- ja arendustegevuse investeeringute taset. Kuid me peame meeles pidama, et teadus- ja arendustegevuse investeeringute kasv on Eestis olnud viimase viie aasta jooksul kas Euroopa Liidu kõige kiirem või üks kõige kiirematest. Kiire kasvu puhul on alati oht maksta lõivu efektiivsuse vähenemise näol. Ehk kui veel kord tsiteerida omaaegse Tartu Ülikooli rektori, praeguse kaitseministri Jaak Aaviksoo mõtet, siis see kõlas niimoodi: selleks, et kasutada praegu 3% sisemajanduse kogutoodangust teadus- ja arendustegevuseks ära efektiivselt, oleks meie majanduses kohe vaja vähemalt 600 doktorikraadiga inimest. Nagu me teame, võtab doktoriõpe aega. Üleöö pole 600 doktorit kusagilt võtta.

Kui meil ka põhimõtteliselt oleks võimalik leida veel 1,5% SKT-st vahendeid teadus- ja arendustegevusse suunamiseks, siis see poleks otstarbekas, kuna puuduvad kõrgelt kvalifitseeritud inimesed, kes suudaks selle raha efektiivselt Eesti ja kogu maailma hüvanguks ära kasutada.

Seega, me peame eesmärgi poole liikuma samas tempos, nagu me siiani oleme liikunud. Meie teadus- ja arendustegevuse investeeringute kasv peab olema Euroopa Liidu kõige kiiremate hulgas, aga me ei tohiks endale seada üle jõu käivat või ka ebaotstarbekat eesmärki juba homme saavutada see tase 3% teadus- ja arendustegevusele võrreldes sisemajanduse kogutoodanguga.

Vaidlus selle üle, kas teadus on kohalik või ülemaailmne, on vana ja jama ilmselt see ei lõpe

mitte kunagi. Puhas teadus on selgelt globaalne. Teaduslik avastus on see, mis tehakse ikkagi esimest korda maailmas, ja kui meie kordame seda kas Elvas või Põlvas, siis see ei ole enam teadus, see on teaduse rakendamine, teadussaavutuste kasutamine. Teadus see kindlasti ei ole. Kas Soomes Nokias kasutati Soome teaduse saavutusi või kasutati seal enamal määral maailma teistes paikades tehtud avastusi, see on ka soomlaste puhul enam-vähem selgeks vaieldud. Mõned väga kriitilised inimesed ütlevad, et Nokia on kasutanud 99% väljaspool Soomet tehtud teaduslike avastusi ja vaid protsent kuulub soomlastele endile sellest, mis sinna Nokiasse on lõppeks kätketud.

Arendustegevus kindlasti hõlmab ka maailmateaduse rakendamise oskust, kirjaoskust saada aru, mis maailmas eri teadusvaldkondades on toimunud. Kas puhas teadus võib muutuda ühel hetkel rakendustegevuseks? Jah, ka selles vallas ei ole selget must-valget piiri. Võimalus, et väga paljude meelest puhtaks teaduseks peetud teadus ühel päeval leiab rakenduse, ja leiab rakenduse näiteks Eestis, on täiesti olemas.

Ma tooksin veel kord näite oma tutvusringkonnast. Professor Mati Karelson on aastakümneid püüdnud modelleerida ainete struktuure etteantud karakteristikute alusel. See õnnestub tal praegu juba päris hästi ja seda mitukümmend aastat puhtaks teaduseks peetud uurimistööd võib praegu kasutada suurepäraselt farmaatsiatööstuses uute ravimite loomiseks. Ma usun, et niisugused üleminekud puhtalt teaduselt rakendusele peaksid olema võimalikud väga paljudes valdkondades.

Seega, ma ei tahaks hakata tänast Eesti teadust lahterdama puhtaks teaduseks ja Eesti tööstuse huvides potentsiaalselt rakendatavaks teaduseks.

Aseesimees Keit Pentus

Ene Ergma, palun!

Ene Ergma

Lugupeetud peaminister! Ka mina tänan teid selle ettekande eest! Minu küsimus puudutab Eesti ettevõtete võimekust tegelda teadus- ja arendustegevusega. Näiteks ma toon ühe ettevõtte, mida ma kindlalt tean, kus on teaduse pool sees ja kus on sees ka, ütleme, kommertspool. See on AS Küberneetika. Kas

te võiksite öelda, milline on nende ettevõtete osakaal Eesti majanduses, kes tõesti tegelevad realselt teadus- ja arendustegevusega? Kas see protsent, need andmed on teil olemas?

Andrus Ansip

Seda protsenti on väga raske rehkendada, sest ettevõtted on väga erineva suurusega. Kui on ühemeheettevõtte, siis ilmselt seal teadus- ja arendustegevusele suurt kohta ei ole, eriti kui ettevõtte on loodud ostmiseks-müümiseks-vahetamiseks. Ega ettevõtete arvu võrdlus isenesest midagi ei näita. Minu meelest kõige olulisem näitaja ongi see 1,42%, mis meie sisetööstuse kogutoodanguga võrreldes teadus- ja arendustegevusele kulub.

Loomulikult, teie küsimuses peitub viide sellele, et teadus- ja arendustegevuse investeeringud meie ettevõtetes ei ole paraku massilised. Kuid ma näen ka siin positiivset trendi. Kui pikka aega jäid erasektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse avaliku sektori investeeringutest tublisti maha, siis, nagu ma juba oma kõnes märkisin, ei ole erasektor ka kriisi ajal vähendanud teadus- ja arendustegevuse investeeringuid. Jah, meil on enam-vähem pooleks praegu need investeeringud: pool tuleb avalikust sektorist, pea pool tuleb erasektorist. Soome näitel see suhe võiks olla selline, et 2/3 teadus- ja arendustegevusse tehtud investeeringutest tuleb erasektorist ja kolmandik avalikust sektorist. Seega kasvuruumi on meil veel üksjagu.

Me peame endale ka tunnistama, et Eestis praegu arenenud tööstusharud ei ole väga teadus- ja arendustegevusmahukad. Ülemaailmselt on ju teada, et kõige teadusmahukam tööstusharu on farmaatsiatööstus ja kummalisel moel on väga teadus- ja arendustegevusmahukas ka autotööstus, kus 20% uue auto hinnast moodustavad teadus- ja arendustegevuse kulud. Seega ka autotööstus on väga teadus- ja arendustegevusmahukas. Paraku kumbki kahest suurest tööstusharust, mis eeldavad väga paljusid doktorikraadiga inimesi ning suuri teadus- ja arendustegevuse investeeringuid, Eestis arenenud ei ole. Näiteks metsa- ja puidutööstuse ülemaailmne teadus- ja arendustegevuse tase jääb autotööstuse omale tublisti alla. Kui autotööstuses kulub uue toote väljatöötamisel 20% vajalikest sum-

madest teadus- ja arendustegevusele, siis met-sa- ja puidutööstuses 1%.

Eestis käib elav teadus- ja arendustegevus info-kommunikatsioonitehnoloogia valdkon-nas, samuti elektroonikatööstuses. Olgu mee-nutatud, et kunagi, kui Elcoteq alustas Eestis tegevust, oli see puhas komplekteerimisette-võte, kus töötajatelt kuigi kõrget kvalifikat-siooni ei eeldatud. Aga praegu on Elcoteqis kolmandik töötajatest kõrgema haridusega in-senerid. Seega, arenemisruumi on Eesti ettevõt-tetel teadus- ja arendustegevuse vallas veel küll ja küll.

Aseesimees Keit Pentus

Jüri Tamm, palun!

Jüri Tamm

Austatud peaminister! Te mainisite oma kõnes Martinsoni-Viigi raportit. Ma olen ka sellega tutvunud ja piisavalt informeeritud. Samuti olen ma lugenud selle lähteülesannet. Minu küsimus puudutab aga teadus- ja aren-dustegevust majandusteaduse seisukohast läh-tudes. Mind huvitab, miks palusite selle telli-mistöõ teha nendel isikudel, aga mitte näiteks Tartu Ülikooli majandusteadlastel. Va-he nende arvamustes on päris suur. Hiljuti oli võimalik tutvuda ka Tartu Ülikooli teadlaste visiooniga. Nemad on positsioneerinud hoopis teised valikud: Eesti peaks olema orienteeritud rohkem sihtturgudele, majandus peaks olema mingitele valdkondadele rohkem fokuseeritud. Kuidas seda kokku pookida või kokku siduda?

Andrus Ansip

Mida rohkem erinevaid arvamusi, seda parem ühiskonnale. Kui debateerijad on kursis võimalikult paljude erinevate aspektidega, siis on kergem valikuid teha. Ma olen väga tänulik Allan Martinsonile ja Linnar Viigile, et nad vabatahtlikult ja entusiastlikult olid nõus sellist ülevaadet koostama. Nad küsitlesid 50 Eesti edukalt tegutsevat ettevõtjat ja nende küsit-luste põhjal nad omad ettepanekud, omad sei-sukohad kujundasidki. Kuid mis puutub siht-turgudesse, siis ma arvan, et seesama temaatika on oluline olnud ka härradele Viigile ja Martinsonile. Nemadki leiavad, et Eesti peaks enam panustama meie põhilistele sihtturgu-dele, ja need on Soome ja Rootsi. Ka mina olen veendunud, et Eesti ettevõtjate jaoks peab

jääma põhiliseks sihtturuks Euroopa Liit. Prae-gu läheb 70% meie eksporttoodangust Euroo-pa Liitu. See on kõige maksejõulisem turg maailmas. See on 500 miljoni kliendiga väga suur turg ja me oleme sellel Euroopa Liidu turul vägagi konkurentsivõimelised. Meil ei ole mitte mingisugust mõtet praegu hüljata seda turgu, kus me oleme seni väga hästi hak-kama saanud ja kuhu eksportimise maht kii-resti kasvab. Ei maksa langetada uisapäisa mingit otsust pöörduda hoopis itta või kuhugi veel kaugemale. Me saaksime ka oma kõige olulisematel sihtturgudel Soomes ja Rootsis rohkem ära teha. Me oleme praegu riigina esindatud põhiliselt pealinnades ja ka EAS on põhiliselt esindatud naaberriikide pealinnades. Tegelikult peaksime mõtlema ka sellele, kui-das tegutseda Göteborgis, Malmös ja teistes Rootsi linnades, et veelgi tihendada meie niigi väga häid majandussuhteid Rootsi-ga. Sama kehtib Soome kohta.

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Lugupeetud peaminister! Eestis on tehtud väga palju küsitlusi ja analüüse, aga mulle ei meenu praegu, et oleks tehtud teaduslikke uuringuid, mis käsitleksid ühiskonda. Kas te saate niisuguseid näiteid tuua või on Vabariigi Valitsus praegu midagi tellinud või tellimas? Seda enam, et üks majanduskriis hakkab küll läbi saama, aga teatavasti majandus on tsük-liline, tõusudele järgnevad mõõnad. Kuidas me saaksime mõõnadeks paremini valmistuda ning ära hoida järgmiste kriiside väga hulle tagajärgi?

Andrus Ansip

Ma küll ei ole nõus hinnanguga, et meil on vähe uuringuid, mis käsitlevad ühiskonda. Ka siin Riigikogu saalis on olnud avalik debatt Eesti inimarengu aruande üle ja mis see inim-arengu aruanne ikka muu kui teaduslike artik-rite kogum on. Ja kõik need teaduslikud artik-olid käsitlevad Eesti ühiskonda. Teades suundu-musi, teades trende, on võimalik neid trende kas toetada, kui me neid soovime, või siis neid muuta, kui me neid suundumusi ei soovi. Aga kogu Eesti sotsiaalteadus ja majandusteadus ei ole sugugi koondatud ainult Eesti inimarengu

aruandesse. Teaduslikke töid, mis käsitlevad Eesti ühiskonda nii sotsiaalsest kui ka majanduslikust aspektist, on tegelikult üksjagu tehtud ja tehakse ka edaspidi.

Mulle on tihti ette heidetud, et ma kasutan oma esinemistes liiga palju statistilisi andmeid, aga ma ei kavatsegi ennast selles osas muuta. Minu meelest on õige lähtuda otsuste kavandamisel teadmistest ja kui me püüdleme teadmispõhise ühiskonna poole, siis minu meelest ei tohiks kellelegi ette heita statistikale tuginemist.

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea peaminister! Eri aegadel on olnud arutamise all ka plaan kutsuda meie doktorite tootmise võime kasvatamiseks Eestis loodavatesse soodsatesse oludesse õpetlasi mujalt – oma töödega, oma projektiplaanidega ja oma hangitud rahastustega. Mis sellest, ma ei oskagi öelda, kas plaanist või plaanikavast või mõttest, mida ma olen neljal või viiel korral erinevalt poolt kuulnud, saanud on? Kas paremate aegade tulekul selline õpetlaste lisaks kutsumine doktorite meisterdamiseks võiks käivituda või mitte?

Andrus Ansip

Niisugune koostöö ja avatus – see on praegu olemas. Ma ei suuda peast täpseid protsente meenutada, aga ma ütlesin, et meie doktorikoolides moodustavad 80% Soome doktorandid ja ka Soome õppejõud. Meie doktorikoolid on täiesti rahvusvahelised ja ma usun, et ainult oma jõududega me hakkama ei saakski. Vähemalt tulemus, mille me siis saavutaksime, ei oleks see, mida me taotleme. Me tahaksime ikkagi, et meie doktorikraadiga inimesed oleksid konkurentsivõimelised kogu maailmas. Ja vahendid on põhiliselt tulnud Euroopa Liidu fondidest. Piinlik öelda, aga mulle tundub, et raha on praegu isegi piisavalt. Ei ole väga palju selliseid valdkondi, kus rahvusvahelistumiseks ettenähtud summad on päris arvestatavad, aga see on üks nendest valdkondadest. Ka ülikoolidelt ja teadlastelt pole väga palju kurtmist kuulda olnud. Loomulikult, doktorantide sissetulekuid tuleks kindlasti

suurendada, aga need nendest vahenditest ei olene.

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Leino Mägi!

Leino Mägi

Härra peaminister! Te ütlesite oma ettekandes, et ennekõike oleneb meie edukus ettevõtjatest. Eelmisel nädalal Tallinnas toimunud esinduslikul majanduskonverentsil kinnitasid üsna mitmed ettevõtjad, et meie ülikoolid toodavad kaadrit, keda neil vaja pole. Mis te arvate, kes peaks seda koordineerima? Kuidas me saaksime sellest üle ja jõuaksime selleni, et meie ülikoolid hakkavad tootma neid spetsialiste, keda meie ettevõtjad väga vajavad?

Andrus Ansip

Küllap ei ole olemas sellist riiki, kus ettevõtjad ei kurdaks selle üle, et neil just seda vajalikku inimest – vajaliku kvalifikatsiooniga, vajalike oskustega – ei ole. Loomulikult on väga lihtne siis süüdistada haridussüsteemi või kitsamalt võttes kõrgharidussüsteemi. Eestis, nii nagu enamikus teistes riikides, haridust loomulikult planeeritakse. Kuid nagu igal pool maailmas, võib ka Eestis öelda, et kõige paremini näevad ühiskonna vajadusi ette need inimesed, kes peavad langetama hariduse omandamise otsuse: just noored inimesed tabavad intuitiivselt kõige paremini, missuguseid elukutseid maailmas tulevikus vaja läheb. See on järjekordne väga-väga pikka aega kestnud debatt, mis ilmselt ei lõpe mitte kunagi ja mille keskmes on küsimus sellest, mis on riigi ülesanne. Kas riigi ülesanne on valmistada ette kvalifitseeritud tööjõudu oma rahvamajandusele või on riigi ülesanne anda oma noortele inimestele maailma parim haridus, millega nad saavad hakkama ükskõik kus, ükskõik missuguses tipphaiglas või tipplaboratooriumis? Tavaliselt on nendes debattides jõutud arusaamisele, et riigi eesmärk ei ole toota tööstusele kolmandas vahetuses vajalikku tööjõudu, vaid anda noortele inimestele võimalikult hea haridus. Teadupärast kõige suurem varandus on see, mille inimene kahe kõrva vahel suudab ära kanda. Ja kui seda varandust jätkub, siis inimene ei jää kunagi hätta.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud peaminister! Te ütlesite, et kõrgepalgaliste töökohtade arv on suurenenud ja minu meelest on see igati tervitatav. Nüüd aga küsimus: millisest kuupalgast alates peetakse töökohta kõrgepalgaliseks? Ja milline on nende kõrgepalgaliste töökohtade arvu ja üldse töökohtade arvu suhe?

Andrus Ansip

Põhiliselt ma pöörasin muidugi tähelepanu sellele, et suuremat lisandväärtust loovate töökohtade arv on Eestis kiiresti suurenenud. Kõige suurem on see kasv olnud just elektroonikaseadmete tootmises. Tööstustootmisalad on liigitatud suuremat, keskmist ja väikest lisandväärtust loovateks. Eestis on väga selge suund suuremat lisandväärtust loovate ettevõtete tootmismahude kasvule ja loomulikult käivad suurema lisandväärtusega kaasas kõrgemad palgad. Me ei saa praegu teha lõplikke järeldusi, et struktuurimuutused majanduses on juba toimunud. Teatavasti tööpuudus Eestis on endiselt väga suur. Registreeritud töötuse tase on praegu 10,3%, märtsis oli see veel kõrgem – 14,6%. See on küllalt olulisel määral langenud, kuid me teame, et see jääb suhteliselt kõrgele tasemele veel üsna pikaks ajaks, sest meie majanduse struktuursed probleemid ei kao ruttu. Lihtsustatult öeldes: endised ehitajad, kes praegu on töötud, peavad leidma omale uue töökoha.

Praegu me oleme staadiumis, kus suuremat lisandväärtust loovates sektorites on tootmismahud märksa kasvanud, väiksemat lisandväärtust loovates sektorites aga märksa vähenenud, võrreldes näiteks kriisieelse 2005. aasta tasemega. Kui pärast kriisi lõppu kõik endised ehitajad läheksid tagasi ehitusele, siis tuleks meil paraku tunnistada, et olulisi struktuurimuutusi majanduses ei olegi toimunud. Ma pean seda äärmiselt vähetõenäoliseks.

Aseesimees Keit Pentus

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Lugupeetud peaminister! Ma kasutan võimalust natuke edasi arendada Marek Strand-

bergi küsimust välisteadlaste kaasamise kohta Eesti ülikoolidesse. Selge see, et teadlaste ja õppejõudude sissetoomine rikastab valdkondi ja lisab mitmekesisust. Teisalt me mõistame ka seda, et see märksa tihendab konkurentsi tegevusaladel ning õppejõudude ja teadussuundade vahel, seda isegi juhul, kui vahendid ülalpidamiseks on olemas. Milliseks te peate praegu ülikoolide avatust välisõppejõudude tulekule ja sellega kaasneva konkurentsi n-ö tervist.

Andrus Ansip

Meie ülikoolid deklareerivad avatust ja ka vormiliselt nad on avatud. Ma sain täna andmed 2010. ja 2011. aasta kohta, mis kajastavad välisüliõpilaste arvu Eesti ülikoolides. See arv on praegu 1315 ja see on kasvanud küllalt kiiresti. 2005–2006 oli see alles 872. Kasv on olnud järjepidev. Samas, kui me teame, et Eesti üliõpilasi õpib väljaspool Eestit umbes 5000, siis see 1315 ei tundu sugugi suur arv. Välisdoktorantide arv Eesti ülikoolides on ka väga kiiresti kasvanud. 2010/11. õppeaastal on meil 178 välisdoktoranti, 2005/06. õppeaastal aga ainult 56. Tagasiminekut pole mitte ühelgi aastal olnud. Kõikidel aastatel on järjepidevalt välisdoktorantide arv Eesti ülikoolides kasvanud. Ning ka välisõppejõududele on Eesti ülikoolid kindlasti avatud.

Kuid avatuse puhul on oluline ka maine ning hariduse ja teaduse kvaliteet. Teaduse kvaliteet ehk teaduspublikatsioonide arv, samuti kvantiteet on Eestis teinud päris häid edusamme. Eesti teaduskorraldust on toodud eeskujuks ka teistele riikidele. Kuid, nagu juba varem öeldud, kulub veel jupp aega, enne kui me Soomele ja Rootsile järele jõuame. Headesse, mainekatesse ülikoolidesse on nii õppejõudude kui ka üliõpilaste järjekord pikk. Maine kujundamine nõuab aastaid. Üks osa mainest on ajalugu, mis Tartu Ülikoolil on kindlasti väga soliidne. Teine osa mainest on maailmatasemel publikatsioonid, avastused, patendid. Selles osas saame praegu rääkida väga positiivsetest trendidest, aga samast tasemest maailma juhtivate ülikoolidega kahjuks me rääkida ei saa. Samas ma ei taha praegu öelda seda, et me peaksime oma trende muutma. Trendid on head, suundumused on head, me peaksime jätkama samas vaimus. Meil – Riigikogul, tulevastel valitsustel – ei tohiks kannatus mingil juhul katkeda. Me ei tohiks öelda,

et 6,7% sisemajanduse kogutoodangust haridusele on liiga palju. Seda me ei tohiks endale kindlasti lubada. Väike riik peabki võrreldes sisemajanduse kogutoodanguga investeerima haridusse märksa suurema osa, kui seda teevad suured riigid.

Aseesimees Keit Pentus

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Minu küsimus on üht serva pidi, hea peaminister, seotud statistikavaldkonnaga. Maailmas üldiselt peetakse statistikat teadus- ja arendustegevuse intensiivsuse kohta eri tööstusharudes. Teie enda näide oli autotööstuse kohta. Samas te oma ettekandes rääkisite ka raha efektiivsemast kasutamisest. Minu küsimus on: kas meil Eestis on olemas asjaomane statistika teadus- ja arendustegevuse kohta eri majandusvaldkondades. Kui ei ole, siis kas see statistika oleks meile vajalik? Kolleeg Ergma küsimusele vastates te puudutasite metsatööstust, IKT valdkonda, ja farmaatsiat. Aga milline on teie arvamus?

Andrus Ansip

Me räägime umbes 300 ettevõttest, kes arvestatavas ulatuses teadus- ja arendustegevusega tegelevad. Neid 300 ettevõtet väga palju grupeerida ei ole mõtet. Meie telekommunikatsiooniettevõtted ja pangandus on põhilised teadus- ja arendustegevusega tegelejad, energeetika ka, ülejäänud juba märksa väiksemas ulatuses. Ülemaailmsed suundumused, proportsioonid, intensiivsuse tasemed – need on kohaldatavad ka Eesti eri sektoritele. Ega siin uusi avastusi teha võimalik ei ole. Metsa- ja puidutööstus jääb metsa- ja puidutööstuseks, autotööstus jääb autotööstuseks. Kui tooted peavad olema konkurentsivõimelised maailmaturul – aga seda nad tänapäeval liberaalse majanduse tingimustes peavad olema –, siis ka teadus- ja arendustegevuse kulutuste osatähtsus tootearenduses peab vastama enam-vähem maailmatasemele.

Statistika on olemas, aga statistika on teatud puudustega. Ma ei taha kuidagi meie Statistikaameti tööd kahtluse alla seada, nemad teevad oma tööd hästi ja kõige paremas äranägemises. Aga me teame maailmapraktikast seda, et nendes riikides, kus on mingil ajal

antud maksusoodustusi või dotatsioone lihtsalt teadus- ja arendustegevusele selle põhjal, et ettevõtted on deklareerinud, et nad tegelevad teadus- ja arendustegevusega, on hakanud õige kiiresti teadus- ja arendustegevuse investeringute mahud kasvama. Isegi siis, kui mõnes riigis on need riiklikud toetused kui ebaefektiivsed ära lõpetatud, on teadus- ja arendustegevuse kulutuste tase, mida mõeldavad ka statistikaametid, endiselt kõrgeks jäänud. Selliseid teatud hälbeid eri riikide statistilistes andmetes on mitmed asjatundjad täheldanud.

Ka Eestis on paljud väga otseselt teadus- ja arendustegevusena käsitatavad investeeringud Statistikaameti vaateväljast kõrvale jäänud, sest ettevõtete juhid pole pidanud vajalikuks oma teatud tegevust teadus- ja arendustegevusena deklareerida. Neil lihtsalt ei ole olnud mitte mingisugust rahalist või üldse majanduslikku huvi seda teha.

Mõnda aega tagasi näiteks oli Eestis küllalt suur debatt ravimiuuringutega seotud teadus- ja arendustegevuse investeeringute käsitlemise statistika üle. Sõrmede peal kokku lugeses võis järeldada seda, et Eestis tegutsevate farmaatsiaettevõtete esindajad kulutavad teadus- ja arendustegevuseks märksa rohkem, kui Statistikaamet näitas. Praeguseks on minu teada see puudus kõrvaldatud. Statistikaamet on olnud küllalt aktiivne ja loonud ka otsekontakte nende ettevõtetega, kelle puhul nad eeldavad, et nad kindlasti teadus- ja arendustegevusega tegelevad, kuid kelle aruannetest see kuidagi ei nähtu. Mitte ühegi riigi statistika ei ole laitmatu. Selles hinnangus puudub vähimgi etteheide meie Statistikaametile. Meie Statistikaamet on minu hinnangul oma tööd väga hästi teinud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimus Mari-Ann Kelamilt, palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Ma võtan kinni sellest heast ütlusest, et kõige suurem vara on see, mis me jõuame oma kahe kõrva vahel endaga kaasas kanda. Minu meelest väga õige tähelepanek! Olen lugenud viimasel ajal väga palju ilmunud küüditamise ja Siberi elu üle elanud inimeste mälestusi. Nende kannatustest lugeses selgub, et kõige paremini elasid selle üle inimesed, kes oskasid midagi. Kellel olid kas siis keeletead-

mised või kes oskaskid midagi praktilist teha – juukseid lõigata või õmmelda või asju parandada või olid head muusikud või midagi muud. Kuidas me saame selle arusaamise paremini oma rahvani, oma noorteni viia, et iga asi, mis nad õpivad, võib kasuks tulla? Et nii praktilises kui ka filosoofilises mõttes on õppimine ja haridus eluliselt tähtis, eriti ekstreemsetes olukordades, aga see võib inimesel aidata ka normaalsetes oludes toime tulla.

Andrus Ansip

Suures plaanis me ei peaks endale väga palju etteheiteid tegema. Kui vaadata kas või ÜRO inimarengu aruannet, siis hariduse järgi on Eesti maailmas kaheksandal kohal. Arvestatud on põhiliselt õppimiseks kulutatud aastaid, aga ka see näitab midagi. Olla ÜRO inimarengu aruandes hariduses maailmas kaheksandal kohal – see on päris suur tunnustus. Haridus parandabki tublisti Eesti üldkohta inimarengu aruandes.

Täna on see päev, kus kella 12 ajal tehakse teatavaks OECD uued PISA uuringu tulemused. Seekord uuriti funktsionaalset kirjaoskust. Ma ei ole selle uuringuga veel tuttav, üle maailma tehakse see alles kell 12 teatavaks. Aga ma millegipärast oletan, et nii nagu möödunud kord, peaksime ka praegu olema võrreldavate riikide hulgas päris heal kohal. Ma usun, et nii nagu möödunud kord – jätame loodusteadused, kus me olime Soome järel teised, kõrvale –, esimese veerandi hulka me ikkagi ka sel korral võrreldavate riikide hulgas kvalifitseerume. Ja tunnistagem: need riigid ei ole mitte kõik maailmas eksisteerivad riigid, vaid kõrgelt arenenud riigid, kellega PISA uuringus Eestit võrreldakse.

Aga ma olen teie kriitilise suhtumisega nõus. Teatavasti Eestis on väga suur kõrgharidusega inimeste osatähtsus, aga samas on meil ka kolmandik töötajaid, kellel puudub igasugune professionaalne ettevalmistus. Just nende inimestega peab riik praegu kõige enamal määral tegelema, sest ka meie praegused töötute uuringud kinnitavad seda, et kõige paremini saavad ka kriisi ajal hakkama kõrgema haridusega inimesed. Mida madalam haridustase, seda kehvemini inimesed eluga hakkama saavad, seda raskem on neil endile tööd leida.

Me oleme viimase kolme aasta jooksul sisuliselt kahekordistanud elukestvas õppes aasta

jooksul osalevate inimeste arvu. Kunagi oli see näitaja 6–6,5%, praegu on 12–13%. Tähendab, meil on 12–13% tööealisi inimesi, kes osalevad aasta jooksul elukestvas õppes. Me justkui võiksime isegi rahul olla, et oleme suutnud elukestvas õppes osalejate arvu kiiresti kahekordistada, aga paraku see meie 12% ei kannata võrdlust välja ei Soome, Rootsi ega Taani näitajaga. Minu meelest on just need riigid, kellega me ennast võrdlema peame. Seega kindlasti peame teadus- ja arendustegevuse kõrval tegelema ka täiendusõppega, elukestva õppega.

Aseesimees Keit Pentus

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Austatud peaminister! Haridus on, nagu me kõik teame, väga tähtis. Kuid tähtis on ka see, mis erialasid me õpime. Teie kõnes tuli välja üks sõnapaar, mida ma pole enne tähele pannud: teadlased ja insenerid tulid ühes kontekstis koos välja. Minu küsimus on järgmine. Hiljuti nägin ühte dokumentaalfilmi Saudi Araabiast, kust selgus, et araablased panustavad väga palju IT- ja insenerihariduse peale. Nad ütlevat, et nad ei ole veel nii rikkad, et pehmeid erialasid õpetada. Soomes moodustab 26% antavast kõrgharidusest inseneriõpe, Eestis 6–7%. Milline on teie seisukoht, kui suure osakaaluga võiks Eestis olla inseneri baasharidus?

Andrus Ansip

Eks see sõltu ka noorte inimeste kutsevalikust ja nende otsustest. Sellest on palju räägitud, et Eestis võiks olla märksa rohkem inseneri, aga siis on vastu küsitud: kus nad endale rakendust leiavad? Eks need asjad pea käsi käes käima. Teadlased ja insenerid, kellest mina kõnelesin, on rahvusvahelise metoodika järgi inseneriks või teadlaseks kvalifitseeruvad inimesed. Kui vaadata, kui palju Eestis on täistööajaga töötavaid teadlasi ja inseneri 1000 tööga hõivatu kohta, siis see arv on pidevalt kasvanud. Praegu on meil 7,24 täistööajaga töötavat teadlast ja inseneri 1000 tööga hõivatu kohta. Teie nimetatud inseneride arvust jääb see kümme korda maha. Aga aastal 2000 oli see näitaja 4,66 – seega on kasv olnud suhteliselt hea ja järjepidev. Me hakkame juba

võrdlust teiste riikidaga – ma mõtlen teiste riikide all muidugi meie põhjanaabreid – välja kannatama, ehkki me jääme nendest veel pisut maha. Aga see mahajäämine pole mõõdetav kümnetes kordades, nagu teie nimetasite.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud peaminister, küsimused on sedakorda otsa saanud. Suur aitäh ettekande eest ja küsimustele vastamise eest! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste käigus saavad sõna ainult fraktsioonide esindajad. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja. Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Auväärt istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Me ilmselt vastame kõik jaatavalt küsimusele, kas tahame Eesti rahva elujärje paranemist, olgu selle väljenduseks senisest kõrgema palgaga töökohad või hea haridus meie lastele, mis tagab meile tulevikus parema kaitstuse töötuse eest jaervislikuma ning õnnelikuma elu.

Elukvaliteedi tõus on lahutamatu seotud SKT suurendamisega. Tõenäosus, et meil siin Eestis diivanist naftat purskama hakkab või leiame Eestimaal uusi loodusvarasid, on nullilähedane. Meie tee on muutuda arenenud tehnoloogiaga riigiks – peame seda endale pidevalt kordama ja pingutama võetud sihtide nimel.

Peaministri ülevaates korratakse tõdemust, et oleme riigina järjekindlalt panustanud oma konkurentsivõime suurendamisse. Seos innovaatilise aktiivsuse, teadus- ja arendustegevuse intensiivsuse ja riigi konkurentsivõime vahel on ilmne. Mida sihikindlamalt me liigume valitud suunal, seda enam peame pöörama tähelepanu raha kasutamise efektiivsusele, sest teadus- ja arendustegevuseks eraldatud summade tase võrreldes SKT-ga on meil Euroopa mastaabis juba arvestatav näitaja. Me peame looma head tingimused oma teadustippudele, aga saama samas suunata ka noori teadlasekarjääri juurde.

Kuigi innovatiivse, teadusmahuka majanduse korral on olulised nii ideed kui ka infrastruktuur, vabandust – taristu, on meie esmane rõhuasetus ikkagi inimkapitalil. Andekate ja töökate noorte juurde tõmbamine teadlaste hulka ning kõrghariduse rahvusvahelistumine

on meie jaoks kesksed teemad. Nende teemadega tegelemise eeldus aga on ikkagi meie motiveeritud noorte juurdepääs kõrgharidusele ning ka see, et pakutavate teadmiste ja oskuste sisu vastaks tänapäeva väljakutsetele.

Teadus- ja arendustegevuse ning kõrghariduse täpsem ja efektiivsem rahastamine, ülikoolide autonoomia on eelduseks keskkonnale, kus saab teaduslik mõte vabalt areneda. Seda kummastavam oli eile kuulata siin saalis küsimusi, mis olid seotud ülikooli otsusega oma allasutuse tegevuse jätkamise kohta. Meie ülesanne on muuta õigusruum, milles tegutsevad meie teadlased ja teadusasutused, kaasaegsemaks. Lähinädalatel on Riigikogu pädevuses otsustada, kas uus Tartu Ülikooli seadus ja teadusarenduse korralduse seadus loovad vajaliku keskkonna ja tingimused uutele väljakutsetele vastamiseks.

Meie eesmärgiks on jäänud jõuda teadus- ja arendustegevuse rahastamisel ikkagi 3%-ni sisemajanduse kogutoodangust. Samas peab isiksusekeskne teaduse rahastamine asenduma konkurentsikesksega. Rahastamine sõltugu ikkagi eelkõige teadustulemustest, mitte olemasolevate teadlaste arvust. Meie mureks on luua teadlastele soodsad võimalused rahvusvaheliste teaduskeskuste töös osalemiseks. Teadusarendustegevusele loob tugeva põhja kõrgharidus, mis on rahvusvahelisele konkurentsile avatud ja samas selles ruumis ka edukas.

Reformierakond soovib, et kõrghariduse saaksid omandada kõik noored, olenemata oma varanduslikust taustast, ja et doktoriõpet väärtustataks praegusest märksa suuremate stipendiumidega. Me soovime põhjalasse löinunud, kõrgtehnoloogiale tugineva majandusega riiki! Sellel teel on teadus- ja arendustegevusse panustamine hädavajalik ja samas ka prioriteetne suund meie kõigi jaoks! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Isamaa ja Res Publica Liidu esindajana palun Riigikogu kõnetooli Mart Laari!

Mart Laar

Austatud juhataja! Austatud peaminister! Kõigepealt ka mina tahaksin tänada ettekande eest, mida me kuulsime! On oluline, et me mitte just liiga suures koosseisus, aga ikkagi sellele küsimusele väga tõsist tähelepanu pöörame. Kui me tahame rääkida Eesti majanduse

uuest, kiiremast kasvust, siis me teame ju kõik, et tänapäeva maailmas saab see sisuliselt tugineda teadmismahukale tootmisele. Ja selle arendamiseks peame samme astuma just teadus- ja arendustegevuse vallas.

Minu meelest on väga positiivne, et ka rasketel kriisiaastatel on sellest Eestis aru saadud. Kui me vaatame valusaid kärpeid ja kokkutõmbamisi, mida me oleme teinud, siis on selgelt näha, et teadus- ja arendustegevus jäi ka nendel aegadel valitsuse jaoks prioriteetseks alaks, mida arendati, mida sellisel kombel ei lõigatud nagu mitmeid teisi alasid. Ma arvan, et see on hea sõnum nii meile kõigile siin Eestis kui ka Eestist väljapoole. Jah, osa nendest toetustest olid ka haridus- ja teadussummadest tulevad investeeringud, kuid nagu eelkõneleja juba ütles, on tegelikult olulisimad tõepoolest inimesed.

Tähtis on ka teine tegur: koostöö, eriti riigi ja ettevõtjate koostöö. Riigi tasandil oleme suutnud panustamisega jõudsalt edasi liikuda. Ent kui me tahame teadus- ja arendustegevuse viia nõutavale rahastamise tasemele, et olla Euroopas konkurentsivõimelised, siis on selge, et see on võimalik ainult koostöös ettevõtlusega ja sellesama teadmismahuka tootmise kaudu, millest jutt on olnud.

Et meie majandust arendada, on kõik need muutused, mis on ette võetud meie haridussüsteemis, sealhulgas kõrgharidussüsteemis, väga olulised olnud. Kui pidevat järelkasvu ei ole, siis jääb ka teadus- ja arendustegevus lihtsalt kängu.

Sellel teel on mitu vajalikku sammu hiljuti astunud. Riigikogus küll vaieldud, aga minu meelest väga õige otsusega taastati matemaatika riigieksam. Suunda andvana on see samm väga oluline, et mitte ainult sõnades, vaid ka tegelikkuses rõhutada reaalinete tähtsust ja noori rohkem neid õppima suunata. On ju paljudest analüüsist teada, et väga teadmismahuka IKT sektori suur probleem on juba praegu kvalifitseeritud kaadri vähesus, kõrgharidusega spetsialistide vähesus. Tuhande spetsialisti juurdetulek annaks 30 miljonit eurot lisandväärtust. See on kindlasti ala, millele me kõrghariduses peame tähelepanu pöörama.

Ka tuleb hakkama saada küsimustega, mis on teaduses seotud meie doktoriõppe probleemidega, aga ka sellega, et kõrgkoolides on väljalangemus väga suur, eriti just reaallaladel.

See on ka üks põhjus paljude seas, mis pärast meil kõrgharidusega eksperte tunduvat vähem on, kui meie majandus ja tihtipeale ka teadus vajab.

Ka eelkõneleja nentis, et Eesti ei ole nii suur riik, et me saaksime endale lubada luksust mitte anda võimetele vastavat haridust mõnele noorele sellepärast, et tal ei ole selleks raha. Igaüks, kellel on võimed, peab saama Eestis õppida. Seepärast on üleminek tasuta kõrgharidusele, üliõpilasele õppemaksuta kõrgharidusele meile kaugemas perspektiivis äärmiselt oluline. Ilma selleta me ei saavuta läbimurret ka teadus- ja arendustegevuses. Selles suhtes liigub Eesti minu meelest praegu õiges suunas, õigel teel, ja jääb üle ainult kõikidele tegijatele edasiliikumiseks jõudu soovida. Aitäh!

Asesimees Keit Pentus

Erakonna Eestimaa Rohelised esindajana palun Riigikogu kõnetooli Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Kaugemas ja tegelikult ka lähemas tulevikus on kaasaegsele teadmisele põhinev haridus – sealhulgas kõrgharidus – ja teadus ainuke võimalus üldse, millisel moel välja tulla majanduslikust kiviajast, kus Eesti, otsustades sellesama teadmismahukate tegevuste väikese osakaalu järgi, mõnes mõttes on juba pikka aega olnud. Ma ei väida, et me oleme täielikult majanduslikus kiviajas, kus teadus- ja teadmismahuka tegevuse osakaal on väike, kuid uute lahenduste loojana, nagu ka väga paljude uute lahenduste kasutusse võtjana ei ole me kindlasti olnud kõige kiiremad ja kõige ajakohasemad.

Just seetõttu oleme ka meie seda meelt, et mida lihtsam on andekatel ja võimekatel töötajatel inimestel kõrgharidust saada ja mida vähem me räägime kõrgharidusest kui investeeringust ja mida rohkem me mõistame seda kui kultuuri loomulikku osa, seda kiiremini tekivad ka siirded majandusse. Oleme sügavalt veendunud, et peamine, mis me lähimate aastate jooksul peame saavutama, on teadmismahuka majanduse kallal, ümber ja sees – võtke, kuidas soovite – sihikindlalt tegutsedes kasvatada ennekõike meie tööviljakust ja ka konkurentsivõimet, just nimelt pakkumaks uusi lahendusi kogu maailmale.

Konkurentsivõime suurendamise seisukohalt hakkab ilmselt maksukeskkond ja maksukeskkonna ülesehitus teisejärguliseks jääma. Esmajärguline on ennekõike oskus teha investeeringuid nii lähemas kui kaugemas perspektiivis – kuidas nüüd öeldagi? – õigetesse kohtadesse. Neid õigeid kohti on maailmas mõeldukalt ja need on väga selgelt keskendunud ühtpidi just nimelt keskkonnale ja energeetikaküsimustele, teistpidi aga kõigele sellele, mis võiks väga kauges perspektiivis meile pakkuda mingeid uusi arusaamu elu või universumi ehituse kohta. Kõiges selles me õnneks n-ö alusteaduse edendajatena moel või teisel ka osaleme.

Teadmiste-, sealhulgas tehnoloogiateadmiste rohkus on hädavajalik selleks, et keskkonna- ja energiaküsimustes kaasa rääkida ja teha juba täna Eestis tuleviku seisukohalt õigeid otsuseid. Kui me sihikindlalt tööviljakust ei suuda kasvatada, siis pole meil alust mitte millelegi loota, olenemata sellest, kas me hoiame makse kõrgel või madalal. Kui on loodud eeldused selleks, et tööviljakust kasvatada, on põhimõtteliselt maitseküsimus, millisel moel makse koguda. Me oleme raudselt seda meelt, et tööviljakuse kasv, kogu tulevikku suunatud tegevus peab olema läbi mõeldud, silmas pidades just eesmärki ennekõike maksustada ja pidurdada maksumehhanismidega niisuguseid tegevusi, mis meilt tuleviku ära võtavad. See on veelkordne argument mehhanismide kasuks, millega maksustatakse ressurside massilist kasutamist.

Nii et haridus ja teadus kui tööviljakuse sihipärase kasvatamise ainsad nähtavad teed on ka meile mõistetavad. Me soovime, et selline suund Eestis kosuks, et Eesti muutuks teaduse ja viljaka loomingu mõttes avatumaks ja tolereerivamaks, kui ta siiani olnud on. Me ei soovi, et korduks Walter Zappi juhtum – tema pidi leiutajana pool Euroopat läbi rändama, et oma väiksele fotoaparaadile turgu ja kasutust leida. Hoiame Zappid elus Eestis, nii et nad ei peaks ära minema! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni esindajana palun Riigikogu kõnetooli Rein Ratase!

Rein Ratas

Austatud juhataja! Auväärt peaminister! Hea Riigikogu! Teie, härra peaminister, olles riigi Teadus- ja Arendusnõukogu esimees, olete seega ühtlasi Eesti kõrgeim teadusjuht. Lubage teid tänada selle sisutiheda ja üliväga optimistliku ettekande eest meie teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning teie juhitava valitsuse suundumusest selles valdkonnas! Ootasin siiski teie ettekandest mõnevõrra rohkem, ka probleemset, sest vaevalt teil kui valitsusjuhil ja teie juhitalval valitsusel tõsiseid muresid ei ole. Küllap neid on ja kellega neid ikka jagada kui mitte Riigikoguga ka siis, kui tegu on nii tähtsa sektoriga, mida täna arutatakse.

Paarkümmend aastat tagasi olid mitmed tuntud nimega inimesed Eestis seda meelt, et meie tubli teadus toob meid välja ka lootusetutest olukordadest. Usk teadusesse oli kõva ja ega ta praegugi kuigi nõrguke ole. Ikka ja jälle me kordame, et innovatsioon on majanduselu edukuse võti. Samas ei tule innovatsioon ju kuskilt mujalt kui teadus- ja arendustegevusest. Selles sektoris sünnivad uued teadmised, sealt tuleneb nende rakendamine majandustegevuses, ärgitades majanduskasvu ja luues kõrget kvalifikatsiooni nõudvaid töökohti.

Teatavasti on Euroopa Liit seadnud eesmärgi viia teadus- ja arendustegevuse rahastamine 3%-ni SKT-st. Meie oma teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonistrateegias "Teadmistepõhine Eesti" on seatud eesmärgiks viia avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse osakaal aastaks 2013 kuni 1,3%-ni. Teie ettekandest, härra peaminister, selgus, et oleme selle tasandi ületanud ja jõudnud juba 1,42%-ni SKT-st. Euroopa Liit on teatavasti võtnud eesmärgiks, et SKT-st 3%-lise osakaalu juures peaksid avaliku sektori kulutused moodustama 1% ja erasektori omad 2%.

Härra peaministri ettekandest me kuulsime kiidusõnu ettevõtjatele, kes rahastavad teadus- ja arendustegevust. Samas on see rahastamine vägagi tagasihoidlik. Mil moel suurendada ettevõtete panust teadus- ja arendustegevusse, see on tõsine küsimus. Jah, EAS-i kaudu jõuab raha arendustegevusse, aga mida rohkemat saaks teha, et suurendada ettevõtete potentsiaali arvestades nende osa teadus- ja arendustegevuses? Sellele on raske vastata. Raha-

puudus annab end nii või teisiti alati tunda ja seetõttu tuleb seda, mis on, kasutada parimal võimalikul moel. Palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaega.

Rein Ratas

Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõust ning selle seletuskirjast järeldub, et senine ülemäärane projektipõhisus siht- ja grantfinantseerimisel, pidev konkureerimine ja tulemustele orienteeritus ei soodusta stabiilse uurimiskeskonna loomist ega innusta algatama tõeliselt uendusmeelseid projekte. Soov suurendada finantseerimise stabiilsust ja järjepidevust, vältida sama projekti finantseerimist mitmest allikast, tagada projekti kõikide kulude katmine ühest allikast, suurendada doktorantide kindlustunnet ja motivatsiooni just nooremteaduri staatuse abil – see on kõik väga vajalik ja põhjendatud ning see kumab ilusasti välja ka nimetatud seaduseelnõust. Näib aga, et praegusel kujul seaduseelnõu seda kõike ei taga, pigem on oht, et probleemid võivad suurened. Niigi juba projektisarnaseks muutunud teadusteema asendamine institutsionaalse projektiga toob kardetavalt kaasa soovituga risti vastupidise tulemuse. Lisaks jälgib siis ka teadusagentuur projekti täitmist teadus- ja arendustegevuse iga-aastase aruande põhjal ning võib selle alusel finantseerimise suurust muuta või selle üldse lõpetada. Kas kõigi Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest jaotatavate riigieelarveliste summade koondamine ühe otsustusorgani, teadusagentuuri kätte ei too kaasa uusi riske ega suurenda subjektiivsust?

Aeg lendab ja Eesti elu edenemine sõltub sellest, kui hästi me ajame Eesti asja. Keskerakonna fraktsioon tunnustab seda, mida meie valitsus on teinud teadus- ja arendustegevuse vallas ning hariduse andmise hoidmisel ja edendamisel ka kriisiajal. Tahan toonitada, et me peame väga vajalikuks meie lastele ja noortele väga hea ja sealjuures tasuta hariduse andmist. Olen rääkinud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kui fraktsioonide esindajatel rohkem kõnesoove ei ole, siis annan kokkuvõtvaks kõ-

neks sõna veel kord peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Ma tänan teid kõiki kaasamõtlemise ja kaasatõetamise eest! Teadus- ja arendustegevusse investeerimine nõuab väga palju kannatlikkust, sest tulemused ei saabu homme, ei saabu järgmisel aastal ja tavaliselt ei saabu nad ka käesoleval või järgmisel valimisperiodil. Aga kui jätta teadus- ja arendustegevusse investeringud tegemata, siis võib kindel olla, et tulemusi ei saabu ka 10, 15 või 20 aasta pärast. Seetõttu ma tänan teid veel kord kannatlikkuse eest! Minu hinnangul on kõik Eesti Riigikogu koosseisud teadus- ja arendustegevuse investeringutele vajalikku tähelepanu pööranud ja Eesti riik on võimetekohaselt või isegi pisut üle oma võimete eelarvest alati eraldanud raha ka teadus- ja arendustegevuse edendamiseks.

Ma ei saa nõustuda austatud eelkõneleja väitega, et minu ettekanne oli optimistlik või isegi ülioptimistlik. Ma ei taha praegu keskenduda kriitikale, aga kordan veel kord üle puudused, millele ma oma ettekandes ja ka teie küsimustele vastates osutasin. Vahendite kasutamise efektiivsus – see on tähtis küsimus ja see muutub veelgi tähtsamaks küsimuseks tulevikus. Nagu ma juba ütlesin, meil on suur puudus doktoritest, viimase nelja aasta jooksul ei ole doktoriõppe lõpetanute arv suurenenud. Samas on meil teadus- ja arendustegevuse summad väga kiiresti kasvanud. Ja kui ma ütlesin oma ettekandes, et alati makstakse kiire kasvu puhul millelegi lõivu, siis meie puhul on teadus- ja arendustegevuses suur oht, et meie lõiv seisneb efektiivsuse vähenemises.

Efektiivsus on kohane märksõna ka haridustaristu probleemide kirjeldamisel. Me oleme investeerinud hoonetesse vägagi märkimisväärselt, aga me teame, et mitmes uurimisasutuses ja ülikoolis on meil praegu juba probleeme nende uute hoonete kasutamisega. Me oleme hooned valmis ehitanud, aga mõne telesaate vahendusel te teate, et me neid hooned, mis on maksnud kümneid ja sadu miljoneid, ei kasuta kõige paremal viisil. Seega efektiivsuse suurendamine on oluline märksõna nii hariduse, teadus- ja arendustegevuse, hoonete kui teadlaste puhul ja seda me ei tohiks tähelepanu alt jätta kõrvale ka siis, kui

me räägime siin Riigikogu saalis rahanumbri-
test.

Välistudengeid peaks Eestis kindlasti olema rohkem. Praegune tase mind ei rahulda ja ma usun, et teid ka ei rahulda. Et välistudengeid tuleks rohkem, on vaja, et meie ülikoolide rahvusvaheline maine paraneks. Ka see on aeganõudev protsess ja minu meelest praegune trend on väga hea.

Ma tahan veel võib-olla põhjendatult, võib-olla põhjendamatult väidelda Marek Strandbergi ja Jüri Tammega. Neist ühe küsimuses ja teise esinemises kõlas nagu viide, et Eesti peaks rohkem spetsialiseeruma mingitele tegevusvaldkondadele, peaks määratlema ettevõtluses prioriteetsed valdkonnad ja keskenduma nendele, mitte tegelema sellises käsitluses väheolulisega. Ma küll ei taha, et Eesti muutuks kuidagimoodi monofunktsionaalseks. Me teame, mis juhtus näiteks Iirimaa ja ka Islandi pangandusega, me teame, mis omal ajal juhtus Võhmaga. Selline spetsialiseerumine on väga ohtlik ja ma ei ole nõus nende majandusteadlastega, kes peavad edu võtmeks spetsialiseerumist mingisugustes kindlates tegevusvaldkondades.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud peaminister, teil oleks olnud võimalus küsida veel kolm minutit lisaega, aga heakene küll.

Andrus Ansip

Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan nüüd läbirääkimised. Me oleme selles Riigikogu koosseisus kuulanud istungisaalis ülevaadet teadus- ja arendustegevuse kohta kord aastas. Tänapäev peaministri ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ja valitsuse poliitikast selles valdkonnas jääb praeguse Riigikogu koosseisu viimaseks. Suur aitäh, lugupeetud peaminister, ettekande eest! Ja tänan kõiki arutelus osalejaid!

2. Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (809 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Läheme tänase päevakorraga edasi. Eelnõu, mille juurde me nüüd asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu, tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati k.a 20. oktoobril. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli s.a 3. november kell 16. Fraktsioonid ja Riigikogu liikmed muudatusettepanekuid ei esitanud. Ühe ettepaneku komisjonipoolse muudatusettepaneku tegemiseks esitas Keskkonnaministerium ja kolm muudatusettepanekut tegi keskkonnakomisjon. Keskkonnakomisjoni 25. novembri istungil arutati muudatusettepanekuid ning otsustati esitada neli komisjoni muudatusettepanekut. Esimene neist on tehnilist laadi. Teine muudatusettepanek puudutab KIK-i nõukogu liikmete määramist. See ettepanek tuleneb vajadusest, et Rahandusministerium asutajaõiguste teostajana saaks täiel määral täita oma riigivaraseadusest tulenevaid ülesandeid ja et tal oleks praegusest suurem pädevus iseseisvalt otsustada nõukogu liikmete määramise üle. Seetõttu on ettepanek muuta seadust nii, et neli liiget nimetatakse Riigikogu keskkonnakomisjoni ettepanekul ja keskkonnaminister on sihtasutuse nõukogu liige oma ametikoha järgselt. Teised liikmed nimetab asutajaõiguste teostaja, sealhulgas kolm liiget nimetatakse keskkonnaministri ettepanekul. Samuti muudetakse seaduse teksti selliselt, et need neli inimest, kelle keskkonnakomisjon Riigikogu otsusega nõukogusse nimetab, oleksid kõik Riigikogu liikmed. Kolmas ja neljas muudatusettepanek on tehnilist laadi. Seaduse eelnõus on tehtud veel keelelisi ja tehnilisi muudatusi, mis ei muuda eelnõu sisu.

Keskkonnakomisjon otsustas teha Riigikogu juhatusel ettepaneku lõpetada keskkonna-

tasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine ja saata eelnõu kolmandale lugemisele.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi seaduseelnõu 809 muudatusettepanekud, mille sisu ettekandja ka tutvustas. Muudatusettepanekuid on kokku neli. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, ka teine, kolmas ja neljas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Seaduseelnõu 809 teine lugemine on lõppenud.

3. Kalapüügiseaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (828 SE ja 724 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kalapüügiseaduse menetlus Riigikogus on viimasel ajal üsna elav olnud ning kuna kala ja kalapüük puudutab kaudselt meid kõiki – ükskõik, kas me kohtume kalaga kuskil veesilma või kalaleti ääres –, siis ma kirjeldan natuke täpsemalt, kuidas menetlus on läinud ja mida eelnõu sisaldab.

Olukorra teeb üsna mitmekesiseks ja mõneti keeruliseks tõsiasi, et kalandusega tegelevad Eestis kaks ministrium: Keskkonnaministrium ja Põllumajandusministrium. Lisaks eristuvad ka kalapüüdjate seas selgelt kaks rühma asjahuvilisi: need on kutselised kalurid ja harrastajad. Praegu teisel lugemisel olevad eelnõud tegelevad valdavalt harrastuspüügiga, kuid on ka mõned aspektid, mis puudutavad kutselisi kalureid.

Menetlusest üldiselt rääkides pean mainima, et vahepeal oli korruga menetluses isegi kolm kalapüügiseaduse muutmise eelnõu, mille olid esitanud eri ministriumid. Nüüdseks

oli neid jäänud kaks, mis me 25. novembri istungil lõppmenetluseks ühendasime, kuna ühe väga lühikese eelnõu kohta – eelnõu 828 – ei tulnud ühtegi muudatusettepanekut ja nii me arvasime, et on otstarbekas lõpetada nende eelnõude menetlemine ühe paketina. Üldiselt tuli üsna palju muudatusettepanekuid nii riigorganitelt kui ka erasektorist ja üksikisikutelt. Sellepärast me üsna mitmel puhul kogunesime töörühmana arutama n-ö riigi ettepanekuid ning kuulasime ära ka kodanikuühendused ja kolmanda sektori, samuti üksikisikud, kes olid meile arvamusi või muudatusettepanekuid edastanud.

Lõplikult võtsime oma menetluse kokku, nagu ma mainisin, 25. novembril 2010. Vaatasime läbi rohkem kui 20 muudatusettepanekut, mille olid esitanud ministriumid, aga muudatusettepanekuid olid esitanud ka Keskerakonna fraktsioon ja sotsiaaldemokraatide fraktsioon. Ma võtan need ettepanekud temaatiliselt kokku – kuna neid oli palju, siis ma ühekaupa neid ei tutvustaks. Lihtsalt käsitlen valdkondi, millega me tegelesime, et teil selge ülevaade oleks.

Nii põnev, kui see ka ei ole, aga esimene muudatusettepanek pärast kõiki neid aastaid kalapüügiseaduse kehtimist täpsustas kala definitsiooni ja seda just nimelt kümnejalaliste kalade seas, kes on vähid ja vähilaadsed, keda ka tööstuslikult püütakse. Kuna see oli kitsendatult defineerimata, siis me olime suhteliselt kentsakas olukorras, kus ka planktoni püüdmiseks, mis on tegelikult silmaga nähtamatu hõljund, oluks vaja kalapüügi eriluba. Ja et oleks selge, millised on need kümne jalaga kalad, siis sai ka see täpsustus seadusse tehtud.

Kui jutt juba vähkidele läks, siis üks muudatusettepanek puudutab ka vähipüügi korraldamist Eestis. Sätestati nattade, mis on vähipüügivahend, ja püügipäevade omavaheline suhe. Kolme nataga võib püüda kolm päeva. Mõte on vältida olukorda, kus selleks suhteliselt piiratud püügiviisiks terveks kuuks loa võtnuna võib üks püüdja oma kolme nataga ära kasutada kogu n-ö nataööpäevade lubatud arvu. Nüüd on siis võimalik anda püügivõimalus enamatele soovijatele.

Väga oluline osa eelnõust ja muudatusettepanekutest käsitleb harrastuspüüdjatele kalapüügiõiguse andmist. Vanasti käis see valdavalt kirjalikul viisil või tuli ise kohale minna,

kuid tänapäevased sidevahendid, eelkõige mobiiltelefon ja internet, on loonud võimaluse neid lubasid hõlpsamini taotleda ja ka hiljem kasutada. See seaduseelnõu on just sellele keskendunud, et enam ei peaks igasuguseid väljatrükke, paber kandjal olevat informatsiooni kaasas kandma. Kalapüügiõiguse tõendamiseks piisab, kui kaasas on isikut tõendav dokument. Kontrollijal on mitmesugused võimalused täpsustada, kas sellel isikul on õigus kala püüda ja just selles konkreetsetes piirkonnas. Varem võis esitada pangaülekanne paberkopia, aga sellest tihtipeale ei piisanud, et täpsustada, kas see kehtib just konkreetsetel ajal ja konkreetsetes piirkonnas. Nii palju siis kontrollist.

On leevendatud teatud piiranguid kalastuskaardi andmisel. Seni rakendati ühe sanktsioonina seda, et kuni aruanne pole esitatud, uut kalastuskaarti ei anta. Nüüd on seda nõuet niimoodi leevendatud, et seda piirangut ei rakendata, kui aruande andmed võivad veel töötlusel olla. Sellist seisu ei käsitata kui aruande mittelaekumist. Eks andmete töötlus ja koondamine võta oma aja.

Samas, kui jutt on aruannetest, siis aruandmise vajadust vähendati mõningates valdkondades, kus aruande sisuline pool ei aitaks kaasa näiteks kalavarude seisukorra määramisele või muul viisil. Lihtsalt need uuringud tehakse teise meetodika järgi. Näiteks kui tegu on väga oluliste püügipiirangutega, siis nende piirangute tingimustes väljapüütud kala kogus ei kajasta võib-olla nii hästi kalavarude seisu, kui eeldada võiks. Sellised mõneti kasutusotstarbeta aruanded jäävad nüüdsest ära.

Kirjeldan nüüd põgusalt ka fraktsioonide muudatusettepanekuid. Keskerakonna fraktsiooni ettepanek leidis sisulist arvestamist ja komisjoni ettepanekuna vormistamist. Sisuliselt tähendab see seda, et merel kala püüdma asudes peab kasutama kalalaevade registris olevat alust. See tagab selgema pildi, kes ja millega kala püüab.

Sotsiaaldemokraatide ettepanek käsitles kutselises kalapüügis kasutatavate kvootide jagamist ühe püünise ehk siis ühe kastmõrra põhiselt, et tagada võrdsem kalasaakide jaotus püüniste vahel. See ettepanek ei leidnud paraku komisjoni toetust.

Mõned muudatusettepanekud puudutasid püügiõigust. Ühest küljest sooviti reguleerida

püügiõiguste võimalikku üleandmist ühe hooaja piires eri püüdjate vahel, kuid kui kvote kipub üle või puudu jääma, ei tohiks see mõjutada muutma ajaloo jooksul välja kujunenud püügiõigusi. Teisest küljest taotleti seda, et n-ö ajalooline püügiõigus, mis kestab kolm aastat, saaks olukordades, kus kalapüüki märkimisväärselt piiratakse, siiski pikema kehtivuse. Et ei tekiks sellist olukorda, kus riik piirab kalapüüki ja võtab sellega ära hulga püügiõigusi. Seitsme aastani pikendati sellist olukorda näiteks Peipsi tindi püügil. Üleandmisele ühe ettevõtja või püüdja poolt teisele seati kolmeaastane piirang, et säärane üleandmine ei annaks võimalust kalavarudega spekuloida. Samuti sätestati mõned piirangud või piirangu seadmise võimalused sellisteks puhkudeks, kui on vaja operatiivselt kaitsta kudekalasid või noorjärkusi.

Seoses euro kasutuselevõtuga täpsustasime asjaomaseid hüvitusemäärasid ja -kordasid.

Üldine komisjoni otsus oli teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele. Lõpuks aga tsiteerisin ühte teist seadust, mis on ka väga tähtis, see on Murphy seadus. Seegi puudutab kalandust, nagu te ehk teate. Kui te avate purgi, mis on täis vihmausse, siis nende purki tagasi saamine eeldab palju suurema purgi kasutusele võtmist. Ehk siis kalapüügiseadus on selline, mis kipub oma raamidest välja kasvama, kui teda arutatakse. Siinkohal tahaksingi tänada Ain Soomet Keskkonnaministeeriumist, Madis Reinupit ja Gunnar Lambingut Põllumajandusministeeriumist ning eriti Elle Kauri, kes aitas keskkonnaministri komisjonis need juriidilised tekstid vormistada ja purgile kaane peale saada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On ka üks küsimus Mark Soosaarel. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud ettekandja! Kalapüügiseadus on võib-olla üks kõige rohkem muudetud ja täiendatud seadus. See meenutab kaardimajakest, millele on otsa ehitatud teine kaardimajake ja veel kolmas kaardimajake. Selleks et kalapüügiseadusest aru saada, ei piisa põhiharidusest ja tõenäoliselt ka keskharidusest, sul peab olema kõrgem juriidiline haridus. Sellest on meil ka komisjonis korduvalt juttu olnud.

Praegu on siin tegemist kahe eelnõuga, üks on tulnud Keskkonnaministeeriumilt ja teine Põllumajandusministeeriumilt. Milline on sinu kui komisjoni esimehe ja teadlase arusaam sellest, kuidas peaks kalapüügiseadustik olema korras-
tatud?

Mart Jüssi

See küsimus eeldab väga pikka ja põhjaliku vastust, mida ma praegu siin niimoodi eksprompt anda ei ürita. Aga küsimus on sisuliselt vägagi põhjendatud. Nagu ma ütlesin, see on üks purk, mis on täis vihmausse, ja iga kord, kui me selle avame, kipub selle sisu laienema. Mul on puldis kaasas minu eelkäija Marko Pomerantsi kiri ministritele 16. aprillist 2008. Selles on osutatud asjaoludele, mis suures osas kattuvad sinu esitatud küsimuse sisuga – need ajaolud eksisteerivad praegugi, neid ei ole suudetud selle aja jooksul muuta.

Nii et kalapüügi reguleerimine on väga suur väljakutse kõikidele selle korraldajatele. Kui püüda analüüsida, miks me neid probleeme, mis juba 2008. aasta aprillis keskkonnakomisjonis arutelul olid, ei ole ikka veel suutnud lahendada, siis me oleme suhteliselt keerulises olukorras. Me võiksime lähtuda sellest, et kalapüügiseaduse ja keskkonna seisukohalt on kindlasti kaladel omad õigused, mida me peame kaitsma. Aga sealt me jõuame üsna kiiresti välja inimeste ja nende õigusteni. Seega probleem ei ole ainult kala ja kalapüüdja vahelistes suhetes, laiemalt on probleem keskkonna kasutamises ja inimeste õigustes, tulenevad need siis elukohast või muust. Need on ühed teemad, mis kerkivad üles iga kord.

Meie töörühmade aruteludes ei vormistatud sugugi kõik esitatud ettepanekud muudatusettepanekuteks. Väga paljud ettepanekud käsitlesid just seda aspekti, et seadus on läinud üsna keeruliseks. Ministeeriumide esindajad on kõik need ettepanekud teadmiseks võtnud. Ma olen Ain Soomega pikemalt vestelnud kalapüügiseaduse edasisest arendamisest ja kalapüügikorraldusest. Neil on väga siiras soov see teema n-õ ka keskkonnaseadustiku kodifitseerimise raames "puhtaks kirjutada". Aga mitmed lahendused jäävad ikkagi selle taha, millised on kohalike elanike või püsielanike staatus ja õigused. See eeldab laiemat õigusruumi korrastamist, sest mitmed sellega seotud prob-

leemid ei ole enam üksnes keskkonnaprobleemid, vaid juba ka õiguslikud probleemid.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi on veel. Küsimuseks saab sõna Tarmo Kõuts. Palun!

Tarmo Kõuts

Hea ettekandja! Tänan väga põhjaliku ja asjaliku seletuse eest! On tunda, et te olete teemaga piki ja põiki tegelnud. Ma sain juba ka vastuse oma plaanitud küsimusele. Kuid tahaks ikkagi pöörata tähelepanu sellele nn püsielaniku ehk teisisõnu randlase temaatikale. Üsna hiljuti toimus järjekordne ralli kalapüügilubade saamiseks. Ralli võitjad loomulikult ei ole need inimesed, kes on ise ja kelle esivanemad on elanud rannas. Kui me räägime nendest nn ajaloolistest kalapüügilubadest, siis ma kardan, et praeguse seaduse toel me mitte kuidagi ei suuda seda reguleerida. Milline on sinu arusaam: mis aastakümnel, mis sajandil me suudame jõuda lõpuks nende inimesteni, kes elavad rannas?

Mart Jüssi

Konkreetselt sellele küsimusele vastates ma kinnitan: minu soov on, et me nende inimesteni jõuaksime võimalikult kiiresti. Ma tahaksin näiteks, et järgmine aasta või isegi selles Riigikogu koosseisus käsitletak püsielaniku staatust sisuliselt ja vägagi vastutustundlikult. Aga samas ma pidurdan ise oma optimismi, andes endale aru, et kalandusega seotud probleemid on tegelikult globaalprobleemid. Üks tegur, mis selle probleemi tekitab ja mille kohta me ka lehest loeme ja mida televiisorist näeme, on see, et selle tegevusega käib kaasas kire. Seaduse tasandil kirega tegelda on väga keeruline. Näiteks seesama kalapüügilubade väljaandmise süsteem, mida me seaduses proovime reguleerida – tahaks, et see oleks rahumeelne ja mõistuspärane, et iga inimene saaks rahulikult omale selle loa lunastada. Aga ometigi me näeme, et järjekordades seistakse öö läbi. Ja missuguse kirega sööstavad kalamehed värskest tekkinud jääkattele, tuues sellega kaasa probleeme nii endale kui teistele! Ma luban endale selle reservatsiooni, et me ilmselt kunagi ei suuda seadusega kirele päitseid pähe panna. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Hea ettekandja! Võrumaal ja ka mujal Kagu- ja Lõuna-Eestis on väga populaarne püügivahend läbi aegade olnud kuurits. Vahepeal oli see küll nagu põlu all. Ma mäletan, et isegi väga populaarsete Viitina kuuritsapüügivõistluste korraldamiseks pidi keskkonnaminister eraldi loa välja andma, et seda püügivahendit saaks kasutada. Nüüd ma vaatan, et see on tehtud täiesti võrdõiguslikuks püügivahendiks, mis on igati tervitav. Siin on kirjas, et ka kuuritsapüügiks antakse kalastuskaart. Nii et kuurits on nüüd rehabiliteeritud. On nii?

Mart Jüssi

Jah, kuurits on rehabiliteeritud ja just põhjusel, et tegemist on traditsioonilise ja väga sportliku püügivahendiga. Ilmselget väga kahjulikku keskkonnamõju kuuritsal ei ole, sest tegu on püügivahendiga, millega on võimalik saaki valida – see ei ole valimatult tappev vahend, millega võiks endale või keskkonnale probleeme tekitada. Kuuritsapüük on tõesti Lõuna-Eestis lausa rahvusport, mis, nagu ma ütlesin, ei ole keskkonnale kahjulik ja mis väga hästi vastab sportliku kalapüügi olemusele. Seda erinevalt mõnest teisest püügivahendist, mis tolles loetus samuti on.

Aseesimees Keit Pentus

Mark Soosaar, teine küsimus, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud kolleeg Mart Jüssi! Mulle meeldis, et sa avasid diskussiooni teemal "Kirg kalapüügi juures". Aga teatavasti on kire kõrval mängus ka üks teine väga oluline komponent – see on stiihia ja elustiil ja traditsiooniline elulaad, mida me siiski peame eesti kultuuri säilimiseks toetama. Tänavu 1. juulil Brüsselis Euroopa kalandusreformi põhidokumenti arutades õnnestus mul teha ettekanne sellest, et Eesti toetab individuaalseid kvote. See oli kirjas ka meile kaasa antud dokumendis. Minu küsimus sulle on järgmine. Sotsiaaldemokraadid esitasid ettepaneku kehtestada kastmõrdadega püügil individuaalsed kvoodid, et luua võrdsed võimalused kaluritele oma perele korralik leib lauale teenida. Mis juhtus

komisjonis, et rohelised ei toetanud ettepanekut, mis taganuks võrdsed võimalused kõigile kaluritele?

Mart Jüssi

Me võime seda teemat natuke ka filosoofiliselt käsitleda. Kui me tahame tõepoolest jagada ühiskonna osadele õigust ligi pääseda meie üldisele varale, mis on meres ja mujal veekogudes elav kala, siis need jagatavad võiksid tõepoolest olla võimalikult võrdsed ja tagada need võimalused kõigile ühtemoodi. Aga siin me olemegi sellise probleemi ees, et kui me räägime eraldi indiviidist kalapüüdjast ja sellest samast kastmõrrast, siis on tegemist ikka natuke erinevate asjadega. Seda just selles mõttes, et kastmõrd on palju vähem liikuv kui kalapüüdja. Praegu on põhimõte, et maakondlikud kvoodid jagatakse, lähtudes püüniste arvust. Ainult et mõni püünis, mis ei ole kuigi heas kalapüügikohas, ei saa seda kala kätte, mis talle kvoodiga on võimaldatud. Me arutame seda roheliste seas ja me ei saanud aru, kuidas pakutud ettepaneku heakskiitmine tagaks parema võimaluse kastmõrraga kala kätte saada. Vastupidi, see annaks ehk õigustamatu või teostumatu lootuse kala kätte saada: mul on püügiõigus ja mul on see kast, aga kala ei tule. Me ei näinud, et see olukorra selgelt lahendaks. Ka senised kvoodijagamised ja kokkulepped võimaldavad saavutada parema ja õiglasema tulemuse. Selles asi oligi.

Aseesimees Keit Pentus

Harri Õunapuu, palun!

Harri Õunapuu

Sul on tulnud nüüd päris tükk aega keskkonnakomisjoni juhtida. Kas selle aja jooksul ei ole sul tulnud mõtet, et võib-olla peaks pärast valimisi korraldama nii, et kalandust hakataks juhtima ühest ministeeriumist, mitte nii, nagu see Eesti Vabariigis praegu on, kahest ministeeriumist? Kas seda mõtet ei ole sul tekinud? Kui seda vajadust pole ilmnenud, siis ma muidugi võtan oma küsimuse tagasi. Aga mulle tundub, et see probleem on kogu aeg üleval olnud.

Mart Jüssi

See probleem on olemas. Ka Mark Soosaar osutas oma esimeses küsimuses sellele, et ka-

landusvaldkond on läinud mitte just üle mõistuse, aga kohati arusaamatult keerukaks. Eks me iga kord, kui me oleme kalapüügiseadust arutanud, näe neid korduma kippuvaid küsimusi mitme valdkonda defineerimisel ja mõningate piiride tõmbamisel. On olnud korduvalt juttu ka sellest, et vahest valdkonna valitsemine läbi kahe ministeeriumi pigem takistab kui hõlbustab protsessi. Aga arusaadavalt ei ole keskkonnakomisjon oma võimalusi arvestades jõudnud mõtteni teha asjaomane ettepanek kalapüügiseaduse muutmiseks või kalanduse juhtimise uue mudeli väljatöötamiseks. Mina isiklikult olen olnud üsna kahevahel. Kohati tundub tõepoolest natuke keeruline see asjaajamine, kui kaks ministeeriumi kalaga tegelevad, üks ühest ja teine teisest küljest. Aga teisalt võiks mõelda nii, et Keskkonnaministeerium tegeleb selgelt kalastiku kaitse ja selle pikaajalise kasutamise võimaluse tagamisega, Põllumajandusministeerium aga reguleerib püügi võimalusi ja selles mõttes keskkonnavaara kasutust. See ei pruugi olla kõige halvem lahendus, sest siis on ka debatti ja diskussiooni rohkem. Teinekord aga on võib-olla keerulisem, kui otsused peavad tekkima nagu ühe aju kahe poolkera vahel. Aga see on minu isiklik arvamus. Ma ei ole ise selgel seisukohal, kas üks ministeerium on parem kui kaks. Eks mõlemal lahendusel ole oma plussid. Ent ma loodan, et nüüd, kui kalapüügiseadus jõuab uue keskkonnaseadustiku raames ümberkirjutamisele, siis kogu see pagas, mis ta aegade jooksul on endasse kogunud nii tänu muudatustetepanekutele kui ka nende arutelule komisjonis ja töörühmades, leiab tõsist ja tähelepanelikku käsitlemist.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Tarmo Kõutsilt, palun!

Tarmo Kõuts

Hea ettekandja! Tõepoolest see seadus käsitleb kalavarude kaitsmist ehk kalastuse kaitsmist, nagu sa äsja nentisid. Teadupärast inimese kõrval mõjutavad kalavarusid loomulikult ka keskkond ja teised liigid, kes kala toiduks tarvitavad. Meil võib näiteks tuua kormoranid. Üks kormoran sööb ööpäevas 750 grammi kala ja kormorane on Eesti vetes 50 000 – 70 000. Teeme matemaatilise arvutuse, ja saame teada, mitukümmend tonni kala söövad ära kormora-

nid. Lisame siia hülged: 8600 hüljest, igaüks sööb umbes 2,4 kilogrammi kala päevas, ja arvutame jälle kokku. Kui me räägime tõepoolest kalavarude kaitsest ja reguleerime või isegi ülereguleerime inimtegevust, siis kas ei oleks mõistlik püüda vähendada inimtegevuse kõrval teisigi tegureid, mis kalavarusid ohustavad?

Mart Jüssi

See küsimus väärrib kindlasti pikka ja põhjalikku vastust, mida ma täna kartes, et see läheb loenguks, ei hakka andma. Minu arvates on tähtis aru saada, et me võime kala kaaluda kilodega või lugeda tükkidena, aga põhimõtteliselt on kala nagu kõik muu elusaine osa looduse aineringest. Nii kaua, kui see ringe töötab, nii kaua, kui see tsüklil ikka uusi pöörded peale võtab, on minu arust kõik korras. Inimese kohustus on jälgida, et me seda tsüklit ei peataks või väga rängalt ei rikuks.

Muidugi on lindude ja teiste mereloomade ärasöödud kala kogus teinekord mõõdetav, nii nagu see konkreetset hüljeste ja kormoranide puhul on, aga samal ajal see ei ole kogu tõde. Me võime minna veel peenemate detailideni ja arvestada välja, kui palju näiteks haugid söövad ära teisi kalu. Nad on röövkalad ning söövad endast väiksemaid ja ka endasuguseid, teisi haugi, ja see on oluline arvesse võtta. Aga kui me läheksime seda tasakaalu seal sees oma praeguste teadmiste põhjal korraldama või peenhäälestama, siis poleks sugugi kindel, et me valdame kogu seda tervikut piisavalt hästi, et seda pädevalt teha.

Toon siia lõppu näite oma lemmikvaldkonnast. Ma olen oodanud neli aastat, et ma saaksin Riigikogu puldist hüljelistest rääkida. Ma nüüd natuke räägingi, aga mitte pikalt. On teada tõdemus, et sada aastat tagasi elas Läänemeres umbes viis korda rohkem hülgeid kui tänapäeval. Ma ei taha rääkida sellest, mis võis olla inimese elu kvaliteet sada aastat tagasi, aga ma tahan rääkida sellest, mis oli Läänemere kvaliteet ja Läänemere ökoloogiline kandevõime sada aastat tagasi. Juhul, kui me oleme praegu Läänemere hüljestega olukorras, kus mingisugust kosmilist juurdekasvu enam näha ei ole ja pigem võime rääkida tasakaalus olevatest süsteemidest, siis on oluline endale aru anda, et Läänemeri on umbes viis korda halvemas seisus kui sada aastat tagasi ja inim-

tegevus peaks olema enam suunatud sellele, et Läänemere head seisu taastada, mitte niivõrd sellele, et praeguses uues ja võib-olla natuke pessimistlikumas ökoloogilises kontekstis proovida pidevalt reguleerida lindude, kalade, loomade ja inimeste omavahelisi arvulisi suhteid.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Harri Õunapuult, palun!

Harri Õunapuu

Paragrahv 1 reguleerib kuuritsaga kala püüdmist. Küsisin kolleeg Strandbergi käest – tema kuuritsat hästi ei mäleta, mina veel mäletan. Minu küsimus ei tule mitte kuuritsaga kalale mineku kohta, see on juba paljudel meeltest läinud, aga kuidas hülgepüügiga on? Kas hülgepüük käib kalapüügiseaduse järgi ja kunas me hülgeid saame püüdma minna?

Mart Jüssi

See ei ole praeguse eelnõuga otseselt seotud küsimus, aga võtan ikkagi põgusalt vastata. Hüljes ei ole enam karvaste kalade nimekirjas olnud vist sadakond aastat. On tuvastatud, et tegemist on imetajaga, ja sellepärast hülge kütimist ei reguleerita tänapäeval mitte kalapüügiseadusega. Kui reguleeritakse, siis juba jahiseaduse ja sellega kaasnevate reeglitega.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Hea ettekandja! Kuulasin hoolega küsimusi ja vastuseid ning toetan siin Mark Soosaart ja Harri Õunapuud. Tean, et ka Lääne-Virumaa rannakalurid on tõsiselt mures eriti lõheliste taastootmise pärast. Praegu on kalanduse juhtimine jaotatud kahe ministeeriumi vahel ja see on vaja ära muuta, sest vastutuski jääb kahe ministeeriumi vahele ja nii ei saa õigeid otsuseid tehtud. Komisjoni esimehena sa ütlesid, et võib-olla tulla selle koosseisu ajal tolle teema juurde veel tagasi. Ma loodan, et nii läheb. Aga siit ka üks küsimus: kas keskkonnakomisjon võtab omale plaani kalanduse probleem Keskkonnaministeeriumi ja Põllumajandusministeeriumi vahel ära lahendada, et see pikaajaline protsess saaks kord lõpu?

Mart Jüssi

Ma loodan väga, et keskkonnakomisjon selle teema oma tegevuskavva võtab, aga probleem on tõesti pikka aega püsinud ja ma ei usu, et me selle koosseisuga suudame selle järelejäänud lühikese ajaga lahendada. Usun, et see on üks probleemvaldkondi, mis parandub järgmisele koosseisule ja kindlasti järgmise koosseisu keskkonnakomisjonile ei tule see mingi üllatusena, et nad üsna pea peavad hakkama kalandusküsimustega taas tegelema. Ma väga loodan, et kalanduse korralduslikke või kalandusala valitsemise probleeme proovitakse käsitleda kui ühte valdkonda. Mina pean tunnustama, et bioloogina ma vaatan seda maailma võib-olla natuke liiga tihti kala pilgu läbi, kala silmadega, ning selle võrra on mulle haldusajad võib-olla natukene kaugemad. Aga minu arvates see on üks teema, mis raudselt parandub keskkonnakomisjoni järgmise koosseisu istungite päevakordadesse.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja, rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande eest!

Kas läbirääkimiste avamise soovi on? Avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid ja eriti hea kolleeg Mart Jüssi, kes avas täna siin saalis päris huvitava diskussiooni! Sotsiaaldemokraadina ma lihtsalt olen kohustatud tegema paar täiendavat, täpsustavat ääremärkust seoses meie esitatud muudatusettepanekutega, mille suhtes rohelised jäid erapooletuks. Ka tänasest Mart Jüssi vastusest ühele minu küsimusele jäi mulje, et rohelised ei ole endale selgeks teinud, mida kujutab endast kakuum ehk kastmõrd ja mida tähendab meile räim ehk nn Balti heeringas – see pisike väike heeringaline, mis on nii eestlaste kui ka kõigi teiste Läänemere-äärsete rahvaste peamisi toidupooliseid olnud. Seda eriti randades, aga ka mujal Eestis. Näiteks kihnlased käisid talvel mööda jääteed Kesk-Eestis kuni Tartumaani välja, et oma soolaräime vilja vastu vahetada. Peatuti taludes ja ööbimise eest anti taldrikutäis räimi. Rukki ja nisu vastu vahetati räimi nii, et üks osa räime ja kaks osa vilja. Niimoodi see reis kestis hobuste ja regedega umbes nädal aega ja

ega see kergete killast ei olnud. Aga nõnda jõudis Pärnumaa räim Eesti mandriosa kõige kaugematesse soppidesse. Räim on teatavasti toidupooliseks peaaegu kõigile, kes meres elavad, kaasa arvatud Mart Jüssi lemmikloomale, kes rõõmsalt nuumab ennast vastu talve just räimega.

Aga nüüd kakuamipüügist. Kakuam on seisevmõrd, mille leiutas üks Eesti meremees Kaug-Idas ja mille ta 1950. aastate alguses Eestisse tõi. Kakuam on seisevmõrd, mis seisab merepõhjas tasasel pinnal. Selle tiibade laius on kuni pool kilomeetrit ja ühe lappamisega võib see anda 10–15 tonni räime, kui on hea saak, aga võib anda ka ainult pool tonni ja võib ka jääda täiesti tühjaks. Räimeparved ei liigu selliselt, et nad kõigisse Pärnu ja Liivi lahe kastmõrdadesse üheaegselt tuleksid. Tänavu algas räimepüük suhteliselt hilja, aprilli lõpus, sest jää oli kaua meres. Kihnlstel on kevadräime kohta kolm nimetust: need on jääräim, toomingaõieräim ja õunapuuõieräim. Need on erineva maitsega ja kõik nad on rannarahva seas väga hinnatud. Ma palun veel kolm minutit lisaiega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaiega.

Mark Soosaar

Midagi ei ole parata, ühtede meeste mõrdadesse jõuavad räimeparved enne, teiste meeste mõrdadesse hiljem. Kui Liivi lahe kvoot on täis püütud, siis pannakse püük seisma. Samas on teada, et räim tuleb mõrdadesse senikaua, kuni vesi on külm. Tänavu oleks võinud püüda kuni jaanipäevani, aga püük pandi kinni 6. juunil põllumajandusministri korraldusega, sest rahvusvaheliselt kokkulepitud kvoodi olid need kalurid, kelle mõrdadesse räimeparved enne tulid, täis püüdnud. Need kalurid, kes oleksid võinud oma mõrdasid meres hoida kuni jaanipäevani ja samuti oma kvoodi täis püüda, said kordades vähem räime.

Et anda kutselistele kaluritele võrdsed võimalused, me esitasimegi oma muudatusettepanekud, mis on täielikus kooskõlas Euroopa kalandusreformi aluspõhimõtetega toetada rannapüüki, sest rannapüük on üks traditsioonilise eluviisi alustalasid. Vastupidi tööstuslikule traalipüügile, kus vastavalt tehnika arengule töökohtade arv pidevalt väheneb, luuakse ran-

napüügis töökohti juurde. Rannapüügi toetamiseks, selleks, et töökohad säiliks ja neid saaks juurde luua, on vaja kehtestada individuaalsed kvoodid. Tõsi, mingil määral aitab olukorra selginemisele kaasa see, et seoses menetluses oleva eelnõuga toimub täpsem teavitamine sellest, kui palju mingi kalurite seltskond on kala püüdnud. Nii tekib ettekujutus, kes kvoodi täis püüdsid ja kellel jäi see täis püüdmata, kes olid need õnnelikud, kellel õnnestus kordades rohkem räime püüda, ja kes need õnnetud, kes ei ole oma lootuste täitumist näinud.

Aga meil on teha veel suur töö ja tõenäoliselt seda praegune Riigikogu koosseis teha ei jõua. Suur küsimus on, mis saab räimest edasi. Kui merel on kõik väga reguleeritud, siis maal on kõik peaaegu reguleerimata. Seesama räim, mille kokkuostjad ostavad hinnaga 1,5 krooni kuni 2 krooni kilo, jõuab Pärnu, Haapsalu ja Tallinna turule järgmisel päeval hinnaga 10–15 krooni kilo. Selline värske kala kümnekordne kallinemine on ebaloomulik. Ka Euroopa kalandusreformi põhidokumendis, mis ei ole küll veel europarlamentis vastu võetud, kuid mille menetlus on lõppjärgus, on Eestil kindlasti vaja välja tulla ideedega, kuidas kala turustamisel rakendada teatud regulatsioone, et hinnavahe, mis tekib kala transportimisel paarikümne kilomeetri kaugusel asuvale turule, ei oleks nii kohutavalt suur. Põhitöö teeb ikkagi ära kalur. Töö merel on raske ja eluohtlik ega ole kala turustajate tööga üldse võrreldav. Nii et kõik erakonnad, kes me siin saalis ka ei istu, mõelgem selle peale, mida me saaksime teha kutselise rannapüügi toetuseks ja selle edendamiseks! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole, lõpetan läbirääkimised.

Asume nüüd läbi vaatama eelnõu muudatusettepanekuid. Kokku on 27 muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Ka teise muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, nagu ka ettepanekud nr 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ja 13. 14. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. 15. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 16. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraat-

liku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon seda arvestanud ei ole. Tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek hääletamisele ei kuulu. 17. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon seda ettepanekut arvestanud ei ole ja ka see muudatusettepanek tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest saalis hääletamisele ei kuulu. 18. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26. ja 27. muudatusettepanek.

Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Eelnõu teine lugemine on lõppenud.

4. Sihtasutuste seaduse ja audiitor-tegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (839 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on sihtasutuste seaduse ja audiitor-tegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua aseesimees! Head ametikaaslased! Annan lühidalt ülevaate, mis toimus selle eelnõuga pärast esimest lugemist. Saabus Vabariigi Valitsuse arvamus. Seda eelnõu arutati valitsuse 11. novembri istungil. Arvamuse esimeses pooles selgitatakse sihtasutuse juriidilise vormi eripärasid ja teises pooles märgitakse esmalt, et esitatud kujul seda eelnõu ei toetata. Kuid siis järgneb selline lõik: "Tuleb tunnustada, et teatud juhtudel võib raamatupidamise aastaaruande auditi tegemise kohustus olla väiksematele sihtasutustele majanduslikult ülemäära koormav. Loomulikult on sellisel juhul küsitav, kas sihtasutus on seatud eesmärkide saavutamiseks õige ühinguvorm või oleks tulnud valida mõni teine tegutsemisvorm, näiteks mittetulundusühing. Siiski võiks seda asjaolu arvesse võttes kaaluda raamatupidamise aastaaruande ülevaatuse kohustuse seadmist sihtasutustele. Eelnõu tuleks sel juhul kujundada selliselt, et need sihtasutused, kes eelnõu kohaselt oleksid hetkel raamatupidamise aastaaruande auditi tegemise kohustusest vabad, oleksid ikkagi kohustatud oma raamatupidamise aastaaruande laskma audiitoril üle

vaadata, sõltumata audiitor-tegevuse seaduse §-s 92 nimetatud näitajate olemasolust." Nendest valitsuse tähelepanekutest tulenevalt vormistas Riigikogu liige Erik Salumäe neli muudatusettepanekut, mis on muudatusettepanekute loetelus numbrite 1–4 all.

Samuti saabusid kirjalikud arvamused Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidult ja Eesti Maksumaksjate Liidult. Mõlemad ühendused avaldasid sellele eelnõule toetust. Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit märkis ka seda, et eeldatavasti jätkab teatud hulk sihtasutusi, kes võiksid auditikohustusest vabaneda, läbipaistvuse huvides edaspidi selle vabatahtlikku tellimist, nagu teevad mõned mittetulundusühingud.

Komisjon arutas muudatusettepanekuid 25. novembril. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid istungil Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus, Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna jurist Gaili Parts ja Audiitorkogu president Toomas Vapper. Eelkõige toimus istungil arutelu selle üle, kas teatud suurusest väiksema aastatulu või vara puhul võiks olla sihtasutus vabastatud nii raamatupidamise aastaaruande auditist kui ka selle aruande ülevaatamisest audiitori poolt. Komisjoni istungil asendusliikmena osalenud Kalev Kotkas leidis, et riigi huvides on, et heategevusele suunatud sihtasutusi oleks rohkem kui praegu, kuid sellisel juhul ei tohiks nende pidamist nii kalliks teha: "On absurdne, kui sihtasutuse rahast pool läheb eesmärgi täitmiseks ja pool raamatupidamisele ning auditeerimisele." Siinkohal tsiteerin audiitor-tegevuse seaduse eelnõu teise lugemise stenogrammi. See lugemine toimus 20. jaanuaril 2010 ja majanduskomisjoni esindanud hea ametikaaslane Toomas Tõniste märkis siis oma vastuses ühele küsimusele, et auditeerimine muutub kallimaks hinnanguliselt 30%, ülevaatamise kulud jäävad hinnanguliselt sellele tasemele, nagu praegu auditeerimishinnad on. Audiitorkogu esindaja ütles istungil, et aastaaruande ülevaatuse maksumuseks võib hinnanguliselt kujuneda keskmiselt umbes pool täismahulise auditi maksumusest. Erik Salumäe pakkus ühes oma muudatusettepanekus, et aastaaruande ülevaatuse võiks olla kohustuslik, kui vara või aastatulu suurus on vähemalt 25 000 eurot. Audiitorkogu esindaja pidas seda liiga kõrgeks piiriks. Komisjoni

esimehe ettepanekul vormistati komisjoni muudatusettepanekuna nr 5 selline muudatus, kus selleks piiriks sätestati 15 000 eurot.

Komisjoni konsensuslikud otsused olid teha ettepanek eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja kolmas lugemine ehk loodetavasti eelnõu vastuvõtmine viia läbi ülehomme, neljapäeval, 9. detsembril. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 839 muudatusettepanekud. Nagu ettekandja ütles, on muudatusettepanekuid kokku viis. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Erik Salumäe ja juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Ka teine muudatusettepanek on Erik Salumäe esitatud ja sedagi muudatusettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. Kolmas muudatusettepanek on samuti Erik Salumäe esitatud ja leidnud juhtivkomisjoni täielikku heakskiitu. Neljaski muudatusettepanek on Erik Salumäe esitatud, seda on juhtivkomisjon osaliselt arvestanud. Viies muudatusettepanek on juhtivkomisjoni enda esitatud.

Õiguskomisjoni algatatud sihtasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 839 teine lugemine on lõppenud.

5. Hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu (857 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mille juurde asume, on majanduskomisjoni algatatud hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu. Taas on tegu teise lugemisega. Ettekandeks on Riigikogu kõnetooli juba asunud majanduskomisjoni esimees Urmas Klaas. Palun!

Urmas Klaas

Lugupeetud proua aseesimees! Head kolleegid! Majanduskomisjonis oli kõne all oleva seaduseelnõu teine lugemine 25. novembril ja kuna teiseks lugemiseks muudatusettepanekuid laekunud ei olnud, siis tegi komisjon järgmised otsused: saata Riigikogu majandusko-

misjoni algatatud hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 7. detsembril, teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada ning juhu, kui teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi 9. detsembril ning eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik otsused on tehtud konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid esitatud ei ole. Seaduseelnõu 857 teine lugemine on lõppenud.

6. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (880 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on riigikaitsekomisjoni algatatud rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni aseesimehe Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Lugupeetud kolleegid! Riigikaitsekomisjon algatas arutluse all oleva eelnõu tulenevalt asjaolust, et Riigikogu s.a 24. novembri istungil registreeris end rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, see oli siis eelnõu 805, lõpphääletusel kohalolijaks 49 Riigikogu liiget, eelnõu vajas aga seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Sel põhjusel algatas riigikaitsekomisjon s.a 25. novembril sellesama seaduse eelnõu uuesti.

Eelnõu eesmärk on ajakohastada riigikaitselisi termineid ning nimetada senine "sõjalise kaitse strateegiline kava" ümber "riigikaitse strateegiaks". Lisaks viib eelnõu omavahel kooskõlla rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse ning täpsustab kaitseväge ja Kaitseliidu väljaõppekavade kehtestamist. Ühtlasi täpsustatakse eelnõus sõjaaja üksuste ja reservüksuste mobiliseerimise ja formeerimise kavade kehtestamisega seonduvat.

Vabariigi Valitsus arutas riigikaitsekomisjoni algatatud eelnõu oma s.a 2. detsembri istungil ja toetas seda. Siinkohal juhin tähelepanu ühele väikesele tehnilisele veale eelnõu seletuskirja leheküljel 2, kus käsitletakse kaitseväge korralduse seaduse § 15 lõike 2 muutmist. Täpsustan, et üleliigsed on seal sõnad "kus asendatakse mõiste "sõjalise kaitse strateegiline kava" mõistega "riigikaitse strateegia". Nimelt käib eelnimetatud selgitus tegelikult eelnõu § 1 juurde, mitte aga § 2 juurde, kus ta ekslikult seletuskirjas on. Muide, sama tehniline viga oli ka Vabariigi Valitsuse algatud samanimelise seaduse eelnõu seletuskirjas ja hea, et me saame selle nüüd ära parandatud.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 24. novembri istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu kümnenda tööpäeva päevakorda teisipäevaks, see on tänaseks. Eelnõu algataja ja juhtivkomisjoni nimel ettekandjaks määrati siinkõneleja. Ühtlasi otsustas komisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ning paluda Riigikogu esimehel määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 9. detsember kell 9.30. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur aitäh, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 880 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 9. detsembri kell 9.30.

7. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (794 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Läheme päevakorraga edasi. Asume arutama Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu. Tegu on eelnõu esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Kõnealune eelnõu on oma esimeses versioonis Riigikogu saalis juba arutlusel olnud. Küsimused, mis üles kerkisid ja

mis oleks võinud loomulikult eelnõu parandusena lahendatud saada, jäid tookord arvesse võtmata ja eelnõu hääletati menetlusest välja. Nüüd, kuna asjakohased kodanikuühendused, kes laste õiguste eest seisavad – näiteks Lapse Huvikaitse Koda, Lastekaitse Liit ja muud sellised –, pidasid kõnealust muudatust Eesti karistusseadustikus siiski oluliseks, siis esitasime selle eelnõu Riigikogu menetlusse veidi täiendatult, püüdes vältida mõningaid aspekte, mis komisjoni aruteludel ja Riigikogu istungil esitatud küsimustes kõne alla on tulnud.

Lühidalt, me soovime muuta lähtuvalt ühiskonnas laste õigusi kaitsvate organisatsioonide palvest ja soovist kahte paragrahvi karistusseadustikus. Esimene on § 145, mis oleks uues vormis sõnastatud järgmiselt: "Täisealise isiku poolt noorema kui kuueteistaastase isikuga suguühendusse astumise eest, välja arvatud juhul, kui täisealise ja alaealise vanusevahe on kuni neli aastat – karistatakse kuni viieaastase vangistusega." Ja teine on § 146, mis ettepaneku kohaselt oleks muudetud selliselt: "Täisealise isiku poolt noorema kui kuueteistaastase isiku kaasamise eest suguühendusest erineval viisil sugulise kire rahuldamisele, välja arvatud juhul, kui täisealise ja alaealise vanusevahe on kuni neli aastat – karistatakse kuni viieaastase vangistusega."

Kõnealuse vanusepiiri tõstmise soov, nagu öeldud, tuleb just nimelt ennekõike asjakohaste lastekaitseorganisatsioonide analüüsist ja hinnangust, et see võiks olla mõistlik ennekõike selle tõttu, et laste enda teadlikkus ja küpsus kõnealustes küsimustes on 16. eluaastaks märksa suurem kui 14. eluaastal. Ajal, kui see 14 aasta piir kehtestati, seda piiri mitte ühelgi moel tegelikult ei analüüsitud. Analüüsid, miks vanusepiir peaks olema 14 aastat, seega puuduvad ja pigem on argumendid olnud üldist laadi, viidates näiteks sellele, et kriminaalvastutus tekib inimestel teatud kuritegude puhul 14. eluaastast. Aga seda ei tohiks automaatselt üle kanda kõnealuse seaduseelnõu temaatikasse. Samas viidati arutelude käigus eelmine kord ka sellele, et vanusepiiri tõstmiseks pole korralikku analüüsi tehtud. Kommentaariks me selgitasime õiguskomisjonis, kuidas saaks mingit analüüsi olla ja mida me saame võrrelda, kui see 14 aasta vanusepiir kehtestati absoluutselt ilma igasuguse analüüsita. Aga nüüd, kui ühiskonnast on tulnud tagasiside

selle kohta, et see vanusepiir võiks olla tõstetud, siis ühtäkki nõutakse analüüsi. Osaliselt on see mõistetav, osaliselt mitte.

Tegelikult püüab kõnealune eelnõu Eesti reegleid ühtlustada reeglitega, mis kehtivad meie lähikonnas. Rootsis ja Soomes on need vanusepiirid üle 14 aasta. Eelnõu struktuuriga on ka sisse jäetud võimalus diskussioonide käigus kõnealust vanusepiiri muuta näiteks 15. eluaastani või ka sätestatavat vanusevahet muuta. Igal juhul me oleme loonud võimaluse paranduste ja diskussioonidega eelnõu vajadusel kohendada, kuid oleme veendunud, et selle vanusepiiri tõstmine koos nimetatud lisaklauslitega vanusevahe kohta tagab kõnealuses küsimuses laste parema kaitstuse, kui seda teeb senine karistusseadustik.

Küsimus, millele vastus eelmine kord jäi kuidagi segaseks, on küsimus sellest, kas eelnõu reguleerib mingitmoodi ja keelab laste omavahelist seksuaalset läbikäimist. Siinkohal vastan ennatlikult, et loomulikult mitte. Me räägime täisealise ja lapse omavahelistest suhetest, mitte laste omavahelistest suhetest. See ongi lühidalt kõik. Vastan meeeldi teie küsimustele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Palun õiguskomisjoni nimel ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Tiit Kuusmiku!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Erakond Eestimaa Rohelised esitas seaduseelnõu 794 nime all karistusseadustiku muutmise seaduse. Ja nagu hetk tagasi härra Strandberg märkis, põhiliselt kahe paragrahvi, §-de 145 ja 146 muutmiseks. Õiguskomisjon arutas selle seaduse sätete muutmist esmaspäeval, 22. novembril, kusjuures komisjoni koosseisust olid kohal kõik, pluss ametnikkond, kes selle küsimusega tegeleb. Seaduseelnõu tutvustas esitaja, Erakonna Eestimaa Rohelised nimel Marek Strandberg, arutelule oli kutsutud ka Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Tuuli Ploom. Diskussioon põhimõtteliselt piirdus Marek Strandbergi esitajaga, lisaks lülitusid arutellu Ken-Marti Vaher komisjoni esimehena ja Erik Salumäe, kes täiendasid põhimõtteliselt seisukohti, mis oli

esitanud Marek Strandberg. Vastuväidetega esines Tuuli Ploom. Üks küsimus, mis komisjonis kõlama jäi, oli see, et oleks hea, kui selles küsimuses oleks võimalik viia läbi analüüs. Tuuli Ploom väitis, et nii Sotsiaalministeerium kui Justiitsministeerium on selle kavasse võtnud, ja komisjon kiitis selle heaks.

Üks hea asi komisjoni lõppotsuses oli see, et kui eelmine Erakonna Eestimaa Rohelised esitatud eelnõu lükati tagasi, nagu ka härra Strandberg märkis, siis seekord otsustas komisjon konsensusega eelnõu menetlust jätkata ja suunata see Riigikogu täiskogu istungi päevakorda esimesele lugemisele tänaseks. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks võiks määrata kümme tööpäeva ja esitada need 21. detsembriks kella 16.45-ks. Komisjoni otsus oli teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Praegu kõik. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 794 esimene lugemine on lõppenud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 21. detsember kell 16.

8. Liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (874 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine, mida me arutama asume, on majanduskomisjoni algatatud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegu on selle esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Lugupeetud proua aseesimees! Head kolleegid! Majanduskomisjonis oli liiklusseaduse muutmise seaduse algatamine päevakorras 22. novembril, kui komisjoni istungil osalesid külalistena Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna veondus- ja liiklustalituse juhataja Priit Vene ning peaspetsialist Eero Aarniste.

Me mäletame, et tänavu enne jaanipäeva võttis Riigikogu vastu liiklusseaduse, mille jõustumise tähtaeg on 1. jaanuar aastal 2011. Selle seaduse vastuvõtmise ning jõustumise vahelisel ajal, mis on ligi pool aastat, on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning tema allasutused leidnud, et liiklusseadusesse on tarvis teha täpsustusi ja täiendusi. Sellekohaste ettepanekute vormistamisel on arvestatud ka õiguskantsleri, Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumi märkusi-ettepanekuid. Samuti on eelnõu põhipunktid olnud arutelul Vabariigi Valitsuse liikluskomisjonis. Tegemist on sisuliselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelnõuga, mis on majanduskomisjoni algatatud, et selle teemaga tempokalt edasi liikuda.

Eelnõuga täpsustatakse liiklusseaduse reguleerimisala, viivistasu aegumise regulatsiooni, alarmsõidukite märgutulede kasutamist, sõiduki valvega hoiukohta teisaldamise ja seal hoidmise tasumäärade kehtestamise aluseid, mootorsõiduki juhi tervisekontrolli tähtpäevaga ja juhtimisõigusega seonduvaid üleminekusäiteid.

Kordan veel kord Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohta, et eelnõu menetlemisega on kiire, kuna eelnõus toodud muudatused soovitakse jõustada uue liiklusseadusega ühel ajal, s.o 1. jaanuaril järgmisel aastal.

Nüüd eelnõu sisu juurde. Head kolleegid! Teil on kindlasti kõigil olemas eelnõu 874 tekst – nii esimesele lugemisele saadetud tekst kui ka seletuskiri. Pole mõtet seda kõike ette lugeda, teemast on ka ajakirjanduses üksjagu juttu olnud. Aga mõned olulisemad märkused tutvustuseks siiski.

Kõigepealt, seaduse § 1 punktis 1 täpsustatakse, et ka väljaspool teed sõidukit juhtides peab juhil olema mootorsõiduki või maastikusõiduki juhtimise õigus. Samuti ei tohi ka väljaspool teed mootorsõidukit või maastikusõidukit juhtides juht olla joobeseisundis või alkoholi piirmäärade ületavas seisundis. Sisuliselt on tegemist ettepanekuga nõuda juhtimisõiguse tõendamist ka väljaspool teed sõitmise korral. Teema on ka ajakirjanduses üleval olnud. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi sellekohase regulatsiooni vastu on sõna võtnud põllumajandusminister. Ilmselt on kaks kolleegi, kaks ministrit, omavahel vähe-

võitu suhelnud ja piltlikult öeldes vasak käsi ei tea, mida parem käsi teeb. Aga selge on, et tegemist oleks ülereguleerimisega. Minu kui juhtivkomisjoni ettekandja ja komisjoni esimehe seisukoht on, et säärane juhtimisõiguse tõendamist nõudev säte ei ole kindlasti põhjendatud. Küll aga on selge, et ka väljaspool teed tuleb nii mootorsõidukit kui maastikusõidukit juhtides olla kaine. Selle vastu ilmselt keegi ei vaidle.

Mitu punkti käsitleb liikluse reguleerijale seatavaid nõudeid. Uues liiklusseaduses on tekkinud võimalus saada reguleerija asendamise kohta sätestatust erinevalt aru. Praeguses eelnõus öeldakse ühemõtteliselt, et liikluse reguleerija tegevuse peatamisest kuni reguleerija asendamiseni uue reguleerijaga reguleerib liiklust politsei ning see ülesanne on politseile ajutine. Mis tähendab seda, et liikluse reguleerimise korraldaja peab tegutsema nõnda, et ajutise olukorra puhul, kui politsei reguleerib, leiab sama korraldaja uue korraldaja, kes vastab nõuetele.

Järgmised punktid käsitlevad alarmsõidukite märgutulede kasutamist. Selgub, et ka siin on teatud ebatäpsusi. Igal juhul saab selle eelnõuga § 17 lõike 2 täiendamisel täpsemalt reguleeritud märgutulede kasutamise võimalus nii, et tsiviilvärvides alarmsõidukitele ei ole tarvis hankida vilkureid, piisab nendest märgutuledest. Muudatuse kohaselt peab liikleja – see on oluline! – andma lisaks sisselülitatud sinise vilkuriga sõidukile teed ka sisselülitatud siniste märgutuledega sõidukile.

Järgmine punkt, punkt 5 käsitleb põhiliselt laste sõidutamist. Praegu on seisvate laste sõidutamine keelatud nii sõitjateveol kui juhuveol. Omavalitsused aga on pöördunud ministeeriumide poole murega, et mitmegi õpilasliini teenindamisel ei jätku raha busside soetamiseks ja teenuse ostmiseks selliselt, et kõigile lastele oleks tagatud istekoht. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on seisukohal, et kuna regulaarsete õpilasliinide bussid sõidavad enamasti kohalikel teedel, teevad palju peatusi ning sõidavad üsna aeglaselt, siis seisvate laste sõit koolibussis ei ole nii ohtlik kui juhuveol. Juhuveol, näiteks lasteekskursionidel, aga peab kindlasti olema igapäev istekoht. Sõitjateveol oleks seisvate laste vedu selle ettepaneku järgi lubatud.

Läheme edasi. Punkt 7 täpsustab sõiduki paiknemist enne kõrvalepöoret, kus vasakpöore tuleb sooritada pärisuunavööndi vasaku ääre lähedalt ja parempöore pärisuunavööndi parema ääre lähedalt. Enne pöoret peab juht aegsasti suunduma pärisuunavööndi vastava ääre lähedale. Selliselt nende pöörete tegemine tagab liikluse sujuvuse ja ohutuse. Tegu on selgemalt sõnastatud ja arusaadavama regulatsiooniga olemasolevale täienduseks.

Mõned punktid puudutavad mootorsõiduki haagise vastavust kehtivatele tehnonõuetele. Ühemõtteliselt – just nimelt ühemõtteliselt! – saaks nüüd reguleeritud see, et liikluses osalev haagis peab vastama kehtivatele tehnonõuetele ka pärast ümberehitust. Varem võis seda tõlgendada natuke teistmoodi.

Veel vilkurite kasutamise kohta. Nimelt on tarvis siiski täpsemalt sätestada, et lisaks sinist vilkurit kasutatavatele alarmsõidukitele võivad liiklusreeglitest kõrvale kalduda ka siniseid märgutulesid kasutavad alarmsõidukid. Need on siis peaministri auto ja saateauto, presidendid, ministrite, Riigikogu juhatuse jt sõidukid.

Edasi tahaksin märkida punkti 12. Selle muudatusega võib täismassiga kuni 3500 kg veoki ühendada haagisega, mille lubatud täismass ei ületa 750 kg. Säärane selge säte on liiklusohutuse seisukohalt kindlasti oluline.

On tekkinud küsimus, et kehtima hakkava liiklusseaduse puhul ei ole päris selge, et kui juhil kaob juhtimisõigus, siis millistest andmetest või tõendusmaterjalist peab juhinduma: kas primaarseks tõendusmaterjaliks on taskus olev juhiluba või on tõendusmaterjaliks liiklusregistri andmed. Ühemõtteliselt on sätestatud, et kui liiklusregistri andmetel on mootorsõidukijuhi juhtimisõigus seaduse alusel peatunud, peatatud või karistuseks ära võetud, juhindutakse liiklusregistri andmetest ega lähtuta kehtivast juhiloast, sest juhiluba võib olla lihtsalt mitte ära viidud selleks ettenähtud kohta. Et selliseid ebaotstarbekaid vaidlusi vältida, ongi too parandusettepanek tehtud.

Punkt 14 puudutab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikides ja Šveitsi Konföderatsioonis välja antud juhilubade vahetamist. Nimelt rakendatakse selle ettepaneku kohaselt ka nendel juhtudel samasugust regulatsiooni, mis kehtib Eesti juhilubade puhul: juhiloa saab vahetada viie aasta jooksul pärast nende kehtivuse lõppemist ilma teooria- ja sõiduek-

samita. Tuletan meelde, et ka 1. jaanuarist kehtima hakkav liiklusseadus tuleb siin inimestele selles osas vastu, et kui siiani tuli hiljemalt ühe aasta jooksul pärast juhiloa kehtivuse lõppemist endale uus vormistada ja kui sellest ajast üle mindi, siis oli kohe eelduseks teooria- ja sõidueksami sooritamine. Nüüd võib seda hajakameelsust lubada endale viie aasta vältel.

Palju on ka teemaks olnud tervisekontrolli ning arstitõendiga seotud regulatsioon. Punkt 16 uuendatud kujul võimaldaks juhiloa kehtivuse viimase kuue kuu jooksul tervisekontrolli läbimise tähtaja ühitada juhiloa kehtivuse ajaga. See tähendab seda, et kui tervisetõendi kehtivus lõpeb kuni kuus kuud enne juhiloa kehtivust, siis ei ole mõne aja pärast tarvis uuesti tervisekontrolli minna. Kui see vahe on natuke pikem, ütleme, kuus kuud ja üks päev või seitse kuud jne, siis tuleb tervisekontroll uuesti teha. Kuna selle seaduse rakendamisel on tekkinud olukord, et inimesed on endale tervisetõendi hankinud varem kui juhiloa ning tervisetõendi ja juhiloa lõpptähtaeg ei kattu, siis ongi see kuuekuuline puhver loodud.

Üksjagu segadust on tekitanud see, et kui inimeselt on juhiluba ära võetud või kehtetuks tunnistatud, siis kellele tuleb see loovutada. Parandusettepaneku punktiga 21 me vabastaksime kohtud ja kohtuvälised menetlejad juhilubade loovutamise seotud toimingutest. Ühemõtteliselt saab selgeks, et juhilubade hoiule võtmine, ettekirjutuse koostamine ning sunniraha täitmisele pööramine on Maanteeameti kui juhilubade väljastaja ülesanne. Siiani võis aru saada, et sellega peavad tegelema kohtud või kohtuvälised menetlejad. Samamoodi on täpsustatud – see on punktis 23 – jalgratturi juhiloa väljastamise õigust. Nimelt on uue seadusega tehtud selline aps, et juhiloa väljastajate ringist on välja jäänud politseiprefektuurid ja Maanteeamet, kellel on samamoodi õigus jalgrattureid eksamineerida ja kes seda tööd teevadki. Selle muudatusega antakse politseiprefektuuridele ja Maanteeametile õigus jalgratturi juhilubasid väljastada.

Järgmine, üsna tähtis muudatus sätestab viivistasu nõudega seonduvat. Sellel teemal on sõna võtnud ka õiguskantsler. Lühidalt öeldes on eelnõus kirjas, et viivistasu nõue aegub, kui viivistasu ei ole sisse nõutud nelja aasta jooksul viivistasu otsuse tegemisest. Nii on ka selle teemaga kõik selge.

Tooksin välja veel punkti 28. Selle muudatusega antakse liiklusjärelvalve teostajale õigus kontrollida mootorsõidukite ja nende haagiste tehnilistele nõuetele vastavust liiklusjärelvalve käigus. Selle teema tõstatas ka ajakirjandus ning jäi mulje, et liiklusjärelvalve käigus ei ole õigust kontrollida mootorsõiduki ja haagise vastavust tehnonõuetele, et liiklusjärelvalve teostaja võib ainuüksi juhiga vestelda. Nüüd hakkab see õigus seaduses ühemõtteliselt kirjas olema.

Punktis 32 on täpsustatud sõiduki peatamiseks antavaid märguandeid. Peatumiseks võib lisaks märku anda ka valjuhääldiga. Punktis 33 asendatakse mõiste "kiirusmõõtevahend" mõistega "kiirusmõõtesüsteem", kuna "kiirusmõõtesüsteem" on laiem mõiste.

Toon esile ka selle, et välismaalased, täpsemalt Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsi Konföderatsioonis välja antud juhilubade omanikud, kellel on eluaegne juhiluba, peavad kuni 18. jaanuarini 2013 vormistama endale Eesti juhiload kehtivate reeglite alusel. Sellega praegu lõpetan. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On üks küsimus Väino Lindelt. Palun!

Väino Linde

Olen ka seda meelt, et 1. jaanuaril kehtima hakkavat liiklusseadust tuleks täpsustada ja osalt isegi muuta. Aga täna on meil 7. detsember ja need ligi 40 muudatust on samuti plaanitud jõustada 1. jaanuaril 2011. Kuna see eelnõu, mida me praegu menetleme, muudab paljuski nii täna kehtivat liiklusseadust ja liikluseeskirja kui ka 1. jaanuaril kehtima hakkavat liiklusseadust, siis ma küsin: kas nii kiire jõustamine ei ole vastuolus põhiseadusest tuleneva õigluskindluse printsiibiga? Avalikkus ei suuda parimagi tahtmise juures neid sätteid nii kiiresti tundma õppida ja alates 1. jaanuarist 2011 korralikult täitma hakata.

Urmas Klaas

Küsimus on täiesti põhjendatud. Loomulikult sõltub palju ka sellest, millised muudatusettepanekud selle eelnõu kohta laekuvad. Kindlasti tuleb kõiki ettepanekuid väga tõsiselt kaaluda, analüüsida – selle protsessi kvaliteet on väga tähtis. Eks selle töö käigus selgu,

kuidas me sellega jõuame edasi liikuda. Aga küsimus on väga põhjendatud.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Hea ettekandja! Ma toetan täiesti Väino Linde seisukohta, et see seadus, mis hakkab 1. jaanuarist kehtima, on tegelikult valitsuse ja komisjoni ning võiks öelda, riigi praaktöö. Täna me teeme vigade parandust, ent paraku natuke liiga hilja. Kas on teada ka valitsuse arvamus selle eelnõu kohta? Valitsus on praegu läinud lihtsama vastupanu teed – eelnõu on sisse antud komisjoni nimel. Kas valitsuse arvamus on komisjonil olemas ja kui on, siis milline see on?

Urmas Klaas

Liiklusseadustega ja liikluseeskirjadega on läbi ajaloo olnud nõnda, et neid on väga tihti täiendatud ja parandatud. Sest liikluse olud ja uued transpordivahendid muutuvad üsna kiiresti. Sellepärast ei ole õige muutmist ette heita ja väita, et tegemist on praagiga. Nagu paljude teiste seaduste rakendamise käigus, nii ilmneb ka liiklusseaduse rakendamise käigus momente, millele on tarvis reageerida. Mis puutub valitsuse seisukohta, siis valitsus selles küsimuses seisukohta ei võtnud. Minu teada oli üks tõsiseid argumente see, et ühe poliitilise jõu esindajad, kaks ministrit ilmselt ei saanud ühtemoodi aru, kuidas on lood nõudega tõendada juhtimisõigust ka väljaspool teed.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Küsimusi on veel, kuid seadusega tänaseks istungiks ette nähtud aeg on läbi, mis tähendab, et me jätkame arutelu homme sealt, kus see täna pooleli jäi ehk siis küsimustele vastamisega. Suur aitäh, head kolleegid! Tänane istung on läbi.

Istungi lõpp kell 13.01.

Istungi kestus 3 tundi ja 1 minut.

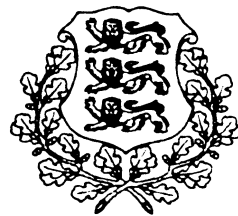
Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 8. detsember 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eestlaste saatmine välismaale
2. Liiklusseaduse muutmine
3. Vabariigi Valitsuse arengukava vägi-
valla vastu võitlemise kohta
4. Taristu
5. Töötusega seonduvad probleemid

Istungi rakendamine

1. Liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (874 SE) esimene lugemine jätkamine
2. Eesti kodanike kojutuleku seaduse eelnõu (821 SE) esimene lugemine
3. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (823 SE) kolmas lugemine
4. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) kolmas lugemine
5. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidiasutuste seaduse ja Tagatisfondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (810 SE) kolmas lugemine
6. Meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (653 SE) kolmas lugemine
7. Konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (824 SE) kolmas lugemine
8. Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (809 SE) kolmas lugemine
9. Kalapüügiseaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (828 SE ja 724 SE) kolmas lugemine
10. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu (850 OE) teine lugemine
11. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Kosovos" eelnõu (851 OE) teine lugemine

12. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas" eelnõu (852 OE) teine lugemine

13. Notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (833 SE) teine lugemine

14. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidiasutuste seaduse ja väärtipaberituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu (834 SE) teine lugemine

15. Jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (866 SE) teine lugemine

16. Halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu (755 SE) teine lugemine

17. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (814 SE) teine lugemine

18. Kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (817 SE) teine lugemine

19. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (862 SE) esimene lugemine

20. Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (858 SE) esimene lugemine

21. Arhiiviseaduse eelnõu (854 SE) esimene lugemine

Infotund

Asesimees Jüri Ratas

Tere päevast, head Riigikogu liikmed! Austatud Vabariigi Valitsuse liikmed! Head külalised! Televisiooni teel jälgijad! Alustame tänast, 8. detsembri infotundi. Täna info-tunnis on vastajateks haridus- ja teadusminister peaministri ülesannetes Tõnis Lukas, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Head ametikaaslased! Teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 31 Riigikogu liiget, puudub 70.

Head ametikaaslased! Ma palun teilt sellist kokkulepet, et igale kirjalikult esitatud küsimusele lisame selle infotunni raames kohapealt kuni kaks küsimust! Tänan teid!

1. Eestlaste saatmine välismaale

Aseesimees Jüri Ratas

Esimese küsimuse on esitanud Riigikogu liige Mark Soosaar, sellele vastab valitsusliige Tõnis Lukas. Teema on eestlaste saatmine välismaale. Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud haridusminister, täna siis peaministri kuues! Pärnumaa rahvasaadikuna tahan ma esitada kaks mõtlemapanevat arvu: Eestis on kõrgharidusega töötavate inimeste osakaal 25%, aga Pärnus ja Pärnumaal on neid ainult 15%. Neid arve võrreldes peame tunnustama, et eesrindlik Pärnumaa on siiski ääremaa. Mida võtab Vabariigi Valitsus ette, et seda tendentsi tasakaalustada, kutsuda eestlasi välismaalt tagasi ja saata meie noori hoopis parimatesse sealsetesse ülikoolidesse õppima, Eesti inimesi parimatele töökohtadele töötama ja et eestlased, kes välismaal elavad ja töötavad, uusi töökogemusi omandavad, tuleksid tagasi ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, aeg!

Mark Soosaar

... ja et neil ei katkeks side Eestimaaga?

Tõnis Lukas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud küsija! Väga hea ja terane küsimus! Muidugi on peamine, mis kutsub inimesi Eestisse tagasi või ka meile vajalikke spetsialiste näiteks meie teaduslaboritesse tööle, elu- ja töökeskkond. Meie oleme huvitatud eelkõige sellest, et eesti keel ja kultuur püsiksid, oleme huvitatud sellest, milline on Eesti noorte tulevik. See, et oma õpipoisi- ja võib-olla ka selliaastad on kasulik olla välismaal ja tulla kogenult tagasi, on väga õige. Samas peame arvestama, et

lisaks sellele, et me peame muretsema, et elukeskkond oleks hea, mis stimuleeriks inimesi siin elama ja siia tagasi tulema ning pakuks naudingut, on oluline, et ka meie haridussüsteem oleks hea. See tähendab, et me ei saa Eesti haridusele mõeldud raha, Eesti kõrgkoolidele ja ülikoolidele mõeldud raha anda üliõpilastele, öeldes, et mingi nad ja maksu selle raha eest kinni õppimine Oxfordis, Cambridge'is või kusagil mujal, sest siis jääb meil vähemaks raha, mida anda oma ülikoolide taseme hoidmiseks ja tõstmiseks. Seetõttu ei ole Eesti riik esitanud välisülikoolidele bakalaureuseõppes suurt koolitustellimust, kui nii võib öelda. Me oleme pannud välja hulgaliselt stipendiume magistri- ja doktoriõppes. Kristjan Jaagu programm on kõige tuntum, ehk ka DoRa programm. Võib öelda, et Eestist on viimase seitsme aasta jooksul läinud mobiilsusstipendiumidega mujale õppima 1868 õppurit. Kui paljud neist tagasi tulevad, me praegu ei tea. Aga väga täpselt kontrollitud programmide puhul, kui enne on tehtud ka leping, et tulla tagasi, on tagasi tulnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Hea ametikaaslane! Ma usun, et teil on sõnavõtussoov. Et mikrofoni saada, tuleks vajutada klahvile "Sõna". Mark Soosaar, esimene täpsustav küsimus, palun!

Mark Soosaar

Selliseid arve on väga hea kuulda, aga teadaolevalt on mitmed Ida-Euroopa riigid ja ka väljaspool Euroopa Liitu asuvad arenguriigid koostanud lausa valitsusprogrammid, mille abil oma noori parimatesse ülikoolidesse õppima saata. Samuti on nad sõlminud stipendiumilepingud, mis kohustavad neid noori pärast õpinguid tagasi tulema ja töötama teatud aja, kas viis või kümme aastat, oma riigi ja rahva hüvanguks. Kas Eestil on kavas mingi selline programm käivitada?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! On loomulikult valdkondi, kus kõrghariduse ei ole Eestis maailmatasemel võimalik. Need on spetsiifilisemad erialad. Samas, põhivaldkonnades peaks eestikeelset kõrghariduslikku õpet Eestis igal juhul jätkama. See tähendab, tuleb panustada sellele, et meie kõrgharidussüsteem

püsiks. Selleks on vaja ka üliõpilasi. Ma kutsun kõiki Eesti üliõpilasi üles vähemalt alustama oma õpinguid siin! See võiks olla praegu riikliku poliitika alus. Jah, meil on koos erakapitaliga näiteks noore õpetlase stipendium (50% pannakse riigi vahenditest ja 50% paneb erakapital), mille eest kümnekond üliõpilast aastas saadetakse teiste riikide headesse ülikoolidesse, aga riiklikku programmi, et saata oma bakalaureuseõppureid väljapoole, meil praegu ei ole, sest see toimuks meie oma haridussüsteemi arvel. Küll aga me kasutame Euroopa struktuurifondide raha vahetusüliõpilaste programmides, kus meie kõrgkoolid osalevad. Meie kõrgkoolidesse astunud üliõpilased lähevad vahetusprogrammi raames mujale ja sealt tulevad vastu teised üliõpilased. Võib öelda, et selles programmis on vahetus võrdne, niipalju kui läheb välja, niipalju tuleb ka sisse. See on ennast vägagi õigustanud. Kui me räägime teadusõppest, doktori- ja magistriõppest, siis on kindlasti oluline märkida, et näiteks väliskõrgkooli eraldatud stipendiume on riikliku koolitustellimuse alusel olnud 108 inimesel, neist 28 on lõpetanud. Meie teada ei ole tagasi tulnud ainult üks või ei nõustu tagasi tulema ainult üks. Nii et, jah, lepingud aitavad noori tagasi tuua küll.

Aseesimees Jüri Ratas

Enne kui me läheme kahe kohapeal registreeritud küsimuse juurde, teine täpsustav küsimus, Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud Tõnis Lukas! Kahju, et Eestil sellist programmi veel ei ole, aga loodame, et see ühel päeval sünnib. Kas haridusministeerium on midagi teinud või tegemas selleks, et nendel eestlastel, kes töötavad välismaal, oleks võimalik oma lapsi eestikeelsetesse koolidesse või eesti keelt õpetavatesse koolidesse panna? Kas selle võrgu arendamine on ka toimunud ja kuidas sellega seis on? Ülitähtis on, et inimesed, olgu nad siis Euroopa Liidu teistes riikides või ka kaugemal välismaal, ei kaotaks sidet oma kodumaaga, Eesti kultuuriga.

Tõnis Lukas

Aitäh küsimuse eest! Me peame oluliseks, et meie noored õpiksid Eestis, aga me näeme ju, et neil on vaja rahvusvahelist keskkonda,

rahvusvahelisi sidemeid. Selle rahvusvahelistumise üks põhitelgi on nn ägedad õppekavad, millel on hea kvaliteet, ja mille raames Euroopa raha toel tulevad rahvusvahelised õppejõud Eestisse, Eesti ülikoolide juurde. Tuleb luua rahvusvaheline keskkond Eestis endas, tuleb tuua siia üliõpilasi ka mujalt ja luua meie parematele gümnaasiumilõpetajatele rahvusvaheline keskkond siin, et nad ei peaks seda välismaalt otsima minema. Suurem väljakutse on lähiajal tõestada oma märki või nime, mis meil maailma avalikkuses on, et me oleme infokommunikatsioonitehnoloogia alal väga tuntud tegija. Tuleb luua infotehnoloogia akadeemia rahvusvahelisel tasemel ingliskeelsete õppekavadega, et meie noored saaksid kõrva teistest rahvustest noortega õppida rahvusvahelisel tasemel õppejõudude juures siin Eestis. Nende puhul, kes lähevad perega välismaale, on muidugi oluline, et nende lastel oleks võimalus, lisaks sellele, et perekonnas räägitakse eesti keelt, tutvuda eesti keele ja kultuuriga ning õppida eesti keelt. Ega me ei saa rajada igale poole eesti koole, kuigi seal, kus eestlasi on juba palju, on hakanud uus laine tulema, näiteks Helsingis, kus on võimalik eestikeelset haridust korraldada. Aga rahalistest võimalustest lähtudes me suurendame igal aastal maailma eri kohtades nende koolide arvu ja nende kõrgkoolide arvu, kus saab õppida eesti keelt. Neid kohti, kus Eesti riik toetab eesti keele õppimist välismaal, on praegu 40.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Austatud haridus- ja teadusminister peaministri ülesannetes! Meie sõjaväelased on Afganistanis, viimas sinna demokraatiat ja meie mallide järgi ka vabadust. Seal on oma elu jätnud mitmed meie noored mehed. Hiljuti võisime ajakirjandusest lugeda, et Kabulis vahistati kaks afgaani ja neid ähvardab praegu surmanuhtlus selle eest, et nad astusid ristiisku. Kuidas sobib teie arvates see, kui meie saadame oma sõdureid riiki, mis oma seaduste kohaselt mõistab surma meie kaas-kristlasi? Olen rääkinud.

Tõnis Lukas

Aitäh! Surma külvata on üldse amoraalne. Eesti sõdurid on ühinenud Afganistanis rahvusvahelise kontingendiga selleks, et surma oleks maailmas vähem. Mina ei saa siin hariduspoliitilistele küsimustele vastates anda ammendavat kaitsepoliitilist vaadet, aga me oleme Afganistanis koos oma liitlastega ja me oleme Afganistani tsiviilvõimudele ka humanitaarküsimustes abi osutanud. Haridusministrina võin öelda, et ühiskonna ülesehitamine, ka salliva ühiskonna ülesehitamine, niipalju kui see hoopis teises kultuurisfääris võimalik on, ja südametunnistuse vabaduse tunnustamiseni jõudmine või selleni aitamine on ka kindlasti Eesti panus Afganistanis, lisaks relvadele. Nii et jah, ühiskonna ülesehitamine ka Afganistanis on Eesti riigi huvides.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Praegusel üldisel massihariduse ajal räägitakse ka Eestis väga palju kõrghariduse kvaliteedist, selle konkurentsivõimest, Eesti-sisese konkurentsist ülikoolide vahel õppekavade mõttes ja akadeemilise personali vähesest liikuvusest, mis üldiselt on Euroopas suur probleem, võrreldes näiteks Ameerikaga. Olin eile ühel majanduskonverentsil, kus arutati Eesti kasvuvisioni 2018. aastani. Seal tekkis järgmine küsimus. Kui me räägime sellest, et meil peaks olema rahvusülikool, siis me eeldame, et see on eestikeelne või suures osas eestikeelne. Sellel on oma tähendus. Aga samas, ingliskeelse või võõrkeelse õppe osakaal üha suureneb, võib-olla ka kommertspõhjustel. Kas sellises kontekstis ei oleks mõistlik minna üle süsteemile, et tõesti Eesti ostab korraliku kõrgharidus ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija! Teie aeg on läbi.

Tõnis Lukas

Aitäh küsimuse eest! Ei, me ei hakka masiliselt ja riigi poliitikana ostma kõrgharidusõpet välismaalt. Me oleme kokku leppinud, et me suudame Eesti ühiskonda omakeelsena hoida ja eesti keel ei saa taanduda kõõgikeeleks. Järelikult, kõrgharidus- ja teadussfääris

peab eesti keel olema olema. Selleks, et hoida kõrgharidust kõigis valdkondades mingil kriitilisel tasemel, on vaja üliõpilaste massi, kes suudaks eesti keeles õppida. Selle tõttu teeme me ka edaspidi kindlasti panuse põhiliselt Eesti kõrgkoolidele ja sellele, et rahvusvaheline õhkkond loodaks siin, et tasemel õpe toimuks siin. See ei tähenda, et kogu Eesti kõrgharidus läheb ingliskeelseks, aga ingliskeelseid õppekavu eestikeelsete kõrval tuleb luua. Lõpuks, ega siis tiptasemel kõrgharidus saa olla ühekeelne, põhiõppekeel võib olla eesti keel, aga kõigil aegadel on olnud välisõppejõude. Ühes või teises keeles aeg-ajalt loenguid kuulata ja seminaridel osaleda peaks olema igale üliõpilasele jõukohane. Nii et kindlasti me jätkame kõrghariduse raha paigutamist Eestisse, mitte välismaale. Selleks et meie andekamad noored tahaksid Eestis õppida, peame me tegema selle pingutuse ja viima tulevikus sisse õppemakсутa ja tasuta kõrghariduse eestikeelsete õppekavade alusel õppimiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Enne info-tunni algust ma ütlesin, et iga teema kohta saab esitada kuni kaks kohapeal registreeritud küsimust. Seda kordan ma ka selle küsimuse menetlemise raames. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Liiklusseaduse muutmine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise küsimuse juurde, mille on esitanud Nikolai Põdramägi, sellele vastab valitsusliige Juhan Parts ja teemaks on liiklusseaduse muutmine. Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, Riigikogu aseesimees! Lugupeetud majandusminister! Tuleb tunnistada, et meil on veel nii autojuhtide, jalgratturite kui ka jalakäijate liikluskultuur madal. Alles suvel, pool aastat tagasi, võtsime vastu liiklusseaduse ja nüüd me juba muudame seda, remondime. Ühesõnaga, me toodame toorikuid. Miks me võtame seadusi ja otsuseid vastu kiirustades, kuhu me tormame? Liiklusseadusega jukerdamine ei ole naljaasi, selle taga on ju inimeste elud. Kas liiklusseaduse väljatöötamisel oli

ikka töösse kaasatud spetsialiste, autokoolide staažikaid õppejõude jne?

Juhan Parts

Aitäh selle küsimuse eest! Kui tagantpoolt pihta hakata, siis, loomulikult, liiklusseaduse ongi ju välja töötanud ikkagi liiklusekspertid, eri valdkondade ekspertid. Miks me võtame seadusi vastu kiirustades ja miks on Riigikogu majanduskomisjonil tekkinud vajadus parandada seda vastuvõetud seadust? Seda tuleks küsida Riigikogult. Ka teie toetasite tõenäoliselt liiklusseaduse vastuvõtmist. Aga majandus- ja kommunikatsiooniministrina ütlen, et liiklusseadust on tehtud minu arvates juba kuus aastat ja seda on tehtud väga laiapõhjaliselt. Riigikogus me arutasime seda üle aasta. Suures plaanis on see kindlasti oluline samm edasi. See on oluline samm edasi, niipalju kui üks seadus saab kaasa aidata liiklusohutuse parandamisele. Ma ei mõista praegu seda soovi, et üldse pöörata tagasi Riigikogu juunis tehtud otsus, et lükata selle seaduse jõustumine kuhugi edasi. Ma arvan, et see tekitaks veel rohkem segadust. Praegu on arutelul mõned pisikesed probleemid, mida ma nimetaksin pigem kosmeetilisteks probleemideks. Aga meil on piisavalt aega, ma arvan, ka Riigikogus neid arutada ja vajaduse korral korrigeerida. Ma arvan, et liiklusseadus, mis on 1. jaanuarist planeeritud jõustuma, peaks jõustuma. Lisaks juhin ma ikkagi tähelepanu, et uus liiklusseadus toob kaasa väga palju asju, mis parandavad liiklusohutusalast olukorda. Miks me peaksime siis selle jõustumise edasi lükkama, kui me oleme korra juba otsustanud see seadus jõustada?

Asesimees Jüri Ratas

Nikolai Põdramägi, esimene täpsustav küsimus, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh! Lugupeetud minister! Alles hiljaaegu telesaates Riigikogu majanduskomisjoni esimees ütles, et seekord käsitletakse liiklusseaduses ainult kõige olulisemaid küsimusi. Teie aga räägite mingitest pisidetailidest. Millised on teie arvates kõige olulisemad küsimused liikluses ja kas liikluses on ka ebaolulisi küsimusi?

Juhan Parts

Aitäh! Ma ei oska seda olulisust kommenteerida, kõik on ju suhteline, kõik on mingis kontekstis. Veel kord ütlen, et minu arvates on see vastuvõetud liiklusseadus tervikuna ikkagi väga oluline. Oluline on rõhutada ka seda, et ega me oluliselt Eesti liiklusreegleid, liiklustavasid, liikluspõhimõtteid ei muuda. Ma luban endale subjektiivset hinnangut ja ütlen, et ma usun, et 99% asjadest, mis puudutavad jalakäijat, sõidukijuhti või keda iganes liikluses osalevat inimest, jäävad tegelikult samaks. Need on ikkagi väikesed muudatused, kui me vaatame kogu liikluskorraldust. Mis puudutab majanduskomisjoni algatatud eelnõu, siis seal on tõepoolest mõningad üksikud küsimused, mida on tõstatanud politsei, mõned mitmeti tõlgendatavad ja on veel selliseid asju. Ma arvan, et on hea, kui me saame selle selgemaks teha. Aga ma olen täiesti veendunud, et ka see liiklusseadus ei jää puutumatuks. Elu läheb edasi, tulevad uued tehnoloogiad, uued arengud, ikka tuleb seadust täiendada. Ma arvan, et seaduse täiendamine on võrdlemisi mõistlik. Juhin tähelepanu veel sellele, et kui me vaatame üldist olukorda selle seaduse rakendamisel, siis ma arvan, et rakendamiseks on vägagi soodne hetk, sest inimesed on sellest võrdlemisi huvitatud, on olnud põhjalik teavituskampaania, erinevad meediaväljaanded on meie partnerid, nad annavad inimestele informatsiooni, millised nõuded tulevad juurde, mis muutub. Tagasikäigu andmine oleks nagu põhjendamatu. Ma vaatasin ka autokoolide liidu pöördumist, seda, mida nad siis ette heidavad. Seal oli kaks märkust. Esiteks, et pole veel kõiki määrusi. Kinnitan, et kõik määrused saavad olema. Nad viitasid ka liiklusmärke puudutavale määrusele. Ühtegi kehtivat liiklusmärki ei muudeta.

Asesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh! Suvel vastu võetud liiklusseaduses on tõepoolest sees nõrku kohti. Kas või see liiklusseaduse muutus, mis tõi küll juurde jalgratturite ohutuma liikluse, aga seda kahjuks jalakäijate arvel. Kas on kavas ka see seadusäte üle vaadata?

Juhan Parts

Aitäh! Selle üle oli põhjalik vaidlus. Need ettepanekud, millele te tõenäoliselt viitate, tulid ju siit Riigikogust. See oli tegelikult teie omavaheline kokkulepe. Võib-olla mina suhtun ja eelnõu väljatöötanud töögrupid suhtuvad jalgratturite olukorra lihtsamaks või kergemaks muutmisesse võrdlemisi skeptiliselt. Aga praktika näitab. Võib-olla on see mõistlik, kui me ka jalgratturitele anname paremaid võimalusi liigelda. Eks seda näitab praktika. Tulla praegu tagasi selle juurde, mida Riigikogu ise pool aastat tagasi otsustas, on minu arvates täiesti tarbetu.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud majandusminister! Mul on niisugune tunne, et nendest liikluseksperetidest, kes selle seaduse tegid, ei ela keegi maal. Selle seaduse üks raskuspunkt on see, et ilma juhiloata ei saa ka enam oma põldu künda, ei saa oma kodumetsast puid koju tuua. Kas te peate normaalseks seda, et näiteks maal kasvav laps ei saa oma eramaal vanemaid aidata ja tehnikaga tuttavaks saada? Milleks tegelikult see seadus tehti? Kas selleks, et lubade eest rohkem riigilõivu eelarvesse saada ja trahvidega eelarvet kosutada või mis see tegelik põhjus on? Seda küsimust on minult väga palju küsinud just maamehed Jõgevamaalt ja Tartumaalt.

Juhan Parts

Aitäh! Tahaksin praegu teile rääkida, kuidas ma ise väikese lapsena Tartumaal traktoriga sõitsin. See oli väga vilets traktor. Selliseid viletsaid traktoreid ühelgi Eesti korralikul põllumehel enam pole. Väikese lapsena vedasin mingit vankrikest. Nii et see kogemus on mul olemas, just Tartumaalt. Midagi ei juhtunud. Aga samas juhtus ka seda, et traktorist, kes oli hundijalavett tarvitanud, sõitis kuhugi ojja ja kukkus traktori alla. On teada, mis temaga juhtus: see oli tema viimane elupäev. Üldiselt ma arvan, et see põhimõte, mis on seotud traktorite või ATV-de puhul väljaspool teid või tänavaid, mitte avalikes kohtades liiklemisel juhtimisõiguse nõudmisega, kui on teatud

muud eesmärgid (seda on viimastel päevadel ka ajakirjanduses arutatud), on täiesti mõistlik. Küll aga ma arvan, et ei tohiks lihtsustada keeldu alkoholi tarvitamise puhul ükskõik millisel moel, ükskõik kus kohas mootorsõidukiga sõita.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Minu küsimus on samast valdkonnast, see puudutab noorte võimalusi harjutada mootorsõidukiga sõitmist eramaal ja samuti traktoriga töötamist oma aiamaal. Kuidas te kooskõlastate seaduseelnõus need paragrahvid, kui te nii südamlikult ütlesite, et olete ka ise kunagi traktoriga sõitmist harjutanud ja peate seda väga vajalikuks? Kas te toetasite niisuguste piirangute kehtestamist või ei toetanud? Ja küsimus teisest valdkonnast: kas võiks liikluseaduse rakendamise edasi lükata?

Juhan Parts

Aitäh! Tagantpoolt pihta hakates (ma härra Põdramäe küsimusele juba vastasin): ma arvan, et see oleks väga mittevajalik ja ka mittemõistlik. Kogu seda liikluseadust ei ole ju mitte üks aasta, vaid on ikkagi viis aastat ette valmistatud, poolteist aastat on seda siin Riigikogus arutatud, pool aastat tagasi on see vastu võetud, see on olnud võrdlemisi suure avalikkuse tähelepanu all, viimased pool aastat on toimunud mitmesugused teavituskampaaniad ja muud üritused. Lükata nüüd kogu seaduse jõustumine edasi – see oleks, ausalt öeldes, kərbse tagaajamine kahuritulega. Kui on erinevaid tehnilisi puudusi, nagu politsei on välja toonud, siis neid saab ju korrigeerida. Nii et ma arvan, et selles osas see olukord kuidagi halvemaks minna ei tohiks. Ma arvan, et ka teil endal on seda otsust raske teha. Pool aastat tagasi kiitis Riigikogu seaduse heaks, pani jõustumise kuupäevaks 1. jaanuari 2011, ja nüüd äkki enne jõule lükata see veel pool aastat edasi! Justkui selle poole aastaga sünniks mingisugune uus tarkus! Ma arvan, et seda kindlasti mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Vabariigi Valitsuse arengukava vägivalla vastu võitlemise kohta

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda küsimuse juurde, mille on esitanud Riigikogu liige Evelyn Sepp. Sellele vastab Vabariigi Valitsuse liige Hanno Pevkur ja teemaks on Vabariigi Valitsuse arengukava vägivalla vastu võitlemise kohta. Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Minu küsimus puudutab väga konkreetset arengukava, aprillis vastu võetud vägivalla vastu võitlemise arengukava. Paar nädalat tagasi sai peaministri osavõtul taas sugeda Riigikogu, kes justkui pole riigieelarve seletuskirjast leidnud üles vastavaid märksõnu ega teadvat, kui palju raha kulutatakse järgmise aasta eelarvest selles arengukavas ette nähtud tegevustele. Aga üldiselt on teada, et selle arengukava n-ö tegevusplaanis olevad tegevused, mis on ette nähtud järgmiseks aastaks, on seal kirjas tärniga. Täрни tähendus on see, et kui välisvahenditest raha leitakse, siis neid asju tehakse, ja kui ei leita, siis on need tegevused sisuliselt rahaga katmata. Nüüd ma palungi teil täpsustada, kui palju raha on kavandatud selle tegevuskava täitmiseks järgmisel aastal eelarvesse.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma pean küll Riigikogu liiget natuke täpsustama ja paluma tal see küsimus kogu arengukava kohta esitada justiitsministrile, kuna justiitsminister ja Justiitsministeerium vastutavad vägivalla vähendamise arengukava eest tervikuna. Jah, tõesti, see on aprillis kehtestatud. Kui te võtate selle Justiitsministeeriumi kodulehelt lahti, siis näete, et seal on olemas ka rakendusplaan, ja selle rakendusplaani järgi me tegutseme. Sotsiaalministeeriumi vastutada on peamiselt lastevastase vägivallaga seotud tegevused, samamoodi perevägivallaga ja täiskasvanute inimkaubandusega seotud tegevused. Meil kindlasti ei ole ülevaadet kõikidest tegevustest. Selles rakendusplaanis on ressursid planeeritud. Osa tegevusi on tõesti planeeritud rahastada välisvahenditest, osa on planeeritud rahastada ministeeriumi enda eelarvest. Ma toon mõne näite. Eesmärk 1 on laste vastu toimepandud

vägivalla vähendamine ja ennetamine, mille teine meede on lasteasutustes vägivalla tõkestamine. Sotsiaalministeeriumi tegevuskuludena on selleks järgmisel aastal ette nähtud 150 000 krooni. Sinna lisanduvad Haridus- ja Teadusministeeriumi otsesed tegevuskulud, mis minul täpselt teada ei ole. Niimoodi võin ma ridade kaupa edasi minna. Ma ei jõua lihtsalt kõike ette lugeda. Aga Sotsiaalministeeriumi tegevuste kohta võin ma teile saata täpselt rida-realt meili, kus on kirjas, mis on planeeritud teha välisvahenditest, mille puhul on otsustatud, et see on välisvahenditega kaetud, ja mis on veel ootel.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma täpsustan küsimust. Perevägivalla ja naistevastase vägivalla vähendamise ja ennetamise eesmärgi all on kirjas ühiskonnaõpetuse aineramatute täiendamine, ühiskonnaõpetuse õpetajate koolitus nende raamatute kasutamiseks, naistevastase vägivalla ohvritele mõeldud tugitelefoni 1492 teenuse tagamiseks lepingu sõlmimine, naiste varjupaikade jätkusuutlikkuse tagamine, õpetajate, noorsoo- ja sotsiaaltöötajate, prokuröride, kohtunike ja politseinike koolitamine perevägivallateemal ja lõpuks inimkaubanduse ohvrite rehabilitatsioon. Need on need tegevused, mis on kõik Sotsiaalministeeriumi real. Neid on neli või viis. Ma palun öelda, kui palju te olete nende tegevuste jaoks järgmise aasta eelarves raha ette näinud!

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Võtsin kava lahti, kuna ma ei jõudnud seda välja trükkida. Hakka-me siis vaatama. Inimkaubanduse ohvri tuvastamise ja abistamise juhendi täiendamine on ette nähtud Sotsiaalministeeriumi ja Välisministeeriumi tegevuskuludest. Sotsiaalministeerium planeerib lisaks konkreetset selle juhendi täiendamise peale järgmisel aastal 28 000 krooni. Inimkaubanduse ohvritega kokkupuu-tuvate spetsialistide baasväljaõppe kulud on Sotsiaalministeeriumi rea peal. See summa ei ole ette nähtud mitte järgmisel aastal, vaid ülejäämisel aastal ja järgnevatel aastatel. Inim-

kaubanduse ohvritega kokkupuutuvate spetsialistide täienduskoolitamine on Sotsiaalministeeriumi rea peal. Aastal 2010 on selleks ette nähtud 254 000 krooni ja alates aastast 2011 on planeeritud 200 000 krooni aastas. Ma võiksin edasi lugeda, aga äkki on mõistlikum niimoodi, et ma saadan teile need arvud meiliga, siis ma ei pea kõiki ridu ette lugema, lihtsalt ajanappus tekib. Meil on olemas väga selge arusaam, kui palju me järgmisel aastal panustame. Tavaliselt jääb nende tegevuste maksumus 100 000 – 200 000 krooni piirsesse, aga on ka mõned tegevused, mis kahjuks ei leidnud Euroopa Komisjoni heakskiitu ja seetõttu tuleb vaadata, kas me saame neid järgmisel või ülejärgmisel aastal rahastada riigieelarve vahenditest.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma siiski ei saa stenogrammi huvides minna mööda konkreetsetest arvudest. Minu viimane küsimus puudutab vägivaldaohvritest naiste varjupaikade jätkusuutlikkust. Neid varjupaiku on üle Eesti üheksa. Neid kahjuks rahastatakse n-ö projektipõhiselt, mitte programmpõhiselt, mis toob kaasa probleeme, mida te loodetavasti teate niisama hästi kui mina. 2,3 miljonit krooni aastas on ette nähtud üheksa varjupaiga peale. Millega te seda seletate või kuidas te kavatsete tegelikult viia olukord sinnamaale, et oleks tegemist programmpõhise ja tõesti jätkusuutliku rahastamisega selles valdkonnas?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, ka järgmisel aastal on naiste varjupaikade rahastamine planeeritud Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu. On olemas põhimõtteline nõusolek, et rahastamine tuleb järgmisel aastal sealt. Loomulikult, kui eelarves tekib võimaluse, et me saame selle summa otse riigieelarvesse kirjutada, siis oleks seda mõistlik teha. See teenus on äärmiselt vajalik. Sotsiaalvaldkonna asestantsleriga on seda teemat korduvalt arutatud ja ka tema kinnitab, et Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu järgmisel aastal vahendid leitakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kuni kaks kohapeal registreeritud küsimust. Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea juhataja! Austatud minister! Ma küsin hästi üldiselt, selles võtmes, et kus kohas me praegu oleme, võrreldes vahendeid ja tähelepanu jaotumist kas või meie naaberriikidega. Kus me oleme, oleme me erandlikud või oleme me võrreldavad ja kas on ka mingi riik (tihtipeale ei ole mõtet ju jalgratast leiutada), kelle süsteemist me oleme kõige rohkem eeskuju võtnud?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Me oleme Eestis. Aga kellelt eeskuju võtta? Me oleme püüdnud vaadata nendele, kellelt on sisulisemat eeskuju võtta. Teatud küsimustes oleme pidanud rohkem nõu Põhjamaadega, teatud küsimustes oleme suhelnud meie lõunanaabritega. Naistevastane vägivald ja inimkaubandusega seotud küsimused on kindlasti rohkem tuntud ja teada meie lõunanaabritel, perevastase vägivalda ja lastekaitseküsimuste puhul on nõu saada eelkõige Põhjala riikidest. Nii see kujuneb. Eks me püüame parimaid praktikaid kokku korjata, selleks et seda tegevust Eestis edukalt läbi viia. Seesama vägivalda vähendamise arengukava koos rakendusplaani, mille Vabariigi Valitsus 1. aprillil heaks kiitis, lähtubki meie nägemuses parimatest praktikatest ja koostööst Justiitsministeeriumiga. Minu meelest on tegemist üsna hea arengukavaga ja selle rakendusplaan on kindlasti adekvaatne. Teatud tegevuste rahastamise puhul on küsimus küll selles, kas Euroopa Komisjon või teised välisfondid leiavad võimalust seda toetada või mitte, aga eks iga valdkonna, iga rahastamise ja iga teema puhul on soove alati rohkem kui rahalisi võimalusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teine kohapeal registreeritud küsimus. Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Kuulates vastuseid Evelyni konkreetsetele küsimustele, tundus, et vastuseid peaaegu polnudki. Kahjuks te ka oma erakonnakaaslastele andsite sellise vastu-

se, millest mina aru ei saanud või sain aru, et te lihtsalt rääkisite, et midagi on arengukavasse kirja pandud. Aga ei olnud mingisugust võrdlust või suhet, milline on olukord võrreldes Põhjala riikidega, kas me protsentuaalselt oleme mingisugusel tasemel võrreldavad või oleme ees või oleme taga, ei olnud ka võrdlust Läti ja Leeduga, kuidas me nendega võrreldes nendes küsimustes välja näeme. Rahanumbrid, mida te suutsite välja öelda, olid küll ääretult väikesed.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Minu arust vastasin ma Evelyn Sepale üsna konkreetselt. Ma ütlesin, et kuna neid ridu on palju, siis ei ole väga praktiline kulutada infotunni aega kõikide riidade ettelugemisele. Üksikud read, mis on võib-olla 100 000 või 200 000 krooni suurused, ei tundu väga suured, kui aga need kõik kokku liita, siis on summad päris märkimisväärsed. Mis puudutab võrdlust teiste riikidega, siis ei ole väga praktiline rääkida arvudest, kui neid arve kaasas ei ole. Selles mõttes ei anna võrdlus teiste riikidega meile tihtipeale väga palju. On selge, et ka kultuurilisest ja ajaloolisest taustast lähtuvalt on Eesti puhul, Läti ja Leedu puhul ja ka teiste Ida-Euroopa riikide puhul, näiteks Ukraina puhul, inimkaubandustemaatika oluliselt suurem mure. Samas olukord lastevastase vägivallega meil võib-olla nii palju ei erinegi Põhjamaade omast. Erinevaid uurimusi on tehtud. Aga mingit pingerida selle kohta, mitmendad me oleme inimkaubanduse või lastevastase vägivalga pingereas, on väga keeruline teha. Tavaliselt inimkaubandus väga palju avalikesse andmebaasidesse ei satu. Inimesed paluvad säilitada anonüümsuse. Ka näiteks Eestis inimkaubanduse ohvritega tegelev mittetulundusühing Atoll täiesti teadlikult ei avalikusta oma andmeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Taristu

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda küsimuse juurde, mille on esitanud Jaak Aab. Sellele vastab valitsusliige Juhan Parts, teemaks on taristu. Palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Hea minister! Mul on hea meel kasutada uudissõna, mis hiljuti konkursil peapreemia võitis. Infrastruktuuri me võime nimetada eestikeelse sõnaga "taristu". Eesti riigi taristu üks osa on kindlasti raudtee. Minu küsimus puudutab Rail Baltica projekti. Viimasel ajal on ka ajakirjandus seda teemat jälle kajastanud. Kõigepealt võib-olla üldisemalt teie hinnang või info selle kohta, mida Eesti riik lähiajal plaanib teha selle projekti elluviimiseks ja kui palju me sõltume oma naabritest, et see ellu viia. Just lähiaastate tegevused, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Kõige olulisem on, et 2011. aasta lõpuks me viiksime lõpule Tallinna–Valga raudteefrastruktuuri, vabandust, -taristu rekonstrueerimise. Sellega me saame hakkama. Teine küsimus on, et me peame töötama selles suunas, et seda taristut rohkem kasutama hakataks. On olemas, ütlesin, Eesti idee, meie ettepanek Lätile, Leedule, Poolale ja Euroopa Komisjonile, et Rail Baltica olemasoleval taristul üritada ikkagi käima panna üks rakendus, millest on kasu Eesti inimestele, samamoodi Läti ja Leedu inimestele, Poola inimestele ja meie külalistele – see on see Tallinna–Varssavi reisirongiliin. Selles osas on asjad minemas konkreetsemaks, aga on täiesti selge, et ilma nelja riigi ühistoota seda ei sünni. Viimane seis on see, et jaanuari lõpuks Euroopa Komisjon, kes on võtnud siin koordineeriva rolli, püüab laua peale panna tegevusplaani koostöös nelja riigi raudtee-ettevõttega. See on kokkulepe, mille me saime eelmisel nädalal, kui ma olin Brüsselis. Eraldi töö on Rail Baltica pikem visioon ehk see, kas on mõtet teha Euroopa-mõõtmeline raudteetaristu Tallinnast Poola piirini, kust algab Euroopa mõõde. Selles osas on seis see, et on tellitud väga põhjalik tasuvusanalüüs, on arvestatud kõiki aspekte, sotsiaal-majanduslikest kuni keskkonnaaspektideni välja, ja töö peaks olema meil laual märtsi lõpuks.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Vastuse aeg on läbi. Esimene täpsustav küsimus, Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Hea minister! Jätkan sellest, mida te olete ka Postimehe ajakirjanikule vastates öelnud. Puudutan seda, millist võimalikku liini pidi see taristu läheb ehk millist taristut kasutatakse Rail Baltica projekti elluviimisel, et meilt ükskord hakkaksid kiirrongid Euroopasse sõitma. Te olete öelnud, et praegu on kõige reaalsem see Tartu variant, Tartu–Valga ja sealt edasi, aga samas pole need suuremad ambitsioonid, ka trassi Pärnust läbiviimine, veel maha maetud. Minu küsimuse on ajendanud minu poole pöördunud sellise Eesti väikelinna nagu Mõisaküla inimeste küsimus. See linn on olematu või vale regionaalpoliitika tagajärjel pärast Eesti taasiseseisvumist teinud läbi tõesti suure vähikäigu. Kas neil inimestel on lootust, et nad kunagi näevad ronge vähemalt oma linnast läbi sõitmas?

Juhan Parts

Aitäh! Ma kordan üle: ei ole mõtet seda üritust millelegi vastandada, tuleks püüda inimestele pakkuda täiendavaid reisimis- ja liikumisvõimalusi raudteel ka olemasoleval Rail Baltica trassil. Seda tasuks teha. Inimesed küll kuulevad, et Rail Baltica, Rail Baltica, Rail Baltica, aga mida see neile annab? Ma arvan, et kui me oleme pannud raha ja me paneme ka praegu raha trassi Tallinnast Valgani, siis me peaksime seisma selle eest, et ikkagi vähemalt proovida meie naabritega jõuda niikaugale, et reisirongid hakkaksid sõitma nii ruttu kui võimalik. Siin on lühemad perspektiivid ja pikemad perspektiivid, see sõltub nelja riigi koostööst. Mis puudutab seda Euroopa-mõõtmeliste raudteede ehk võimalikku trassi läbi Mõisaküla, siis ütlen veel kord, praegu tehakse analüüsi, mille käigus analüüsitakse ka seda trassi. Ma ei oska praegu peast öelda, kas see Pärnu kaudu planeeritav võimalik Euroopa-mõõtmeline Rail Baltica läheb mööda vana raudteetammi ehk Mõisakülalt läbi või läheb kuskilt mujal. See on siis Mõisaküla elanike raudteelane perspektiiv. Aga ma juhin tähelepanu, et meil oleks mõistlik rääkida siin väga täpselt. Oletame, et me jõuame selle Euroopa-mõõtmelise raudteega niikaugale, et asi tasub ära, asjal on mõtet, aga ikkagi läheb siis selleks 10–15 aastat. Mitte midagi ei ole teha. Seda

siis, kui asjal on mõtet ja meil on raha, mida sinna investeerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Lühike küsimus: mis on teie kui majandusministri hinnang sellele? Jah, ma saan kõigest aru. Tõesti, praegu on juba raha pandud sellesse Tartu–Valga lõiku ja on raudteed uuendatud, et rongide sõidukiirust suurendada. Aga milline on teie enda hinnang? Te olete asjaga seotud, olete rääkinud oma kolleegidega lähimaadest, olete suhelnud Euroopa Komisjoniga. Kas selline uus suund üle Pärnu ja Mõisaküla võiks teostuda? Kui tõenäoliselt te seda ise hindate?

Juhan Parts

Aitäh! Ma saan öelda, et ma olen ise selle nimel viimased kolm ja pool aastat üsna kõvasti tööd teinud. Me oleme jõudnud sinna maale, et me saame mingisuguse põhjalikuma tasuvusanalüüsi. Ma tahan väga loota, et see analüüs annab reaalsed vastused, et sellel asjal on jumet teatud riikide, võib-olla ka Euroopa investeringute toetuse korral. Minule isiklikult meeldiks, kui oleks kiirraudtee, kus saaks sõita maksimaalse kiirusega, kaubad liiguksid ja inimesed liiguksid. Loomulikult, visioonina, unelmana tundub see mulle täiesti mõistlik. Ma arvan, et oleks täiesti vastutustundetu öelda midagi järgnevate põlvkondade eest, mis moodi me siin kandis elame ja mismoodi me liigume. Me võime olla kümne aasta pärast olukorras, kus raudteeühenduse tasuvus ja pilt on hoopis teine. Praegu võib-olla tundub meile, et see on kuidagi väga keeruline. Me peame arvestama, et sel projektil on ikkagi perspektiiv järgmise ja ülejärgmise põlvkonna jaoks. Meil ei ole praegu tõenäoliselt seda muret, kuidas järgmisel nädalal saada Berliini. Küll me sinna saame! Ma arvan, et me peame selle projektiga töötama. Isegi kui me näeme järgmise aasta märtsis, et tasuvusanalüüs on kriitiline, arvan ma, et ikkagi ei ole õige sellele projektile ei öelda. Mitte mingil juhul.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaks kohapeal registreeritud küsimust. Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud minister! Lisaks raudteele on niisama oluline taristu ka kohalikud teed. Ma vaatan kohalike teede korrashoiuks riigi poolt eraldatud raha. Aastaks 2008 oli seda 670 miljonit krooni, aastaks 2009 oli 378 miljonit krooni, aastaks 2010 on 178 miljonit krooni, järgmiseks aastaks on sisuliselt sama summa. Kui vaadata tendentsi, siis kohalikele teedele eraldatav raha väheneb, aga kütuseaktsiisid tõusevad. Eriti suur tõus on olnud erimärgistatud kütuse, diisli aktsiisil, mida kõik teavad. Minu küsimus on seotud sellega. Vaatame seda 5%, mis kohalikele omavalitsustele kütuseaktsiisist eraldatakse. Juba eelmisel aastal oli probleeme teedega ja lume lükkamisega. Kuidas te hindate praegu, sellel talvel kohalike omavalitsuste olukorda?

Juhan Parts

Kindlasti on see pingeline. Praegu minule teadaolevad ilmaennustused nii jäämurde kui ka lume kohta näitavad, et me peame olema kindlasti valmis lisavõimekusi rakendama, ma üldse ei kahtlegi selles. Raha poole pealt, ma arvan, peavad kõik sellega arvestama. Omavalitsuste eelarve on meil ees, see on suurem, kui oli eelmisel aastal. Seda on, härra Sarapuu, oluline rõhutada. Te lasite sellest nagu hopsti üle. See on ikkagi päris suur summa. Mõelge, kõigi omavalitsuste peale on minu teada rohkem 30 miljonit krooni. Kas teie jaoks, härra Sarapuu, 30 miljonit krooni ei ole oluline summa, et te saate lihtsalt öelda, et Juhan Partsi, IRL-i ja Reformierakonda ei huvita omavalitsuste teed? Väga huvitavad. Härra Linde toetab, kõik toetavad. Ma arvan, et olukord on pingeline, aga ma olen suhelnud omavalitsusjuhtidega ja olen täiesti veendunud, et saadakse hakkama. Kindlasti saadakse hakkama. Mis puudutab seda, et me ei suuda teedelt lund ära lükata, siis, kuulge, kes me õigupoolest oleme? Meil on tehnikat, meil on tarku inimesi, meil on traktoreid, igasuguseid asju ja me ei saa nüüd lund ära lükatud! Õige on aga see, härra Sarapuu, et tuleb mõelda selle peale (ja IRL tuleb siin välja oma ideedega), kuidas ikkagi taristusse investeerida, ennekõike kruusateedesse. Ma arvan, et siin peab järgmine valitsus ja Riigikogu võtma ette mingi sellise programmi, mis tõesti ka töötab. See lohistamine selle

aktsiisiga siia-sinna, mingitele kohalikele inimestele meeldimise suhteliselt odav ostmine – see ei tööta. Meil on vaja korralikku programmi kruusateede mustkatte alla viimiseks. Teiseks (härra Sarapuu, vaadake ikka siia, ma räägin ju veel teiega), haldusreform loob omavalitsustele võimekust oma teedega hakkama saada.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Hea minister! Palun öelge, kas Vabariigi Valitsuse tarvidusteks ja avaliku sektori tarvis tervikuna on olemas tarvilik taristu tarnimiskava, eeskätt pean silmas meie küberruumaristust tarvis mõeldud taristutar- neid! Olen rääkinud.

Juhan Parts

Jah ja ei.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Ma infotunni alguses palusin, et esitataks kuni kaks koha- peal registreeritud küsimust iga küsimuse juu- res. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Töötusega seonduvad probleemid

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda küsimuse juurde, mille on esitanud Riigikogu liige Marika Tuus, sellele vastab valitsusliige Hanno Pevkur. Teemaks on töötusega seonduvad probleemid. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud minister! Minu meelest teie ministrina käsit- lete praegu lubamatult vähe töötute temaatikat. See on ju meie kõige tähtsam teema praegu üldse. Olukord on selline, et praegu ikka veel registreerib end iga nädal uueks töötuks 1600– 1800 inimest. See on ju väga-väga suur arv. Selle aasta kümne kuuga on uusi registreeritud töötuid kokku juba 80 000. Meil on pikaajalisi registreeritud töötuid umbes 56%, pluss loo- mulikult kõik need, kes on registritest juba välja kukkunud. Mis teil nende arvude kohta öelda on?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Teil on imeline oskus alati arvudega manipuleerida. Need ei ole uued registreeritud töötud, keda te mainite, 1600 või 1800, mida te nimetasite. Tegemist on uuesti registreeritud töötutega, mitte uute registreeritud töötutega. Jah, nende hulgas on ka varem tööl olnuid, aga kindlasti ei ole nad kõik varem tööl olnud. Ehk ma tahan öelda, et need, kes on eelmisest töökohast koondatud (neid on paarisaja võrra), ja need, kes võib-olla on läinud töölt ära vabatahtlikult, on need, kes on uuena registreeritud, aga enamik neist on uuesti registreeritud ehk nad on töötukassa registrist mingil põhjusel välja läinud ja on tulnud ennast tagasi registreerima. Selles mõttes tuleb olla täpne. Mis puudutab töötuse üldist seisu, siis minu arust on olukord ikkagi märkimisväärselt paremaks läinud ja läheb järjest paremaks. Kui me vaatame nii statistilist töötust kui ka registreeritud töötust, kui võtame ka need arvud, mida avaldab nii Statistikaamet kui ka töötukassa iga nädal, siis need arvud minu mäletamist mööda lähevad küll üldjoontes paremaks. Eesti majanduse olukord läheb paremaks, uusi töökohti lisandus kolmandas kvartalis juba 28 000, inimesed said tööle. Ärge nähke asjas ainult negatiivset. Jah, kindlasti on teatud sektorites, teatud omavalitsustes, teatud ettevõtetes probleeme. Aga üldine pilt liigub paremuse suunas ja liigub õiges suunas sinnamaani, kuni Reformierakond ja IRL valitsuses on ning Eesti elu edasi lükkavad.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Need uutena registreeritud töötud on ka töötud ja täpselt sellisena käivad nad teil igal nädal ka pressiteadetest läbi. Kui jutt läks sanktsioonide alusel väljaarvamisele, siis selle aasta septembriks oli sanktsioonide alusel tööturegistrist välja arvatud 39 000 inimest. See on ikkagi väga suur arv. See, mis teil näitab statistilist vähenemist, teisest küljest tegelikult tähendab, just vastupidi, registreerimata töötute arvu kasvu, heitunud isikute arvu suurenemist. See ei näita alati tööpuuduse vähenemist. See ei näita, et meil läheks olukord tööturul niivõrd palju paremaks. Statistiline tööpuudus

on ju 106 000 inimest, pluss kõik need, kes on välismaal, pluss pensionärid, kes enne töötasid ja enam mitte, pluss eelpensionärid, pluss puuetega inimesed. Ma küsingi: miks siis teie ikkagi arvudega manipuleerite?

Hanno Pevkur

Teil on ikka kõik asjad segi nagu puder ja kapsad, vabandust! Te mainite statistilist töötust, väites, et see ei sisalda neid, kes on välja arvatud. Vastupidi, just sisaldab. Statistilise töötuse arvestust peab Statistikaamet vastavalt ILO metoodikale ja peab seda väga korrekt-selt. Kui te meenutate, kui palju on kukkunud statistilise töötuse number kolmas kvartal *versus* teine kvartal, siis te näete, et need numbrid on kukkunud rohkem kui 19% pealt 15% peale. Väga suur kukkumine. Samamoodi, enam-vähem samas suurusjärgus on kukkunud ka registreeritud töötus ehk need arvud on omavahel korrelatsioonis. Mis puudutab seda, et keegi pressiteateid teeb, siis ütlen, et ei tee. Töötukassas on need arvud olemas ja kui meedia võtab sealt need arvud, siis võtab. Üldiseid kokkuvõtteid enam väga tihedalt ei ole mõtet teha. On mõtet rääkida sellest võib-olla kuu kokkuvõttena või kvartali kokkuvõttena. Neljanda kvartali kokkuvõtte saame Statistikaametist teatavasti järgmise aasta alguses ja siis on näha, mis töötus neljandas kvartalis teinud on. Siin valitsuse poole pealt küll mingit manipuleerimist ei ole. Ma usun, et te võiksite ise olla küsimuse esitamisel natukene täpsem ja vaadata, et asi ei ole üldse hull, et asi liigub paremuse suunas, asi liigub õiges suunas. Majandus kasvab. Vaadake viimase kahe kvartali majanduskasvu. Töökohti tuleb juurde, inimesed saavad realselt tööd. See on see, mis inimestele suurema sissetuleku tagab ja annab ka võimaluse riigi suuremateks väljaminekuteks, olgu selleks siis toetused või pensionid.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Austatud Vabariigi Valitsuse liikmed! Ma kutsun meid kõiki üles suuremale lugupidamisele ja viisakamale ning arusaadavamale sõnakasutusele küsimuste esitamisel ja vastuste andmisel! Teine täpsustav küsimus, Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Ma arvan, et te nõustute minuga, et statistiline tööpuudus 106 000 inimest on ikkagi tunduvalt suurem, kui on praegu registreeritud töötus. Statistilise tööpuuduse sisse ei lähe ju need pensionärid, kes enne töötasid, ja eelpensionärid. Nii et ma arvan, et ma ei vassinud siin millegagi. Aga paljud töötud loomulikult ei lähegi enam töötukassasse. Esiteks, neil ei ole raha, et sinna sõita, töötukassa kontoreid on üle Eesti väga vähe. Teiseks, nad ei ole sealt ju mingit abi saanud. Meil on pikaajalisi töötuid, kes on üle aasta töötanud või kes on üle kahe aasta töötanud. Kui palju neid on! Nad kaebavad, et mitte mingit koolitust ei korraldata, mingit abi nad sealt ei saa. Kuidas te sellele küsimusele vastaksite?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Vastan jälle samamoodi: see on teie nägemus asjast, et midagi ei saa või ei ole võimalik end registreerida. Esiteks, praegu on parlamendi menetluses, sealhulgas sotsiaalkomisjonis, mille liige te ise olete, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse täpsustused, mis annavad inimestele võimaluse ka elektrooniliselt või telefoni teel endast märku anda. Teiseks, mis puudutab tööturuteenuseid ja koolitusi, siis järgmisel aastal on suurem rõhk pandud just ümberõppele, täiendusõppele ja koolitusele. Kolmandaks, kui vaadata seda, et me 2010. aastal panustame aktiivsetesse tööturumeetmetesse 511 miljonit krooni, siis on selge, et ka järgmisel aastal on see summa samas suurusjärgus ehk 511–512 miljonit krooni. Töötukassa koguneb 15. detsembril, et eelarvet uuesti arutada. Kui te vaatate seda, et 2010. aasta alguses töötus oli väga suur ja inimesed vajasid rohkem abi, aga 2011. aastal on töötuid juba vähem, siis näete, et proportsionaalselt saab rohkem inimesi abi. Muidugi, me ei jõua kõikide töötuteni, ei saagi jõuda, meil ei ole selleks nii palju vahendeid, kui me võib-olla vajaksime ja sooviksime, aga me aitame kõiki, kes pöörduvad töötukassasse, ja püüame neid võimaluste piires aidata. Nii et kui vaadata proportsionaalselt, siis jah, järgmisel aastal on iga tuhande töötutu kohta rohkem raha ja me saame pakkuda rohkem ümberõpet ja täiendusõpet. Need on faktid.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Ma tänan Vabariigi Valitsuse liikmeid vastuste eest! Ma tänan, head ametikaaslased, teid küsimuste eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Head külalised! Tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu kümnenda töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on tõhustada õiguskaitset ja õiguse realiseerimist riigilõivumäärade vähendamise teel. 2009. aasta 1. jaanuarist muutusid riigilõivumäärad tsiviilkohtumenetluses mitmekordseks. Praeguseks on liigselt kõrged riigilõivumäärad saanud takistuseks põhiseaduse § 15 lõikes 1 sätestatud tõhusa õiguskaitse teostamisele. Eelnõu algatajad on seisukohal, et kõrged riigilõivud ei saa olla tõhusad, kui need piiravad igapäev oma õiguste ja vabaduste kaitseks kohtusse pöördumist. See eelnõu peaks selle asja natukene rohkem korda ajama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Head ametikaaslased! Läheme teadete juurde.

Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: esiteks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud võlaõigusseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja mittetulundusühingute seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud toiduseaduse § 17 muutmise

seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on maa-elukomisjon; neljandaks, Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon; viiendaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni üleeile algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; kuuendaks, Vabariigi Valitsuse eile algatatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon; seitsmendaks, Vabariigi Valitsuse eile algatatud kutseõppeasutuse seaduse ja erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on kultuurikomisjon; kaheksandaks, Vabariigi Valitsuse eile algatatud kalmistuseaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Jüri Tamme lahkumise Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimised justiitsminister Rein Langile ja rahandusminister Jürgen Ligi-le.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

1. Liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (874 SE) esimese lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Alustame tänase istungi päevakorra punktide arutamist. Eile jäi meil istungi aja lõppemise tõttu pooleli eelnõu 874 esimese lugemise arutelu. Riigikogu liikmetel oli veel küsimusi juhtivkomisjoni esindajale. Kõnetoolis on majanduskomisjoni esimees Urmas Klaas. Jätkame küsimuste esitamist. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea majanduskomisjoni esimees! Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel andsin menetlusse liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu, kus nähti ette selle seaduse rakendamise aja pikendamist ühe aasta võrra ehk 1. jaanuarini 2012. Riigikogu juha-

tus on selle seaduseelnõu menetlusse võtnud. Kas te näete võimalust, et me võiksime muudatusettepanekuid, mis on tulnud komisjonilt, ja seda Keskerakonna seaduseelnõu koos menetleda?

Urmas Klaas

Aitäh! Kõigepealt pean oluliseks alustada informatsiooniga, et majanduskomisjon otsustas oma eisel koosolekul, et seoses esimese lugemise katkestamisega eile istungi aja lõppemise tõttu tuleks selle eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtaega nihutada 10. detsembri kella 10-ni.

Kahtlemata, majanduskomisjon väga põhjalikult arutab kõiki laekunud muudatusettepanekuid ja ka Keskerakonna algatatud eelnõu. Ma usun, et me langetame üheskoos igati õige otsuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Liiklusseaduse jõustumise korral kaob noortel, kellel oma ea tõttu pole veel mootorsõiduki juhtimise luba, võimalus õppida ja harjutada näiteks ATV-ga või mootorrattaga sõitmist omal maal, tähendab, eramaal. Meil oli ka infotunnis juttu sellest, et väga tõsised probleemid on traktoritega, kas või oma aia-maa harimise puhul, kui ei ole näiteks juhiluba. Kuidas te sellesse suhtute? Need küsimused puudutavad § 94 ja § 95. Kas te olete komisjonis neid ettepanekuid arutanud ja kas see tähendab seda, et need piirangud tuleks maha võtta? Kuidas te seda kommenteerite?

Urmas Klaas

Täna! Praegu menetluses olevad liiklusseaduse parandused ehk eelnõu 874 tõepoolest ühes punktis sellise regulatsiooni kehtestaks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kui selle ettepaneku autor on põhjendanud seda vajadusega tagada liiklusohutus. Minu isiklik seisukoht on ja ka komisjonis hiljem toimunud konsultatsioonide põhjal võin öelda, et selline regulatsioon oleks ilmselge üleregulatsioon. Isiklikult ma seda ei toeta.

Aseesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Kas sulle meenub, kas nende kõikide liiklusseaduse arutelude käigus üldse kordagi tekkis küsimus, kas selle seaduse puhul, mis on tõenäoliselt üks enam õpetamist nõudev seadus üleüldse (jättes loodusseadused muidugi kõrvale), on kogu see õpetamise pool piisavalt ette valmistatud? Kui ma õigesti mäletan, siis ka endale ei tulnud see õpetamise tagamise ja ettevalmistamise küsimus pähegi. Kas kordki näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist on keegi osutanud sellele, et tõepoolest on sisuliselt mõeldud õpetamise tagamise peale? Mulle tundub, et ei ole, aga kui sul on mingeid mälestusi, siis oleks hea, kui sa neid jagaksid.

Urmas Klaas

Aitäh! Majanduskomisjoni eelmisel istungil või paar istungit tagasi me küsisime selle kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajalt Priit Venelt ja tegime kriitikat, et tõepoolest ei ole seaduse õpetamisel ja tutvustamisel ilmselt põhjalikult vaeva nähtud. Saime vastuse, et Maanteeameti koduleheküljel on olemas link, kust on võimalik infot hankida. Väga ebameeldiva üllatusena kuulsin täna hommikul, et näiteks abipolitseinikud olid Maanteeametisse väljaõppele kutsutud alles sellel esmaspäeval, 6. detsembril. See fakt on ju ka iseenesest vastus sinu küsimusele.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Eile oli võimalik ajalehest lugeda, et üks Vabariigi Valitsuse ministritest, põllumajandusminister, avaldas häälakalt protesti selle seaduseelnõu vastu ehk sisuliselt teise valitsusliikme Juhan Partsi vastu. Milline on majanduskomisjoni plaan või äkki on juba tehtudki midagi, et kahe valitsusliikme erimeelsused saaksid lahti ja selgeks räägitud?

Urmas Klaas

Aitäh! Kõige enam on põllumajandusega seotud inimesi puudutanud see, mille kohta

kolleeg Treial küsis. Selles küsimuses ma ka oma arvamust ja komisjoni konsultatsioonide põhjal tehtud järeldust tutvustasin. Kindlasti on mõttekas muudatusettepanekute menetlemise käigus kuulata mõlema ministri seisukohti. Kui nad esitavad avalikkuses nii vastandlike arvamusi, siis loomulikult peab komisjon selguse saamiseks mõlemat valitsusliiget küsitama.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud esineja! Täna infotunnis ma sellesama teema avasin ja küsisin majandusministrilt, miks on ikkagi nii, et ilma juhi loata ei saa enam oma põllutükki künda või naabrimehele appi minna või ka oma lapsed selle tööga tuttavaks teha. See teema on teile tuttav. Minister vastas, et tema küll ka lapsena kündis põldu, aga praegu seda enam teha ei tohiks. Teie ütlete, et komisjonis tuleb see kõne alla. Olete te seda meelt, et kui me parandusettepaneku teeme, siis ka koalitsioon seda toetab?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea esineja! Vabandust! Head ametikaaslased! Siin ees on kuulda väga suurt lärmi. Mul on teile siiras palve, et võtame vaiksemalt. Kui kellelgi on väga vaja teemasid arutada, siis tehke seda väljaspool täiskogu istungite saali, sest see lärm segab neid ametikaaslasi, kes siin kõnetoolis esinevad, ja neid, kes kuulavad. Ma palun olla vaiksemalt! Palun, esineja!

Urmas Klaas

Kolleeg Tuus! Teil on väga põhjendatud küsimus, sest Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist tulevad selles küsimuses väga vastandlikud seisukohad. Eile sain ma Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist analüüsi. Liiklusseaduse eelnõu välja töötanud osakond kirjutab meile, majanduskomisjonile, et nad loobuvad sellest nõudest. Ma ei tea, kuidas minister seda siis täna ei tea, kui meie saime eile selle kohta memo. Nad põhjendavad seda seisukohta sellega, et Tööinspektsiooni andmetel ei ole viimase kolme aasta jooksul traktoritega toimunud 42 tööõnnetusest ükski juhtunud traktori juhtimise käigus, vaid

enamik õnnetusi on juhtunud traktorist mahatuleku või sellele pealemineku ajal, ning teine suurem grupp õnnetusi on toimunud traktori-seadmete remondi käigus. Noorim kannatanu on olnud 21-aastane. Eeltoodust võib järelda, et juhtimisõiguse puudumine ei ole väljaspool teid õnnetusi põhjustanud. Võttes arvesse arutelu teravust, oleks nende arvates mõistlik praegu loobuda juhtimisõiguse nõude laiendamisest väljapoole teid.

Aseesimees Jüri Ratas

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Tavaks on ikka olnud see, et erialaliitude asjalikke arvamusi kuulatakse ja võetakse arvesse, samamoodi spetsialistide arvamusi. Hellat Rumvolt kui üks Eesti suurim liiklasjatundja kirjutab sellest, et uus liiklusseadus vajab muutmist. Ta ütleb ka otse välja, et palju asju on lihtsalt ära vassitud. Auto-koolide liit teeb ettepaneku, et uue liiklusseaduse jõustumine tuleks pool aastat edasi lükata. Kui ma tuletan meelde varasemat praktikat, kui liiklusseadust on täiendatud, siis seda on süstemaatiliselt õpetatud televisioonis, raadios jm. Minu küsimus on selline: mida te arvate Hellat Rumvolti mõttest ja erialaliidu mõttest?

Urmas Klaas

Kui sellised ettepanekud meile muudatusettepanekute esitamise käigus laekuvad, siis me kindlasti neid väga tõsiselt arutame.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Minnes nüüd üldisest konkreetsemaks, küsin ma selle eelnõu punkti 25 kohta, mis on leheküljel 4, kus räägitakse viivistasust ja selle aegumise võimalusest. Viimane lause ütleb, et täitmisele pööratud viivistasu sissenõue aegub, kui viivistasu ei ole sisse nõutud nelja aasta jooksul viivistasu otsuse tegemisest. Seletuskirjast nähtub, et aluseks on võetud väärteotrahvi aegumine, mis praegu samuti seaduse järgi aegub nelja aastaga. Aga kuna järeilmid sellele isikule on ikkagi küllalt erinevad, ühel

puhul järgneb karistatus, mida võetakse hiljem arvesse, teisel puhul mitte, siis kas see neli aastat ei ole nagu liiga pikk aeg? Äkki oleks õige seda tähtaega edasise menetlemise käigus vähendada neljalt aastalt kas kolmele või kahele aastale?

Urmas Klaas

Aitäh! Teie küsimuses on kindlasti iva sees. Võib-olla küsimus ise on ka vastuseks. Kindlasti on see mõttekoht. Muudatusettepanekute arutelu käigus tuleb ka sellele rohkem tähelepanu pöörata, mis veel kord viitab sellele, et teemaga on tarvis põhjalikult töötada.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Uus liiklusseadus räägib päris mitmest printsiipiaalsest muudatusest, millest siin on ka diskussiooni käigus räägitud. Päris sageli võib ajakirjandusest lugeda näiteks politseinike kommentaare, et ega nad ei kavatse seda, teist või kolmandat asja kontrollima hakata jne, mis on juba iseenesest enam kui kummaline. Aga mul on selline küsimus. Tervisetõenditega seoses jõustub 1. jaanuarist uutmoodi korraldus. Kas analüüsiti seda, et tõenäoliselt peavad uue tõendi hankima kümned tuhanded kui mitte sajad tuhanded inimesed? Teatavasti tuleb perearstidele selle eest maksta ja ka ARK-i tuleb maksta, see teeb päris mitusada krooni kokku. Mis selle mõte on? Kas perearstidel on olemas suutlikkus need kümned tuhanded või sajad tuhanded tõendid välja kirjutada ja see tervisekontroll läbi viia? Milline on selle mõju tegelikult?

Urmas Klaas

See tervisetõendite teema oli üks enam arutatavaid teemasid. Ilmselt ka seetõttu tuli Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium välja parandusettepanekuga, mis ka selles eelnõus sisaldub. Ettepaneku mõte on selles, et inimesed, kelle tervisetõend aegub kuue kuu jooksul enne juhiloa aegumist, võivad tervisetõendi vormistamise edasi lükata ja ühitada selle uue juhiloa taotlemisega, kuus kuud enne juhiloa aegumist aegunud tervisetõendi kehtivus pikeneb veel kuue kuu võrra. Aga kindlasti on olnud inimeste jaoks probleem ka see, kus

kontrollida tervisetõendi kehtivust. Selle kohta on olemas Maanteeameti koduleheküljel lingid, kust saab seda kontrollida. Segadust on olnud üksjagu, aga konkreetsetes küsimustes on, ma arvan küll, segadusest tänaseks üle saadud, eriti kui nüüd see kuuekuuline puhver siia vahele tuleb, kui tuleb.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Nii liiklusseadus kui ka see eelnõu pööravad suurt tähelepanu juhilubade hoiulevõtmisele, sellele, kes neid hoiule võtab, kes saadab ettekirjutused, kes korjab sunniraha jne. Aga kas on mõtet selle probleemiga üldse nii palju tegelda, kui uuest aastast, tänu sellele, et meil on kõik registrid olemas, ei peagi juhil enam olema kaasas ei juhiluba ega nn tehnilist passi, kindlustuspoliisi ega tervisetõendit, sest kõik on arvutis olemas? Järelikult, milleks on vaja seda füüsilist juhiluba?

Urmas Klaas

See on ilmselt toodud sisse selguse huvides, eelkõige praeguse praktika järgi, kui juhiluba peab olema ja juhtimisõiguse kaotanu tõendab oma mittekehtivat juhtimisõigust justkui kehtiva juhiloaga. Tulevikus on kõik registripõhine ning võib arvata, et seetõttu niisugust küsimust ei peagi reguleerima. Aga selles punktis, ma saan nii aru, on eelkõige arvestatud politsei ja vabariigi liikluskomisjoni ettepanekuga.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Liiklus on üks neid valdkondi, mis nõuab ülimalt täpsust. Ka liikluse õpetamisel on oluline, et kõik oleks üheselt mõistetav. Uue seaduse rakendamisel tekib loomulikult alati probleeme, sest on mingi üleminekuperiood, kui on pisut selgusetu, kas eksamid tuleks anda uue seaduse või vana seaduse järgi. Sellest tulenevalt on ilmselt kõigile mõistetav, et liikluskoolitajad on praegu mures selle tähtaja pärast, mis eeldab tõepoolest väga kiiret ümberkohanemist. Aga mis sisuliselt muutuks või mis

oleks halvasti, kui me lükkaksime selle seaduse jõustumise edasi? Te olete ilmselt seda arutanud.

Urmas Klaas

Siin on mitu aspekti, millele peab vastama. Esiteks on nõnda, et liiklusseaduse võttis parlament vastu enne jaanipäeva ja uus seadus hakkab kehtima 1. jaanuarist 2011. Siin on ikkagi päris pikk vahe. Tõsi, vahepeale jäid suvepuhkused ja võib-olla ka suvepuhkustejärgsed puhkused, aga ikkagi on aega üksjagu olnud. Üksjagu segadust kahtlemata on tekitanud ka üks Eesti kirjastus, kes on välja andnud kehtima hakkava liiklusseaduse, avaldades selle juures aga esimese lugemise seletuskirja. See ei ole enam ministeeriumi või parlamendi probleem, vaid põhjus on lihtsalt see, et taheti midagi kiiresti välja anda. Sellega tekitati muidugi väga suur segadus, aga vastutust selle eest ei saa keegi siin kindlasti enda peale võtta. Ka autokoolides on ju erinevaid seisukohti. Tõepoolest avaldas autokoolide liit oma seisukoha, aga on ka autokoole, kes ütlevad, et ei ole probleeme, et nemad jõuavad küll. Siin ei ole ka pilt üksüheselt mustvalge, nii et see analüüs peab siingi olema põhjalikum. Kolmandaks, jättes kõrvale autokoolid, olen ma tõesti hämmingus selle üle, kuidas tegutsevad riiklikud struktuurid, näiteks Maanteeamet alustab alles nüüd abipolitseinike koolitamist uue liiklusseaduse valguses. Nii et neid momente on siin palju. Edasi, jällegi mäletame ju varasemast praktikast, et liiklusseadus on alati väga palju kirgi üles kütnud ja seda on ju tõesti kümneid ja kümneid kordi täiendatud-parandatud, ka eelnevat versiooni. Nii et see ümbertegemine on kogu aeg käinud. Samas jällegi, kui teie viimasele küsimusele vastata, siis Eesti liiklus on nii uue liiklusseaduse kui ka praegu kehtivate regulatsioonide järgi ikka ühesugune. Liiklus on parempoolne, foorituledel on endine tähendus, liiklusemärgid küll täienevad, aga põhiolemuselt jäävad nad samaks. Samas on uues liiklusseaduses üsna mitmeid regulatsioone, mida on kindlasti kaua oodatud. See puudutab näiteks jalgratturite liiklemist kõnniteedel teatud juhtudel. On ka vastuargumente, et kui need muudatused on sellised, millega ei olda tuttavad, siis on jälle probleeme. Siin on kindlasti üks suur kaalumise koht.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, austatud majanduskomisjoni esimees! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma näen ka kõnesoove. Avan läbirääkimised ja kutsun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu. Palun!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Eesti inimesed on viimastel aastatel näidanud üles sügavat tahet muuta Eesti liikluses olukord paremaks. Liiklusstatistika on eriti liiklussurmade osas näidanud viimastel aastatel väga positiivset trendi. Möödunud aastal me saavutasime olukorra, et meie liikluses hukkus ainult sada inimest. See arv on varem olnud mitu korda suurem. Me näeme nüüd ise liikluses osaledes, et hullumeelsust, närvilisust ja, andke mulle andeks, lollimängimist jääb teedel järjest vähemaks. Seetõttu on ilmselt põhjendatud ka see, et inimesed on liiklusseaduse kohta, ma arvan, tagasisidet andnud meile niisama palju kui kõikide teiste seaduste peale kokku. Kirjutatakse ajakirjanduses, võetakse ühendust Riigikogu liikmetega, ollakse sügavas mures. Kui tsiteerida head kolleegi Marek Strandbergi, siis liiklusseadus on vist tõepoolest üks enim inimestele õpetatav seadus.

Praegu on ühiskonna selge ootus meie suunas see, et me ei langetaks kiireid otsuseid, et me ei langetaks otsuseid, näidates oma jõudu. Inimesed on ju näidanud kodanikualgatuse korras liikluse parendamise kaudu oma siirast soovi saada paremaks inimeseks, selle tõttu ei ole meil õigust käituda niimoodi, et vaat, me oleme siiani jõudnud, ja ministeerium surub peale, ütleb, et majanduskomisjon ei saanud hakkama, et erakonnad ei saanud hakkama. Mina arvan, et me ei tohiks sellisele survele järele anda.

Ma toon mõne näite debati kohta, mis liiklusseaduse üle üleüldse toimusid. Siin ma küll ei esinda erakonda, vaid oma isiklikku seisukohta. Selle diskussiooni käigus tegin ma ettepaneku, et möödastõidumanööver tuleks lahti kirjutada. Me kõik teame, et mööda sõites me ületame lubatud sõidukiirust, kas see meeldib meile või ei meeldi. Kui meie ees liikleja sõidab 75–80 kilomeetrit tunnis, siis me oleme temast ohutuks möödumiseks sunnitud sõitma 100-, 105-, võib-olla isegi 110-kilomeetrise

tunnikiirusega. Me aga igal juhul teeme selle manöövri. Mina olen ise saanud, muuseas, sellise manöövri käigus politsei käest karistada. Mina tegin ettepaneku, et defineerime ära, mis asi on möödasõit, ja ärme võtame vastu seadust, mida inimesed liikluses möödasõitu sooritades 100% rikkuma hakkavad. Selle peale ütles mulle ametnik: "Aga, Riisalu, mina ei saa sind usaldada, sina hakkad Tallinnast vasakus reas sõitma, sõidad Tartusse välja ja ütled terve tee, et oled möödasõidul." See oli Eesti Vabariigi ametniku hinnang minule, Eesti Vabariigi parlamendi liikmele. Aitäh talle selle eest!

Nüüd sellest palju emotsioone tekitanud maastikusõidukite ja traktorite kasutamisest oma eramaal. Ma olen 100% nõus sellega, et seal peaks kehtima kainuseprintsip ehk inimese mehhanismi roolis ei tohiks mingil juhul olla alkoholi tarvitanud. See on igal juhul tema lähedaste ja kelle iganes huvides. Seda kontrollivadki tegelikult kõige rohkem lähedased. Politseinik ju igale põllule ei jõua. Kas meil on põhjust ja õigust asuda seda seaduse jõuga reguleerima, lootes sellele, et meil on nii vähe politseinikke, et nad sinna põllule ei lähe? Ehk te saate seal edasi sõita, kuigi seadus on selline, aga teie võite seda seadust rikkuda ja meie lubame, et me teid ei kontrolli. Minu jaoks ei ole see argument.

Või vaesed jalgratturid, kes said nüüd õiguse ülekäigurajalt üle sõita ilma ratta seljast maha tulemata. Inimlikust seisukohast on see ju väga õige, aga mitte keegi nendest jalgratturitest ei hakka loogiliselt ... Ma võtan lisaiega ka igaks juhuks.

Aseesimees Jüri Ratas

Kui palju?

Aivar Riisalu

Kolm minutit.

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaiega.

Aivar Riisalu

Aitäh! Jalgrattur alateadlikult teab, et ta võib sõita, aga ta ei suuda järgida seda jalakäija kiirust, mida me seadusega temalt eeldame. Juba ilmusid ka ajaleheartiklid, juba oli ka kodanike hulgas siirast muret, et jalgratturid on sattunud kõrgendatud ohu olukorda. Ühed

väidavad, et see on ebanormaalne, et nad peavad maha tulema. Ka neil on õigus. Teised ütlevad, et kui nad maha ei tule, las siis sõidavad jalakäija kiirusega. Ka neil on õigus. Aga ma arvan, et õigus on ka minul, kui ma arvan, et me hakkame küllalt ja küllalt nägema, kuidas autojuht ei suuda õigel ajal reageerida, kui jalgratas sööstab oma normaalse 20-kilomeetri tunnikiirusega jalakäijate ülekäigurajale.

Me oleme kuidagiviisi ka seni elanud ja kuidagiviisi oleme suutnud liiklussurmasid vähendada, nagu ma rääkisin. Järelikult tekib küsimus, kas vana oli nii halb, et me peame minema, nagu öeldakse, selle Pandora laeka kallale, mis tegelikult õigustatud ootuste kaudu suurendab liiklusohutust. See ei pruugi alati olla kõige õigem käitumisnorm.

Seda loetelu võiks lõputult jätkata. Me kindlasti kõik ei tea väga paljudest seadustest mitte midagi ehk need on ühed keerulised paragrahvide kogumid, mis meid väga palju ei huvita. Kui maksuamet uksele ei koputa, siis me oma olemuselt kurjategijad ei ole, me elame ära ja meil on täiesti ükskõik, kuidas riik toimib. Liiklus ja veel mõningad eluliselt olulised asjad on meie jaoks tähtsad, sest kui me vaatame kas või neid karistusi, mida inimeste suhtes kohaldatakse, siis suur osa nendest on ju liikluskaristused. Seda enam on tegemist sensitiivse valdkonnaga.

Selle tõttu kutsun mina Keskerakonna fraktsiooni nimel majanduskomisjoni ja Eesti Vabariigi Riigikogu üles olema mõistlikud, langetama adekvaatseid otsuseid ja toetama Keskerakonna eelnõu, millega liiklusseaduse rakendamine 1. jaanuarist 2011 lükatakse edasi ühe aasta võrra, 1. jaanuarile 2012. Teeme oma töö ilusasti lõpuni, laseme politseinikel väljaõppe ära teha, laseme autokoolidel valmis trükkida normaalsed materjalid, õpetame uued autojuhid, kes lähikuudel liiklusesse sisenevad, välja vastavalt sellele, millised seadused meil kehtivad, oleme mõistlikud ja teenime oma rahvast. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Peep Aru!

Peep Aru

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mind ajendas Reformierakonna nimel liiklusseaduse

muutmise seaduse eelnõu arutamisel siia pulti tulema eilses Postimehes ilmunud põllumajandusministri artikkel "Kas karjakust peab tegema autojuhi?". Autor räägib praegu arutlusest olevast seaduseelnõust. Artiklis ütleb ta selgelt, et selle eelnõu saali jõudmise taga on liikluskoolitajad, kes võiksid seaduse jõustumise korral saada kümnetesse miljonitesse kroonidesse küündivat lisatulu. Autor ütleb ka, et seadusandjal ei ole jätkunud seni taipu neid püüdlusi läbi näha. Tema arvates aga on asjaga seotud ametnikud ja poliitikud olnud tähelepanelikumad. Siinkohal ei hakka ma rääkima sellest, kas seadusandjate hulgas ka juhuslikult mõni poliitik on, aga räägin hoopis sellest, kuidas seda tüüpi eelnõu sellisel kujul saali jõuab.

Liiklusseaduse me võtsime teatavasti vastu suvel pärast pikka arutelu ja see hakkab kehtima järgmise aasta 1. jaanuarist. Vahepealsel perioodil on nn uuest liiklusseadusest palju räägitud, nii poolt-, vastu- kui ka kõhklevate argumentidega. Aruteludel on selgunud ka kitsaskohti. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis valmis seaduse kohta ca 40 muudatusettepanekut. Et aasta lõpuni on siin saalis jäänud vähe tööaega, pöördus ministerium majanduskomisjoni poole, et see kiiruse huvides eelnõu algataks.

Nagu ikka, heategu ei jää karistusega. Kõrvuti asjalike ja vajalike muudatustega esitati ettepanek, et väljaspool teed mootorsõiduki juhtimisel peaks olema tulevikus nõutav juhtimisõigust tõendav dokument. Selle nädala esmaspäeval Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi ametnike komisjonile edastatud memos on kirjas: "Teiste riikide praktika kohaselt väljaspool teed mootorsõiduki juhtimisel üldiselt juhtimisõigust ei nõuta. (Panen rõhu sõnale "üldiselt". – P. A.) Võttes arvesse arutelu teravust antud küsimuses, oleks mõistlik hetkel loobuda eelnõus juhtimisõiguse nõude laiendamisest väljapoole teed." (Paneks rõhu sõnale "hetkel". – P. A.) Olgu siinkohal öeldud, et Reformierakond sellist muudatusettepanekut ei toeta, ei hetkel ega ka tulevikus.

Kuidas edasi? Liiklus on väga tõsine asi. Iga möödalaskmisega võivad kaasneda õnnetused ja suured kahjud nii inimeste tervisele kui ka varale. Tõsine asi vajab põhjalikku analüüsi ja kaalutud otsuseid. Kas suvel vastu võetud uus liiklusseadus sai hea, kui selle kohta tuleb enne jõustumist nii palju muudatusettepane-

kuid? Kas kõik muudatusettepanekud, mis esitati, on vajalikud, kas asjalike paranduste varjus on meile ette söödetud mittevajalikke, liigselt karmistavaid ja võib-olla, refereeritava artikli autori arvamusele toetudes, mõnele kasulikke ettepanekuid?

Soovin Reformierakonna fraktsiooni nimel majanduskomisjonile tõsist süüvimist ja põhjalikku kaalumist, et liiklusseadusele tuginedes saaks ka tulevikus ohutult liigelda. Tõsiselt võiks kaaluda põllumajandusministri ettepanekut, et praegused liiklusseaduse muudatused võiksid seaduse asemel prügihunti rännata.

Lugupeetud põllumajandusministrile ning majandus- ja kommunikatsiooniministrile soovitaks küll avalikkuse ees võitlemise asemel ühe laua taha istuda ja kokku leppida, enne kui lapsused avalikkuse ette jõuavad. Siis ehk ei jääks üles ka huvigruppide suure raha nimel tegutsemise kahtlus, muidu tuleb välja nagu veneaegses ütlemises: "Üks seab teele kunstlikke takistusi ja teine ületab neid kangelaslikult, ikka üleüldise õnne nimel." Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 874 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 10. detsembri kell 10.

Esimene lugemine on lõpetatud ja esimese punkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Eesti kodanike kojutuleku seaduse eelnõu (821 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Eesti kodanike kojutuleku seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Eesti Keskerakond on algatanud seaduseelnõu, millega ta proovib ühiskonnas alustada debatti, et käsitleda meie ees lähiaastatel seisvat ilmselt kõige tõsisemat probleemi. Me oleme majanduskriisi selgelt ületanud: Eesti majandus näitab ärkamise märke nagu ka kogu Euroopa. Seega seisame lähiaastatel probleemi ees, kelle abil Ees-

timaal ettevõtlust ja selle kaudu majandust edendada. Juba praegu on kuulda ettevõtjate jutte sellest, et Eestis ei ole häid spetsialiste. See on selge signaal, et meil valitseb teatud mõttes tööjõupuudus. On algatatud mitmesuguseid aktsioone, millest tuntuim on vahest "Talendid koju!". Need kõik on väga õiged algatused. Kui me ei ole võimelised koju tagasi meelitama oma kodanikke, kes räägivad meiega sama või meie jaoks arusaadavat keelt, siis oleme lähiaastatel valiku ees, millistest regioonidest hakata defitsiidi katteks tööjõudu sisse tooma. Ka teine valik on olemas. Eesti-maa majandus, kus domineerib ekspordile orienteeritud tootmisektor, võiks ju lakata eksisteerimast, sest valitseb tööjõupuudus.

Väga palju on analüüsitud, miks inimesed on Eestist lahkunud. Mitte keegi ei tea, kui palju neid tegelikult on ära läinud. Statistiline töötus on 130 000 ringis, töötukassa väitel umbes 70 000. See arv muutub iga päev. Erinevalt oma kolleegidest Keskerakonnas olen mina julgenud pahatihti küsida, kus need inimesed on. Neid pole näha, nad ei tee häält oma olukorra parandamiseks. Kui osa minu kolleege arvab, et need inimesed on heitunud, siis mina arvan, et suhteliselt suure tõenäosusega nad ei viibi Eestis. Nad on siit lahkunud ja me isegi ei tea, kuhu ja kui palju neid tegelikult läinud on. Töötukassa saab ju arvele võtta ikkagi aktiivses tööeas olevaid isikuid, kes on realselt tööturul tegutsenud ja siis töötuks jäänud.

Need väited, mida ma siin esitan, on ju kõigile teada. Ma usun, et iga Eesti riiki kalliks pidav poliitik tegelikult tunnistab endale õhtul enne magama jäämist, et probleem on olemas. Keskerakonna seaduseelnõu on selge katse seda probleemi teadvustada ja, mis seal salata, selle lahendusi seadustada. Eelnõus on väga selgeid seisukohti, kuidas inimeste kojutulek atraktiivsemaks ja põhjendatumaks muuta.

Näiteks punkt nr 1 räägib munitsipaalalammehituse vajalikkusest, et tagada naasjatele võimalus normaalsel alustel elamisvõimalust saada (tegelikult üürida). Üldjuhul on ära läinud noored inimesed, kellel ei ole ajaloolistel põhjustel vara, mida vanematelt pärida. Kui nad otsustavadki Eestisse tagasi tulla, siis tekib neil väga tõsine küsimus, kus elada. Suuremad kohalikud omavalitsused, mis seal salata, kipuvad ju tavaliselt olema tõmbekeskused ka majanduslikus mõttes. Seetõttu ma leian, et nad

võiksid elamuehituse programmidega tegelda ja seda tuleks igal juhul riiklikult soodustada.

Seaduseelnõu järgmine paragrahv räägib seadusega tagatud soodustustest kutseõppe lõpetanud noorte töölevõtmisel. Töötuid on noorte hulgas 20%, kui mitte öelda, et rohkem. See on ilmselt taas kord arv, mida me väga täpselt ei tea. Seda lihtsal põhjusel, et noored inimesed on eriti aktiivsed ja alid Eestist lahkuma.

Oponendid võiksid küsida, mis on mingil kohaliku elu reguleerival seadusel pistmist kojutulijatega. Tuleb tunnistada, et mõnes mõttes on neil õigus. Aga praegune Riigikogu on näinud väga imelikke seaduseelnõusid. Ma arvan, et noorte töötuse küsimus haakub siiski otseselt kojutuleku temaga. Kutseõppe lõpetanute tööerakendamise soodustused võiksid ju olla preventiivse iseloomuga, et noored ei lahkukski välismaale. Teatud mõttes see ju ongi nende kojutoomine.

Väga palju tuleb siiski tunnustada kogu Eesti riiki ja tema praegust olukorda. Nimelt eksporditoetuste puhul, mis on ka seaduseelnõu §-s 3 välja toodud, on riik päris palju ette võtnud. Loomulikult saab alati rohkem teha. Viimastel kuudel on aga riigi tasandil teadvustatud, et Eesti keskmiste ja väikeste ettevõtete eksporditurgude leidmisele kaasaitamine on riigi otsene kohustus ja mõistlik tegevus, sest väikesed ettevõtted ei ole mitte mingil juhul võimelised ise neid kulusid katma. Ühel hiljutisel kohtumisel loomemajanduse inimestega kerkis üles näiteks vajadus, et me võiksime ka loomemajanduse arvata ettevõtluse hulka. Praegu me toetame ettevõtjate messidel käimist, aga ei toeta kunstnike osalemist kunstinaütistel. Tegelikult on eripärane, loomemajandusest pärinev valmis asi ju toodang, mille kaudu on võimalik Eestit maailmas tutvustada ja ka Eesti majandust elavdada. Paragrahvi 3 puhul tuleb tunnistada, et eksporditoetuste seisukohalt ongi meie seaduseelnõu võib-olla natuke ajale jalgu jäänud, sest seaduste menetlemine on aeglane protsess. Asjad liiguvad aga õiges suunas – selle eest koalitsioonile väga suur tunnustus.

Paragrahvis 4 me räägime keeleõppe probleemidest ja õpilaskodudest. Eestimaa eri paikades me kohtame viimasel ajal perekondi, kust vanemad on lahkunud välismaale tööle ja lapsed on jäänud kas vanavanemate juurde või

päris omapäi. Inimesed peaksid aru saama, et nad on oma riigile olulised. Üks tähtis asi, mida me peaksime praegu tegema, on toetada õpilaskodude loomist, et need lapsed ei tunneks ennast mahajäetuna, ei sööstaks esimesel võimalusel oma vanemate juurde välismaale, vaid elaksid pigem siin inimväärset elu, õpiksid oma maad armastama ja veenaksid vanemaid koju naasma. Teine oluline probleem, miks inimesed väidavad, et neil ei ole võimalik koju tulla, on see, et lapsed käivad juba koolis ja kuhu neid ikka panna, nad õpivad teises keeles jne. Need lapsed ei oskagi enam eesti keelt, nad ei saa Eesti koolis hakkama. Seetõttu teeme ettepaneku pöörata riigi tasandil tähelepanu sellele, et proovida luua võimalusi suuremates tõmbekeskustes, kuhu eestlasi on rohkem kokku kogunenud, et Eesti lapsed ei unustaks oma emakeelt.

Järgmises paragrahvis ehk §-s 5 me räägime sellest, et me tegelikult ei tea, mis meie kõige kallima ressursi ehk inimestega toimub. Me peaksime looma korra, et meil oleks arusaam, kes on kes, kus ta elab, mida ta teeb ja millal ta potentsiaalselt võiks meile tagasi tulla.

Paragrahvis 6 me räägime füüsilisest isikust ettevõtjatest – inimestest, kes võiksid Eestisse tagasi tulla suuta seda ettevõtlusvormi kõige operatiivsemalt rakendada. See muudaks nad tööturul atraktiivsemaks ja ma arvan, et annaks neile võimaluse ka oma isiklikke oskusi ettevõtluses paremini realiseerida. Selle punkti kaitseks võin ma tuua hulganisti näiteid enda heade tuttavate kohta, kes elavad Ameerika Ühendriikides. Nad kõik töötavad seal samal põhimõttel ja väga kõrgelt kvalifitseeritud erialadel. Nad loovad väärtusi, mida nad on sageli sunnitud sealse turul ise müüma, sest kahjuks ei ole mitte kõigil täieõiguslikku luba Ameerika Ühendriikides elada. Nad tahaksid tagasi tulla. Kui nad küsivad minu käest, mida nad Eestis tegema hakkaksid, siis väidan, et nad ei pea mitte midagi erilist tegema. Neil on kaks võimalust. Nad kas tulevad ja registreerivad ennast siin FIE-ks, mis tähendab, et nad tegutsevad sisuliselt samamoodi nagu praegu Ameerikas, või nad teevad endale väikse ettevõtte, kas või ühemehefirma, ja alustavad tootmist. Toodangu realiseerimine on Euroopas samamoodi võimalik nagu Ameerikas. Euroopas elab ju 500 miljonit inimest. Kui rääkida sellest kõigest kui paketist, et me aitame oma

inimestel Euroopa turge avastada, sedapidi julgustades neid siia tulema ja tegema oma kätega midagi valmis, ning me mõtleme kõik koos, kuidas see ära müüa ja selle eest raha kätte saada, siis kindlasti võiks see olla argument, sealjuures mitte vähetähtis argument.

Paragrahvis 7 me räägime eluasemelaenu intresside kompenseerimisest. Ühelt poolt võib öelda, et see ei ole kõige tugevam punkt selles eelnõus, sest Eestis elavad inimesed võiksid küsida, miks nemad midagi ei saa. Teiselt poolt võib jälle vastu väita, et üldjuhul esimehe põhjus, miks inimesed praegu kodust, oma lähedaste juurest ära lähevad, on minu arvates päris kindlasti see, et headel aegadel ennast lõhkilaenanud kodanikud üritavad lõpuni võidelda oma kodu eest. Nimelt, suur osa äraminejaid on sunnitud lahkuma, sest nad on siin võlaorjusesse sattunud. Kui sul laene ei ole, sa elad korralikus majas ja sõidad enam-vähem normaalse autoga, sul on enam-vähem normaalne töökoht, siis pole hullu midagi – sa saad hakkama ka 800 või 1000 euroga. Kui sul on aga 1000-eurone laenumakse, mis on praegu Eestis täiesti tüüpiline, siis peaksid sa teenima vähemalt 2000 eurot. Esimese hooga ei ole see nüüdisaegses Eestis just kõige lihtsam. Läheme appi!

Paragrahvis 8 me räägime kodanikega sidupidamise vahenditest ehk pigem vajadusest nendega sidet pidada. Olgem ausad, me kõik mäletame, kuidas pärast Teise maailmasõja lõppu tekitas suur põgenikevool Eesti territooriumilt olukorra, kus igal pool maailmas asutati aastate jooksul Eesti Maju. Hiljuti me asutasime Eesti Maja Soomes. Tegelikult on see väga normaalne areng, aga teist otsa pidi – järsku peaks neid maju olema palju rohkem, sellepärast et väga palju eestlasi on meie jaoks lootusetult kadunud.

Rohkem ei olegi mul suurt midagi öelda. Ma olen seaduseelnõu põhiolemuse käsitlemise lõpetanud. Kutsun lugupeetud kolleege ja lugupeetud Riigikogu, kes eelkõige esindab oma valijaid, meiega koos arutlema selle üle, kuidas oma head kaasmaalased jälle koju tagasi tuua. Nende abiga saaks tõsta Eesti majanduse enneolematutesse kõrgustesse, et vältida vajadust hakata tõsiselt mõtlema selle peale, keda ja kust siia kas või ajutiselt tööle ja elama paluda. Minu arvates on see seaduseelnõu piisavalt hea selleks, et algatada ühis-

konnas asjaomast tõsiselt võetavat programmi ja diskussiooni ning lõpuks minna deklaratsioonidelt üle tegudele. Me kõik ju tunnistame, et probleem on olemas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ametikaaslane! Teile on vähemalt üks küsimus. Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Suur tänu hästi atraktiivse ja emotsionaalse ettekande eest! Ma tahan saada selgust, kui suurele hulgale inimestest on see eelnõu suunatud, sest siit on läbi käinud igasuguseid arve. Mingi aeg tagasi – see info pärines vist sinu erakonna-kaaslaste allikast – oli juttu, et Eestist on justkui viimasel ajal lahkunud 130 000 inimest. See tundus olevat ülepaistatud arv. Nüüd ma näen, justkui väljaspool Eestit olekski ainult 130 000 inimest. Samas on küsimus selles, et see eelnõu puudutab – mina olen ikkagi nii aru saanud – ennekõike neid hilisväljarändajaid, kes on siit lahkunud pärast Eesti taasiseseisvumist. Kas mingisugust täpsemat ülevaadet ei ole, kui palju on neid inimesi, kes on siit pärast Eesti taasiseseisvumist, viimasel 20 aastal välja rännanud? Kui paljude inimeste huvides me seda juttu räägime? Lõppkokkuvõttes tekib siin ilmselt ka rahalisi küsimusi.

Aivar Riisalu

Aitäh, hea kolleeg! Küsimus on väga õigustatud. Meie eelnõust on aga palju kordi välja tulnud see, millele me saame praegu tegelikult tugineda. Me saame tugineda teatud statistilistele arvudele. 130 000 inimest on minu teada vist Tartu Ülikooli uuringu põhjal välja öeldud arv. Isegi kui see hilisväljarändajate arv on 130 000, nagu sa õigesti nimetad, siis oleks meil nendest vähemalt pool vaja tagasi saada. Just umbes nii palju kvalifitseeritud tööjõudu läheb lähiaastatel minu arvates vaja kogu Eesti majandusel. Kõiki me nagnii tagasi ei saa.

Teatavasti jagunevad inimesed kaheks. Ühed ongi sündinud kosmopoliidid ja teised on sellised, kes lähevad ära häda sunnil, proovides igal võimalusel, igal nädalavahetusel kodus käia. Ma arvan, et just nendele inimestele peaksime suunama nende meetmete pearaskuse. Me ei saa tagasi kodanikku, kes on otsustanud, et ta läheb ära ja elab kus iganes, kellele

Eestimaa pole oluline, kes abiellub välismaalasega. See on täiesti selge, et teda me ei saa tagasi.

Maaailmas silmad lahti ringi käinuna – nii lähiriikides kui ka üle ookeani – julgen ma täna aga väita, et inimesed põlevad soovist siia tagasi tulla. Nad lihtsalt ei julge. Me peame andma neile signaali, et ka siin saab elada, meil on Euroopa ühiskodu. Kas te kujutate ette inimest, kellel ei ole võimalik näiteks enam oma asukohariigist välja sõita sellepärast, et ta on illegaal? Nimetame seda nii, nagu on õige. Loomulikult saab ta internetist vaadata Kanal 2 uudiseid, aga need ei peegelda ju tegelikkust. Tegelikult olukorrast me saame aru alles siis, kui me toimime samas majandusruumis, kui me hingame koos nende inimestega, kellega me kodumaal olles koos hingaksime. Selles on kogu küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ja nüüd hingan ma sinnapoole. Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Suur tänu! Lugupeetud kolleeg! Kuulates teie ettekannet, jäi küll mulje, et ei tea, kus kohas te elate – justkui inimesed ei julge Eestisse tulla, kardavad ja jagunevad ainult kahte suurde rühma. Aga see selleks. Ma tahan küsida, kas te olete selle eelnõu väljatöötamisel tutvunud ka mõne teise riigi asjaomase kogemuse või suisa mõne ajaloolise kogemusega. Siin räägiti hilisümberasujatest jne. Kas eelnõu ettevalmistamisel on ka sellist uurimistööd tehtud?

Aivar Riisalu

Aitäh, hea kolleeg! Te ei saanud minu väljaütlemisest päris lõpuni aru. Ma olen seisukohal, et tagasi ei julge tulla need inimesed, kellel puudub vaba liikumise võimalus. Vastates sellele osale teie küsimusest – mis ajast me teineteist teietame? –, sinu küsimusest, ütlen ma seda, et muuseas, neid tagasitulijaid küll on, sest praegu on Eesti majandusruum tõepoolest väga atraktiivseks muutunud, aga need, kes ei saa Eestisse tulla, tõepoolest kardavad. Muuseas, see on ka teiste riikide baasil isikliku kontakti kaudu läbi uuritud, suheldes mitmekümne inimesega, ja seda hilisminiveikus.

Loomulikult tuleb teiste riikide kogemusi uurida. Ega ma ei saa öelda, et selle eelnõu väljatöötamisel seda väga sügavuti oleks tehtud. Aga ma võin näiteks tuua munitsipaal-ehituse küsimuse, mis on üsna palju kriitikat leidnud. Kui üks minu hilisem lähisugulane koos oma abikaasaga 1984. aastal Eestist pädipõgenikuna lahkus, siis võimaldati neile päris kiiresti munitsipaalkorter Stockholmi linnas. Ütleme nii, et nad olid ka vabasse maailma pöördunud, kes elasid täiesti normaalselt. Mida see Põhjamaade kogemus tegelikult näitab? Mida nad siis praegu endale rendivad? Ka Eestist Helsingisse minejad? Need inimesed rendivad Helsingi linnalt elamisvõimalust, sest nad ei jõuaks seda endale kuidagiviisi kommerts-alustel muretseda – see maksab liiga palju. Nii on! See on kindlalt asi, mida saab praegu väita.

Maksuteemat ja ettevõtlusvorme on täna siin selgelt üsna Eesti-keskselt käsitletud. Mis seal salata, ma ei tea, kas suur osa nendest vormidest, näiteks FIE-ndus, on üldse mujal maailmas levinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi, teine küsimus!

Jaanus Marrandi

Täna! Igal juhul on kodanike Eestisse tagasitoomine väga hea mõte, aga paljudel juhtudel see päris hästi ei aita ka. Ma küsin ühe võib-olla ekstreemse võitu küsimuse. Kas selle seaduse alusel võiks näiteks Neeme Järvi Eestisse tagasi tuua?

Aivar Riisalu

Neeme Järvi tagasitoomisega me tegelesime riigi tasemel ja saime väga hästi hakkama ehk see läks meil ehteestlaslikult korda. Minu head sõbrad küünikud väitsid, et mingit Kohtla-Järve linnaorkestri dirigenti pole siia üldse vajagi. Nii et ütleme siis: "Talendid koju!"

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Minu probleem, Aivar, on selles, et me hakkame looma teatud soodustusi välismaalt tagasitulijatele võrreldes Eestis elavate inimestega, kes on majanduslikult väga raskes olukorras.

Tähendab, see, mis me anname välismaalt tulijale, on parem kui see, mis me anname Eestis elavale inimesele. Mul on küsimus. Ma sain aru, et esimene tingimus, et see abipakett tööle hakkaks, on järgmine: inimene peab olema illegaal, ta peab olema välismaal ebaseaduslikult. Kui ta seda on, siis ta kvalifitseerub. *Unregistered alien* – see on esimene nõue. Teine küsimus on see, kui kaua ta peab välismaal ebaseaduslikult olema, et ta välismaalaseks muutuks. Kas nädal, kaks või kolm? Kas peab olemas olema USA kohtuvõimude otsus väljasaatmise kohta jne?

Aivar Riisalu

Teie, hea kolleeg, peaksite ilmselt vähem osalema poliitikas ja rohkem töötama advokaadina, sellepärast et teie küsimused on pehmet öeldes head, samas väga demagoogilised. Nad ei pea sugugi illegaalid olema. Ma lihtsalt rõhutan, et nad pahatihti on illegaalid. Muuseas, ka suur osa Eesti inimestest töötab praegu lähivälismaal – Soomes, Rootsis, Norras – mitteametlikult. Nad ise tunnistavad seda.

Ma ei tea, kas sina, hea kolleeg, üldse lahliste silmadega ringi ei käi ega saa aru, mis Eestis tegelikult toimub. Soomes töötavad ehitusmehed, kes saavad reedel oma palga kätte ja täidavad imeilusaid laevu, mistõttu meie suurim börsifirma ainult õitseb, ei ole ju tegelikult Soome mõistes seaduslikult tööl. Väga paljud neist töötavad küll ametlike töölubadega ja on ka tööjõurendiettevõtteid. Mina aga võitlen selle eest, et vähendada illegaalset välismaal viibimist, mis on inimestele asukohariigi seadustega peale surutud. Eesmärk on inimene stressiseisundist välja tuua, et ta saaks õitseda omal maal. Kas sellest on siis nii keeruline aru saada?

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Seda, mida ma tahan nüüd küsida, on veidi käsitletud, aga ikkagi. Millest on tingitud asjaolu, et eelnõu autorid on üritanud käsitleda Eestimaal elavaid ja töötavaid inimesi teistsugusena võrreldes meie inimestega, kes elavad ja töötavad välismaal? Eelnõu lugedes on mul mitu korda tekkinud tõsine kahtlus, et see

on põhiseadusest tuleneva võrdse kohtlemise printsiibiga vastuolus. Eelnõus toodud võimalikud eelised omistatakse lihtsalt ühele inimeste grupele, ei võeta sugugi arvesse seda, et seaduse ees peaksid ikka kõik inimesed võrdsed olema: nii need, kes töötavad välismaal, kui ka need, kes töötavad Eestimaal.

Aivar Riisalu

Kui mulle õigesti meenub, siis üks osa Eesti Vabariigi Riigikogust menetles hiljuti võlakaitse seadust. Seadus käsitleb võlgu olevaid inimesi ja nendele appi minekut. Huvitav, mille poolest on siis võlakaitse seadus, mis kaitseb võlgu võtnud inimesi, parem kui meie seadus, mis räägib kojutulijatele teatud intressisoodustuste tegemisest? Paneme siis siia juurde ka need inimesed, kes vajavad kohapeal kaitset. Minul ei ole selle vastu mitte midagi. Erinevalt teist mina ja Keskerakond armastame oma rahvast! Teie sõidate neist lihtsalt teerulliga üle. Surgu ära, kui tahavad!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Sa ise tead, milline see võlakaitse seadus on, nii et las see olla. Räägime millestki, mis on korralik. Vasta ühele väga lihtsale küsimusele. Kui kaua pean ma olema välismaal legaalselt või illegaalselt, et sina võtaksid mind kui välismaalast, kes on kolm korda parem kui eestlane?

Aivar Riisalu

Kauem kui kolm aastat.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Aivar Riisalu! Nüüd ma palun kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme kolleeg Andres Herkeli!

Andres Herkel

Proua esimees! Austatud kolleegid! Selle huvitava sisuga seaduseelnõu arutelu põhiseaduskomisjonis toimus teisipäeval, 23. novembril. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid arutelul Aivar Riisalu algatajate esindajana ning Justiitsministriumini õigusloome korralduse talituse nõunik Marko Soll, kes esindas Vaba-

riigi Valitsuse arvamust. Aivar Riisalu tutvustas seda eelnõu tänasega võrreldes ehk ligilähedase värvikusega. Tõsi, teerullidest komisjonis õnneks juttu ei olnud – siinkohal mindi vist saalis liiale. Komisjoni liikmed esitasid ka küsimusi.

Esimene küsimus oli tegelikult komisjoni esimehelt härra Lindelt. Sedasama küsis ta siin saalis, st kas eelnõu mõned punktid, eeskätt tagasipöördujale eluasemelaenu intresside kompenseerimine, ei riku võrdse kohtlemise printsiipi. Aivar Riisalu mainis nii nagu tänases kõneski, et siinkohal on eelnõus teatud nõrk punkt sees. Nimelt, ta ütles ka komisjonis, et mõningane vastuolu tõepoolest eksisteerib, kuna kodumaale tagasitulijale riiklike meetmetega eluasemelaenu intresside kompensatsiooni võimaldades võib tekkida küsimus, kas ei peaks nii talitama ka kõigi teiste puhul. Komisjoni liige Igor Gräzin rõhutas, et eelnõu puudutab sisulisi probleeme, mis on reguleeritud eri seadustega. Seetõttu on eelnõu sisu laialivalgud, fookustamata. Tegemist ei ole niivõrd seaduse, seadusnormatiivse dokumendiga, kuivõrd tegevusjuhise. Ene Kaups küsis, mitu inimest loodetakse eelnõu alusel hinnanguliselt kodumaale tagasi saada. Vastus ei olnud väga selge ega täpne.

Lähem nüüd Vabariigi Valitsuse seisukoha juurde, mida vahendas härra Soll. Märgin, et valitsus võttis eelnõu suhtes mittetoetava seisukoha. Eelnõus esitatud muudatused ei toeta pealkirjas väljatoodud eesmärgi, vaid pigem hoopis laiemaid eesmärgi. Seletuskirjast ei selgu, kust on võetud eelnõu kuludeks ette nähtud 630 miljonit krooni. Lisaks toob valitsus esile isikute ebavõrdse kohtlemise võimaluse, kuna seadusmuudatuse jõustumise korral võib praegu Eestis viibivatele kodanikele langetada osaks ebavõrdne kohtlemine, nagu eespool osutatud.

Komisjonil oli selle seaduseelnõu analüüsimisel võimalik kasutada teisi arvamusi ja ekspertiise. Võib-olla kõige olulisem oli Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna esitatud materjal, kus oli toodud võrdlus teiste riikide analoogiliste meetmetega. Tõepoolest, väga paljud riigid töötavad selle nimel, et mõjutada kodanikke koju pöörduma. Paslik on aga esile tuua siin väljendatud seisukoht, et eelnõus pakutud meetmed on üsna lühiajalise mõjuga ning seetõttu ei ole neil tõenäoliselt

märkimisväärset kaalu põhimõteteliste muudatuste saavutamiseks. Teiste riikide kogemus näitab, et lühiajalised erisoodustused kodanikele niisama lihtsalt tagasi ei too. On esile toodud ka rahvastikuteadlase Luule Sakkeuse arvamus, et käesoleval ajal ei toimu siiski nii suurt kodanike väljavoolu Eestist, kui meile on mõne hinnangu järgi silme ette maalitud.

Oma seisukoha esitas ka Riigikogu rahanduskomisjon, nentides, et sisult ei täida eelnõu pealkirjas püstitatud eesmärgi. Rahanduskomisjoni puhul on vist oluline rõhutada ka seisukohta, et ebareaalne on seletuskirjas toodud väide, nagu kompenseeriks Eestisse tagasipöördunud isikutelt laekuv maksutulu eelnõu rakendamise kaasnivad kulud riigieelarvest – 2011. aastal hinnanguliselt 630 miljonit krooni. Oli veel teisigi argumente.

Kõike seda arvesse võttes otsustas komisjon teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta seaduseelnõu täna Riigikogu täiskogu istungi päevakorda, komisjoni esindajaks määrati siinkõneleja ning otsustati teha ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Herkel! Palun nüüd küsimusi! Palun, kolleeg Toivo Tootsen, esimene küsimus!

Toivo Tootsen

Aitäh, hea ettekandja! Teie jutust võis aru saada, et üks põhiline takistus on see, et me ei saa tagasipöördujatele lubada või seadusega anda mingeid soodustusi, kui me ei anna selliseid soodustusi ka kõigile teistele. Ma sain aru, et samal ajal arutati komisjonis ka seda, et siin toodud meetmed ei ole piisavad, küllalt head jne. Kas komisjon on arutanud, millised oleksid tõhusad meetmed, mis võimaldaksid meil inimesed, talendid jälle kodumaale tagasi tuua? Kas oleks vaja näiteks asutada talentide tagasitoomise agentuur, näha selle jaoks riigieelarves ette 100 miljonit ja siis on asi lahendatud?

Andres Herkel

Aitäh! Pärisküsimus võib-olla püstitatud ei olnud. Küll aga võin ma öelda, et kindlasti on Eesti viimaste aastate rahandus- ja majanduspoliitika loonud tingimused selleks, et Eesti oleks kestlikult, tulevikku vaatavalt

elamisväärne koht. Osutagem kas või eurole üleminekule, mis on tõenäoliselt väga tähtis saavutus sellel teel.

Mis puudutab neid meetmeid, siis eeskätt ühe, võib-olla ka kahe puhul tuleb rääkida võrdse kohtlemise printsiibist. Selle seisukoha, et lühiajalistest meetmetest ei piisa, lugesin ma teile õigus- ja analüüsiakademiaga dokumendist ette. Kindlasti on aga osa asju töös, nagu nentis täiesti ausalt ka ettekandja, näiteks see, mis puudutab eelnõu §-s 3 toodud ekspordiga seotud küsimusi jne. Argumentatsioon kaldub pigem sinna poole, et see eelnõu on tõesti fookustamata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Jätsin oma küsimuse meelega sinu vastata, et mitte emotsionaalselt ülepingutatud vastust saada. Kas selle 630 miljoni krooni, võimaliku katteallika üle arutleti ka komisjonis? Kas see tuleb siis näiteks pensionäride või õpetajate arvel? Kas komisjonis oli juttu, mille arvelt tuleb see 630 miljonit võtta?

Andres Herkel

Aitäh! Võib-olla käsitleti rahanduskomisjonis seda küsimust pikemalt. Nenditi, et see 630 miljonit on katteta. Tõenäoliselt ei pea vett ka seisukoht, et seda on võimalik katta siia saabujate tulumaksust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urmas Klaas, teine küsimus!

Urmas Klaas

Aitäh, proua esimees! Austatud ettekandja! Mulle väga meeldis teie seisukoht, et me oleme tegelnud ja peame jätkuvalt tegelema Eesti kui meie ühise kodu elukeskkonna tervikliku arendamisega, et see oleks meile kõigile meeltemööda jne. Kuidas võttis selle seisukoha vastu eelnõu algataja?

Andres Herkel

Aitäh! Seda peab küsima eelnõu algatajalt. Küsimus oli praegu minule esitatud, seega ma ei tea, kuidas härra Riisalu sellele vastaks. Komisjonis väljendas ta väga emotsionaalsel

viisil seisukohta, et probleem on olemas ning kui me oleme rahvuslased, siis tuleb seda probleemi lahendada just nende meetmetega, mis eelnõus kirjas on. Kõigist muudest siin iga päev rakendatavatest meetmetest me komisjonis võib-olla nii filosoofiliselt ei kõnelnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen, teine küsimus!

Toivo Tootsen

Aitäh! Eesti on väike riik. Meil on vähe rahvast ja selle tõttu on meil eri aegadel olnud erinevad prioriteedid. Väga pikka aega on meie prioriteet olnud sündimuse suurendamine. Me oleme väga rõõmsad iga saja lapse üle, kes meile lisaks on sündinud. Me tunneme sellest siirast rõõmu ja me oleme selle peale kulutanud võrdlemisi palju raha. See ei ole mahavisatud raha! Mitukümmend tuhat eestlast elab mujal. Kas ei oleks otstarbekas kulutada ka selle peale võrdlemisi palju raha, et see rahvas, tööjõud siia tagasi tuua? Paljud nendest on saanud koolituse ja kasvatuse siinsamas Eestis. Lühidalt, kas on olemas või tulemas riiklik tööjõu tagasitoomise programm?

Andres Herkel

Aitäh! Ma ei võta vastutust konkreetse programmi kohta midagi väita, kuid sellisena tegevus kahtlemata käib ja see on meie huvides. Kindlasti ei ole vaja kõiki tagasi tuua, sest on väga hea, kui osa Eesti inimesi on välismaal ja omandavad kogemusi ning tulevad millalgi tagasi, aga nad ei tule mitte kõik korraga. Kindlasti on põhjust asjaomaseid meetmeid kasutusele võtta. Ega keegi ei arva, et probleemi üldse ei ole – kahtlemata on see olemas. Nagu ma viitasin, on aga kindlasti olulisema kaaluga makromajanduslikud tulemused, mida Eesti on suutnud näidata ja paistab, et suudab näidata ka edaspidi. See muudab meie majanduse ja elukeskkonna vastupidavaks. Lühiajalised meetmed maksusoodustuste kujul võivad viia põhiseadusliku vaidluseni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde, teine küsimus!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas sa võiksid stenogrammi huvides, nagu meil tavatsetakse öelda, veel kord teha kokkuvõtte alustest, millest lähtuvalt Vabariigi Valitsus ei toetanud seda eelnõu?

Andres Herkel

Aitäh! Vabariigi Valitsus on teinud väga põhjaliku analüüsi ning toonud eelnõu iga paragrahvi (kokku oli neid üheksa) puhul välja oma kriitika. Üldistatud märkuses öeldakse, et eelnõu sisu ei täida pealkirjas seatud eesmärki tuua Eesti kodanikud koju. Tegemist on pigem kaudsete seostega, et seda eesmärki saavutada. Lisaks puuduvad seletuskirjas seaduse mõjude tervikanalüüs ja vajalike kulutuste hinnang. Edasi käsitletakse paragrahv paragrahvi haaval maksusoodustusi sotsiaalmaksuseaduses ja eluasemelaenu intresside puhul, mille korral saab tuvastada võrdse kohtlemise printsiibi rikkumise. Hulk sätteid on deklaratiivse iseloomuga. Näiteks Välisministeeriumi kohustatakse välisriigis viibivate Eesti kodanikega sidet pidama. Kahtlemata tehakse seda ka praegu. Mida siit veel välja tuua? Kas või kutseõppeasutuse seaduse alusel lõpetanutele palgatoetuse maksmine. Ei ole sugugi aru saada, kuivõrd hoiab see meede inimesi Eestis ja miks makstakse just kutseõppeasutuse lõpetanule, mitte kõrgkooli lõpetanule.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Herkel! Rohkem teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Igor Gräzin Reformierakonna fraktsiooni esindajana. Palun!

Igor Gräzin

Ma palun kaheksa minutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Igor Gräzin

Kolleeg Aivar Riisalul on Riigikogus täita üks väga suur ja oluline funktsioon: ta paneb su rääkima isegi siis, kui sa seda ei taha või ei ole enne sellele mõelnud. Nüüd tuleb siis dispuuti jätkata.

Esimene põhjus, miks see seadus tuleks tagasi lükata, on puhtformaalne. Jätame kõrvale

sisu, st kas on hea tagasi kutsuda või mitte tagasi kutsuda jne. Kui kellelgi on see projekt ees, siis vaadake, mida sellega muudetakse: kutseõppeasutuse seadust, sotsiaalmaksuseadust, riikliku statistika seadust, toetuste andmist ekspordiplaani alusel, välisteenistuse seadust, tulumaksuseadust jne. See, mis teie ees on, ei ole seadus – 821 ei ole seaduseelnõu. See on pigem poliitiline või vabariiklik programm vms ehk programm, mis on suunatud millegi saavutamisele.

Tuleme nüüd õigusteooria juurde tagasi. Siin puudub nii ühtne reguleerimise objekt kui ka ühtne reguleerimismeetod. Näiteks on siin tsiviil- ja finantsõiguslikke sätteid. Finantsõigus on haldusõiguse alaosa. Ühesõnaga, nii ei saa teha. See eelnõu on minu arvates tehniliselt, formaalselt ebaõige.

Nüüd teisel teemal. Ma arvan, et me ei ole päris lõpuni läbi mõelnud – ja võib-olla on sellele viidanud ka mõningad hiljutised sündmused riigis –, mida me tegelikult mõtleme väljendi "Talendid koju!" all. Nii imelik kui see ka ei ole, ei käi talendikus, kodakondsus ja rahvuslik kuuluvus alati kokku. Kui me tahame, et meil oleksid väga andekad ettevõtjad, siis me otsime neid kogu maailmast. Kui me ütleme, et nad peavad olema Eesti kodanikud, siis me ei otsi enam kogu maailmast, vaid me võtame kogu sellest intellektuaalsest *pool*'ist ühe väikese osa. Nii viskame aga väga paljud talendid välja.

Mis juhtub aga nendega – mõtlen eeskätt neid, kes on majanduse seisukohast olulised –, kes on nõus tulema Eestisse kolmeks aastaks vähimagi soovita eesti keel ära õppida, kes keelduvad kategooriliselt lugemast "Kalevi-poega" ja muid selliseid asju ning vihkavad laulupidusid? Neil on ainult üks oskus – nad löövad äri püsti. See ei ole "Talendid koju!", see on "Talendid Eestisse!", sellepärast et nad ei ole eestlased. Siinkohal on meil kaks asja segi aetud. Kas see on rahvuse taassünd, renessanss 1860. aastate mõttes või hoopis talentide, ärimeeste siiatoomine 21. sajandi mõttes? Need kaks asja ei käi teineteisega kokku. Me lihtsalt lähtume klassikalisest lausest, mis kuulub nõukogude kirjanike Ilfi ja Petrovi kangelasele Ostap Benderile, kes ütles igas lootusetus olukorras "Välismaa aitab meid!", sest muud ei osanud ta öelda.

Kallid sõbrad keskerakondlased, välja arvatud Riisalu, kes saab majandusest aru! Kogu see seadus meenutab mulle ideed, miks ei võiks riikliku verepanga juhatajaks panna krahv Dracula, kes on vereküsimustes väga kompetentne. Vaadake, missugune sadism siin on! Sadism pole mitte ainult Neeme Järvis – see on kõigis nendes, kellest ma rääkisin. Küsimus on selles, miks nad peavad siia tulema. Riisalu ütles, et nad teevad head raha. Nõks on ju selles, et astmelise tulumaksu ülemine ots on praegu tühjavõitu. Idee on aga tuua hästi teenivad mehed siia, panna nad siin tööle ja siis tõmmata nende rahakott tühjaks. Kui astmeline tulumaks kaoks, ega neid siis ei kutsutaks, aga raha peab ju kuskilt tulema. Nii et kallid kaasmaalased välismaal! Teid ootavad head töökohad ja teenitud raha äravõtmine. Seda aga ainult siis, kui peaks juhtuma uskumatu – kui Keskerakond peaks valitsusse saama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Igor Gräzin! Palun kõnepulti kolleeg Evelyn Sepa Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nii värvikast ettekandest või sõnavõtust veel värvikamalt jätkata on suhteliselt raske. Ma panin tähele ühte väga huvitavat asja, mida peaministri partei esindaja just mainis. Ta vastas küsimusele, mis on selle seaduseelnõu kõige suurem viga: see seadus on programm, mis on mõeldud millegi muutmiseks. Jumala tõsi, õigesti saite aru! Seadusi võetaksegi vastu selleks, et olukorda muuta. Need, kes on olukorra muutmise vastu, on – palun väga vabandust! – stagnatsiooni poolt.

Kui nüüd pisut tuure maha võtta ja sellele seaduseelnõule veel kord veidi rahulikumalt otsa vaadata, siis mida selle kohta öelda. Parafraseerin ühte oma lemmikministrit: tegemist on väga hea seadusega. Tegemist on väga õigeaegse seadusega, mille põhjalikum läbitöötamine ja kiire vastuvõtmine on Eesti jaoks võtmeküsimus.

Kuigi selged majanduskriisi tunnused ilmesid Eestis juba 2006. aastal, siis mida tegi meie valitsus? Ta põrutas 2008. aastasse välja, ilma et oleks olnud nõus üldse tunnistamagi, et

meil on mingi probleem. Praeguses olukorras me küll tunnistame probleemi olemasolu, aga meil on küllalt aega, et rääkida, kuidas praegu ei ole lahenduste otsimiseks veel õige aeg. Aga millal siis on?

Kui rahvastikuteadlased kirjutavad analüüse, mis tuginevad teaduslikele uuringutele, opereerivad nad hilisväljarändajate arvuga vahemikus 100 000 – 200 000. Sellist infot sisaldab nii inimvara raport kui ka inimarengu aruanne. Me võime siinkohal teha kompromissi ja opereerida näiteks 130 000 inimesega. Igal juhul on 130 000 eesti keeles kõnelevat inimest, mis on peaaegu 25% tööealisest elanikkonnast, Eesti jaoks mitte vähem kui riikluse ja rahvuse säilimise küsimus. Me ei tea, mida tähendab ajutine väljaränne. Me teame aga, et need inimesed ei ela Eestis, sest külad ja linnad on tühjad, ettevõtjatel ei ole võimalik tööjõudu palgata. Lisanduvad muud probleemid, mis selle kõigega kaasnevad.

Siin räägiti ka, et see seaduseelnõu tooks kaasa tohutu ebavõrdse kohtlemise. Mida aga ebavõrdse kohtlemise puhul analüüsitakse? Analüüsitakse seda, et võrdseid tuleb kohelda võrdselt ja ebavõrdseid ebavõrdselt ehk grupe, mis ei ole võrreldavad, ei saa n-ö ühe joonlaua alusel mõõta. Meie räägime võrdsusest selles mõttes, et Eestis ei ole mingit mõistlikku alternatiivi loodud ega selle peale isegi mõeldud nende inimeste puhul, kes on siit valdavalt olnud sunnitud lahkuma seetõttu, et Eesti riigil ei ole nende jaoks olnud aega ega kohta. Meie infrastruktuur on ju igas mõttes n-ö alaarenenud olnud, töökohad on siit kadunud. Neid inimesi me kohtlemegi võrdselt.

Selles seaduses on tõesti palju osi, mida tavaliselt reguleeritakse erinevates seadustes. Vaatame nüüd aga ka seda, milles on probleem. Majandusteadlased kasutavad selle nähtuse kirjeldamiseks silotorni näidet: iga ministriumis krahv istub oma rahapataka otsas, teda ei huvita see, mida kõrvalministeeriumis tehakse, kuidas raha kulutatakse. Eesti riiki juhitakse n-ö projektipõhiselt, aga peaks juhtima valdkonna- ehk programmpõhiselt. Kui me tõesti muudaksime oma õigusloomekultuuri ja ütleksime, et meil on sedasorti probleemide ring, siis see eeldab ka lahenduste kompaktsust. Sel juhul ei oleks nii, et igaüks puistab raha oma ministriumis, mistõttu ei suudeta arenguid ega protsesse koordineerida, analüü-

sida nende tegelikke mõjusid, neid isegi mitte ajastada. Hiljem ei ole võimalik hinnata ka tulemusi. See ongi probleem.

Ma võtaksin kuni kolm minutit lisaega.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Evelyn Sepp

Mis siis veel? Küllap te möödate ka seda, et nii kaua, kuni me tegeleme ainult retoorilise "Talendid koju!" semantikaga, tekib küsimus, millest alustada. Ega talent ei tule siia lihtsat tööd tegema. Majandusarengu eeldus on ka lihtsa töö tegemine, aga seegi, et inimesed saavad hakkama, nad ei ole psühholoogiliselt ega moraalselt mandunud, nad tunnevad enast vajalikuna. Mõlemad osad peavad olema ühiskonnas võrdselt arenenud ja inimestel peab olema koht, mis vastab nende huvidele ja võimalustele. Kui neil siin kohta ei ole, siis me lõpptulemusena kõik kaotame sellest.

Mis juhtub, kui me ei pööra sellele valdkonnale tähelepanu, ironiseerime siin ja paneme käed laua alla või taskusse? Praegune Riigikogu koosseis lõpetab paari kuu pärast, järgmine koosseis elab pärast valimisi mitu kuud sisse. Reaalselt ei saa me selle probleemi lahendamise juurde asuda mitte varem kui aastal 2012. Ma ei tea, kas siin istub palju inimesi, kes oleksid valmis võtma enda peale riske ja vastutust selle eest, mis on selleks ajaks juhtunud Eesti inimestega, kes on n-ö sunnitud töörande tõttu kaotanud oma pere, majandusliku ja moraalse seotuse Eesti Vabariigiga. Te peate paratamatult olema valmis vastama küsimusele, kes tulevad nende asemele. Nii lihtne see ongi, sest loodus tühja kohta ei salli.

Kui meile ei sobi motiveerida Eesti inimesi Eesti jaoks töötama, siis peame paratamatult motiveerima inimesi oma lähiriikidest siia tulema. Kas see on meile odavam? Kindlasti ei ole see meile rahaliselt odavam. Kas see on perspektiivikas tee rahvuse, keele ja kultuuri säilimise nimel? Julgen selles kahelda. Kas see võib ühel hetkel olla Euroopa mõttes möödapääsmatu lahendus? Täiesti võimalik, sest sellest räägivad üldiselt kõik arenenud riigid, aga Eesti poliitikas ei ole sellest kombeks rääkida. Ja oma sõnades eriti rahvuslikud jõud, kes hääletavad komplekssete lahenduste vastu, on tegelikult kõige suuremad Eesti rahvuse ja kul-

tuuri säilimise vaenlased. See on paradoks – see võib olla valus ja teile mitte meeldida, aga kahjuks nii see on.

Me saame aru küll, et niisugune tore Eesti Televisiooni sari nagu "Riigimehed" räägib sellest, et me ei saa ju tegelda nendega, keda ei ole. Ja kui Eestis vaeseid ei ole, siis me nendega tegelda ei saa. Head inimesed! Olge selles küsimuses siiski riigimehed ja seda ilma jutumärkideta. Probleem vajab kiiret lahendamist. Teil on võimalik esimene lugemine lõpetada ning eelnõu menetluse käigus täiendada ja toetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Evelyn Sepp! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Juhitivkomisjon on teinud ettepaneku see eelnõu tagasi lükata, seega tuleb meil see ettepanek läbi hääletada.

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku lükata tagasi Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Eesti kodanike kojutuleku seaduse eelnõu 821. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu oli 27 ja erapooletuid 2. Ettepanek leidis toetust ja seaduseelnõu 821 langes menetlusest välja. (Tabel 12.)

3. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (823 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame kolmapäevase päevakorra punktide menetlemist. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõigepealt palun kõnepulti lugupeetud kolleegi Jaak Aabi Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Jaak Aab

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Selle eelnõu menetlemisel on olnud juba päris põhjalikult juttu sellest, mis on selle sisu ja mis on selle seaduse (kui me selle eelnõu täna seadusena vastu võtame) probleemid. Sel-

le seaduseelnõu eesmärk eraldada rohkem raha aktiivsetele tööturumeetmetele on igati õige ja tervitatav, kuid ka väga õige eesmärk ei pühitse iga abinõu selle elluviimiseks.

Oleme siit puldist korduvalt ja korduvalt kutsunud valitsust üles pöörama rohkem tähelepanu aktiivsele tööturupoliitikale ja teinud ettepanekuid eraldada selleks ka rohkem raha. Töötus on suhteliselt kõrgel tasemel vähemalt teist aastat järjest, aga väga radikaalseid ja väga otsustavaid tegusid ei ole siiski nähtud. Keskerakonna fraktsioon on viimaste aastate jooksul algatanud mitmeid sellesisulisi eelnõusid, mille aga valitsuskoalitsioon on ilma pike- ma aruteluta välja hääletanud.

Viimaks on siis valitsus liigutama hakanud. Aga kuidas seda tehakse? Lihtsalt võetakse töötajate ja tööandjate töötukassasse makstud töötuskindlustusmaksetest raha tööturupoliitika tegemiseks. Püütakse läbi ajada kellegi teise arvel.

Oleme pidevalt kuulnud, et valitsus mureseb tööpuuduse pärast. Avalikkusele, inimestele, sealhulgas töötutele, on jäänud mulje, et tööpuudus on valitsuse prioriteet. Tegelikuses on kõik teisiti. Kui palju on siis Eesti riik oma tuludest panustanud aktiivsetesse tööturumeetmetesse (koolitusse, tööpraktikasse, palgatoetusse)? Jätame kõrvale Euroopa rahast või töötajate ja tööandjate makstud rahast tehtud kulutused, kui me räägime Eesti riigi ja selle valitsuse prioriteedist. Me oleme tihti kuulnud siin ühte arvu – 3,8 miljardit sellel aastal. Lõviosa sellest rahast moodustavad tegelikult töötuskindlustushüvitis ja töötutoetus, mis ei tähenda aktiivset tööturupoliitikat.

Rahanumbrid ja tendentsid on aga selged, kui me vaatame, mis toimus mõni aasta tagasi, ja vaatame, mis toimub praegu. Riigieelarvest eraldati aktiivseks tööturupoliitikaks, tööturumeetmeteks 2006. aastal 215 miljonit krooni. Milline oli siis töötuse protsent? Me olime tol ajal üks väikseima töötusega riik Euroopas. Aastal 2008, kui hakkasid ilmnema esimesed märgid töötuse kasvust, eraldati ainult 97 miljonit krooni, aastal 2009 118 miljonit krooni ja 2011. aasta eelarves, mida me hakkame kohe hääletama, vaid 66 miljonit krooni. 2006. aastal eraldati riigieelarvest riigis teenitud tulude arvel üle kolme korra rohkem raha, kui seda tehakse 2011. aastal. Veel kord tuletan meelde,

millised olid tööpuuduse numbrid siis ja millised on need nüüd.

Otsus lõpuks ometi panustada aktiivsesse tööturupoliitikasse on teretulnud, kuid võtta see raha töötuskindlustushüvitiste maksmiseks ette nähtud rahast on igal juhul lubamatu. Mida siin imestada! Eks paremerakondade poliitika olegi selline, et uppuja päästmine on tema enda asi. Abivajaja on ise süüdi selles, et ta hädas on, maksu siis ka igasugune abi kinni. Solidaarsest ja sidusast ühiskonnast oleme valgusaastate kaugusel ja kaugeneme sellest veelligi. Valitsus maksab tööturupoliitika kinni töötajatelt ja tööandjalt töötukassasse korjatud rahast.

Sinna hakkab tõesti veidi raha tekkima. Selle asemel, et seda sealt võtta valitsuse tööturupoliitika, riigi tööturupoliitika jaoks, võiks mõni aeg koguda seda reservi. See on üks võimalus, et olla paremini valmis võimalikuks järgmiseks tööpuuduse kasvuks, järgmiseks majanduslanguseks, mis vastavalt majanduseadustele kindlasti kunagi tuleb. Teine võimalus, millest siin on palju räägitud, on kasutada seda raha esialgse sihtotstarbe kohaselt ja maksta suuremat töötuskindlustushüvitist. See ju uue töölepingu seaduse puhul ka kokku lepiti, aga seda kokkulepet rikuti.

Eeltoodud põhjustel Eesti Keskerakonna fraktsioon ei toeta selle seaduseelnõu seadusena vastuvõtmist. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaak Aab! Palun kõnepulti kolleeg Eiki Nestori Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Selle eelnõu kolmandal lugemisel tahan ma juhtida teie tähelepanu kahele asjaolule. Esimene nendest on minu jaoks kurb, see on seotud täidesaatva võimu suhtumisega avalik-õiguslikesse isikutesse. See ei ole esimene kord, kui selliseid pingutusi tehakse, ja ma kardan, et see ei ole ka viimane kord. Kui me oleme püüdnud kaasata riigi juhtimisse ja probleemide lahendamisse kodanikuühiskonda, erinevaid huvigruppe, siis kuskil ministeeriumides pesitseb kindel teadmine, et see on vale ja see on midagi väga halba. Kui minister üksinda oma nõunike ringis saab otsuseid langetada,

vaat siis on ta tõeline täidesaatva võimu esindaja, aga kui ta peab need teemad enne läbi arutama tööandjate ja töötajatega, muude huvirühmadega, siis ta ei ole seda mitte. Austatud riigiametnikud, kes te ilmselt ka järgmise nelja aasta jooksul nendele avalik-õiguslikele isikutele püüate mingitpidi ära teha! Uskuge, teie ministrid on ikka teie ministrid. Kui ministritel ei jätku kas teadmisi, julgust või oskusi ametnike huvidest lähtuvast suunast üle vaadata, siis neist tulevadki sellised sotsiaalse sidususe ministrid.

Teine teema on tõsisem, sest esimese teema puhul me suutsime Riigikogus läbi vaidluste vähemalt normaalse kompromissini jõuda. Teine põhjus, miks tuleb selle eelnõu vastu hääletada, on veelgi lihtsam. Juhul kui teie, austatud rahvasaadikud, lähete mõnda kindlustusseltsi ja seal midagi kindlustate, siis te lepите kokku, mida te kindlustate, ja lepите kokku, kui palju te selle eest maksate. Töötuskindlustus on selle poolest eriline, et siin on maksjaid kaks: töötajad ja tööandjad. Selle seadusega me sisuliselt muudame seda, mida kindlustus kinni maksab. Kui me seda muudame, siis oleks olnud loogiline ja õige võtta vastu ka sotsiaaldemokraatide ettepanek, et panustamine kindlustusse oleks senisest ja praegusest erinev. Kui kindlustusest saadavate teenuste ringi jõuavad ka koolitus, toetatud töökohad ja muud vajalikud aktiivse tööhõive meetmed, siis oleks loomulik, et tööandjate osakaal selles maksemäärar tõuseks. Siit tulenes ka meie ettepanek, et tulevikus panustaksid tööandjad ja töötajad võrdselt. Sotsiaaldemokraadid ei ole kategooriliselt nõus selle natuke võib-olla isegi koomilisena tunduva väitega, mis meil komisjoni arutelul esile tuli, kui Eesti tööandjad teatasid, et haridus ongi asi, mille eest igaüks ise maksma peab, millest võib teha järelduse, et Eesti tööandjad on sellised heategijad, kes pakuvad töölkäimise teenust ja on heal juhul nõus ka selle eest maksma, juhul kui neil selleks raha on. Meie seda seisukohta ei jaga. Haritud töötaja ei ole mitte ainult selle töötaja võit, vaid ka tööandja võit.

Meie hääletame selle eelnõu vastu.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Palun kõnepulti kolleeg Tõnis Kõivu Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Reformierakonna fraktsiooni nimel kinnitan, et meie hääletame kindlasti selle eelnõu poolt, sest peame seda heaks eelnõuks, sellesama lihtsa põhimõtte järgi, et Reformierakonna jaoks on oluline toetada seda tüüpi poliitikat, mis aitab töötuid tagasi tööle, ja seda tüüpi poliitikat, mis on suunatud uute töökohtade loomisele. See seaduseelnõu annab töötule kindlustunde, et talle ei ole garanteeritud mitte ainult hüvitiste maksmine, vaid samamoodi on talle garanteeritud teenuste osutamine, mida tal on vaja kasutada, selleks et uuesti tööd saada, puudutavad need siis ümberõpet, täiendusõpet, individuaalset nõustamist või mida iganes.

Selle seaduse juures on veel märkimisväärne, et juba eelnevalt mainitud tööturu osapoolte kaasamine töötukassas otsustamisse on kokku lepitud mitte just väga tihti juhtuval moel. Nimelt on Riigikogu rahanduskomisjon teinud tõsist tööd selle nimel, et seaduseelnõu sõnastus sõnahaaval läbi rääkida. Tulemuseks on selline kompromisslahendus, millega on peale tööturu osapoolte ehk tööandjate ja ametiühingute nõus olnud ka kõik rahanduskomisjoni eri erakondadesse kuuluvad liikmed. Ma väidan, et see on hea kompromiss, mis on seadusesse kirja saanud. See on kaasamise kompromiss. Ma olen mõnes mõttes imestunud, et nende osapoolte esindajad, kes olid kompromissi saavutamisse kaasatud ja olid selle kompromisiga nõus, väidavad siinsamas puldis, et tegelikult on asi ikkagi halb.

Seaduse vastuvõtmisega anname me töötutele kindlustunde, et on olemas raha nii töötuskindlustushüvitise maksmiseks kui ka teenuste saamiseks. See ongi ju tegelikult kindlustuse põhimõte. Kindlustus peab tagama selle, et kui jäädakse töötuks, siis kindlustusrahast, mis on makstud, makstakse välja nii hüvitis kui ka püütakse taastada endine olukord. Töötu jaoks on endine olukord see, et ta on jälle tööil. Vastuvõtmisel olev seadus aitab töötut paremini tööle.

Nii et Reformierakonna fraktsioon toetab seda seadust. Kutsun ka teid kõiki seda seadust toetama, sest see on hea seadus! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Me võime nüüd minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tööturu-teenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Poolt hääletas 50 Riigikogu liiget, vastu oli 27, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 13.)

4. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) kolmas lugemine**Esimees Ene Ergma**

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu kolmas lugemine. Ma palun ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Eelarve on peaaegu et valmis ja see on valmis täna vastuvõtmiseks. Rahanduskomisjon arutas eelnõu erakorralisel istungil 2. detsembril ja seejärel 6. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 29. novembriks, laekus 15 ettepanekut ja rahanduskomisjon koostas kuus ettepanekut, mis on tehtud peamiselt ministriidelt laekunud taotluste ja info ning komisjoni laekunud pöördumiste alusel. Ma ütlen kohe ära, et muudatusettepanekute arv ei ole lõpuni ülevaatlik, sest nii mõnigi muudatusettepanek koosneb väga mitmest punktist, väga mitmest eraldisest ja eraldiste ligikaudne arv on tegelikult pigem lähemal 50-le kui 20-le.

Rahanduskomisjoni ettepanekutega suurendatakse eraldisteks ja investeeringuteks kavandavaid vahendeid. Sealhulgas luuakse näiteks Riigikogu Kantselei juurde komisjon erafondade rahastamise järelevalveks. Lisakulutus on vaja võlakaitse seaduse jõustumisest tulenevalt, aga ka näiteks Tallinna Tehnikaülikooli investeeringute kaasfinantseerimiseks, ka ühistranspordi dotatsioonide suurendamiseks, samuti on mitmeid eraldisi tegevustoetusteks eri organisatsioonidele, sihtasutustele ja mitmetulundusühingutele. Komisjon arvestas Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja

Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekut 28,3 miljoni krooni täiendavaks eraldamiseks, et parandada Hiiumaa ja Saaremaa püsielanike transpordivõimalusi ja majanduse konkurentsivõimet. Lahtiseletatult tähendab see seda, et 28,3 miljoni krooniga on võimalik muuta kõikide hiidlaste ja saarlaste jaoks poole odavamaks nii praamipilet, auto praamipilet kui ka mitmed kaubad, kuna selle ettepaneku üks osa on kaubavedude odavamaks muutmine ja lisaks saarte majanduse täiendav elavdamine selle kaudu, et ka kaubaveod toimuvad tulevikus soodustingimustel.

Väga palju on viimasel ajal olnud juttu ERSO-st ja sellest, kuidas ERSO endise juhi töö tulemusel või, õigem oleks öelda, tagajärjel tekkis selle väga olulise asutuse eelarvesse tõsine auk, kui raha sai otsa enne eelarveaasta lõppu. Käesoleva aasta probleemid suutis Kultuuriminister oma vahenditest ära lahendada, aga selleks, et see probleem ei muutuks püsivaks, ja selleks, et eelmise juhtkonna, ütleme, eelarvedistsipliini eiramised ei nuheldaks muusikute kaela, otsustas rahanduskomisjon lisada ERSO eelarvesse järgmisel aastal viis miljonit krooni. Aga selleks, et erinevad või, vastupidi, just sarnased asutused saaksid võrdselt koheldud, pidasime oluliseks toetada täiendavalt ka Rahvusoperit Estonia ja Teatrit Vanemuine.

Lisavahendid on eelarves ette nähtud ka õiguskantsleri ametkonnale. Selgitustes on märgitud kaks tegevusala: kohalike omavalitsuste auditeerimine või nende tegevuse õiguspärasuse kontroll ja lasteombudsmani funktsioonide täitmine. Ma rõhutan, et lasteombudsmani puhul sisulised debatid selle institutsiooni loomise vajalikkuse üle ei ole veel sugugi tulemuseni jõudnud ja seetõttu võib öelda, et kuni ei ole ametlikult lasteombudsmani funktsiooni loodud, saab neid vahendeid kasutada peamiselt kohalike omavalitsuste tegevuse õiguspärasuse kontrolliks. See, kas parlament otsustab lasteombudsmani institutsiooni luua või mitte, mõjutab seda, kas järgmisel aastal osa nendest vahenditest läheb ka selle tegevuse katteks.

Eraldi soovin ma peatuda opositsiooni ettepanekutel. Opositsiooni ettepanekuid oli kolmandal lugemisel nii nagu ka teisel lugemisel võimalik teatud ulatuses arvestada. Arvestada oli võimalik neid ettepanekuid, mille tegijad

olid koostöövalmid realistlike katteallikate otsimisel. Ma rõhutan üle, et võimalus muudatusteapanekuid esitada oli absoluutselt kõikidel opositsioonierakondadel ja opositsiooni liikmetel ning nii mõnegagi neist sai veel eraldi üle räägitud, kas oleks võimalik ühte või teist katteallikat muuta või ühte või teist ettepanekut korrigeerida. Tulemus on see, et muudatusteapanekute täiendamise, parandamise ja reaalsete võimalustega vastavusse viimise järel oli võimalik arvestada Erakonna Eestimaa Rohelised tehtud ettepanekuid kokku 16 miljoni krooni ulatuses. Need on osaliselt eraldised mitmetele mittetulundusühingutele, sealhulgas naabrivalve tegevusele, priitahtlikele pritsimeestele, aga ka Vabariigi Presidendi koostöökojale ja veel väga mitmele mittetulundusühingule. Nende hulgas on ka Tallinna Loomaaia investeeringud kolme miljoni krooni ulatuses. Huvitaval kombel on loomaaia investeeringud väga hea illustratsioon muudatusteapanekule, mille puhul rohelised olid valmis koostööd tegema. Teiseks lugemiseks esitatud muudatusteapanek, mis samuti loomaaia investeeringuid puudutas ja mis oli tehtud ebarõõmselt katteallika, lausa ebaseadusliku katteallika arvel, jäi arvestamata. Aga mul on hea meel, et lõpuks see oluline asutus need investeeringud tehtud saab, sest alainvesteeringud linnaelarves tuleb riigil, kui võimalik on, kompenseerida.

Kõikide nende muudatuste tulemusena riigieelarve tasakaal ei halvenenud, vähenes Vabariigi Valitsuse reserv ja suurenesid riigieelarve tulud ligikaudu 150 miljoni krooni võrra. Sealhulgas on nii tulud varadelt kui ka konkreetseid laekumisi näiteks digilevi sageduste müügist. Aga nagu öeldud, eelarve tasakaal nende muudatuste tulemusel mitte grammigi ei halvene.

Eelarve tasakaal on olnud üks teema, mille kohta on nii komisjonis kui ka avalikkuses olnud kõige rohkem küsimusi. Ma tuletan meelde, et nii mõnigi kolleeg küsis, miks on selle eelarvedefitsiidi suurus 1,6% SKT-st, aga mitte näiteks 2,6%. Ma arvan, et igauks, kes on natukenegi kursis rahvusvahelise meediaga ja sellega, mis toimub väga paljudes Euroopa Liidu riikides, kus majanduskriisi asemel on tegemist väga tõsise riikliku võlakriisiga, mõistab, et see defitsiit eelarves tuleb hoida nii väike kui võimalik, samas nii suur kui vajalik,

selleks et liikuda selgelt tasakaalu suunas. Paraku on nii, et 100% tasakaalus eelarve ei ole praegu veel Eestile jõukohane, kuna kriisist väljumisel on vaja teatud lisakulutusi, aga selle eelarvega me liigume väga selgelt tasakaalu suunas ja Eesti eelarve hakkab olema kui mitte kõige esimene, siis kindlasti üks esimesi Euroopa Liidus, mis tasakaalu jõuab. See on valitsusliidul väga selgelt fikseeritud ka riigi eelarvestrateegias.

Lisaks varem nimetatud opositsiooni ettepanekutele oli komisjonil võimalik toetada ka kahte muudatusteapanekut, mille on esitanud Riigikogu liikmed. Ester Tuiksoo tegi ettepaneku projekti "Eesti toit" finantseerimiseks. Siin oli küll viimase hetkeni üleval arutelu, millise rea peale see summa täpselt peaks minema, aga nüüdseks on parim lahendus leitud. Lahendus seisneb selles, et projekt saab järgmisel aastal vähemalt 0,7 miljonit krooni. Samuti on komisjon pidanud õigeks toetada muudatusteapanekut, millega eraldatakse vahendeid MTÜ-le Jõgevamaa Kodukandi Ühendus. See muudatusteapanek tehti Mai Treiali initsiatiivil. Miks ma neid üle kordan? Sel lihtsal põhjusel, kuna muudatusteapanekute nimikirjas on kõikide ettepanekute näol tegemist rahanduskomisjoni ettepanekutega, siis on headel kolleegidel ilmselt huvi teada, kelle initsiatiivil üks või teine ettepanek tehtud on.

Küsimused ja teemad komisjonis puudutasid ka rahvusringhäälingu täiendavaid investeeringusummasid. Komisjon otsustas eraldada 15 miljonit krooni ühekordset täiendavat investeeringumahtu. See puudutab otseselt rahvusringhäälingu uue maja projekti lõpuleviimist. Kahetsusväärset kombel on täna meedias olnud väga palju erinevaid spekulatsioone selle ümber, mis uue majaga toimuma hakkab. See info on olnud kuidagi vastukäiv ka heade kolleegide puhul, kes on seda kommenteerinud. Aga tegelikkus on see, et järgmisel aastal saavad nii projekt kui ka tööprojekt valmis ja siis on võimalik hakata otsustama, kui palju see maja lõplikult maksma läheb, kes selle maja ehituse läbi viib, kas rahvusringhääling ise (praegu küll pigem tundub, et seda teeb partnerina Riigi Kinnisvara AS), mille arvel seda ehitust finantseeritakse, mis saab senistest hoonetest jne.

Oli küsimusi ka Teatri Vanemuine lisafinantseerimise kohta. Taust on see, et tegemist

on teatrite rahastamise süsteemi kokkulepitud tegevuskulude sihttaseme saavutamiseks.

Eraldi olid kõne all ministeeriumide eraldi-
sed, mis nii mõneski kohas said muudatustes täpsemalt lahti kirjutatud.

Komisjon langetas järgmised otsused: teha Riigikogule ettepanek lõpetada eelnõu kolmas lugemine ja panna eelnõu lõpphääletusele (selle poolt oli 9 ja vastu 3 komisjoni liiget). Eelnõu vastuvõtmiseks on vaja koosseisu hääle-
enamust tulenevalt eelnõule lisatud seadus-
muudatusest, mis kuulub põhiseaduse §-s 104 nimetatute hulka. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Kas ette-
kandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Keit
Pentus!

Keit Pentus

Aitäh! Hea ettekandja! Minu küsimus puu-
dub muudatusettepanekut, millega õigus-
kantsler saab juurde lisavahendeid, muu hulgas
lasteombudsmani ülesannete täitmiseks. Kas
sellest rahaeraldisest piisab, et neid ülesandeid
saaks täitma hakata, või eeldab konkreetsete
ülesannete juurdeandmine ikkagi ka lisaotsu-
seid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kuna see teema on olnud ka sot-
siaalkomisjonis väga põhjaliku arutelu all ja
ühese, kindla seisukohani minu teada ei ole
jõutud, samuti ei ole parlament ühegi seadu-
sega seda institutsiooni veel loonud, siis minu
hinnangul on ikkagi väga selgelt tegemist
õiguskantsleri tegevuskulude suurendamisega.
Seda raha saab ta praeguste seaduste alusel
kasutada kohalike omavalitsuste tegevuse
õiguspärasuse kontrollimiseks. Kui Riigikogu
järgmise aasta jooksul peaks otsustama luua
lasteombudsmani institutsiooni õiguskantsleri
juurde, mis teadupärast ühe alternatiivina prae-
gu arutelul on, siis on võimalik neid vahendeid
osaliselt kasutada ka lasteombudsmani funk-
tsiooni täitmiseks. Aga samas on kindlasti ko-
hane ka see, et kõikvõimalike uute funktsioo-
nide võtmisel tuleb arvestada, et mitte kõik
Riigikogus kolmandal lugemisel tehtavad
muudatused ei lähe automaatselt sisse ühe või
teise asutuse baasi järgmiste aastate eelarvete
tarvis, nii mõnigi asi on mõeldud ühekordse

lisatoetusena. Nii et enne, kui mingeid konk-
reetseid uusi töökohti luua või uusi tegevusi
kavandada, on kindlasti paslik see teema ka
parlamendis põhjalikult läbi arutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja!
Jätkan sealt, kus eelmine küsija just lõpetas.
Hiljaaegu oli tõesti sotsiaalkomisjoni ja põhi-
seaduskomisjoni ühisistung, kus me ei võtnud
vastu lõplikku otsust, kas luua Eesti Vabariigis
täiendav lasteombudsmani ametikoht või mitte
ja kas teha see õiguskantsleri ametkonna juur-
de või mitte, küll aga on õiguskantsler prae-
gu üldine ombudsman, mis tähendab, et ta on
üldine õigusvahemees kõigile inimestele, on
nad siis vanurid, puuetega inimesed või lapsed.
Sellest tulenevalt on mul järgmine küsimus.
Rahanduskomisjon on teinud muudatuse, et
suurendada Õiguskantsleri Kantselei tegevus-
kulusid kuue miljoni krooni võrra, ja on mär-
kinud selgituseks: "Laste ombudsmani üksuse
ja kohaliku omavalitsuse kontrolli üksuse loo-
mise kulud." Siit ei pruugi tulla välja see järe-
lus, mille ettekandja praegu esitas, et peaks
võib-olla täiendavaid seadusmuudatusi tege-
ma.

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea küsija! Ma vaatan ka selle muu-
datusettepaneku selgituse teksti. Võib-olla
tõesti on see selgitus pisut ebatäpne. See tule-
neb otseselt sellest taotlusest, mille õiguskants-
ler esitas. Selgituse ühel real ei ole kindlasti
õigustloovat jõudu selles mõttes, et selle tule-
musena oleks uus institutsioon automaatselt
loodud. Seadusmuudatus, et lasteombudsmani
institutsioon õiguskantsleri juurde luua, selle
eelarvega kaasas ei ole. Õiguskantsler küsis
lisafunktsioonide täitmiseks kokku tegelikult
oluliselt suurema summa kui kuus miljonit
krooni. Vastavalt võimalustele olime sunnitud
seda vähendama kuue miljoni kroonini. Seda,
millises ulatuses on vaja seda kulutada koha-
liku omavalitsuste kontrolliga tegelemiseks ja
kas üldse on seda võimalik ja vajalik kasutada
lasteombudsmani institutsiooni loomiseks, näi-
tab aeg. Mõlemaks on seda võimalik kasutada
siis, kui vastav õiguslik raamistik on üheselt

paigas. Eelarvetehniliselt on tegemist Õigus-kantsleri Kantselei tegevuskuludega. Ehk võib öelda, et selle selgituse täpsus annab teatud varuvariandi või mänguruumi selleks puhuks, kui Riigikogu peaks otsustama lasteombudsmani institutsiooni luua ja kohalike omavalitsuste kontrolliga on võimalik juba kohe aasta algusest tegelema hakata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud ettekandja! Minus tekitab küsimusi täiendava 16 miljoni krooni eraldamine mitmesugustele sihtasutustele ja MTÜ-dele. Samal ajal kogu ühiskonnale nii vajaliku Päästeameti normaalseks tegevuseks napib raha, nii et ei jõuta kõiki töötunde kinni maksta ja päästjad peavad töötama osaliselt tasuta. Siseministerium koos päästjatega on riigi sisejulgeoleku tagaja, aga selleks on vaja tagada tingimused. Mille poolt on need sihtasutused ja MTÜ-d riigi seisukohast tähtsamad kui päästeteenistus?

Taavi Rõivas

Aitäh! Rahanduskomisjonis me sellist vastandamist kindlasti ei teinud. Ma arvan, et Eestis on neid valdkondi, mis lisaraha vajavad, väga palju. Anname endale aru, et tegevuskulud kogu avalikus sektoris on külmutatud. Need ei ole kaugeltki mitte veel tagasi parimate aastate tasemel, vähemalt enamikus valdkondades mitte. See tähendab seda, et lisavahendite vajadus on veel mitmel pool. Mis puudutab konkreetseid eraldisi näiteks Eesti Koostöö Kogu rahvuste ümarlauale, Vana Võrumaa programmile või Võru Instituudile, liikumisele Kodukant, toetust Eesti Priitahtliku Päästeliidu tegevusele ja mitmele teisele, siis nagu ma ütlesin, tegemist on opositsiooni ettepanekuga, mis algselt oli oluliselt mahukam, aga mida läbirääkimiste tulemusena oli võimalik, ütleme, mahutada riigi võimaluste piiresse. Tegemist on ühekordsete eraldistega, mida on võimalik ühekordsete katteallikate arvel teha. Paraku on nii, et kuna me leidsime täiendavate katteallikatena eeskätt ühekordseid tulusid, siis oleks mittekorrektne nende arvel teha püsivaid kulutusi, mis aastast aastasse edasi kanduksid. Selles mõttes see katteallikas teatud määral

dikteeris võimalused, mida me saame üldse teha. Ma võib-olla varem seda ei maininud, aga ka näiteks Rahvuskooperi Estonia puhul on tegemist ühe väga konkreetse projektiga, mille finantseerimiseks need vahendid antakse. Nii mitmelgi juhul on tegemist konkreetsete ühekordsete eraldistega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ivi Eenmaa!

Ivi Eenmaa

Ma tänan teid, proua juhataja! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Eesti Vabariigi kunagise rahandusministri, väga hea rahandusministri Siim Kallase arvates ei ole olemas häid eelarveid või väga häid eelarveid, eelarved saavad olla kas halvad või väga halvad. Aga minu küsimus teile kui väga hästi edasi liikunud rahanduskomisjoni esimehele on see: nimetage kaks või kolm märksõna, mis teie arvates 2011. aasta eelarvet kõige enam iseloomustaksid.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ilmselt on minu kogemus Siim Kallase kogemusega võrreldes (mitte ilmselt, vaid kindlasti) oluliselt piiratum, seetõttu julgen seda eelarvet praegusi võimalusi arvestades päris heaks pidada. Minu meelest näitab selle eelarve headust ka tõsiasi, et opositsioon ei esitanud kolmandaks lugemiseks mitte ühtegi väga põhimõttelist, väga suurt, väga paikanevat muudatust, mis vähemalt minu arvates näitab väga selgelt, et suures plaanis olakse selle eelarvega rahul.

Ma olen kindlasti nõus nii opositsiooni kui ilmselt ka Siim Kallasega, et kõik ei saa 100% ühegi eelarvega rahul olla. See on ju loogiline. Ma usun, et ka maksumaksjad ei saa lõplikult, 100% meie tehtud tööga rahul olla, aga tuleb arvestada, et suurtes asjades on jõutud kokkulepeteni, tuleb arvestada, et vähemalt minu arvates mitte keegi tegelikult siin saalis ei vaidlusta, et kui me investeerime üle 16 miljardi krooni, siis see läheb Eesti arenguks, see läheb konkreetsetesse linnadesse, küladesse, see kõik läheb Eesti elu arenguks. Kui nimetada eelarve prioriteete või märksõnu, siis vaadates seda, mis toimub maailmas, kus majanduskriis on asendunud väga mitme riigi jaoks riigivõlakriisiga, siis ka see, et me selle eelar-

vega uut riigivõlga tohtus koguses juurde ei tekita, on Euroopas erakordne. See on, ma arvan, meie kõigi töö tulemus. Nii et minu arvates võib selle eelarvega, arvestades Eesti praeguseid võimalusi, selgelt rahule jääda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin uuesti õiguskantsleri büroole mineva raha ja selle kasutusvõimaluste kohta. Sain ma õigesti aru, et neid miljoneid, mis õiguskantsleri büroole lähevad, on võimalik kasutada kahel otstarbel, lasteombudsmani jaoks ja kohalike omavalitsuste kontrollimise tugevdamiseks, ja juhul kui seadusandja lasteombudsmani jaoks vajalikku raamistikku ei loo, siis saab õiguskantsleri büroo täiesti seaduslikult ja korrektselt kasutada seda lisaks antud raha omavalitsuste kontrollimise tugevdamiseks? Sain ma õigesti aru?

Taavi Rõivas

Täpselt nii. Täiendavalt veel niipalju, et eelarvetehnoloogiliselt on see täiendav eraldis, kuus miljonit krooni, Õiguskantsleri Kantselei tegevuskulude real ja selgitusse on märgitud see, mis oli kirjas õiguskantsleri taotluses. Seda, kas lasteombudsmani institutsioon järgmisel aastal luuakse või ei looda, ei ole rahanduskomisjon otsustanud. See eeldab loomulikult veel täiendavaid poliitilisi arutelusid, sest seda seadusmuudatust või -täiendust eelarvega kaasas ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, proua esimees! Lugupeetud ettekandja ja hea kolleeg! Sa oled mitmes intervjuus ütelnud, et kui me oleksime arvestanud opositsiooni ettepanekuid, siis oleks kaitsekulutusi vähendatud 60%. Opositsioonis on praegu kolm erakonda. Ma tean, et Keskerakond ei ole teinud ühtegi sellist muudatusettepanekut ja ka sotsid ei ole teinud ühtegi sellist muudatusettepanekut. Kas sa suudad ütelda mõne opositsioonis oleva erakonna ühegi muudatus-

ettepaneku, mis oleks vähendanud kaitsekulutusi?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma olen rääkinud muudatusettepanekute, mis tehti teiseks lugemiseks. See on tõepoolest nii. Rahanduskomisjoni ametnikud rehkendasid need katteallikad kokku ja kui kõik opositsiooni ettepanekud (need tulid loomulikult eri erakondadelt) oleksid korraga läbi läinud, siis oleksid kaitsekulutused järgmisel aastal vähenenud käesoleva aastaga võrreldes 61,4% ehk peaaegu kolm korda. Seda, kes ja millises ulatuses täpselt kaitsekulutusi katteallikana kasutas, võib muudatusettepanekute tabelist järele vaadata. Aga ma mäletan, et ka eelmise aasta eelarve kohta neid muudatusettepanekuid tehti ja vähemasti siis oli üks muudatusettepanekute tegijatest Keskerakond. Kas ka seekord Keskerakond seda tegi? Ma usun, et te tüürite oma küsimusega sinna, kas seal hulgas oli Keskerakond. Ma ei oska seda öelda. Ma ei võtnud seda eraldi fookuse alla. Küll aga võin ma öelda, et kui kõik opositsiooni ettepanekud, sealhulgas Keskerakonna ettepanekud, oleksid läbi läinud, siis oleks Eesti maksukoormus järgmisel aastal oluliselt suurem ja Eesti areng seetõttu oluliselt aeglasem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Mul on väga hea meel leida siit eelnõust, et komisjon on pidanud võimalikuks täiendavalt toetada Võrumaa programmi ning Võru Instituuti, et saaks veel edukamalt võru keelt arendada, uurida ja õpetada ning pöörata erilist tähelepanu võru keele ja kultuuri tänapäevastele väljunditele. Küsin lihtsalt uudishimust: kas see valmisolek eraldada neid summasid nendeks otstarveteks oli komisjoni ühine arvamus või oli selle ümber ka mingeid vaidlusi või kõhklusid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Selles küsimuses komisjonis küll mingit vaidlust ega vastuseisu ei tekkinud. Mul on hea meel, et tegelikult oli väga palju neid muudatusettepanekuid, mida toetas kogu komisjon või komisjoni väga selge enamus. Võib öelda, et nii mõnigi muudatus, mis tehtud

sai, ei ole pelgalt koalitsiooni muudatus, ei ole pelgalt ettepaneku esitaja muudatus, vaid on kogu rahanduskomisjoni poolt täielikult aksepteeritud muudatus. Neid oli tõepoolest rohkem kui paari varasema eelarve puhul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Täna, austatud esimees! Hea ettekandja! Te mainisite oma ettekandes, et ERSO sai järgmiseks aastaks täiendavalt viis miljonit krooni. On ju ilmselge, et see viis miljonit krooni tuli juurde tänu ERSO eelmise juhi vaprale eneseohverdusele ja tema ohvriks toomisele. Kas olete siis päri sellega, et ERSO eelmine direktor väärib tõsist tänu ja kiitust Eesti sümfoonilise muusika hädaorust väljatoomise eest? Olen rääkinud.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma tunnustan seda peent ironiat, mis selles küsimuses sisaldus. Loomulikult ei saa eelarvedistsipliini jämedat rikkumist nimetada vapraks eneseohverduseks, see on üks mis selge. Pole midagi teha, ükskõik millise asutuse, ükskõik kui tähtsa asutuse juht peab siis, kui tegemist on riigieelarvelise asutusega, eelarve võimalustega arvestama. Kui ei ole võimalik arvestada, siis tuleb võimalikult adekvaatselt probleemiga tegelda. Ma ei tahaks kindlasti juurutada praktikat, et ongi normaalne, et juht kulutab kogu eelarveaastaks planeeritud raha juba enne oktoobrit ära ja siis hakkab riik lisavahendeid andma. Sest kujutage vaid ette, kui selline asi juhtuks mõnes suures ministriumis, kus eelarve on miljardite kroonide suurune. Samas ei ole asi niivõrd summas, asi on väga põhimõtteline ja väga tõsine. Rahanduskomisjon Kultuuriministeriumi taotlusel otsustas siiski ERSO-le lisavahendeid leida, sest need inimesed, kes iga päev ERSO-s töötavad, ei ole ju selles eelarveaugus süüdi. Nemad ei peaks olema ka need, kes selle eelarveaugu pärast kannatavad. Samuti ei ole selles eelarveaugus, mille, nagu öeldud, praeguseks juba lahkunud juht endast maha jättis, süüdi ka ERSO kuulajad, kõik kultuurilembesed inimesed, kes ERSO kontsertidel käivad. Eks see natukene raske otsus oli, sest siin oli nagu kaks poolust. Me ei

tahtnud mingil juhul panna halvemasse olukorda neid kultuuriasutusi, kes oma eelarve piires väga raskeid otsuseid on pidanud tegema. Sest mööngem, tegelikult oli mitte ainult kultuuriasutustes, vaid ka meditsiinasutustes, haridusasutustes, väga mitmel pool vaja teha väga raskeid otsuseid. Seetõttu me otsustasime eraldada lisavahendeid mitte üksnes ERSO-le, vaid ka Rahvusooperile Estonia ja Teatrile Vanemuine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen, teine küsimus!

Toivo Tootsen

Aitäh! Ma võtan riigikaitsekulutusi üsna valuliselt, sest ma olen olnud selle komisjoni esimees ja nüüd olen aseesimees. Opositsiooni juhtivad jõud on praegu Keskerakond ja sotsid. Sa rääkisid oma intervjuus, et opositsioon tegi ettepaneku vähendada riigikaitsekulutusi 60%. Kas sa täpsustaksid seda, et ettepanekut ükskõik millises ulatuses riigikaitsekulutusi vähendada ei teinud ei sotsid ega Keskerakond?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma ei ole erakondade kaupa enda mäletamist mööda kunagi avalikkuse ees seda rõhutanud, küll aga olen ma öelnud, et tegemist on olnud opositsiooni muudatusettepanekutega. Ma arvan, et kõikidel huvilistel on võimalik tõe teise lugemise muudatusettepanekute tabelist järele vaadata. Praegu toimub kolmas lugemine, me arutame seda ja siin neid muudatusi tehtud ei ole. Mul ei ole teise lugemise materjale hetkel ees, et ma saaksin 100% kindlusega väita, et Keskerakond ja sotsid neid katteallikana kasutanud ei ole, aga kui te ütlete, et te ei ole seda teinud, siis ma usun teid ja usun, et te räägite tõtt. Ma tean, et te varem olete seda teinud, aga see ei ole tähtis. Ma ei usu, et sotsid või Keskerakond sooviksid halba Eesti riiklusele, et nad sooviksid Eesti kaitsevõimet hävitada. Ma tõesti ei usu seda. Ma kasutasin seda pigem ühe näitena selle kohta, et kõiki muudatusettepanekuid ei ole ilmselt tehtud päris lõpuni läbi kaaludes, et kõiki katteallikaid ei ole 100% läbi mõeldud. Ma rääkisin siiralt sellest, et meil ei olnudki võimalik neid muudatusettepanekuid toetada. Mis puudutab konkreetselt Keskerakonna tehtud muu-

datusettepanekuid, siis ka seal oli mõne puhul (mitte kõigi puhul, kaugeltki mitte) katteallikaid, mis on konkreetset seadusega vastuolus. Ma pean silmas CO₂ kvootide müügist saadavate tulude ühepoolset jaotamist. Ma ei välista, et nii mõnigi nendest objektidest tegelikult CO₂ kvootide müügist rahastatavate objektide sekka jõuab, aga sinna saab objekt jõuda üksnes kahepoolsete läbirääkimiste tulemusel. Riigikogul ei ole võimalik ühepoolset otsustada, et see objekt sinna saab ja teine ei saa. Me rääkisime sellest ka komisjonis. Ma spetsiaalselt palusin Riigikogu Kantseleilt õiguslikke juhiseid, kuidas sellisel puhul tulevikus komisjonis talitada, et ei juhtuks nii, et tahtmata puhtõiguslike küsimuste tõttu ühte või teist muudatust välja praakida, peab komisjon saatma parlamendi ette ettepaneku, mida tegelikult ei olegi korrektne hääletada, sest katteallikas on ebaseaduslik. Kindlasti oli katteallikaid, mis ei sobinud, veelgi. Aga need kaks illustreerisid kõige reljeefsemalt pisut läbimõtetamatut lähenemist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Teie vastused mõnele küsimusele tekitasid mulje, et teil on väga erinevad hinnangud. Näiteks hindasite te opositsiooni ettepanekuid ühelt poolt nagu liiga väiksemahuliseks ja seega nõrgaks, teiselt poolt te hindasite, et kui need kokku panna, siis tekib oht eelarve tuludele. Ütelge, palun, kuidas te saate hakkama kahe väga erineva hinnanguga, kui te hindate opositsiooni ettepanekuid.

Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga hea küsimus. Opositsioon tegigi erinevaid muudatusettepanekuid. Osa puhul oli probleemiks see, et katteallikat ei olnud võimalik aktsepteerida kas sel põhjusel, et Eesti kaitse-eelarve oleks siis ainult kolmandik käesoleva aasta kaitse-eelarvest, või seetõttu, et katteallikas ei olnud üldse seaduslik, sest isegi Riigikogu ei saa kahepoolset lepingut ühepoolset kehtestada. Mis puudutab teisi muudatusettepanekuid, siis oli tõepoolest ka neid ettepanekuid, mis kujutasid endast väga konkreetsete objektide väga väi-

keste summadega üksikut toetamist. Ma pean mõistlikuks, et me teeme riigis investeringutoetusi konkreetsete kriteeriumide alusel. Näiteks on nende 16 miljardi krooni puhul alati väga selgelt teada, kus need kirjas on, kas teehoiukavas, need on prioriseeritud, need on põhjendatud. Samamoodi on CO₂ kvootidest rahastatavate objektide puhul, seal on selged kriteeriumid: esiteks, kui palju CO₂ emissioon ühe või teise objekti renoveerimise tõttu väheneb, teiseks, kui paljudele inimestele see mõju avaldab, kolmandaks, kui efektiivne see on, ütleme piltlikult, kui palju CO₂ kasutus väheneb ühe krooni, euro või miljoni krooni kohta. Need on kõik väga selged kriteeriumid, mille järgi investeringuotsuste tegemine on kõigile arusaadav, läbipaistev ja loogiline. Ma ei pidanud ühes oma kommentaaris tõepoolest mõistlikuks seda, et me lisaksime 16 miljardile väga segaste põhjendustega veel kümneid objekte, mille kogumaht ulatub võib-olla 1 promillini sellest 16 miljardist, isegi seda mitte, see oli vist promillist kümnendik või viiendik. Selliste väga kosmeetiliste muudatuste tegemine ei olnud minu hinnangul põhjendatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Olen rahanduskomisjoni liige, osalesin rahanduskomisjoni istungil, mis toimus vabal nädalal, ja osalesin ka komisjoni istungil, mis toimus sellel nädalal, kus arutati kolmandale lugemisele esitatud muudatusettepanekuid. Peab ütleva, et kodukorraseduse alusel peate te rääkima sellest, mida räägiti komisjonis. Kogu see jutt, mida te praegu saalile räägite, mida te praegu Eesti rahvale räägite, on ju lausvale! Me ei arutanud mitte ühegi muudatusettepaneku katteallika puhul, et need ei vasta reeglitele ja sellepärast ei toetata ei Keskerakonnaga Sotsiaaldemokraatliku Erakonna muudatusettepanekuid. Palun jääme ikkagi selle juurde, mis on kodukorrasedusega ette nähtud, selle juurde, mida arutati enne kolmandat lugemist, ja tunnistage, et komisjoni istungil katteallikate arutelu ei toimunud!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma palun vabandust, kui mõni küsimus või mõni vastus on väljunud väga kitsalt eelarve kolmanda lugemise kahe arutelu raametest, aga ma pean oma kohuseks selgitada ka nende otsuste tagamaid laiemalt ja vastata otseselt küsimusele. Ma pigem eelistan seda kriitikat, kui te ütlete, et ma räägin liiga detailselt, sellele kriitikale, kui te ütlete, et ma räägin küsimusest mööda. Kui minu käest küsitakse konkreetset teise lugemise muudatusettepanekute kohta, selle kohta, mis põhjustel neid ei arvestatud ja miks ma ühte või teist asja olen öelnud, siis minu jaoks ei ole probleem ausalt vastata ja seda selgitada. Kui hea kolleeg seda selgitust soovib, siis ma hea meelega selle annan. Olgem ausad, lisaks nendele kahele komisjoni arutelule on toimunud väga põhjalik eeltöö. Eelarve on väga põhjalik dokument. Siin võib headel kolleegidel küsimusi tekkida. Ma ei pea paljudeks nendele vastata ega pea paljudeks vastata ka nendele kolleegidele, kellel mõni küsimus siin saalis jääb küsimata, aga te võite iga kell ka pärast eelarve vastuvõtmist tulla ja küsida ning ma hea meelega selgitan eelarvet. See eelarve on koos kõikide muudatustega tööpoolest seitse sentimeetrit paks ja on selge, et kõikidel rahvasaadikutele ei ole võimalik kõiki neid asju endale detailideni selgeks teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda, teine küsimus!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud hea kolleeg! Meil toimub täna kolmas lugemine, me ei aruta teisel lugemisel olnud muudatusettepanekuid. Kolmandale lugemisele ei ole esitatud mitte ühtegi muudatusettepanekut, millest teie täna räägite. Keegi ei küsi teie käest ühtegi küsimust teise lugemise muudatusettepanekute kohta. Ma ütlen veel kord: sellist arutelu komisjonis ei toimunud.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma ei tea, kas ma mõistsin valesti või te küsisite praegu teise lugemise kohta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud ettekandja! Komisjon on ise oma tarkusest teinud mitmeid tähelepanuväärseid ja vajalikke rahaeraldiseid. Mul puudub igasugune soov nendega vaielda ja väga paljude puhul ma ka hääletaksin poolt. Paraku on nad ühtekokku kokku võetud. Aga ma mõtlesin, et ma ei hakka siin kellelegi näpuga näitama ja lihtsalt küsin. Muudatusettepanekus on kirjas, et Põllumajandusministeeriumile eraldatakse 31 956 eurot, ja sellel eraldisel on juures selgitus, et see läheb Mulgi Kultuuri Instituudile. Miks see eraldis on Põllumajandusministeeriumi real, mitte Kultuuriministeeriumi real?

Taavi Rõivas

Aitäh! Väga hea küsimus. Ma ei tea, kas ma tohingi vastata või saab hea kolleeg Helle Kalda pahaseks, sest seda me ju kolmandat lugemist ettevalmistaval arutelul eraldi ei arutanud. Aga tegemist on Põllumajandusministeeriumi taotlusega, niipalju võin ma öelda, selle ettepaneku initsiaator on Põllumajandusministeerium.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Eiki Nestor Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Eelarve, mida me täna arutame, on selles mõttes eriline, et ta on viimane, kus on kroonid ka veel sees, kuigi eurod juba tulevad. Vähemalt seletuskirjas on veel juttu kroonidest. Millegipärast on ka selle eelarve saamislugu tüüpiline krooniaja eelarve saamislugu. Võib öelda, et ühtpidi on see eelarve kokku lepitud nii valitsusliidus kui ka Riigikogu teatud rahvasaadikute vahel. Aga teistpidi võib ilmselt öelda, et see eelarve on ka kokku lapitud. Nii et see on kokku lepitud ja kokku lapitud eelarve.

Järgmise aasta eelarve on kokku lapitud kvoodiraha arvel, ühest küljest, ja teisest küljest sotsiaalkindlustuse arvel. Me peame arvestama, et näiteks 2012. aasta eelarvet tehes ei ole nendest teadmistest ehk selle aasta lappimistest mitte mingisugust kasu. Selle eelarve

tegemisel on ka siin saalis antud lubadusi ja hiljem nendest lubadustest lahti öeldud. See on ilmselt tüüpiline krooniaja eelarvepoliitika ja mitte ainult parlamendi sees, vaid ka laiemalt.

Rääkida tahaks aga sellest, et kas me mõtleme, et eelarvete tegemine peaks nii jätkuma. Ma olen veendunud, et tegelikult me vajame uut eelarvepoliitikat, sellist eelarvepoliitikat, kus me õpiksime kavandama riigi tulusid ja kulusid pikema aja peale ette. Tõsi, see on mõnevõrra keerulisem, see ei ole ühe koalitsiooni sisemiste kokkulepete asi ja väga sageli ei välju see mitte ainult ühe koalitsiooni seest, vaid väljub ka ühe valitud Riigikogu raamest. Näitena toon siinkohal pensionireformi. Selle reformi, mille näiteks Ungaris on parempoolne valitsus veelgi nigelama ettevalmistuse tõttu lauskihva keeranud. Me ju teame, et Eestis on pensionide väljamaksmisel veel järgmise 25 aasta jooksul tõsi, et me peame katma puudujääki. Me teame ka seda, et ilmselt on kõik erakonnad, kes Riigikogus praegu on, selle reformi põhimõtteliselt heaks kiitnud, aga ometi me ei ole suutnud luua selle reformi läbiviimiseks stabiilset rahastusallikat ja igas eelarves lahendatakse seda probleemi uuesti, lahendatakse järgmiseks aastaks, ülejäämiseks aastaks. Pidevalt on see probleem lahendamata. Meie ettepanek on lihtne: loome mingi kindluse. Lepime näiteks kokku, et pensionireformi üleminekukulud (ja need on veel 25 aastat kulud) kaetakse riigi pikaajaliste võlakirjade abil. Mis on sellise kokkuleppe võidud? Laename me muuseas niikuinii, ka järgmise aasta eelarves te näete, et laenu võetakse rohkem kui sellel aastal. Selle mõtte ja idee võidud on lühidalt öeldes järgmised. Kõigepealt, kogumispensioniga liitunud ei pea muretsema, kas riik nende pikaajalist rahapaigutust kaasrahasstab või mitte. Teiseks, pensionil olivad ei pea muretsema, et ega järsku mingite kärbetega mis iganes krokodillide komisjonid nendele kallale ei tule. Kolmandaks, päris mitmed valitsused, kes on võimul järgmise 25 aasta jooksul, ei pea igal eelarveaastal lahendama probleemi, kust seda katet leida. Neljandaks, investorid leiaksid võimaluse rahapaigutuseks, mis ühest küljest tootaks neile tulu, aga teisest küljest toetaks ka Eestis vajalikku reformi. Eelarvepoliitika muutuks selliseks, et ta tekitab suu-remat kindlust pikemaks ajaks ette.

Teine mõte, mis siin tekib, on see, et seda uut eelarvepoliitikat tehes me peaksime õppima ka nendest vigadest, mis me siiani teinud oleme. Me oleme väga uhked, et meil on õnnestunud headel aastatel reserve koguda. Kui teie käest, kõigi erakondade käest küsida, kas nii peaks käituma, siis te kõik ütleksite jah. Aga nüüd tuleb välja, et nendel halvadel aastatel me neid reserve ei kasutanud. Võiski kokku leppida, et ka tulevikus neid reserve kogutakse, aga võiks ka kokku leppida, et kogutakse sihtotstarbepäraselt, et neid ka kasutatakse. Mitte nii nagu nüüd, kus me neid reserve eelarve tasakaalu huvides kasutusele ei võtnud. Miks me neid siis kogusime? Mis kindlust me tulevikuks löime? Ühepäevaliblikamentaliteedi alusel unustasime selle kõik. Kui tulevad järgmised tõusuaastad, kas te siis usute, et keegi suudab kaitsta põhimõtet, et on vaja reserve koguda? Kui me soovime seda põhimõtet kaitsta, siis tuleb seda teha veendunult ja kokku leppida mitte ainult selles, et me neid reserve kogume, vaid ka selles, et me neid siis, kui vaja on, ka kasutame. Muidu ju puudub asjal mõte.

Kolmandaks, uut moodi eelarvepoliitika peaks tähendama ka arusaamist, et nii parlamendi kui ka valitsuse võimalused ühiskonnas midagi muuta on piiratud, juhul kui me senisest julgemalt ei kasuta maksuerandeid. Ei ole vahet meie praegusel rahapoliitikal ja sellel poliitikal, mida me eurot kasutades kasutusele võtame. Võimalused on ikka piiratud. Isegi võib-olla mõjusam kui riigieelarve on näiteks see poliitika, mida me teeme maksudega. Olgu näiteks toodud kas või tasemekoolituse mittemaksustamine, mis viiks ettevõtlust targema töö ja kõrgemate palkade poole, või käibemaksuerandid, mis toetaksid kodumaist tootmist, suurendaksid sisenõudlust. Miks me neid võimalusi ei kasuta?

Meie hääletame selle eelarve vastu ja mitte ainult sellel põhjusel, et me oleme opositsioonis võimul oleva valitsusega, vaid ka seetõttu, et me oleme opositsioonis eelarve sellise koostamispoliitikaga. Me läheme üle eurole ja tehkem ka euroopalik eelarve, kavandagem riigiasju ja mõelgem nende peale pikemaks ajaks ette, et me ei peaks igal aastal eelarveid lappima, vaid et oleks kindlus nii neil, kes otsuseid langetavad, kui ka neil, kes neid otsuste langetajaid valinud on. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Ma palun kõnepulti kolleeg Toomas Vareki Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Toomas Varek

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu on täna Riigikogu saalis kolmandal lugemisel ja läheb ka lõpphääletusele. Tegemist on eelnõuga, mida koalitsioon on taevani kiitnud. Tõepoolest, Eesti Vabariik saab vähem kui kuu aja pärast euro ning me oleme Euroopa musternäidis eelarvedefitsiidi poolest, kuid sellega kõik positiivne eelarves ka piirdub. Kui me hakkame riigieelarve ridade taha vaatama, siis me ei leia seal midagi rõõmustavat.

Head koalitsiooni liikmed! Eelarve ridade taga peituvad reaalsed inimesed, kuid nemad ei tule teile meelde isegi enne valimisi. Tööpuudus on jätkuvalt suur, töötute hinnanguline arv oli 2010. aasta kolmandas kvartalis 106 000 inimest ning selle olulist vähenemist pole lähiajal näha. 2011. aastaks prognoositakse töötuse määra vähenemist 15,4%-le, 2012. aastaks 13,6%-le, 2013. aastaks 11,4%-le ja 2014. aastaks 9,4%-le. Enne kriisi olnud tööhõivetasemele jõutakse alles pärast 2014. aastat, kui me üldse sinnani jõuame. 2010. aasta teises kvartalis oli kauem kui aasta tööd otsinud 58 200 inimest, rohkem kui kaks aastat tööd otsinute arv kasvas 19 300 inimeseni.

Mida annab neile inimestele 2011. aasta riigieelarve? Ka need inimesed peavad ellu jääma, hoolimata hinnatõusudest ja küttearvete suurenemisest, mida on põhjustanud valitsus oma maksupoliitikaga. On kurb fakt, et kümned tuhanded haritud, elujõulised, aktiivsed inimesed on lahkunud tööd otsima väljapoole Eestit. Sõnades on loodud ja luuakse pidevalt uusi töökohti, kuid see ei ole kajastunud tegelikkuses. Eestile on iga inimene oluline ning oma tööd siin Riigikogus tehes peame kõik mõtlema eelkõige sellele, mida üks või teine seadusmuudatus tähendab inimestele. Praeguse valitsuse poliitika räägib vaid eelarvedefitsiidist, inimeste toimetulekuprobleeme aga eiratakse. Ei saa pidada ainsaks päästerõngaks toimetulekupiiri tõstmist 200 krooni võrra, eriti kui hinnatõusud on selle tõusu juba ammu ära nullinud. Pealegi, toimetulekupiiri tõstmist toetasid ju kõik Riigikogu fraktsioonid.

Valitsuse kärpepoliitika on rängalt tabanud kohalikke omavalitsusi. Kohalike omavalitsuste olulisus on suurenenud ja suureneb rasketel aegadel veel märgatavalt. Just omavalitsus on see üksus, kuhu inimene oma murega esimesena pöördub ning kust ta loodab abi saada. Paraku on valitsus selle unustanud. 2009. aasta teise lisaeelarvega vähendati kohalike omavalitsuste tulubaasi 11,93%-lt 11,4%-le. Samuti annab kohalike omavalitsuste rahakotile valusa hoobi üksikisikute tulude vähenemine, mistõttu laekub ka omavalitsustele vähem tulumaksu. Seega on kohalike omavalitsuste tulused kärbitud kahekordselt: valitsuse tegevuse ja majanduskriisi tõttu. Tõsi, tulumaksu laekumine on viimasel ajal üksikutes omavalitsustes paranenud, kuid kohalike omavalitsuste tulubaas oleks tulnud siiski kas või osaliselt taastada. Seejuures kuulus kärpimiste juurde lubadus, et tegemist on ajutise lahendusega, ning olukorra paranedes lubati 2009. aasta kärped üle vaadata. Peaminister kiitleb, kui hästi läheb Eestil muu Euroopaga võrreldes, aga kui meenutada, et on paras aeg paari aasta tagused lubadused ehk kärped üle vaadata, siis on jutt hoopis teine. Saa siis nüüd aru, mis on tähtis, kas kiidulaul või kodanikele igapäevaste, esmaste teenuste normaalse kättesaamise tagamine. Reageerimata on jäänud ka Riigikohtu 16. märtsi lahendile kohaliku omavalitsuse finantsautonoomia kohta.

Hindade tõus on küsimus, millest ei saa mööda minna. Ka meie, Riigikogu liikmed, käime ju poodides ja näeme, mis seal toimub. Üks hinnatõus ajab teist taga. Piimaliitrile on paar krooni otsa tulnud, samuti on kallinenud pagaritooted, aga need on ju esmased toidukaubad.

On kahju, et järgmise aasta riigieelarves ei leitud või, õigem on öelda, ei tahetud leida lisaraha Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeameti palgakuludeks. Küsimus on tegelikult vaid 31 miljonis kroonis, mida need ametiasutused on tagasihoidlikult juurde palunud, et tagada politseinikele, piirivalvuritele ja tuletõrjajatele elamisväärset palgad. Küsimus on meie enda sisejulgeolekus. Mitmed päästede-pood on suletud ning politseinikke on saadetud sundpuhkusele. See vähendab inimeste kindlustunnet. Esmaspäeval kuulsime vabas mikrofonis meie kolleegi sõnavõttu sellest, kuidas ta oma naha peal tunda sai, mida ikkagi tähendab

päästede poode sulgemine. Tulekahju korral, kui iga minut on arvel, on suur vahe, kas päästeauto sõidab sündmuskohale 5, 10 või 25 kilomeetri kauguselt.

Palju on kiidetud riigieelarve erakordselt suurt mahtu, kuid kahjuks ei ole ka sellepärast põhjust rõõmust lakke hüpata. Riigieelarve maht on paisunud suureks tänu eurotoetustele. Ei saa pidada väga jätkusuutlikuks olukorda, kui riigieelarve tuludest viiendiku moodustavad eurotoetused. Ka CO₂ kvootide müügi tulu on erandlik.

Eesti probleemid on jätkuvalt tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastamine, keeruline olukord sisejulgeolekus, toasooja kõrge hind, toiduainete hinna kiire tõus ja põllumeeste kasutatava kütuse kõrge aktsiis. Kahjuks 2011. aasta eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendust ei paku ning seetõttu Keskerakonna fraktsioon seda riigieelarvet ei toeta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Varek! Palun kõnepulti Peep Aru Reformierakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Peep Aru

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Järgmise aasta eelarvet iseloomustab konservatiivsus, tasakaalukus ja sotsiaalne sidusus. Selles eelarves ei ole viimasele paarile aastale iseloomulikke kärpeid ega maksutõuse. Küll on külmutatud riigi tegevuskulud. Avalikus sektoris palgad ei kasva.

Eelarve prioriteetideks olevald kultuuri-, haridus-, majandus-, keskkonna- ja riigikaitsevaldkonnad suunavad riiki edasisele arengule ja püsimisele. See on uue majanduskasvu eelarve. Tuleva aasta eelarves on läbi aegade suurim osakaal investeringutel – 7% SKT-st.

Siin on kõlanud väiteid selle kohta, millisesse õnnetusse olukorda me oleme sattunud, et saame AAU-dest raha ja kasutame paremini Euroopa Liidu vahendeid. Minu meelest on see väga hea, et riik on leidnud uusi võimalusi ning tegelikult suunatakse rohkem ja kiiremini raha investeringutesse.

Riik planeerib järgmisel aastal investeerida 16 miljardit krooni, mida on 2,4 miljardit rohkem kui sellel aastal. Väga suur osa investeringutest on suunatud maaelu arendamisse ja

regionaalselt tasakaalustatuma Eesti heaks. Kõigi aegade suurim regionaaltoetuste summa (2,2 miljardit krooni) ning teede remondiks, ehituseks ja korrashoiuks planeeritav 4 miljardit krooni tähendavad, et investeringutest tulenevat positiivsust saab tunda iga Eesti inime. See toob paremas korras teed, koolid, lasteaiad, rohkem töökohti ja turismiarendust.

2011. aastal sotsiaalsed tagatised ei vähene, sotsiaalkulutused tervikuna kasvavad 8%. Pensionide väljamakseteks oleme kavandanud 19,8 miljardit krooni, mida on pensionäride arvu ja pensionisaajate staaži kasvust tulenevalt 461 miljonit krooni rohkem kui sellel aastal. Pensionide tulevane kasv saab põhineda üksnes majanduskasvul, mitte sotsiaaldemokraatide pakutaval valitsussektori defitsiidi kasvatamisel. Milleni selline asi viib? Seda me nägime juba siis, kui sotsid olid Rahandusministeeriumis.

Järgmise aasta eelarvega täidetakse lubadus uuesti taastada riigi sissemaksed teise pensionisambasse. Eesti iibe tõusule kaasa aidanud vanemahüvitise süsteem ja teised peretoetused ning hüvitised püsivad muutumatuna. Võitlusesse tööpuudusega panustatakse vähemalt selle aasta kulutuste tasemel. Väheneva tööpuuduse tingimustes tähendab see aga, et iga töötü kohta tuleb suurem rahahulk.

Riigieelarve menetlemise käigus toetust juba leidnud ja täna veel leidvad muudatusettepanekud teevad eelarvet veelgi paremaks. Opositsiooni, eelkõige Keskerakonna ööpäevapikkusele vastuseisule vaatamata jäid koalitsioonierakonnad ja Erakond Eestimaa Rohelised kindlaks kõrgemate riigiametnike palgatõusu edasilükkamisele ning toimetulekupiiri tõstmisele. Keskerakonna silmaklappidega elunägemist oli kuulda siit puldist ka täna.

2011. aasta riigieelarve kolmandaks lugemiseks ettevalmistamise käigus leidsid rahanduskomisjonis toetust veel mitmed meie elu paremaks tegevad muudatusettepanekud. Loodan, et need saavad täna seaduse jõu.

Esmalt nimetan ettepanekut 28,3 miljoni krooni täiendavaks eraldamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, et teha Hiiumaa ja Saaremaa püsielanikele, saartel registreeritud autodele, saarte kaubavedudega seotud autodele ning turismibussidele 50% sõidusoodustus. Loodan, et Riigikogu tahe parandada saarte elanike heaolu ja kohaliku

ettevõtluse konkurentsivõimet ka üsna ruttu ministri määruse näol teoks saab. Ministeeriumile eraldati ka rongi- ja praamiliikluse normaalseks korraldamiseks täiendavad 20 miljonit krooni.

Kindlasti vajab toetamist lisaraha eraldamine kultuurivaldkonda. ERSO tegevuskulude suurendamine viie miljoni krooni võrra peaks lõpetama pahatahtlikult tekitatud finantskriisist tuleneva saaga. Tagatakse orkestri töörahu ja kindlustunne. Eesti Olümpiakomitee täiendavalt eraldatavad 13,5 miljonit krooni võimaldavad normaalse ettevalmistuse järgmisteks olümpiamängudeks. Eesti Rahvusringhäälingule antavad 15 miljonit krooni aitavad lõpetada kauaoodatud uue maja projekteerimise. Täiendavalt planeeritavatele kulutustele oleme leidnud rahanduskomisjonis eelarvedefitsiiti mitte suurendavad katteallikad.

Maaailma õnnetumaks teinud majanduskriis ei ole veel läbi. Korras riigieelarve on parim eeldus kriisist kiireks väljumiseks. Alalhoidliku eelarvepoliitikaga riikidel ei ole suure võlakooormusega kaasnevaid suuri tagasimakseid ega intressikulusid. Seda rohkem saab keskenduda eelarve tasakaalu või ülejääki viimisele ja erinevate eluprobleemide lahendamisele. Tuletan siinkohal meelde, et konservatiivsus peab jätkuma, sest valitsussektori eelarve on järgmisel aastal endiselt defitsiidis, seda 1,6% ulatuses SKT-st. See on küll üks väiksemaid defitsiite kui mitte kõige väiksem defitsiit Euroopa Liidus, kuid riigisiselt on 3,8 miljardit väga suur summa. Seda enam ei mõista ma neid ettepanekuid, mis siit on kõlanud, et seda defitsiiti tuleks veelgi suurendada.

2011. aasta eelarve on eelarve tasakaalu poole liikumise eelarve. Meil on kõik võimalused saavutada tasakaal 2013. aastal, aga miks mitte ka varem.

Eesti Reformierakonna fraktsioon toetab rahanduskomisjonis juba toetuse saanud muudatusettepanekuid, koos nendega ka 2011. aasta eelarve seaduseks saamist.

Täna arutatav eelarve on ka ajalooline, sest tõesti viimast korda räägime eelarve menetlemise käigus ja kontekstis Eesti kroonidest. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peep Aru! Palun kõnepulti kolleeg Mart Laari Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Mart Laar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Oleme jõudnud eelarve menetlemise lõpusirgele. Selles suhtes on igati arusaadav ja andestatav, kui enne valimisi siit kõnetoolist kõlavad üsna tõsised süüdistused kogu valitsuskoalitsiooni vastu, sest kuidas sa enne valimisi ikka pead rääkima. Samas ei saa ma jätta mainimata, et etteheited, nagu valitsuskoalitsioon oma eelarves oleks unustanud inimesed ja tegeleks ainult eelarve tasakaaluga (mis on ka tegelikult inimeste eest hoolitsemine), ei ole lihtsalt, tagasihoidlikult öeldes, päris täpsed.

Vaatame, mis on selle eelarvega tehtud ja mis on need peamised punktid, mis selles eelarves on prioriteetselt tõstatatud. Selle eelarve üks kahtlematuid prioriteete lisaks sellele, et ta tõesti suundub tasakaalu poole ja on vastutus-tundlikult tehtud, on haridus. Kulla opositsioon! Kas te tõesti tahate väita, et hariduskulutuste jätkuv kasvatamine ja selle prioriteediks seadmine on midagi, mis tõendab, et valitsuskoalitsioon ei hooli inimesest? Ma palun väga vabandust, mulle tundub, et haridus on see, mis on praegu meile kõige olulisem! Kui te väidate lihtsalt nagu laia käega, et inimene valitsuskoalitsiooni ei huvita, siis see paneb mind küsima, kas haridus ei ole Keskerakonna meelest oluline.

Vaatame sellele eelarvele veel otsa. Praegu on ajakirjandusest käinud üsna sageli läbi kõik need rasked otsused, mida tehakse Ungaris, selleks et riiki majanduskriisist välja tuua. Ma ei taha kommenteerida, on need otsused õiged või valed, kuid igal juhul on selge, et need otsused puudutavad praegu väga paljusid pensionäre. Meie oleme nendest otsustest vabad, meie liigume selle eelarvega täpselt vastupidises suunas. Kui Ungaris võetakse sealt raha ära, siis vastavalt sellele, nagu meil lubati kriisi ajal, kui kärbiti ja katkestati sissemaksed teise pensionisambasse, tõstetakse see raha selle eelarvega sinna tagasi. See ei ole üldse väike summa, see on väga suur summa, vaadates kõiki teisi eraldisi, mis on eelarvest tehtud. Me räägime eelarvest ja unustame sellised asjad

lihtsalt ära. Sellest on kurb meel, kuna selles eelarves on need olemas.

See eelarve on mõeldud Eesti arengu jaoks, see eelarve on mõeldud Eesti inimese jaoks. Mul on hea meel, et me selle loodetavasti ka vastu võtame. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Toomas Trapido! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Toomas Trapido

Austatud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Nagu ma riigieelarve esimese lugemise ajal ütlesin, on meie erakonnal riigieelarvega seondult kolm prioriteeti: inimeste toimetulek, energiatõhusus ja innovatsioon ning kodanikuühiskond. Nendest ma lühidalt nüüd riigieelarve kontekstis räägingi.

Kõigepealt on mul väga hea meel, et kõigi Riigikogu fraktsioonide ja valitsuse üksmeelse otsusega me tõstame 2011. aasta riigieelarve seaduse vastuvõtmisega selgelt ajale jalgu jäänud toimetulekupiiri 200 krooni võrra, mis on küll väike samm, aga samm õiges suunas. Kaugemas perspektiivis peab olema meie kõigi eesmärk tagada Eestis elavate inimeste põhivajaduste (ja mitte ainult söögi- ja eluasemevajaduse, vaid ka näiteks info- ja kultuurivajaduse) katmine. Siin on meil veel palju arenguruumi. Kas me teeme seda toimetulekupiiri tõstmisega näiteks kahe kolmandikuni miinimumpalgast, kodanikupalga kehtestamisega, europarlamenti väljapakutud miinimumsissetulekuga või muul moel, see olgu valimiste teema ja järgmise Riigikogu koosseisu otsustada. Aga igal juhul veel kord suur tänu kõigile selle vajaliku ja üksmeelse otsuse eest!

Teiseks, meie n-ö leivateema ehk energia- poliitika. Siinkohal on mul siiras palve näha igapäevaste kemplemiste ja naljategemiste taustal n-ö metsa ehk kooskõlalist, maailma parimat kompetentsi ja parimaid lahendusi kasutava Eesti riigi energiategevuste suunamist ja, mis veelgi olulisem, elluviimist. See sõnum on jällegi eelkõige järgmisele Riigikogule ja järgmisele valitsusele. Meie arusaama kohaselt peab Eesti energiavaldkonda suunama keskne riigiasutus, mis koondab oskusteavet ning on innovatsiooni eestvedaja. Selleks asu-

tuseks on meie nägemuses Kliima- ja Energiaagentuur, mis lähitulevikus loodetavasti ka täieõiguslikuks riigiasutuseks saab.

Nüüd kodanikuühiskonnast. Meie erakond ja eriti meie fraktsioon pärinevad mõnes mõttes kodanikuühiskonnast. Mul on hea meel öelda, et aastate jooksul on kodanikuühiskonna teema käsitlemine muutunud ka Riigikogu saalis tõsisemaks, paraadkõnedest ja pidupäevade ajal kodanikuühiskonna mainimisest on edasi liigutud tegudeni. Kui siin küsitakse või mõeldakse, kas kodanikuühiskonda tasub raha panna, et riik on ju see, kes peab asju tegema, ja et riigiasutustel on raha puudu, siis ma ütlen täie teadmise ja vastutustundega, et kodanikuühiskonda pandud ühe krooni eest tehakse tavaliselt kümne krooni eest tööd.

Nüüd nendest ettepanekutest, mida me oleme riigieelarve kohta esitanud kodanikuühiskonna pakatina. Ma soovin kõik need ette lugeda, sest ma olen uhke nende organisatsioonide üle, kes on Eesti kodanikuühiskonna lipulaevad. Mul on hea meel nende tegevuste üle, mida tänu sellele riigieelarvele ellu viiakse, ning mina isiklikult ja meie fraktsioon ei kavatsegi häbeneda seda, et me oleme sellised ettepanekud teinud. Haridus- ja teadusvallas toetatakse riiklikku polaar- ehk kliimauuringute tegevuskava. Eesti saab ülemaailmse polaaruuringu võrgustiku täieõiguslikuks liikmeks. Eesti on juba saanud kosmoseuuringu võrgustiku täieõiguslikuks liikmeks, aga uurime siis ka oma koduplaneeti. Toetatakse andekate laste loodusteaduste eriõppe programmi, milles osaleb juba 1400 õpilast, Gaia haridusprogrammi ja kogukonnakooli mudeli arendamist. Sellest kuulete ilmselt tulevikus. Toetatakse ka Kodanikuühiskonna Sihtkapitali, Eesti Looduseuurijate Seltsi, Eesti Loomakaitse Seltsi, Eesti Patsientide Esindusühingut, liikumist Kodukant, MTÜ-d Eesti Naabrivalve, ülemaailmse kodanikualgatuse "Teeme ära!" koordineerimist ja sellealase konverentsi korraldamist Eestis. See võib tekitada ka teatud kahinaid ja mõtteid, aga "Teeme ära!" on täiesti selgelt kujunenud Eesti üheks suuremaks eksporditartikliks. Nüüdseks on maailmas selles osalenud umbes 1,3 miljonit inimest ehk niisama palju, kui on eestimaalasi kokku. Järgmisel ja ülejäägisel aastal ulatub nende inimeste arv tõenäoliselt kümnete, kui mitte sadade miljoniteni. Edasi, toetatakse Rahvaste

Õiguste Instituuti, Arengukoostöö Ümarlauda, Eesti Naisteühenduste Ümarlauda, Eesti Priitahtlikku Päästeliitu, Eesti Koostöö Kogu rahvuste ümarlauda, Eesti Loomakaitse Liitu ja Eesti Pensionäride Ühenduste Liitu, mis kahetsusväärset oli mitu aastat riigieelarvest n-ö välja kukkunud. Kultuurivaldkonnas toetatakse ajalooliste looduslike pühapaikade programmi jätkamist, Tallinna Loomaaia investeringuid, uue asjana toetatakse merelise kultuuripärandi kaitset, konserveerimist ja hädaabitoide, juba mainitud Vana Võrumaa programmi ja Võru Instituuti. Sotsiaalvaldkonnast toetatakse terviselepingu juhtprojekti ja ühe väga tegusa kodanikuühenduse, MTÜ Abikäsi kaudu toetatakse puuetega inimeste töölerakendamist. Mul on tõesti hea meel, et selline kompleks tegevusi saab toetust. Loomulikult me sellega seoses seda riigieelarvet ka toetame.

Lõpetuseks tahan öelda seda, mida on siin teistmoodi väljendudes öelnud paljud teised esinejad: tere tulemast, esimene euroriigieelarve! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan läbirääkimised ja me võime asuda läbi vaatama 2011. aasta riigieelarve kolmandaks lugemiseks esitatud muudatusettepanekuid. Muudatusettepanekuid on kokku 21. Esimese muudatusettepaneku, küllalt mahuka muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku esitaja on samuti juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Seda ettepanekut juhtivkomisjon arvestanud ei ole ning tulenevalt meie kodu- ja töökorra seaduse § 120 lõikest 5 see ettepanek hääletamisele ei kuulu. Neljanda muudatusettepaneku esitaja on maaelukomisjon. Ka neljandat muudatusettepanekut juhtivkomisjon arvestanud ei ole ja nagu eelmine ettepanek ei kuulu ka see muudatusettepanek meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt saalis hääletamisele. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata ning tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Kuues muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Ka see ettepanek ei kuulu meie kodu- ja töökorra

seadusest tulenevalt saalis hääletamisele. Seitsmes muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata, kodu- ja töökorra seaduse kohaselt ei kuulu see ettepanek saalis hääletamisele. Üheksas muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on selle ettepaneku jätnud arvestamata ja ettepanek ei kuulu saalis hääletamisele. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, seda ettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. 11. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata, tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest ka see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. 12. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata, see ettepanek ei kuulu meie kodu- ja töökorra seadusest tulenevalt hääletamisele. 13. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. 14. muudatusettepaneku on esitanud maaelukomisjon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata ja ettepanek ei kuulu saalis hääletamisele. 15. muudatusettepaneku esitaja on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata, ka see ettepanek ei kuulu kodu- ja töökorra seadusest tulenevalt hääletamisele. 16. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata, ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. 17. muudatusettepanek on samuti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata, ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. 18. muudatusettepanekuga on sama lugu, esitaja on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata ja muudatusettepanek hääletamisele ei kuulu. 19. muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata, ettepanek ei kuulu hääletamisele. 20. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, ka

21. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon.

Me oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud ja võime asuda ette valmistama riigieelarve lõpphääletust. Enne lõpphääletusele panemist on meil vaja teha kohaloleku kontroll, sest 2011. aasta riigieelarve vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääldenamust. Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Võime asuda lõpphääletuse juurde. Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 822. Palun hääletada!

Poolt 55, vastu 32, erapooletuid ei olnud. (Aplaus.)

Head ametikaaslased, palju õnne! Eesti esimene eurodes koostatud riigieelarve ehk Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

5. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja Tagatisfondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (810 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida menetlema asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja Tagatisfondi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on kolmanda lugemisega. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja Tagatisfondi seaduse muutmise seaduse eelnõu 810. Palun hääletada!

Poolt 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Eelnõu 810 on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

6. Meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (653 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653. Palun hääletada!

67 Riigikogu liiget on poolt, vastu ei ole ükski Riigikogu liige, 4 Riigikogu liiget jäid erapooletuks.

Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653 on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

7. Konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (824 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 824. Palun hääletada!

Poolt 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Vabariigi Valitsuse algatatud konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 824 on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

8. Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (809 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Seetõttu küsin, kas on soovi pidada läbirääkimisi. Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 809. Palun hääletada!

70 Riigikogu liiget on poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seaduseelnõu 809 on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.)

9. Kalapüügiseaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (828 SE ja 724 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma püüan teile selgitada, mispärast on sotsiaaldemokraadid otsustanud mitte hääletada eelnõu vastuvõtmise poolt. Ma ei peatuks väga põhjalikult sellel puust ja punaseks tehtud selgitusel, mida ma eile püüdsin anda roheliste erakonnale, et nad teeksid endale selgeks, mis on kastmõrd, kuidas ta töötab, kus ta meres asub, kuidas räimeparvi püüab. Sotsiaaldemokraatide muudatusettepanek, mis on absoluutses kooskõlas Euroopa kalandusreformiga, lükati tagasi, millest, nagu siinoliigid eile kuulsid, võis näha, et rohelised ei ole asjast aru saanud. Sotsiaaldemokraatide seisukoht on, et rannakaluritele on vaja luua võrdsed võimalused.

Mitte nii, et kes ees, see mees, see saab rohkem ja teised vaadaku vesise suuga pealt.

Kalapüügiseadus on muutunud kahjuks järjest keerulisemaks ja nagu ka eile siin saalis sai räägitud, ei piisa enam põhiharidusest, keskharidusest ja varsti võib-olla enam kõrgharidusestki, et sellest seadusest aru saada. Ammu on aeg kirjutada uus kalapüügiseadus, mis tagaks, et meie üks olulisi traditsioonilisi elualasid ehk rannakalapüük säiliks ja kehtaks. Rannakalapüük meie saartel ja rannikualadel on väga tähtis alustegevus, et rannarahvas võiks viljelda oma kultuuri ja olla jätkusuutlik.

Aga selles seaduses on veel mitmeid momente, mille kohta selgub, kui neisse süveneda, et need on äärmiselt absurdsed. Kas te kujutate ette olukorda, et näiteks autojuhiload oleksid kalapüügiseaduse eeskujul ajaloolised autojuhiload, mida on võimalik edasi anda ainult pärimise teel oma esimese ringi sugulastele või osta, müüa, vahetada ja välja rentida? Aga kahjuks just niimoodi on lood ajalooliste kalapüügiõigustega. Kümnekond aastat tagasi, kui need sisse seati, loodeti, et need aitavad kaasa sellele, et rannakalapüük oleks jätkusuutlik ja tõesti isadelt poegadele edasiantav. Kahjuks on juhtunud niimoodi, et asjaõiguseaduse alusel on ajaloolist kalapüügiõigust (kalapüügiõigust, muide, muutub ajalooliseks siis, kui kutseline kalur on kolm aastat merel kala püüdnud ehk ajalugu mõõdetakse kolme aastaga) võimalik müüa, vahetada ja edasi anda.

Juhtunud on see, et näiteks Pärnumaal on mitmed kalade kokkuostjad ostnud kokku ka ajaloolisi kalapüügiõigusi, nad rendivad neid välja ja rendilepingusse kirjutatakse sisse, et kalur peab tooma püütud kala just sellele kokkuostjale selle kokkuostja kehtestatud hinnaga. Õelge mulle, palun, kas selline ongi vabaturumajandus Euroopa Liidus! Ma arvan, et siin on tegemist tõelise kõverpeegliga. Ajalooliste kalapüügiõiguste kokkuostmine ja ühtede isikute kätte koondumine on tekitanud olukorra, et noored kalurid, kes vahepealsetel aastatel läksid Soome või Irimaale tööle, tulevad nüüd tagasi, aga nad ei saa enam jätkata isade tööd ehk ei saa omandada ajaloolist kalapüügiõigust, sest nende õiguste arv on fikseeritud, neid juurde ei tule, neid on täpselt nii palju, kui palju neid on kunagi välja antud.

Kogu see poliitika vähendab rannakalapüügi jätkusuutlikkust, mis on väga sügavas vastuolus Euroopa kalandusreformi põhimõtetega. Loodan, et Riigikogu järgmine koosseis võtab kalapüügist seaduse väga tõsiselt ette ja tegeleb sellega, kuidas hoida elus meie rannarahvast ja rannakalapüüki.

Ma loodan, et minu selgitus oli piisav, et mõista, mispärast me nende seadusmuudatustele, mis teie laual on ja kolmandal lugemisel peaksid heakskiidu saama, oma heakskiitu ei anna.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja võime asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügist seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 828 ja 724. Palun hääletada!

Poolt 50 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 on erapooletu. Seaduseelnõu 828 ja 724 on seadusena vastu võetud. (Tabel 19.)

10. Riigikogu otsuse "Kaitsevää kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu (850 OE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitsevää kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Selle otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati 24. novembril 2010. Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 6. detsembri 2010. aasta istungil. Sellel istungil kiitis komisjon konsensusega heaks eelnõu teise lugemise seletuskirja. Eelnevalt oli riigikaitsekomisjon oma 15. novembri 2010. aasta istungil konsensusega ot-

sustanud, et juhul kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, siis tehakse Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada see teiseks lugemiseks Riigikogu kümnenda töönädala päevakorda kolmapäevaks, s.a 8. detsembriks. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. detsembril 2010 kell 9.30 eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, mistõttu tuleb otsuse eelnõu teisel lugemisel lähtuda otsuse eelnõu esimese lugemise muudetud kujul tekstist.

Lähemalt eelnõust. Põhjala lahingugrupp on 15-päevases valmiduses olev 1500 kaitseväälasest koosnev Euroopa Liidu reageerimisüksus. Euroopa Liidu liikmesriigina on Eesti jaoks oluline olla tegev ka Euroopa Liidu ühisel julgeoleku- ja kaitsepoliitikas. Lahingugruppi kuuluv Eesti kergejalaväerühm asub valmisolekuperioodil Eestis ning rühm on komplekteeritud kutseliste kaitseväälastega. Lahingugrupi kasutamise otsustab Euroopa Liidu Nõukogu konsensuse alusel, mis tähendab, et lahingugrupi kasutamine saab toimuda ainult Eesti nõusolekul.

Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109 otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu 850 teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande eest! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid otsuse eelnõu 850 kohta ei ole esitatud, mistõttu võime asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitsevää kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu 850. Palun hääletada!

Poolt 48 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitsevää kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 20.)

11. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu (851 OE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Arutlusel oleva otsuse eelnõu kohaselt jätkab Eesti panustamist NATO juhitalval rahvusvahelisel missioon KFOR, mille aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 1244. Eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi. Praegu teenib KFOR-i peakorteris Prištinas üks Eesti kaitseväelane. Lisaks kaitsevägele panustab Eesti seitsme inimesega Kosovo tsiviilmissiooni EULEX.

Parandusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Riigikaitsekomisjon otsustas oma 6. detsembri 2010. aasta istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu 851 teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna otsuse eelnõu 851 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu 851. Palun hääletada!

Poolt 42 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 851 on otsusena vastu võetud. (Tabel 21.)

12. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas" eelnõu (852 OE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas" eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Jaak Salumetsa!

Jaak Salumets

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu 852 enne teisele lugemisele saatmist oma 6. detsembri 2010. aasta istungil. Kuna muudatusettepanekuid tähtajaks ei saanud, siis otsustas riigikaitsekomisjon oma 6. detsembri 2010. aasta istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu 852 teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur aitäh! Palun vabandust! Ühel pisut hiljaks jäänud Riigikogu liikmel on küsimus. Sõna saab Mark Soosaar.

Mark Soosaar

Lugupeetud kolleeg Jaak Salumets! Ma ei saanud täpselt aru, kui kauaks me siis oma kohustusi Bosnias ja Hertsegoviinas pikendame ja kas võib juhtuda, et seda tähtaega tuleb veelgi pikendada.

Jaak Salumets

1. jaanuarist 2011 kuni 31. detsembrini 2011 ehk pikendatakse aasta võrra.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on veel küsimusi? Küsimusi rohkem ei ole. Aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on soo-

vi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime asuda otsuse eelnõu 852 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse eelnõu 852 "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas". Palun hääletada!

41 Riigikogu liiget on poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Otsuse eelnõu 852 on otsusena vastu võetud. (Tabel 22.)

13. Notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (833 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame seaduseelnõude arutelu. Järgmine punkt päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud notariaadiseaduse, päästeseaduse, riigilõivuseaduse, tuleohutuse seaduse, äriseadustiku ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Rahanduskomisjonis oli eelnõu arutusel 6. detsembri istungil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Eelnõu algataja ettepanekuid tutvustasid komisjonile ja vastasid komisjoni liikmete küsimustele Justiitsministeeriumi asekanstler Marko Aavik ning õigusloome ja arenduse talituse juhataja Kaidi Lipus.

Järgnevalt annan lühikese ülevaate muudatustest, mida rahanduskomisjon eelnõus tegi. Rahanduskomisjon otsustas täpsustada notari tasu seaduses, avaliku teabe seaduses, isikuandmete kaitse seaduses ja kohtutäituri seaduses euro kasutusele võtmisega seotud ümberarvestusi. Muudatusettepanekud lähtuvad eesmärgist arvutada euro kasutusele võtmisega seotud avalik-õiguslike teenuste tasu isikute

jaoks soodsamas suunas. Euro kasutusele võtmisega seonduvalt muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustikku, mille kahes paragrahvis ümber arvestamata jäänud kroonisummad teiseandatakse eurodeks. Samuti otsustas rahanduskomisjon arvestada Notarite Koja ettepanekut ning muuta notari tasu seaduse § 40² lõiget 1. Muudatusega nähakse muu hulgas ette võimalus notaritasu maksmisest vabastamiseks kõigi pärimismenetluse läbiviimiseks vajalike toimingute puhul. Ülejäänud muudatusettepanekud on peamiselt normitehnilist laadi.

Kõiki muudatusettepanekuid toetati komisjonis konsensuslikult, samas on ilmnenuv vajadus eelnõu täpsustada, seetõttu otsustas rahanduskomisjon teha ettepaneku eelnõu teine lugemine täna katkestada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks reede, 10. detsember kell 12. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Ehkki juhtivkomisjon tegi ettepaneku seaduseelnõu 833 teine lugemine katkestada, peame enne vaatama läbi laekunud muudatusettepanekud. Neid on kokku kaheksa.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, teine muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud, ka kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka neljas, viies, kuues, seitsmes ja kaheksas muudatusettepanek.

Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Tulenevalt juhtivkomisjoni ettepanekust on seaduseelnõu 833 teine lugemine katkestatud.

Määrän eelnõu 833 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 10. detsembri kell 12.

14. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidiasutuste seaduse ja väärt-paberituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu (834 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspekt-

siooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidiasutuste seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks on mul hea meel paluda Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liige Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liikmed! Austatud juhataja! Komisjon arutas seda eelnõu oma koosolekul ja kiitis kõik muudatusettepanekud üksmeelselt heaks. Nendest kõik peale ühe on redaktsioonilised. See üks muudatusettepanek, millel on ka sisuline pool, räägib sellest, et meie Finantsinspeksioon saab kokkuleppel teise riigi finantsinspeksiooniga võimaluse avaldada seda teavet, mis rahvusvahelise koostöö kaudu tema juurde jõuab. Esialgu oli eelnõus ainult meie Finantsinspeksiooni kohustus informeerida teiste riikide finantsinspeksioone, nüüd aga on meie inspeksioonil ka see õigus olemas.

Meeldetuletuseks üks lause: eelnõu mõte on tihendada järelevalveorganisatsioonide koostööd.

Eelnõu kohta langetas komisjon pärast muudatusettepanekute läbivaatamist üksmeelse otsuse teine lugemine lõpetada.

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Täna, hea ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame nüüd läbi seaduseelnõu 834 kohta esitatud muudatusettepanekud, neid on kokku viis. Esimese ettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, teise muudatusettepaneku esitaja on samuti juhtivkomisjon, ka kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka neljas ja viies muudatusettepanek.

Seaduseelnõu 834 teine lugemine on lõpetatud.

15. Jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (866 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt on keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsu-

se korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 866 esimene lugemine lõpetati 25. novembril s.a ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 2. detsembril s.a. Fraktsioonidelt, komisjonidelt ega Riigikogu liikmetelt muudatusettepanekuid ei esitatud. Keskkonnakomisjon otsustas konsensusega lõpetada jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemise ja saata seaduseelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, hea ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Kuna muudatusettepanekuid seaduseelnõu 866 kohta ei esitatud, siis on keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine lõpetatud.

16. Halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu (755 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu. Tegemist on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua aseesimees! Head ametikaaslased! Pärast eelnõu esimest lugemist laekus üks muudatusettepanek Riigikogu liikmelt Robert Antropovilt. See puudutas rakendussätetesse riigihangete seaduse muutmise sätete lisamist. Samuti saabus kogu eelnõu kohta põhjalik arvamus Eesti Advokatuurilt ning laekus ka pöördumine Eesti Maksumaksjate Liidult, kes tegi ettepaneku muuta rakendussätetega riigilõivuseadust. Kuid eelnõu algataja Vabariigi Valitsus maksumaksjate liidu ettepa-

neku ei toetanud. Sellest on maksumaksjate liitu loomulikult informeeritud.

Riigikogu liige Aleksei Lotman pöördus komisjoni poole märgukirjaga, viidates halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu ning keskonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu teatud sätete ühtlustamise vajadusele.

12. novembril toimus õiguskomisjonis eraldi kohtumine advokatuuri esindajaga ning vaadati läbi terve advokatuuri arvamus. Konstruktivse arutelu tulemusena jõuti kõigis punktides peale ühe kompromisslahenduse kaudu konsensuseni.

Komisjoni istungitel arutati halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu 18. novembril ja 6. detsembril. Nendel istungitel olid külalisteks Tartu Ringkonnakohtu esimees Ivo Piling, Riigikohtu halduskolleegiumi nõunik Juhhan Siider, advokatuuri esindajana vandeadvokaat Toomas Pikamäe, Justiitsministeeriumist avaliku õiguse talituse nõunik Signe Reinsalu ja ministri nõunik Madis Timpson. Erilisel tahan ma siinkohal esile tõsta härrasid Pilingut ja Pikamäed, kes kogu selle eelnõu menetluse jooksul on väga konstruktivselt, pühendunult ja operatiivselt osalenud selles protsessis ning otsinud ja leidnud neidsamu kokkuleppeid, mis siin eelnõus kajastuvad.

Robert Antropovi muudatusettepanekust ajendatuna vormistas õiguskomisjon uued muudatusettepanekud, millest tulenevalt võttis Riigikogu liige Robert Antropov oma ettepaneku tagasi. Komisjoni töö tulemusena on muudatusettepanekute loetelus kokku 22 muudatusettepanekut, mis kõik on õiguskomisjoni poolt konsensuslega algatatud. Eelnõu juures on loomulikult põhjalik seletuskiri. Ma ei hakka peatuma kõikidel muudatusettepanekutel, vaid markeerin mõningaid.

Nagu eelnevalt ütlesin, jäi õiguskomisjoni kohtumisel advokatuuri esindajatega üles üks lahkarvamus. See puudutab eelnõu § 65, milles sätestatakse haldus- ja süüteomenetluses kogutud tõendite kasutamine halduskohtumenetluses. See, mis praeguseks eelnõus on (seda käsitleb neljas muudatusettepanek), on komisjoni istungitel saavutatud kompromiss, kuid tuleb märkida, et advokatuur oleks soovinud näha selles paragrahvis ka lõiget 3 järgmises sõnastuses: "Juhul kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ütlus või seletus ning kohtuistungil ülekuulatud isiku ütlus või seletus on

vastuolus, lähtub kohus kohtuistungil antud ütlustest ja seletustest." Seda täiendavat lõiget eelnõu autorid ei toetanud, viidates sellele, et kohtul peaks siiski olema otsustusvabadus, kuidas ta milliseid tõendeid hindab. Tegelik kohtupraktika on üldiselt olnud selline, nagu advokatuur pakkus, küll aga oleks selle kohustusliku juhise seadusesse sissekirjutamine ebasobiv.

Järgnevalt peatun muudatusettepanekutel nr 16 ja 20, mis on ajendatud Robert Antropovi algsest ettepanekust ning puudutavad riigihangetega seotud kohtumenetlust. Eelnõusse on lisatud terve uus peatükk, mille eesmärk on lahendada põhiseaduspäraselt hankemenetluse kiiruse ning kohtukorralduse ja kohtumenetluse printsiipide vaheline kollisioon. Ettepaneku nr 16 kommentaarides on loetletud ligi kümme elementi, mis selles uues peatükis väärivad tähelepanu. Kes ei taha läbi lugeda seda peatükki, siis teadku, et siin on kõik need momendid kokkuvõtlikult olemas.

Kolmandaks peatun ettepanekul nr 17, mis on ajendatud Aleksei Lotmani tähelepanujuhtimisest. Sellega on ühtlustatud nii halduskohtumenetluse seadustikus kui ka Riigikogu menetluses olevas keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõus olevad regulatsioonid, mis puudutavad valitsusvälise keskkonnaorganisatsiooni määratlust.

Märgin veel eelmise ettepaneku kohta, mis puudutas riigihankeid, et need on loomulikult läbi arutatud ja läbi räägitud ka Rahandusministeeriumi ja advokatuuriga ning sealt on saadud nendele positiivne hinnang.

Komisjoni konsensuslikud ettepanekud on täna teine lugemine lõpetada ning teha lõpphääletus järgmisel kolmapäeval, 15. detsembril. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On küsimusi. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eesti juristkonna jaoks on vaieldamatult tegemist ühe väga olulise eelnõuga. Teistpidi võttes võiks see mõnes mõttes otsest puudutada ka meid kõiki. Võib-olla sa siiski ütled veel täna üle, mis selle uue halduskohtumenetluse seadustiku eesmärk ikkagi on ja millal see kehtima hakkab. Mis ajaks

peaksid siis olema selgeks saanud kõik need sätted, mis siin eelnõus kirjas on?

Erik Salumäe

Ma hakkab pihta lõpust, sellest, millal see seadustik kehtima hakkab. Sellega tutvumiseks ja selle õppimiseks ülikoolis on antud piisav aeg, see hakkab kehtima 1. jaanuaril 2012. Võib eeldada, et rohkem kui aasta jääb selle jõustumiseni aega. Põhiprobleem, mis on senises halduskohtumenetluse seadustikus, on üldine viide tsiviilkohtumenetluse seadustiku rakendamisele. Kui rääkida eelnõu eesmärgist, siis esimene eesmärk ongi olnud see, et tuua konkreetsetesse sätetesse sisse, millal rakendatakse tsiviilkohtumenetluse seadustikku ja millal mitte. Samuti on senisest enam soodustatud asjade lahendamist kokkuleppel, on toodud sisse lepitusmenetlus, on toodud sisse võimalused, kuidas kiirendada halduskohtumenetlust. Uue menetlusliigina on ette nähtud lihtmenetlus. On toodud sisse massmenetluse instituut, kus on palju menetlusosalisi. Neid momente on siin palju. Kes soovib neid veel nägemismäluga fikseerida, siis esimese lugemise seletuskirja leheküljel 1 on väga pika lõiguna kõik see välja toodud.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 755 muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, teine muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes ja kaheksas muudatusettepanek. Ka üheksanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka 10., 11., 12., 13., 14. ja 15. muudatusettepaneku esitaja. Ka 16. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 17., 18., 19., 20., 21. ja viimane, 22. muudatusettepanek.

Seaduseelnõu 755 teine lugemine on lõpetatud.

17. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (814 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Tere õhtust, lugupeetud kolleegid, Riigikogu liikmed ja istungi juhataja! 25. novembril vaatas põhiseaduskomisjon oma istungil selle eelnõu läbi eesmärgiga suunata see teisele lugemisele. Ütlen ära ka menetlusliku otsuse. Meil on ettepanek täna selle eelnõu teine lugemine katkestada, konsensusega (poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid ka ei olnud) niisugune ettepanek meil komisjonis tekkis. Samas on meil ettepanek (samuti oli poolt 6 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid ka ei olnud), et muudatusettepanekute esitamise tähtajaks võiks olla juba järgmise aasta 14. jaanuar, kell kolmveerand viis õhtul, teiste sõnadega kell 16.45.

Mida siis eelnõu kohta võiks ja saaks öelda? Eelnõu teist lugemist ette valmistades pöördus põhiseaduskomisjon juba eelnevalt arvamuste saamiseks Eesti Vabariigi põhiseaduslike institutsioonide poole, ma mõtlen siin Riigikohut ja õiguskantslerit. Veel küsisime arvamust Eesti Advokatuurilt ja Eesti Kohtunike Ühingult. Eesti Advokatuur selgitas meile lühidalt, et neil selle eelnõu kohta märkusi ei ole. Küll aga oli Riigikohtul ja õiguskantsleril päris mitu seisukohta selle eelnõu mitme sätte kohta ja nad nägid mitmeid probleeme. Peab ütleva, et need oma olemuselt erinevad institutsioonid tegid selle eelnõu mitme sätte kohta päris ühetaolist kriitikat.

Oluline tähelepanek on see (see oli eelnõu esimeses seletuskirjas kirjas ja sellele me ka viitasime komisjonis eelnõu esimesele istungile suunates), et eelnõu seletuskirjast johtus, nagu oleks ka prokuratuuri näol tegemist peaaegu et põhiseadusliku institutsiooniga. Meile saadetud arvamustes leidsid need organid, mida ma enne mainisin, et prokuratuur on endiselt ikkagi üks täitevvõimu osa ja tegutseb Justiitsministeeriumi haldusalas ning ei peetud

veenvaks püüdu prokuröre kohtunikega teatud mõttes samastada.

Eelnõus oli selline säte, et prokuröridel oli täiendav keeld alluda ebakohastele juhistele. Nii kohtunike ühing, Riigikohus kui ka õigus-kantsler juhtisid tähelepanu, et niisugune termin "ebakohane juhis" on õiguslikult sisustamata. Tegelikult on see säte ka ebavajalik, sest see kõik tuleneb ka juba praegu kehtivast seadusest, prokuratuuriseadusest, mille kohaselt on prokurör nii või teisiti oma ülesannete täitmisel sõltumatu ning tegutseb ainult seaduse ja oma siseveendumuse alusel.

Siin olid veel sätted selle kohta, et nagu andmekaitse juht peaks ka riigiprokurör hakama vähemalt aastas korra käima n-ö oma kodukomisjonis Riigikogus, milleks peaks eelnõu autorite arvates olema põhiseaduskomisjon, ja andma oma tegevusest ülevaadet. Meile esitatud arvamustes oldi suhteliselt kriitilised selles osas, kas see ülesanne peaks olema just põhiseaduskomisjonile antud. Võib juhtuda, et niisugune ülevaate andmine võib teatud mõttes prokuratuuri iseseisvust isegi võib-olla pärssida, aga selline igapäevane töö, millest prokurör võib tõesti Riigikogu komisjonile ülevaadet anda, on seotud karistusseadustiku rakendamise, kriminaalmenetluse seadustikuga ja paljude muude seadustega, mida kõiki tegelikult olemuslikult on ju menetletud Riigikogu õiguskomisjonis, kus on selles osas kindlasti pädevad inimesed. Kaheldi selles mõttes prokuröri põhiseaduskomisjoni tuleku tarvilikkuses, et ei peetud seda otstarbekaks, kui eelnõus ei olnud mingit viidet põhiseaduslike õiguste teatud riivete osas või ülesannete või tegevuse kohta aruande esitamisele.

Muudatusettepanekuid esmalt muudatusettepanekute esitamiseks määratud tähtjaks ei esitatud. Komisjon otsustas tähtaega pikendada, selleks sai 16. november 2010 ja, oh imet, selleks ajaks laekusid ühe põhiseaduskomisjoni liikme poolt tema nimel vormistatud muudatusettepanekud, mis olid paljuski ajendatud tegelikult nende institutsioonide tähelepanekutest selle eelnõu kohta, millele ma juba enne viitasin. Põhiseaduskomisjon otsustas 25. novembril neid muudatusettepanekuid toetada. Põhjendused on ära toodud, head kolleegid, siin tabelis. Nii et paljuski on see eelnõu tehtud muudatusettepanekute abil lühemaks, selgemaks ja konkreetsemaks. Seetõttu on ka

selle eelnõu edasine menetlus, ma loodan, kindlasti kiirem. Ka komisjoni istungil kohal olnud Vabariigi Valitsuse esindaja ei vaielnud nendele muudatusettepanekutele vastu ja mõõnis, et selline lähenemine on igati mõisteta ja seaduspärane.

Mõned komisjoni liikmed tõstasid veel küsimusi selle kohta, et äkki on vaja seaduses ära märkida, kuidas prokuratuur peaks oma tegevust avalikustama, võib-olla PR-tegevust rakendada või kuidas ta peaks tegutsema niimoodi, et see isikute aule ja väärikusele kõige vähem kahju tekitaks jne. Seda teoreetilist käsitlust põhiseaduskomisjon väga pikalt küll ei võtnud eelnõu tänase menetlemise ettevalmistamise aluseks, aga me ei välista, et huvilised kolleegid, kui selliseid on, võivad eelnõu kohta muudatusettepanekuid teha ka selles liinis.

Nagu ma ütlesin, meie ettepanek on vaadata esitatud ettepanekud täna läbi ja menetlus katkestada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, hea ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Enne kui jõuame komisjoni ettepaneku juurde seaduseelnõu 814 teine lugemine katkestada, vaatame läbi muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja on Väino Linde ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Teine muudatusettepanek on samuti Väino Linde esitatud, ka seda ettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on Väino Linde, juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Neljanda muudatusettepaneku esitaja on samuti Väino Linde ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. Viies muudatusettepanek on samuti Väino Linde esitatud, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Sama lugu on ka kuuenda muudatusettepanekuga, esitaja on Väino Linde, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Väino Linde, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Viimane ehk kaheksas muudatusettepanek on samuti Väino Linde esitatud, ka seda muudatusettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud.

Tulenevalt juhtivkomisjoni ettepanekust seaduseelnõu 814 teine lugemine katkestada on eelnõu teine lugemine katkestatud.

Määrán eelnõu 814 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 14. jaanuari 2011 kell 16.45.

18. Kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (817 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud istungi juhataja! Austatud kolleegid! 22. novembril arutas majanduskomisjon Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 817 teisele lugemisele saatmist. Komisjoni istungile oli kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna kvaliteedi infrastruktuuri talituse nõunik Ago Pelisaar, kes esitas ülevaate muudatusettepanekute sisust ja andis vastuseid komisjoni liikmete küsimustele.

Käsitleti kümnet muudatusettepanekut. Kõiki neid ettepanekuid toetati konsensusega. Otsustati saata seaduseelnõu 817 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 8. detsembril koos muudatusettepanekute loeteluga. Teiseks otsustati teha täiskogule ettepanek lugemine pärast muudatusettepanekute läbihääletamist lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis panna eelnõu kolmandale lugemisele 15. detsembril 2010 ning eelnõu seadusena vastu võtta. Kõiki neid otsuseid toetati konsensusega. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, hea ettekandja! Kas läbirääkimiste pidamise soovi on? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 817 muudatusettepanekud. Neid on kokku kümme.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, teine muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud, ka kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas ja kümnes muudatusettepanek.

Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 817 teine lugemine on lõpetatud.

19. Karistuseseadustiku muutmise seaduse eelnõu (862 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mille arutamise juurde asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse eelnõu. Vabandust! Me muutsime esmaspäeval nädala päevakorda ja see eelnõu jäi tänasest päevakorrast välja. Küll aga asume nüüd arutama Vabariigi Valitsuse algatatud karistuseseadustiku muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu puhul on tegemist esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Loomulikult on tegemist väga hea eelnõuga. Selle eesmärk on karistuseseadustikku üle võtta muudatused, mis tulenevad kahest Euroopa Liidu direktiivist, esiteks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiivist 2008/99/EÜ, mis sätestab keskkonna kaitsmise kriminaalõiguse kaudu, ja teiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiivist nr 2009/123/EÜ, millega omakorda muudetakse direktiivi 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuse kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest. Nende direktiivide kohaselt tuleb seal loetletud õigus-

rikkumised liikmesriikidel kuritegudena sätestada. Selle eelnõuga muudetaksegi karistusseadustikku selliselt, et need direktiivid riigisisesse õigusesse üle võtta.

Mis siis õiguskorras muutub? Kehtiva karistusseadustiku kohaselt on keskkonna saastamine karistatav üksnes juhul, kui sellega on tekitatud oluline kahju. Direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid sätestama täiendavalt kriminaalkaristuse ka ohu põhjustamise puhul. Kuna mitmed direktiivis käsitletavat rikkumised, näiteks jäätmete ebaseaduslik käitlemine, käitise ebaseaduslik käitamine, osoonikihti kahjustavate ainete ebaseaduslik käitlemine, on kehtiva õiguse kohaselt meil käsitletavad väärtedena, tuleb nüüd ette näha vastavad kuriteokoosseisud.

Vabariigi Valitsus toetab palavalt komisjoni ettepanekut eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, lugupeetud minister! Õiguskomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Härra minister rääkis selle seaduseelnõu sisu ära ja ma ei hakka seda kordama. Komisjon arutas seda eelnõu 22. novembri s.a istungil ja jõudis konsensuslikule otsusele suunata eelnõu 862 täna täiskogu istungile ettepanekuga esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute õiguskomisjoni esitamise tähtaeg on tavaline, selleks on kümme tööpäeva ehk 22. detsember kell 16.45. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, hea ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu 862 esimene lugemine on lõppenud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 22. detsember kell 16.

20. Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (858 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu puhul on tegemist esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Austatud stenogramm! Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõus on kaks suuremat teemat, esiteks, Tartu Ülikooli kui rahvusülikooli ülesannete täpsustamine ja, teiseks, ülikooli juhtimismudeli, juhtimisstruktuuri muudatused. Eelnõu koostas Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Tartu Ülikooli ühine töörühm.

Eelnõu algatus tuli Tartu Ülikoolilt ja selle nõukogult, kes esitas ettepanekuid peamiselt ülikooli uue juhtimiskontseptsiooni kohta.

Osa muudatusettepanekuid tuli Haridus- ja Teadusministeeriumist. Need puudutasid muu hulgas rahvusülikooli mõiste sisustamist seaduses. Rahvusülikooli mõiste on seaduses olnud ka seni, ainult et mainimisi, ilma et seda mõistet oleks rohkem avatud, sisustamisest rääkimata. Ühel mõistel, eriti kui ta on nii pidulik – rahvusülikool –, ei ole lihtsalt vastapostina mõtet seal seista, vaid siis tuleb anda talle ka sisu. Nii et need kaks teemat, juhtimisstruktuur ja rahvusülikooli staatus, olid peamised, mida arutati.

Uue juhtimiskontseptsiooni koostamisele eelnenud debatil ülikoolis olid pingelised, kuid ülikooli nõukogu 4. juuni 2010. aasta istungil otsustati üksmeelselt, et juhtimissüsteem vajab muutmist. Sisuga täitmist vajab ka rahvusülikooli roll, nagu ma juba kõnelesin.

Kõigepealt Tartu Ülikoolist kui rahvusülikoolist. Eelnõuga täpsustatakse Tartu Ülikooli kui rahvusülikooli ülesandeid, sealhulgas kohustatakse ülikooli looma vähemalt kümme eesti keele, kultuuri ja ajaloo tegelevat professuuri järgmistes valdkondades: Eesti kultuur (Eesti kirjandus ja kultuur, folkloristika, etnoloogia ja etnograafia), eesti keel (eesti keele ehitus, ajalugu ja murded, sugulaskeeled

ja nende ajalugu, tänapäeva keelekorraldus), Eesti ajalugu (Eesti maa ja rahva ajalugu, arheoloogia).

Rahastamise täpsed alused lepitakse kokku tulemuslepingus. Rahaliseks mahuks on kavandatud ca 20 miljonit krooni aastas. Iga viie aasta tagant toimub nende valdkondade siht-
evalveerimine, mis hõlmab vastavaid seaduse alusel moodustatud professuure.

Rahvusülikoolina on Tartu Ülikoolis muidugi esirinnas teadustegevus, aga ka kohustus edendada eesti keele ja kultuuri säilimise ja arengu eesmärgil Eestit ja tema rahvast uurvaid teadusi ning eestikeelset haridust, säilitada ülikooli omandis olevat rahvuslikku kultuuripärandit ning pakkuda avalikkusele selle ülesandega seonduvaid teenuseid. Riigi panus nende ülesannete täitmise tagamiseks on praeguse arvestuse järgi suurusjärgus 30 miljonit krooni aastas. See puudutab peamiselt ajaloolise hoonestikuga seotud kulusid.

Juhtimisstruktuurist. Eelnõus on Tartu Ülikooli juhtimisorganitena nimetatud nõukogu, senatit ja rektorit.

Nõukogu on ülikooli kõrgeim otsustuskogu, kes vastutab ülikooli pikaajalise arengu eest ning tagab ülikooli eesmärkide täitmise. Ülikooli pikaajalise arengu suunamine toimub ülikooli arengukava ja selle rakenduskava vastuvõtmise, ülikooli tegevuse hindamise ning eesmärkide täitmist toetava eelarve planeerimise kaudu. Lisaks annab nõukogu hinnangu riikliku koolitustellimuse raames esitatava tulemuslepingu täitmisele. Nõukogu otsustab ka laenuvõtmise ning kinnisvaraga seotud tehingute tegemise põhimõtted.

Senat on ülikooli akadeemiline otsustuskogu. Senat vastutab ülikooli õppe-, teadus- ja arendustegevuse eest ning tagab selle kvaliteedi.

Rektori ülesanded sarnanevad teiste ülikoolide rektorite ülesannetega: ülikooli igapäevase tegevuse juhtimine, sealhulgas vastutus rahaliste vahendite õiguspärase ja otstarbeka kasutamise eest. Rektor teostab oma pädevuse piires ning lähtudes nõukogu ja senati otsustest kõrgeimat haldus- ja distsiplinaarvõimu, ühtlasi esindab rektor ülikooli suhetes riigi ja teiste partneritega.

Lähenemine ülikoolide juhtimisele on Euroopa riikides ajalooliselt olnud erinev, kuid aina enam liigutakse mudelite poole, kus üli-

kooli juhtimine pole ainuüksi ülikooli liikmeskonna siseasi, või, õigemini, liigutakse nüüd jälle, sest nagu te väga hästi teate, ülikool kui institutsioon keskajal asutatigi näiteks Bolognas ja üldisemalt Põhja-Itaalias kokkutulnud üliõpilaste, n-ö vabade juristide poolt, et kuulata mõnda endast targemat inimest, palgati õppejõude, kes lasti siis lahti, kui nad enam ei meeldinud, ja palgati järgmised. Paljud ülikoolid on olnud ju linnade ja kuurvürstide moodustatud, nende juhtimine ongi olnud n-ö avaliku huvi käes, kui seda võib nii laialt tõlgendada. Nii et juhtimismudeleid on olnud tõepoolest igasuguseid.

Eesti mudel on seni taganud ülikoolidele ulatusliku autonoomia ilma väliste liikmete olulise osaluseta otsustusprotsessides. Seetõttu on ühiskonna esindajate roll ülikooli strateegiliste valikute tegemisel olnud piiratud ning ühiskonda ja ülikooli sidustav kuratoorium on vaid nõuandva kogu staatuses. Näiteks Skandinaavia maad suurendavad seni valdavalt riigiasutustest ülikoolide autonoomiat ning samal ajal tõstavad ülikooliväliste liikmetega otsustuskogude vastutust ka strateegilise arengu eest (arengukava koostamine, rektori valimine, eelarve kinnitamine jne). Need ülesanded ei puuduta akadeemiliste otsuste tegemist, mis on endiselt ülikooli liikmeskonna pädevuses.

Teist tüüpi juhtimismudel jagab vastutuse suuremal määral ülikooli liikmeskonna ja peamiselt ülikoolivälistest liikmetest moodustatud kogu vahel. Mõlemal kogul on pädevus osaleda põhikirja vastuvõtmisel, eelarve heakskiitmisel, nii rektori valimisel kui ka tema umbusaldamisel. Lisaks on ülikooli liikmeskonna pädevuses akadeemiliste küsimuste lahendamine ning peamiselt ülikoolivälistest liikmetest koosnev kogu otsustab ülikooli arengu küsimusi.

Tartu Ülikooli juhtimiskontseptsiooni aruteludel esitati väga erinevaid ettepanekuid. Tartu Ülikooli kuratoorium on esitanud ettepanekud, mis sarnanevad enam-vähem Skandinaavia maade näidetega ja mille kohaselt ülikooli põhikirja võtaks vastu ja rektori valiks väliste liikmete enamusega kõrgeim otsustuskogu ehk ülikooli uus nõukogu. Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu väljatöötamisel on siiski lähtunud pigem teisest, Austria tüüpi mudelist, mille on omalt poolt kinnitanud Tartu Ülikooli praegune nõukogu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimused. Esimesena saab küsimuseks sõna Ene Ergma. Palun!

Ene Ergma

Suur tänu! Hea minister! Minu poole pöördus üks Tartu Ülikooli professor, kes tõi välja teatud vastuolu. Kas te võite öelda, kumb, kas senat või nõukogu on TAKS-i mõttes teadus- ja arendusasutuse või ülikooli teadusnõukogu?

Tõnis Lukas

Sisuliselt on see senat, aga teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus on meil ka praegu menetlemisel, nii et me saame neid asju paralleelselt vaadata.

Aseesimees Keit Pentus

Ene Ergma, teine küsimus, palun!

Ene Ergma

Tahangi seda öelda, et ilmselt peaks olema väga täpselt kindlaks määratud, et see on senat, sest nõukogus võivad olla inimesed, kes on ülikoolist küllaltki kaugel ja kellel ei pea olema isegi teaduskraadi. See asi tuleks väga korralikult paika panna.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimust ei olnud. Läheme küsimustega edasi. Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Aitäh! Et auväärt minister ei peaks ainult stenogrammile rääkima, siis ma tahan ta käest küsida, kuidas suhtub muu akadeemiline kogukond ja üldsus Tartu Ülikooli kavadesse ja plaanidesse oma juhtimisstruktuuri muuta?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Tartu Ülikool ise on ju terve universum, ütleme, terve üldsus. Tartu Ülikoolis on erinevaid seisukohti ja osa neist on ka ajakirjanduse vahendusel avalikkuse ette toodud. Küll aga kiitis praegu seaduses pakutud juhtimisstruktuuri versiooni ülikooli nõukogu pärast debatte heaks. Kui rääkida sellest, kuidas ülikoolist väljaspool seisav avalikkus debatte on jälginud, siis oma seisukohti on avalikult väljendanud näiteks Tallinna Ülikooli rektor, ka Tallinna Tehnikaülikooli rektor, aga need seisukohad, mis kind-

lasti on üldises diskussioonis olulised, ei puuduta konkreetset niivõrd Tartu Ülikooli seaduse muutmist. Küll aga, kui Riigikogu avab nüüd Tartu Ülikooli juhtimisstruktuuri arutades üleüldse avalik-õiguslike ülikoolide juhtimisstruktuuri arutelu, siis selgub, kas ollakse analoogilist mudelit valmis laiendama ja kas see debatt üldse tekib või jääb Tartu Ülikool ainsaks sellise avatud mudeli kaudu juhitud ülikooliks Eestis. See on iseenesest õigustatud, kuna tal on niikuinii rahvusülikoolina eristatus. Aga selle debati juurde jõuab kindlasti juba järgmine Riigikogu koosseis.

Aseesimees Keit Pentus

Helmer Jõgi, teine küsimus, palun!

Helmer Jõgi

Aitäh eelmise vastuse eest! Auväärt minister! Kas te panete oma mõttes väljendite "emakeelne ülikool" ja "rahvusülikool" vahele võrdusmärgi või ei pane?

Tõnis Lukas

Ma tänan selle küsimuse eest! Ma nimetasin, et teadustegevus on Tartu Ülikooli nii põhikirjaline ülesanne kui ka auasi ja et Tartu Ülikool on Eesti peamine teadusülikool. Teadustegevuses tuleb intensiivselt kasutada ka muid keeli, peamiselt inglise keelt. Seetõttu on teadusülikoolis eesti keele kõrval käibel kahtlemata inglise keel, aga paljudel erialadel ka teised keeled. Küll aga on rahvusülikooli roll eesti keele ja kultuuri säilitamine ning nendes valdkondades, mis on tema pädevusse usaldatud, peab ta eestikeelse õppe kindlasti säilitama bakalaureuseõppe tasemel ja ka magistriõppe tasemel. See, et seal kõrval on ingliskeelseid õppekavu ja et teadusest suur osa tehakse inglise keeles, on ka ajakohane.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi, austatud minister, ei ole. Aitäh ettekande eest ja küsimustele vastamise eest! Juhtivkomisjoni ettekande teeb kultuurikomisjoni esimees Peeter Kreitzberg. Palun!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Kultuurikomisjon arutas käsitletavat eelnõu 22. novembril. Meile tutvustas eelnõu minister Tõnis Lukas. Lisaks olid kohal Tartu Ülikooli

rektor Alar Karis ja Tartu Ülikooli kuratooriumi esimees Jüri Raidla.

Peamised küsimused olid seotud uue nõukogu koosseisu formeerumisega, sellega, kes peaks tegema ettepaneku nende 11 liikme määramiseks, ja samuti arutati, mõneti võib-olla etteruttavalt, seda, mis eelnõus võiks olla ka teisiti.

Selgus, et Tartu Ülikooli kuratoorium on mitmes küsimuses võtnud mõnevõrra teistsuguse positsiooni, kui on praeguses eelnõus, ja mitmed komisjoni liikmed toetasid kuratooriumi positsiooni. Igal juhul andis rektor teada, et tegemist on tõeliselt uue juhtimismudeliga, mis aga paljudes maailma ülikoolides on ammu levinud ja kannab seda eesmärki, et ülikooli kui avalik-õigusliku institutsiooni tegevus oleks sidestatud avaliku huviga.

Küsimus, mille üle ka vaieldi ja mis on akadeemilises ringkonnas alati mõnevõrra kuum küsimus, oli see, et kui tuleb viis liiget väljastpoolt akadeemilist ringkonda, kas neil peaks siis olema ka mingi kvalifikatsioon või mingisugused isikuomadused, et nad üldse võiksid tegutseda uues loodavas ülikooli nõukogus. Seda teemat arutati päris pikalt, aga Jüri Raidla argumentatsioon veenis ilmselt kõiki, et seda omaduste nimekirja ei ole nangunii võimalik kõikehõlmavalt paika panna ja las see jääda avatuks. Kui tekivad esimesed kogemused ja vajadus seda nimekirja moodustada, siis tul-lakse selle probleemi juurde tagasi. Praegu selleks vajadust ei nähta.

Need olid olulisemad küsimused, mida komisjonis arutati.

Komisjon võttis vastu otsuse suunata eelnõu esimesele lugemisele 8. detsembril ja ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Selle poolt oli 8 komisjoni liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Komisjoni ettepanek on, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oleks 22. detsember kell 16. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur aitäh, hea ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 858 esimene lugemine on lõppenud.

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 22. detsember kell 16.

21. Arhiiviseaduse eelnõu (854 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Viimane eelnõu, mida täna arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud arhiiviseaduse eelnõu. Taas on tegemist esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli tagasi haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Arhiiviseaduse eelnõu sätestab Rahvusarhiivi ja teiste avalike arhiivide tegevuse alused. Avalikud arhiivid on riigile kuuluv Rahvusarhiiv ja kohalike omavalitsuste arhiivid, seda juhul, kui kohalik omavalitsus on seaduse jõustumise ajaks arhiivi moodustanud. Praegu tegutseb kolm kohaliku omavalitsuse arhiivi: Tallinnas, Narvas ja Maardus.

Võrreldes kehtiva arhiiviseadusega ei kõnele eelnõu enam eraarhiividest kui tegevusloa alusel arhiiviteenust osutavatest ettevõtetest. Eraarhiivinduse korraldamiseks piisab üldistest majandustegevuse reeglitest, mistõttu on eelnõus arhiiviteenuse tegevuslubade süsteemist loobutud. Samasugune muudatus sisaldub Riigikogu menetluses olevas majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõus, mille eesmärk on kaotada põhjendamatud piirangud ettevõtlusvabadusele ja vähendada ettevõtjate jaoks bürokraatiat. Riigiarhiivaar Priit Pirsko tõi esile, et eraarhiividega ei ole olnud Eesti riigis nende eksisteerimise ajaloos ühtegi suuremat probleemi ja eraarhiivid on oma tegevusega professionaalselt hakkama saanud. Nii et nende tegevust täiendavalt või dubleerivalt kontrollivat mehhanismi ei ole tarvis. Eraarhiivist saab tegelikult kõnelda ka isikudokumentide kogu tähenduses. Ajaloo- ja kultuuriväärtusega dokumendid ladestuvad ühiskonna kõigis valdkondades ning selliste dokumentide alaline säilitamine on riigi ja avalikes huvides. Eelnõu kohaselt on põhjendatud juhtudel võimalik anda väärtuslike eraõiguslike dokumentide korrastamiseks, kirjeldamiseks ja säilitamiseks abi riigieelarvest. Nii on varemgi toimitud, näiteks Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku ja Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku arhiivide puhul, samuti president Lennart Meri arhiivi puhul.

Rahvusarhiivi ülesannetest. Põhiülesandeid on igal arhiivil kolm: dokumentide väärtuse hindamine, et koguda arhiivi väärtuslikke dokumente ehk arhivaale, arhivaalide säilitamine ja arhivaalide kasutamise korraldamine. Mõistet "arhivaal" on selles seaduses täpsustatud. Arhivaalideks ei nimetata dokumente, mis kuuluvad küll tähtajatult hoiustamisele, aga mida siiski hoiustatakse asutuse eksisteerimisega seotud perioodi jooksul ja mis kaotavad pärast seda, kui asutust enam ei ole, oma tähtsuse. Arhivaalid on need, mis on igavikulise tähtsusega, mis võetakse arhiivi ja püsivad seal ka siis, kui asutus on ammu oma eksistentsi lõpetanud. Kehtiva seadusega võrreldes on neis põhitoimingutes sätestatud kaks suuremat muudatust. Lühendatud on avalike arhivaalide asutustest arhiivi üleandmise tähtaega 20 aastalt 10 aastale, seda üldreeglina, vajaduse korral tähtaega pikendatakse, seda eelkõige digitaalse teabe kestmise tagamiseks. Dokumentide hindamisel on üle mindud senisest tõhusamale meetodikale, makrohindamisele, mis tähendab, et iga dokumendi sisu kaalumise asemel keskendutakse kahele üldisemale mõõdupuule: asutuse koht riigi struktuuris ning asutuse funktsioonide olemus. Lisaks antakse Rahvusarhiivile teatud tingimuste olemasolu korral õigus koguda ka eraõiguslikke dokumente. Nendeks tingimusteks on kokkulepe dokumentide omanikuga, Rahvusarhiivi käsutuses olevate vahendite (eelarve, hoidlapinnad) piisavus ning avaliku huvi olemasolu dokumentide säilitamiseks. Samuti nähakse Rahvusarhiivi ülesandena ette tegelemist arhiivinduslike teadusuuringute ja arhiiviallikatele tugineva teabe publitseerimisega.

Suur osa tänapäeva arhiivindusest on seotud digiteerimisega, millel on oma loogika, ja kõike seda seaduses ei sätestata. Aga arhiivide kompetents digitaalarhiivinduses nii olemasolevate dokumentide digiteerimisel kui ka elektrooniliselt sündinud dokumentide arhiveerimisel on ikkagi väga suur ja Eestis erakordne. Nii et tegelikult on see ka haldusdokumentatsiooni ja digitaaldokumentatsiooni kompetentsi keskus.

Rahvusarhiiv tuleb selle seadusega alates 2012. aasta algusest Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse. See sätestatakse seaduses esmakordselt, enne niisugust väidet ei olnud, teda juhtis Riigikantselei. Euroopa

Liidu liikmesriikides on arhiivid enamasti Kultuuriministeeriumi valitsemisalal, kuid esineb ka teisi lahendusi (Siseministeerium, Justiitsministeerium, teaduse eest vastutav ministeerium). Meid, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning arhiivindust, ühendab kindlasti arhiivi teadusalane kompetents.

Haridus- ja Teadusministeeriumi juures jätkab tegutsemist nõuandva õigusega arhiivinõukogu. Arhiivinõukogu ülesanne on arhiivinduse arengu põhisuundade läbivaatamine ja ettepanekute tegemine. Nõukogu annab samuti arvamuse riigiarhivaari konkursi kandidaatide kohta. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimused. Küsimuseks saab sõna Trivimi Velliste. Palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Lugupeetud härra minister! Minu küsimus puudutab just arhiivi ja Rahvusarhiivi tulevikku seoses Eesti kui e-riigiga. Kas me võime ette kujutada, et edaspidi näiteks Rahvusarhiiv ja Rahvusraamatukogu moodustavad täieliku n-ö informatsioonilise terviku, nii et kõik on viidud ühte süsteemi ja tegemist on tinglikult küll kahe asutusega, aga nad on väga ühtsed oma andmebaaside ja informatsiooni kättesaadavuse mõttes, või jääb neile siiski nagu mingi nähtamatu vahesein vahele?

Tõnis Lukas

Aitäh! Rahvusraamatukogu on üks paljudest raamatukogudest, mis on moodustanud konsortsiumi. See konsortsium tegeleb digiraamatukogundusega, mis vahendab kõikvõimalikku kirjavara, mis ei seisa parasjagu riulitel. See tähendab, et tegelikult Rahvusraamatukogu, ülikoolide teadusraamatukogud ja veel mõned raamatukogud on ka suured digiteerimise kompetentsikeskused. Nii et olemuslikult on need kokkulangevad. Kuidas tulevik välja näeb? Ma ei tea. Teie tunnete hästi minevikku ja äkki te näete ka tulevikku minust paremini ette. Väga täpselt on siin raske prognoosida. Aga digiteeritud materjalide hoidmine, nende turvamine, nende dubleerimine võimalike ohuolukordade tõttu on arhiivinduse ja raamatukogude süsteemis sarnane küsimus ja kindlasti tehakse koostööd.

Aseesimees Keit Pentus

Hea minister! Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande eest! Juhtivkomisjoni ettekande teeb kultuurikomisjoni liige Georg Pelisaar. Palun!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu kultuurikomisjon arutas arhiiviseaduse eelnõu oma istungil 22. novembril. Arutelust võtsid mõistagi osa haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas ja ka riigiarhivaar Priit Pirsko. Saime teada arhiiviseaduse põhilisest olemusest ja tulevastest toimimisvormidest. Kultuurikomisjoni liikmed tundsid huvi, mis saab tulevikus maa-arhiividest ning kus ja kui kindlana hakatakse edaspidi hoidma digitaalset arhiivi. Vastused olid sellised, et maa-arhiive on jäänud järjest vähemaks, praegu töötab neid vaid neli, ja nad täidavad ka edaspidi kõiki neid funktsioone, mida praegugi. Rahvusarhiivi digitaalne osa on praegu suurusjärgus 80 terabaiti ja seda säilitatakse suurtel serveriketastel kahes eri kohas, nii Tallinnas kui ka Tartus, ja säilitatakse veel ka tagatiskoopiat ehk puutumatu koopiat eraldi spetsiaalsetel lintidel. Kultuurikomisjon oli sellega oma uudishimu rahuldanud ja saanud vastused tekkinud küsimustele.

Üksmeelselt otsustati saata eelnõu esimesele lugemisele Riigikogu täiskogusse 8. detsembril. Komisjoni ettepanek oli esimene lugemine lõpetada (selle poolt oli 8 komisjoni liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud). Komisjon paneb ette, et muudatusettepanekuid võiks esitada 22. detsembril kella 16-ni.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi on. Sõna saab Trivimi Velliste. Palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab tagatiskoopiate asukohta. Ega komisjonis ei olnud juttu sellest, et võib-olla oleks mõistlik üks tagatiskoopia hoida igaks juhuks ka kusagil välismaal? Kuigi, ütleme, selline ettevaatusabinõu võib esialgu tunduda liialdusena, aga arvestades selle informatsiooni erakordset tähtsust ja arvestades vähemalt teoreetilist võimalust, et alati võib midagi juhtuda, ei ole võib-olla teh-

niliselt võimatu ega majanduslikult ülikallis hoida seda ühte tagatiskoopiat kusagil väga kindlas kohas välismaal. Ega sellest komisjonis juttu ei olnud või kas see arutelu võiks komisjonis puhkeda?

Georg Pelisaar

Aitäh, hea küsija! Tõsi on, et nimetati, kus hoitakse serveriketastel asuvat informatsiooni, arhiivimaterjali, aga kus asuvad tagatiskoopiad, sellest juttu ei olnud. Ma küll loodan, et need on kindlas kohas, ja usun, et me saame selle küsimuse tõstatada järgmisel komisjoni istungil.

Aseesimees Keit Pentus

Kas on veel küsimusi? Küsimusi rohkem ei ole. Suur aitäh, hea ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 854 esimene lugemine on lõpetatud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 22. detsember kell 16.

Head ametikaaslased! Täna on istung läbi.

Istungi lõpp kell 18.40.

Istungi kestus 5 tundi ja 40 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 9. detsember 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Sihtasutuste seaduse ja audiitortevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (839 SE) kolmas lugemine

2. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärtpaberituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (834 SE) kolmas lugemine

3. Jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (866 SE) kolmas lugemine

4. Hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu (857 SE) kolmas lugemine

5. Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2010. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu (869 OE) esimene lugemine

6. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti rahvastiku tervis" arutelu

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Head külalised! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku kümnenda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Ma palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud härra juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, ruumiandmete seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi. Teiseks, avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Marko Pomerants. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kaks eelnõu. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 76 Riigikogu liiget, puudub 25.

Head ametikaaslased! Täna päevakorras kuues punkt on olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu. Sotsiaalkomisjoni esimees on komisjoni nimel teinud Riigikogule ettepaneku, et selleks, et kõik soovijad saaksid läbirääkimistel sõna, võiks tänase istungi aega pikendada. Ma panen selle ettepaneku hääletusele.

Panen hääletusele sotsiaalkomisjoni ettepaneku pikendada 9. detsembri istungi aega kuni päevakorras ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 62 Riigikogu liiget, 1 oli vastu ja 4 jäid erapooletuks. Ettepanek leidis toetust. Tööaega on pikendatud.

1. Sihtasutuste seaduse ja audiitortevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (839 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on õiguskomisjoni algatatud sihtasutuste seaduse ja audiitortevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 839. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Õiguskomisjoni algatatud sihtasutuste seaduse ja audiitortevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 839 on seadusena vastu võetud. (Tabel 23.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärt-paberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu (834 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärt-paberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 834. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärt-paberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu 834 on seadusena vastu võetud. (Tabel 24.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (866 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 866. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse

eelnõu 866 on seadusena vastu võetud. (Tabel 25.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu (857 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on majanduskomisjoni algatatud hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 857. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 65 Riigikogu liiget, vastu oli 4 Riigikogu liiget, 3 Riigikogu liiget jäid erapooletuks. Majanduskomisjoni algatatud hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu 857 on seadusena vastu võetud. (Tabel 26.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2010. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu (869 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2010. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekan-deks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 23. novembril ja otsustas konsensuslikult panna eelnõu lõpphääletusele. Eelnõuga teeb rahanduskomisjon ettepaneku nimetada 2010. aasta Riigikontrolli majandustegevust kontrollima KPMG Baltics AS-i audiitori Indrek Alliksaare, kes kontrollis Riigikogu eelmise aasta

otsuse kohaselt ka Riigikontrolli 2009. aasta majandustegevust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kas oli ka konkureerivaid kandidaate ja juhul, kui oli, siis kes need olid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Sel aastal ei olnud konkureerivaid kandidaate, sest konkurss ja valik sai juba varem ära tehtud. Meil on tavaks teha seda konkursi mitme aasta kaupa, viimati, kui ma ei eksi, tehti see 2009. aastaks. Nii et praegu on juba vähemalt teine aasta, kui KPMG Baltics Riigikontrolli majandustegevust kontrollib.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekande ja vastuse eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et täna, esimesel lugemisel tuleks läbi viia ka lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 869. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2010. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu 869 on otsusena vastu võetud. (Tabel 27.)

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti rahvastiku tervis" arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Oleme jõudnud kuuenda päevakorrapunkti juurde, kuid, head ametikaaslased, enne kui alustame selle menetlemist, lubage mul lühidalt tutvustada menetlemise korda. Tegemist on olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti rahvastiku tervis" aruteluga. Riigikogu kodu-

ja töökorra seaduse § 153 kohaselt määras juhatus sotsiaalkomisjoni ettepanekul selle olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamiseks järgmise korra: sotsiaalkomisjoni esimehe Urmas Reinsalu ettekanne (kuni 20 minutit), millele järgnevad küsimused ja vastused (kuni 20 minutit); sotsiaalminister Hanno Pevkuri ettekanne (kuni 20 minutit), millele järgnevad küsimused ja vastused (kuni 20 minutit); Maa- ja metsandusminister Jarmo Habichti ettekanne (kuni 20 minutit), millele järgnevad küsimused ja vastused (kuni 20 minutit). Head ametikaaslased! Meil on võimalus selle päevakorrapunkti raames esitada üks suuline küsimus. Pärast küsimustele vastamist on läbirääkimised. Ma palun, et kõigepealt esineksid läbirääkimistel fraktsioonide esindajad ja siis Riigikogu liikmed. Arutelu lõppemisel Riigikogu otsust vastu ei võta.

Mul on väga hea meel paluda Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimees Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendiliikmed! Sotsiaalkomisjon on selle aasta jooksul oma avalikel istungitel pidevalt arutanud Eesti rahvastiku tervise olukorda. Me pidasime vajalikuks tuua Eesti rahva tervise küsimus parlamendisaali, lähtudes sellest, et tervishoiusüsteemi ja tervishoiu kättesaadavuse probleeme me arutaksime riiklikult tähtsa küsimusena eraldi. Me menetlesime komisjonis ka Riigikogu otsust teha valitsusele ja parlamendile ettepanek esitada rahvatervist parandavate tegevuste alustamise kavad. Hanno Pevkur saabki täna tutvustada valitsuse planeeritud samme, et pikendada oodatavat eluiga ning suurendada tervena elatud aastate hulka. Sellel aastal arutasime avalikul kuulamisel teemat "Tervis kõigis poliitikates ja sotsiaalsed tervisemõjud", eraldi istungil arutasime narkomaania ja HI-viirusega seotud tervisekäitumise trende ja tõendus põhised ennetustegevust, eraldi istungil arutasime ka alkoholi tarbimist ja sellega seotud vigastusi, inimeste tervisekäitumist ning selle valdkonna ennetustegevust. Kokkuvõtteks tahan ma selle arutelu põhjal öelda kõigepealt suure tänu ennetusega ja tervise parandamisega seotud asjatundjate ja kodanikuühenduste tööle ning rõhutada, et minu hinnangul me peaksime par-

lamendis igal aastal arutama rahvastiku tervise arengukava täitmise seisu ja probleeme.

Tervis on olulisim individuaalne ja rahvuslik ressurss ning see on igapäevase elu loomulik eeltingimus, mida on võimalik sihi- ja kavakindlalt arendada. Terviseriskide vähendamine on oluline kogu ühiskonna ja iga indiviidi edasiseks arenguks, kuna tervist mõjutavad kõik inimtegevuse valdkonnad. Tervis sõltub eelkõige vanusest, soost ja pärilikest teguritest. Järgnevad individuaalne käitumine, eluviis, sotsiaalne ja kogukonna mõju, elamis- ja töötingimused ning kõige viimasena võib välja tuua üldised sotsiaal-majanduslikud, kultuurilised ja keskkonnatingimused. Tervis mõjutab ühiskonna tootlikkust, tööjõupakkumist, haridust ja reaalinvesteeringuid, mis omakorda mõjutavad majanduslikke tulemusi ning need mõjutavad ühiskonna tervisekeskkonda. Tervis ja majanduslik heaolu on vastastikku sõltuvad. Tuleb arvestada, et terviseedendajate hinnangul determineerib majanduslik heaolu rahvastiku tervisenäitajate paranemist siiski vaid teatud piirini. Edasi oleneb see üksnes sotsiaalpsühholoogilistest ja muudest teguritest. Investeeringud tervisesse ja rahvatervise keskkonda soodustavad sotsiaalse ja majandusliku heaolu kasvu ning inimese tervise ja elukvaliteedi paranemist. Tähtis on mõista, et rahvastiku tervist on võimalik sihikindlalt arendada ning sotsiaalset ebavõrdsust ära hoida ja vähendada sotsiaalsete, majanduslike, ökoloogiliste ja finantsressursside planeeritud jaotamisega. Tervisel on ühiskondlikult põhjuslikud tingimused ning siin on oluline sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamine. Suurt mõju avaldavad ennekõike lapse- ja noorukiiga, kasvamis- ja arenemistingimused, ka eakaaslaste eeskuju ja haridus, hilisem sotsiaalne positsioon ja tõrjutuse risk, töötus, ka töökeskkond, stress, toitumine ning tervisliku toidu kättesaadavus, aga ka transport ja vigastusriskid.

Me arutasime tõsiselt praeguse majanduskriisi mõju tervisele ja neid probleeme, mis sellega seoses esile kerkivad. Rahvatervise ekspertide hinnangul on arenenud majandusega riikides mehed ohustatuima rühma seas, arenevates majanduskeskkondades on kõige ohustatumas rühmas naised ja lapsed. Oluline riskikoht on sissetulekute vähenemine ning töötus. Toimuvad olulised muudatused tervisekäitumises, näiteks ostetakse vähem valmis-

toitu ning alkoholi tarbimine ja suitsetamine on lühiajalises languses. Arstiabi kasutamises väheneb nõudlus tasuliste teenuste järele ning väheneb ennetusteenuste osa raviteenuste säilitamise kasuks. Meie rahvatervisesüsteemis on oluline arvestada majanduskriisist tingitud tervisekao ärahoidmise eeldusi, suutlikkust nakkushaigusi kontrolli all hoida. Tuleb ära hoida keskkonnatingimuste halvenemine laste jaoks ning kujundada positiivseid käitumisharjumusi, sest need on kõige pikema mõjuga, nagu näitas ka Soome *lama* kogemus.

Nüüd oodatavast elueast. Oodatav eluiga muutus 2009. aastal kõigi aegade pikemaks, 2009. aastal oli meeste oodatav eluiga 69,8 ja naiste oodatav eluiga 80,1 aastat. Samas on Statistikaameti andmetel Eestis meeste ja naiste eluea erinevus üks suuremaid Euroopa Liidus, ulatudes 10,2 aastani. Oodatava eluea kasvu vahe-eesmärk aastaks 2012 meie rahvastiku tervise arengukavas on meestel 71 ja naistel 80 eluaastat. Tervena elatud eluea näitaja 2009. aastal oli meestel 54,8 ja naistel 59 eluaastat, tõus võrreldes 2004. aastaga oli vastavalt 4,8 ja 5,5 eluaastat. Statistikaameti andmetel oli 2009. aastal 16 081 surma, neist n-ö enneaegsena (surm enne 65. eluaastat) saame käsitleda 4223 surmajuhtumit. Enneaegsetest surmadest 29% olid põhjustatud südame-veresoonkonna haigustest, teisel ja kolmandal kohal enneaegse surma põhjustajatena olid pahaloomulised kasvaja, õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad. Analüüsidest haiguskoormuse tõttu kaotatud eluaastate alusel peamisi rahvatervise probleeme ning arvestades nii haigestumuse kui ka suremuse tõttu kaotatud eluaastaid, on selge, et suurimat tervisekadu põhjustavad nii meestel kui ka naistel südame isheemiatõbi ja ajuinfarkt. Ennetatavatest terviseprobleemidest on eeltoodule lisaks olulisemad hüpertensioon ning jämesoole- ja rinnavähk. Riskiteguri seostamine rahvastiku haiguskoormusega näitab võimalusi rahvastiku tervise parandamiseks, kui õnnestuks riskiteguri mõju või esinemissagedust vähendada. Seejuures tuleb arvestada, et üks ja sama riskitegur, näiteks suitsetamine või vähene kehaline aktiivsus, soodustab mitme haiguse avaldumist ning võib põhjustada märkimisväärset tervisekaotust. Terviseriskidest põhjustavad suurimat tervisekadu Eestis suitsetamine, alkoholi liigtarvitamine ning ülekaalulisus ja füüsiline inaktiivsus, mis igauks

põhjustavad enam kui 20 000 eluaasta kaotuse. Nende riskitegurite mõjust tervisekaotusele moodustab enneaegne suremus 60–85%. Suurem osa suitsetamise, alkoholi ja narkootikumide tarbimise, aga ka juur- ja puuviljade vähese kasutamise tõttu tekkinud tervisekaotusest on omane meestele. Naiste tervisekaotus on suurem ülekaalu ja vähese kehalise aktiivsuse ning riskiva seksuaalkäitumise tõttu. Eestis kaotatakse Euroopa keskmisega võrreldes enam eluaastaid sõltuvusainete tarbimise tõttu.

Kui me vaatame aastas diagnoositavate vähijuhutude arvu viimase aastakümne jooksul, siis see on kahetsusväärset pidevalt suurenenud. Vähihaigete elulemus Eestis on väiksem kui Euroopa arenenud riikides. See tuleneb eelkõige vähi hilisest avastamisest, aga ekspertide hinnangul võib siin olla seos ka diagnostika ja ravi korraldusega. Pahaloomuliste kasvujate riskifaktorid on suitsetamine, alkoholi tarvitamine, tasakaalustamata toitumine, vähene kehaline aktiivsus, töökeskkond, stress ning liigne päikesekiirguse mõju.

Eestis suri 2009. aastal vigastuste tagajärjel 1278 inimest, neist 78% olid mehed. Vigastuste suhtes peetakse rohkem ohustatuks lapsi ja vanureid nende ealiste iseärasuste tõttu. Arenenud lähimaade kogemused näitavad, et enamik vigastusi on ennetatavad.

Õpilaste tervisehäiretest on esikohal hammaste kehv seisukord ja sagedane haigestumine viirusinfektsioonidesse. Koolilaste sagedasemad terviseriskid on ebatervislik toitumine, vähene füüsiline aktiivsus, uimastid ning riskialdis seksuaalkäitumine. Südame-veresoonkonna haiguste (mis, ma tuletan meelde, on Eestis suremuse põhjus nr 1) riskitegurite esinemine lapseas loob eeldused krooniliste haiguste tekkimiseks täiskasvanueas.

Oodatava eluea muutusi mõjutavad kõige enam surmad noores eas. Seega on rahvastiku tervise arengukava eesmärkide saavutamiseks äärmiselt oluline enneaegsete surmade vältimine. 2008. aastal suri 3275 meest ja 1280 naist enne 65. eluaastat. Üle poole viimaste aastate eluea pikenedes on samas toimunud just vigastustest ja südame-veresoonkonna haigustest tingitud suremuse vähenemise tõttu.

Nüüd tervist mõjutavatest faktoritest, terviseriskidest. Esiteks, ülekaal ja rasvumine. Kehamassiindeks näitab kasvutrendi, seda eelkõige nooremas ja keskmises vanuserühmas

(16–44 eluaastat). Põhilisi põhjuseid on kaks. Esiteks, vähene liikumisharrastus. Meie rahvas liigub vähe ja teeb vähe sporti. Teiseks, toiduga saadav energia. Märgatavat kasvutrendi põhjustab suhkrute tarvitamisest saadav energia (magusad karastusjoogid, mahladele lisatud suhkur).

Teine faktor on alkohol. Alkoholi liigtarvitamine on riskitegur enam kui 60 haigusseisundi puhul. Tõsine on laste ja noorte alkoholi tarbimise probleem. Eesti noored on alkoholi tarbimises 41 riigi noorte seas keskmisel kohal, kuid purju joomise poolest on nad ühed nooremad. Uuringute järgi on 21% 13-aastasest tüdrukutest ja 35% poistest vähemalt kaks korda purjus olnud. See on väga tõsine mu-reallikas, et alkoholi tarvitamise trend liigub n-ö noorenemise suunas. Teine probleem on alkoholi riskitarvitamine. Surmad maksa alkoholitõve tõttu on saenenud nii meeste kui ka naiste seas. Positiivse suundumusena saab välja tuua, et kogumahus on alkoholi tarvitamine vähenenud.

HIV ja aiasi epideemia algas aastal 2000, selle intensiivsus on vähenenud, kuid epideemia kestab praeguseni. HIV-positiivseid diagnoositi eelmisel aastal 411, 2010. aasta esimese kümne kuuga 329. HIV-sse nakatumine noorte naiste seas (vanuses 15–24) ületab noormeeste nakatumise. Ka narkomaanide seas suureneb iga aastaga naiste osakaal. 1990. aastate lõpus oli neid 10–15%, viimastel aastatel on neid olnud 35–40%. Tuleb rõhutada, et HIV levik narkomaanide seas asendub järkjärgult nakkuse levikuga sugulisel teel ehk n-ö tavalise, narkootikume mittetarvitava elanikkonna seas. On probleem, et ligi pooled nendest, kellel on diagnoositud nakatumine HI-viirusesse, ei ole arstide vaateväljas. Nad ei saa ravi ja seavad ohtu enda ja teiste elusid. HI-viirusesse nakatumise vähendamiseks on terviseedendajate hinnangul vaja oluliselt laiendada kahju vähendamise strateegiat (süstalde vahetamine, metadooniravi ja nõustamine).

Kui me vaatame kaotatud eluaastaid, siis on oluline rõhutada, et kui me oleksime Eestis 2008. aastal vigastussurmad ära hoidnud, siis oleks Eesti iive positiivne. Selleks et saavutada vigastussurmade valdkonnas Euroopa keskmine vigastussuremuse tase, tuleks ära hoida 39% vigastussurmadest. Üks tõsine probleem

Eestis on suur enesetappude arv – 242. Terviseennetatjad on esitanud ka konkreetsete tegevuste nimekirja vigastussurmadevastases tegevuses, näiteks vanemahariduse soodustamine, vetelpäästesüsteemi arendamine, avalikele basseinidele kohustuslike piirete asetamine jne.

Nüüd ettepanekutest, mida tegid nendel aruteludel asjatundjad. Me vajame uut rahvatervise seadust. Rahvatervise seaduses peaksid olema kirjas konkreetset avaliku võimu asutuste kohustused, sealhulgas kohalike omavalitsuste kohustused rahvatervise ja terviseedenduse alal. Oluline on ennetustöö arendamine ja kõige olulisem seal on laste terviseprogrammidele rõhu panemine. Praegu on riiklikest programmidest eraldi lastele mõeldud vaid 2% programmide üldmahust.

Terviseedendajate seisukoht on, et me vajame konkreetset ja selgete piirangute poole liikuvat alkoholipoliitikat, mille valitsus peab vastu võtma.

Tähtis on toetada ja tähtsustada terviseedenduslikku võrgustikku ning tagada olemasolevate struktuuride jätkusuutlikkus, toetada tuleb nii tervist edendavate koolide, lasteaedade, töökohtade, haiglate võrgustikke kui ka maakondade terviseedendajate võrgustikku.

Konkreetne ettepanek oli luua osalusdemokraatial põhinev, riigiülene nõustav kogu ühiskonnas esindatust vajavate rühmade esindajatest, et tagada rahvastiku tervise arengukavas seatud eesmärkide täitmise jälgimine.

Kui vaadata neid probleeme, millest me kõnelesime, kolme põhilist suremuse põhjustajat, siis Eesti Vähiliit on saatnud paketi ettepanekuid selle kohta, mida oleks vaja teha võitluses pahaloomuliste kasvujate vastu. Nad on välja toonud konkreetset ettepanekuid: lisada tubakatoodete pakenditele nõustamisliininumbrid ja täiendavad suitsetamisvastased tähised, seada sisse n-ö e-sigareti omandamise ja omamise keeld alaealistele, aga näha ette ka reeglid, et tubakaaktsiisist teatud osa suunataks just nimelt vähki, pahaloomulistesse kasvujatesse haigestumise ennetustööks.

Kui me vaatame konkreetseid ettepanekuid, mida me peaksime tegema, siis esimene ettepanek on uus rahvatervise seadus.

Teine ettepanek, mis esile kerkis, on igaaastane rahvatervise arutelu parlamendis selle üle, kuidas toimub rahvastiku tervise arengukava täitmine. On väga hea, et parlamendi

käsituses on 2009. aasta täitmise aruanne. On igati kiiduväärne, et siin on olnud palju erinevaid tegevusi. Eelmisel aastal tegeldi mürgistuste ennetamisega, arendati töötervishoidu, töötati välja kava välisõhu kvaliteedi tagamiseks. Samuti korraldati eelmisel aastal mitu kampaniat tervisliku toitumise toetamiseks. Meie käsituses on ka 2011. aasta kava selle kohta, mida plaanitakse teha rahvastiku tervise arengukava täitmiseks, mille eesmärk on eluea pikendamine ja tervena elatud aastate arvu kasvatamine. Meil on plaanis järgmisel aastal liikumisharrastust edendada. Eesmärk on, et 2014. aastal tegeleks 45% elanikkonnast korrapäraselt liikumisharrastusega. Meil on plaanis käivitada kavad, et suurendada tervisliku toitumise alast teadlikkust eriti kooliõpilaste seas. Järgmisel aastal on kavas korraldada suitsetamise ja alkoholi liigtarvitamise vastased kampaniad ning vigastuste ennetuse valdkonnas on plaanis algatada ja jätkata vigastuste ennetamise paikkondlikke projekte. Samuti on plaanis narkomaania ning HIV ennetuse valdkonnas jätkata pidevaid ennetusprogramme. Haigekassa vastuvõetud terviseedenduse kava näeb ette, et ennekõike tuleb keskenduda kolmele põhilisele suremuse põhjustajale: südame-veresoonkonna haigused, vähk ning vigastused ja mürgistused.

Kolmanda teemana, kui me räägime ettepanekutest, on toodud välja vajadus riikliku alkoholipoliitika järele, mille abil saaks süsteemselt, tegevuste ja piirangute kaudu vähendada alkoholi tarbimist. Alkoholipoliitikas on oluline arendada välja alkoholi liigtarvitamise varajase avastamise ja nõustamise süsteem, et ennetada kroonilise alkoholisõltuvuse väljakujunemist.

HI-viiruse leviku tõkestamiseks on vaja oluliselt laiendada kahju vähendamise strateegiat. Eesmärk on vähendada vigastussurmade arvu vähemalt Euroopa keskmise tasemeni. Selle teemaga tuleb pidevalt valitsuse tasemel eraldi programmiga tegelda. Tähtis on jätkata ja laiendada ennetustegevuse programme enneaegsete, enne 65. eluaastat põhjustatud surmade vähendamiseks. Rõhuasetus peab olema sellel, et oluliselt kasvatada laste terviseprogrammide osakaalu riiklikes ennetusprogrammides.

Nii et rahvatervise valdkonnas tegevus käib, seda koostöös terviseedendajatega. Tervise

oluline kese on inimese enda käitumine, ühiskond aitab seda mõjutada ja me peame kõik mõjutamisviisid ära kasutama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud ettekandja, hea Urmas Reinsalu! Kuulasin päris suure põnevusega sinu ettekannet. Seal oli rakendatud toredat dramaturgilist efekti. See koosnes nagu sotsiaalkomisjoni esimehe ettekandest ja doktor Reinsalu ettekandest. See andmestik, mille sa esitasid tegeliku olukorra kohta, oli üsna dramaatiline. Selle põhjal otsustades ei saaks inimeste eluiga üldse pikeneda, aga, ennäe, see siiski pikeneb. On arvatud, et Euroopa Liidus elab aastal 2050 iga neljas inimene 104 aasta vanuseks. See on ju meie kõigi unistus – elada hästi kaua. Aga mida see ühiskonnas veel kaasa toob? Kas me selle peale oleme ka mõelnud, milliseid muudatusi see kaasa toob, kui elanikkond sedavõrd vananeb?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Mis puudutab eluea pikendamist ja seda, kuidas see ettekanne sündis, siis ma vaatasin neid materjale, mida me käsitlesime (need on tõepoolest väga mahukad), ja mulle tundus, et õiglase on keskenduda just nimelt nendele märksõnadele, kus meil rahvatervise valdkonnas on selged vajakajäämised. See puudutab kas diagnooside või riskikäitumise põhjal probleemide ilmnemist. Kui me räägime, et me soovime ühiskonnas muutusi esile kutsuda, siis ka see arutelu laiemalt võiks terviseedendajate ja ka riigi esindajate jaoks olla üks muutuse esilekutsumise võimalus. Tegelikult on muidugi olukord selline, et enamiku haiguste puhul, mis on suremuse põhjustajaks, on suundumused positiivsed. See on ju igati hea. Kui me räägime pahaloomulistest kasvajatetest, siis näiteks rinnavähi sõeluuringute tulemusel on oluliselt kasvanud selle haiguse varajases staadiumis avastamine. Siin on ka oluline seos sellega, et haigust on võimalik ravida. Inimeste eluiga pikeneb, mis on positiivne suundumus, aga me peame arvestama, et kui me räägime ühiskonna ravikuludest, siis paratamatult tervishoiukulutuste osakaal kas-

vab. On täiesti selge, see on üldine aksiomaatiline seaduspärasus, et vanemas eas tervisest tulenevad probleemid ja nendega seotud kulutused kasvavad. Aga samuti on olulised tervisekeskkonda puutuvad probleemid, mida me peame teadvustama ja millega tegelema, näiteks eakate vigastused. Selle teemaga on Põhja-Jamaades väga tõsiselt tegeldud, seal on selle jaoks programmid. Siin on väga oluline osa nii lihaste ja tugiaparaadi seisundil kui ka inimese koordinatsioonivõimel ja üldfüüsilisel seisundil. Siin toob haigekassa tõsise probleemina välja, et üle 50-aastastel naistel on risk surra reiekaelaluumurru tõttu, mis on ka invaliidistumise ja elukvaliteedi halvenemise põhjus. Osteoporoosi suuremat esinemissagedust ning luumurdude arvu suurenemist on kogu maailmas seostatud elanikkonna vananemise ja eluea pikenedamisega. Nii et mis puudutab eakate osakaalu kasvu ühiskonnas – mis tähendab seda, et inimeste eluiga pikeneb –, siis me peame olema elukeskkonna muudatuste puhul nii meie hoolekandesüsteemi kui ka tervishoiusüsteemi arendamise puhul valmis selleks, et vähendada riske, mille tõttu inimestel võib tekkida vigastusi. Me peame olema valmis selleks, et suuta ära hoida meditsiinilisi riskitegureid.

Aseesimees Jüri Ratas

Trivimi Velliste, palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, härra aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab rahvatervise seost rahva väärtushinnangutega. Nagu me teame, on peavoolumeedias, kui me vaatame kas või selliseid väga suure loetavusega väljaandeid nagu Õhtuleht ja ajakiri Kroonika (see ei puuduta ainult Eestit, vaid ma pean oma küsimusega silmas üldse õhtumaid või läänemaailma riike, kus igal pool on omad Õhtulehed ja Kroonikad olemas), tõstetud pjedestaalile liialdatult materialistlik ja naudisklev elustiil. Kas selliste väärtushinnangute puhul, kui suur osa elanikkonnast väärtustab teistsugust elustiili, tehnilised ja meditsiinilised saavutused ja avastused väga palju aitavadki? Kas sellele probleemile on piisavalt tähelepanu pööratud?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kasvatus on tervise puhul väga olulise kaaluga. Mul on hea meel, Trivimi, et sa seda teemat puudutasid. Minu ettekande üks sõnumeid on see, et tervishoid tegeleb juba ilmnunud probleemide leevendamise ja lahendamise, tervishoiusüsteem tegeleb ühe osaga inimese tervisest, kuid suur osakaal on just nimelt inimese enda käitumisel, sealhulgas riskikäitumisel. Seetõttu on hästi oluline see, mis puudutab nn vanemakasvatust, perekonnas edasiantavaid hoiakuid, seda, kuidas lapsel on võimalik elus paremat tervist saavutada. See hakkab peale vigastuste vältimise selgitamisest, aga ka toitumisest, nagu ma rõhutasin. Juba lasteaias kujunevad välja südame- ja vereoonkonna haiguste riskirühmad (need haigusel on aga suremuse põhjus nr 1), samuti saab sellel ajal alguse toitumise ja liikumisega seotud probleemistik. Siin on kahtlemata oluline osakaal kooliharidusel. Tähtis ja positiivne on see, et meil on tervist edendavate koolide võrgustik. Eesmärk on, et see hõlmaks kõiki koole. Oluline on ka see, et meie põhikooli- ja gümnaasiumisüsteemis on üldhariduse kooliprogrammis nüüd olemas eraldi õppekava osa, mis puudutab ka nende sõltuvuslike riskitegurite ennetustegevust (seksuaalkäitumisriskide maandamine, narkomaania ja alkoholi liigtarbimisega seotud ohtude teadvustamine). Mis puudutab naudisklevast eluviisist tulenevaid terviseriske, siis siin on täiesti selgelt seos olemas. Me peame ühiskonnas sellega ühiselt tegelema. Aga nagu ma ütlesin, on riigi ülesanne korraldada keskeid ennetusprogramme, tagada haridussüsteemi ja tervise edendamise süsteemi kaudu ühiskonna teavitamine, ka vanemate teavitamine. Oma osa on siin kõigil ühiskonnaliikmetel. Mis puudutab noorema põlvkonna tervist, Eesti rahva tervist ühe, kahe või kolme inimpõlve järel, siis suur vastutus on just nimelt praegustel vanematel, aga ka tulevastel vanematel, lapseootel emadel.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Trapido, palun!

Toomas Trapido

Aitäh! Hea ettekandja! Kõigepealt suur tänu selle eest, et sotsiaalkomisjon on üldse toonud Eesti rahvastiku tervise olulise tähtsusega riikliku küsimusena siia saali! Ma tõesti loodan, et

sega hakatakse igal aastal käsitlema ja olukorda jälgima. Aga minu küsimus puudutab ühte tervishoiuvaldkonda, mis ka mu isiklike kogemuste põhjal on jäänud natuke vaeslapse rolli, eriti kui võrrelda seda Põhjala kontekstiga. See on nimelt arusaamatuste või lausa konfliktide ennetamine ning lepitamine patsientide ja tervishoiutöötajate vahel. Kas komisjon selle raporti kontekstis ka seda valdkonda arutas?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Eraldi tõsine teema on niisugune küsimus nagu patsientide teadlikkuse suurendamine. See tähendab, et patsiendid oleksid teadlikud, kuidas n-ö varases faasis võimalikke terviseriske uuringute abil maandada. See on kõige efektiivsem viis. Samuti on endastmõistetavalt oluline pidev tervisekontroll ja selle kõrval tervema eluviisi praktiseerimine. Mis puudutab konkreetselt patsientide probleeme tervishoiusüsteemis ja konfliktseid olukordi, mis on praktikas tekkinud ja paratamatult jäävadki tekkima, kui on tegemist niisuguse tundliku ja olulise temaga nagu tervis, siis selle arutelu raames me seda küsimust eraldi ei vaadelnud. Küll aga oleme vaadelnud seda just nimelt selles valdkonnas, mis puudutab patsientide õigusi psühhiaatrilise abi tagamisel. Seda valdkonda me oleme sotsiaalkomisjonis põhjalikult arutanud, aga oleme arutanud ka tervishoiukorraldust psühhiaatrilise abi tagamisel, mis puudutab tõhusat ja kiiret abi pakumist. Me oleme ära kuulanud eksperte ja ka patsientide esindusorganisatsioon on meile teinud konkreetseid ettepanekuid. Me pidasime komisjonis tõsiseid arutelusid ja esitasime ka ministeeriumile märgukirja, kus me palusime seda teemat vaadelda. Minu isiklik hinnang on, et kõige asjakohasem viis probleemide lahendamiseks on neid võimalikult täpselt õiguslikult kirjeldada. Praegu on olukord, kus me saame tegelikult patsiendi ja tervishoiuasutuse õigusi tuletada võlaõigusseaduse alusel. Siin on üsnagi palju niisugust kohtupraktika ruumi ja ka üldisi tsiviilõiguse põhimõtteid kantakse vulgaarselt üle keerukasse suheteruumi, mis on seotud inimese tervisega. Ma isiklikult pean otstarbekaks, et me liiguksime selles suunas, et meil oleks seaduse tasemel patsiendi õigusi, aga ka raviteenuse osutaja ja arsti õigusi täpselt paika panev regulatsioon. Siin kindlasti ei saa instinktiivselt võtta seisukohti ühe või

teise rolli kandja poolt või vastu. Me kõik tahame, et inimestele osutataks efektiivset arstiabi ning et seda tehtaks sellisel moodusel, et vääritlemist ja konfliktid oleksid maandatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud sotsiaalkomisjoni esimees! Ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Mul on siin mõned pildid, et teil oleks natuke mugavam mind jälgida. [Ettekande slaidid on lisatud kõite lõppu.]

Sissejuhatuses on mul äärmiselt hea meel tõdeda, et parlament on võtnud riiklikult tähtsa küsimusena suure saali arutelule Eesti rahva tervise. See teeb ainult rõõmu. Ma loodan, et mida rohkem seda teemat käsitletakse, seda suurem on tõenäosus, et Eesti inimeste oodatav eluiga pikeneb ja tervis paraneb.

Kui alustada üldistest eesmärkidest, mis on seatud Eesti rahvastiku tervise arengukavas, siis me näeme, et keskmine oodatav eluiga võiks meestel olla vähemalt 75 ja naistel 84 eluaastat. Äärmiselt oluline on rõhutada, et just tervena elatud aastate hulk suureneb. Tervena elatud aastaid võiks meestel olla 60 ja naistel vähemalt 65. Me oleme päris kenasti selles graafikus ülespoole liikunud. Kogu Eesti rahvale tuleb avaldada tänu ja tunnustust selle eest, et oma tervisest on rohkem lugu peetud. Ka arstiteadus on arenenud piisavalt kiiresti ja õnnetussurmasid on jäänud vähemaks. Nii et me oleme täiesti kenasti saavutanud vahetaseme. Meeste puhul on see vahetase isegi ületatud, naiste puhul on vahetasemeni veel natukene minna. Kui rääkida vahetasemetest, siis 2012. aasta ehk ülejärgmise aasta vahetasemeks on arengukava kohaselt planeeritud meestel 54,5 aastat ja naistel 60 aastat. Kui neid näitajaid vaadata eelmise aasta pinnalt, siis juba eelmisel aastal oli meestel tervena elatud aastaid 54,8 (ehk me olime 2012. aasta tasemest ees) ja naistel 59 aastat. Naiste puhul võib eeldada, et vahe-eesmärk aastaks 2012 ka saavutatakse.

Ma usun, et eelmisest ettekandest käisid need arvud ka läbi, aga olgu nad korraks teile veel pildina ette toodud. Üldine oodatav eluiga on meestel eelmise aasta andmetel 69,8 ja naistel 80,1 aastat. Tähelepanu tasuks kindlasti pöörata sellele, milline on olnud tõus. Kui me läheme tagasi 1994. aastasse, kui statistikat oli võimalik enam-vähem koguma hakata, siis näeme, et meeste oodatav eluiga on pikenenud 9,3 aastat ja naiste eluiga 7,3 aastat. Need arvud on olnud päris korralikud. Ikka on kombeks võrrelda ennast teiste riikidega ja Euroopa Liidu keskmisega. Kui võtta Euroopa Liidu keskmine, siis oodatav eluiga on Eestis viimase 15 aasta jooksul pikenenud kaks korda kiiremini kui Euroopa Liidus keskmiselt.

Mis muret teeb? Ma usun, et siin ei ole väga suuri üllatusi. Jätkuvalt on probleemiks südame-veresoonkonna haigused, vigastussurmad, pahaloomulised kasvaja, seedeelundite haigused, sealhulgas maksahaigused. Eks igauks saa aru, mis on nende konkreetsete haiguste ja surmade põhjused.

Kui rääkida sellest, mis on kasvav probleem, siis ma usun, et te mäletate hiljutisi andmeid, mis meediast läbi käisid. Probleem on ülekaalulisus, aga Eesti puhul me peame rääkima ka rasvumisest. Ülekaalulisusest saame rääkida juhul, kui kehamassiindeks on 25 ja 29 vahel. Vaadake neid nooli, mis on siia tehtud ühel põhjusel. Ülekaalulisus on probleem just noorema elanikkonna seas. Kooliõpilaste hulgas on ülekaalulisi Tervise Arengu Instituudi statistika kohaselt umbes 10%, alakaalulisi on 2% ning 2% õpilastest peab tõdema, et neil on tuvastatud kõrge vererõhk.

Noorte tervisekäitumine, noorte terviseõpetus ja kõik, mis sellega seondub, on äärmiselt oluline. Seda tuleb meil kõigil meeles pidada. Loomulikult, nii nagu ka sotsiaalkomisjoni esimees ütles, paljuski hakkab see pihta kodust, aga ka kooliprogramm peab selle teadmisega arvestama. Mul on väga hea meel, et riiklikus õppekavas terviseõpetuse maht nüüd märkimisväärselt suurenes.

Nagu ma ütlesin, ka rasvumine võib Eestis lähiajal olla probleem. Kui vaadata kehamassiindeksi tõusu noorte hulgas, siis praegu veel inimestega, kelle kehamassiindeks on üle 30, väga suurt probleemi ei ole, aga see võib kindlasti probleemiks saada. Nooremates vanuserühmades ei ole see näitaja oluliselt muutunud,

aga viimastel aastatel on näha trendi, et mida vanemaks inimesed saavad, seda sagedamini ületab kehamassiindeks 30.

Nüüd suitsetamisest. Suitsetamise kohta võiks teha ühe väga lihtsa järelduse, mis on nendelt nooltelt näha: mida kõrgem on inimeste haridus, seda vähem neist on suitsetajad. Ehk taas kord tuleb panna rõhk haridusele, hariduskorraldusele ja noorte teadlikkusele. Selleks, et tuua mõni arv selle kohta, kui palju suitsetamine ühiskonnale kahju tekitab, viitan eelmisel aastal valminud Marge Reinapi magistritööle "Olulisemate käitumuslike terviseriskide majanduslik koormus". Ta on välja arvtanud, et suitsetamisest tekkiv kahju ühiskonnale võiks praeguste hinnangute kohaselt olla üle 900 miljoni krooni aastas, millest otsene kulu (haiglaravi, ravimid, ambulatoorne ravi ja esmatasandi arstiabi) on 200 miljoni ja 250 miljoni krooni vahel, millele lisanduvad kaudsed kulud.

Sama probleem on alkoholiga. Alkoholi tarbimine on muutunud natuke paremaks, selles mõttes, et see on vähenenud. 2007. aastal tarbiti 12,6 liitrit absoluutalkoholi inimese kohta ja see, et tarbimine on kukkunud 10,2 liitrile, on kena. Kui vaadata 2010. aasta andmeid, mida ei ole veel ametlikult välja toodud, aga alkoholitootjad ise peavad arvestust läbimüügi põhjal, siis võib teha oletuse, et ka 2010. aastal alkoholi tarbimine ühe elaniku kohta Eestis väheneb. Aga kindlasti ei ole see tarbimine veel nii vähene, nagu me tahaksime. Kui rääkida sellest, milline on võimalik kahju, mida alkohol Eesti ühiskonnale tekitab, siis see on üle kahe miljardi krooni aastas. Otsesed kulud (diagnoosimine ja ravi, nii ambulatoorne kui ka haiglaravi ehk statsionaarne ravi) on üle 350 miljoni krooni. Kõik ülejäänud on kaudsed kulud, mida alkohol põhjustab, olgu see seotud alkoholist tingitud liiklusõnnetustega või muuga, näiteks haiguslehed, töölt eemalejäämised või mis iganes. Arvutused näitavad, et alkoholi tarbimine tekitab kokku üle kahe miljardi krooni negatiivset mõju Eesti sisemajanduse kogutoodangule.

Kui juba suitsetamise ja alkoholi kohta sai ära öeldud, mis see võimalik kahju on, siis olgu öeldud ka ülekaalulisuse mõjud. Ülekaalulisuse mõjud on magister Marge Reinapi tööalusel üle 380 miljoni krooni. Kogu haiguskoormuse kulud on umbes 780 miljonit krooni.

Me räägime ikkagi väga suurtest arvudest, mis puudutab ülekaalulisust, mis puudutab alkoholi, mis puudutab tubakat.

Räägin natukene HIV levikust. Siin te näete viimase kümne aasta statistikat HIV leviku kohta. HIV leviku koha pealt on positiivne trend kindlasti see, et uute nakatunute arv on vähenemas. Kui vaadata 2010. aasta 3. detsembri andmeid, siis, kui ma õigesti mäletan, oli 3. detsembri seisuga registreeritud 360 uut nakkuskandjat. See annab lootust, et 2010. aastal jääb HIV-sse nakatunute arv alla 400 ehk uute HIV-sse nakatunute arvu vähenemine jätkub.

Tulen nüüd statistika ja arvude poole pealt selle juurde, mida me plaanime teha. Loomulikult on enneaegse suremuse vältimine äärmiselt oluline. Enneaegset suremust saab vältida nii õnnetussurmade vähendamisega kui ka haiguste õigel ajal avastamisega, eelkõige olgu siin näitena toodud vähkkasvajate õigel ajal avastamine. Kui vaadata õnnetussurmasid, siis on väga positiivne see, et sellel aastal jääb liiklussurmade arv loodetavasti alla 100. Teiselt poolt on teada, et uppumissurmade arv oli natukene suurem, aga see on kindlasti valdkond, kus on võimalik üht-teist ära teha.

Tervisekäitumisest ja keskkonnast tingitud riske tervisele on kindlasti võimalik samamoodi vähendada, olgu need siis seotud välisõhu või töökeskkonnaga. Tervishoiuteenuste ligipääsetavus, nende jätkusuutlikkus ja kvaliteet on märksõnad, millela rahvatervist ei ole võimalik parandada. Kindlasti on hea, et järgmisel aastal haigekassa eelarve suureneb, aga teisest küljest on loomulikult soov tervisekindlustust veel rohkem rahastada.

Järgmise aasta prioriteedid on eelkõige töötusest tulenevate tervisekahjude vähendamine kõikvõimalike toetuste, aktiivsete tööturumeetmete ja ravikindlustuse tagamise abil. Veel on jätkuvalt prioriteet ülekaalulisuse ennetamine noorte ja täiskasvanute seas, milleks korraldatakse kõikvõimalikke tervisliku toitumise ja liikumise kampaaniaid, et meil oleks võimalik rääkida sellest, et ülekaalulisus ei põhjusta Eesti rahvale tervisehädasid. Loomulikult on prioriteet ka võitlus alkoholi liigtarvitamisega, sellest ei saa kunagi loobuda. Teatavasti on Riigikogu kokku leppinud alkoholiaktsiisi tõusud. See on kindlasti väga õige samm ja üldse üks tõhusamaid samme, mis

alkoholi tarbimist mõjutab. Samuti järjekindel teavitustegevus, millest ei saa üle ega ümber, alkoholi liigtarvitamise varase avastamise ja nõustamise süsteemi juurutamine. Praegu plaanitakse, kuidas seda oleks võimalik kõige efektiivsemalt teha. Aga kindlasti on siin oluline roll vabasektoril.

Märgin ära ka tootjate eneseregulatsiooni, mis tuli esile paari nädala tagusel üritusel. Me teame, et alkoholireklaamile kehtivad meil piirangud, kuid tootjad leppisid vabatahtlikult kokku rangemates piirangutes. Nad leppisid kokku, et alkoholireklaami ei näidata kõige magusamal ajal, enne kella kümnet õhtul, kui saade algab enne kella üheksat. Ehk alkoholireklaami ei näidata kõige populaarsemate saadete ajal, olgu nendeks siis "Ühikarotid" või "Tantsud tähtedega" või mõned teised saated, mis on populaarsed just noorte seas ja algavad enne kella üheksat. Sellel ajal üritusel toodud näidetest kõige huvitavam oli see, et multifilmi "Jääaeg" ajal näidati alkoholireklaami. Selline tegevus on lubamatu. Mul on väga hea meel, et alkoholitootjad on ise vabatahtlikult kokku leppinud, et selliseid asju edaspidi ei tule.

Me peame edasi tegelema vigastuste ennetamisega, siin on oluline liiklusjärelvalve. Selle punkti mõte on, et rahvastiku tervisega ja rahvatervisega ei saa tegelda ainult Sotsiaalministeerium, ainult haigekassa või Tervise Arengu Instituut. Nagu öeldi ühel tervishoiu-ministri kokkusaamisel: iga minister on tervishoiu-minister. Iseenesest on see väga õige mõte. Igas valdkonnas on võimalik teha üht-teist, mis aitab kaasa rahvastiku tervise paranemisele. Lõpptulemus on see, et Eesti rahva eluiga pikeneb ja oluline on, et eelkõige oleks rohkem just tervena elatud aastaid.

Lapsed ja noorukid – kes siis veel kui mitte meie järelkasv – on rahvastiku tervise seisukohalt prioriteet. Oluline on koolitoidu programm. Huvitegevust tuleb võimaluste piires toetada, et noored rohkem liiguksid, et neil oleks rohkem tegevust, et nad ei istuks ainult arvuti taga ega oleks aktiivsest tegevusest väljas, vaid et nad aktiivselt millegagi tegeleksid ja et nende tervis oleks parem.

Peredele mõeldud toetused ja teenused on väga selge prioriteet. See seondub eelkõige laste ja perede arengukavaga, kus me proovime järgmise aasta juuniks kirjeldada neid te-

gevusi, mis võiksid aidata peresid just teenuste poole pealt. On üldteada, et pered vajavad lisaks rahalisele toetusele just teenuseid ja neid võib-olla isegi suuremal määral. Nende teenuste peale peavad kindlasti mõtlema nii riigiasutused kui ka omavalitsused. Ka iga töandja, kes suudab paremini tagada töö- ja pereelu ühitamise, annab loomulikult oma positiivse panuse.

Ravikindlustussüsteemi finantsilise jätkusuutlikkuse tagamine ei ole ainult 2011. aasta eesmärk. See on pikemaajalisem eesmärk. Me oleme haigekassas kokku leppinud ravikindlustuse rahastamise põhimõtted järgmiseks neljaks aastaks. Aga see kindlasti ei ole maksimum, mida me tahame saavutada. Selle tööga tuleb edasi minna. Meil on selle aasta jooksul kogunenud väga palju materjali, mille pinnalt neid otsuseid teha, olgu selleks siis seesama võimalus tagada Eesti tervisesüsteemi rahaline jätkusuutlikkus või olgu selleks üks raamat, mille on kokku pannud peamiselt Sotsiaalministeeriumi inimesed ja mis käsitleb tervisesüsteemi hindamist. See raamat ilmub varsti loodetavasti ka eesti keeles. Sealt saab vaadata, kuidas Eestis ravikindlustus- ja tervisesüsteem peaksid tulevikus toimima.

Loomulikult on oluline ka vanemaalistele suunatud tegevus.

Ma lõpetan väga lihtsa slaidiga selle kohta, mis tagab selle, et ka ravikindlustussüsteem paremini toimiks. Mida tervemad on inimesed, seda paremini toimib majandus. Te näete seda allikat, kust see joonis on võetud. See on selge tõendus selle kohta, et mida tervemad me oleme, seda paremini läheb majandusel ja seda paremini on võimalik ka rahvatervise eest seista. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Teile on küsimusi. Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Rahvatervis sõltub ka sellest, kui kättesaadav on arstiabi. Üks valukoht on hambaravi. Hambaravi peaks olema kõigile kättesaadav ja taskukohane, aga kahjuks see seda praegu Eestis ei ole. Inimeste omaosalus hambaravis on meil Euroopa Liidu üks suuremaid. Samas on teada, et ravimata hambad tähendavad paljusid teisi,

palju raskemaid haigusi ja ka päris suuri rahalisi kulutusi, kui me seda kõike rahasse ümber arvestame. Sellepärast oleks eriti oluline viia hambaravi esmatasandi tervishoiuteenuse liigiks, siis oleks see inimestele kättesaadav. Kuidas te, lugupeetud minister, sellist ettepanekut kommenteerite ja kuidas te üldse seda olukorda hindate?

Hanno Pevkur

Aitäh väga asjaliku küsimuse eest! Kindlasti on hambaravi valdkond, mida on võimalik paremaks muuta. Me oleme praegu valmis teatavasti katma erakorralise hambaravi kulud inimestele, kes seda vajavad. Üldise hambaravi maksumus loomulikult ei ole meil kõikidele 100% kaetud. Me oleme oma tähelepanu ressursipiirangute olukorras suunanud eelkõige noortele ja eakamatele ehk kõige nõrgematele ühiskonnagruppidele. Loomulikult, kui riigi rahakott läheb paksemaks, kui võimalused paranevad, võib kaaluda selle teenuse lülitamist haigekassa tasutavate teenuste hulka, aga selle eeldus on, et meil oleks sellele olemas kate. See ei ole uudis, et hambaravi kompenseerimise soovitusi on jaganud eri institutsioonid, nii Eesti eksperdid kui ka WHO eksperdid. See on meile teada, ei ole vaja pead liiva alla peita. Loomulikult aitaks see oluliselt kaasa tervise paranemisele, aga selleks, et seda teha, on eelkõige vaja raha. Raha on võimalik saada mitmel moel. Üks võimalus on see, et me suurendame ravikindlustuse rahastamist riigieelarvest, aga see tähendaks, et me peame teiste ministrite valdkondadest midagi ära võtma, mis on kindlasti väga problemaatiline. Teine võimalus on see, et me vaatame ravikindlustuse sees teatud võimalusi ja kohustusi üle. Neid võimalusi on veel. Selles osas on meil järgmist aastat silmas pidades unikaalne seis, sest meil on olemas algmaterjal selle töö tegemiseks ehk see raamat ja ka teised uurimused. Nüüd on vaja teha täpsemad mõjuhinnangud ja siis saab hakata otsuseid langetama.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Hea minister! Ka tänase arutelu alus on rahvastiku tervise arengukava aastani 2020. Kindlasti on väga hea, et

selline tegevuskava on olemas. Ma saan öelda, et seda koostati väga laiapõhjaliselt, selles osales väga palju inimesi üle Eesti: rahvatervise spetsialiste, tervishoiuspetsialiste, omavalitsustöötajaid jne. Nüüd me saamegi selle põhjal vaadata, kuidas me oleme rahvatervisega edasi liikunud. Aastal 2008, kui see arengukava vastu võeti, oli nende tegevuste jaoks ka vahendeid planeeritud. Kui ma vaatan üldist rahastamist, siis kahjuks pean ütleva, et aastatel 2009 ja 2010 rahastamine veidi vähenes, 2011. aastal jõuab see umbes samale tasemele, kui oli aastal 2008. Milline on sinu hinnang rahastamise kohta?

Hanno Pevkur

Aitäh! Jah, väga õiged tähelepanekud. 2009–2010 oli teatavasti väga raske aeg riigi majanduses tervikuna. Rahastamise kohta tehti aastatel 2009 ja 2010 väga selged põhimõttelised otsused. Esimene otsus oli see, et mitte vähendada või kui vajalik, siis minimaalselt vähendada sisulisi tegevusi, ja kui peab midagi vähendama, siis pigem teavitustegevust, eelkõige välimeedia kasutamist. Ehk välimeediat me kasutasime 2009. ja 2010. aastal vähem, kõikvõimalikud alkoinfokampaniad olid selle võrra vähem nähtaval, kõik muud tervisehädade vähendamisele suunatud kampaniad olid selle võrra väiksemad, aga sisulise poole pealt püüdsime vältida rahastamise vähendamist, kuigi kindlasti võis mõningates valdkondades ka seda ette tulla. Mul on hea meel selle üle, et me saame aastal 2011 minna tagasi sinna, kus me peaksime olema. Ma usun, et aastal 2012 on ka ennetustööks mõeldud summa oluliselt suurem. Nagu ütlevad tervishoiukorralduse klassikud (sinagi tead seda kindlasti väga hästi), et ükskõik kui palju rahvatervise ennetusprogrammidesse raha panna, kõik kulub õigel eesmärgil ära ja jääb puudugi. Ma usun, et see on ka selline tõde, mida me peame meeles pidama. Loomulikult, kui me suudame rahastamist suurendada, siis tuleb seda teha, aga me peame suurendama väga täpselt olemasolevate vahendite piires. Peame vaatama, mis on kõige õigem ja õiglasem. See statistiline andmebaas, mille pealt me neid otsuseid saame teha, on Eestis õnneks väga hea. Näiteks südame-veresoonkonna haigused näitavad väga selgelt vähenemistendentsi. Eile vaatasime haigekassa arengukava. Mul on kahju, et

sind seal ei olnud, haigekassa nõukogu liikmena olid sa kutse saanud. Haigekassa juhatuse esimees näitas ennetustegevuse tulemusi. Ennetustegevus on toimunud just sõeluuringute näol. Alkoholi tarbimise mõningane vähenemine toob loodetavasti järgmisel aastal kaasa maksatsirroosi vähenemise. Sellised vähenemised on täiesti tuntavad. Väga lihtne ja loogiline vastus on, et mida shipärasem on ennetustegevus, seda tõenäolisem on, et selle ennetava tegevusega seotud haigused vähenevad.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Ma tänan! Hea minister! Pole mingi uudis, et tervislik eluviis algab tervislikust toitumisest, seda juba maast madalast. Eile võtsime vastu riigieelarve, kus on päris oluline summa ette nähtud koolitoiduks. Paraku ei ole kunagi selle summaga koos käinud mingid programmid või suunised, mis saab sellest rahast edasi ja mis toitu koolides selle raha eest pakutakse. Kõigile eestlastele on telepildist tuttav Jamie Oliver. Me teame, kuidas ta on Inglismaal koolitoitu reforminud ja Inglismaa koolides väga palju muutnud. Kas ka Eestis võiks midagi analoogilist teha ning Eesti tippkokki kasutades selle raha kasutamisele kaasa aidata, et see, mida meie lapsed koolis söövad, oleks tõesti tervislik ja hea?

Hanno Pevkur

Aitäh väga hea küsimuse eest! Kindlasti võiks seda teha ja peaks tegema. Tervise Arengu Instituudil on käimas n-ö viie valiku kampaania, mis puudutab tervislikku toitu. Aga järgmine samm lisaks tervislikule toidule on tervislik toitumine. Tervisliku toitumise propageerimiseks, kui tippkokad on nõus kaasa tulema, on kindlasti arenguruumi ja võimalusi. Olen sellest põgusalt juba rääkinud ka Tervise Arengu Instituudi direktori Maris Jessiga ja lähiajal plaanime sellel teemal kokku saada. Kui me oleme omavahel pildi enam-vähem selgeks saanud, siis ma usun, et Maris Jesse võiks seda teemat arutada ka Eesti tippkokkadega lähedases suhtes oleva Eesti Maitsete eestvedajatega, kes seda organisatsiooni ja tegevust ühiselt veavad. Ma usun, et siin on päris kenad arenguvõimalused, sest Tervise

Arengu Instituudil on ju ennetusraha olemas. Küsimus on selles, mis on see täpne formaat, kuidas on kõige kasulikum ja efektiivsem viis seda noorteni viia ning kes on need sõnumivijad. Kui need on tippkokad, siis kes nad on, kuidas nad seda teevad? Kas nad teevad seda telepurgi vahendusel, käivad nagu Jamie Oliver koolides või mingit muud moodi? See oleks juba selle ennetusprogrammi osa. Aga mõtteainet on ja tegevused on töös.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh! Lugupeetud minister! Nägime siit slaidilt päris kena pilti, kust oli näha, et suitsetamine väheneb. Küsimus on selline: kas lisaks hariduslikule põhjusele on suitsetamisharjumuse vähenemisel ka teisi põhjusi? Kas olete seda uurinud? Kui on teisi põhjusi, siis millised need on? Kas olete uurinud ka hariduslikust diferentsist tulenevaid põhjusi, miks suitsetamine ilusasti väheneb, ja mida oleks meil nendest põhjustest tulevikuotsustuste jaoks õppida?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui seda slaidi meenutada, siis kahte langust näitavat noolt tuli seal võrrelda languse kiiruse järgi. See oli see iva, et seal oli kaks aastakäiku ja n-ö langustrend madalama hariduse ja kõrgema haridusega inimeste seas. Loomulikult mõjutab suitsetamist väga palju rohkem faktoreid, olgu selleks kas või tubakaaktsiis ehk suitsude hind. Neid faktoreid on veelgi. Kätesaadavus, kätesaadavuse piirangud eelkõige noortele, samamoodi alkoholi- ja tubakareklaam – kõik need on faktorid, mis mõjutavad suitsetamist. Miks ma selle arvu siin välja tõin? Põhjuseks oli seos noortega ja eelkõige sellega, et me peame panustama noorte haridusse, riiklikus õppekavas peab olema terviseõpetusel suurem maht, et noored mõistaksid, mida suitsetamine teeb. Me näeme, milline on kopsuvähi ja muude suitsetamisega seotud hingamisteede haiguste või ka hingamisteede vähi esinemissagedus. Need arvud on ühest küljest positiivsed, aga teisest küljest ei ole need veel kindlasti sellised, nagu me tahaksime, et need oleksid. Uuringuid suitsetamise kohta on tehtud päris palju. Seesama

Marge Reinapi magistritöö ei käsitle mitte ainult majanduslikku mõju, vaid ka neid põhjusi. Kellel on soovi, võib seda tööd lugeda, see on päris huvitav lugemine.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Me räägime Eesti rahvastiku tervisest, aga te mainisite ka tervishoiu- ja hoolekandeteenuste arendamist hooldusravis. Seoses sellega ongi mul küsimus, härra minister. See on seotud haiglavõrgustikuga. Minu meelest on võrgustik olnud kümme aastat muutumatu. Ma saan aru, et seda tööd ei saa teha igal aastal, aga elu läheb edasi. Mul on teile küsimus, härra minister: kas haiglavõrgustikus on kavas midagi muuta või ümber korraldada?

Hanno Pevkur

Aitäh! Muidugi on tervishoiukorraldus ja haiglavõrk väga otseselt seotud rahvatervisega. Kui meil on kättesaadav kvaliteetne arstiabi, siis see annab võimaluse selleks, et inimesed elavad kauem, ning kui nad saavad arstiabi, siis on lootust, et nad ravitakse terveks ja ka nende tervena elatud elu pikeneb. Mis puudutab teie konkreetset küsimust haiglavõrgu ja haiglate asukoha kohta, siis ma usun, et küsija on teadlik sellest, mida ma olen siin ka varem välja öelnud, et mis puudutab haiglamaju, siis on minu isiklik veendumus, et haiglamajade arv Eestis oluliselt ei vähene. See võrk on päris hästi välja kujunenud. Pigem on küsimus selles, milliseid teenuseid nendes majades saab. Teenuste osutamise põhimõtete osas on saavutatud laiapõhjaline konsensus nii haiglate esindajate, arstide esindajate, patsientide esindajate, WHO esindajate kui ka Tartu Ülikooli ehk teaduspoole esindajatega. Üldise põhimõttena on kokku lepitud, et haiglavõrgu haiglate haigemajades, neid on üle Eesti 19, on tagatud ööpäevaringne arsti vastuvõtt. Vastavalt eri tasemetele on kokku lepitud, milliseid teenuseid ühest või teisest haiglast võiks saada, alustades regionaalhaiglatest ehk n-ö kõrgeima etapi haiglatest, edasi tulevad keskhaiglad, üldhaiglad ja kohalikud haiglad. Minu selge suund on olnud sinnapoole, et kõikides maakonnakeskustes, just elanikkonna vanust arvestades,

oleks eelkõige tagatud ambulatoorne vastuvõtt. Suurem rõhk hakkab seal tulevikus olema eakatele mõeldud teenustel, mida peaks saama võimalikult kodukoha lähedal. Sellepärast on tehtud ka otsused investeerida hooldusravisse kõikides maakondades. Loomulikult, lõplikud, täpsed valikud on ees järgmistel aastatel, ma loodan, et järgmisel aastal. Peaks kokku leppima, kuhu tõmmata piir eelkõige üldhaigla ja kohaliku haigla vahel ehk milliseid teenuseid hakkab saama maakonnakeskuses asuvast haiglast. See teenuste loetelu on vaja kokku leppida. Väga suuri muudatusi keskhaigla ja piirkondliku ehk regionaalhaigla kompetentsis ma ei näe.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mul on küllaltki konkreetne küsimus, aga see on päris valus. Ma toon näite. Üks noor sportlane, väga hea perspektiiviga Eesti jaoks, sai trauma. Selleks et teha talle operatsioon ja pärast operatsiooni hooldusravi kinni maksta, tuleb üldsummaks 150 000 krooni. Kindlustus oli nii väike, et sellest pole mõtet rääkida. Perel on võimatu seda summat kuskilt saada. Aega on väga vähe, et seda operatsiooni teha. Ma pöördusin ametnike poole, ka ministeeriumiametnike poole. Igal pool avaldati kaastunnet, kõik aitasid niipalju, kui suutsid, aga üldiselt ei ole riigilt tulnud mingit toetust, et tulla appi inimesele, kes on Eesti jaoks väärtuslik. Kas ministeeriumis on võimalusi kuidagi aidata?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma peaksin täpsemalt selle haiguslooga või selle juhtumiga tutvuma, et öelda teile konkreetne ja täpne vastus. Mis puudutab ravikindlustust, siis kui sellel noorel inimesel oli olemas ravikindlustus, siis talle ravikindlustusest tulenevalt kõik vajalikud teenused ju tagatakse. Kui on mingi põhjus, miks see juhtum ravikindlustuse alt välja langeb, siis tuleks vaadata, miks see välja langeb, mis on selle põhjus, et ravikindlustus seda kulu ei kata. Siis saaks anda ka väga konkreetse vastuse. Ma ei ütleks, et see väga valus küsimus oli. Meie arstiabi korraldus on solidaarselt üles

ehitatud. Kui inimesel puudub sissetulek, ta on töötuks jäänud, aga ta on töötukassas registreeritud, siis on talle ravikindlustus tagatud ja kui ta satub liiklusavariisse või murrab lihtsalt kehva ilmaga jalaluu, siis arstiabi tagatakse talle täies mahus. See ongi solidaarse kindlustuse eesmärk, sinna panustavad kõik ja nad saavad abi siis, kui nad seda vajavad, juhul kui nad on ravikindlustatud. Ma usun, et Eesti ravikindlustuse korraldus on päris heal tasemel. Oleks patt üldise ravikindlustuse üle nuriseda, sest meil on kõikidele soovijatele ravikindlustus tagatud. Ma usun, et seetõttu on Eesti tegelikult päris heas nimekirjas. Selle juhtumi puhul peaks vaatama, mis on need põhjused, miks see ravikindlustusest välja on jäänud. Väga keeruline on seda kommenteerida ilma detaile teadmata.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Tõnis Kõiv! Ma palun väga konkreetset ja operatiivset küsimust ning ministrilt kiiret vastust! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh! Tõesti, aeg hakkab käest kaduma. Kuna Eesti rahvastiku tervis sisaldab endas hästi mitu osa, siis minu küsimus on selle kohta, mis puudutab võimalikku ennetustegevust ja just tervisesse panustamist. Kui palju Sotsiaalministeerium vaatab ja hindab seda poolt, kui palju Eesti investeerib näiteks kergliiklusteedesse ning sellistesse infrastruktuuri, taristu elementidesse, mis aitavad inimestel oma tervist hoida?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ikka vaatame. Meil on sellesama rahvastiku tervise arengukavaga seoses olemas ju järgmise aasta tööplaan ja tagantjärele tehakse aruanne. Aruandes me kirjeldame ka teiste ministeeriumide töid ja tegevusi. Kui teised ministeeriumid ütlevad, et nad on teinud midagi, mis potentsiaalselt aitab kaasa ühele või teisele liikumisharrastusele, siis see kindlasti kajastub ka rahvastiku tervise arengukava aruandes. Aga täpset rahalist hinnangut rahvatervisesse ümberpanduna on äärmiselt keeruline anda, sest esiteks ei ole meil andmeid, kui palju seal liiklemas käiakse, ja teiseks, ütleme nii, on see problemaatiline.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Maailma Terviseorganisatsiooni Eesti esinduse juhi Jarno Habichti!

Jarno Habicht

[Ettekande slaidid on lisatud kõite lõppu.]

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu aseesimees! Riigikogu liikmed! Lugupeetud minister! Sotsiaalkomisjoni esimees! Kõik külalised, kes on siin ruumis või kes kuulavad meid meedia või interneti vahendusel! Mul on täna väga hea meel rääkida Maailma Terviseorganisatsiooni esindajana Eestis rahvatervisest, tervisesüsteemist, keskendudes peamiselt rahvatervisele ja vähem tervishoiule, ning jagada teiega mõningaid arvamusi seniste valikute ja edasiste võimaluste kohta.

Siinkohal tahan kiita sotsiaalkomisjoni ja Riigikogu selle eest, et asjaomane arutelu on sel aastal suhteliselt intensiivselt toimunud, algas see juba eelmise aasta lõpul. Paljudes teistes Euroopa riikides on säärased arutelud praegu toimumas, ka naaberriikides, just Baltikumis, ja see on kindel märk ka Eestile, kui me vaatame tulevikku.

Minu paar slaidi ja mõned mõtted on jagatud kolme ossa. Ma räägin haiguskoormusest ja sellest, mis hakkab toimuma tulevikus. Ma räägin sellest, millised on seni olnud arengud ja valikud, ning ma räägin mõningatest tähelepanekutest selle kohta, kuidas edasi liikuda.

Kui me vaatame haiguskoormust maailmas ja eri maailmajagudes, siis me näeme, et Euroopa on suhteliselt väiksema haiguskoormusega, kui me võrdleme seda näiteks Aafrikaga. Kõige ülemine tulp näitab suure sissetulekuga riike, kelle hulka on nüüdseks ka Eesti jõudnud, kuid siis, kui neid andmeid koguti, ta veel seal ei olnud. See näitab, et meie potentsiaal on olla väiksema haiguskoormusega. Oluline selle slaidi juures on see, et tulevikus hakkab meil kolm neljandikku haiguskoormusest olema mittenakkuslikest haigustest, kroonilistest haigustest põhjustatud. Kui me vaatame seda kaugemas perspektiivis, siis peaks nakkushaiguste ja vigastuste osakaal vähenema, kui me rikkamate riikide hulgas oleme.

Mis on potentsiaal, kui palju meie eluiga võiks pikeneda? Eelnevad kõnelejad rääkisid Eesti eesmärkidest, kui kaua me võiksime

elada ja kui kaua me võiksime tervena elada. Me näeme, et Euroopa potentsiaal on väga suur. See näitab seda konteksti, kus me oleme. Meie potentsiaal jääb maha ainult Aafrika riikidest, kus eluiga on oluliselt lühem. Kui me vaatame Euroopat, siis kui seal tegeldaks kümne peamise riskiteguriga (olgu nendeks tubakas, alkohol, kõrge vererõhk või mõned teised tegurid, millest eelkõnelejad on rääkinud), võiksid inimesed Euroopas elada ligi üheksa aastat kauem. Kas see olukord on samasugune ka Eestis? Jah, seda küll.

Ka see slaid näitab, et olukord on muutunud. On terve hulk teadlasi, kes on arvutanud välja, milline on olukord aastal 2030. Me ei pea minema väga detailidesse, mida me sellelt slaidilt näeme, aga kui me vaatame, milline on olukord kahekümne aasta pärast, siis me näeme tunduvalt rohkem vaimse tervise probleeme, me näeme kroonilisi kopsuhaigusi, me näeme kuulmislangusest tulenevaid hädasid ja muidugi südamehaigusi, aga ka diabeedi esinemise sagemist, mis on tingitud nii toidust kui ka toitumisest, millest ka täna on natuke juttu olnud.

Millised on tervisesüsteemide ülesanded Euroopas, selles kontekstis, kus Eesti oma tervisesüsteemi arendab? Esiteks, vananev ühiskond. Eestis on aastaks 2025 iga neljas inimene üle 65-aastane. Selles kontekstis muutub väga oluliseks tervislik vananemine, millest on rääkinud Maailma Terviseorganisatsioon ja Euroopa Komisjon, aga millest on palju räägitud ka Eestis seoses võimalike suurenevate tervishoiukuludega, aga üleüldse ka selles mõttes, kuidas me suudaksime olla tervemad ja rõõmsamad, kui me elame kauem. Teine oluline teema on sotsiaal-majanduslikud erinevused. Me näeme, et lõhed eri sotsiaalsete rühmade vahel millegipärast ei vähene, isegi kui me teeme selleks pingutusi. Ma toon hiljem selle kohta paar näidet Inglismaalt. Nii tervishoidu reformivate ministrite kui ka regulatsiooni eest vastutavate inimeste töö teeb raskeks see, et inimesed on teadlikumad, nende ootused on suuremad. Me näeme seda ka Eestis. See tähendab, et tuleb leida uusi viise, kuidas astuda dialoogi ja vastata nendele ootustele. Oluline on mainida, et kui me lootsime, et selliseid terviseprobleeme nagu nakushaigused, HIV ja aids ning tuberkuloos on sellel sajandil vähem, siis need haigused ei

kipu eri põhjustel vähenema. Samal ajal on alkohol, tubakas ja vähene füüsiline aktiivsus need põhjused, mis kroonilisi haigusi tekitavad. Ehk meil on vanad haigused, pandeemiad ja uued haiguspuhangud, ning meil on täiesti uued haigused, mida me enne ei ole Euroopas näinud. Tehnoloogiasektor areneb kiiresti, samuti meditsiinipraktika. See tähendab seda, et tervisesüsteem moodustab väga paljudes riikides umbes 10% SKT-st, olles väga oluline majanduse osa. Me näeme survet solidaarsusele, seda on pingestanud majanduskriis. Selle teema üle on palju arutatud Eestis, aga ka teistes riikides. Näiteks võib tuua Saksamaa, kus viimastel aastatel on vastu võetud mitu otsust, et parandada inimeste ravikindlustusega kaetust. Ka finantskriis on olnud meile viimastel aastatel paras proovikivi.

Oluline on välja tuua, et kõiki neid probleeme on püüdnud ennetada Tallinnas vastu võetud Tallinna harta, mida on siin hea meelde tuletada. See on oluline verstapost Euroopa jaoks, ütleksin, et niisama oluline kui Almatõ kokkulepe enam kui 30 aastat tagasi, mis tõi sisse sellised mõisted nagu esmatasandi arstiabi, rahvatervis, emade ja lasteervis. Tallinna hartas räägitakse, et tervisesüsteemid peavad vastama inimeste ootustele, need peavad põhinema kindlatel ja kokkulepitud väärtustel ning peavad hästi toimima. Teisisõnu: me peame teadma, mida need teevad, ja väga hästi kasutama neid ressursse, mis sinna lähevad. Majanduskriis on omalt poolt olnud väga hea proovikivi, vaatamaks, kas riigid suudavad kokkulepitut järgida ja kuhu edasi liigutakse. Kui me vaatame laiemalt, mis on Euroopas viimase paari aasta jooksul toimunud ja millega Maailma Terviseorganisatsioon on tegelnud, et järgida Tallinna hartat ning vastata väljakutsetele, siis siin on olnud kaks suurt arengut. Esiteks, "Tervis 2020", Euroopa tervisepoliitika arendamine, kus ka Eesti väga aktiivselt osaleb, ning üha enam tegelemine sotsiaalsete determinantidega, nende teguritega, mis jäävad väljapoole klassikalist tervishoidu, mis mõjutavad meie tervist ja millele eelkõnelejad on samuti viidanud.

Tulles Eesti olukorra juurde, siis, jah, meil on positiivseid sõnumeid Eesti kohta. Kui me vaatame Eestit võrdluses paljude teiste riikidega, siis Eesti on üks näidisriik, kuhu on hea meel kutsuda teiste riikide esindajaid vaatama,

kuidas otsuseid on tehtud, mida on edasi aren-
datud, aga samal ajal on eestlased ka väga
objektiivne rahvas, kes on valmis ütlema, mis
asjad ei tööta.

Kui me vaatame eluiga aastatel 2000–2008,
siis näeme, et see on pikenenud. Me näeme, et
nii meeste kui ka naiste eluiga on pikenenud,
ning me näeme, et sutsu on vähenenud meeste
ja naiste eluea erinevus, mis siiski on üle küm-
ne aasta. Kui me vaatame, mille tõttu eluiga on
pikenenud, siis näeme, et eluiga on pikenenud
selle tõttu, et südamehaigusi ja vigastusi on
vähem. Ehk kaks suurt haiguskoormuse ja su-
remuse põhjust on vähenenud. Samal ajal on
ka haigusi, mis on tekkinud ühiskonda, on hai-
gusi, mis on olnud ja mis on hakanud enam
levima, mis põhjustab keskmise eluea lühene-
mist. Nendest toon välja endokriinhaigused
(klassikaline näide on diabeet) ja teisest küljest
ka vaimse tervise hädade suurenemise, millele
on majanduskriis kindlasti oma templi lisanud,
kuigi meil ei ole viimaste aastate statistikat.
Ehk eluiga on pikenenud, samal ajal mitte nii
palju, kui oleks võinud. Kui me mõtleme hai-
guskoormusele, siis siiski 60% haiguskoormu-
sest Eestis langeb töötavale elanikkonnale.

Mida nendel aastatel tehti? Positiivsena
võib välja tuua rahvatervise programmide
uuendamise. Sel ajal loodi südamehaiguste
programm ning seda uuendati, vaadati üle HIV
ja aidi ennetamise strateegia (neid strateegiaid
on Eestis alates üle-eelmise kümnendi algusest
olnud mitu, 2006. aastal vaadati see strateegia
üle), tegeldi tuberkuloosiprogrammiga, aastal
2007 loodi vähistrateegia. Teisisõnu, rahvater-
vises, millest me täna räägime, oli palju aktiiv-
seid tegevusi ja see on tervitatav. Suur tänu
ka Riigikogule selle eest, et WHO tubaka tar-
bimise leviku vähendamise raamkonventsioon
on ratifitseeritud. Selles valdkonnas on ka pal-
ju edasi liigutud. Avalikes paikades suitsetami-
se keelul on kindlasti tugev ja positiivne mõju
rahvastiku tervisele. Eelnevalt on neid küll
mainitud, aga ka mina toon välja tervist eden-
davaid võrgustikke, mis on kohalikul tasandil
väga olulised. Neid on koolides, lasteaedades,
haiglates, üha enam ka kohalikes omavalitsus-
tes ja viimasel ajal töökohtadel. Ma arvan, et
see on väga oluline viis, kuidas jõuda iga päev
inimesteni, et nad oma tervist parandaksid.
Arstiabi kättesaadavust on parandatud, on püü-
tud intensiivselt arendada esmatasandi arstiabi.

Kui me räägime universaalsest ravikindlus-
tusest või universaalsest kattest, siis seda on
arutatud, ma arvan, juba päris mitu aastat, aga
otsused on natuke toppama jäänud. Kindlasti
oli toona oluline verstapost rahvastiku tervise
arengukava, mis seab sihi edasiseks: mida
peaks tegema, et aastal 2020 me elaksime 80
aastat ja püüaksime võimalikult tervena elada.

Majanduskriis ja Eesti tervisesüsteem. Mis
toona juhtus? Ühest küljest on väga tervitatav
tegutsemine alkoholivaldkonnas. Maksutõusu-
de tõttu (siin me näeme juba esimesi tulemusi)
on natukene vähenenud alkoholi tarbimine,
kuid samas on suur küsimus, kas see on jät-
kusuutlik vähenemine, sest paljudes riikides on
nähtud, et kui majandus hakkab kasvama, siis
millegi tõttu hakatakse ka alkoholi enam tar-
bima, kui eelnevad tegevused ei ole olnud pii-
savalt efektiivsed. Eesti omapära on Euroopa
Liidu struktuurifondide stiimulpakettide kasu-
tamine rahvatervise heaks, mis on kindlasti
positiivne samm. Paljudes teistes riikides ei
ole struktuurifondide raha kasutatud rahvater-
vise jaoks, peamiselt on seda kasutatud vaid
tervishoiu jaoks. See, et nii on suunatud sü-
damehaiguste ennetamise, terviseedendamise
töökohtadel enam vahendeid, on kindlasti
aidanud üle elada seda, et riigieelarvest on
eraldatud natuke vähem raha rahvatervise
programmidele. Aga väga oluline on märkida,
aastal 2012 seda raha enam ei ole. Tuleb aru-
tada, kuidas taastada rahvatervise programmi-
de rahastamine ja edasine funktsioneerimine.
Ennetus- ja arendusprogrammid on olnud
ravikindlustuse prioriteet, haigekassa on lisaks
esmatasandile prioriseerinud ka näiteks sõel-
uuringuid. Me näeme, et suremus rinna- ja
emakavähki on vähenenud. See vähenes aas-
tatel 2002–2008 ligi 17%, mis on väga hea tu-
lemus. Samal ajal on natukene vähem suuna-
tud tegevusi lastele. See vajaks kindlasti roh-
kem tähelepanu, et me näeksime ka tulevaste
põlvete tervise paranemist.

Milline on Eesti potentsiaal? Me võime
öelda, et eluiga võiks olla 78 ja 79 aasta vahel,
kui me tegutseksime võimalikult hästi ehk
võtaksime neid meetmeid, mis on tõenduspõ-
hised ning tõestatult efektiivsed rahvatervises
ja tervishoius. Näiteks, me suudaksime siis
kauem elada ja vähendada infarktist, insuldist,
maksatsirroosist, kõrgvererõhktõvest tekitatud
haiguskoormust, igauue vähenemise tõttu pi-

keneks eluiga pool aastat. Teisisõnu: see potentsiaal on suur. Positiivne uudis on, et me tegelikult teame, mida tuleks teha, küsimus on selles, kas meil on piisavalt jõudu, et seda ühiselt teha.

Tähelepanekuid tervisevaldkonna kohta. Esimene väga oluline tähelepanek on, et kui me vaatame riskitegureid (alkohol, tubakas ja narkootikumid) kokkuvõetult, siis on näha, et kogu maailmas moodustavad need haiguskoormusest ühe viiendiku, samamoodi Eestis. Me näeme, et noorte alkoholilembus on suurem, me näeme, et keskmiselt tarbivad mehed nüüd natukene vähem alkoholi, aga naised on alustanud intensiivsemat alkoholi tarbimist, mis tekitab küsimuse, kuhu me Eestis tegelikult edasi läheme. Täiskasvanute hulgas on tubaka tarbimine stabiliseerunud, aga suhteliselt kõrgel tasemel. Noorte, eriti tüdrukute hulgas on tubaka tarbimine suurenenud. Teisisõnu: jällegi on siin oluline mõju järgmisele põlvkonnale. Noorte ja täiskasvanute kasvaval ülekaalulisusel on selge seos tulevase haiguskoormusega, näiteks diabeedi esinemissagedusega. Poiste ja kuni 44-aastaste meeste hulgas kasvab ülekaalulisus kiiresti. See tuleneb üheülbalisest toiduvalikust, vedelatest kaloritest, millest on juba eelnevalt räägitud, aga ka üha suurenevatest toiduportsjonitest. Ehk nii toidul kui ka toitumisel on väga oluline roll selles, et meie rahvastiku tervis paraneks. Kalorite lihtsat kättesaadavust on välja toonud paljud rahvatervise spetsialistid. Füüsiline aktiivsus kipub vähenema. Kuigi me näeme tänavatel üha enam inimesi jooksmas, kepikõndi tegemas, suusatamas, lihtsalt liikumas, siis statistika näitab, et see harrastus ei ole veel jõudnud kõikidesse ühiskonnakihtidesse, nii nagu me seda soovisime. Krooniliste haiguste osatähtsus kasvab. Ma arvan, et siin tuleb uuesti vaadata riskitegureid, olgu selleks näiteks tubakas. Tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni uued kokkulepped, mis puudutavad eriti reklaami, võeti vastu eelmisel kuul ja ka Eesti ühines nendega. Ma loodan, et te arutate neid lähitulevikus ja samal ajal vaatate ka teiste riikide poole, kellel on huvitavaid kogemusi. Näiteks Austraalias liigutakse selle poole, et tubakapakenditel ei oleks üldse märgistust, et need oleksid valged ega mõjutaks inimeste ostueelistusi.

Mõned mõtted selle kohta, mida võiks teha rahvastiku tervise parandamiseks. Tuleb kujundada toetavat keskkonda, ma mõtlen selle all kergemat viisi, kuidas me saaksime sportida, näiteks pean silmas kergliiklusteede rajamist. Sihipäraselt tuleb tegelda välditava ebavõrdsuse vähendamisega tervises. Täna on räägitud tubakast kui ühest näitest, samuti ülekaalulisusest. Inglismaa kogemus aastatel 1997–2010 näitas, et nad suutsid riikliku poliitika abil paljusid asju muuta. Samal ajal kasutasid nad veidi valesid sisenemiskohti. Samuti ei teinud nad piisavalt palju, mis tähendab seda, et suitsetamises, dieedis, sportimisvõimalustes, aga ka perearsti kättesaadavuses on ebavõrdsus suurenenud. Teisisõnu on nad saavutanud positiivseid tulemusi, aga see on kindlasti valdkond, mis vajab enam tähelepanu. Arvestada tuleb teiste valdkondadega ja nagu eelnevalt on kõneldud, iga minister on terviseminister. Me räägime keskkonnast ja selle mõjust tervisele. Me räägime majandusest, ka töökeskkonnast, kus inimesed iga päev töötavad, millel on mõju tervisele. Üha enam räägitakse välisministritest ja nende mõjust tervisele. Tervis välispoliitikas on teema, mis seostub näiteks kaubanduskokkulepetega. Ehk igal valdkonnal on tervisele väga oluline mõju, mida me peame kaaluma. Riigil ja erasektoril tuleb hea tervise nimel koostööd teha. Näiteks toit ja toitumine on valdkond, kus me saame rääkida sellest, kui palju suhkruid on toidus, kui palju rasvu on toidus, mis kindlasti mõjutab meie tervist. Tuleb läheneda inimesekeskelt. Kogu tervisesüsteem peab koos töötama. Selle all ma mõtlen seda, et nii rahvatervis kui ka tervishoid (kuigi me tervishoiust räägime täna vähem) peaksid olema inimese poole suunatud ja toimima koos, mitte nii, et inimene peaks vaeva nägema, selleks et teada saada, kuidas osaleda sõeluuringul, kuidas saada abi perearstilt (olgu selleks kas ravim või raviviis), aga ka seda, kuidas saada nõustamist, kui me räägime alkoholivaldkonnast. Tuleb säilitada vaksineerituse kõrge tase ja ühtlane kaetus vaksineerimistega. See on hästi oluline valdkond. Me näeme tänavu lastehalvatuse levikut Kesk-Aasias, sest vaksineerimise tase ei ole seal olnud piisavalt kõrge ega efektiivne. Kui me vaatame Eestit, siis meile tundub, et kõik on korras, samal ajal me näeme teatud valdkondades vaksineerituse taseme langust. Me

näeme, et Eesti maakondade vahel on ligi 6% kõikumus vaksineerituse tasemes, mis tekitab tulevikus probleeme nakkushaigustega, kui me unustame selle klassikalise rahvatervise tõe. Tuleks kaaluda ravikindlustuskaitse laiendamist kogu elanikkonnale. See on teema, millest on palju räägitud ja ma arvan, et ka edaspidi tuleb rääkida, leida parim viis, kuidas seda teha. Tuleb taastada rahvatervise programmide rahastamine, mida sai ka eelnevalt mainitud, vaadata kogu tervisesüsteemi jätkusuutlikkust ja võtta vastutus tervise eest nii inimese, kogukonna kui ka riigi tasemel, st me töötaksime ühiselt.

Kui me vaatame, millest on rääkinud Maailma Terviseorganisatsioon, mida arutatakse Eestis, siis paar nädalat tagasi avaldati "Maailma tervisearuanne 2010" (ka minister osales arutelul). Siis räägiti sellest, kuidas jõuda nii rahvatervise- kui ka tervishoiuteenustega kõigini, ja kõige olulisemast küsimusest, mis sellega on seotud, ehk tervishoiu rahastamisest. Ka Eestis mõned kuud varem valminud aruanne annab vastuseid nendele küsimustele. Täna kuulamast!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma tänan! Teile on ka küsimusi. Maret Maripuu, palun!

Maret Maripuu

Aitäh! Austatud ettekandja! Kõigepealt suur tänu väga huvitava ettekande eest! Nagu te kõne lõpus välja tõite, on Eesti ja ka selle saali kõige keerulisem ülesanne, ma arvan, leida järgmistel aastatel kõige parem lahendus, kuidas jätkusuutlikult rahastada tervishoiusüsteeme. Kuna tervishoiusüsteemid ei ole tänase arutelu teema, siis selle valdkonna kohta ma ei küsi. Teise olulise punktina te rõhutasite rahvastiku terviseprogrammide rahastamise taastamist. Samas on teada, et tervisevaldkonnas on ressursid alati piiratud ja me peame tegema valikuid. Milliseid programme teie eksperdina soovitate enam rahastada? Millised on need terviseprogrammid, mille suurema rahastamise puhul me võiksime saada kõige suurema kasu tervise jaoks?

Jarno Habicht

Aitäh küsimuse eest! See on peaaegu miljoni dollari küsimus. Ma pakun, et kõige

olulisem esimene samm on kindlasti südame- ja veresoonehaiguste vähendamine. Just seetõttu, et see võimaldab ennetada haigestumust ja enneaegset suremust just tööelise elanikkonna hulgas ning panustada ka tervesse vananemisse. See on üks valdkond, kus Euroopa Liidu struktuurifondi raha on mõneks aastaks nihutatud, kuni aastateni 2011–2012, ja see tuleks kindlasti taastada. Teisest küljest ma arvan, et me ei tohi unustada nakkushaigusi. Me nägime HIV-sse nakatumise trendi langust ning teame, et tuberkuloosijuhud on Eestis vähenemas, aga need on valdkonnad, millega Eesti paistab silma kogu Euroopas, olles HIV levikult pärast Portugali teisel kohal Euroopa Liidu riikidest ja tuberkuloosivaldkonnas 18 maailma riigi hulgas, kus enim levib multi-resistantne tuberkuloos. Need on valdkonnad, kust me ei saa raha ära võtta, küll aga on HIV ja tuberkuloos kaks valdkonda, kus Eestis on olemas väga kõrgetasemeline ekspertiis. Seal ei ole vaja summasid oluliselt suurendada, vaid küsimus on selles, kuidas me raha kasutame. Muidugi tuleb HIV-sse nakatunud inimestele tagada antiretroviiruse ravi, et taastada nende töövõime ja tagada nende hakkamasamine igapäevaelus.

Aseesimees Jüri Ratas

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Suur tänu! Täna väga huvitava ettekande eest! Kas te oskate seletada, millest tuleneb järgmine vastuolu? Sotsiaalministeeriumi slaidil suitsetamise kohta oli näha drastilist langust, võrreldes aastatega 2004–2008, aga Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel on suitsetamise seis ainult stabiliseerunud ja noorte hulgas on nende andmetel suitsetamine isegi kasvamas.

Jarno Habicht

Aitäh! Me vaatame samu andmeid. Küsimus on selles, kuidas me neid vaatame. Need andmed, mille kohta ma ütlesin, et suitsetamine on stabiliseerunud keskmisel tasemel, on keskmised andmed. Eelkõneleja näitas seda, et suitsetamine on vähenenud kõrgema haridusega inimeste hulgas, mis tähendab, et need inimesed on saanud selle kohta informatsiooni ja nad on teinud tervist soosivaid valikuid. Kui

me räägime madalama haridustasemega inimestest, siis kas nende keskkond ei ole selline, et nad saaksid teha tervist soosivaid otsuseid, või nad ei ole selle kohta informatsiooni saanud. Teisisõnu: me näeme, et ühiskonnas on grupe, kelle hulgas suitsetamine ei vähene või lausa suureneb (näiteks noorte tüdrukute hulgas suitsetamine sageneb), ja me näeme grupe, kus suitsetamist on vähem, mis kindlasti mõjutab nende tervist. Ehk küsimuseks saabki see, et kui me jõuame infoga inimesteni, siis milline on see keskkond, kus nad saavad otsuseid teha. Suitsetamise valdkonnas ma toon välja veel ühe olulise teema, mis on arutelul kogu Euroopas. Selleks on passiivne suitsetamine ehk, teisisõnu, see, kuidas me suudame vältida, et meie lapsed ja lapselapsed ei oleks mõjutatud passiivsest tubaka tarbimisest, mis teinekord on tervisele veelgi ohtlikum kui suitsetamine ise.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Suur tänu! Austatud ettekandja! Kõigepealt tänan väga sisuka ettekande eest! Ma küsin teilt, kui suure ohuna teie näete praegu seda, et tervishoiuteenus ja arstiabi pole meil kõigile võrdselt kättesaadavad, kuna omaosalus on vägagi suur. Me teame, et rahvatervishoiu rahastamisel on tehtud suuri kärpeid, kohati on rahastamine langenud 2005. aasta tasemele, mille tõi välja ka Tartu Ülikooli professor Raul Kiivet. Milline on teie seisukoht?

Jarno Habicht

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et see on kindlasti tuleviku küsimus, kas me tahame saavutada Eestis ühist ravikindlustuse ja teenuste katet eri inimestele. Tavaliselt me tahame seda luua tervishoius ja tervisesüsteemis, et tagada inimestele ühesugused võimalused. Mis puudutab seda, kas keegi otsustab arstiabi tarbida ja kunas ta otsustab tarbida, siis me ei näe mitte kunagi olukorda, kus kõik tarbiks arstiabi ühtemoodi. See ei olegi see, mida me tahame saavutada. Oluline on see, et inimestel oleks selleks võimalus. Kindlasti on küsimus, kas ravikindlustus peaks olema kõigil ja millised teenused on kättesaadavad kõigile, nii esmatasandi arstiabi, haiglaravi kui ka rahva-

tervise teenuste puhul. Ma toon rahvatervise teenuste puhul näiteks ravikindlustuse mõju sõeluuringute kättesaadavusele. Me peame vaatama, millised need otsused on. Kui me vaatame ajaloos tagasi, siis 1990. aastate teisel poolel muudeti kiirabi universaalselt kättesaadavaks kõigile, enne oli see seotud ravikindlustusega. Kui me vaatame rahvatervist, siis, jah, rahvatervise programmide eelarve on vähenenud. See on väga üllatav. WHO-s me oleme eri riike analüüsinud. Seda vähendamist on olnud paljudes riikides ja Eesti hakkas vähendamise poolest silma. Samal ajal, vaadates täpsemalt ja vaadates otsust kasutada struktuurifondide raha rahvatervist soodustavate tegevuste jaoks, siis see on, ma arvan, väga julge, sest paljud riigid on sellest loobunud. Kuid see on taganud selle, et on säilinud teatud teenused, just südamehaiguste valdkonnas ja tervist edendavate töökohtade puhul. Samal ajal me näeme valdkondi, nagu HIV ja aids ning tuberkuloos, kus on natuke tagasi tõmmatud, eriti seoses toetustega, mis puudutavad kolmandat sektorit, koolitusi, struktuurset arengut. Ma arvan, et kui arutatakse järgmiste aastate eelarvet, mitte järgmise, vaid ülejäärmise ja üleülejäärmise aasta eelarvet, siis see, kuidas taastada rahvatervise rahastamine niimoodi, et oleks võimalik rahvastiku tervist parandada, on kindlasti teema, mida tasuks vaadata. Aga viimastel aastatel on tehtud ka palju struktuurset reforme, mis on rahvatervise efektiivsust suurendanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma tänan kõigepealt suurepärase ettekande eest! Minu küsimus puudutab alkoholipoliitikat. Teie ettekandest tuli välja, et on oht, et alkoholi tarvitamine hakkab inimeste jõukuse kasvule pöördumisel taas kasvama. Millised võiksid olla esmased konkreetsed meetmed, mida praeguses olukorras Eestis peaks selle jaoks võtma, et see trend oleks jätkusuutlikult langev?

Jarno Habicht

Aitäh! See on ka üks väga hea küsimus. Kindlasti on teadlasi, kes on seda ühes või

teises suunas modelleerinud. Ma arvan, et üks olulisemaid tegureid alkoholivaldkonnas, mida me teame teiste riikide kogemustest, on see, kui kättesaadav see on hinna poolest. Teisisõnu: kui inimeste sissetulekud ja ostuvõime suurenevad, siis kas nad suudavad osta enam alkoholi sellesama raha eest, mis neil on? Rahaline kättesaadavus on valdkond, kus tuleks vaadata, milliseid otsuseid inimesed hakkavad tegema. Siin on küsimus maksupoliitikas ja selles, kuidas alkoholi maksustatakse. Teine pool on füüsiline kättesaadavus. Ma arvan, et Eesti seisab ristteel, kummas suunas ja kuidas minna, kas vaadata enam Põhjamaade poole või vaadata natuke lõuna poole, ning siin tuleb natuke balansseerida. Kindlasti on Eesti jaoks positiivne globaalne areng ja Euroopa areng, sest nii Euroopas kui ka mujal maailmas hakatakse välja arendama alkoholipoliitikat, mis peaks andma meile väga tugeva tõenduspõhise aluse, millised on need meetmed, mis töötavad, kuidas need töötavad ning kuidas me suudaksime jõuda eriti noorteni, et nad ei alustaks tarbimist või ei tarbiks liialt. Kindlasti on see üks valdkond, millele me peaksime enam tähelepanu pöörama.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud ettekandja! Eluea pikene- mist mõjutavad tõepoolest kõige enam õnne- tussurmade vältimine ühelt poolt ja tervise- näitajate parandamine teiselt poolt. Kui alko- hoolitootjad kaudselt tekitavad riigile kahju ca kaks miljardit krooni, siis paraku me teame, et Eestis upub inimesi, väga robustselt väljendu- des, umbes ühe miljardi krooni eest aastas. Samas saame tuua summa, kui palju riik pa- nustab uppumissurmade vältimisse. Seda on 3,6 miljonit krooni aastas. See raha on mõel- dud koolis ujumisõppe toetamiseks ja paremal juhul eraldatakse pisut ka teavitustegevuse jaoks Päästeametile. Mida te arvate, kui neid eelarvelisi numbreid pisut suurendada, siis milline võiks olla mõju selle kahju vähenda- misele või vältimisele? Kas seda on hinnatud ja kuidas seda peaks hindama?

Jarno Habicht

Ma ei ole teadlik, et seda oleks Eestis hin- natud, aga ma tean, et vigastuste valdkonnas on väga selge ja hea tõenduspõhisus. Mõni nädal tagasi sai arutatud Eesti ekspertidega, millised on tõenduspõhised meetmed, kuidas me saaksime vähendada vigastustest ja õnne- tustest tulenevat haiguskoormust, olgu kõne all uppumised, liiklusõnnetused või enesetapud. Tegelikult me teame, mida tuleks igas vald- konnas teha. Kui palju see igas riigis maksma läheb, see tuleb välja arvutada. Ma arvan, et oluline koht, kus kogu seda teemat arutada, on rahvastiku tervise arengukava. Rahvastiku ter- vise arengukava aspektist on positiivne see, et see peaks looma sidemed teiste sektoritega. Teisisõnu: selleks et me näeksime vähem up- pumisi ja vigastustest tekkivat haiguskoor- must, saavad rohkem ära teha teised sektorid. Siin on oluline see, kui turvalised on järved ja jõed, kus inimesed ujumas käivad, kui hästi on lapsed ja ka täiskasvanud ujuma õpetatud või kui hästi nad oskavad teisi päästa, kui tähele- panelikud me oleme teiste suhtes. Näiteks kui rannas läheb naabrilaps ujuma, siis kas me üldse pöörame sellele tähelepanu ja vaatame, milline on olukord. Seal on palju-palju tege- vusi. Ka meie oma tähelepanelikkus on oluline selleks, et uppumisest tulenevaid surmasid oleks natuke vähem. Aga konkreetset arvu ma ei oska öelda, sest minu teada ei ole seda Eestis välja arvutatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Jarno Habicht! Ma tänan teid ette- kande eest, samuti vastuste eest! Rohkem kü- simusi ei ole. Nüüd oleme jõudnud läbirääki- miste vooru. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Ma soovin tänada eelne- vaid ettekandjaid väga heade ettekannete eest. Kui mõelda Maailma Terviseorganisatsiooni sõnumile, et iga inimene peab võtma vastutuse oma tervise eest, siis kahtlemata on arutluse koht seegi, mida me inimestena ja Riigikogu liikmetena teha saame. Kas iga istung peaks algama Erki Noole juhitud virgutusvõimlemi- sega? Suitsuruumi ümberkolimine oli kindlasti hea algatus. Ei tea, kas kohvikus peab ikka

napsu müüma, äkki saaks ilma sellela hakka-

ma.
Tulles globaalsete teemade juurest lokaalsete juurde, tutvustan teile vaid mõnda kohta Isamaa ja Res Publica Liidu rahvatervise programmist. Nagu sotsiaalminister juba kinnitas, on paljud ära tehtud, kuid loomulikult on väga palju veel teha. Rõhutan kolme teemat: liikumine, alkohol ja lapsed.

Liikumise kohta rõhutab Isamaa ja Res Publica Liit, et regionaalministri juba algatatud programmide raames on ehitatud rohkem spordibaase ja loodud rohkem sportimisvõimalusi üle Eesti, kuid sellest peaks järgmisteks aastateks siiski saama eraldi programm. Seni tehtust on jäänud väheseks, regionaalarengu raha võiks märksa enam suunata just nimelt sportimisvõimaluste parandamiseks ja spordibaaside väljaehitamiseks. Lisaks soovime näha, et planeerimispoliitikas pöörataks tähelepanu liikumis- ja sportimisvõimalustele. Meil pööratakse planeeringutes eraldi tähelepanu turvalisusele, kuid me ei pööra peaaegu kunagi tähelepanu liikumis- ja sportimisvõimaluste loomisele. Siin on meil hea eeskuju võtta Soomest, kes sellist võimalust kasutab ja see praktika on osutunud positiivseks. Toetame ka noorte trenniraha või huvitegevusraha. Küsimuse all on olnud arengud teistes riikides. Isamaa ja Res Publica Liit on arutanud näiteks selle üle, kas mitte kaaluda kehalise kasvatus tunni viimist igasse koolipäeva nagu Suurbritannias või kas kaaluda nagu meie sõsarakond Soomes, Kookoomus, et äkki peaks selles ühesainsas aines, kus kodutöid ei anta, kodutööd sisse viima. (Kas teile meenub, mis aine see on? Õige! Kehaline kasvatus.) Lisaks soodustab liikumist kindlasti eelkõneleja rõhutatud riigi ja erasektori koostöö. Teisisõnu, me toetame ettevõtete maksusoodustusi töötajate tervise arendamiseks ja hoidmiseks.

Teiseks soovin rääkida alkoholipoliitikast. Ka siin on päris palju häid algatusi juba töös ja loodame, et vähemalt osa neist osutub kestlikuks. Ent teha on veel terve hulk asju. Me toetame tervikliku alkoholipoliitika vastuvõtmist Eestis ja ka alkoholireklaami olulist piiramist. Näiteks pühapäeval, 5. detsembril oli vahetult pärast lastesaadet ETV ekraanil Saku õlle reklaam. Selgituseks ütlen, et see reklaam oli enne suusavõistluse ülekande algust. Alkoholireklaami puhul tuleks tähelepanu pööra-

ta ka sellele, et lisaks ajalistele piirangutele (meie arvates võiks kuni kella 22-ni olla alkoholireklaam keelatud) võiks olla keelatud välireklaam. Alkoholireklaamis tuleb pöörata tähelepanu sellele, et tegemist ei oleks imagoreklaamiga, et me ei pakuks noortele inimestele või ka täiskasvanutele alkoholi kui osa ...

Ma palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaega.

Liisa-Ly Pakosta

... normaalsest sotsiaalsest suhtlemisest, eneseteostusest ja vaba aja veetmisest. Eeskuju võiks võtta Prantsusmaalt, kus on väga täpselt reguleeritud, mida alkoholireklaam võib üldse kajastada. Loomulikult tuleb toetada ja rakendada antireklaami. Samuti soovime keelata avalikud alkoholidegusteerimised, boonuskampaaniad ja tarbimismängud. Lisaks tuleks tõsta aktsiisi, eriti noori silmas pidades, sellistel lahjematel, värvilisematel alkoholsetel jookidel nagu alkopopid, kangestatud õlled, kangestatud veinid jms.

Kolmas teema on lapsed. Eelkõnelejad mainisid ühiskonna muret selle pärast, et lapsed liiguvad vähem, aga tarvitavad sagedamini nii tubakat kui ka alkoholi. Tõepoolest, koolidirektorid räägivad, et kui vaid mõni aasta tagasi tuli neil öö otsa mobiiltelefoni juures üleval olla gümnaasiumi lõpupeo õöl, siis nüüd tuleb seda teha juba ka põhikooli lõpupeo õöl, et abi organiseerida või kiirabile abi anda, kui mingi õnnetus on juhtunud. Neid õnnetusi juhtub. Me toetame, et rahvatervise programmide seas taastataks lastele mõeldud programmide rahastamine järgmistel aastatel esimeses järjekorras. Me väärtustame ka tervislikku koolitoitu, selle valmistamist kohapeal, ning oleme vastu sellele, et koolitoitu valmistataks tsentraalselt ja toit veetaks laiali. Me ei toeta arsti ametikohtade kärpimist erivajadustega laste koolidest. Eraldi rõhutame veel seda, et midagi tuleb ette võtta sellega, et praegu läheb osa lapsi sünnitusmaja ja kooli vahepeal siiski meditsiinisisüsteemi valvsa pilgu alt kaduma. Miks nad kaduma lähevad? Kuidas selle probleemiga täpsemalt edasi minna, seda tuleks eraldi uurida. Kõik eelkõnelejad on vähem või rohkem rõhutanud noorte puhul ka kodu ja kooli osatähtsust. Positiivsena saab veel kord esile

tuua uued õppekavad, kus terviseküsimumustele tähelepanu pööratakse. Mitte ainult iga minister ei pea olema terviseminister, vaid ka iga õpetaja peab olema terviseõpetaja. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna teid! Ma palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Maret Merisaare! Kaheksa minutit.

Maret Merisaar

Lugupeetud kuulajad! Eelkõnelejad on juba esitanud andmeid eestlaste eluea ja tervena elatud aastate arvu kohta ning on võrrelnud neid Euroopa Liidu vanade liikmesriikide vastavate näitajatega.

29. oktoobril osalesin ma koos sotsiaalkomisjoni nõunikuga Brüsselis pensionipoliitika rohelise raamatu arutelul, kus ligi 300 huvi-gruppide esindajat avaldasid oma arvamust ka töögrupis "Tervislik ning aktiivne vananemine". Seal selgus, et kui delegaadid uutest liikmesriikidest rõhutasid tervishoiupoliitika ning tervena elatud aastate arvu suurendamise meetmete liiga vähest käsitlemist tolles üle-euroopalises poliitikadokumendis, siis paljud vanade liikmesriikide esindajad ei saanud sellisest lähenemisest üldse aru. Debatil käigus teadvustati, et erineva ajaloolise taustaga inimestel on vanemas eas keskmised tervisenäitajad vägagi erinevad. Vanades liikmesriikides on meetmed rahva omavastutuse suurendamiseks oma tervise eest hoolitsemisel ning kahjulikest harjumustest hoidumisel juba ammu välja mõeldud ja ellu rakendatud. Näitena toon siin terviselepingud perearstiga, mille puhul patsient loobub vabatahtlikult mõnest arsti väljatoodud kahjulikust harjumusest või hakkab pidama dieeti või tegelema mingi spordialaga, saades sel juhul soodustusi ravimite ja raviteenuste ostmisel. Samuti on mujal riikides olemas vabastused erisoodustuskasust juhul, kui tööandja teeb kulutusi oma töötajate tervise heaks, näiteks tasub spordiringides või harrastavil käimise eest. Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungitel, kus on käsitletud rahvastiku tervise arengukava ning selle tegevuskava, on aga väljendatud seisukohta, et Eestis lasub kogu vastutus ainult riigi õlul, kodanikku on väga keeruline oma tervise hoidmise vastu huvi tundma panna. Pensionipoliitika rohelise

raamatu foorumi osalistele kõlas üllatusena, et omavastutus Eesti mõistes tähendab vaid rahalist panust ravimite väljaostmisel, mis meie väikeses riigis on suurim ehk 45%. Heaolu-riikide pensionäride organisatsioonide eakad eeskõnelejad olid vägagi vitaalsed ning pidasid aktiivse vanaduspõlve all pigem silmas Lääne-Euroopas seni levinud varajasele pensionile mineku skeemile järgnevat aktiivselt veedetud vanaduspühkust, mida nüüd on hakanud varjutama oht, et kehtestatakse ühtne kõrgem pensionile mineku iga. Euroopa rohelistel on senioride võrgustik ja nende ettepanekul on üle-euroopalise rohelise erakonna kevadisel suurgogul Budapestis üks diskussiooniplokk pühendatudki sellele, et Lääne-Euroopa ehk uute liikmesriikide delegaadid jagavad Ida-Euroopa ehk vanade liikmesriikide delegaatidele kogemusi, kuidas suurendada tervena elatud eluaastate arvu.

Rahvatervise edendamisele aitaks samuti kaasa edasiste sammude astumine alkoholi- ja tubakatoodete reklaami piiramisel. Sel teemal on siin saalis juba nii palju sõna võetud, et raske on midagi uut lisada. Mainin ainult seda, et praegu kehtestab FDA ka Ameerika Ühendriikides uusi nõudeid tubakatoodete pakenditele, mis peaksid tarbijaid hoiatama ja neid sellest kahjulikust harjumusest võõrutama.

Järgmisena käsitlen töökeskkonna tervishoidu, mis muu hulgas oli samuti pensionipoliitika rohelise raamatu arutelul üks populaarsemaid sõnavõtuteemasid, sealhulgas nn vanade liikmesriikide esindajate poolt. Meenutan teile, et sel sügisel käis Euroopa sotsiaalhartas sekretariaadi kõrgetasemeline delegatsioon külas Riigikogu sotsiaalkomisjonis ja külalistele sai lubatud, et Eesti rohelised hakkavad silma peal hoidma harta 3. artikli lõplikul ratifitseerimisel. See käsitleb töötajate õigust tervisele elukeskkonnale ning töötervishoiuteemaliste profülaktika- ja nõustamisteenuste tagamist. Kuigi ministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja avaldas kohtumisel kahtlust, kas selliste töötervishoiuteenuste rahastamiseks jätkub vahendeid, rõhutasid Euroopa sotsiaalhartas eksperdid mäletatavasti, et nõustamiskeskusi saab luua ka paljude ettevõtete ühiste keskustena. Harta 3. artikli viimane säte tuleks lähiajal ratifitseerida, sest praeguseks peaksid olema kõrvaldatud kõik tõkked,

et tagada töötervishoiuteemalised profülaktika- ja nõustamisteenused ka meie riigis.

Eelviimasena juhin tähelepanu valdkondlike poliitikate koostoimele. Meie kliimas on üks levinumaid terviserikkeid seotud hingamisteede haigustega, mis omakorda on seotud nõukogude ajal ehitatud elamufondi ja ühiskondlike hoonete ebapiisava soojustamise ning halva mikrokliimaga. Power House Europe'i andmetel saab iga euroga, mis investeeritakse hoonete energiatõhususse, kokku hoida 42 euro senti tervishoiule tehtavaid kulutusi. Siit võib järeldada, et näiteks 86 miljoni Eesti krooni investeerimisega energiaagentuuri projektidesse peaks saama kokku hoida ca 22 miljonit krooni Sotsiaalministeeriumi eelarvest, mida saaks kasutada kas või selleks, et panna puuviljad uuesti kutsekoolide lõunamenüüsse.

Viimasena veel mõned rahvatervishoidu puudutavad teesid roheliste valimisplatvormist. Me soovime näiteks tervishoiu kvaliteedi üle valvava sõltumatu institutsiooni loomist ja patsiendi kahjukindlustuse sisseviimist. Me räägime ka terviselepingutest, mille mõte on see, et patsient kavakindlalt tegutseb kokkulepitud sihtide saavutamise nimel, olgu eesmärgiks madalam vererõhk, kaalu alandamine, haiguse üle parema kontrolli saavutamine või üldiselt tervise tugevdamine. Soodustuste puhul on meile kõige tähtsam nende eesmärk, see, et need toetaksid täiendavalt tervislikke valikuid. Mis see soodustus konkreetset on, oleneb võimalustest, pakutud headest ideedest ja konkreetse patsiendi vajadustest. Need võivad olla näiteks hambaravihüvitised, täiendavad ravimihüvitised, soodsamad kindlustustingimused (näiteks tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse puhul, kui see ükskord ometi teoks saab), tasuta vaksineerimised või füsioteraapia, soodne või tasuta ujula kasutamise võimalus, soodustused ühissõidukite perioodipiletite, spordikaupade ostmisel või soodustused spordiklubis jne. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu teile! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esinaja Maret Maripuu! Kaheksa minutit.

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Head inimesed, kes te kõik oma tervist kalliks peate! Eesti rahva tervise arengust rääkides on põhjust rõõmustamiseks, sest viimase 15 aastaga me oleme rahvana saanud juurde kaheksa ja pool aastat täiendavat eluiga. Kõlab hästi, kas pole, kuigi tegemist on statistilise keskmisega. Alates 1994. aastast on Eesti inimeste eluiga kasvanud 66,5 aastast koguni 75 eluaastani. Eesti inimeste eluea kasvutempo on olnud kiirem kui kõige edukamateski Lääne-Euroopa riikides. Kuid vaatamata sellele, et meie eluea kasvutempo on hüppeliselt kiirenenud, elame keskmisest Euroopa inimesest ikkagi veel viis aastat vähem. Sealjuures ei jää me maha ainult rikastest lääneeurooplastest, vaid ka võrdluses Ida-Euroopa riikidega oleme viimaste seas. Viis aastat varem suremisest on veelgi hullem see, et vaid 70% oma lühikesest elust õnnestub meil elada tervena. Tervise poolest edukamates riikides on inimesed kõbusad lausa 85% elust ehk umbkaudu 70 aastat.

Mis siis ikkagi on meie tervisega lahti? Tüüpiliselt pööratakse tervisest rääkides silmad arstiabi poole, kuid analüüs näitab, et arstiabi puudulikkus ei ole meie mahajäämuse tegelik põhjus. Arstiabi on arenenud kiiremini kui muud tervist mõjutavad faktorid. Kristina Köhler on oma sellel kevadel Tartu Ülikooli tervishoiu instituudis kaitstud magistritöös tõestanud, et Eestis on välditav suremus rohkem vähenenud nende haiguste puhul, mida saab ravida, ning vähem nende puhul, mida õige eluviisi ja käitumisega ennetada saaks. Seega, Eesti arstid on teinud igati head tööd ning me peame ise pilgu peeglist pöörama.

Eelmise aasta andmetel elasid Eesti naised tervena keskmiselt 59 aastat, mehed vaid 54,8 aastat. Sealjuures oli meeste oodatav eluiga 69,8 ja naiste oodatav eluiga 80,1 eluaastat. Lahtiseletatuna tähendab see meestele viimast 15 aastat haigena ja naistele viimast 21 aastat haigena. Viimased kümme aastat tuleb naistel lisaks paraku ka üksi veeta, sest mehed on selleks ajaks manalasse varisenud.

Vaadeldagem kõigepealt, mida seni on tehtud ja mis sellest on muutunud. Värske Eesti tervisesüsteemi hindamisraporti kohaselt pikenes eestlaste eluiga aastatel 2000–2008 kõige enam selle tõttu, et me oleme suutnud vähendada südame-veresoonkonna haigustesse ja

vigastustesse suremist. Nende kahe dramaatilise surmateguri üle parema kontrolli saavutamiseks oleme meie rahvale üle kahe aasta täiendavat eluiga võitnud. Inimesed, riik ja tervishoiusüsteem on selleks üheskoos pingutusi teinud. Mul on kaasvastutajana hea meel meile kõigile kinnitada, et meie kurss on õige ja meie rahva jaoks tervistav. Heade näidetena võib tuua Maanteeameti järjepideva teavitustöö seoses turvavöö kinnitamisega või Päästeameti suitsuandurikampaania – selle kõige hind, ütleksin, lausa auhind, on olnud päästetud inimesed. Südamesurmade ennetamisel on kindlasti olnud suur roll arstiabil, ent pikaajalised ja kavakindlalt esitatud üleskutsed vähendada suitsetamist ja alkoholi tarbimist ning suurendada füüsilist aktiivsust on samuti tasapisi vilja kandmas.

On selge, et eluea pikendamise peamine võti peitub meie eluviisis. Kui küsida, kelle käes see võti on, peame vaatama meeste otsa. Meeste ja naiste eluea vahe on Eestis üks maailma suurimaid. Vigastussuremuse poolest ületavad mehed naisi mitu korda. Näiteks alkoholimürgistusi esineb meestel üle nelja korra rohkem. Me räägime täies elujõus, sageli päris noortest meestest, kes jätavad elust lahkudes maha hiiglasliku augu tegemata tööde, elamata elu, üleskasvatamata laste ja abistamata naiste näol. Halb lugu on ka meeste südame tervisega. Meeste kehvel tervisel on kahtlemata palju põhjusi. Pingeline töö ja surve olla pere peamine toitja on kindlasti üks neist. Ent võimatu on panna silmi kinni asjaolu ees, et peaaegu kõik haigused ja seisundid, mis meeste varast suremust põhjustavad, on enam või vähem seotud alkoholi ületarbimisega. Pole üllatus, et 2009. aastal, mil vähenes alkoholi tarbimine, vähenes ka meeste ja naiste oodatava eluea vahe. Andrus Ansip ja Jürgen Ligi võivad suusatada, rulluisutada ja rattaga sõita, kuidas jaksavad, kuid Eesti keskmine eluiga ei pikene, kui suur osa Eesti rahvast jätkuvalt alkoholiga liialdab, suitsetab, ebatervislikult toitub ning gaasipedaali põhja vajutab.

Vaadates praegusest oodatavast elueast lähtuvat naiste kurba perspektiivi – kümme aastat üksindust eluloojangul, teen ettepaneku käivitada Eestis kogu ühiskonda kaasav üldine meeste tervise hoidmise programm kõikide emade, kaasade ja laste eestvedamisel. Sooline võrdõiguslikkus peaks lõpuks väljenduma ka

Eesti meeste võimaluses kauem ja tervemalt Eesti naiste kõrval elada, lastest ja lastelastest ning Eesti edust rõõmu tunda. Selleks soovin meile kõigile tarkust, taiplikkust ja tervist ning loomulikult ka üksteise hoidmist.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Jaak Aabi! Kaheksa minutit.

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid, keda küll kahjuks on saalis vähe! Alustada võiks sellest, et kui eelkõnelejad on rääkinud, et iga minister peaks olema terviseminister ja iga õpetaja terviseõpetuse õpetaja, siis mina kutsun teid üles, ka neid, keda saalis ei ole: iga Riigikogu liige võiks olla tervisepropagandist ning oma isikliku käitumisega ja ka oma õpetussõnadega seda kõigile Eesti inimestele edasi anda. Ma väga lootan selle peale!

Täna kõiki eelkõnelejaid sisukate ettekanete ja sisukate sõnavõtude eest! Siin on tõesti täna väga põhjalikult meie rahvatervise erinevaid nüansse ja kogu pilti analüüsitud. Ma peatun mõningatel, võib-olla nii minu kui ka Keskerakonna fraktsiooni ja Keskerakonna jaoks olulisematel punktidel ja tegevustel, millele me oleme tähelepanu pööranud ning millele me jätkuvalt kõigi tähelepanu üritame juhtida.

Kõigepealt, rahvastiku tervise arengukavast aastani 2020. Selle koostamine ei olnud kerge töö. Koostamine algas 2006. aastal, spetsialistid olid sellest väga pikalt ja kaua rääkinud. Rahvastiku kehv tervis, kehvad näitajad, mille poolest me Euroopas oleme olnud ning kahjuks siiani oleme viimaste hulgas, on tervishoiutöötajatele ja tervisespetsialistidele suurt muret tekitanud. Aastaid räägiti sellest, et me peaksime kokku panema suhteliselt konkreetse tegevuskava, mitte mingisuguse teoreetilise arengukava, vaid just tegevuskava, kus me näeksime ette selle, mida me peaksime ellu viima. Kindlasti peaks selle eestvedaja olema Sotsiaalministeerium, kuid kaasata tuleks ka kõik teised ministeeriumid, kodanikuühiskond, maavalitsused, omavalitsused. Sellepärast me 2006. aastal seda protsessi alustasime. Olin tol ajal sotsiaalminister. Pean siin tänusõnad ütleva abiminister Peeter Laasikule, kes seda

protsessi vedama hakkas, ja Sotsiaalministeeriumi spetsialistidele. Selle kava koostamisel on osalenud tuhandeid inimesi, võib öelda, et isegi kümneid tuhandeid. Ühtegi arengukava pole tehtud nii põhjalikult ega nii suure kaasamisega. Juba see protsess iseenesest ärgitas mõtlema. See ärgitas ka neid inimesi, kes elavad maal, kes elavad maakondades, mõtlema läbi oma tegevuse, mõtlema, mida saaks teha paremini kohalikus omavalitsuses, et need tegevused aitaksid inimestel teadvustada rahvatervise parandamise olulisust, igäühe tervise parandamise olulisust, ja seda, mida me kõik ise saame ära teha, et tervis oleks parem. Kindlasti tunnustan minister Maret Maripuud, kelle ajal see arengukava vastu võeti, ja minister Hanno Pevkurit, kes on neid tegevusi jätkanud. Küll tuleb öelda, et aastatel 2009 ja 2010 oli rahastamises siiski tagasilööök. Eks me peame siin ikka ja jälle endale otsa vaatama.

Mis on siis Eesti riigis prioriteet? On välja toodud need summad, mida me kaotame sellespärast, et meie rahvastiku tervis on nii halb. Kui palju me kaotame näiteks alkoholismi tõttu? Minister tõi välja, et kaudne kulu on kaks miljardit krooni aastas. Spetsialistid on isegi öelnud, et kui võtta arvesse haigusi, vigastusi, ka inimeste psüühilise seisundi muutusi, mida alkoholism põhjustab, siis me kaotame tegelikult ligi kümme miljardit krooni aastas. See on ka rahvusvahelise metoodika järgi arvestatud.

Järgmine teema, millest ma räägin, ongi alkoholism ja narkomaania. Alkoholiteema on siin palju arutusel olnud. Väga hea oli kuulda, et Isamaa ja Res Publica Liidu ning Reformierakonna esindajad oma sõnavõttudes sellele tähelepanu pöörasid. Kahju on sellest, et kui Keskerakonna fraktsioon on teinud konkreetseid ettepanekuid seadusmuudatusteks, siis neid arvestatud ei ole. Põhiline, mis mõjutab käitumist, eriti noorte käitumist alkoholi tarbimisel, on reklaam, just telereklaam. Oleme korduvalt teinud ettepaneku keelustada üleüldise televisioonis alkoholireklaam, nii nagu seda on tehtud tubakareklaamiga. On tõestatud, et selle keelustamise mõju on olnud väga positiivne. Need riigid, kes on alkoholireklaami televisioonis keelustanud (ja neid on), on kindlasti saanud seda uurida ja tulemused on positiivsed ehk alkoholi tarbimine on vähenenud. Teine näitaja on kindlasti hind. See, et aktsiisi

on viimastel aastatel tõstetud, on igal juhul toetav. Kuid toon ühe võrdluse. Kui nõukogude ajal (me räägime, et siis oli joomine nagu üleüldine) sai 120-rublase kuupalga eest osta keskeltläbi neljarublast viina 30 pudelit, siis praeguse keskmise palga eest saab 50-kroonist viina osta 240 pudelit. Pange need arvud kõrvuti. See on jube! Igal juhul peab alkoholi hind olema kõrge. Me teeme ka ettepaneku, et eriti peaks tõstma longerote ja siidrite hinda, sest neid nii seksikalt just televisioonis reklaamitakse, mis aga mõjutab noorte käitumist: noored siis ostavad neid ja harjutavad ennast alkoholiga. Väga paljud nendest võivad edaspidi seda tarbida üha enam. Sellest tulenevad jätkuvad tervisekahjustused ja nende inimeste tervis halveneb.

Nüüd räägin ühel teemal, millest siin põgusalt on juttu olnud ja mida ka roheliste esindaja mainis. See on see, et me ei tee isegi seda, mille peale ei ole vaja mitte sentigi kulutada. Ma pean silmas tööandjate kulutusi oma töötajate tervisele. Ma võtsin välja andmed 2008. aasta kohta. Tööandjad tegid töötajate tervise kontrollile kulutusi 0,3% kõigist erisoodustustest, maksutulu oli umbes 3 miljoni krooni. Miks me siis üldse paneme seda maksu alla? Tööandjad võiksid teha palju rohkem kulutusi, et töötajad saaksid kasutada spordibaase, nad võiksid teha kulutusi töötajate terviseauditi jaoks. Tööandjad on valmis seda tegema. Miks me siis trahvime neid maksuga?

Viimaseks ütlen, et see arutelu on küll ees, aga suureneb ebavõrdsus arstiabi kättesaadavuses. See on tõsine teema. Mina ei ütleks, et see ei mõjuta rahvastiku tervist. Tulevikus see kindlasti mõjutab, aga sellest räägime pikemalt juba jaanuaris. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaak Aab! Ma palun kõnepulti kolleeg Heljo Pikhofi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana! Kahaksa minutit.

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Tervis on otseselt seotud poliitikaga, poliitiliste valikutega. Heaolu nõuab igalt inimeselt, igalt riigilt suuri väljaminekuid. Kui tähtsaks me tervist hindame, nõnda palju me sellesse ka investeerime.

Eesti on laialt levinud vääruskumus, et tervishoiuteenustesse panustamine viib rahvastiku tervisenäitajad lennult heaoluriikide tasemele. Muidugi ei tohi tervishoiuteenuste tähtsust alahinnata, ometi ei ole pelgalt tervishoiuteenused, olgu need nii progressiivsed ja nii kättesaadavad kui tahes, veel imerohi, mis parandab rahvastiku tervist. Maailma teadusuuringud näitavad, et arstiabist sõltub ümmarguselt 10%, ülejäänud oleneb inimese ja ühiskonna suhtumisest, valikutest ja elustiilist. Teisisõnu: tervis on kultuuriomane kontseptsioon, see põhineb väärtushinnangutel ja oleneb suuresti kultuurikeskkonnast. On ühiskondi, kus haige olemise suhtutakse tõrjuvalt. Kui inimene jääb haigeks, on see justkui tema enda süü, tema enda vastutada. Selline arusaam on valdav ka Eestis.

Aga mõelgem, kas me saame rääkida rahvastiku tasandil korras tervisest, kui igal kolmandal täiskasvanul on probleeme kõrgeenenud vererõhuga, kui igal seitsmendal on veresuhkrunäitajad normist kõrgemad. Me kuulume oma tervisenäitajate poolest Euroopa Liidu liikmesriikide seas viimase viie hulka.

Majanduspoliitiline vaade rõhutab inimese vastutust oma tervise eest ning alahindab sotsiaalseid ja keskkondlikke mõjusid tervisele. Me ei taha aga tänini mõista, et rahvastiku tervise arengut mõjutab kogu sotsiaalne keskkond seda kujundava poliitikaga tükki. Seda avaramat arusaama võiks nimetada sotsiaalpoliitiliseks kontseptsiooniks.

Oleme takerdunud müütidesse. Neist levinuim on arvamus, et rahvastiku tervis paraneb iseenesest, kui majandus kosub, st kõigepealt teeme majanduse korda ja siis tegeleme nn sotsiaalse sfääriga. Teine müüt on see, et rahvastiku tervis on pelgalt tervishoiu valdkond. Kolmandaks, rahvastiku tervist saab mõjutada, kui teeme midagi inimese jaoks. Samas, midagi ära teha saab ainult koos inimesega. Neljandaks, üksikud haiguste ennetusele suunatud projektid ja tegevussuunad moodustavadki riikliku strateegia. Viieandaks, rahvastiku tervise olukorra pöörab paremusele peamiselt üksikisiku teadlikkus tervisekäitumisest. Tagatipuks on nn polkovniku lese suhtumine, et haiguste asjus on igauks asjatundja ning ka terviseedenduse alal võib töötada igauks, isegi ilma eelneva väljaõppeta.

Mida oleks vaja läbi mõtelda ja ümber korraldada? Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et meil on tarvis radikaalsemaid muutusi, sest senised kosmeetilised meetmed ei ole andnud soovitud tulemusi. Meie kui seadusandja ülesanne on aidata Eesti elukeskkond kujundada selliseks, et inimestel oleks lihtne iseennast ja ka teiste tervist hoida. Meie ülesanne on otsida seadustest üles need turvaaugud, mis on võimaldanud tekkida jock-sünderoomil ja mis lasuvad meil ennast petta. See piiraks ebaõiglust ja usaldamatust ühiskonnas, sest nendes riikides, kus on palju ebaõiglust ja usaldamatust, on ka rahvastiku tervisenäitajad kehvapoolsed.

Jah, me oleme teinud rahva kehalise aktiivsuse suurendamiseks palju: kergliiklusteed, ujulad, terviserajad ja -keskused ning mõndagi muud. Samas on tingimuste loomine takerdunud võimaluste taha. Ehk kui paljud neist, kellel pole niipaljukestki raha, et osta pisut tervislikumat toitu, saavad minna spordisaali või ujuma? Pole ju saladus, et näiteks Soomes ja teistes Põhja-Euroopa riikides on ujulapilet odavam kui Eestis.

Inimeste riskikäitumine on seoses masuga pisut vähenenud, kuid see ei ole veel mingi strateegiline võte alkoholi, tubaka ja narkootikumide tarvitamise vähendamiseks – juba seetõttu, et masu ei kesta igavesti. Ainus tõendus põhine abinõu on tervist hävitavate toodete kättesaadavuse kompleksne piiramine. Pean silmas nii müügi aja, toote hinna (see tähendab suunatud hinnapoliitikat) kui ka tarbijate vanuselisi piiranguid. Paljud riigid on aru saanud, et 18-aastasele koolilapsele ei tohiks viin ja suitsud olla iga kell ja igast toidupoesst kättesaadavad. Alkohol ja tubakatooteid tuleb igapäevasest tarbekaubandusest välja viia ning koondada need spetsiaalsetesse kauplustesse. See annab selge signaali, et need kaubad ei ole esmatähtsad. Need on tõhusad abinõud ja ennekõike saab neid ellu viia riik, kui selleks on poliitiline tahe. Kas meil on see olemas? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Heljo Pikhof! Ma palun kõnepulti kolleeg Mai Treiali! Kaheksa minutit.

Mai Treial

Proua juhataja! Head kolleegid! Ekspertide arvates sõltuvad inimeste tervisenäitajad olulisel määral suhtelisest ebavõrdsusest ühiskonnas ning riigi sotsiaal- ja majanduspoliitilistest valikutest. Eesti ühiskonna sisemine ebavõrdsus, olgu mõõdetuna tervisenäitajates või sotsiaal-majanduslikus staatuses, püsib endiselt ühe suurimana Euroopa Liidus. Nii ongi oluline edaspidi tõsta kaalule sotsiaalpoliitika prioriteetidid.

Eestis nagu kõikjal maailmas on viimastel aastatel inimeste eeldatav eluiga pikenenud, ent see on meil võrreldav vaid Euroopa Liidu vanemate liikmesriikide näitajatega 1970. aastatel. Kriitiline on olukord kas või pikaajalise töötuse ulatuse ja kestuse tõttu, sest töötus on seotud riskiga kaotada eluaastaid. Eesti riigil on aeg õppida rahvusvaheliste uuringute kogemustest. Ka Eesti inimarengu aruandes analüüsiti 2009. aastal töötuse kahjulikku mõju tervisele. Töötute, eriti pikaajaliste töötute probleemidesse peab suhtuma väga tõsiselt. Olgu mainitud, et üle 6%-l inimestest ei ole ravikindlustust. See tähendab, et neil ei ole võimalik saada täies ulatuses arstiabi ega ennetavat tervishoiuteenust.

Tervis on olulisemaid väärtusi, mille säilitamise nimel tasub ja tuleb vaeva näha meil kõigil, sest tervis on inimväärse elu üks eeldusi. Tervise hoidmisel saab kahtlemata kõige rohkem ära teha igaüks ise, kuid ka riigil on siin täita oluline roll. Rahvaliit peab mõistlikuks panna pearõhk haiguste ennetamisele ja varasele diagnoosimisele, mis omakorda eeldab juurdepääsu arstiabile ja muudele tervishoiuteenustele. Laiemas plaanis aitab see näiline lisakulutus tagada tervisliku vananemise ning mõjutab soodsalt ka majandustegevust. Tuleks võtta kasutusele põhjanaabrite kogemused. Sealsete keskuste eriarstid teevad perioodiliselt väljasõite kaugemal asuvatesse piirkondadesse eesmärgiga inimeste tervist kontrollida ning diagnoosida võimalikke haigusi varajases staadiumis.

Pahatihti alahindavad inimesed keskkonna mõju tervisele. Nad ei pööra tähelepanu tööttingimustele, sellele, millist õhku hingavad või mida söövad ja joovad. Eeskätt töökeskkonnast sõltub, kui kaua säilib inimese töövõime. Paraku näitab tegelikkus puudega inimeste ja töövõimetute inimeste arvu pidevat kasvu.

Töökohtadel tuleb rõhutada tervishoiu kontrolli olulisust, et selgitada nii töötajate tervist kui ka töökeskkonda kahjustada võivaid tegureid ning anda soovitusi töötajatele. Euroopa riikides on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemid toimunud tõhusalt juba aastakümneid. Eestis seda kahjuks rakendatud ei ole. Samas tuleb ettevõtjal, kes teeb kulutusi tervise säästmiseks, maksta ülikõrget erisoodustumaksu.

Teeb muret, et vägijooke hakatakse pruukima üha nooremalt. On justkui iseenesestmõistetav, et pidudel ja tähtpäevadel peetakse joomast olekut loomulikuks, piisab vaid kainest juhust, kes teised koju sõidutab. Nii näiteks hakatakse juba aegsasti enne jaani otsima "selget grupijuhti". Avalik arvamus peab alkoholi ja teiste meelemürkide tarvitamise suhtes olema sallimatu, sest eeskujuga on arvestatav. Eriti noortel on soov kõiges oma iidolit järgida. Siin on suur roll avalikkusel ja avalikul arvamusel. Joobes olek peaks olema häbiasi, mitte põhjus hooplemiseks. Kahtlemata on ühiskonna üldine hoiak, hukkamõistev suhtumine alkoholi tarvitamisse väärtus omaette. Tuleb kinnistada arusaama, et alkoholi püsitarvitamine ei kuulu normaalse elustiili juurde. Kui iidoliks seatakse nn peoloom, mitte niivõrd inimese teadmised ja oskused, kujunevad ka vastavad väärtushinnangud.

Alkoholivaldkonnas on riik olnud kehv peremees. Puudub terviklik ja järjekindel lahendus. Alkoholipoliitika peab toetama laiemat eesmärki, mis näeb ette vähendada ühiskonnas vaesust ja töötust, luua lastele ja noortele võimalusi tegelda huvialaga jne. Alkoholi kättesaadavust on vaja piirata, vähendades alkoholsete jookide müügikohtade arvu. Alkoholsetid jooke poleks vaja müüa ei bensiinijaamades ega toidupoodides. Muu hulgas on siin abi kaalutletud hinnapoliitikast.

Rahvatervis on ka arstiabist, selle kättesaadavusest. Nii tervishoiu kui ka sotsiaalkulutuste poolest on Eesti Euroopas viimaste seas. Tervishoiukulutuste osatähtsus Eesti sisetööstuse kogutoodangus on väike. Tervishoiukulutuste suur sõltuvus peamiselt sotsiaalmaksust on pärssinud tervishoiuteenuste kättesaadavust ja on toonud kaasa patsientide omaosaluse suurenemise ning kindlustuskaitse ebapiisavuse. Viimastel aastatel ongi vähenenud finantskaitse ja õiglus tervishoiu rahasta-

misel. Ülipikad ravijärjekorrad jätavad inimesed tihti kaitseta. Kindlustuskaitseta on ka akadeemilisel puhkusel olevad tudengid. Esmatasandi arstiabi, sealhulgas hambaravi, peaks aga olema kõigile kättesaadav. Rahvaliidu arvates peab tervishoiuteenuste kättesaadavus sõltuma vajadusest, mitte maksevõimest.

Mida siis teha? Tuleb täiustada kogu tervishoiusüsteemi, muuta hambaravi üheks esmatasandi tervishoiuteenuse liigiks, hoida üldarstiabi kättesaadavana kõigile inimestele. On vaja suurendada tervisesüsteemi riigieelarvelist rahaeraldust, viia seeläbi avaliku sektori tervishoiu rahastamine lähiaastatel Euroopa Liidu riikide keskmisele tasemele. Tuleb alandada ravimite ja hügieenitarvete käibemaksumäära, rakendada tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust ning vabastada tööandja tehtavad tervisekulutused erisoodustusmaksust.

Riigi ees seisavad olulised valikud, kuhu investeerida, kas tuua teatud osa ravikindlustuse kulutusi riigieelarvesse. Rahvaliit on seisukohal, et riigil on mõistlik investeerida kõigesse, mis suurendab inimese väärtust ja pikendab tema eluiga, sealhulgas on mõistlik investeerida tervisesse. Euroopa Liidu regioonide komitee hoiatas hiljuti, et Euroopa piirkondade rikkalikud kogemused tervishoiustrateegia arendamisel ja rakendamisel jäävad Euroopa Liidu tasemel kasutamata. Tahtmatus kaasata piirkondlikke omavalitsusi tulevikualgatuste väljaarendamisel täieõiguslike partneritena õõnestab Euroopa Komisjoni jõupingutusi tervishoiu ja raviteenuste kvaliteedi parandamiseks kogu Euroopas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Kutsun kõnepulti kolleeg Nikolai Põdramäe! Kaheksa minutit.

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Meid on saali jäänud nüüd seitse. Ma tänan ettekandjaid, sõnavõtjaid, arutelust osavõtjaid! Me arutame täna siin saalis olulise tähtsusega riikliku küsimust, aga riigikogulaste huvi asja vastu tundub olevat kasinavõitu: 101-st on siin saalis ainult (loen veel kord üle) seitse.

On hea, et viimastel aastatel on sündimus suurenenud. Meie imikute suremus on Soome ja Rootsiga samal tasemel, aga noorukite tervisenäitajad on Eestis oluliselt halvemad kui

Põhjamaades. Eluiga on pikenenud. Nagu me siin ka täna kuulsime, on need arvud, olenevalt sellest, kes neid ütleb, pisut erinevad, aga siiski ühes suurusjärgus. Minu andmetel on Eestis keskmine eluiga praegu 73,2 aastat, samal ajal on Euroopa Liidus keskmine eluiga 78 aastat. Eesti meeste keskmine eluiga on 68,6 aastat ja naiste keskmine eluiga on 80,1 aastat. Aga ikkagi elab näiteks Norra mees Eesti mehest kümme aastat kauem. Eesti naine elab keskmiselt 11 aastat kauem kui Eesti mees. Põhiharidusega mees sureb 13,5 aastat varem kui kõrgharidusega naine. Meeste tervena elatud eluiga on praegu 54,8 aastat ja naised elavad tervena 59 aastat.

Kõik need arvud on viimasel ajal paranenud, aga ikkagi jääme veel teistest Euroopa Liidu maadest kõvasti maha. Mis siis meid segab või takistab, jõudmaks kas või Euroopa Liidu keskmiste hulka? Meil on üle 100 000 töötut. Ega ometi ei arvata, et töötus mõjub tervisele kosutavalt? Töötud on pidevas stressis, nad ei saa täisväärtuslikku toitu, nende olmetingimused ja vaba aja veetmise võimalused on kindlasti halvemad kui nendel, kellel on töö. Ka on töötute jaoks suur probleem arstiabi kättesaadavus, näiteks hambaravi kättesaadavus, aga ka ravimite ostmine. Vaesus kurnab ja sööb närve ning ihu.

Meil on ligi 90 000 ravikindlustamata kaasmaalast, nemadki ei saa täies mahus arstiabi. Ravikindlustamata inimeste hulgas on tihti väga palju kehva tervisega inimesi. 2009. aasta andmetel oli meil 118 365 puudega inimest, s.o 8,8% eestimaalastest. Nemad on ju kõik terviseriketega. Töövõimetuspensionil on 76 661 inimest ehk 5,7% rahvastikust. Vanaduspensionil on 293 393 inimest ehk 22,2% elanikkonnast. Need on faktid. Nii sünges meie statistika ongi.

Pikad arstijärjekorrad jätavad kindlasti oma jälje rahvastiku tervisenäitajatele. Järjekord perearsti juurde on kohati kuni üks nädal, eriarsti juurde mitu kuud, mõnel erialal isegi aasta. Haiglaravijärjekord on üle aasta. Aga haigused ei oota, vaid muutuvad ootamisega tihti üha kurjemaks.

Hambaravihüvitis kaotati, aga hammastest algab seedetrakt ja hammaste tervisest oleneb paljuski kogu organismi tervislik seisund. Ravimid on kallid ja paljudel haigetel on raskusi nende väljaostmisega.

Meil on arste kõvasti vähemaks jäänud. Kui 2006. aastal oli registreeritud 5261 arsti, siis 2009. aastal töötas 4357 arsti. Arvan, et tegelikult on neid veelgi vähem, kuna paljud arstid töötavad osalise tööajaga ja osa mitmel kohal.

Kuidas oleks inimesel endal võimalik oma tervist hoida või parandada? Väga paljuski sõltub inimese tervis pärilikkusest, sellest, kui terved või haiged on tema vanemad. Kahjuks ei ole võimalik oma vanemaid valida. Küll aga on tulevase lapse vanematel võimalik väga palju ära teha, et sünniks normaalne, terve laps. Kahjuks leidub vastutustundetuid vanemaid, kes, ütleksin nii, lausa teadlikult toodavad praaki. Tulevased isad-emad, kes tarvivad ohtrasti alkoholi, suitsetavad või tarvivad narkootilisi aineid, seavad ohtu oma tulevase lapse tervise. Eriti peaks oma tervist hoidma rase naine, et mitte seada ohtu loote arengut. Lastehaiglates ja põetushaiglates on lapsi, kes on sündinud väga tõsiste terviseriketega. Osa neist sureb enne lasteaiast jõudmist, osa enne kooliiga ja osa varases koolieas.

Meditatsioon on võimas, aga kahjuks mitte kõikvõimas. Sügava vaimupuudega või raske kehalise defektiga sündinud lapsed ei ole koormaks mitte ainult oma vanematele ja lähedastele, vaid ka ühiskonnale. Väga paljud meedikud on kurtnud, et oli vale likvideerida Eestis hästi funktsioneerinud pediaatrie süsteem. Nõustun nendega. Pediaatria on teadus omaette ning lapsed kui meie kõige suurem varandus on väärtus, mis vajab erilist tähelepanu ja hoolt.

Tervis sõltub paljuski sellest, mida me sööme ja joome. Organism vajab mitmekesist toitu, toidulisandid ja vitamiinid on vajalikud vaid kurnatuse korral pärast raskeid haigusi ning ekstreemolukordades. Küllalt levinud arvamus, justkui oleks taimetoitus hästi tervislik, ei vasta tõele. Me vajame kindlasti ka liha. Olen poolnaljatades öelnud, et taimetoitus on eeletapp enne mullatoidule minekut ja seda tuleks võimalikult kaugel lükata.

Meie tervisele mõjub negatiivselt stress ja seda juba jätkub: stress on nii tööl, kodus kui ka puhkehetkel. Psüühilised haigused on tihedalt seotud stressiga. Stress mõjutab nii vaimu kui ka keha. Terves kehas terve vaim – nii öeldakse. Paljud inimesed otsivad abi alternatiivmeditsiinist, metameditsiinist, rahvame-

diitsiinist, kuna tavameditsiin ei ole suutnud neid aidata.

Kindlasti ei tule tervisele kasuks üle kaheksa tunni kestvad tööpäevad, kindlasti ei tule noorele inimesele ja tema tervisele kasuks öödiskod. Öö on siiski magamiseks ja väljapuhkamiseks, päev õppimiseks ja töötegemiseks. Millisest õppijast või töötajast saab juttu olla, kui inimene on vaid kaks või kolm tundi maganud!

Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul on rahvatervise paranemise saavutamiseks kõige tulemuslikum suunata tähelepanu ja tegevused rasedatele, imikutele ja noortele. Raseduse ajal ja imikueas mõjuvad tegurid mõjutavad oluliselt inimese hilisemat tervist. Ma nõustun sellega. WHO esindaja Jarno Habicht ütles, et Euroopa inimene võiks elada kümme aastat kauem kui praegu. See on täiesti võimalik. Pingutame siis kõik koos. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun kõnepulti kolleeg Toomas Trapido! Kaheksa minutit.

Toomas Trapido

Lugupeetud Riigikogu esimees! Tunnustus viimastele vapratele, kes on saali jäänud! Ka mina tahan oma mõtted siit puldist välja öelda. Minu arvates peab inimese, ühiskonna ja tervishoiusüsteemi üks põhieesmärk olema see, et saaks elada tervelt, kaua ja täisväärtuslikult. Sellest eesmärgist lähtuvalt peaksime kõik oma tegevused läbi mõtlema ja neid kavandama. Mul on väga hea meel, et on hakanud kõlama selline väljend nagu inimkeskne või, nagu Jarno Habicht ütles, inimesekeskne tervishoid. See ongi õige suund, mis natuke võib-olla vastandub süsteemikesksele tervishoiule. Süsteem peab olema olema, aga süsteemi eesmärk ei saa olla selle enda heaolu, vaid just nimelt see, et konkreetne inimene oleks terve või saaks terveks.

Aga kõigepealt tahan rääkida ühest minu arvates probleemsest valdkonnast ja siis ka mõnest võimalusest, mida me peaksime üha rohkem kasutama.

Minu hinnangul on praegu Eestis siiski probleem tervishoiusüsteemis esilekerkivate arusaamatuste ja konfliktide ennetamine ja lahendamine. Olen ise sellega kokku puutunud nii isiklike kogemuste baasil kui ka käies eri

inimesi, kellel on probleeme tekkinud, esindamas ja nende probleeme lahendamas. Võin öelda, et võrreldes näiteks Põhjamaadega, mille kogemusega ma ka olen pisut tutvunud, on Eesti süsteem lihtsalt, ma julgen nii öelda, abitu ja natukene kurb. Kuna Põhjamaades on eesmärk, et sügavaid konflikte üldse ei tekiks, siis pööratakse seal väga suurt tähelepanu just nimelt ennetusele, pööratakse tähelepanu probleemidele nende algaasis, sest konfliktid tekiavad valdavalt arusaamatusest. Selleks on olemas lepitajad, patsiendi tugiisikud, haiglates on selles valdkonnas olemas ombudsmani pädevus, näiteks Iirimaal, mis jääb küll Põhjamaadest natuke kaugemale, aga seda on ka Põhjamaades. Kasutatakse süsteemi, et tervishoiuasutused ise raporteerivad oma vigadest, mitte avalikult, vaid kinnises süsteemis. Eesmärk on vigu vältida ja konflikte ära hoida. Kui kohtusse jõutakse, siis on juba mõnes mõttes hilja, sest kohtupidamine on nagu sõda. Kohtus on kaks poolt, kes mõlemad tahavad võita ja kellest kumbki ei taha kaotada, aga ometi lõpuks keegi kaotab. Eestis vaheastmed sisuliselt puuduvad. Tagajärg ongi see, et väga paljud inimesed, kes on seotud tervishoiusüsteemis toimunud konflikti või arusaamatusega, ei saa kas üldse abi või kui nad on väga järjekindlad (see sündmus on neid väga puudutanud ja neil on ka võimalusi), siis nad lõpetavad kohtus. Tagajärg, ma julgen seda väita, ei ole meeldiv mitte kellelegi. Eestis on tervishoiuteenuste kvaliteedi ekspertkomisjon, aga see seda lepitusfunktsiooni selgelt ei täida.

Ma kutsun üles tekitama vaheastmeid patsiendi ja tervishoiutöötajate vaheliste arusaamatuste lahendamiseks, sest kogemus näitab, et seal, kus need astmed olemas on, lahendatakse hinnanguliselt 90% sellistest juhtumitest ära enne kohtusse jõudmist. Kindlasti on selle juurde vaja ka patsiendi kahjukindlustust. Kui on tehtud viga, siis korvab kindlustus kahju kiirelt ja mitte väga keerulise protseduuriga.

Veel mõned märksõnad. Kahjuks on aega väga vähe ja ma saan ainult märksõnana öelda, et suhteliselt vähe on Eestis räägitud sellisest teemast nagu väärikas suremine. Ometi on selles tundlikus faasis (kui nii võib väljendada) ehk elu lõpus ilmselt kõigile meeldiv, kui see protsess on väärikas, mida see Eestis tihtipeale kahjuks ei ole.

Lõpetuseks mõnest võimalusest ja vajadusest. Siin on mitu korda mainitud vaimset tervist ja üldise märksõnana stressi vähendamist. Tuleks tõsiselt tegelda sellega, et vähendada stressi ühiskonnas, igapäevastes elusituatsioonides. Hea võimalus on meil õppida seda siinsamas Riigikogus, aga üldse ametkondades ja igal pool. Miks me peame kogu aeg stressi all elama?

Veel tahan öelda seda, mis ka Jarno Habichti ettekandest läbi käis, et inimesed võtavad üha rohkem vastutust oma elu ja tervise eest. See on kasvav trend. See on, ma julgen öelda, pöördumatu trend. Tulgem inimestele omalt poolt või süsteemi poolt pisut vastu, võimaldades neil ka vastutada.

Mis puudutab näiteks taimetoitlust, siis arvan, et kui inimene täie vastutustundega (vastutades oma elu ja tervise, oma keha eest) soovib taimetoitu süüa, kas osaliselt või täielikult, siis las ta teeb seda! Nii et julgem inimestele vastutust anda. Niimoodi me jõuamegi tervesse ühiskonda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Trapido! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.03.

Istungi kestus 3 tundi ja 3 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 13. detsember 2010
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine rahvusvahelise hinnangu kohta Eesti kohalike omavalitsuste olukorrale (nr 526)
2. Arupärimine kohalike omavalitsuste dokumendihalduse tarkvara riigihangete kohta (nr 544)
3. Arupärimine maksumuutuste kohta maailmas (nr 527)
4. Arupärimine eurokalkulaatorite kohta (nr 538)
5. Arupärimine Maanteeameti tegevuse kohta eraparklate trahviteadete edastamisel (nr 529)
6. Arupärimine Kliima- ja Energiaagentuuri toimimise kohta (nr 530)
7. Arupärimine AS-i Eesti Energia poolt konkurentsireeglite rikkumise kohta (nr 531)
8. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku 11. töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna jäätmeseaduse, liiklusseaduse, meresõiduohutuse seaduse, raskeveokimaksu seaduse, riigilõivuseaduse ja teeseaduse muutmise seaduse eelnõu tulenevalt Maanteeameti ja tema kohalike asutuste ümberkorraldamisest. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatide nimel esitame arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Läänud nädalal tabas Eestit tõsine lumetorm. Tuhanded inimesed Harju- ja Virumaal jäid autodesse lõksu, inimeste päästmine kestis enam kui ööpäeva, oli külmumisohvreid. Valitsuskabineti siseturvalisuse eest vastutav minister Marko Pomerants on nimetanud juhtunut lokaalseks probleemiks. Sellest tulenevalt esitame mõned küsimused, mida ma tahaksin ka teile ette lugeda.

Kui valitsuse käsutuses oli Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi ilmaprognoos, siis miks ei kasutatud ära hädaolukorra seaduse §-s 10 nimetatud informeerimise võimalust?

Kas jagate härra Pomerantsi seisukohta, et kõik, kes aknast välja vaatavad, näevad niikui nii, mis olukord väljas on? Kas teie hinnangul on riigil kohustus tagada liiklus riikliku tähtsusega põhimaanteel, vaatamata kestvale lumesajule? Kas õhuke riik suudab osutada ja kas ta osutab eelnimetatud teenust ka "maksuvabadel reedetal"? Kui palju inimesi peab jääma teedel ööpäevaks lõksu, et Vabariigi Valitsus käsitleks toimunud kriisiolukorrana ja tegutseks ka vastavalt? Kas kriisi lahendamises osalenud päästeametnikud saavad oma töö eest tasustatud või langes eelkirjeldatud osa nende tööajast ajale, mille eest töötasu ei maksta? Erakordselt rasked lumeolud ei ole põhjustanud probleeme üksnes riigimaanteedel, vaid ka vallateedel. Kas valitsusel on täpne ülevaade, kui palju inimesi jäi lumelõksu? Kui palju kavatseb Vabariigi Valitsus hüvitada kohalikele omavalitsustele erakordsetest lumeoludest tekitatud lisakulu? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Annan üle vedelkütuse erimärgistamise seaduse § 1¹ muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu eesmärk on täiendada seadust selliselt, et nähakse ette võimalus kasutada erimärgistusega kütust peale põllumajanduses kasutatavate masinate ka traktorites, liikurmasinates ja teistes mehhanismides, mis tegelevad lumetõrje- ja lumekoristustöödega. Et käesoleva aasta alguse raske talvised ilmastikuolud, sealhulgas lumerohkus, ei jäänud erakordseks, näitab möödunud nädalal Eestit tabanud lumetorm Monika. Ja näha on seegi, et teede normaalse sõidetaevuse tagamine on ääretult raske. Samuti on ilmastikuoludest saadud kogemused näidanud, et ka spetsialiseeritud ettevõtetel napib tehnikat, et kõigi omavalitsuste ja erateede hooldamisega talvel toime tulla. Samas on külateede ja erateede lahtiajamine ning nende sõidetavana hoidmine talvel üks esmaseid viise Eesti inimeste turvalisuse tagamisel. Sellepärast, head kolleegid, kutsungi juba ette kõiki Riigikogus esindatud erakondi üles võtma südameasjaks inimeste turvalisuse üle terve Eesti ning lubama lõpuks kasutada lumetõrje- ja lumekoristustöödel masinates erimärgistatud kütust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Head kolleegid! See eelnõu ei ole lumekoristusest, sest mõned asjad sünnivad natuke pikema töö tulemusel. Erakonna Eestimaa Rohelised nimel on mul au üle anda üks väike maamaksuseaduse muudatus. See peaks lahendamata ühe pikalt vindunud probleemi, mis on seotud kaitsealuste maade vabastamisega maamaksust. Praegu toimub see sisuliselt omavalitsuste arvel. Me teeme ettepaneku, et selle, mida riik otsustab, peaks ka riik omavalitsustele kompenseerima.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kaheksateist Keskerakonna fraktsiooni liiget on allkirjastanud arupärimise, mille anname

üle rahandusminister Jürgen Ligile. Arupärimise sisu on kohalike omavalitsuste olukord. Nimelt on kohalike omavalitsuste finantsolukord olnud juba pikemat aega keeruline ja 2009. aasta teise lisaelarvega vähendati kohalike omavalitsuste tulubaasi 11,93%-lt 11,4%-le. Lisaks on kriisiolukorras vähenenud üksikisiku tulumaksu laekumine, mis, tõsi küll, on viimasel paaril kuul hakanud mõnevõrra kasvama, kuid oma jälje on vähenenud laekumised kohalike omavalitsuste eelarvetele siiski jätnud. Samuti on kohalike omavalitsuste kulusid suurendanud eelmine lumerohke talv, ning kui aknast välja vaadata, siis lund jätkub meil praegu jälle, selle puuduse üle kurta ei saa. Hiljuti avaldas aga regionaalminister Kiisler arvamust, et tuleks taastada kas või järkjärgult see tulumaksuosa, mis enne kärbet omavalitsustele laekus. Samuti on ta teinud Vabariigi Valitsusele ettepaneku kohalike omavalitsuste tulubaasi järkjärgult suurendada. Seoses sellega on meil rahandusministrile neli küsimust. Esiteks, kui tõsiselt arutati Vabariigi Valitsuse istungitel regionaalminister Kiisleri ettepanekut asuda kohalike omavalitsuste tulubaasi järkjärgult taastama? Küsimused on ka selle kohta, kuidas kavatsetakse kohalikele omavalitsustele praeguses olukorras appi tõtata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalle Laanet! Head kolleegid! Sumin saalis on liiga tugev. Palun austame oma kolleege!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Minul ja kolleegidel Mai Treialil, Mailis Repsil, Ester Tuiksool, Tiit Kuusmikul, Nikolai Põdramäel, Helle Kaldal, Lauri Laasil, Lembit Kaljuveel ja Jüri Ratasel on arupärimine siseminister Marko Pomerantsile. Arupärimine puudutab eelmise nädala hädaoru – Padaoru – juhtumit. Kõik te teate, mis siis juhtus, ma ei hakka pikalt rääkima. Meil on ministrile mitu küsimust.

Esimene küsimus. Kuidas te ministrina selgitate olukorda, kus ühes NATO ja Euroopa Liidu liikmesriigis jäävad 600 inimest 14 tunniks ilma söögi ja peavarjuta lageda taeva alla? Teine küsimus. Informatsioon ei jõudnud inimesteni mitu tundi ning riigiasutustevaheline infoedastus oli puudulik. Millise hinnangu on

andnud Siseministeeriumi analüüsid selle kriisi reguleerimise tõhususele? Miks olid Siseministeeriumi hinnangul infoedastus ja operatiivsed päästetööd puudulikud? Kolmas küsimus. Miks Padaorgu lumevangi jäänud inimeste päästmine viibis? Neljas küsimus. Millistel kaalutlustel ei suletud õigeaegselt teed Padaorgu? Viies küsimus. Miks ei kutsutud Eesti kaitseväge appi kohe, kui saadi teada, et 600 inimest on jäänud Padaorus lumevangi? Kuues küsimus. Kuidas ja mis asjus te koordineerisite oma tegevust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsiiga? Seitsmes küsimus. Kas ja kui kiiresti organiseeriti piirkonnas olevate kaevanduste rasketehnikat? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjonil on halb uudis kõigile, kes soovivad tulevikus tegelda käibemaksupettusega kütusevaldkonnas. Nimelt oleme otsustanud algatada eelnõu, mis teeb nimetatud petuskeemi oluliselt raskemaks ja seetõttu suurendab oluliselt nii riigile tuleva käibemaksu laekumist kui ka muudab õiglasemaks konkurentsi Eesti kütuseturul.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Annan Keskerakonna fraktsiooni nimel üle vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle sisu on selles, et põllumehed võiksid lumelükkamisel kasutada põllumajanduses lubatavat kütust. Ma ei ole eriti originaalne, aga seaduseelnõu on vajalik.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud viis seaduseelnõu ja kolm arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad seadusele, siis edastan need otsekohe adressaadile.

Lugupeetud kolleegid! On mõningad teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järg-

mised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 8. detsembril algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 9. detsembril algatatud ruumiandmete seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 9. detsembril algatatud avaliku teabe seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 9. detsembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise finantssektori kriisijuhtimise raamistiku kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise kohta arvamust andma rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 16. detsember kell 16.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 9. detsembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise "Energeetika 2020: konkurentsivõimelise, säästva ja turvalise energia strateegia" ja Euroopa Komisjoni teatise "Energiainfrastruktuuride prioriteedid 2020. aastaks ja pärast seda" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatiste kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 16. detsember kell 16.

Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Kalvi Kõva lahkumise riigikaitsekomisjoni liikme kohalt ja asumise majanduskomisjoni liikmeks.

Riigikogu juhatus on määranud majanduskomisjoni algatatud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 874 teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 14. detsembri kell 18.

Head kolleegid! Palun nüüd kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Lugupeetud kolleegid! Läheme nüüd päevakorra kinnitamise juurde. Selle nädala päevakord on teil laudadel. Panen hääletusele selle nädala päevakorra kinnitamise. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine rahvusvahelise hinnangu kohta Eesti kohalike omavalitsuste olukorrale (nr 526)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimistele vastamist. Esimehe arupärimine on Riigikogu liikmete Arvo Sarapuu, Jaak Aabi, Toivo Tootseni, Jüri Rataste, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Eldar Efendijevi, Kalle Laanet, Enn Eesmaa, Mailis Repsi, Helle Kalda, Valeri Korbi, Lembit Kaljuvee, Tiit Kuusmiku, Kadri Simsoni ja Nikolai Põdranäe 27. oktoobril s.a esitatud arupärimine rahvusvahelise hinnangu kohta Eesti kohalike omavalitsuste olukorrale. Palun kõnepultil kõigepealt kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud regionaalminister Siim Valmar Kiisler! Meil on väga tõsine arupärimine, mis puudutab rahvusvahelist hinnangut Eesti kohalike omavalitsuste olukorrale. Lugu on selles, et Euroopa Nõukogu juures töötav uurimisgrupp on avalikustanud uurimistöö "Majanduslanguse mõju Euroopa kohalikele omavalitsustele". Uuring kinnitab põhimõtteliselt seda, millest Eesti Linnade Liit ja Eesti Omavalitsusliitude Ühendus on oma järeldustes ja hinnangutes pikki aastaid rääkinud. Nimelt on nad on rääkinud seda, mida keegi hästi kuulata ei taha: nad on rääkinud, kuidas keskvalitsuse poliitilisel juhtimisel on Eesti kohalikke omavalitsusi teadlikult ebaõiglaselt koheldud, on rääkinud sellest, et ülesandeid on pandud juurde, aga raha pole lisatud. Nende ülesannetega peab hakkama saama, aga riigi poolt keegi õieti ei tunne huvi ega küsi, mismoodi ja kuidas hakkama saadakse. Muidugi annavad omavalitsused endale aru, et selline olukord ei võimalda kohalikele inimestele pakkuda parimat abi ja teenust. See, et riik on ajanud käe omavalitsuste taskusse, tuli ka selgelt välja viimastel päevadel lumelükkamisega. Riik oleks igal juhul hätta jäänud, kui omavalitsused ei oleks appi tulnud. Kuigi appi tulid ka Kaitseliit ja väga paljud meie organisatsioonid, on selge

see, et põhiraskus on ikkagi kohalikel omavalitsustel.

Rahvusvahelise Valuutafondi prognoosi kohaselt on Eesti aastate 2003–2013 keskmine reaalse SKT kasv ligi kolm protsenti ehk madalam kui enamikus Kesk- ja Ida-Euroopa riikides. Selline nõrk majanduskasv loob nõrga arenguperspektiivi ka kohalikele omavalitsustele. Eesti inimeste huvides on ometi, et Eesti kohalike omavalitsuste süsteem saaks võimalikult kiiresti adekvaatse rahastamismudeli. Selleks, et see korralik rahastamismudel tekkiks, on meie regionaalministril üsna palju võimalusi anda oma panus.

Meil on mitu küsimust. Väga tõsiseks peame küsimust, milliseks kujuneb meie kohaliku omavalitsuse võimekus ilma Euroopa Liidu abirahadeta, kuna uuringus on toodud, et Eesti kohalike omavalitsuste suutlikkust hoiavad kunstlikult üleval Euroopa Liidu abirahad. Uuringust tuleb välja, et Euroopa riikide kohalikest omavalitsustest on kõige rohkem kannatanud just Eesti kohalikud omavalitsused. Kuidas on võimalik sellist nõrka positsiooni õigustada ja mida me siis ütleme, miks meie riik on omavalitsuste suhtes niiviisi käitunud? Kuidas analüüsida naaberriik Soome keskvalitsuse käitumist oma kohalike omavalitsuste ja regioonide suhtes? Kas seal anti kriisi ajal kohalikele omavalitsustele ja regioonidele raha juurde või võeti ära? Kas Eesti võiks valida samasuguse tee? Me teame, et Soome tuli kõige raskemal kriisiajal kohalikele omavalitsustele väga tõsiselt appi. Aga kuulame siis vastuseid, meie fraktsioon ootab neid suure huviaga. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arvo Sarapuu! Ma palun kõnepultil lugupeetud regionaalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kuidas te eelnimetatud uurimistöö järeldusi kommenteerite?" Kõnealune uuring kinnitas, et majanduskriis mõjutas kohalikke omavalitsusi kõikjal üle Euroopa, ning pakub lihtsustatud ülevaate, kas ja mida kuskil tehti. Konstateeriti fakte, et ühe riigi omavalitsuste rahad põlesid teise riigi

hukkuvates pankades, tööpuudus kasvas, rahvastiku vananemisest tingituna kasvasid sotsiaalkulud. Siseriiklik kogutoodang näitas vähenemistrendi ning sellest tulenevalt vähenesid maksutulud. Uuringus käsitletakse detailset mitmesuguseid lahendusi, mil viisil saaksid liikmesriigid ning ka kohalikud omavalitsused ise kohalike omavalitsuste finantsolukorda parandada. Liikmesriikide praktikat analüüses tehti järgmised järeldused.

Uuringu kohaselt ei ole liikmesriigid valdavalt vähendanud kohalike omavalitsuste ülesandeid, sealhulgas avalike teenuste kohta esitatavaid nõudeid. Rakendatud on muid lühiajalisi kokkuvõtteid, näiteks on edasi lükatud suuremahuliste investeeringute tegemist, kärbitud kulusid, külmutatud palgakulusid. Vähemal määral on liikmesriikides tõhustatud omavalitsustevahelist koostööd avalike teenuste pakkumisel ning ka administratiivkulude ja -menetluste osas, omavalitsuste ülesandeid on delegeeritud täitmiseks erasektorile – viimane on olnud eelkõige kohalik initsiatiiv. Paljudes liikmesriikides on kohaldatud kohalike omavalitsuste võlakooormuse piiranguid ning muudetud rangemaks kohalike omavalitsuste auditeerimise nõudeid, et tagada nende tegevuse suurem läbipaistvus ja vahendite efektiivne kasutus. Suuri jõupingutusi kohalike omavalitsuste ja riigi vaheliste finantsuhete muutmiseks ei ole uuringu kohaselt eriti kusa-gil tehtud. Mõningal määral on suurendatud makse, näiteks kinnisvaramakse. Ka struktuurireformide läbiviimisel on jäädud liikmesriikides passiivseks, kuigi uuringu kohaselt aitaks kohalike omavalitsuste majanduslikku olukorda pikaajalisemas perspektiivis kõige paremini kindlustada just see meede. Majanduskriisi puhkedes eeldasid uuringu koostanud eksperdid, et kriisilukord aitab liikmesriikides läbi viia kavandatud struktuurireforme, sealhulgas takerdunud haldusreformi, mille osas poliitiline valmisolek peaks eelduslikult olema suurem, võrreldes kriisieelse perioodiga. Praktika on kahjuks läinud teises suunas. Uuringus on üldistavalt nenditud, et majanduskriisi surve riigieelarvele on kohalike omavalitsuste eelarvetega võrreldes suurem, kuna valdavalt on maksutulude vähenemine tabanud rängemalt riigieelarvet. Selliste tulude hulka kuuluvad sotsiaal- ja käibemaks, osas Euroopa Nõukogu liikmesriikides ka ettevõtte tulumaks, tollitu-

lud jne. Samuti tõdetakse, et kohalikud omavalitsused reageerisid kriisile aeglasemalt, võrreldes riigi keskvalitsusega. Mõnevõrra oli see tingitud sellest, et kriisi mõju jõudis kohalike omavalitsusteni mõningase viivitusega. Kärpe-meetmete kohaldamisega viivitamine aga tabas kohalikke omavalitsusi seda valusamini. Kõnealune uuring toob välja ka vajaduse vähendada kohalike omavalitsuste valitsemiskulusid, mis langeb muide kokku selle aasta 20. aprillil avaldatud Riigikontrolli auditis valdade ja linnade tuludes ja kuludes ning finantsseisus 2009. aastal toimunud muutuste analüüsis leituga. Kulude kokkuvõtteid kohalikes omavalitsustes saavutati pigem investeeringute kui töötasude pealt. Eri liiki kuludest vähenesid Eestis 2009. aastal enim majandamiskulud (18%) ning väljaminekud investeeringutele (29%). Omavalitsuste töötajaskonnaga seotud kulud vähenesid 2009. aastal eelmise aasta sama aja-ga võrreldes vaid 3%. Otsused kulusid kokku hoida tehti kohalikes omavalitsustes pigem 2009. aasta lõpu poole kui alguses ning tegelikkusele enam vastavad eelarved tulid enamikul juhtudel alles 2010. aastal.

Ma tahaksin meie kohalikke omavalitsusi siinkohal ka kiita, sest eelmiste aastate eelarvetega võrreldes on 2010. aasta eelarved olnud palju realistlikumad. Kuigi uuring toob lihtsustatult välja, et 2009. aastal mõjutas kriis Eestis enim kohalikke omavalitsusi ning vähem riiki, siis tähelepanu alt on jäänud välja, et riik hakkas oma eelarved korrigeerima juba 2008. aastal ja kohalikud omavalitsused alles 2009. aasta lõpu poole. Sellele on tähelepanu juhtinud ka CLRAE ehk Euroopa Nõukogu Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongress oma Eesti Vabariigile adresseeritud soovitusel seletuskirjas, öeldes, et kohalikud omavalitsused ei reageerinud majanduskriisile õigeaegselt, kulude kokkuvõtteid ja tulude kasvata-mise võimalusi hakati arutama märkimisväärselt hiljem, kui seda tehti riigi kesktasandil. Uuring toob välja ka vajaduse võimekamate ja suuremate omavalitsuste järele. Tõdetakse, et kui välja jätta üksikud näited, nagu Läti, Taani ja Soome, siis vastavalt uuringu järeldustele pole isegi majanduskriis suutnud murda Euroopa Nõukogu liikmesriikides poliitilist vastuseisu kohalike omavalitsuste reformimisele. Muide, ma toon siin täiendavalt välja, et hiljutise uudise kohaselt on Kreeka otsustanud

2011. aasta alguses läbi viia haldusreformi, kus omavalitsuste arvu vähendatakse umbes tuhandelt umbes kolmesajale.

Uuringus üldistatakse, et alla 5000 elanikuga omavalitsuses ei suudeta tagada kõigi ülesannete efektiivset ja kuluökonomist täitmist, kuid alla 1000 elanikuga omavalitsusüksuses osutub paljude ülesannete täitmine võimatuks või äärmiselt kulukaks. Uuringu järgi on kohalike omavalitsuste suurus ja administratiivkultude maht pöördvõrdelises seoses. Slovakkia, Tšehhi ja Ungari näitel moodustavad omavalitsuste administreerimiskulud väikestes kohaliku omavalitsuse üksustes suure osa omavalitsuse kuludest, teiste funktsioonide täitmiseks ei jää sellise väheefektiivse omavalitsuse korralduse mudeli puhul vahendeid. Eesti on uuringu järgi omavalitsuste suuruselt ehk siis elanike arvult üks killustunumaid riike Kesk-, Ida- ja Kagu-Euroopa riikide võrdluses.

Kokkuvõtvalt peab uuringu kohta ütleva, et on hea, et ka Euroopa Nõukogu tasandil on rõhutatud vajadust haldusterritoriaalse reformi järele – seda mitte pelgalt Eesti kontekstis, vaid üleüldiselt. Tuuakse välja ka võimalus parandada mastaabiefektist tulenevalt teenuste pakkumist. Suuremad omavalitsused kulutavad proportsionaalselt vähem valitsemisele ning selle võrra enam jääb vahendeid kohaliku elu parandamiseks ja kvaliteetsete avalike teenuste osutamiseks.

Teine küsimus: "Uuringus on toodud, et Eesti kohalike omavalitsuste suutlikkust hoiavad kunstlikult veel üleval Euroopa Liidu abirahad. Milliseks kujuneb meie kohaliku omavalitsuse võimekus ilma EL-i abirahadeta?" Omavalitsuste suutlikkus sõltub lisaks struktuuritoetuste vahenditele kindlasti ka muudest laekumistest ja teguritest. Uuringus ei ole öeldud, et omavalitsuste suutlikkust hoiavad kunstlikult ülal vaid Euroopa Liidu abirahad. Uuringu kontekst oli siinkohal selline, et Saksamaal, Ungaris ja Eestis ei ole maksulaekumiste vähenemisest tingitud omavalitsuste tulude langust kompenseeritud riigieelarvest, vaid neis riikides on vähenenud tuludest tekkinud probleeme aidanud maandada Euroopa Liidu abirahade mahu kahekordistumine, mis on õnneks langenud majanduslanguse perioodi, ning ka omavalitsusele kuuluva kohalike ülesannete täitmiseks mittevajaliku kinnisvara müük. Niisiis tuuakse uuringus välja, et oluline

on kiirendada ja hõlbustada Euroopa Liidu vahendite kasutamist. Uuringus rõhutatakse positiivsena seda, et Eestis on vastavatele meetmetele juurdepääsu hõlbustatud. Eesti riik on töötanud välja ka välisabi sildfinantseerimise mehhanismi.

Ilmestamiseks seda, milline on kohalike omavalitsuste võimekus ilma välistoetusteta, toon välja mõned arvud. 2009. aastal oli kohalike omavalitsuste koondeelarve maht 20,2 miljardit krooni ning välisvahendid moodustasid sellest 5,82%. Tõsi, siin ei ole arvestatud keskkonnatoetusi sellistes valdkondades nagu veeinfrastruktuur ja jäätmemajandus. 2010. aastal tuleb hinnanguline kohalike omavalitsuste koondeelarve 20 miljardi krooni kanti ning Euroopa Liidu toetused moodustavad kohalike omavalitsuste koondeelarvest ligikaudu 8,7%. Järgmise aasta eelarves on planeeritud kohalike omavalitsuste koondeelarveks 20,8 miljardit krooni ja selle juures toetada neid umbes 2,3 miljardi krooniga, mis moodustab 11,36% kohalike omavalitsuste eelarvest. See näitab tõepoolest, et Euroopa struktuuritoetuste osakaal on kasvanud, samal ajal on omavalitsuste kogu eelarve maht jäänud enam-vähem endiseks.

Riik teeb omalt poolt kõik, et vähendada majanduskriisi mõjusid kohalikele omavalitsustele, ja minu arvates on Euroopa Liidu vahendite kasutamine selleks olnud igati kohane. Ka uuringus peetakse Euroopa Liidu struktuurivahendite mahu suurenemist majanduskriisi tippaegadel positiivseks kriisi leevendavaks vahendiks, andmata sellisele poliitikale negatiivset värvingut. Ütlen võrdluseks, et kuigi aastani 2008 (kaasa arvatud) ei ületanud Euroopa Liidu vahendite osakaal 2% kohalike omavalitsuste koondeelarvest. Ma ei oska anda täit tulevikuperspektiivi Euroopa Liidu järgmise toetusperioodi kohta, kuid ma olen veendunud, et seal on meetmed kohaliku elu arendamiseks. Minu seisukoht on, et meie kohalike omavalitsusi tuleb toetada maksimaalselt ja ei ole vahet, kas seejuures on tegemist sise- või välisvahenditega. Väide, et kohalike omavalitsuste hakkamasaamine sõltub ainult välisvahenditest, on kindlasti liialdus, kuid kindlasti on välisvahendid aidanud kohalikel omavalitsustel saada kriisiaastatel oma infrastruktuuri ja elukeskkonna parandamisega paremini hakkama.

Kolmas küsimus: "Uuringust tuleb välja, et Euroopa riikide kohalikest omavalitsustest on kõige rohkem kannatanud Eesti kohalik omavalitsus. Kuidas on võimalik sellist nõrka positsiooni õigustada?" Uuringus ei tõdetud, et Euroopa Nõukogu liikmesriikidest oleks kõige enam kannatanud Eesti kohalikud omavalitsused. Kohalike omavalitsuste tulude languses ei olnud Eesti 2009. aasta andmete põhjal esirinnas. Kõige suurema tulude languse tegid uuringu kohaselt Läti, Serbia, Venemaa, Ukraina, Islandi ning Bosnia ja Hertsegoviina kohalikud omavalitsused. Väiksemas mahus kahanesid kohalike omavalitsuste tulud lisaks Eestile Armeenias, Bulgaaris, Horvaatias, Tšehhis, Saksamaal, Ungaris, Leedus, Portugalis ja Rumeenias. Ma rõhutan siin ka seda, et 2008. aasta oli kohalikele omavalitsustele maksutulude poolest erakordselt soodne. Kui me teeksime aegrea näiteks 2005. aastast alates, siis 2005. aastal oli omavalitsuste tulude kasv 14%, 2006. aastal 23%, 2007. aastal 11,3%, 2008. aastal 12,92%, aga 2009. aastal vähenes tulubaas 11,2% ehk kukkus sisuliselt tagasi 2007. aasta tasemele ja käesoleval aastal väheneb kohalike omavalitsuste tulubaas veel 1%. Nagu see aegrida näitab, on kohalike omavalitsuste tulubaas enam-vähem samal tasemel kui 2007. aastal, mil kohalikud omavalitsused ju toimisid ja pakkusid teenuseid ning mitte halvemini kui aastatel enne või pärast seda.

Küsimus: "Kuidas oskate analüüsida naaberriik Soome keskvalitsuse käitumist oma kohalike omavalitsuste ja regioonide suhtes? Kas raha anti kriisiajal kohalikele omavalitsustele ja regioonidele juurde või võeti ära? Kas Eesti võiks sarnase tee valida?" Soomes on kohalike omavalitsuste eelarved kasvanud ka kriisiaastatel ja kasvavad edaspidigi. Kuna Soome Vabariigis osutavad kohalikud omavalitsused rohkem avalikke teenuseid kui meie omavalitsused – näiteks tervishoiuteenuseid –, siis oma osa eelarvete kasvul on suure sõjajärgse põlvkonna jõudmisel pensioniikka, mistõttu eelarvetele langeb suurem koormus ning tulud vähenevad. Soome valitsus reageeris majanduskriisile järgmiselt: 2009. aasta eelarves nähti ette täiendavad 20 miljonit eurot sotsiaaltoetusteks, 2010. aasta eelarves suurendati riigi eraldisi 30 miljoni euro võrra. Need samud ei erine sellest, mida tegime meie Eestis

elanike toetamiseks kohalike omavalitsuste tulubaasi stabiliseerimise meetme kaudu ja eraldades lisavahendeid toimetulekutoetuse maksmiseks. Lisaks sellele suurendati aastateks 2009–2011 kohalikele omavalitsustele minevat ettevõtte tulumaksu osa, kaotati kohalike omavalitsuste pensionissemaksed ning tõsteti kinnisvaraga seotud maksude miinimumtasest. Kohalikud omavalitsused on tõstnud kohalikke makse, et vähendada eelarvepuudujääki. Need meetmed moodustasid kohalike omavalitsuste eelarves 2%. Omamoodi on imelik, et kui Soome riigi SKT langes 2009. aastal 7% kanti, siis 2010. aastal tõusid kohalike omavalitsuste ametnike palgakulud 3% ja valitsemiskulud 4%.

Järgmine küsimus: "Kuivõrd on omavahel seotud majanduslikult tugevad kohalikud omavalitsused ja regionaalpoliitika?" Tugevad omavalitsused on regionaalpoliitika alustala. Praegu tegeleme Eestis valdavalt sellega, et vähendada tasandusfondi ja mitmesuguste meetmete abil erinevusi edukate ja vähem edukate vahel. Tegelikult tuleks taas avada debatt, kuidas toetada edukaid omavalitsusi ning luua vähem edukate baasil uusi edukaid omavalitsusi.

Esimees Ene Ergma

Hea minister! Aeg on läbi. Aitäh! Nüüd küsimused. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Oleks oodanud siiski tõsisemat hinnangut kohalike omavalitsuste seisule. Nagu me kuuleme, jumala pärast, kõik on ju hästi, vaatamata sellele, et tulubaasi on tõsiselt kärbitud kriisiajal, mil omavalitsus on see viimane institutsioon, kes inimest aidata saab. Ikka väga palju on ära võetud teeraha, st seda on eraldatud mitu korda vähem. Eks see lööb ka välja nendes kriisisituatsioonides, mis meil praegu näiteks on. Nii et rääkida, et kõik on hästi, on siiski veidi imelik. Aga te olete nüüd ka ju mõnda aega regionaalminister olnud ja minu põhiline küsimus teile on, miks me omavalitsusi nii vähe usaldame. Miks meie omavalitsuste kohalikest maksutuludest läheb kohalikele omavalitsusele eelarves nii väike protsent? Miks me ei ole midagi muutnud selles

suunas, et omavalitsused võiksid rohkem ise otsustada, et neil oleks rohkem autonoomiat?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Ma ei ole teiega nõus, nagu ma oleksin rääkinud, et asjad on kõik väga hästi. Minu arust ma seda küll siin kordagi välja ei öelnud. Küsimus oli uuringu kohta. See on väga tõsine uuring, aga mul oli kahjuks vähe aega seda siin käsitleda. Vaadake, ma näitan teile, kui paks see uuring on. Siin on väga tõsised ülevaated eri valdkondadest ja ma püüdsin võimalikult kiiresti neid valdkondi kajastada ning rääkida, millisel kohal Eesti siin teiste riikidega võrreldes asetseb. Minu arust oli see eelkõige arupärimise mõte. Minu arust usaldatakse Eestis omavalitsusi suhteliselt palju. Kui ma võrdlen eri valdkondi, siis Eesti omavalitsuste autonoomia on suhteliselt suur. Toome näiteks planeeringute valdkonna, kus on suhteliselt tavatu, et omavalitsusel on täielik, absoluutne otsustusõigus kohalike planeeringute üle. Paljudes riikides on riigi sekkumise võimalused palju suuremad kui Eestis. Eesti on läinud seda teed, et maksud on meil suhteliselt ühtlased. Toome siin võrdluseks näiteks Soome. Arupärimises on kajastatud, et seal saavad omavalitsused ise teatud piirides valida oma osa üksikisiku tulumaksust. Aga sellega kaasneb see nüanss, et inimestele avalike teenuste osutamisel seatakse väga ranged piirangud vastavalt inimese registreeritud elukohale. Muidu tekiks selline olukord – mis Eestis meie praeguses suhteliselt vabas keskkonnas paratamatult tekiks –, et inimesed hakkavad lihtsalt liikuma sinna, kus kohalik maks on madalam. Soomes välditakse seda sellega, et sisuliselt öeldakse välja: siin sa seda teenust ei saa, mine sinna teenust saama, kuhu sa oled sisse kirjutatud, kus su elukoht on registreeritud. Mõlemad teed on võimalikud, aga mulle tegelikult meeldib see Eesti tee, et maksusüsteem on üle Eesti ühesugune ja pigem liigutakse teenuste kasutamisel suhteliselt vabalt ringi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud minister! 2009. aastal te vähendasite – ma mõtlen siin riiki – kohalike omavalitsuste

tulubaasi 11,93%-lt 11,4%-le ja samal ajal hakkasite vähendama ka teeraha. Täna on teedele eraldatav raha ikka häbematult väike. Minu küsimus on seotud inimestega, kes siplevad lumevangis. Küsimus ei ole mitte ainult linnades. Maal, valdades on loomad vaja toita, piim on vaja ära vedada, toitu on vaja tuua. Sealsed inimesed ei saa päris hästi aru, miks omavalitsustelt on raha ära võetud, nii et nad ei saa ka lund lükata, sest selle jaoks ei ole piisavalt raha. Kas ei oleks mõistlik tulla uuesti tagasi omavalitsuste endise tulubaasi juurde, taastada see niisugusena, nagu ta enne oli, 11,93%?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Ma arvan, tavaline Eesti inimene oma mures juurdepääsuvõimaluste pärast ei arutle ehk niiviisi, et kes kellelt võttis, riik või omavalitsused. Ma arvan, et inimeste jaoks on kõik üks riik, ja kindlasti on neil see ootus, et teed oleksid lahti lükatud. Paljuski on siin küsimus selles, kuidas omavalitsused oma eelarvet planeerivad, kui suurt rõhku nad panevad teehoiule. Ka ajakirjanduses on ju toodud näiteid, on küsitletud mitut omavalitsusjuhti – olukord on teatavasti olnud väga erinev. Mõned on vastanud, et neil on veel jääki küll, ja mõned, vastupidi, on vastanud, et aasta alguses sai teehoiuraha sisuliselt otsa. Paljuski on see omavalitsuse planeerimise küsimus. Aga selles suhtes ma nõustun teiega, et raskes olukorras oleks vaja rohkem eelarvevahendeid planeerida just teehoiule. Ma kohtun homme ka maaomavalitsuste liidu juhiga ja me arutame seda teemat, milline seis Eesti omavalitsustes praegu on, eriti maaomavalitsustes, ning millised on võimalused.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud härra minister! Te rääkisite, et tulevikus kavatses valitsus ikkagi planeerida need summad, mis lähevad omavalitsustele. Mul on selline küsimus: millised reeglid siis tekivad? Kas see on proportsionaalne abi või projektiabi? Tänapäeva olukorras võib juhtuda niiviisi, et ühed omavalitsused saavad, aga teised ei saa mitte mi-

dagi, aga *summa summarum* on eesmärk näiteks selline, et taastada 2008. aasta tase.

Siim Valmar Kiisler

Ma rääkisin seda struktuuritoetuste kontekstis, aga ma ei saa täna loomulikult mingit garantiid anda, sest Euroopa Liidus ei ole neid otsuseid veel langetatud. Kõik asjad liiguvad aga küll selles suunas, et meil on ka järgmisel finantsperioodil toetusmeetmed, ja ma eeldan, et järgmine valitsus langetab samamoodi seda laadi otsuseid, mille kohaselt meil kohalike omavalitsuste investeringutoetuse programmid jätkuvad. Kui meil alguses oli ühtlane KOIT kava kõigi omavalitsuste jaoks, siis sellel perioodil tehti erisus – linnalistele piirkondadele eraldi meetmed. Minu seisukoht on, et järgmisel finantsperioodil peaks kolmanda valdkonnana sisse tooma veel regionaalsed maakondlikud keskused ja püüdma neid täiendavalt toetada, sest nende tugevus on kogu piirkonna tugevus.

Jah, igas taotlusvoorus iga omavalitsus toetust ei saa. Aga kui vaadata üldist pilti üle Eesti, siis need arvud, mis ma struktuuritoetuste mahtude kohta välja tõin, on ikkagi drastiliselt kasvanud ja ma julgen küll väita, et üldiselt on need omavalitsused, kes on aktiivselt struktuuritoetusi taotlenud, ühes või teises toetusvoorus neid ka saanud. Pigem on minu arvates nii, et kui me näeme kuskil omavalitsusi, kes pole üldse Euroopa rahast toetust saanud, siis tasub nendel omavalitsustel ka endil järele mõelda, kas nad on selle taotlemisel piisavalt aktiivsed olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Tegemist on tõepoolest tõsise rahvusvahelise hinnangu ja uuringuga. Teie vastust kuulates jääb selline mulje, et kõik on hästi. Mulle ei meeldi viimasel ajal selline arvudes sobramine, kus otsitakse meie jaoks kõige paremat ja sobivamat positsiooni. Te kordate nagu rikkis plaat seda, et haldusterritoriaalne reform on kõigi kohalike omavalitsuste parema haldus-suutlikkuse tagamise probleemide lahendaja. Ma ei saa sellega absoluutselt üheselt nõus olla. Palun öelge, kui te peate üldse vajalikuks

mingid probleemid välja tuua, millised on Eesti kohalike omavalitsuste kolm kõige tähtsamat probleemi, mis tuleks praegu ära lahendada.

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kõigepealt rõhutan veel kord: mina ei öelnud, et asjad on väga hästi. Aga kui aru pärijad ütlevad, et uuringust tuleb välja, et "Euroopa riikide kohalikest omavalitsustest on kõige rohkem kannatanud Eesti kohalik omavalitsus", siis selle peale ma tõin teile konkreetsed uuringu tsitaadid, mis ei kinnita seda väidet. See ei ole nii! Kõige suurema tulude languse tegid läbi Läti, Serbia, Venemaa, Ukraina, Island ning Bosnia ja Hertsegoviina. Ütlen veel kord: ma ei ole öelnud, et kõik on hästi. Probleemid on suured ja mured on suured, aga ei saa ka minna äärmuslikuks ning öelda, et see rahvusvaheline uuring oleks kuidagi eriti just Eestit sügenud.

Omavalitsuste probleemidest. Omavalitsuste probleem on eelkõige suutlikkus luua keskkond, mis pakuks ettevõtjatele võimalust luua töökohti. Me näeme küll, et sotsiaalse infrastruktuuri probleemid on paljudes kohtades tõsised – koolimajad, lasteaiad –, aga üha rohkem me näeme ka seda, et väikestes kohtades on näiteks koolimajad paremas korras kui meie kõige suurema omavalitsuse teatud linnaosades. Ja seda suuresti just tänu struktuuritoetustele. Küll on see probleem, et tihtipeale ei ole vabu vahendeid, et astuda selliseid samme, mida astuvad suured omavalitsused, näiteks annavad ettevõtlustoetusi, loovad alustavatele ettevõtetele inkubaatoreid. Selles suhtes on meie omavalitsused väga ebavõrdses olukorras. Toon siin ühe illustreeriva näite. See ei puuduta küll otseselt töökohtade loomist, aga on ikkagi seotud omavalitsuste jätkusuutlikkusega. Inimesed soovisid teha konkreetset investeringut ühte väiksesse omavalitsusse, tundsid huvi, kas seal on võimalik mingitel tingimustel maad osta. Nad vaatasid kuulutust ja tahtsid omavalitsusest teada saada, millised on lisatingimused, millised piirangud laienevad nendele maatükkidele, mida pakutakse müüa. Selgus, et omavalitsuses oli maakorraldaja läinud lapsepuhkusele. Küsiti, mis siis edasi saab. Vastati, et maakorraldaja on lapsepuhkusel, ja nii ongi, ei tea, millal uus maakorraldaja leitakse, niikaua ei juhtu midagi. Aga kui niikaua ei juhtu midagi, siis niikaua järeli-

kult keegi seal maad ei osta ja niikaua järel- kult elanikke juurde ei tule. Need on elemen- taarsed haldussuutlikkuse probleemid, mis te- kivad teatud väiksusest alates ja mis takistavad konkreetset nende omavalitsuste arengut.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Aitäh! Austatud istungi juhataja! Hea mi- nister! Uuringud, analüüsid ja hinnangud on loomulikult head asjad. Nende järgi saab ka- vandada edasist elu ja mõelda selles suunas, kuidas asju ja olukordi paremini lahendada. Teil kindlasti on välja kujunenud ka mingi- sugune oma hinnang ja pilt sellest, kuidas peaks siis edasi liikuma. Küsimus on lihtne: mis siis on need esimesed tegevused, mis teie arusaama järgi toimuma hakkavad? Mis peaks juhtuma lähiajal ja mis ikkagi edasi saab?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Ma arvan, et omavalitsused peaksid jätkama struktuuritoetuste kiiret kasutuselevõt- tu. Nagu ma siin enne arvudes välja tõin, struktuuritoetuste osakaal kogu eelarves on jõuliselt kasvanud, tagades selle, et tegelikult on kohalike omavalitsuste kogu eelarve jäänud enam-vähem samasse mahtu. Ka need inves- teeringud, mida enam ei ole suudetud teha ko- halike omavalitsuste omavahenditest, on asen- dunud investeringutega, mis on tehtud just struktuuritoetuste abil. Ma arvan, et see on olnud suureks abiks, see on loomulikult aida- nud luua ka töökohti ja andnud inimestele võimalust saada elatist. Praegusel raskel ajal peame kindlasti hoidma seda suunda, et võta- me eurovahendid võimalikult kiiresti kasutu- sele. Teiselt poolt ma arvan, et peame leidma lahenduse, kuidas me saame muuta meie oma- valitsused suuremaks, tugevamaks, nii et nen- de eelarved oleksid suuremad, et nende võima- lused häid spetsialiste palgata oleksid pare- mad. Siis saavad nad ka reaalselt tegelda oma kandi, oma piirkonna arendamisega.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud ministrid! Neid vastuseid oleks siin saalis pi- danud kuulma ja kuulama, istuma siin ja kaasa lööma ka IRL-i ja Reformierakonna saadikud. Kui ma praegu siit puldist vaatan sinna, kus meie koalitsioonierakonnad istuvad, siis mulle tundub, et ma ei eksi, kui ma ütlen, et seal ei ole ühtegi rahvasaadikut, mitte ühtegi.

Esimees Ene Ergma

Aga mina?

Arvo Sarapuu

Jah, aga teie juhatate. Nii et palun vaban- dust, üks tõesti on. Kui me hakkame nüüd mõtlema, millest selline olukord on tingitud, et omavalitsuse teemade puhul valitsuskoalit- siooni liikmed kohapeal räägivad küll, et vaa- dake, kui hull olukord meil riigis on, aga Riigi- kogu saalis nendes aruteludes kaasa ei löö, siis ma arvan, et eks see on ikka ülevalt alla vaata- mine, jõupositsioonilt käitumine. See jõupositi- sioonilt käitumine väljendub ju ka selles, kui me ühest küljest räägime, et kohalikel omava- litsustel on iseseisev tulubaas ja sellega tuleb hakkama saada. See tundub praegu hästi ak- tuaalne, sest kui see iseseisev tulubaas kohali- kel omavalitsustel oleks ja 2009. aasta 1. april- lil ei oleks tulubaasis vähendatud üksikisiku tulumaksu osa, mis omavalitsustele laekub, 11,93%-lt 11,4%-le, siis oleks nende inimeste olukord, kes praegu lumevangis on, kindlasti sootuks teine. Seda vähendati aasta keskel jõu- liselt, vaatamata sellele, et omavalitsuste eelar- ved olid vastu võetud ja lepingud sõlmitud. Riik suurendas enda tulusid lihtsalt, ütleme, ühe käeviipega omavalitsusüksuste arvel, vaa- tamata sellele, et 2008. aastal lubati, ma mä- letan väga selgelt, kohalikele omavalitsustele tulumaksu osa hoopiski suurendada, mitte vä- hendada. Keegi ei kujutanud ette, et nii üheselt ja nii jõhkralt võib tungida omavalitsuste si- seasjadesse.

Ma olen omavalitsusliitude käest küsinud, kuidas praegu läbirääkimised valitsusega käi- vad. Kui varem hoolitseti väga selle eest, et omavalitsusliidud ja valitsus jõuaksid läbirää- kimistel niisuguse tulemuseni, et allkirjasta- takse lepe ning leitakse mõlemale poolele so- bilikud lahendused, siis nüüd see enam kah- juks nii ei ole. Ja praeguste ilmastikutingimus-

te ja lumeolukorra valguses tahan ma ka ära öelda, et kui me siin eelmise nädala infotunnis vaidlesime majandus- ja kommunikatsiooniministriga, kes arvas, et sellel aastal on eelmise aastaga võrreldes teerahale mõnikümne miljonit juurde pandud, siis tuletame kõigepealt meelde, et 2008. aastal oli teeraha 670 miljonit ning 2009. aastal 378 miljonit. Koos omavalitsuste tulubaasi vähendamisega võeti ära ka teeraha, selle vähenemine oli muljetavaldav. Sellel aastal, tõsi, on küll mitte 30 miljonit, vaid 20 miljonit juurde saadud. See on imepisike summa, kui vaadata olukorda, mis loodus meile siin ette toob. Ma julgen küll öelda, et vaevalt ükski omavalitsusjuht, olgu ta siis linnas või maal, on rahul riigi sellise käitumisega, kus ühelt poolt ei tehta selgeks funktsioonide jaotumist riigi ja omavalitsuste vahel ning teiselt poolt vähendatakse kogu aeg raha, mida omavalitsused saavad. Sellele kõigele on tähelepanu juhtinud väga mainekad organisatsioonid, ka meie Riigikohus, kes on ütelnud, et omavalitsuste rahastamise õiguslikult reguleerimata jätmine on üks väga halb asi, ja on andnud kogu sellele olukorrale hävitava hinnangu. Ma loodan väga, et valitsusk koalitsioon vaatab tõsiselt üle omavalitsustega seonduvad tulud ja proovib seda olukorda edaspidi lahendada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arvo Sarapuu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine kohalike omavalitsuste dokumendihalduse tarkvara riigihangete kohta (nr 544)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Jaan Õunapuu, Jaanus Marrandi, Jüri Tamme, Karel Rüütli, Kalev Kotkase, Sven Mikseri, Kalvi Kõva, Eiki Nestori, Hannes Rummi ja Indrek Saare 24. novembril esitatud arupärimine kohalike omavalitsuste dokumendihalduse tarkvara riigihangete kohta. Kolleeg Jaan Õunapuu, palun teid kõnepulti!

Jaan Õunapuu

Proua Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Head kolleegid, kes on veel saali jäänud! Kümme Riigikogu liiget on esitanud

regionaalministrile arupärimise seoses dokumentide haldamiseks vajaliku tarkvara riigihanke läbiviimisega Siseministeeriumis. Peab kahetsustundega ütlema, et ministeerium on enam kui poolteise aasta jooksul püüdnud seda hanget korraldada, kuid meie andmetel ei ole tänaseks päevaks sellega veel kahjuks kuhugi jõudnud. Esimene hange kuulutati välja eelmise aasta aprillis. Osales seitse pakkujat. Hanke hindamiskriteeriumides oli küllaltki suur osa subjektiivsust, mis ei ole riigihangete seaduse mõttes lubatud. Hange lõppes sellega, et Siseministeeriumile jäi kaks võimalust: kas kuulutada võitjaks firma Microlink või tühistada esimene hange. Ministeerium otsustas valida viimase tee.

Teine riigihange kuulutati välja selle aasta 21. jaanuaril. Seekord otsustati välistada kõik pakkujad peale Webmedia, lisades nõuetesse järgmised tingimused: 1) litsentsitingimused, mis välistavad kommertspaltvormidel pakumise ja 2) nõue, et toode peab olema juurutatud vähemalt kahes Euroopa Liidu riigis, kuid mitte Eesti Vabariigis. Arusaadavalt oli viimane nõue eriti absurdne.

Seoses teise hankega on meil kerkinud üles mitu küsimust. Vahepeal oli üks Eesti firma jõudnud juurutada oma tooteid koguni kolmes Euroopa Liidu riigis ja tundub, et see võis olla Siseministeeriumile tollel ajal ebameeldiv üllatus. Seega osales riigihankes ühe soovitud pakkuja asemel kaks pakkujat. Hindamiskriteeriumidega püüti asja siluda ja võitjaks kuulutati Webmedia, kelle hind oli paraku kõrgem teise pakkuja omast. Nüüd tuli mängu vaidlustuskomisjon ja selle otsusega tühistati esimene kõrvaldamine. Siseministeerium sõnastas põhjused veel kord ümber, et leida põhjus, miks see teine firma hankelt kõrvaldada, kuid nähes vaidlustuskomisjoni esitatud vastulauset, võttis ministeerium teistkordse kõrvaldamise tagasi ja kuulutas selle aasta 20. juulil teistkordse hanke kehtetuks.

Kolmandal hankel sai hankedokumentide järgi osaleda ainult üks firma. Hankedokumendid vaidlustati jälle ja toimus vaidlustuskomisjoni istung. Pärast seda võeti vaidlustus tagasi, ühtegi pakumist ei esitatud, hange kukkus järjekordselt läbi. Eeldatav soosik ja ka ainuke pakkuja, kes oleks saanud osaleda, deklareeris, et ta ei soovi negatiivset PR-i, mis kaasneks hankes osalemisega.

Nõnda on need kolm hanget leidnud oma kurva saatuse ja lõpu. Ma ei hakka nelja küsimust ette lugema, loodan, et minister teeb selle minu eest ära. Me soovime ministrilt väga selgeid ja täpseid vastuseid, milles on asi ning miks ei ole suudetud seda hanget läbi viia. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Jaan Õunapuu! Palun nüüd kõnepulti lugupeetud regionaalministri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Härra Õunapuu rääkis siin pikalt tehnilisest poolest. Ma püüan selle sisu võimalikult lihtsalt lahti seletada, sest tegemist on väga keerulise hankega. Me oleme püüdnud omavalitsustele pakkuda lahendusi, mille telliksime ise, töötaksime välja ja omavalitsused saaksid siis need hästi väikeste, kindlate kuludega kasutusele võtta. Sisuliselt maksaksid nad ainult hooldustasu ja saaksid neid lahendusi kasutada. Me oleme seda printsiipi rakendanud VOLIS-e ehk volikogu infosüsteemi väljatöötamisel, mis on tänaseks käivitunud, ning samamoodi KOVTP ehk omavalitsuse kodulehekülje väljatöötamisel. Nende puhul on meil see küll raskustega, aga suhteliselt hästi õnnestunud. Oleme saanud lahendused, mis baseeruvad vabavaralisel platvormil, tellitud lahendused on vabavara, st kõik saavad neid vabalt kasutada. Omavalitsustel ei ole ohtu, et neil tekivad tulevikus lisakulud, ja ka meil ei ole ohtu, et kui tulevikus soovivad selle süsteemiga liituda uued omavalitsused, siis neile oleks hind teistsugune või tekiks muud probleemid. Sedasama vabavara põhimõtet on Siseministerium proovinud järgida ka kõnealuse lahenduse ehk dokumendihalduse puhul. Siin ei ole tõesti, nagu härra Õunapuu välja toob, seni riigihanget lõpule viidud ja tööd ei ole alanud. Ma eeldan, et põhjus on see, et siin on turuosalistel palju jõulisemalt tegutsemas. Tahetakse kindlasti osaleda pakkumistega, mis ei ole vabavara, st nähakse oma võimalust. Me saame reaalselt aru, et turul on tegijad, kes pakuvad neid rakendusi litsentsitasude eest. Loomulikult tahaksid nad oma turuosa säilitada, edaspidi ka kasvatada ja jätta endale kindlasti võimalus tõsta vajaduse korral hinda. Siseministeriumi selge soov on, et lahendus

oleks vabavaraline, ja siit ka vaidlused selle ümber, kuidas seda tagada.

Vastused küsimustele. Miks ei ole suudetud viia läbi suhteliselt lihtsat ja väikse mahuga riigihanget? Ma kinnitan, et praeguse seisuga ei ole 38 omavalitsusele – 38 omavalitsust on avaldanud soovi selle lahendusega liituda –, milles omakorda oleks vähemalt 800 kasutajat, dokumentide haldamise infosüsteemi hankimine lihtne ülesanne. Siin tuleb suurt tähelepanu pöörata nii lahenduse töö- ja tulevikukindlusele kui ka omavalitsuste väga erinevatele vajadustele. Tõsi, seadustega on kõigile Eesti kohalikele omavalitsustele pandud ühesugused kohustused, reaalsuses on omavalitsused aga iseseisvad üksused oma spetsiifiliste vajaduste, harjumuste ja huvidega. Kõike seda tuleb niisuguste projektide puhul arvesse võtta ja olla valmis lahendama ka küsimusi, mis võivad tekkida seoses tulevikus liituvate omavalitsustega.

Paberivabale asjaajamisele ülemineku projekt on takerdunud sellepärast, et Siseministeriumi soov pakkuda omavalitsustele tulevikukindlat ja fikseeritud hinnaga lahendust põrkus praegu turul tegutsevate ettevõtete huvidega. Ministerium aga jäi endale kindlaks ning seadis omavalitsuste vajadused turuosalistest huvidest ettepoole.

Küsimus: "Miks seati kolmandas hankes tingimused, mis välistavad kõik kodumaised tarkvaratootjad?" Ei Eesti ega ühegi teise riigi pakkujad ei ole üheski hankes välistatud. Meie eesmärk oli leida omavalitsustele vabavaraline tarkvara, mida saaks hõlpsalt edasi arendada. Sellise vabavaralise lahendusega olid oodatud hankel osalema kõik tingimustele vastavad soovijad. Juhin tähelepanu veel ühele vabavaralise tarkvara eelisele – sellel puuduvad litsentsitasud. See omakorda välistab võimaluse, et juba kasutusele võetud tarkvara eest tuleb järjest rohkem maksta. Uskuge mind, see ei ole mitte vähetähtis aspekt omavalitsustele, kus IT-kulusid tuleb uuest aastast võib-olla ainult sadades eurodes mõõta.

Kolmas küsimus: "Miks nõuti, et soetataval tarkvaral peab olema juurutuskogemus 10-s EL-i riigis, et peab olema 10 rahvusvahelist partnerit jne, kuid vaid üks juurutus Eestis ja seegi mitte kohalik omavalitsus, vaid ükskõik milline suvaline asutus?" Nagu ma juba eespool selgitasin, lähtuti hanke tingimustes soo-

vist anda projektis osalevatele omavalitsustele dokumendihaldussüsteem, mis rahuldab nende vajadused nii täna kui ka tulevikus ning mida on võimalik mõistlike kuludega edasi arendada ja kasutusele võtta ka hiljem liituvates linnades ja valdades. Selleks on vaja kindlustustunnet, et ka tulevikus on võimalik leida piisavalt seda süsteemi tundvaid spetsialiste. Olulisem kui nende spetsialistide päritolu on nende olemasolu üleüldse.

Neljas küsimus: "Kas neljandal hankemenetlusel õnnestub Siseministeeriumil korraldada nii, et selle võidaks seni arusaamatutel põhjustel eelistatud Webmedia tarkvara?" Neljas hange kahjuks ebaõnnestus, kuna ühtegi pakumist, kaasa arvatud Webmedia poolt, ei esitatud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, lugupeetud minister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Ega me õigeid vastuseid ei saanud küll, aga aitäh sellegi eest, mis siit tuli! Mulle jäi kõrvu, kui te oma vastamise alguses väga positiivselt kinnitasite, et VOLIS ehk volikogude infosüsteem on hästi käivitatud või suhteliselt hästi õnnestunud. Vaadake, nüüd ma ei saa sellest asjast aru ega tea, keda või mida uskuda. Kas uskuda neid kohalike omavalitsuste inimesi, kes ütlevad, et selle VOLIS-ega on väga tõsiseid probleeme – küll ta hangub, küll on volikogu istung kolm või neli kuud tagasi pooleli jäänud. Kas uskuda Tartu volikogu inimesi, kes ütlevad, et nemad VOLIS-ega praegu kõigi eelduste kohaselt ei taha liituda, sest probleeme on rohkem kui vastuseid? Kuidas see asi siis tegelikult on, kas te igas asjas ebaõnnestute?

Siim Valmar Kiisler

VOLIS on käivitatud, nagu ma ütlesin. Täna te tahate mind kangesti kiita kogu aeg ja öelda, et hästi jne. VOLIS on käivitatud ja sellega on liitunud kõik Jõgevamaa omavalitsused. Aga kui küsimuse juurde tagasi tulla, siis VOLIS-e puhul ja ka kohalike omavalitsuste kodulehekülje puhul on meil õnnestunud see, et me saime vabavaraalse lahenduse. Ma selgitan veel kord, miks see on oluline. Vaa-

dake, praegu on turul tegijad, kes pakuvad neid lahendusi omavalitsustele litsentsitasuga, suhteliselt kalli raha eest, pakuvad nii kodulehekülgi kui ka dokumendihaldussüsteeme. Riigil ei ole vaja teha selleks eraldi lisakulutusi, et lihtsalt maksta kinni veel üks lahendus, mis jätkuvalt pakuks omavalitsustele sedasama asja litsentsitasude eest. Asjal on mõte juhul, kui me saame selle lahenduse vabavaraaliselt, siis tekib omavalitsuste jaoks sellest lisaväärtus. Vastasel juhul meil seda lisaväärtust ei teki, me oleme lihtsalt andnud ühele turulejale täiendavalt raha riigieelarvest. Ja selleks ei ole põhjust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna, lugupeetud härra minister! Ausalt öeldes on see üsna kurvastav pikk saaga, mis siin ette kanti ja mis Jaan Õunapuu välja tõi. On toimunud neli hanget, õieti kolm hanget. Tegemist on ju äärmise küündimatusega ametkonnas, mida te juhite. Seda ei ole võimalik kuidagi teistmoodi lahti rääkida. Kaks aastat saab mööda ja toimivat lahendust justkui ei ole. Kui riigis niimoodi asja aetakse, siis tõepoolest jäävadki inimesed kuskil lumme kinni, ja jäävadki sinna, kui operatiivtasandil asjad nii edasi jäävad. Aga kus on ikkagi lahendus? Praegu teie vastuseid kuulates ma ei näe mingit korrektset lahendust. Kolmas hange, neljas hange, aga kus on siis lahendus?

Siim Valmar Kiisler

Kui operatiivtasandile minna, nagu te ütlesite, siis praegu ju omavalitsused kasutavad dokumendihaldussüsteeme, ja väga edukalt. Soov oli ametkonnal, nagu te nimetasite, omavalitsuste kulutusi vähendada. Kodulehtede puhul, volikogude infosüsteemi puhul see õnnestub. Ma loodan, et edaspidi õnnestub see ka dokumendihalduse puhul. Kuid ma saan aru nendest turul tegutsejatest, kellel on huvi seda jätkuvalt vaidlustada. Nii et see on kindlasti raske.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra regionaalminister! Kas soovitakse avada läbi-

rääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

3. Arupärimine maksumuutuste kohta maailmas (nr 527)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Kalle Laaneti, Lauri Laasi, Toomas Vareki ja Lembit Kaljuvee 28. oktoobril esitatud arupärimine maksumuutuste kohta maailmas. Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Meie arupärimise taust on see, et me soovisime taas kord tuua Riigikogu saali teema, miks Eesti on valinud oma eelarve täitmiseks kaudsed maksud, samal ajal kui maailmas annab tulumaksu kaudu oma panuse ka suure tulu saaja. Nimelt on KPMG maksumuutuste rahvusvaheline uuring, milles on analüüsitud 86 riigi eraisiku tulumakse, näidanud seda, et viimasel aastal on tulumaksu määrad olnud maailmas tõusuteel. Kui eelnenud seitsmel aastal on eraisiku tulumaksu määr olnud maailmas langustrendis, siis viimase aastaga tõusis keskmine maksumäär 29,4%-le. Seejuures tõusis Euroopa Liidus keskmine tulumaksu määr 0,4 protsendipunkti. Paljuski on maksumäär tõusu taga olnud riikide vajadus vähendada riigieelarve defitsiiti. Samal ajal on Eesti riik oma valitsuse soovil valinud riigieelarve puudujäägi vähendamise teeks käibemaksu ja aktsiiside tõstmise.

Seoses sellega on meil rahandusministrile neli küsimust. Reformierakond on andnud lubaduse tööjõumakse veelgi vähendada. Kevadel väitis peaminister, et tema sooviks maksusüsteemi progressiivsust suurendada tulumaksuvaba miinimumi tõstes. Samas on räägitud ka üleüldisest maksumäärade alandamisest. Kumba siis tegelikult plaanitakse teha ja millal sellised plaanid ellu võiksid minna? Teine küsimus on meie lõunanaabrite kohta. 2009. aastal vähendas Läti üksikisiku tulumaksu määra 23%-le, aga käesolevaks aastaks on see tagasi tõstetud 26%-le. Me soovime teada, mis põhjusel rahandusministri arvates lõunanaaber oma maksumäärade taas 26%-le tõstis. Samuti soovime teada, mille poolest erineb rahandusministri ettekujutuses Eesti ülejäänud Lääne-

Euroopa riikidest või siis ülejäänud vana Euroopa riikidest, miks meil siis astmeline tulumaks ei peaks toimima, kui kõigis vanades Euroopa Liidu riikides ta toimib. Viimaks küsime ka seda, et kui Eestis täidab 92% inimestest üksikisiku tuludeklaratsiooni e-maksuametite kaudu, siis kuidas küll põhjendatakse seda väidet, et astmeline tulumaks teeks maksu maksjate elu nii keeruliseks, et eestlased ei saa sellega hakkama. Lääne-Euroopa riikides tulatakse ju sellega toime.

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Täna selle tõsise küsimuse eest! Ma pean muidugi ütleva, et te olete kasutanud siin üht väga marginaalset allikat ja pole usaldanud neid allikaid, mida me oleme teile seni esitanud. Rõhutan üle, te räägite tulumaksu puhul keskmise maksumäär tõusust 0,3 protsendipunkti. Ma võin kinnitada, et Euroopas – laiemalt pole ma ringi vaadanud –, kus see määr on tõesti tõusnud 0,4 protsendipunkti, on käibemaksu ja aktsiiside tõstmine olnud domineeriv meetod eelarveprobleemide lahendamiseks. Seda ühel lihtsal põhjusel: kaudsed maksud ja ka varmaksud pärssivad analüütikute päris suure konsensusel põhjal – kõige suurema autoriteedina ma nimetaksin praegu siiski OECD-d – majandust kõige vähem. Kõige rohkem pärssivad maksud on, alates hullemast, ettevõtte tulumaks ja edasi tööjõumaksud, sh üksikisiku tulumaks.

Kui illustreerida seda enda väidet kaudsete maksude kohta, siis rahandusministrid kasutavad omavahel väljendit "kasvusõbralik maksumudel", st vähem tulumaksu, rohkem tarbimise ja varamakse. See vastab Eesti mudelile väga hästi. Ma kirjeldaksin siin pikemaajalist tendentsi, alustades 2005. aastast või ka 2004. aastast, mil Malta tõstis käibemaksu 3% võrra. 2005. aastal tõstis Kreeka seda 1% ja Portugal 2 protsendipunkti – jutt on kogu aeg protsendipunktidest, ka eelmistel puhkudel. Saksamaa tõstis maksu 2007. aastal 3 protsendipunkti, 2008. aastal tõstis Iirimaa 0,5%. Nüüd edasi võib öelda, et 2009. aasta tõusud on natukene tõsisemad, need on seotud juba eelarvekriisidega. Tõstis Eesti – 2%, tõstsid Läti ja Leedu, mõlemad 3%, tõstis Ungari – 5%. Ja kui me vaatame 2009. aasta tasemeid, siis Eesti oma tõstetud määraga on päris keskel. Õige mitmes

riigis on see määr märksa kõrgem, oluliselt madalam on see ainult Suurbritannias, kus see oli 15%, ja Luksemburgis, samuti 15%. Madal oli see ka Hispaanias ja Küprosel, 15%. 2010. aasta oli juba selline, kus eelarveprobleeme rahvusvaheliselt selgelt teadvustati. Siin ei ole enam tegemist mingi mööduva finantskriisiga, vaid väga fundamentaalsete eelarve- ja võlakriisidega. Vastavalt on ka riigid käitunud – Tšehhi tõstis käibemaksu 1 protsendipunkti, 20-ni, Kreeka 4 protsendipunkti, Hispaania 2 protsendipunkti, Portugal 1 protsendipunkti, Rumeenia 4 protsendipunkti, Soome 1 protsendipunkti ja Suurbritannia kehtestas oma 15% asemel 17,5%. Aga sellega pole asi veel kaugelgi lõppenud, sest eelarved on väga suures kriisis. Praegu on juba otsused langetanud või on otsustamas – mul on see kahjuks jäänud siit väljatrükist välja, aga ma tean, kes need riigid on – Iirimaa, Kreeka, Küpros, Läti ja Leedu, kus arutatakse samuti käibemaksu tõstmist. Läti otsustas selle minu teada juba ära – 2 protsendipunkti, mul on see tekstis kuskil ka kirjas, kontrollin üle. Poolas tõuseb maks 1% ja Portugalis taas 2%, sel aastal tõusis 1%, nüüd veel 2%. Slovakkia maksumäär tõus on 1% ja Suurbritannia tõstab siis 17,5%-lt (eelmisel aastal oli veel 15%) 20%-le. Nii et kui väga lühidalt kokku võtta, siis see on eelarvete päästmisel, võlgade maksimisele domineeriv meetod ja Eesti ei ole siin erand, pigem on ta olnud pioneeri staatuses. Ta on siin otsuse langetanud nagu kärbete puhulgi varem kui enamik teisi.

Edasi siis küsimused. See tundub olevat esimene: "Eesti on vastupidiselt üldisele trendile lubanud tulumaksu määra veelgi vähendada..." Sellele järgneb siis see peaministri jutt. Euroopa puhul te väidate, et viimasel aastal on see määr tõusnud, aga ega te ju üldiselt ei salga seda, mis on varem olnud. Tõepoolest, tulumaksu puhul tuleb ikka vaadata pikaajalisi trende ning need on olnud maksumäärade ja -astmete arvu alanemise suunalised. See on olnud nii kindlasti juba paarkümmend aastat ja selle kõige viimase KPMG uuringu järgi, mis andis muutuseks ainult 0,3-0,4%, ei saa teha järeldust, et tegemist on trendi muutumisega. Siin on tegemist ikkagi kriisimeetmetega ja eks tulevik näitab. Tuleb ka öelda, et kõrvalekaldumine sellest kasvusõbralikust mudelist, mis muu hulgas maksustab siiski ka kõrget

kvalifikatsiooni, sõltuvalt muidugi riigist, kuhu see piir tõmmatakse, ja soosib sellist majandusstruktuuri parandamist, on kahtlemata poliitiline samm, mida eksperdid tegelikult peale ei suru. Küll aga on poliitikutel vaja sõnumit, et rikkad maksavad rohkem. See on ka meie riigis opositsiooni poolel populaarseks muutunud.

Mitu riiki on igatahes astmelisest tulumaksust ka loobunud ja proportsionaalsele üle läinud. Sõber Mart Laar armastab rääkida, et ükski riik ei ole teistpidi läinud. Ma pole neid andmeid päris täpselt üle kontrollinud. Näiteks Islandi puhul on küsimus, mida see uus vaksapoolne valitsus täpselt seal muutis. Mul jääb ka täpsustamata, mis sorti see proportsionaalne maks seal oli, aga igatahes oli Island mingil hetkel kehtestanud proportsionaalse tulumaksu ja see on nüüd vaidluse all või koguni muutmisel. Aga need riigid, kes on olnud oma süsteemi muutmisel vabamad, uuenduslikumad, paindlikumad – kahtlemata on need uuemad, sel sajandil ühinenud liikmesriigid –, on ikkagi võtnud suuna proportsionaalsele tulumaksule, viimasena teeb seda Ungari. Vanad liikmesriigid on siin inertsemad. Võrdlemisi raske on kord viltu aetud maksusüsteemi õigeks ajada, aga samm-sammult seda tehakse.

Meie eesmärk on tõepoolest tööjõumakse alandada. Ma rõhutan aga, et see on seotud eelarvevõimalustega, ja selline jutt, et niikuinii tuleb alandada, ei ole minu arvates aus. Eelarve on defitsiidis, mitte ülejäägis ja mingit majanduse käimatõmbamist selliste vägisi alandamisega ei toimu. See on pikaajalisem kasu, aga lühiajaliselt tuleb ka ellu jääda.

Nüüd küsimus Läti kohta. Läti ei ole teatavasti suurte eelarveprobleemide ja rahvusvaheliste programmide tõttu olnud oma otsustes vaba. Talle dikteeritakse päris palju ette ja ta on nii kodus kui ka IMF-is näiteks kindlalt vastu seisnud astmelisele tulumaksule, mis on ju selline hädalahendus, et võtame neilt, kel on, rohkem. Kasvu seisukohalt see kindlasti hea ei ole. Aga ka Läti on juba pikemat aega suurendanud kaudsete maksude osakaalu, kaotanud maksuerisusi ja -soodustusi ning järgmisest aastast alandab ühe protsendipunkti võrra ka tulumaksu.

Kolmas küsimus on selle kohta, et suures osas Euroopas kehtib astmeline tulumaks ja mille poolest siis Eesti erineb. See, et ta keh-

tib, ei ole kindlasti veel mõistlikkuse kriteerium, eriti kui me võtame konkreetse aja. Nüüd, kus majandus on globaalne, kapital liigub ja maksukonkurents on maailmas hoopis teine, ei ole astmeline tulumaks tegelikult edukas. Ta võib olla poliitiliselt siin-seal populaarne, aga majanduse kasvu seisukohalt ei ole ta edukas. Mitu riiki on läinud hoopis vastupidist teed, nagu sai enne mainitud, ja ligi üks kolmandik Euroopa Liidu riikidest kasutab proportsionaalset üksikisiku tulumaksu.

Maksude puhul on küsimus kindlasti ka keskkonna atraktiivsuses. Investoritele ei meeldi selline keeruline ja diskrimineeriv maksustamine. Kui Eesti tahab erineda – tihti on ju küsimus, miks peaks investeerima Eestisse –, siis ei ole hea teha maksusüsteem piiravaks. Ühetaoline tulumaks on investeringute puhul väga tähtis, sest just kõrgematel tuluastmetel on need, kes loovad tegelikult investeringuid, töökohti ja sääste ning aitavad sellega kogu tuluskaalat. See oleks Eesti puhul kindlasti tagasimineki, kui me kehtestaksime astmelise tulumaksu, sest teised on läinud teist teed, on neid astmeid vähendanud.

Ja viimane küsimus, et Eestis täidab 92% inimestest tuludeklaratsiooni e-maksuameti kaudu, et seda teeb masin ja miks siis astmeline tulumaks keeruline on. Ta jääb ikka keeruliseks, me ei pääse sellest. Praegu kogutakse Eestis tulumaksu valdavalt siiski allikal, tagantjärele küll deklareerides, aga ka eeldeklareeritud tuludeklaratsiooni allkirjastades. Maks peetakse kinni seal, kus ta tekib. Kui maksu maksja ei soovi kasutada mahaarvamisi, siis ei ole tuludeklaratsiooni üldse vaja esitada. Ühtse maksumäära puhul pole oluline, mitmest allikast tulu saadakse, astmelise puhul peab väljamakse tegija õigete maksumäärade rakendamiseks teadma, missugusesse kahvlisse maksu maksja tulu langeb, ja sel juhul meie lihtne deklareerimine kaoks. Mõnes riigis on kasutusele võetud isegi selline kunstlik vahend nagu palgakaardid, aga tagantjärele on ikka vaja teha suuri korrektsioone, edasi-tagasi makseid. Ühetaoline määr võimaldab kasutada süsteemis mitmesuguseid lihtsustusi, näiteks erisoodustuste maksustamist tööandja tasandil, ilma erisoodustuse saajaid isikustamata, ja vähendab tunduvalt ettevõtete halduskoormust. Astmelise maksu korral tuleks üle vaadata ka äriühingu tulumaksu määr, mis praegu kattub

füüsilise isiku maksumääraga. Füüsilise isiku tulumaksu määrast madalam äriühingu maksu määr süvendaks veelgi maksu maksjate soovi võtta äriühingust tulu välja palga või juhatase liikme tasu asemel dividendidena. Tagajärg oleks loomulikult sotsiaalmaksu kadu. Eri tulu liigid tuleks erinevalt maksustada, mis oleks väga suur probleem. Lisaks palgatulule võib maksustatavat tulu saada ka muus vormis, näiteks kapitalituluna, millele on iseloomulik märksa suurem tulutasemete kõikumine aastati kui palgatulu puhul. Dividende võetakse ju ebastabiilselt välja ja saadakse ebaõiglaselt kõrge maksu määr ning see võib olla samas pikaajalise töö tulemus. Kindlasti soodustab astmeline tulumaks püüdu tulu varjata või ajatada, vältimaks kõrgemat määra, ja haldamine läheks keerulisemaks. Ma arvan, et kui me tahame ikkagi inimesi, häid spetsialiste kodumaal hoida ja majandusstruktuuri parandada, siis ei tohi suuremaid tulusid diskrimineerida.

Kohe lõpetan. OECD on märkinud, et väheste maksusoodustustega proportsionaalne maksusüsteem vähendab halduskoormust ning moonutusi maksu maksjate käitumises. Astmeline tulumaks seevastu vähendab motivatsiooni töötada ja inimkapitali investeerida, lisaks ajendab see maksu maksjaid maksudest kõrvale hoidma ning suurendab varimajanduse osakaalu, mis omakorda vähendab maksulaekumisi ning põhjustab ebavõrdset kohtlemist. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Tänan, lugupeetud rahandusminister! Nüüd on teil võimalus vastata küsimustele. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Loomulikult tahaks küsida päris mitme asja kohta, aga paraku on mul võimalik esitada ainult üks küsimus ja seetõttu ma soovin saada täpsustust. Te ütlesite, et teie meelest ei ole senikaua, kuni riigieelarve on defitsiidis, õige otsesid tööjõumakse vähendada. Ometi olete koos Andres Lipstokiga saatnud oma Euroopa kolleegidele kirja, kus te annate lubaduse, et edaspidi tööjõumakse alandatakse ja see tasakaalustatakse kaudsete maksude tõusuga. Ka teie erakonna valimisprogrammis on kirjas, et kõige suurema sissetulekuga inimestele tehakse maksuvabastus sotsiaalmaksu näol. Kuidas te

suhtute siis sellesse, et pensionikassasse ja haigekassasse tuleb ligi miljardine auk, sest tahetakse teha maksuvabastus palkade puhul, mille suurus on vähemalt kaks keskmist palka, või ma ei tea täpselt, kust maalt te tahate seda maksuvabastust teha?

Jürgen Ligi

Aitäh! Te tsiteerite siin meid vildakalt, aga eks see ole teie komme. Kahest keskmisest palgast ei ole kunagi juttu olnud. Kuhugi Euroopasse antud lubadusest midagi teha ei saa tegelikult rääkida. Me oleme rääkinud oma hoiakutest, me oleme toetanud sedasama kasvusõbralikku maksusüsteemi, et kanda maksumoormus tööjõu asemel pigem tarbimisele, ja sedasama rääkisin ka mina siin. Mis puudutab sotsiaalmaksu lage või teisi selliseid meetmeid, siis põhimõtteliselt saab neid toetada, aga kui te vaatate, siis ainsana kõigist erakondadest oleme meie oma programmis välja hõiganud, et kõik asjad, kõik lubadused on seotud eelarvevõimalustega. Teatavasti tahame 2013. aastaks jõuda eelarve ülejäägini. Täiendava kulude kärpimise korral jõuaksime sinna varem, aga see on raske ja ma kardan, et valimistel on pigem surve kulude suurendamisele. Nii nagu ka IMF on oma raportis öelnud, oleme täpselt sama meelt, et nalja ei tohi eelarvega teha, need ajad võiksid möödas olla, kus lihtsalt lubatakse ja ei arvutata. Me oleme alati arvutanud, aga me ei ole kunagi nii selgelt välja öelnud, et need lubadused on seotud eelarvega. Seda võiksid kõik erakonnad teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, proua esimees! Lugupeetud härra minister! Nii Reformierakond kui ka IRL on ütelnud, et astmelise tulumaksu süsteem on vasakpoolne. No olgu ta siis vasakpoolne ja olgu siis Ameerika Ühendriigid ja paljud Euroopa suured riigid kõik vasakpoolse süsteemiga. Aga minu meelest on veel vasakpoolsem varamaks, mis on samuti väga paljudes riikides ja mida IMF soovitas järjekordselt ka Eestile. Kuidas te suhtute varamaksu ja kas te võite kinnitada, et järgmise nelja aasta jooksul, juhul kui teie olete valitsuskoalitsioonis, ei tule Eestis varamaksu?

Jürgen Ligi

Aitäh hea küsimuse eest! Kõigepealt ma täpsustan, et kui oli sotsiaalmaksu lae küsimus, siis kuulus ka Keskerakond nende hulka, kes seda tagant kiitis. Nii et me ei olegi siin eri positsioonidel. Aga sidugem see siiski eelarvega. Ma nägin üht sellist küsitlust, ma ei mäleta, kes seda ütles, aga Keskerakonna esindaja avaldas kindlasti toetust.

Varamakse võiksin ma ju maksutehniliselt toetada, minu autoriteedid, nii IMF kui ka OECD, toetavad neid, aga ma ei toeta neid meie tingimustes. Meie varad on väga vähe seotud jooksvate tuludega, st päritud ja mitte pikaajalise, ütleme, kapitali loomuliku akumulatsiooniga. Kuidas ma ütlen, nende korterite ja majade turuväärtus on madal, aga isegi kui need maksustada madala määraga, ei ole nende omanikud tihti maksevõimelised. Enamgi veel, praeguse üldise restruktureerimise tulemusena on väga paljud soetanud vara laenu peale ja sinna maksu lisada on hästi keeruline. Ma võin üle korrata, et tulumaksuvabastus eluasemelaenu puhul on väga halb meede, seda ütlevad ka rahvusvahelised autoriteedid meile muide iga kord, kui maksuküsimused üleval on, aga kinnisvaramaks on juba selgelt liiast.

Tööjõumaksude koha pealt jäi vist mainimata, et see, mille alandamisega me arvutuste järgi kindlasti hakkama saame, on töötuskindlustusmaks, ja seal edasi peame olema rahu-likud, kuhugi tõtata ei saa. Töötuskindlustusmaksu suurendati väga halval ajal ja nüüd me peame taastama eelkõige töötukassa. Ma ei prognoosiks küll ühegi koalitsiooni puhul mingit varamaksu, meie seda kindlasti ei toeta. Kaudsetest maksudest ma kujutan ette ainult mõne aktsiisi liigutamist, see on loomulik, viin ja tubakas ei tohi minna ju odavamaks. Tubakaaktsiisil meil ju tegelikult seisuga 2012. aasta 1. jaanuar tõuseb. See otsus on langetatud, siin ei ole mingit uudist. Kaudsed maksud, mida me oleme Euroopale kirjeldanud tubakaaktsiisi osas, on ka otsustatud. Aga üldiselt, jah, varamaks ei ole plaanis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Kui efektiivne ja tulus on proportsio-

naalne tulumaks, seda me oleme juba kogenud. Enamikus Euroopa Liidu riikides kehtib astmeline tulumaks. Euroopa Liidu seadused on meile aga ülimumslikud. Kui ühel päeval tuleb Euroopa Liidu kontoritest meile korraldus kehtestada ka Eestis astmeline tulumaks, kuidas te siis toimiksite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma rääkisin sellest siin pikalt. Kui kolmandik Euroopa riike ei kasuta seda, siis selline "korraldus" ei saa üldse päevakorrale tõusta. Peale selle ei ole asi ainult nendes riikides, kes ei kasuta astmelist tulumaksu, asi on ka selles, et maksuautonoomiat peetakse lihtsalt väga oluliseks. Ma ei tea teie kogemusi proportsionaalse tulumaksu tõhususega, mida te siin nimetasite, aga minu arust toimib see süsteem hästi. Eriti hästi toimib see juhul, kui me tahame saada Eestisse paremat majandusstruktuuri ja tasuvamaid töökohti. Neid ei ole mõtet tappa diskrimineeriva maksustamisega. Ma loodan, et ka teie, kes te olete avaldanud toetust sotsiaalmaksu laele, pidasite seda silmas. Ma mõtlen ka inimeste peale. Te olete väga palju rääkinud inimeste välismaale minekust. Väga headele spetsialistidele on Eestis raske maksta väärilist palka, väärilist ehk ei olegi väga raske, aga raske on maksta Euroopas konkurentsivõimelist palka. Küll aga saame mitte võtta maksudega ebaproportsionaalselt palju ära ja seda me olemegi teinud. Ma arvan, et maksundus ei ole Eestist lahkumise põhjus. Vastupidi, see hoiab inimesi Eestis kinni. Ei ole meil vaja joosta palganumbrite järel, sest me teame, et me ei pea nii palju riigile ära maksma.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Avan läbirääkimised ja kutsun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni.

Kadri Simson

Rahandusminister lõpetas oma küsimustele vastamise sellega, et Eestis on väga raske maksta headele inimestele väärilist palka. Aga olgem ausad, et enamik neist inimestest, kes Eestist ära lähevad, lahkuvad riikidesse, kus on astmeline tulumaks. See näitab, et selline maksusüsteem ei ole mitte peletuslik, vaid pigem annab sellise maksubaasiga riik töötajatele

stabiilsuse. Minister mainis ka seda, et astmeline tulumaks on tema meelest hädalahendus ja ei ole majanduskasvu seisukohalt edukas. Aga olgem ausad, astmelisel tulumaksul on väga suur võimalus majanduse buume ja järske kukkumisi stabiliseerida. Kui on head ajad, siis inimeste sissetulekud kasvavad ja nad liiguvad tõenäoliselt tänu suurtele palgatõusudele kõrgemasse maksuastmesse, mis tähendab, et tulusid ei lasta nii kiiresti mullistuda ja suureks minna. Ja rasketel aegadel, kui sissetulekud vähenevad, liigub inimene madalamasse maksuastmesse ja seetõttu jääb tema maksukoormus väiksemaks.

Rahandusministri vastustest küsimustele jäi mulje, et kõik vanad Euroopa Liidu riigid, kes on valinud astmelise tulumaksu, on õnnetus olukorras ja Eesti on pioneer, kes katsetab meie enda kodanike peal midagi, millele teised riigid varsti järele tulevad. Lihtsalt üheks näiteks, ministri jaoks võib-olla marginaalseks näiteks, aga siiski üheks ilmekaks näiteks, et see päris nii ei ole, on mul kaasas University of California Berkeley ülikooli professori värskest välja antud raamat. Tegemist on Robert Reichiga, kes on olnud USA kolmes valitsuses administratsiooni liige ja kes kuulub ka täna president Barack Obama nõuandekotta selles küsimuses, kuidas majandust taastada. Ta on valitud Wall Street Journali, mida isegi meie paremerakonnad ei saa nimetada mõttetuks ajaleheks, Ameerika majandusmõtlejate esikümne sekka. See mees kirjutab sellest, kuidas USA peaks oma maksusüsteemiga edasi minema. Võib-olla te olete tähele pannud, et praegu käivad USA-s tõsised vaidlused selle üle, kas president Obama peaks ellu viima oma lubaduse ja tõstma kõige rikkama maksusegmendi maksumäära tagasi 39,5%-le. Nimelt tehti vabariiklase George W. Bushi valitsusajal kõige rikkamatele maksu kingitus ja langetati maksuaste 35%-le. Professor Reich ütleb, et tema meelest peaks kõige suurema sissetulekuga inimestel, sellel *top* 1%-l tõstma maksu 55%-le, sellele järgneval 2%-l peaks tõstma maksu 50%-le ja järgneval 5%-l 40%-le. See annaks siis võimaluse alandada maksu kõigil väiksema tuluga inimestel. Pole mõtet koguda maksu neilt inimestelt, kes vastasel juhul kulutaksid selle maksuraha tarbimisse, kulutaksid selle siseturu elavdamiseks ja aitaksid sellega majanduse uuesti jalule. Põhimõtteliselt ongi

see ju seesama seisukoht, millest ka meie räägime: raskes majandusolukorras, kus kõik riigid vaatavad riigieelarve tulusid ja kulusid ning püüavad tasakaalu poole, on aeg suuredada ka nende inimeste panust, kes on maksualandustest kõige suurema võidu saanud. Seda, et see ei ole ainult Keskerakonna mõte, vaid laialt arenenud ja debateeritud majanduspoliitiline mõte, kinnitab ka see mul praegu juhuslikult kaasas olev raamat. Nii et ma arvan, et Eestil on aeg lahti öelda dogmadest, mis on meile kaasa toonud need suured tõusud ja veel järsemad langused, millega me oleme sattunud Euroopa suurimate majanduslangejate hulka, ning neil inimestel, kes on maksualandustest kõige rohkem võitnud, on aeg anda tagasi, et Eesti riigieelarves oleks raha haridusele, sotsiaal- ja turvalisusküsimuste lahendamiseks ning päästjate jaoks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine eurokalkulaatorite kohta (nr 538)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Helle Kalda, Toomas Vareki, Aivar Riisalu, Lauri Laasi, Mailis Repsi, Enn Eesmaa, Kalle Laaneti, Eldar Efendijevi, Nelli Privalova, Vladimir Velmani, Olga Sõtniku, Kalev Kallo, Toivo Tootseni, Arvo Sarapuu, Nikolai Põdramae, Evelyn Sepa, Ain Seppiku ja Valeri Korbi 17. novembril esitatud arupärimine eurokalkulaatorite kohta. Palun kõnepulti kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Tänavu 17. novembril esitas 18 Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liiget arupärimise lugupeetud rahandusministrile härra Ligile. Arupärimise teema on eurokalkulaatorid. See on umbes sama teema, mis oli eelmine – astmeline tulumaks –, et me kingime kõikidele maksumaksjate arvel kalkulaatorid. Me teame, et 1. jaanuarist 2011 me läheme üle eurole ja sellega on seotud ka mitmesugused kampaaniad. Kuid kampaania, mis on seotud eurokalkulaatoritega ja mis läks maksumaksja-

tele maksma 5,5 miljonit krooni, on arusaamatu. Sellise summa maksab ainult kalkulaator pluss kojusaatmine, lisanduvad kulud, mida pidid tegema ametnikud selle protsessi läbiviimiseks. Kindlasti, kui võtta riigieelarvest 5,5 miljonit, siis see ei ole suur summa. Aga mõelge, kui palju oleksid saanud kohalikud omavalitsused selle 5,5 miljoni eest kõikidele inimestele kingitusi teha! Ma arvan, et mina jõuaksin küll kalkulaatori ise osta, kui ma seda vajalikuks peaksin.

Aga hoopis suurem probleem on see, milline on kalkulaatori kvaliteet. Ja kas rahvas seda tahtis? Meedia on kajastanud, et küsitletutest ainult 10% soovis seda saada. Ma ei hakka ette lugema europarlamendi liikme, roheliste erakonna saadiku Tarandi ütlust, et see võiks üldse prügikasti minna – aga selline tema arvamus on.

Jääb paratamatult mulje, nagu oleks eurokalkulaator tegelikult ühe erakonna, st Reformierakonna jõuluringitus Eesti rahvale. Okei, poleks midagi halba, kui seda oleks tehtud valimiskampaania raames. Laske käia! Aga kui midagi sellist tehakse maksumaksjate arvel, siis me tahaksime selgitust saada, miks see tehti ja kes selle otsustas. Sellest tulenevalt ongi meil kaheksa küsimust. Ma loen põhilised ette ja loodan, et minister loeb ülejäänud.

Kuidas ja kellel tekkis idee Eesti rahvale eurokalkulaatorid kinkida? Teiseks: kas Rahandusministeerium tegi enne kalkulaatorite tellimist asjaomaste kulude analüüsi? Kui jah, siis milline oli analüüsi sisu ja milline oli tulemus? Kes selle analüüsi tegelikult koostas? Kui ei, siis milline on Rahandusministeeriumi põhjendus sellele kulutusele? Kolmandaks: kuidas ja millistel tingimustel toimus riigihangete kalkulaatorite hankimiseks? Miks telliti just Hiinast ja kas odavamalt pakkujaid ei olnud? Neljandaks: millistest vahenditest need kulutused tehti, milliselt eelarverealet kampaaniat rahastati ja kas see summa on ka sihipäraselt kasutatud? Kelle arvel eelarves vastav kärbe tehti? Kas asjaomane eelarverida sisaldab veel vaba raha, mida saab mõneks kampaaniaks kasutada? Kas analoogseid kampaaniaid tuleb veel? Kuidas hindate eurokalkulaatori vajadust ja kvaliteeti personaalselt? Mida reaalselt soovis Rahandusministeerium saavutada selle jaotamisega? Ja on veel paar küsimust. Alla on

kirjutanud, nagu ma ütlesin, 18 Riigikogu liiget. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Helle Kalda! Palun teid, luugupeetud rahandusminister, kõnepulti!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Kõigepealt ma südamest tänan selle arupärimise eest, sellise rõõmsa teema eest nii enda kui ka eurokalkulaatori nimel! See on tõeline läbimurre, kui parlament ja rahandusminister saavad aega veeta ühe väikese vidina saatuse üle aru pärides ja vastates. Kõigepealt te räägite siin meedia kajastusest. Ma kahtlustan, et tegemist on ühe Kesknädala küsitlusega või on see mõni selline netikommentaatorite seas armastatud *klick*-küsitlus. Mina ei tea, kui suur on kalkulaatori toetuse määr, aga see, et vaid 10% hakkab seda kasutama, on kindlasti vale. Ja prügikasti, ma heale sugulasele Indrekule ütlen, ei maksa seda panna, sest see on keskkonnoahtlik jääde ja rohelised võiksid seda esimeses järjekorras teada. Andke inimestele, kellel seda pole! Neid inimesi on ja need inimesed käivad seda Rahandusministeeriumist aeg-ajalt küsimas.

Nüüd täpsemad küsimused. Kuidas tekkis idee? See idee oli olemas ammu enne meid. Seda tegid teised riigid enne meid ja meie tegime seda nii nende eeskujul kui ka Euroopa Komisjoni tungival soovitusel. See on üleuroopaline idee, mis sisuliselt surutakse asjaosalistele peale, vastasel korral riike kritiseeritakse. Tegemist ei ole millegi muu kui tarbijakaitsemeetmetega, nii nagu hindade topeltkuvamine – et tarbija ei saaks petta. See ei olnud meie otsus ega valik. Mis puutub populaarsusse, mis Kesknädala järgi on 10%, siis Küprose elanikest 91% pidas kalkulaatorit vajalikuks või väga vajalikuks, Sloveenias oli see näitaja 72%, Slovakkias 64% ja Eesti küsitluse tulemused selguvad 21. detsembril. Mul on väga kahju, et Argo Ideoni ja Indrek Tarandi algatusel on selline põlastuskampaania tekkinud ning et teie seda siin jätkate.

Ma arvan, et üleolevat suhtumist eurokalkulaatorisse ei ole vaja kellelgi näidata. Osal inimestel on seda vaja. Ma arvan, et see on päris tore vidin. Huvi tõttu on meil tulnud juurde tellida üle 20 000 kalkulaatori, sest need said

meil otsa – kusagil andmebaasides oli ebatäp-sus, nii nagu seda tihti juhtub. Pöördumisi on olnud väga palju, neid tahetakse juurde. Eesti puhul on probleem lihtsalt kursi keerukuses, just seetõttu on kalkulaatorit Eestis võib-olla rohkem vaja. 15,6466 ei ole arv, millega kõik on harjunud arvutama.

Kas Rahandusministeerium teostas enne tellimist ka reaalseid analüüse kulutuste tasuvuse kohta? Nagu ma ütlesin, me toetusime teiste riikide kogemustele ja tungivale soovitusel. Me ei pea seda äriprojektiks, kus on mingi tasuvusmäär vajalik, me kaitseme sellega tarbijaid. Paljud inimesed, nagu ma ütlesin, on selle üle rõõmsad. Mitte keegi ei kannata selle pärast! Nii et olge suuremeelsed. Ma arvan, et Riigikogu ei pruugi seda asja arutada, aga võib arutada – vahel võib olla ka selliseid lõbusamaid teemasid.

Kolmas küsimus: "Kuidas ja millistel tingimustel toimus kalkulaatorite hankimiseks riigihange? Kes hankel osalesid ja kas võitis odavaim pakkumine?" Ettevalmistused algasid maikuus, kui meil ei olnud veel ametlikku otsust eurole ülemineku ega kursi kohta. Kuigi me olime asjas sada protsenti kindlad, ei olnud meil formaalselt õigust suuri kulutusi teha. Me alustasime varakult. Kui ma varem ei maininud, siis mainin nüüd, et poole summast maksab Euroopa Komisjon. Selle tõttu oli eriti oluline see hange õigesti ajastada ja loomulikult ka täpselt teha. Kaasatud oli EAS ja ka Euroopa Komisjon. 25. juuniks laekus kolm pak-kumist: OÜ Logotrade, OÜ Heatuju Maaletoo-ja ja Bai Li. Parim pakkuja Logotrade soovis alustada läbirääkimisi pakkumise muutmiseks, kuid see oli selles hankefaasis lubamatu – meil ei olnud ju õigust võtta kohustusi. Esimene hange lõpetati põhjusel, et läbirääkimistega kirjalikul pakkumisel parima hinnapakumuse teinud pakkuja ei suutnud oma pakkumuse juurde jääda ega tõendada tootjafirmaga kindla lepingulise suhte olemasolu. Teised pakkumused olid selleks hetkeks aegunud. Tootjate ja logistika pakkumised olid paraku lühiajalised ning me olime lihtsalt protseduurilises rägastikus, kõik ei toimunud nii libedalt. Tarnekind-luse saavutamiseks tehti uus, täpsustatud han-ge. 16. juulil saadeti pakkumuse esitamise kutse ja hankedokumendid kolmele ettevõttele, kellest tähtjaks ja korrektsete dokumentidega pakkumuse esitas Bai Li. Üks ettevõtte esitas

puudulikud dokumendid ja ületas tähtaja ning üks ettevõtte loobus pakkumust tegemast. Bai Li hind 580 000 kalkulaatori tootmiseks ja transpordiks Eestisse oli kokku 0,67 dollarit ühe kalkulaatori kohta. Kuna kurss muutus vahepeal meile soodsamaks, siis ka kogu tehing ise. Kalkulaatorid valmisid tähtjaks, 15. septembriks. Tootjaga sõlmitud hankelepingu ja Eesti vahendajafirma esitatud parima pakkumuse maksumuse vahe oli pea pool miljonit krooni.

Millistest vahenditest kulutus tehti? Eks ikka eurokommunikatsioonivahenditest. Ja kõike seda te peate rahanduskomisjoni liikmetena teadma, arupärimise eestvedajad! See oli 2010. aasta riigieelarves reservvahendite koosseisus ja sellest on siin palju juttu olnud. Veel kord: poole maksab Euroopa Komisjon, see on ühisüritus. Milliselt reaalraha rahastati, seda ma vastasin. Kas summa oli sihipäraseks kasutamiseks? Kõik summad riigieelarves on sihipäraseks kasutamiseks. Kelle arvel kärbe tehti? Ma ei oska sellele vastata. Ütleme siis, et teie tiibade arvel – ma ei tea, ma ei saa sellest küsimusest aru. Kas see eelarverida sisaldab veel vaba raha? Kogu see eelarverida on euroteavituseks ja sellest on juba palju juttu olnud. Kas ministriumil on plaanis veel mõni suurejooneline kampaaniaprojekt seoses euroga? See kampaania, nagu öeldud, jätkub ka 2011. aasta alguses.

Kuidas hindate eurokalkulaatori vajalikkust personaalselt? Ma arvan, et teil on sellest juba kasu olnud ja paljudel inimestel on veel kasu. On raske öelda, kui objektiivne too küsitlus tuleb, ei tea, kuidas inimesed vastavad. Aga ma olen ka ajakirjanikele öelnud, et ei maksa seda teemat asjatult sapiga üle valada, sest euro pole ikkagi mitte kalkulaatori küsimus, kalkulaator on lihtsalt üks tarbijakaitsevahend. Mida reaalselt soovis Rahandusministeerium saavutada? Sai nagu seletatud: kaitsta tarbijat. Aga te küsite seda veel ja veel! Inimesed peavad teadma, mis asjad maksavad ja kas hinnad on õigesti ümardatud, ega kaupmees ei võta nendelt ülemäärast hinda. See on ju lihtne seletus! Kas lihtsakoeline meediakajastus ja infolehed ei oleks eesmärki täitnud? Kõigepealt, kas te peate silmas korrutustabeli avaldamist? Siin on tegemist kuuekohalise numbri-ga. Kas te kujutate seda tabeli suurust ette? Ma ei näe sellist võimalust. Samas infomaterjali ja

otsepostitust on meil ka üksjagu, nagu te olete oma kodus märganud. Me läheneme kõigile sihtgruppidele individuaalselt ja vaatame, mida kellelgi kõige rohkem vaja on. Osale on infomaterjalid tähtsamad, teistele mitte, täpselt nagu kalkulaatorite puhul. Me oleme seadnud oma eesmärgiks tagada vähemalt 90% Eesti elanikkonna teavitamine olulistest eurole ülemineku aspektidest ja me oleme novembris küsitluse järgi saanud vastuseks 89% – nii et naljakas, 1% jääb puudu.

Kas nimetatud kampaania, mille käigus eurokalkulaatorid inimesteni peaksid jõudma, on vaadeldav kui Reformierakonna varjatud reklaam valimisteks? Nagu ma aru saan, sõltuvalt silmadest võib see nii paista küll, teie silmad on seda niimoodi näinud. Aga ma tuletan meelde, et see on siiski Euroopa Komisjoni projekt eri riikides. Seda võib vaadelda ka nii, et esimene pakkumine kompuutritootjalt oli Reformierakonna värvides ja me küll ei tellinud selle asemel rohelisi kalkulaatoreid, aga pidasime tõesti paremaks neid värve siiski mitte kasutada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud rahandusminister! Palun, nüüd küsimused! Kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud minister! Minu poole on pöördunud üks grupp Rõngu valla inimesi, kes kurdavad, et eurokalkulaatorid saadeti koju postkastidesse, aga teatavasti kõikidel ei ole postkaste, nad käivad ise sises oma ajalehti ja kirju ära toomas. Need inimesed pole kalkulaatoreid saanud. Kuidas nemad ka saaksid endale kalkulaatorid, kelle poole nad peaksid pöörduma? Ja kuidas see jaotamine välja nägi?

Jürgen Ligi

Kui aus olla, siis ma ei ole sellest küsimusest kuulnud. Pean vabandust paluma, et ma olen nii hooletu olnud. Tegelikult minu igapäevase töö hulka ei kuulu reklaammaterjalid ja tarbijakaitse, see on selline asi, millega tegeleb asjatundjate komisjon. Ma fikseerin selle probleemi ja annan info edasi. Mulle on selline asi üllatuseks. Aga meil on olemas infotelefon, mille numbrit ma ei oska küll praegu täpselt öelda – jälle minu viga. Hulk inimesi on pöördunud otse Rahandusministeeriumisse, nende

hulgas on ka pahaseid inimesi päris palju olnud. Me oleme praegu selle missiooni täitjad ja meie poole võib pöörduda küll. Võib selle euroinfo telefoninumbri üles otsida ja anda märku, see on kõige lihtsam tee. Aga eks ma pea ka nüüd endale selgeks tegema, kas "kiri nõudmiseni" tänapäeval ka töötab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud minister! Te mainisite oma ettekandes, et seda teemat on arutatud ka rahanduskomisjonis. Kurb, kuid peab tõdema, et kahjuks ei ole. On küsimus olnud, aga seda pole arutatud. Aga mul on hoopis selline küsimus. Te ütlesite oma ettekandes, et poole rahast maksis kinni euroliit. Kui teie väitsite, et 5,5 miljonit krooni eraldati selleks riigieelarvest, kas see siis tähendab, et see maksis kokku 11 miljonit? Kui palju see tegelikult läks maksma? Ja kui tellitakse veel juurde, siis kui palju kogu see summa ikkagi on?

Jürgen Ligi

Need on eelarve seisukohalt kopikad. Olen seda nentinud nii siin kui ka rahanduskomisjonis, et euroga seotud teavituskampaaniaks on eraldi summa valitsuse reservis – seda ma olen kindlalt vastanud. Kalkulaatorid üksikküsimusena ei ole veel kõne all olnud. Mis puutub 5,5 miljonisse, siis algul me maksame asja kinni, aga Euroopa Komisjon maksab meile pool summat tagasi. Algusest peale on niisugune plaan olnud, aga formaliseerida sai selle ikkagi alles siis, kui oli tulnud eurootsus ja kui meie hange oli läbi. Ega Euroopa Komisjon ei maksa niisama summasid välja. Ma kordan veel kord üle: see pole mitte euroliidu, vaid Euroopa Komisjoni eelarve. See ei ole mitte Eestile varem eraldatud raha, tegu on Euroopa Komisjoni eraldi eelarvega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra minister! Ka mina olen üks õnnelikust, kes selle kalkulaatori kätte on saanud. See küll oli natuke vigane: ekraan oli katki. Arvan nagu väga paljud minu tuttavad,

et tegemist on täiesti mõttetu riigi raha raiskamisega, ma ei hakka seda kasutama. Aga mis on huvitav: selle kalkulaatoriga koos saabus üks kiri, millele olid alla kirjutanud härra rahandusminister ja üks Euroopa ametnik. Isiklikult mulle tundub, et tegemist on rahandusministri varjatud valimiseelse reklaamiga. Kas teil ei ole sellist tunnet, et eurokalkulaatorite saatmise taga on tegelikult soov teha järjekordselt härra Jürgen Ligile reklaami?

Jürgen Ligi

Ma sain aru küll, et teil on selline tunne – see arupärimine ju ainult selleks esitatud ongi, et näidata oma üleolevat suhtumist väiksesse karbikesse ühelt poolt ja teiseks süüdistada mind kampaanias. Nagu ma ütlesin, originaalis oli kalkulaator sini-kollane, me lasksime ta ümber teha ja ütlesime, et meile need värvid ei sobi. Teiseks, see üks "Euroopa ametnik" oli Euroopa Liidu rahandusvolinik ja on traditsioon selline kiri saata. Mina olin ka skeptiline ja esitasin samasisulise küsimuse, aga kui te seda teksti vaatate, siis seal on jutt ainult Euroopa ühisest ideest. Muide, Euroopa Komisjon saatis pika ja väga mahlaka teksti, hästi emotsionaalse ja eurot kiitva, mina olin see, kes tegi selle väga lakooniliseks ja palju kiuvemaks. Mina olin see! Euroopa Komisjon ja Euroopa rahandusvolinik ei olnud sellega rahul ning mul tuli selgitada, et me ei taha teha mingisugust siirupist reklaami. Me tahame märkida olulised punktid, et see kõik ei paistaks välja ülesuhkurdatuna. Ja nii enam-vähem see tekst alles jäi. Natukene läks ta veel kehvemaks, minu näpp ei ajanud kogu aeg seal järge, aga ma leppisin lõpptulemusega. Ent tõesti, me tegime kaaskirja nii apoliitiliseks kui võimalik ja mul ei olnud kuidagi võimalik öelda Euroopa Komisjonile, et meie seda ei tee. Las teised riigid teevad, meie ei tee. Ei ole võimalik! See on ühine solidaarne üritus nii nagu euro tervikuna. Ma räägin seda päris tõsiselt. Töö, mida ma teen rahandusministrina, on üks väga ühine üritus, ja see hõlmab ka nende distsiplineerimist, kes ei pinguta piisavalt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud rahandusminister! Ma täiesti siiralt usun, et te tunnete ennast ebamugavalt, kui teid reklaami sisse pannakse. Ma usun ka, et suvepäevadel, kui Reformierakond pani teid koos Ansipi ja Kallasega nagu Lenini, Marxi ja Engelsi profiilis T-särgile, siis ei olnud see mugav tunne küll mitte. Aga kas nüüd, kui eurokalkulaatorid ja kirjad on laiali saadetud, on valitsus kõik teinud ja te võite kindlalt öelda, et Eesti inimesed on ka kõige väiksemas maa-kohas euro tulekuks valmis? Eesti euromün-te reklaamides on kogu aeg räägitud, et euromün-di tagaküljel on Eesti kaart. Kas te näiteks ei karda, et tegelikult tuleb euromüntidena kasu-tusele ka teiste riikide münte ja see võib mõn-da inimest väga üllatada? Kas valitsus on kõik teinud? Kas me oleme sada protsenti valmis?

Jürgen Ligi

Mis minu tunnetesse puutub, siis enda pildi nägemine niisugusel paberil tekitab kahetisi tundeid. Ühelt poolt on tõepoolest natukene piinlik postiga ringi sõita, aga teistpidi tunnen ma end ausalt öeldes eurooplastena ega häbene seda kampaaniat. Euro kui üritus on ikka ülimalt vajalik. Ma arvan, et selle abil me suudame ka üksikud riigid hädast lõpuks välja aidata.

Kas kõik on tehtud? Me täna alles istusime Stenbocki majas, kus olid kohal kõik asjaosalised – kaupmehed, pankurid, võtmeministrid ja keskpank loomulikult –, ning arutasime, mis on tehtud. Rahandusministeeriumil on suur vastutus, aga rahandusminister kõiki tehnilisi üksikasju kirjeldada ei oska. Meil on asjatundjate komisjon, seitse alamkomisjoni – väga palju on teha, sealhulgas väga palju tehnilisi töid ja pretensioonide-soovide lahendamist. Kui me seame eesmärgiks 90% inimesi teadli-kuks teha, siis see tähendab, et me ei loodagi jõuda 10%-ni – see kõlab kohutavalt, aga nii on. See on siiski palju suurem arv, kui on näi-teks lehelugejaid, rääkimata eesti keele oskaja-test. Me oleme seda teinud sihtgrupiti. Me oleme teinud sada imet ja ma arvan, et inimesed, kes on seda tööd teinud, väärivad ikkagi aus-tust. Siin pole loomulikult taga mitte ainult mi-nisteerium, siin on taga keskpank, kaupmehed, kommerts pangad – kõik nad panevad väga palju energiat ja väga palju raha sellesse üri-tusse. Ma täna küsisin veel kaupmeeste käest

ja nad ütlesid, et ei viriseta. Väga raske on, aga ei viriseta. Ning mul on selle üle hea meel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Hea minister! Sa ütlesid, et õige varsti peaks selguma selle küsitluse tulemus, kui paljudele tundub eurokalkulaator vajalik ole-vat. Et ühes, teises ja kolmandas riigis olid andmed sellised ja et meil selgub see õige varsti. Kas sellist küsitlust ei oleks võinud kor-raldada enne tellimuse tegemist? Mis mõte on seda tagantjärele teha?

Jürgen Ligi

Veel kord: me teeme kogu aeg niisuguseid küsitlusi. Need on vajalikud inimeste meelsuse väljaselgitamiseks, ka soovitusel andmiseks järgmistele riikidele. Ma lugesin selle nimekir-ja ette, see on meile orientiir. Ei ole tegemist asjaga, mida me peaksime vaidlustama, kui Küprosel on pooldajaid 91%, Slovakkias 64%, Sloveenias 72%. See oli mõistagi meile üks vastuseid juba algusest peale, aga ma siiski väga tahan rõhutada: kogu Euroopa ürituse pu-hul väga jonnakas ei ole mõtet olla. Sa ikkagi saad sealt konsultatsiooni ja meile on loomuli-kult Euroopa Komisjon andnud palju detaili-deni ulatuvat informatsiooni, aga samamoodi on palju andnud näiteks Slovakkia. Me kasuta-me võõrast kogemust ja saame tagantjärele teada, kuidas see Eestis töötas.

Aga enne küsida oluiks selles mõttes kum-maline, et inimene oleks vastu küsinud: aga mis see on, mille vajalikkust me hindame? Mis asi see on? Mina ei oleks osanud vastata. Ma võin ju ka kõhelda, kas kalkulaator on vajalik, aga jätan selle teiste otsustada. Tavalise kalku-laatorina töötab see ikka ja mina jätan selle kindlasti reliikviana alles. See on võib-olla meie eluajal üks viimaseid suuri ühinemisi. Eelmine oli nädal tagasi OECD, mis on selgelt kõrgliiga. Eurotsoon on kõrgliiga Euroopa kontekstis ja ma arvan, et see kalkulaator jääb seda sümboliseerima. Need rahatähed – ühest on kena mälestus, teine on käibes. Aga kalku-laator, naljakas vidin, meenutab sedagi, kuidas Riigikogus päriti tema kohta aru, kuidas ini-mesed näitasid, kui palju suuremad nad on kalkulaatorist, ja et minu lemmikajakirjanik

pühendas sellele terve artikli, kui mõttetu vidin see on. Minu lemmikajakirjanik – järelkult inimeste arvamused ongi erinevad. Mina ei ole kalkulaatori suhtes agressiivne, kuigi mulle tundub, et ma ise seda ei kasuta. Ma arvan, et hulk inimesi kasutab seda ja hulgal inimestel on selle üle hea meel.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Avan läbirääkimised ja kutsun kolleeg Helle Kalda kõnepulti.

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Mind ajendasid siia pulti tulema vastused, mis me äsja ministrilt saime. Ma tahaksin sel teemal väidelda ja oma argumentid öelda. Esiteks, meedia. Ei, me ei lugenud seda Kesknädalast. Me lugesime seda ametlikust meediast, millele viitas ka minister ise. Seal on selgelt öeldud, et eurokalkulaatoreid telliti 580 000 tükki ja need läksid maksma 4,5 miljonit krooni. Teeb kurvaks, et need maksti kinni maksumaksja rahast: me kõik maksime need kinni, igaüks maksis 10 krooni. Seejuures jäeti rahvalt küsimata, kas ta kalkulaatorit üldse tahab. See sunniti peale: tuleb võtta, kas sulle meeldib või mitte. Ma ei ütle seda, et oli vale eurokalkulaatorid tellida. Kindlasti läheb neid vaja. Ma ei olnuks plaani vastu tellida neid sihtgruppidele, kes kalkulaatorit vajavad. Kuid ma olen täielikult vastu sellele, et kalkulaator kingiti 580 000 inimesele. Ja nagu me täna kuulsime, neid tellitakse veel ja keegi ei oska öelda, kui suureks kogusumma läheb. Ma arvan, et on osa isikuid, kes võinuks selle ise tellida.

Teiseks, sihtgruppidele mõeldud kalkulaator pidanuks olema selline, et seda saaks ka kasutada. Aga me oleme neid eurokalkulaatoreid näinud ja mitu pensionäri on minu poole pöördunud küsimusega, kas te annate luubi ka juurde. Neil ei ole võimalik seda kasutada. Klahvistikku peaks olema võimalik normaalselt näppudega vajutada ja inimene peaks neid numbreid ka nägema.

Kogu kampaania oleks võinud tunduvalt paremini teha. Selle oleks võinud viia läbi nii, et kalkulaatorid oleks jagatud kas pankade, kohalike omavalitsuste või sotsiaalosakondade kaudu. Inimesed käivad nagunii pangas, samuti postkontoris. Kes soovib, oleks võinud selle

ise hankida. Ma arvan, et meil on väga palju inimesi, kes eurokalkulaatorit ei vaja, ja nagu ütles Tarand, neil tuleb see prügikasti visata. Et mulle see ütlus meeldib, seda ei ole. Aga Tarandil on sada protsenti õigus, et meil oli lihtsalt linnuke kirja pandud, suuremat otstarvet kalkulaatoril ei ole.

Nüüd aga ministri teiste vastuste juurde. Minister andis kaudselt mõista, et me oleme rumalad ja lollid – rahanduskomisjoni liikmed nüüd ei tea, et riigieelarvest oli raha eraldatud. Jah, minister oma ettekandes ütles, et asjaomane rida oli riigieelarves olemas. Siis ta ütles, et kuidas me ei tea, et see oli valitsuse reservfondis. Me teame väga hästi, kuidas valitsuse reservfondi raha kasutatakse. Ei arutata seda Riigikogu rahanduskomisjonis ja veel vähem arutab seda Riigikogu suur saal. Siis väideti, et tegelikult tuleb raha – milline osa raha tuleb, kui suur summa ikkagi? – hoopis Euroopa Liidust. Ka see on praeguses situatsioonis veel lahtine. Mulle on see arusaamatu. Kui me teeme kampaaniat, siis me peaksime täpselt teadma, kust raha tuleb ja kui palju tuleb: kas Euroopast, kui palju kõik maksma läheb ning kes selle lõpuks kinni maksab. Täna me kahjuks selliseid vastuseid küll ministrilt ei saanud. Nüüd aga pöördus minu poole üks pensionär palvega, et öelge ministrile: kui te tulevikus teete selliseid kampaaniaid, kui te teete selliseid otsuseid, siis võiksite ikka arvestada inimestega, kes neid kasutama hakkavad. Praegu nad paluvad, et kui te neid kalkulaatoreid veel tellite, siis inimestel võiks olla võimalik neid ka kasutada. Selline oli minu lõppsõna. Ma võin teile ühe inimese pöördumise saata, kui te arvate, et see on kuskilt Kesknädalast. Aga ta lausa nuttis ja oli väga kibestunud, sest selle 10 krooniga ta oleks midagi muud teinud, kui hankinud kalkulaatori lihtsalt lastelastele mängimiseks. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

5. Arupärimine Maanteeameti tegevuse kohta eraparklate trahviteadete edastamisel (nr 529)

Esimees Ene Ergma

Lähen järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Toomas Vareki, Aivar Riisalu, Kadri Simsoni, Tiit Kuusmiku ja Valeri Korbi 9. novembril esitatud arupärimine Maanteeameti tegevuse kohta eraparklate trahviteadete edastamisel. Palun kõnepulti kolleeg Tiit Kuusmiku!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Head Riigikogu liikmed! Tänavu 9. novembril avaldasid viis Eesti Keskerakonna fraktsiooni liiget soovi esitada arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile teemal "Maanteeameti tegevuse kohta eraparklate trahviteadete edastamisel". Eraparklate ühepoolsete parkimislepingute sõlmimine on tekitanud küsimusi juba pikemat aega. 9. novembril saatis õiguskantsler Indrek Teder Maanteeameti peadirektorile kirja, milles märgib, et kui Maanteeamet teeb parklate palvel liiklusregistrisse päringuid ja kasutab sealt saadud andmeid trahviteadete edastamiseks, siis rikub amet põhiõiguste ja vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava. Ka Justiitsministeerium peab Maanteeameti käitumist seadusega vastuolus olevaks. Liiklusseaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määruses on selgelt määratletud isikud, kellele tohib lepingu alusel registriandmeid edastada, ning eraparklad nende alla kindlasti ei kuulu. Õiguskantsleri märkuse peale on Maanteeamet lubanud eraparklate lepingud lõpetada. Arupärijad on härra ministrile esitanud neli küsimust ning kuna majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts on küsimused reeglina ka ette lugenud, et oleks hõlpsam vastata, siis jätan praegu küsimused ette lugemata. Ma tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tiit Kuusmik! Palun teid, lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister, vastamiseks kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Esimene küsimus: millal ning miks otsustati alustada eraparklate trahviteadete edastamist autoomanikele? Kas teie kui majandusminister olite teadlik selliste lepingute sõlmimisest? Trahviteateid hakati edastama septembris 2008. Lepingute sõlmimise ajal kehtis majandus- ja kommunikatsiooniministri 2005. aasta 11. juuli määrus Eesti Riikliku Autoregistrikeskuse põhimääruse kohta. Lepingute sõlmimisel lähtuti nimetatud määruse §-st 10, mis määratles, et autoregistrikeskuse tegevuse eesmärk on aidata kaasa liiklusohutuse suurendamisele ja liiklusvahendite keskkonnakahjulikkuse vähendamisele, edendada ühistransporti ning pidada liiklusregistrit ja ühistranspordiregistrit, ning määruse § 13 punktides 5 ja 6, mille kohaselt autoregistrikeskus on kohustatud osalema liiklusohutuse- ja järelevalvealases töös, pidama läbirääkimisi, sõlmima kokkuleppeid lepinguid füüsiliste ja juriidiliste isikutega vastavalt oma pädevusele. Samuti on lähtutud liiklusseadusest. Liiklusseaduse § 65 kohaselt kehtestab teaduslikul eesmärgil või muu õigustatud huvi puhul andmetele juurdepääsu korra liiklusregistri vastutav töötleja. Selline kord on kehtestatud teede- ja sideministri 2002. aasta 24. aprilli määrusega. Selle määruse § 1 lõike 2 kohaselt võib liiklusregistri andmeid väljastada õigustatud huvi korral, mis muu hulgas võib tuleneda taotleja põhikirjalisest tegevusalast lähtuvast vajadusest. Õigustatud huvi olemasolu ja andmete väljastamise otsustab liiklusregistri volitatud töötleja.

Tollane autoregistrikeskus leidis, et parkimisteenust pakkuva ettevõtte puhul, mille põhikirjaline tegevusala on parklateenuse osutamine, on õigustatud huvi olemas, kuna liiklusregistri andmed aitavad tagada parklateenuse osutamise lepingute täitmist. Samas ei võimaldanud autoregistrikeskus eraparklatele otsest juurdepääsu liiklusregistrile ega edastanud eraparklatele ka liiklusregistri andmeid. Parkimise korraldamine on oluline liikluskorralduslik küsimus. Avalikke, linna pakutavaid parkimiskohti on vähe ja tekkinud tühimiku on täitnud eraparklad. See võimaldab vähendada tänava ääres parkivate autode hulka ja aitab tagada sujuvama liikluse.

Teine küsimus: "Erinevatest allikatest võib lugeda, et trahviteadete edastamisega teenis Maanteeamet tulu, mida paraku lepingute konfidentsiaalsusele viidates ei avalikustata. Millised olid peale tulu teenimise võimaluse ülejäänud argumendid, miks otsustas Maanteeamet trahviteadete edastamise juures erafirmasid abistada?" Sisulise vastuse nendele küsimustele andsin ma esimesele küsimusele vastates. Rõhutan, et tulu teenimine ei olnud eesmärk, selle tuluga kaeti teenuse osutamiseiga seotud kulutused.

Kolmas küsimus: "Maanteeameti peadirektori asetäitja halduse alal tõdes käesoleva aasta kevadel, et Maanteeamet pole kindel, kas on põhjendatud andmete esitamine eraparklatele. Seega oli Maanteeametile juba enne õiguskantsleri kirja selge, et selline skeem võib olla seadustega vastuolus. Miks ei tegeldud probleemi lahendamisega juba siis?" Oluline on eristada andmete esitamist eraparklate omanikele ning Maanteeameti poolt isikutele trahviteadete edastamist. Maanteeameti poolt isikutele trahviteadete edastamisel eraparklate omanikele liiklusregistri andmeid ei esitatud. Maanteeameti peadirektori väljendatud kahtlused, mida arupärimise esitajad oma küsimuses kasutanud on, puudutasid liiklusregistri andmete edastamist, isikutele trahviteadete edastamist need ei puudutanud. Maanteeamet on korduvalt liiklusregistri andmeid puuduvat teemat arutanud ka Andmekaitse Inspektsiooniga. Andmekaitse Inspeksioon on olnud alati seisukohal, et igasugune liiklusregistri andmete andmine otse eraparklate omanikele on kindlasti vastuolus andmekaitse põhimõtetega. Samas ei näinud nad probleemi selles, et Maanteeamet edastab ise kirju autoomanikele. Andmekaitse Inspektsiooni hinnangul riivab selline lähenemine kõige vähem kodanike huve ja õigusi ning nad ei näinud selles tegevuses otsest vastuolu kehtivate andmekaitse põhimõtetega. Selle skeemi vastuolu ei olnud enne õiguskantsleri kirja selge, kuid õiguskantsleri hinnangust tulenevalt tehti vajalikud järeldused ja lõpetati trahviteadete saatmine.

Neljas küsimus: "Viimasel paaril aastal on oluliselt vähendatud avaliku sektori kulutusi. Kui palju on selle aja jooksul vähenenud Maanteeameti töötajate arv? Miks ei suuna Maanteeamet oma jõudu teedeehituse riigihangete probleemide lahendamisele, vaid tegeleb

hoopis mingisuguste erafirmade huvide rahuldamisega?" Maanteeameti töötajate arv oli vähenenud 1. juuliks 2009 kokku 25 inimese võrra, 1. jaanuariks 2010 aga 17 inimese võrra. Nagu eespool mainitud, käsitles Maanteeamet kirjade edastamist kui liiklusohutuse tagamise ühte sammu. Trahviteadete edastamise töömahtu võrdlemine riigihangete probleemide lahendamisele on kohatu – need töömahud ei ole võrreldavad. Kirjade edastamise töömaht on äärmiselt väike ning seda tegid muude tööde kõrvalt inimesed, kes ei tegele ei teedeehitusega ega teedeehituse riigihangete probleemide lahendamisega.

Kokkuvõtteks rõhutan veel kord, et Maanteeamet ei ole edastanud liiklusregistri andmeid eraparklate omanikele. Isikuandmed ei ole sattunud võõrastesse kättesse ja need on alati olnud kaitstud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Lugupeetud minister! Küsimus Maanteeameti kohta. Võib-olla see otseselt küll ei haaku selle konkreetse arupärimisega, aga siiski. Kui hoomatav üldse majandusministeeriumile Maanteeameti tegevus on? Ehk toimetab ta paljudes asjades liialt isepäiselt?

Juhan Parts

Oi, vägagi hoomatav. Aga kindlasti on Maanteeametil oma ülesanded, mida ta peabki täitma. See oleks ressursi raiskamine, kui me kopeeriksime eri funktsioone. Ministeeriumil on Maanteeametile ülesanded püstitatud, kindlasti kuulub asja juurde järelevalve paljudes aspektides ja muidugi ka koostöö, sest mitmeid küsimusi ei ole võimalik ühe ameti piires lahendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Lugupeetud minister! Kui palju teie ministeeriumi eri ametkonnad üldse tegelevad eraparklate küsimustega? Kas eraparklate kohta on kehtestatud mingid miinimumnõuded, millele need peavad vastama, jne?

Juhan Parts

Kindlasti! See on ju üks olulisi liikluskorralduse elemente, kuidas korraldada parkimist, arvestades Eesti omapära, eri linnade omapära. Milles on probleem? Probleem on selles, et kui linnas on võimalik leida vähegi vaba ruumi ja korraldada autode parkimine mõistlikult, nii et need ei peaks liiklust takistades teede peal seisma, siis see on väga teretulnud. Ideaalne oleks olukord, kus kogu parkimisteenust pakuks munitsipaalvõim oma avalikel aladel, nii nagu see on seadusega väga täpselt reguleeritud. Ka järelevalve ja asjaomased tasud on täpselt reguleeritud. On aga selge, et sellest ei piisa. On väga hea, kui on olemas eraparklad, nii nagu me näeme mitmes Eesti linnas. Tallinnas on neid rohkem, mujal vähem. On ehitatud eraldi parkimismajad ja muud väga tõsisid investeeringuid nõudnud eraparklad. Neid on igal pool ja nendega probleemi ei ole. Probleem tekib paikades, kus vaba maa on olemas, aga see kuulub eraomanikule. Tõenäoliselt on nende puhul investeerimisotsuste langetamine keerukas, samas on olemas avalik huvi, et teedel pargiks vähem autosid, et autod ei oleks ummikus. Siin on see küsimus! Vaidlusi tekitab just sellised parklad.

Võtame või sellesama näite, et kui me läheme siit Toompealt alla, siis paistavad vanad Kaarli tenniseväljakud. Ka seal on nüüd eraparkla, aga see ei ole selline eraparkla, nagu on näiteks parkimismaja. Aga ka seal on ilusti märgistatud parkimiskohad ja see loob lisavõimaluse seisvate autodega linnaliiklust mitte takistada. Tõenäoliselt muudaks see parkimisala haldajale ehk sellelesamale eraomanikule asja juba liiga kalliks, kui panna talle peale kohustus teha veel täiendavaid investeeringuid: tõkkepuud, vajaduse korral inimeste teostatav järelevalve. Ning kokkuvõttes peaks selle kinni maksma seesama parkla kasutaja.

Kui selline eraparkla vastab igasugustele nõuetele – mis nõudeid neile ikka enam kehtestada? –, siis on tõesti vahel probleem, et pargitud auto on fikseeritud, aga selle auto juht lihtsalt ei maksa parkimise eest. Kuidas see raha ikkagi kätte saada? Maanteeamet kui ka liikluskorralduse eest vastutav ametkond ja liiklusregistri pidaja leidsid koos Andmekaitse Inspektsiooniga lahenduse, et liiklusregister andmeid ei näita, kuna see oleks kehtivate seaduste järgi privaatsuse rikkumine, kuid või-

maldab edastada trahvinõude autojuhile, kes ei ole parkimise eest maksnud. Justkui on lahendus. Kui mina sellest lahendusest teada sain, tundus see ka mulle imelik. Palusin seda analüüsida ja õiguskantsler ütles lõpuks oma seisukoha. Õiguskantsleri seisukohta me usaldame, see on tugevam argument kui tavalise ministeeriumi seisukoht.

Aga praegu on ministeeriumi ülesanne ikkagi leida sellistele probleemidele mingi toimiv õiguslik lahendus. Kui see olnuks olemas, siis me oleksime selle kohe välja pakkunud. Nüüd peaksid selle toimiva õigusliku lahenduse leidma minu arvates juristid. Ma ei näe vajadust kehtestada lisanõudeid parklatele. Seesama Kaarli parkla näide on hea – mis nõudeid me sellele veel kehtestame?! Kohati me kipume niigi nõuete kehtestamisega ogaraks minema.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

6. Arupärimine Kliima- ja Energiaagentuuri toimimise kohta (nr 530)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Aivar Riisalu, Kadri Simsoni, Helle Kalda, Valeri Korbi, Tiit Kuusmiku ja Nikolai Põdramae 9. novembril esitatud arupärimine Kliima- ja Energiaagentuuri toimimise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Selle arupärimise taustaks on tõsiasi, et möödunud aastal otsustati riigieelarvele toetushäälte saamiseks eraldada keerulises eelarveolukorras roheliste ettepanekul Kliima- ja Energiaagentuurile 86 miljonit krooni. See oli ettepanek, millest aasta tagasi ei saanud aru ka rahandusminister. Vähemalt väljendas ta oma arusaamatust avalikult Riigikogu ees. Ometi on ka järgmise aasta eelarvega sama juhtunud: täpselt sama mudeli järgi antakse teatud MTÜ-dele roheliste ettepanekul eelarvest raha. Kliimaagentuur on neist vaieldamatult riigieelarvest kõige suuremaid eraldisi saanud. Lühikest aega tegutsenud agentuur on paistnud silma mitmesuguste skandaalide-

ga. Kõigepealt valiti agentuuri juht ilma konkursita ja ta osutus roheliste erakonna liikmeks. Edasi sai agentuuri nõukoja esimeheks Erakonna Eestimaa Rohelised juhtpoliitik Marek Strandberg, kes ilma konkursita laskis agentuuril 600–1000-kroonise tunnitasauga palgale võtta oma elukaaslase. Selle kohta oleme küsinud ka riigikontrolör Mihkel Oviiri käest, kes 20. septembril andis asjaomasest auditist aru ja ütles, et 20. septembriks oli KredExi raamatupidamine 86 miljonist kroonist välja maksnud 4,3 miljonit krooni ehk 5%. Järelikult sai ta anda hinnangu vaid 5% raha kasutamise kohta. Aga Mihkel Oviir hoiatas, et 60 miljonit on projektitaotlustena soola pandud ja neid projekte on põhimõtteliselt juba ette toetatud ilma avalikku konkurssi välja kuulutamata. Sel päeval, kui me selle arupärimise üle andsime – see oli novembrikuu alguses –, anti rahvusringhäälingu uudistes teada, et Kliima- ja Energiaagentuur kavatses algatada suure reklaamikampaania, mis tõepoolest ka teoks sai. Tegelikult reklaamiti midagi, mida enam ei olnud otstarbekas reklaamida, sest majandusminister Juhan Parts oli selleks ajaks andnud kinnituse, et kliimaagentuur järgmisel aastal enam ei jätkata. Aga 86 miljonit ei ole ka riigieelarves mitte väike summa ning kõik need rahakasutused on tehtud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi haldusalas. Pärast seda, kui riigikontrolör Mihkel Oviir oli hoiatanud, et selles valdkonnas toimub suur raha väärkasutamine, oli ainult majandusministril võimalus selle raha kasutamist kontrollida ja juhtida see õigele teele. Seepärast me esitasimegi talle kolm küsimust.

Esiteks küsisime sellesama alanud reklaamikampaania kohta: miks selline kampaania algatati, kui tegelikult ei ole ju enam midagi reklaamida? Teiseks soovisime teada, milliseid kulutusi on tehtud selle 86 miljoni krooni eest. Nagu mainitud, septembriks oli kulutatud ainult 4 miljonit, aga aasta lõpuks tundub, et agentuur saab oma 86 miljoniga ühele poole. Ehk on minister rohkem kursis ja saab meile anda ülevaate, millistele projektidele ja milliste konkursside alusel need summad jagatud on. Kolmas küsimus on selle kohta, mida meie meelest Juhan Parts ei ole saanud teha: ta ei ole saanud anda hinnangut Riigikontrolli äärmiselt kriitilisele ja hoiatavale raportile selle kohta, mida Kliima- ja Energiaagentuuris riigi

vahenditega on tehtud. Me palume ministri arvamust, kas ta nõustub riigikontrolöriga, ja küsime, mida ta on sellise raha väärkasutuse peale ette võtnud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Kadri Simson! Palun teid, lugupeetud minister, kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Vastan teie küsimustele. Esimene küsimus: "Miks kuulutati välja riigihanke reklaamide valmistamiseks, kui reklaamitavate programmide teostamiseks tegelikult vahendeid ei ole?" Väide, et asutakse reklaamimise projekte, mille elluviimiseks raha ei ole, ei vasta tõele. Nii on minule ette kantud. Reklaamida saab olemasolevaid tooteid ja teenuseid, mida Sihtasutus KredEx ning Kliima- ja Energiaagentuur energiasäästu edendamiseks pakuvad. Sihtasutus KredEx kuulutas 12. augustil 2010 välja riigihanke, et leida partner, kes osutaks perioodil 2010–2012 reklaamiteenuseid energiasäästu võimaluste ja sellealaste toetuste programmide tutvustamiseks. Olemasolevatest toetusmeetmetest lähtuvalt on riigihanke püstitatud ka ülesanne, mille ideelahendusi hankekomisjon parima pakkumise väljalimiseks hindab. Korterelamute terviklikku rekonstrueerimist toetavad Sihtasutus KredEx ning Kliima- ja Energiaagentuur mitme programmiga. Kliima- ja Energiaagentuur on käivitanud 30 miljoni kroonise projekterimise ja omanikujärelevalve toetamise meetme, mis on suunatud hea kvaliteediga ehitusprojektide loomise ja kvaliteetse omanikujärelevalve teenuse kättesaadavaks tegemisele. Pärast Kliima- ja Energiaagentuuri ehitusprojekti saamist on korterelamu esindajatel võimalik taotleda Sihtasutusest KredEx ehitustegevuse toetust. Korterelamutele pakutakse veidi üle 750 miljoni krooni soodsaid laene ning lisaks nüüd ka ca 470 miljonit krooni toetust säästvaks renoveerimiseks.

Nagu eeltoodust nähtub, on riik suunanud päris arvestataval hulgal raha vananeva ja kehvaseisuse elamufondi parandamisse. Muidugi on elanikkonda vaja olemasolevatest toetusmeetmetest ka teavitada. Julgen öelda, et inimesi tuleks veelgi rohkem teavitada. Reaalne elu näitab, et inimeste teadlikkus selles vallas,

miks on mõistlik kortermaju renoveerida ja eriti, miks neid on mõistlik terviklikult renoveerida, on kahjuks veel võrdlemisi algusjärgus. Ei mõisteta, et nii investeeritud raha aitab kommunaalkulusid vähendada ja muudab elukeskkonna paremaks. Siin tuleb teavitamistööd minu hinnangul tunduvalt rohkem teha, kui me seni oleme suutnud.

Teine küsimus on, et praeguseks on agentuuri eraldatud 86 miljonist kroonist alles vaba raha vaid 17 miljonit krooni. Milliseid kulukaid projekte – teie sõnastus! – ja programme on Kliima- ja Energiaagentuur nende vahendite eest teostanud? Kliima- ja Energiaagentuur on 2010. aastal käivitanud toetusmeetmed hoonete energiatõhususe suurendamiseks. Aprillis kuulutati välja kohalikele omavalitsustele suunatud toetusmeede koolide, lasteaedade ja teiste kohalike omavalitsuste hoonete energiatõhusaks renoveerimiseks ja uute energiatõhusate hoonete ehitamiseks. Selle toetusmeetme raames on Kliima- ja Energiaagentuur toetanud järgmisi kohalike omavalitsuste objekte kokku 4,1 miljoni krooni ulatuses: Elva koolimaja, toetus 2 miljonit; Sutlepa vabaajakeskus, toetus 609 170 krooni kui uus ehitis; Kaarepere lasteaed, toetus 1,5 miljonit krooni kui uus ehitis.

Septembris 2010 käivitas Kliima- ja Energiaagentuur korterelamutele suunatud toetusmeetme. Projekteerimise ja omanikujärelevalve toetusmeetme raames toetab Kliima- ja Energiaagentuur korteriühistuid, pakkudes hoonete terviklikuks rekonstrueerimiseks kvaliteetse ehitusprojekti ning selle elluviimise tagamiseks omanikujärelevalve teenust. Toetusmeetme kogumaht on 30 miljonit krooni. Renoveerimistööde tulemuslikkuse tagab professionaalne ehitusprojekt ning asjatundlik omanikujärelevalve. Kuna enamik inimesi ei ole ise ehitamisel energiatõhususe tagamise spetsialistid, siis on korteriühistutel raske leida turul pakutava seast pädevat teenuse osutajat ja teha kindlaks, kas ehitusprojektis on korrektselt kirjas kõik tehnilised lahendused. Selleks, et teha korteriühistutele kättesaadavaks kvaliteetsed ehitusprojektid ja omanikujärelevalve ning tagada Eesti vananeva elamufondi asjatundlik renoveerimine, pakubki Kliima- ja Energiaagentuur kompetentsuskeskusena toetust.

Kliima- ja Energiaagentuur kuulutas augusti lõpus välja ideekonkursi elektritranspordi arendamiseks. Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoda on otsustanud parimate ideede elluviimist toetada kokku ca 2,5 miljoni krooniga. Lähinädalatel kuulutatakse välja nn LED-põhise tänavavalgustuse ideekonkursi parimad tööd.

Lisaks on Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoda otsustanud eraldada kuni üks miljon krooni Tallinna linnale loomaaria keskkonnanahariduskeskuse rajamiseks. Kuna Tallinna linn on soovinud viia loomaaria keskkonnanahariduskeskuse ideekavandi vastavusse energiasäästlike hoonete põhimõtetega ning demonstree-rida võimalikult suurele hulgale inimestele energiasäästlikku hoonet, siis pöörduiti abi ja nõu saamiseks Kliima- ja Energiaagentuuri poole. Kliima- ja Energiaagentuur annab nõu, kuidas kohandada uue hoone arhitektuurne lahendus energiasäästu põhimõtetega, abistades vajaduse korral ka projekteerimise protsessis. Lisaks annab Kliima- ja Energiaagentuur Tallinna linnale täiendavalt eeltööde kulude katteks kuni üks miljon krooni.

Mitme partneri koostöös – need on AS Swedbank, Sihtasutus KredEx, Eesti Energia, Tallinna Tehnikaülikool ja Tallinna linn – viiakse läbi Sõpruse puistee 244 näidispaneel lamu energiatõhus renoveerimine. Kliima- ja Energiaagentuur panustab näidislahenduse väljatöötamise kõige suuremas mahus ehk kuni 1,5 miljonit krooni. Kliima- ja Energiaagentuuri toetus on suunatud soojatagastusega ventilatsioonisüsteemi rajamisele ja ehitustööde kvaliteedi järelevalvele. Ka on Kliima- ja Energiaagentuur teostanud ehitusprojekti kvaliteedi järelevalvet, teinud hoone ehitusprojekti koostamise energiaarvutusi ja andnud ekspertnõu projektipartneritele.

Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoda on võtnud vastu otsuse toetada korterelamute näidisrenoveerimist ja ehitamist väljaspool Tallinna ja Harjumaad kuni 9 miljoni krooni ulatuses. Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoda on samuti otsustanud toetada Kurenurme päikesepargi rajamist, mis on Eestis esimene omasugune. Päikesest elektrienergia tootmine on majanduslikult kulukas, selliste ettevõtmiste tasuvusaeg on tavapärasest tunduvalt pikem ning kasumimarginaal tavapärasest märksa väiksem. Samas pole meil praegu andmeid, kui

palju Eestis aasta ringi päikeseelektrit toodetakse. Selleks, et kujundada riiklikult põhjendatud seisukoht täiendava taastuenergiaallika kasutuselevõtuks, on riigil mõistlik toetada päikeseelektri n-ö testjaama rajamist. Testjaamast saadavate andmete pinnal saame tulevikus otsustada, kas üldse ja kui, siis millises mahus on mõttekas Eestis päikesest elektrienergia tootmist arendada ja toetada.

Edasi, mõeldes eramajaomanikele ja inimestele, kes soovivad lähitulevikus hakata eramajas elama, otsustas Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoda lasta ehitada kaks tüüplahenduse järgi rajatud energiasäästlikku ühepereelamut. Soovides ehitada uued hooned maksimaalse külastatavusega asukohta, leidis nõukoda, et need võiks püsti panna Jõelähtme golfiklubi territooriumil, kuna seal on kavas korraldada elamumess. Selle otsuse elluviimiseks korraldab Kliima- ja Energiaagentuur arhitektuurikonkursi. Kui see on lõppenud ja parimad lahendused kindlaks tehtud, korraldab Kliima- ja Energiaagentuur riigihanke hoonete projekteerimiseks ning seejärel ka ehitamiseks. Hoonete arhitektuurse lahenduse ning ehitusprojekti dokumentatsiooni põhjal valmiv tüüplahendus eramajade jaoks hakkab olema kättesaadav kõigile, kes soovivad endale energiasäästliku maja ehitada. Kuna nende riigihangete läbiviimine on algfaasis, ei ole praegu võimalik öelda, kui palju hoonete planeerimine ja ehitus maksma läheb, samuti võib protsessi jooksul täpsustuda, mis maa-alale need majad ehitatakse.

Loetletud toetusmeetmete projektide rahaline maht on umbes 56 miljonit krooni. Nende tegevuste ja projektide puhul on oluline märkida, et nimetatud summad ei tähenda seda, et kulud on juba tehtud ja toetused lõplikult välja makstud, vaid seda, et toetuse saajad on kas välja valitud, toetusleping sõlmitud või projekt on rakendusfaasis. Administratiivsetest kuldust nii palju, et Kliima- ja Energiaagentuuri palgakulu oli 2010. aastal 2,5 miljonit krooni, muud halduskulud 1,8 miljonit krooni.

Kolmas küsimus: "20. septembril andis Riigikogu saalis Kliima- ja Energiaagentuuri tegevuse kohta oma hinnangu riigikontrolör Mihkel Oviir. Kuidas kommenteerite Teie riigikontrolöri arvamust? Milliseid muudatusi on plaanis teha Kliima- ja Energiaagentuuris seoses riigikontrolöri arvamusega?" Mitmes

küsimuses olen riigikontrolöri arvamusega nõus. Jagan arvamust, et Kliima- ja Energiaagentuur on Eesti energia- ja kliimapoliitika edendamisel suure potentsiaaliga asutus, meeldib see konkreetsetele küsijatele või mitte. Me vajame tervikpilti vaatavat, analüüsivat, nõu andvat, kuid samas ka vajalike muudatuste elluviimist toetavat kompetentsuskeskust, millest oleks abi strateegiliste valikute tegemisel ning mis suudaks vajaduse korral ka pilootprojekte arendada.

Kliima- ja Energiaagentuur on käivitanud tõeliselt energiasäästliku ehitamise alase teadlikkuse arendamise meetmed ning kaasanud töösse tugevad eksperdid. Heast kompetentsist energiasäästliku ehitamise vallas annab tunnistust asjaolu, et on tehtud koostööd mitme partneriga. Samuti olid Kliima- ja Energiaagentuuri eksperdid kaasatud nn Šveitsi toetusrahade abil tehtud kohalike omavalitsuste energiasäästlike hoonete taotluste hindamisse. Praegu peetakse Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsiga läbirääkimisi nõustamise üle n-ö AAU kvoodi müügi tuludest tehtavate energiatõhusate avalike hoonete renoveerimistöödel.

2011. aasta peamine väljakutse on tõmmata käima tegevus ka teistes valdkondades – need on energeetika, kliimapoliitika ja säästev transport – ning seda nii analüüsides kui ka pilootprojektide mõttes. Teadupärast kinnitas valitsus 26. novembril Eesti taastuenergia tegevuskava aastani 2020. Seal on sees eesmärk jõuda transpordisektoris taastuvkütuste osakaaluni 10%. Majandusministeerium ootab Kliima- ja Energiaagentuurilt 2011. aastal analüüsi ja ettepanekuid, kuidas see eesmärk saavutada.

Euroopa energiainistri vahel käib debatt 2020. aasta energiasäästu eesmärkide üle. Eesti on välja käinud mõtte võtta riigisisest eesmärgiks hoida 2020. aastani energia lõpptarbitmine 2010. aasta tasemel. Majandusministeerium ootab Kliima- ja Energiaagentuurilt analüüsi ja ettepanekuid, kuidas seda teha. Ka peaks agentuur osalema aktiivsemalt diskussioonis taastuenergia toetuste üle. Ministeerium ootab Kliima- ja Energiaagentuurilt ka analüütilist tuge kliimapoliitika kujundamisel, mis on eriti vajalik käimasolevate rahvusvaheliste läbirääkimiste valguses. Koostöö sellel alal on alanud. Näiteks osales Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoja liige, keskkonna- ja klii-

maekspert Valdur Lahtvee hiljuti Eesti delegatsiooni koosseisus Cancúni tippkohtumisel. Kindlasti on 2011. aastal aga vaja seda tegevusvaldkonda laiendada ning see peab kajastuma ka KENA 2012. aasta eelarves.

Säästva transpordi ja säästlike energialahenduste valdkondade arendamiseks on agentuur kaasatud ulatuslikesse saastekvoodi läbirääkimistesse, et leida nende valdkondade edendamiseks raha ning kaasata välisriikide kompetentsi ja kogemust Eestis elektritranspordi arendamisse. Edu korral on 2011. aastal võimalik käivitada lisameetmed elektritranspordi ja taastuvatel energiaallikatel põhinevate mikroenergeetiliste lahenduste toetamiseks.

Põhimõtteliselt võib nõustuda riigikontrolöri seisukohaga, et Kliima- ja Energiaagentuur peaks olema eraldi seisev asutus, mitte nii, nagu ta praegu on – KredExi osakond. KredExi osakonnana tegevuse alustamine võimaldas kõige kiiremini ja säästlikumalt reaalset tegutsema hakata, kuid pikas plaanis võiks agentuur tõesti olla iseseisev asutus. Peab kaaluma, kuidas on seda kõige mõistlikum korraldada.

Lõppkokkuvõttes tuleb veel kord öelda, et Kliima- ja Energiaagentuuri nõukojas heaks kiidetud visioon ja tegevussuund on minu arust asjakohased. Nende elluviimisel on 2010. aastal tehtud esimesed sammud, mida tuleb järgmistel aastatel jätkata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun küsimus, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Kui septembris käis riigikontrolör Riigikogu ees, siis ta ütles, et kinnimakstud kulutusi on 4,3 miljonit krooni ja toetuste saajad on välja valitud 60 miljoni summas projektide rahastamiseks. Ometi otsustas kliimaagentuur novembris algatada reklaamikampaania ja tema enda ametlikel andmetel on vaba raha veel ligi 17 miljonit krooni. Järgmise aasta riigieelarves enam sellist rida nagu Kliima- ja Energiaagentuur ei ole, tänavuses riigieelarves oli see olemas. Kas te olete nii kena ja ütleksite, kuhu see kliimaagentuuri edaspidine tegevus, millest te nii ohtrate sõnadega rääkisite, eelarves peidetud on? Kas see raha tuleb saastekvootide müügist või on

see kuhugi mujale teie haldusalas peidetud? Riigieelarvest sellise agentuuri edasikestmist küll välja lugeda ei saanud.

Juhan Parts

Teil on täiesti õigus: 2011. aasta eelarves ei ole Kliima- ja Energiaagentuurile tegevuskulude katteks raha eraldatud. Me ikkagi tahame näha Kliima- ja Energiaagentuuri institutsioonina, kes suudab iseseisvalt genereerida projekte, millega nad tulu teenivad ja selle abil oma kulusid katavad. See tegevuspõhimõte peaks Kliima- ja Energiaagentuuri jaoks oluline olema. See ei pea olema lihtsalt riigieelarveline asutus, kes kulutab raha, et oma tegevuskulusid katta. Ma arvan, et praegu on tegu kahe tähtsa teemaga. Üks on see, mida te mainisite, et Kliima- ja Energiaagentuuril on suur roll mitmes uues valdkonnas, näiteks transpordivaldkonnas, kus peetakse läbirääkimisi võimalike n-ö AAU kvootide ostjatega. Me teame, et Eestil on veel piisavalt AAU kvote ja ka piisavalt huvi just seda laadi pilootprojektide vastu, mille abil me suudame transpordivaldkonnas, aga võib-olla ka mõnes spetsiifilises energias valdkonnas ammutada kogemusi, millest võivad tulla Eesti jaoks vägagi põhimõttelised lahendused. Ega me keegi ei tea siin lõplikku lahendust. See on kindlasti üks võimalus. Ma usun, et me kõik oleme tegelikult veendunud, et Kliima- ja Energiaagentuurist ei tohi kujuneda mingi tavapärane riigiasutus. See tähendaks kindlasti bürokratiseerumise ohtu, teatud loomungulisuse, kreatiivsuse kaotamise ohtu. See on hästi oluline.

Teine teema on, et Kliima- ja Energiaagentuurist on kujunemas koht, kus töötavad inimesed, kelle arvamusi ja ekspertnõu energiatõhusa ehitamise valdkonnas juba arvestatakse. Seda arvan ma ise ning olen sääraseid seisukohti kuulnud ka omavalitsustelt ja institutsioonidelt, kes on kokku puutunud energiatõhusa ehitamisega ja on agentuuri viimase aja tegutsemist hinnanud. Agentuuri panus on tegelikult juba märkimisväärne. Ma tõin teile näite, et on olemas suurejoonelised riigi projektid avalike hoonete energiatõhusaks renoveerimiseks. Tõenäoliselt Energia- ja Kliimaagentuur teeb siin koostööd Riigi Kinnisvaraga. Ja siin, ma kordan, peab Kliima- ja Energiaagentuur arvestama võimalusega teatud määral ka tulu teenida. Mitte kasumit saada, aga tulu teenida

ja selle toel ka oma tegevust arendada. Ma arvan, et see oluks liigse mugavuse tagamine, kui me jälle oleksime agentuurile näinud mingisuguse summa ette.

Samas halduskulud on seal võrdlemisi väikesed. Aga usutavasti peab Kliima- ja Energiaagentuur mõtlema, kuidas oma tegevust korraldada, et olla rohkem iseseisev ja pakkuda rohkem teenuseid, millega võiks midagi teenida. Kui me räägime kompetentsuskeskusest, analüütilisest võimekusest, siis on hea näide Sihtasutus Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus, kes ei ole ainult riigieelarvest toetust saav institutsioon, vaid teeb lepingute alusel ka väga palju analüütilisi töid, aruandeid, raporteid, uurimusi ning teenib sellega tulu. Tänu sellele saab keskus kaasata mitmesuguseid eksperte. Ma arvan, et tegevussuund rahastada teatud tegevusi on palju mõistlikum kui lihtsalt anda eelarvest konkreetne summa raha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Lugupeetud minister! Lihtsalt kinnituseks: järelikult järgmisel aastal otseselt Energia- ja Kliimaagentuuri ei rahastata, aga eri riigiasutused sõlmivad temaga lepinguid, mille maht võib olla veel tunduvalt suurem, kui ta seni raha saanud on?

Juhan Parts

Kui te mõtlete, härra Tootsen, sõna "otsest" all seda, et kliimaagentuuri rahastatakse otse mingi riigieelarve rea pealt, siis jah, nagu ma eelmisele küsimusele vastates ütlesin, seda kindlasti mitte. Aga me peame arvestama ka seda, et Kliima- ja Energiaagentuuri töös on üks suund teatud suure väärtusega pilootprojektid, n-ö eeskuju loomine ühes või teises valdkonnas. Ma tõin juba mõne näite: kortermaja Tallinnas ja teatud kortermajad väljaspool suuremaid linnasid, et näidata uusi lahendusi ka maakohtades. Me rääkisime uudsetest eramajadest ja päikeseenergia kasutamise võimalustest. Seega jah, Kliima- ja Energiaagentuuril on teatud pilootprojektid, mille puhul on kaks võimalust. Tal võib olla endal nende projektide jaoks raha, nagu oli algne idee siin Riigikogus, kui 86 miljonit krooni eraldati. Kindlasti ei olnud see raha eraldatud Marek Strand-

bergi äraostmiseks! Ma tunnen Marek Strandbergi juba lapsepõlvest. Ta käis Tallinna 44. Keskkoolis, mina käisin Tallinna 1. Keskkoolis. Seda meest ei ole võimalik ära osta, daamid ja härrad! Äрге tehke inimesele liiga!

Mõtleme heasoovlikult! Ja heasoovlikult tuleb mõelda ka selles osas, et tõenäoliselt on vaja teatud pilootprojekte. Mina ootan väga suure huviga mõningate pilootprojektide valmis saamist. Arupärimisele vastates ma lugesin üles mõningad projektid ja tutvustasin nende ajalist kulgu. Jah, täna ei ole võimalik öelda, et üks pilootprojekt on kõigile vaatamiseks valmis. Aga on võimalik minna Mustamäele Sõpruse pst 244. Seal on tehtud terviklik renoveerimine. Mitte niimoodi, et on lihtsalt aknad vahetatud ja seinu soojustatud, vaid on tehtud terviklik renoveerimine Tallinna Tehnikaülikooli teadlaste ja teiste huvitatud institutsioonide osavõtul. On võimalik midagi näidata: vaadake, siin on niisugused tulemused! See korteriühistu on võtnud endale vastutuse, et ta on valmis olema selline näidismaja.

Samamoodi on eramajadega. Kujutage ette, kui härra Tootsen tahab ehitada endale eramaja. Ta on informeeritud inimene, ta on siin nii kaua istunud, et ta teab palju rohkem kui tavaline inimene, ja ta tahab ehitada omale energiatõhusa maja. Ja mõelge: kuhu ta peab mine-ma? Kelle käest saada nõu? Kus saaks näha, et see on üks Eesti perele või Eesti inimesele mõistlik eramaja, kui ta asjast rahaliselt ikka üle käib? Kus näeb, et see on energiatõhus lahendus? Ma pean tunnistama, et ega meil praegu autoriteetset kompetentsuskeskust pole. Aga oleks vaja kohta, kus saab uudset hoonet oma silmaga näha-katsuda, ning see ei oleks mingisugune savionn, vaid tõesti igal moel ära proovitud ja eri nõudeid arvestav näidis. Meil on vaja selliseid asju!

Ja see käib ka näidete kohta, mis puudutavad transpordilahendusi. Meie ees on tegelikult väga keeruline ülesanne. Kui me kogu seda rahvusvahelist kliimajuttu tõsiselt võtame ja tahame oma elukeskkonda parandada – mida me ju tahame! –, siis tuleb ka transpordi puhul mõelda, millised on vajalikud pilootprojektid, kuidas kas või linnas vähendada CO₂ õhku paiskamist sõidukite poolt. Kas selles vallas on mingid innovatiivsed lahendused? Jah, on olemas erinevad innovatiivsed lahendused, me näeme neid, aga kas need töötavad

Eestis, kas need töötavad Tallinnas, kas need töötavad mõnes veidi väiksema suurusega linnas? Küllap on vaja selliseidki pilootprojekte. Neid on võimalik vedada erineval moel. Võib-olla käivitab need mõni riigiasutus, võib-olla teeb seda mõni eraettevõtte, võib-olla teeb seda mõni omavalitsus. On võimalik natuke rahaga toetada. Mõne projekti puhul on vaja võib-olla agentuuri suuremat rolli.

Nii kujutan mina selle agentuuri tegutsemist ette. Et ta ei oleks ainult paberitootja, vaid tal oleks portfelliga ka mõningad sellised projektid, mis on minu arust praegu kõige tähtsamad. Kui vaadata kogu seda Kliima- ja Energiaagentuuri töö algust, siis jah, kõik läheb üle kivide ja kändude. Ja teie panus – ma tunnustan siin Keskerakonda –, see kriitika on vägagi vajalik olnud. Aga see, et on võetud esmalt käsile hoonete energiatõhusus, erinevad sihtgrupid, on minu arust hädavajalik. See on kõige suuremat edu toov, kõige parema tulemuse andev valdkond. Nüüd tuleb kohe aasta 2011 ning me oleme rääkinud sellest, et tuleb üritada minna järgmistesse valdkondadesse.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti Kadri Simsoni! Kaheksa minutit.

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! See, mis me praegu ministrilt kuulsime, peaks meid väga murelikuks tegema, sest kliimaagentuur on senimaani olnud üks drastilisemaid näiteid, kui omavoliliselt käiakse ümber riigieelarve rahaga, kui omavoliliselt antakse riigieelarve raha ühele fraktsioonile, et ta vähemusvalitsust toetaks. Ma pean ütleva, et juba riigikontrolör Mihkel Oviiri ettekanne 20. septembril pani mind vägagi muretsema. Riigikontrolör ütles, et ta on tutvunud agentuuriga seotud dokumentidega ja on ka küsitlenud agentuuri juhti, nõukogu liikmeid ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi energiavaldkonna ametnikke. Nende kohtumiste põhjal ütles ta esiteks seda, et kuna Riigikogu otsustas eelmisel aastal valitsusliitlaste häältega selle 86 miljonit krooni eelarvest eraldada, siis ei ole Riigikogul väga midagi öelda. See muudatusettepanek tuli teisel lugemisel, ilma et olnuks selge, milliseid ülesandeid ja kuidas agentuur täitma hakkab.

Agentuuri asutamist käsitleva otsuse kohaselt pidi valitsus esitama hiljemalt 15. septembriks 2009 Riigikogule Energia- ja Kliimaagentuuri loomise põhimõtted, alusdokumendid ja rolli kirjelduse, aga Riigikogu otsus on sisuliselt täitmata jäetud. Ka Riigikogu ise on vähendanud riigi rahandusotsuste läbipaistvust. Juba siis, kui see kliimaagentuuri 86 miljonit riigieelarvest eraldati, öeldi, et me oleme läbipaistvust vähendanud. Ja nüüd me kuuleme ministrilt, et edaspidi ei peagi eelarvest selle agentuuri miljoneid leidma – see raha eraldatakse Riigikogu ja ma arvan, et ka avalikkuse silme eest pooleldi varjatult, näiteks kvoodimüügi summadest. Tõepoolest, parlamentaarne järelevalve selle raha kasutamise üle on märksa keerulisemaks tehtud!

Riigikontrolör ütles samuti, et kõikide heade eesmärkide saavutamiseks, mida kliimaagentuuri n-ö agenda endas sisaldab, ei ole tegelikult tegevuskava. Nüüd me teame, et järgmisel aastal pole ka selget ja läbipaistvat eelarvet. Nii, nagu seda raha on senimaani kasutatud – säärast rahakasutust võib nimetada raha väärkasutuseks. Projekte on toetatud üldjuhul ilma avalikku konkurssi välja kuulutamata ning nii mõnegi projekti toetamine on küsitav. Näiteks otsustas agentuuri nõukoda ehitada maksumaksja raha eest Jõelähtme golfikeskusesse 4,6 miljoni krooni eest kaks passiivmaja tüüpi ühepereelamut, mis väidetavalt hiljem maha müüakse. Ka agentuuri personali valik on olnud küsitav. Agentuuri juhi kohale kandideeris vaid üks isik ja see isik tuli ilma konkursita. Ja ka teised personalivalikud – inimesed on oma töö eest saanud 600–1000 krooni tunnis – ei lähe kindlasti kokku ministri väitega, et halduskulud on võrdlemisi väikesed. Üheski riigiasutuses konsultandid ja arendusnõunikud sellist tunnitasu kindlasti küsida ei saa.

Riigikontrolör lõpetas 20. septembril oma kokkuvõtte sõnadega, et kildkondlikul agentuuril on igal juhul keeruline energia- ja kliimavaldkonna tegevuspoliitikat kujundada. Kogu küsimuse lahendus nii, et agentuur jääb alles, aga samas kaob selle rahastamise igasugune läbipaistvus, on minu meelest halvim variant, mis üldse olla saab. Praegu on toetuse saajaid välja valitud arusaamatult ja ilma läbipaistva konkursita, seega peaks Riigikontrolli auditile järgnema ka teiste uurimisorganite

küsimused, kuidas tolles agentuuris ikkagi asju aetakse.

Teine küsimus on, et kui sinna hakkavad minema kvoodimüügist tulevad miljonid, siis kes vastutab. Ilmselgelt paistavad agentuuri juhid olevat saanud endale teflonkuue, nii et nad ei vastuta rahakulutuse eest põrmugi. Seda näitavad ka nende välissõidud. Me kuulsime just, et agentuur on saatnud meie hea kolleegi kahenädalase tuusikuga Cancúni. Ja selle aasta ajalukku läheb ka viieliikmelise delegatsiooni külaskäik Araabia Ühendemiraatide pealinna. Ükski korralik riigiasutus endale sellist asja lubada ei saa. Ma arvan, lugupeetud minister, et lõppkokkuvõttes vastutate ikkagi teie selle rahakasutuse eest ja korrektne oleks sellised ühekordsed toetushäälte tehingud siiski ära lõpetada. Seda enam, et see on riigieelarvele tähendanud päris suurt kulu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

7. Arupärimine AS-i Eesti Energia poolt konkurentsireeglite rikkumise kohta (nr 531)

Esimees Ene Ergma

Läheme nüüd viimase arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Lembit Kaljuvee, Tiit Kuusmiku, Toivo Tootseni, Nelli Privalova, Ain Seppiku, Vladimir Velmani, Jüri Ratase, Lauri Laasi, Valeri Korbi, Helle Kalda, Toomas Vareki, Georg Pelisaare, Mailis Repsi, Inara Luigase, Eldar Efendijevi, Arvo Sarapuu ja Nikolai Põdramäe 10. novembril esitatud arupärimine AS Eesti Energia poolt konkurentsireeglite rikkumise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Austatud proua juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Analoogilise arupärimise luges Keskerakond siinsamas saalis ette ka pool nädalat tagasi, aga siis oli see esitatud meie lugupeetud justiitsministrile Rein Langile, kes tões ja vaimus vastas, et see on väga hea arupärimine, ainult me oleks pidanud selle esitama majandusminister Juhan Partsile. Justiitsministeerium ja tema ei sekku majandusministeeriumi asjadesse. Me küll muuseas

viitasime, et teedehitusega seotud riigihangete puhul ning kaadri- ehk personaliküsimuste puhul Justiitsministeerium sekku, aga kui on energeetika- ja põlevkiviküsimused, siis ei sekku. Aga see selleks.

Arupärimise taustast nii palju, et siitsamast saalist on läbi käinud põlevkivi arengukava, mis on siin saalis heaks kiidetud ning mida teadlased, praktikud ja riigiametnikud on koostanud ligemale kaks ja pool aastat. Selles arengukavas oli kogu aeg sees, et Eesti Põlevkivi peab olema Eesti Energiast eraldatud. Miks see sinna kirjutatud oli? Selleks oli mitu põhjust: olid konkurentsi põhjused ja tegelikult ka geoloogilised põhjused, hüdrokeoloogilised põhjused, põlevkivi erinev paiknemine ning kõik see, mida vanasti nimetati infrastruktuuriks ja mis nüüd on meil taristu. Süsteemid on loodud just arvestades põlevkivi paiknemist, arvestades elektrijaamade paiknemist, arvestades õli-tööstuse paiknemist kahes linnas. Tegelikult nii teadlased, praktikud kui ilmselt ka ametnikud nägid, et tegemist on olukorraga, kus hea või halva tahtmise korral saab see, kel on ligipääs põlevkivile ehk kaevandamisõigus, teisi konkurente nii seadust järgides kui ka mitte järgides kiusata.

See on taust. Arupärimist esitama ajendas meid kuu aega tagasi ajalehes Postimees ilmunud artikkel, kus Lawini advokaadid väitsid, et Eesti riiki ja Eesti Energiat ohustavad suured trahvid, kuna Eesti Energia ja Eesti riik on põlevkivi administreerimise struktuuri osas konkurentsireegleid rikkunud.

Seoses sellega me küsisime justiitsministrilt ja küsime ka lugupeetud majandusministrilt kolm küsimust. Ja need kõlavad järgmiselt. Milline on teie seisukoht praeguses olukorras: kas Eesti riik on rikkunud konkurentsireegleid ning andnud AS-ile Eesti Energia eelistatud juurdepääsu põlevkivile? Teine küsimus on, kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on seda temat menetlenud ning kas on tehtud analüüs konkurentsireeglitele vastavuse või nende rikkumise kohta. Ja kolmas küsimus: kui tõenäoliseks peate, et AS-ile Eesti Energia ja Eesti riigile määratakse trahv konkurentsireeglite rikkumise eest? Ning kui see on tõenäoline, siis kui suur trahv võiks olla? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, lugupeetud kolleeg! Palun majandus- ja kommunikatsiooniministri vastamiseks kõnepulti. Ainult et vastata tuleks neljale küsimusele.

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud arupärijad ja Riigikogu liikmed! Tõesti, Riigikogu esimehel on õigus, siin on neli küsimust.

Esimene küsimus: "Milline on Teie seisukoht kirjeldatud olukorras – kas Eesti riik on rikkunud konkurentsireegleid ning andnud AS-ile Eesti Energia eelistatud juurdepääsu põlevkivile?" Vastan ühemõtteliselt ja kordan väga selgelt: Eesti riik ei ole põlevkivi kaevandamisega seoses konkurentsireegleid rikkunud ega andnud AS-ile Eesti Energia mingit eelistatud juurdepääsu põlevkivile. Arupärijate küsimused põhinevad ajakirjanduses avaldatud õiguslikul hinnangul. See tugineb suuresti Euroopa Komisjoni 2008. aasta 5. märtsi otsusele, mis käsitleb seda, et Kreeka avalik võim oli ettevõttele Dimosia Epicheirisi Ilektrismou (ma loodan, et ma kreeka keeles ei eksinud!), lühendatult DEI, andnud õigused kõikidele märkimisväärsetele pruunsöe leiukohtadele. Paraku on jäetud tähelepanuta, et Kreeka ja Eesti riigi seadused ning kaevanduslubade väljastamise praktika erinevad nagu öö ja päev, mistõttu analoogia selle kaasusega on kohatu. Toon välja mõned peamised erinevused.

Viidatud Kreeka äriühingule DEI anti kuni 1973. aastani pruunsöe uurimiseks ja kaevandamiseks luba valitsuse otsusel. 1973. aastal võeti vastu kaevandamiskodeks, kuid 1975. aastal loodi eraldi reeglid DEI jaoks. DEI ehk siis selle Kreeka äriühingu puhul kasutati ka edaspidi avalikele maardlatele kontsessioonide andmisel eriregulatsiooni. Tööstusministri otsuse alusel määrati maa-alad Kreekas, kus DEI-l oli ainuõigus otsida, uurida, kaevandada põlevaid mineraalseid materjale. Kõige selle tagajärjel kujunes Kreekas olukord, kus DEI-le kuulus õigus kaevandada *ca* 97% kaevandamisele kuuluvast pruunsöest. Märkimist väärrib ka asjaolu, et Kreekas anti lube väga pikaks perioodiks. Näiteks Ptolemaida piirkonnas kaevandamiseks uuendati viimati DEI luba aastal 1976 ja see kehtib kuni märtsini 2026 ning seda on võimalik pikendada veel 25 aastaks.

Seega kehtib kaevandamisluba kokku vähemalt 75 aastat!

Eestis kehtib aga hoopis teistsugune regulatsioon. Meie maapõueseadus on vastu võetud 23. novembril 2004 ja seal on kirjas, et kui riigi omandis oleva sama maavara kaevandamise loa taotluse on esitanud mitu isikut ja esitatud taotlusi ei saa ühel ajal rahuldada, siis müüakse kaevandamisõigus enampakkumise teel Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras. Sama kehtib üldgeoloogilise uurimistöö loa ja uuringuloa andmise puhul: kui taotluse on esitanud mitu isikut ja taotlusi ei saa ühel ajal rahuldada, siis müüakse üldgeoloogilise uurimistöö või geoloogilise uuringu tegemise õigus enampakkumisel. Seega ei Eesti Energiale ega tema tütaretevõtetele ei anna seadus mingeid eeliseid ega tee erandeid. Kõigile isikutele, kes soovivad kaevandamisluba taotluse hakata, kehtib täpselt ühesugune regulatsioon. Seega on kõne all olevad arvamused ja esitatud väide, et Eesti Vabariik on andnud Eesti Energiale põlevkivi kaevandamiseks erivõi ainuõiguse, väärad ja eksitavad. Enampakkumise menetlus oli ette nähtud ka juba 1994. aastal vastuvõetud maapõueseaduses.

Kõnealuses arvamuseavalduses on järeldatud, et konkurents põlevkivi kaevandamise müügiturul on piiratud, kuna umbes 75% põlevkivi kaevandamise lubadest on eraldatud ning kinnistatud Eesti Energia kaevandustele. Esiteks, Eesti Energiale antud kaevandamisloa ei ole Eesti Energia kaevandustele kinnistatud. Kaevandamisloa on tähtajalised ja nende pikkuse osas puudub igasugune erikohtlemine. Eestis võib kaevandamisloa anda kuni 30 aastaks. Praegu kehtivatest lubadest on pikimad 25-aastased, kusjuures nii kaua kehtivad lube ei ole ainuüksi Eesti Energia kaevandustel, vaid ka teistel kaevandajatel või võimalikel põlevkivi kaevandajatel. Teiseks pole olukord, kus Eesti Energia kaevandustele kuulub praegu 75% välja antud kaevandamislubadest, ilmselgelt kujunenud seetõttu, et seadus või selle rakendamise kord eelistaks ühte ettevõtet, vaid seetõttu, et Eesti Energia kaevandused on pikima ajalooga põlevkivikaevandajad. Teistest ettevõtjatest alustas Kiviõli Keemiatööstus põlevkivi kaevandamist 2003. aastal, VKG Kaevanduste kodulehel on info, et nemad avasid oma kaevanduse alles 2007. aastal. Rõhutan veel kord, et ei Eestis praegu keh-

tiv ega ka varasem maapõueseadus ei tee erinevalt Kreekast ühelegi ettevõttele mingeid erandeid ega anna mingeid eeliseid.

Teine küsimus: kas majandusministeerium on seda teemat menetlenud ning kas on tehtud analüüs konkurentsireeglitele vastavuse või nende rikkumise osas? Arupärimises viidatud arvamus ilmutati esmalt ajakirjanduses. Majandusministeeriumile seda keegi eelnevalt ei saatnud ega pöördunud meie poole ka seoses artiklis toodud rikkumise väidetega. Nüüdseks on ka ministeerium selle arvamuse sisuga tutvunud. Tegu on kahe paberiga ja ministeeriumi õigusosakond on neid analüüsinud. Peamistest järeldustest ma juba kõnelesin eelmisele küsimusele vastates.

Kolmas küsimus: "Kui tõenäoliseks peate, et AS-ile Eesti Energia määratakse trahv konkurentsireeglite rikkumise eest ning kui suur see võiks olla?" Jutuks olnud analüüsis esitatud väidetega seoses ei pea ma trahvi tõenäoliseks. Kuid üldises plaanis on asi nii, et konkurentsialase järelevalvega tegeleb Eestis Konkurentsiamet ning see tegevus on ja peabki olema sõltumatu.

Neljas küsimus: kas Vabariigi Valitsusel on plaanis kaevandusfirma Eesti Energiast lahutada, et tagada võrdne juurdepääs toorainele? Sellist kava ei ole. Maapõueseadus tagab kõigile kaevandamisest huvitatud isikutele võimaluse võrdsetel alustel enampakkumisel osaleda ja see on läbipaistev mehhanism õiglase konkurentsi tagamiseks.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Küsimusi teile ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimised? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

8. Vaba mikrofoni

Esimees Ene Ergma

Nüüd, head kolleegid, võite pärast minu haamrilööki registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Head kolleegid! Mind ajendas täna siin vabas mikrofonis sõna võtma möödunud nädala reedel puhkenud suur lumetorm ja see, mis toimus Lääne-Virumaal Padaorus, Lääne- ja Ida-Virumaa piiril. Sellest

on ajakirjanduses väga palju juttu olnud ning paljud asjaosalised on saanud oma arvamust avaldada: inimesed, kes pidid seal ööpäev ja veidi kauem oma autos või bussis keset lumetormi olema, samuti ajakirjandus, kohaliku võimu esindajad ja päästjad. Ka siseminister on sellel teemal sõna võtnud nii oma blogis kui muudes infokanalites. Ma elan sealt 30 km kaugusel ja olin nii mõnegagi nendest inimestest ühenduses, saatsin sinna ka oma poja saaniga vaatama ja inimestele appi. Mulle jäi ääretult halb mulje sellest, kuidas meie riik seda olukorda lahendas. Tuli meelde, et aasta tagasi, kui üks Poola gaasiveok kraavi sõitis – see juhtus Kalmakülas –, siis minister vastas siin infotunnis, et tark ei torma. Ja selleks, et üks 30-tonnine auto kraavist välja tõsta, kulub 23 tundi. Tegelikult oleks selle saanud kolme tunniga ära teha, aga 20 tundi tegeldi igasuguste kooskõlastamistega, aeti inimesed oma kodudest sadade kaupa välja, korraldati transporti ümber ja mängiti mingisugust mängu, millest ei asjaosalised ega muud inimesed aru ei saanud. Ja nüüd, kui oli selline torm, siis minister nentis, et tema ainus viga oli, et ta ei suutnud tormi ära hoida.

Teades, mis kohapeal toimus, tekkis mul arvutult küsimusi, millega siis meie valitsus ikkagi peab tegelema. Ma olin 1987. aastal Rakvere rajooni juht ja sealsamas Padaorus kujunes analoogiline olukord, mis lahendati ära seitsme tunniga. Selle tehnika juures, mis sellel ajal oli, ja nende sidevahendite juures! Ma arvan, et torm oli tookord sama suur või isegi suurem ja lund ei olnud mitte vähem. Aga leiti võimalused seitsme tunniga olukord lahendada. Seekord ei toimunud 14 tunni jooksul kohapeal mitte midagi. Absoluutselt mitte midagi! Inimesed sojendasid ennast oma autos või bussis ja mingisugust tegutsemist ei olnud. Ei kutsutud kokku kriisikomisjoni ega tegeldud asjaga muul moel.

Ma absoluutselt ei taha süüdistada ja mul ei olegi mingit õigust süüdistada päästjaid ega neid inimesi, kes läksid vabatahtlikult appi, ka sõjaväelasi. Nad tegid väga vajalikku ja väga head tööd. Aga juhtimine oli alla igasugust arvustust. See oli tegelikult täielik kriisisituatsioon. Sajad inimesed olid keset tormi, neil ei olnud süüa-juua, võib-olla oli autokütus lõppemas. Neil polnud kuhugi minna ja informatsiooni, millal ja kust tuleb abi, ka ei olnud.

Kõige rohkem üllatas see mind põhjusel, et selles piirkonnas on ju tehniline võimekus olemas: on sõjaväge, on suured kaevandusettevõtted, kellel on võimas tehnika. Küsisin nende meeste käest: kas teie käest on abi küsitud? Ei ole. Ma ütlesin, et pange ennast valmis, ja helistasin ministrile, et kui on abi vaja, siis telli sealt midagi! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Lembit Kaljuvee! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Tiit Kuusmiku!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Tähendab, teema on sama. Nii palju ainult, et minu ajalooline mälu ulatub sinnamaani, mil Maanteeameti asemel olid teedevalitsused ning Ida- ja Lääne-Viru teedevalitsused tegutsesid eraldi. 1990. aastate keskel sai teedehooldust arutatud tollase Maanteeameti peadirektori Sõrmusega ja siis peeti Lääne-Virumaad malliks. Teid hooldati nii suvel kui talvel eeskujulikult ja minu meelest ei toodud Lääne-Virut tol ajal eeskujuks mitte ainult naabrile Ida-Virumaale, vaid ka teistele maakondadele. Sõrmuse sõnad tookord, et Lääne-Viru ei ole mingi mall, osutusid teatud mõttes prohvetlikuks. Seda lihtsal põhjusel, et pärast seda, kui Ida- ja Lääne-Virumaa ning veel ka Järvamaa teede hooldajad ühendati üheks Ida Regionaalseks Maanteeametiks, juhtus selline huvitav asi, et süda iseenesest ei muutunud. Süda jäi ikkagi Lääne-Virumaale. Eelkõneleja rääkis, et kõige suurem põrgu oli Padaorus. Aga suletud ei olnud üksi Padaorg. Hädas inimeste hulk oli veidi väiksem, aga kinni olid veel nii Purtse-Varja kui ka see Sämi-Sonda-Kiviõli teots, mille kaudu loodeti riigi idaosaga, Kohtla-Järve, Narva ja muude regioonidega ühenduses olla. Organiseerimistöö kogu selle probleemi lahendamisel oli nullilähedane.

Kui vaadata Ida Regionaalse Maanteeameti teelõikude analüüsi, siis tegelikult esimese kategooria ehk põhimaanteede osakaal üldises mahus on ainult 13%, kõrvalmaanteed moodustavad 15%. Kilometraažilt võib see maht isegi märkimisväärne tunduda, aga tegelikult see suur ei ole ja tänapäeva tehnika puhul on minu meelest lubamatu, et üldse lastakse tekkida niisugune seis, et 10–15 tunni jooksul kõnnivad kõik ringi nagu peata kanad ega

suuda küsimust lahendada hakata. Kohale ei saadetud isegi elementaarseid tehnikat.

Küsisin hetk tagasi arupärimise raames majandus- ja kommunikatsiooniministrilt, kui hoomatav ikkagi Maanteeameti tegevus on. Ta ütles, et küllaltki hoomatav. Aga kui ma võtan lahti Ida maanteeameti kontaktandmed, siis, ma ei taha küll kedagi solvata, ent leian sealt nimed: direktor Õis, arenguosakond – Õis, liiklusohutuse osakond – Õis, peaspetsialist Õis. Vaatasin ka teiste maanteeametite andmeid, aga mujalt ma midagi sellist ei leidnud. Võib-olla ma ei lihtsalt ei osanud sugulust tabada. Aga kui näiteks tuua Itaalia kontekst, siis te teate, kuidas seda nimetatakse, kui üks perekond riigiametite jagamisel võimutseb. Siit ka järeldus, et kui ikka ei suudeta olukorda hinnata, siis ehk peaks nii Maanteeamet kui ka majandusministeerium püüdma seda hoomatavust natuke suurendada ja võtma vaatluse alla, kui õigesti on kas või juriidiliselt kõnealune küsimus reguleeritud.

Püüdsin sügisel paari arupärimisega nii regionaal- kui ka majandusministrilt selgust saada, mispärast euromallide järgi remonditud tee äärde ei ole ainsana Eesti Vabariigis ehitatud Kiviõli-Sonda teelõigu äärde kergliiklusteed. Kumbki ei osanud mulle vastata. Nüüd nägime, kuidas siseminister ambrasuuri ette viskus, kaitstes kogu seda lumetusiga seotud organisatoorseid tööd ja kõike muud. Ausalt öeldes ütleksin, et kahele eelnimetatud ministrile on lisandunud veel kolmas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tiit Kuusmik! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma ei ole siin mitte selleks, et kellelegi väga näpuga näidata, tahan lihtsalt mõningatest asjadest rääkida. Lugesin Delfi uudist 28. jaanuarist 2010 "Õppus: lumetorm, saared isolatsioonis, eriolukord". Selles kirjutati: "Valitsuse kriisikomisjoni õppuse "Lumetorm 2010" järgi saadi riigis lumetormi tõttu tekkinud eriolukorra likvideerimisega hakkama viie päevaga. Õppusel harjutati kriisikomisjoni tööprotseduuri ulatusliku lumetormi korral, kus väga keeruliste ilmastikuolude tõttu puudub praamiühendus saartega, teed on kohati läbimatud, sideteenu-

sed on häiritud ning lisaks on katkenud ka vooluühendus paljudes kohtades üle Eesti." Kui saared siit välja võtta, siis on ju tegu enam-vähem täpselt möödunud nädalavahe-tuse sündmusega. Tollel õppusel kutsuti kokku kriisikomisjon, reageeriti kiiresti, koos pandi kirja tegevusplaanid, kuidas ja mida keegi peab tegema. Ja nagu ma aru saan, kõpsti, viie päevaga oli asi kontrolli all. Minu arvates oleks ka Padaoru situatsioonis pidanud kokku tulema Vabariigi Valitsuse kriisikomisjon – mitte selleks, et lihtsalt asja arutada, vaid et kooskõlastada tegevused, et info liiguks eri ametkondade vahel võimalikult kiiresti, et oleks selge pilt piirkonnas olevast tehnilisest võimekusest. Nagu kolleeg Lembit Kaljuvee ütles, kaevandustes on olemas väga suure kan-dejõu ja lükkamisvõimega suurtraktorid, mis minu arvates jäid kõik kasutamata. Jättis soo-vida info edastamine nendele, kes olid lume-vangis, ja ka avalikkuse teavitamine, et ei maksa sinna sõita. Mingil määral seda tehti, kuid füüsilisi takistusi selleks keegi ei teinud. Politsei oleks pidanud teotsad kinni panema, et sinna poleks masinaid juurde sõitnud. Need on minu arvates võtmekohad, mida oleks pida-nud tegema.

Aeg-ajalt me kipume otsuste tegemisel jää-ma venivale, viskoossele positsioonile, ent ot-susega venitamine võib kaasa tuua väga tõsi-seid tagajärgi. Õnneks seekord väga tõsiseid tagajärgi ei olnud, kuigi ega me ju tegelikult ei tea, kui paljudel nende 600 inimese hulgast oli väiksemaid või suuremaid tervisehädasid, sest nad ei saanud õigel ajal kas arstimeid või toitu, vett jm. Aga ma väga loodan, et see on järje-kordne õppetund meile kõigile, eesotsas nende inimestega, kes iga päev vastutavad selle vald-konna eest. Siseturvalisust ei tohi lihvida nii õhukeseks, kui see lihvitud on. Päästjad ja politseinikud peavad saama väärilist tasu selle eest, et kui inimesed on hädas, siis on nad võimelised reageerima. Ja neil ei tohi olla kahtlust, kas nad saavad selle eest tasu või mitte. Soovin kõigile inimestele, kes lumetormis vabatahtlikena appi ruttasid ja kes seda oma töökohustuste tõttu tegid, tugevat tervist ja palju tänu neile! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Kalle Laanet! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Rein Ratase!

Rein Ratase

Auväärt esimees! Head ametikaaslased! Vaatan endast vasakule läbi akna, läbi akna vaatab siia väarikasse saali jõulu-aeg. Ja nii Tallinnas kui ka väljaspool Tallinna, üle kogu Eestimaa näeme vägagi paksu lumekatet, mil-lest on meil täna päris palju juttu olnud. Mis see lumi muud on kui üks väga väärtuslik loo-dusvara. Mõne aja pärast – Marie Under on luulesõnul kinnitanud, et "mu kevad algab pää-le jõulu juba" – saab lumest, sellest hinnalisest loodusvarast, tema teisenedes meile nii defitsiitne põhjavesi ja kuigivõrd ka pinnavesi. Nii palju jõuluajast ja jõululumest.

Tänane istung oli minu jaoks väga positiiv-ne. Ja positiivne just selles mõttes, et nii nagu sina, armas ametivend Kalle, ütlesid: läinud nädala lõpupäevadest ja -öödest ning ka selle nädala algusest ja ilmselt ka järgnevatest päe-vadest on meil kõigil väga palju õppida. On õppida ka nendel 600 inimesel, kes seal Pada-oru kandis vangis olid. Muidugi on kahju, et need kolm inimest, keda enam elavate maal ei ole, pidid selle lumetormi tõttu siit ilmast lah-kuma. Nendel pole enam midagi õppida. Aga ma olen sinuga täiesti nõus, hea ametivend Kalle, et meil ülejäänutel on kõigil palju õp-pida. Olen alati raudselt olnud seda meelt, et eksivad need, kes arvavad, et ainult lollid õpi-vad oma vigadest. Targad õpivad teiste viga-dest! Ei, targad inimesed õpivad nii oma kui ka teiste vigadest. Geeniused õpivad eeskätt teiste vigadest.

Aga tegelikult ei pakkunud see õhtutund mulle rõõmu mitte niivõrd, Kalle, sinu üles-kutse pärast, et õpime kõik, vaid ka sellepärast, et kui meie tubli rahandusminister vastas siin järelepärimisele eurokalkulaatori kohta, siis ta kaks korda tunnistas: ma olen süüdi selles ja selles kommunikatsiooniküsimuses. Kaks kor-da tunnistas seda! Kahju, et meie dispositsioo-nis olev ametiõde on lahkunud, aga siin istub opositsioonisaadikute kõrval siiski ka üks au-väärt valitseva koalitsiooni esindaja. Loodeta-vasti annab rõõmustav sõnum, et meie valitsu-se liige ütles, et ma olen eksinud – ja ta ütles seda tõemeeli, olen selles veendunud –, tuge üleskutsele, et meil kõigil, kaasa arvatud valit-sus, on palju õppida. Ma väga loodan, et paari-kolme nädala pärast, jaanuarikuu lõpus me saame siin saalis kuulda analüüsi, mis jäeti

tegemata, mis tehti hästi. Tänan teid! Olen
rääkinud.

Istungi lõpp kell 18.33.
Istungi kestus 3 tundi ja 33 minutit.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rein Ratas! Rohkem kõ-
nesoove ei ole. Meie istung on lõppenud.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 14. detsember 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel

2. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (875 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, head ametikaaslased! Lu-
gupeetud ekstsellentsid! Alustame Riigikogu
täiskogu VIII istungjärgu 11. töönädala teisi-
päevast istungit. Enne päevakorra juurde asu-
mist küsin nagu tavaliselt, kas on soovi üle
anda eelnõusid või arupärimisi. Palun Riigiko-
gu kõnetooli Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kes-
kerakonna fraktsiooni nimel annan üle seadus-
eelnõu tulumaksuseaduse muutmiseks. Teeme
ettepaneku vabastada erisoodustusmaksust
tööandja kulutused töötaja või teenistuja tervi-
se edendamisele, kui need ei ületa kalendriaas-
tas 500 eurot töötaja või teenistuja kohta. Ter-
viseedenduse kulude hulka, mida ei seota eri-
soodustusega, arvatakse üks kord kolme aasta
jooksul ennetav arstlik tervisekontroll tervise-
häirete varajaseks avastamiseks, tervist taasta-
vad ja tervisehäireid ennetavad tervishoiutee-
nused, mille loetelu kehtestatakse sotsiaalmi-
nistri määrusega, ning spordirajatise kasutami-
suga seonduv kulu. Niisuguste teemade puhul
kerkib alati küsimus, kui palju riik maksutulu
kaotab. Saan kinnitada, et riik teenib praegu
erisoodustusmaksuga, mida tööandja maksab
töötaja tervise edendamise kuludelt, vaid 3
miljonit krooni aastas. Riigil pole siin midagi
kaotada, meil kõigil on aga võimalik väga
palju võita, kui tööandjad panustavad oma töö-
tajate tervisesse. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid!
Annan sotsiaaldemokraatide Heljo Pikhofi,
Jaanus Marrandi, Karel Rüütli, Eiki Nestori ja
Kalev Kotkase nimel üle arupärimise justiits-
minister Rein Langile. Nimelt seisab justiits-
minister õigusloome koordineerijana hea õigu-
se süsteemse arendamise eest, kontrollib, et
uut õigust loodaks kooskõlas põhiseaduse ja
teiste seadustega ning avaliku ja eraõiguse üld-
põhimõtetega. Õigusloome alal on Justiitsmi-
nisteeriumi pädevuses muu hulgas põhiõigused
ja -vabadused ning nende tagamine ja kaitse.
Viimaste hulka kuulub ka inimese põhiõigus
mitte olla mingil keelatud alusel ebasoodsa-
malt koheldud töösuhetes, sealhulgas töötingi-
mustes. Praeguseks on kujunenud olukord, kus
puudub riiklik järelevalve küllalt olulise töö-
tingimuste ja -suhete valdkonna, st diskrimi-
neerimist keelavate normide täitmise üle. Ja
siit tulenevalt ongi allakirjutanutel tekkinud
hulganisti küsimusi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid!
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon
algatab vedelkütuse erimärgistamise seaduse
§ 1¹ muutmise seaduse eelnõu. Valla- ja riigi-
teede lahtihoidmine pärast lumetuisku või
-tormi on tegevus, mille vastu on suur avalik
huvi. Erakordselt lumerohkele talvele järgneb
tõenäoliselt üleujutusterohke kevad, mil võib
taas vaja minna põllutöömashinade abi, et päästa
inimesi ja nende vara. Seetõttu teeme ette-
paneku täiendada vedelkütuse erimärgistamise
seadust põhimõttega, mille järgi lubatakse
kasutada erimärgistatud vedelkütust põlluma-
janduses kasutatavas masinas, traktoris ja lii-

kurmasinas hädaolukorra likvideerimisel ja päästetöödel juhul, kui selleks on olemas hädaolukorra seaduse §-des 3, 4 või 5 nimetatud kriisikomisjoni otsus. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Olen Riigikogu juhatause nimel vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui need on meie kodu- ja töökorra kohased, siis otsustatakse eelnõude menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul ning arupärimine edastatakse viivitamata adressaatidele.

Nüüd teated. Esiteks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimised rahandusminister Jürgen Ligile, siseminister Marko Pomerantsile ja peaminister Andrus Ansipile. Teiseks, homme, s.a 15. detsembril osalevad infotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Jaak Aaviksoo ja keskkonnaminister Jaanus Tamkivi. Kolmandaks, Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse eelnõu 827 teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 14. detsembri kell 18.

Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 76 Riigikogu liiget, puudub 25 rahvasaadikut.

Enne päevakorra juurde asumist veel üks väike täpsustus. Nimelt teeb tänase päevakorra teise punkti, otsuse eelnõu 875 esimese lugemise arutelul algatajatepoolse ettekande Riigikogu liige Indrek Saar.

1. Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel

Aseesimees Keit Pentus

Head ametikaaslased! Asume tänase päevakorra juurde. Esimesena on päevakorras ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel. Kõigepealt on meil võimalus kuulata peaminister Andrus Ansipi ettekannet ja seejärel Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe ettekannet. Mõlema ettekande puhul on võimalik esitada üks küsimus. Pärast ettekandeid avame läbirääkimised, mille käigus saavad sõna fraktsioonide esindajad. Mul on hea meel paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli peaminister Andrus Ansip.

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ekstsellentsid! Daamid ja härrad! Mul on suur au anda selle Riigikogu koosseisu ees viimast korda ülevaade valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel. Esimest korda tänapäeva Eesti ajaloo osas on valitsusel olnud võimalik mõjutada Euroopa kurssi ilma katkestusteta – neli aastat järjest. See fakt on isenesest kõnekas, kuid kahtlemata seab see minu valitsusele ka kõrgendatud ootused.

Neist neljast aastast peaaegu pool aega valitses maailmas majanduskriis. Lõppev majanduskriis ei erine eelnenutest vähemalt ühe näitaja poolest. Nimelt on endiselt väga palju viimsepäeva kuulutajaid. Eurotsoonis peatsest hukust, siseturu vältimatust lagunemisest ning Euroopa Liidu paratamatust hääbumisest on viimase aasta jooksul tihti räägitud. Sellest on räägitud umbes sama tihti nagu pärast põhiseaduse lepingu ratifitseerimiseks korraldatud referendumite läbikukkumist Prantsusmaal ja Madalmaades viis aastat tagasi või nagu pärast Inglise naela väljumist Euroopa vahetuskursimehhanismist aastal 1992 või nagu pärast seda, kui president de Gaulle keelas Prantsusmaa esindajatel osaleda Euroopa Majandusühenduse institutsioonide töös 1965. aastal. Hoolimata mõningasest pessimismist ei ole ühtse Euroopa loomine kunagi katkenud, pigem on meiega liitunud. Põhjus on väga lihtne: meie, eurooplased, teame, et hoolimata raskustest on see parim võimalik tee. Peatumise või katkestamise kergus on illusoorne. Tagasimineku hind ei oleks kellelegi vastuvõetav.

Mitmel liikmesriigil on praegu tõsisel probleemil, mis mõjutavad ka euroala tervist. Kuid need, kes on asunud Euroopale hingekeela lööma, peavad siiski pettuma. Hoolimata negatiivsetest ootustest oleme suutnud muutustele paindlikult ja otsustavalt reageerida. Paljud ei uskunud, et Euroopa on üldse võimeline selliseid samme astuma. Tänu 2010. aasta jooksul vastu võetud otsustele suudab eurotsoon aga täna probleemidega paremini toime tulla kui eile ja homme veelgi paremini kui täna. Seetõttu kiidame nädala lõpus toimival Euroopa Ülemkogu istungil heaks alalise stabiilsusmehhanismi aluspõhimõtted ja alustame selle loomiseks vajaliku täienduse tegemist Euroopa Liidu toimimise lepingus. Ma tänan Riigikogu ja eriti Euroopa Liidu komisjoni

liikmeid toetuse eest nende vajalike sammude astumiseks!

Loomulikult on mündi teine pool Euroopa majanduse elujõulisus – see, kui kiiresti me suudame Euroopa viia uuele jätkusuutlikule ehk kestlikule kasvule. Debatt selle üle, kas maksumaksja raha eest saab tegelikult osta suuremat majanduskasvu või on sellised tehingud näilised ning toovad lühiajalist kasu, algas enne kriisi ja jätkub ilmselt veel kaua. Vaadates praeguseid trende Euroopas, võib aga kindlalt väita, et üldjuhul on kriisist edukamalt väljunud need riigid, kus valitsus on hoidnud riigivõla kontrolli all ja eelarvedefitsiidi väikesel. Rootsi, kelle vastavad näitajad on madalad nagu Eestiski, näitab muljet avaldavat majanduskasvu. Kolmandas kvartalis oli kasv eelmise aastaga võrreldes 6,9%. Saksamaal, kes on oma kaalukategoorias riigivõla ja defitsiidi kontrollimise tõsiselt luubi alla võtnud, oli kasv 3,6%. Eurobaromeetri järgi usaldab ka valija valitsust nendes riikides, kus eelarvedefitsiit ja võlakoormus on väike. Tipus on Luksemburg, Rootsi, Austria ja Eesti.

Need näited on veenvad ja kinnitavad meie valitud tee õigsust. Hoolimata üleskutsetest ei suurendanud valitsus enne kriisi puhkemist riigi võlakoormust ega kasutanud kogutud reserve majandusdopinguks. Juhul, kui me oleksime seda teinud, oleksime nii selle kui ka järgmise aasta eelarvest kulutanud miljardeid kroone laenuintresside tasumiseks, rääkimata laenusummadest, mis tuleks tagasi maksta. On riike, kes peavad seda tegema. Need on miljardid, mida meil saame suunata nüüd haridusse ja mille abil suutsime hoida, mitte langetada pensione.

Tänu jätkusuutlikule ja alalhoidlikule eelarvepoliitikale loome kindla aluse jõukuse kasvaks tulevikus, võttes 17 päeva pärast 17. Euroopa Liidu liikmesriigina kasutusele euro. Ma kinnitan teile, et valitsus teeb kõik endast oleneva, et üleminek eurole oleks sujuv ja tõrgeteta. Eesti liitumine eurotsooniga on sündimas tänu meie rahva ühistele pingutustele. Liitumine toob rohkem töökohti, suuremad pensionid ja kiirema majanduskasvu. See toob kaasa ka stabiilsuse, mis ükskord ometi lõpetab asjatundmatud ja lausa pahatahtlikud spekulatsioonid krooni devalveerimise teemal.

Olgu siinkohal selgeks räägitud ka teine väärarusaam, nimelt hinnatõusu vale seosta-

mine eurole üleminekuga. Hinnad ei lange ega tõuse mitte eurole ülemineku tõttu, vaid turujõudude sunnil. Toon kaks näidet. Esiteks Slovakkia, kus euro võeti kasutusele 1. jaanuaril 2009. Samal ajal langesid nii majandus kui ka hinnad. Kas euro tõttu? Ei! Hinnad langesid samal ajal ilma igasuguse euro mõjuta ka Eestis. Praegu meil hinnad tõusevad, aga hinnad kerkivad nii nendes riikides, kes kasutavad eurot, kui ka nendes riikides, kes ei lähe eurole üle. Igasugune vale hinnastamine seoses üleminekuga on kurjast ja lubamatu, kuid hinnatõus tervikuna ei tulene eurole üleminekust, nii nagu ka hinnalangus ei ole euro teene.

Austatud Riigikogu! Kahtlemata on eurole üleminek praeguse valitsuse Euroopa-suunalise poliitika kõige olulisem saavutus, kuid mul on hea meel tõdeda, et ka meie teised 2007. aastal sätestatud sihid on saavutatud. Mis peamine, me oleme suutnud kehtestada end Euroopa Liidu tuumikus. Kõigi eelduste kohaselt oleme valmis kiiremini edasi liikuma, kuid kindlasti ei soovi me lõhkuda Euroopa Liidu ühtsust. Eesti on vastu mis tahes püsivate blokkide ja uute eraldusjoonte tekkimisele Euroopa Liidus.

Lisaks euroalaga liitumisele on Eesti praeguse Riigikogu koosseisu ajal ühinenud Schengeni viisaruumiga. Siim Kallas, Euroopa Komisjoni asepresident ja minu eelkäija, on lõimumise edu mõõdikuks seadnud vabaduse määra. Edukas lõimumine peaks tooma suurema vabaduse. Seda mõõdikut arvestades ei ole me mitte ainult "kõige enam integreerunud riik Põhjamaades", kui tsiteerida Vabariigi Presidendi, vaid üks vabamaid riike kogu maailmas. Olgu selle kinnituseks ka kodanike suurenenud võimalused viisavabalt reisida, näiteks Ameerika Ühendriikidesse. Vabadus peab veelgi suurenema. Toetame Schengeni viisaruumi laienemist Rumeeniasse ja Bulgaariasse. Toetame ka Euroopa Liidu kui terviku laienemist. Euroopa peab hoidma oma ukseid lahti neile, kellel on piisavalt tahet teha lävepaku ületamiseks vajalikud pingutused.

Austatud Riigikogu! Mitte üksnes meie ei ole nihkunud Euroopa keskmesse, vaid ka Euroopa on üha rohkem Eestis kanda kinnitamas. Detsembri alguses võtsid Euroopa Liidu siseministrid vastu poliitilise otsuse, et Eestisse luuakse IT-agentuuri peakorter. Tallinnas hakatakse tegelema Euroopa Liidule oluliste

suurte IT-süsteemide strateegilise planeerimisega ja vedama nende süsteemide arendustööd. See on tähtis samm, mis suurendab Eesti IT-võimekust ja võimaldab ülejäänud Euroopal saada kasu meie teadmistest selles valdkonnas. See ei kukkunud meile lihtsalt üleöö sülele, vaid on mitme aasta püsiva töö vil.

Ma pean kogu Euroopale väga oluliseks ka eelmisel ja üle-eelmisel aastal saavutatud kokkuleppeid kliima- ja energiapoliitikas. Ühtse Euroopa Liidu energiaturu loomine on ülitähtis, et tagada Eesti energiajulgeolek ja varustuskindlus. Pärast Eestit ja Soomet ühendava teise elektrisilla rajamist ei ole Eesti enam energeetiline saar Euroopa Liidus. Meie ja Põhjamaade ühine energiaturg, millega lähitulevikus liituvad ka Läti ja Leedu, loob tarbijatele pikemas perspektiivis soodsa turu, mis tagab taskukohase elektrihinna. Eesti jaoks on võrdsete turutingimuste tagamine elementaarne. Seetõttu on mul väga hea meel, et oleme Euroopa Liidus üha rohkem tähelepanu pööranud ka liidu turule siseneva elektrienergia reguleerimisele.

Valitsus on olnud edukas nii Euroopa Liidu arengusuundade mõjutajana kui ka liikmesusest tulenevate hüvede kasutajana. Perioodil 2007–2013 oleme struktuurivahendite kasutamise ning toetuslepingute sõlmimise osakaalult üks edukamaid liikmesriike: vastavalt 16,7% ja 70,8% üldmahust. Novembri lõpu seisuga oli Eestile Euroopa Liidu eelarvest laekunud 17,7 miljardit krooni. Tõstaksin eriti esile meie edukust teadus- ja arendusfondide ehk 7. raamprogrammi raha kasutamisel. Sellel aastal ilmunud raamprogrammi aruannete põhjal ületab Eesti taotluste edukus 27 liikmesriigi arvestuses Euroopa Liidu keskmist. Võrrelduna riigi majanduse kogutoodanguga on Eesti absoluutsel juhtpositsioonil. Kokku on 286 Eesti partnerit saanud 730 miljonit krooni. See näitab meie teadusasutuste head kvaliteeti ja suutlikkust. Raamprogramm on ju vaid poole peal.

Daamid ja härrad! Eesti ei ole Euroopas üksnes saaja rollis. Eelkõige soovime panustada Euroopa Liidu arengusse, et seeläbi tihendada Euroopa lõimumist. Olen rõõmus, et meie partnerid kiitsid selle aasta juunis heaks Eesti initsiatiivil Soome, Taani ja Hollandiga koostöös sündinud algatuse luua aastaks 2015 ühtne Euroopa Liidu digitaalne turg. Siseturg

on Euroopa Liidu arengumootor ja selleks et see tulevikus jõukust ja heaolu toodaks, tuleb see digitaalse ajastuga kohandada. See on Euroopa konkurentsivõime küsimus ehk küsimus sellest, kas Euroopa suudab tulevikus pakkuda kõrgepalgalisi ja suurt lisandväärtust loovaid töökohti. Kahjuks tuleb tunnistada, et hoolimata esimestest edusammudest telekommunikatsioonituru liberaliseerimisel ei suutnud me seda edu Euroopas edasi kanda. Alates 1990. aastatest hakkas uuesti kasvama lõhe Euroopa Liidu ja USA produktiivsuse näitajate vahel. Mõne hinnangu järgi võib lõhe olulisim põhjus olla Euroopa väiksemad investeeringud digitaalsektoris, mis on omakorda tulenenud turude killustatusest. Meil on täna 27 suurepäraselt, kuid erinevat regulatsiooni, mis sisuliselt tähendab barjääre ühtse digitaalse turu toimimisele. Need barjäärid tuleb kõrvaldada. Me peame looma võimalused majanduse piiriüleseks toimimiseks digitaalsfääris: looma ühtse platvormi piiriülesele e-autentimisele, e-hangetele, e-kaubandusele, tarbijakaitsele ja autoriõigustele. See ei ole lihtne, sest iga tõkendi taga peitub kellegi ärihuvi, soov säilitada *status quo*. Me ei tohi sellega leppida! Ma tunnustan Euroopa Komisjoni juba tehtud tööd, kuid palju on veel teha. Loodan, et kõik tulevased eesistujariigid, kelle õlgadele langeb asjaomaste õigusaktide menetlemine, eelkõige Poola ja Taani, võtavad selle oma südameasjaks.

Austatud Riigikogu! Euroopa tervikuna on praegu endiselt maailma suurim majandusruum, kuid Euroopa osakaal maailmamajanduses ja -kaubanduses on kahanemas. Selleks et säilitada ja kasvatada meie heaolu, peame senisest rohkem pingutama. Üks olulisemaid uue Riigikogu koosseisu ajal lahendamist vajavaid küsimusi on leppida kokku, milline on Euroopa Liidu järgmine pikaajaline eelarve- ja raamistik. Euroopa Liidu eelarve tuleb senisest enam panna Euroopa konkurentsivõime teenistusse, näiteks üleeuroopaliste taristute loomise ja arendamise ning teadus- ja arendustegevuse teenistusse. Eelarve põhiküsimus on sisu, mitte see, kes kui palju maksab ja kes kui palju saab. Eesti konkurentsivõime pikaajalise kasvu tagamiseks ei ole oluline üksnes see, kuidas me ise Euroopa Liidu eelarvevahendeid kasutame, vaid ka see, kuidas kasutavad neid vahendeid meie naabrid nii lähedal kui ka kaugel. Seni-

sest enam eelarvevahendeid tuleb suunata püüdele projektide rakendamiseks. Selles protsessis on meile abiks makroregionaalsed strateegiad, nagu näiteks Läänemere strateegia. Konkurentsivõimelise sisemise majandusruumi loomisest ei piisa. Lisaks peame haarama kinni võimalustest siseturgu geograafiliselt laiendada. Euroopa partneritele tuleb anda võimalus siseturul osaleda – ideaalis nii, nagu on praegu meiega lõimunud Norra. Loomulikult on siseturu vabaduste suurendamise eeltingimus täita siseturu reeglid. Siseturu laiendamine idapartneritele peaks olema oluline osa meie püüdest lõimida oma naabreid tihedamalt Euroopasse, see ei tohiks olla poliitilise lõimumise aseaine.

Austatud Riigikogu! Ma tänan teid meeldiva ja usaldusväärse koostöö eest Euroopa Liidu poliitika kujundamisel ja teostamisel! Selle koostöö tulem oli minu tänase kõne sisu. Eesti Euroopa Liidu poliitika sünnib koostöös ja kannab endas kollegiaalsuse pitsert – see ei ole mitte üksnes koostöö Riigikogu ja valitsuse vahel, vaid ka valitsuse sees. Euroopa Liidu poliitika igapäevase teostamise köögipool toimib täna valitsuses ühtsemalt, koostööaltimult ning koordineeritumalt kui neli aastat tagasi. Minu soov on, et see areng süveneks. Soovin kasutada mulle antud võimalust, et tänada kõiki Eesti ametnikke ja diplomaate tubli töö eest Euroopa Liidu suunal. Nende pühendumus ja asjatundlikkus on olnud valitsuse edu vundament nii eurole ülemineku kindlustamisel, IT-agentuuri Eestisse toomisel kui ka Euroopa Liidu arendamisel. Olen kindel, et valijad teevad märtsis otsused, mis muudavad Eesti ja Euroopa tugevamaks, ning Riigikogu moodustab valitsuse, kes astub jätkusuutlikud sammud, et lükata käima Eestit 2018. aastal ees ootava Euroopa Liidu eesistumise ettevalmistused. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud peaminister! Lähme nüüd küsimuste juurde. Esimesena saab sõna Tõnis Kõiv. Palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Täna huvitava ettekande eest! Minu küsimus puudutab Euroopa Liidu energiapolitika ühte osa. Nimelt on Eesti astunud juba

esimesed sammud, et lähtuvalt Euroopa Liidu direktiivist lahutada maagaasi tootja ja müüja omand, et ka Eestis oleks võimalik teistel tootjatel võrku siseneda. Nii tekiks reaalne konkurents. Eestisse saaks rajada vedelgaasi terminali, LNG terminali. Üks sellise poliitika nähtavatest mõjudest on see, et järgmisel aastal langeb Eestisse müüdava gaasi hind – küll õige pisut, st mitte veel nii madalale kui näiteks Saksamaal. Kas valitsusel on teie arvates põhjust seda poliitikat jätkata, et gaasiturul suureneks konkurents ja alaneks hind?

Andrus Ansip

Kindlasti on valitsusel põhjust omandilise eraldamise protsessi jätkata ja mõttekas see ka lõpuni viia. Teatavasti seisnebki kolmanda energiadirektiivi energiapaketi põhisisu, sealhulgas gaasivõrkude puhul, omandilises eraldamises ehk importija ja võrkude omanik ei tohiks kuuluda ühele ja samale juriidilisele või füüsilisele isikule. Selle nn *ownership unbundling*'u nõude puhul on tehtud erand Soomele, Lätile, Eestile ja Leedule. Erand kehtib seni, kuni need riigid ei ole oma gaasivõrke ühendanud teiste võimalike gaasitarnijatega. Nad sõltuvad praegu ainult ühest tarnijast.

Mul on loomulikult hea meel, et Eestis müüdava gaasi hinda on otsustatud alandada 11%. Mäletatavasti veel suvel ütles Vene Föderatsiooni suursaadik Leedus, et Gazprom ei ole huvitatud gaasi hinna langetamisest sellisele pisikesele tarbijale nagu Leedu. Nüüd, kui omandilise eraldamise protsess on ka Leedus käima läinud, selgus meie rõõmuks, et Gazprom on siiski huvitatud gaasi hinna alandamisest. Kui see oleks toimunud mitte 11%, vaid 22% ulatuses, siis oleks meid minu hinnangul koheldud peaaegu võrdselt Lääne-Euroopa tarbijatega. 11% on ilmselgelt vähe. Kui me otsustame praegu võrkude omandilise eraldamise protsessi pelgalt selle 11%-se alandamise tõttu peatada, siis käitume minu meelest täiesti valesti. Protsessiga tuleb edasi minna – kuni turul ei ole konkurentsi, seni jääme ikkagi monopoli meeleva.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Ütlesite, et toetame Schengeni viisaruumi laienemist Rumeeniasse ja Bulgaariasse. Mitu Euroopa Liidu riiki on deklareerinud, et nad toetavad viisavabadust Venemaaga. Arvestades meie naabrust ja majandussuhteid, mis paraneksid, kui meil oleks Venemaaga parem viisarežiim, olen välisministri härra Paeti käest küsinud, kuidas Eesti riik suhtub viisavabadusse Venemaaga. Olen saanud ümmarguse vastuse. Kuidas suhtub sellesse valitsus ja suhtute teie isiklikult, et kehtestada viisavabadus Venemaaga?

Andrus Ansip

Suhtun hästi, aga Venemaa peab täitma konkreetseid tingimused. Need on tehnilised tingimused ja Euroopa Liit ei ole kehtestanud neid ainult Venemaale, vaid kõigile riikidele, kes soovivad saada viisavabadust Euroopa Liiduga. Mis tingimused need siis on? Loetlen põhilised.

Esiteks. Tagasivõtulepingu sõlmimine ja ka reaalne tegutsemine selle järgi. Kolmandad riigid, kes soovivad saada viisavabadust Euroopa Liiduga, peavad tagasi võtma kõik isikud, kes on nendest riikidest illegaalselt Euroopa Liitu tulnud.

Teiseks. Välis- või reisipasside andmine kõigile kolmanda riigi kodanikele. Praegu teame mingitest allikatest, et ainult 10%-l Venemaa kodanikest on reisipass, teistel andmetel 20%-l. Igal juhul on see kaugel 100%-st. Euroopa Liit soovib, et kolmandates riikides, kus soovitakse viisavabadust Euroopa Liiduga, koheldaks kõiki kodanikke võrdselt. Kõigil kodanikel peab olema reisipass, sealhulgas biomeetriline reisipass, ja see on viisavabaduse sisseseadmise vältimatu eeltingimus.

Kolmandaks. Registreerimiskohustuse kaotamine. Inimesed, kes tulevad Euroopa Liitu Schengeni viisaga, saavad Schengeni viisaruumi piires liikuda vabalt, ilma et nad peaksid suuremates linnades oma kohalolu registreerima. Teame, et praeguseni peavad Venemaad külastavad Euroopa Liidu kodanikud ennast aeg-ajalt registreerima käima. Loomulikult ei ole see Euroopa Liidule vastuvõetav. Ma suhtun sümpaatiaga idapartnerluse sihtriikide viisavabadusse või viisa saamise lihtsustusse. Kõiki ei saa kohelda ajaliselt võrdselt, sest riig

gid on erineval arengutasemel. Ideaalis näen aga, et ühel päeval võiksid just nimelt idapartnerluse sihtriikide elanikud saada vabalt Euroopa Liidu või Schengeni viisaruumi territooriumil ringi liikuda.

Mis puudutab suhete parendamist, siis küsiks in ebaviisakalt vastu: kuidas te tahate suhete headust mõõtma hakata? Julgen siit kõnepuldil veel kord väita, et alates 2007. aastast on Venemaa ja Eesti vahelised majandussuhted väga kiiresti edenenud.

Esiteks, kui me räägime ekspordist, siis tuleb mees pidada, et aastal 2000 läks Venemaale vaid 2,4% Eesti ekspordist. Eestist Venemaale suunduva ekspordi osatähtsus on järjepidevalt kasvanud ja praegu moodustab see Eesti koguekspordist 10,4%. Minu meelest on Venemaale suunatud ekspordi osatähtsus juba väga suur. Peaksime mõtlema selle üle, kas me ei satu ühest eksporditurust liiga suurde sõltuvusse. Teiseks tuleb meenutada, et aastatel 2007–2009 kahekordistus Venemaalt Eestisse tulnud turistide arv. Sellelt niigi väga kõrgelt tasemelt kasv jätkus: käesoleva aasta esimesel poolaastal oli see 48%. Seega on Venemaalt tulnud turistide osatähtsus Eestis väga jõudsalt suurenenud, eriti pärast 2007. aastat.

Mis on põhjused? Kindlasti mitte pronksõdur, mis tegi head reklaami. Ka Putini üleskutse mitte Eestit külastada ei ole põhjus, miks Venemaalt on siia nii palju turiste tulnud. Põhjus on Schengeni viisaruumi laienemine. Kui Venemaa kodanikel on Schengeni viisa, et külastada Saksamaad või Prantsusmaad, siis tüüpiliselt soovivad viisaomanikud kasutada oma viisat ka selleks, et külastada näiteks Eestit. Hinnatase on siin neile täiesti vastuvõetav ja ka teenust on siin võimalik pakkuda nende emakeeles. See on põhjus, miks on Venemaalt Eestisse tulnud turistide arv nii kiiresti kasvanud. Tere tulemast kõigile Venemaa turistidele, kes kavatsevad aastavahetuse Eestis veeta! Suhted on head. See oli minu vastuse sisu.

Aseesimees Keit Pentus

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Aitäh, proua juhataja! Austatud peaminister! Paar aastat tagasi hoiatasite oma samasisulises ettekandes Euroopa ühisturu liikmeid protektsionismi eest, mida majanduskriis võib

esile kutsuda. Kuidas te praegu hindate, kas see mure oli toona põhjendatud? Kuidas selles valdkonnas asjalood on? Võib-olla on selles kontekstis põhjust rääkida Eesti ekspordist läände. Siia juurde haagiks veel ühe küsimus. Kuivõrd on Euroopa Liidu riigid teie arvates praegusest majanduskriisist õppinud ja kui tõsiselt soovivad nad rakendada kõiki neid meetmeid, mida ka Eesti on kasutusele võtnud?

Andrus Ansip

Aitäh! Ühes küsimuses nii palju küsimusi! Proteksionismist. Kas proteksionismi oht eksisteeris? Eksisteeris küll ja ka debatid ülemkodus olid päris teravad. Õnneks on Euroopa Liidu riigid suutnud praeguses majanduskriisis proteksionistlike meetmete rakendamist suuresti vältida. Julgen väita, et Euroopa Liit on kriisi ajal väga palju võitnud sellest, et kasutusel on olnud ühtne raha – euro. Tänu eurole ei ole Euroopa Liidu 27 liikmesriigi vahel ägedat devalveerimise sõda olnud. Riigid ei ole üritanud devalveerimise kaudu ekspordida oma tööpuudust naabritele ehk nendesse riikidesse, kuhu põhiliselt läheb eksporditoodang. See on suur võit terve Euroopa Liidu jaoks.

Palun vabandust, aga mis need teised küsimused olid? Mul läks meelest ära. Ekspordist. Teatavasti läheb 70% Eesti ekspordist teistesse Euroopa Liidu riikidesse. Otse loomulikult peavad teised Euroopa Liidu riigid jääma Eesti põhiliseks ekspordituruks. Euroopa Liit on ju maksejõuline turg. See on 500 miljoni elanikuga turg. See on ühtne, piirideta turg, kus on võimalik 500 miljonile tarbijale ilma igasuguste proteksionistlike barjäärideta oma kaupu ja teenuseid müüa. Ma ei jaga nende inimeste seisukohta, kes praegu arvavad, et Eesti peaks ruttu pöörduma itta, otsima endale uue turu kusagilt Hiinast või selle tagant. Eesti jaoks on Euroopa Liit selline turg, kus me oleme vägagi konkurentsivõimelised, kus me oleme kriisi ajal oma turuosa kasvatanud, mitte kahandanud. Nii et teised Euroopa Liidu riigid peavad jääma meie põhiliseks ekspordituruks.

Aseesimees Keit Pentus

Trivimi Velliste, palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Lugupeetud härra peaminister! Teatavasti on Läti endine peaminister Valdis Birkavš ja Taani endine kaitseminister Søren Gade kirjutanud kahekesi üsna põhjaliku analüüsi Põhjala riikide ja Balti riikide koostöö ning lõimumise kohta. Nad teevad hulganisti ettepanekuid, rõhutades, et Balti riigid ja Põhjala riigid peaksid senisest veelgi enam pöörama tähelepanu lõimumisele, olgugi et kaks Põhjala riiki ei kuulu Euroopa Liitu. Missugune on teie arvamus ja kuidas peaks Eesti sellesse suhtuma? Kas me peaksime Euroopa Liidu raamides senisest enam pöörama tähelepanu Põhjalaga lõimumisele?

Andrus Ansip

Aitäh! Jah, ma olen täiesti nõus! Me peaksime Põhjala ja Balti piirkonnas veelgi rohkem lõimuma, ehkki majanduslikus mõttes on integreeritus juba praegugi väga sügav, 60% Eestisse tehtud otsestest välisinvesteeringutest on tulnud Rootsist ja Soomest. Otsesed välisinvesteeringud, mis on suunatud Eestist välja poole, teistesse riikidesse, on põhiliselt tehtud Lätis ja Leedus: üks kolmandik Lätti ja teine kolmandik Leetu. Nagu öeldud, on Põhjala ja Balti regioon majanduslikus mõttes juba praegu tihedalt lõimunud. Oma kõnes peatusin ka digitaalse siseturu loomise temaatikal. Ma leian, et ühtse digitaalse turu loomisel avanevad esmalt väga suured perspektiivid just Põhjala ja Balti regioonis. Siin, meie regioonis, on kõikides riikides väga levinud internetipõhised digitaalsed lahendused, aga ka meid lahutavad erinevad regulatsioonid. Eestis on võimalik asutada ettevõtte 15 minutiga, ilma et peaks erinevates asutustes käima. Me kasutame digitaalallkirja ja saame ettevõtte asutatud. Ka soomlased saavad Eestis 15 minutiga ettevõtte asutatud. Belgased saavad sama teha. Portugalis on see võimalik. Ka Leedu ettevõtjad saavad Eestis ettevõtte asutatud 15 minutiga, ilma et nad peaksid Eesti valitsus- või pangasutustes käima. Nad kasutavad digitaalallkirja ja me oleme suutelised üksteise digitaalallkirju aktsepteerima. Kuid miks lätlased ei saa Eestis asutada ettevõtet, kasutades digitaalallkirja? Miks meie seda Lätis teha ei saa? Või näiteks mobiiltelefoniga parkimise eest tasumine. Meil on täiesti loomulik, et me maksame parkimise eest, kasutades mobiiltelefoni. Kuid miks lätla-

sed ei saa Eestis parkimisel kasutada mobiiltelefonile? Miks soomlased ei saa Eestis parkimisel kasutada mobiiltelefoni? Miks on nii, et me ei saa näiteks Rumeenia armee lipsu hankel osaleda, kasutades digitaalalkirja? Kui osta lennukipilet Tallinnast Bukaresti vahemaandumistega mitmes linnas, teeb see hanke juba nii kalliks, et Eesti tootjal ei ole võimalik sinna oma toodangut müüa.

Esmalt võiksime sellised elektrooniliste hangete süsteemid ühtlustada Põhjala ja Balti regioonis. Mulle tundub, et eelsoodumus ühtse lahendusega turu avamiseks on siin suurem kui mõnes teises Euroopa Liidu riigis. Aga loomulikult tuleks selline ühtne digitaalne siseturg luua üle terve Euroopa Liidu. Ma arvan, et Põhjala ja Balti regioonis võiksime selle valmis saada ka enne aastat 2015. Selle koha pealt on mahajäämus Ameerika Ühendriikidest päris suur. Kui seal on koguni 75% kõigist internetikasutajatest midagi ostnud või müünud internetikeskkonnas, siis Euroopa Liidus on see protsent vaid 54. Aga me teame ka seda, et Euroopa Liidus erineb see näitaja liikmesriigiti väga palju. Ühendkuningriigis, kus ostetakse palju Ameerika kaupu ja teenuseid, on see protsent märksa suurem, aga just väikestes Euroopa Liidu riikides on internetikaubanduse kasutajate osatähtsus väike. Miks? Suured internetikaubamajad ei jõua lihtsalt kõikide piskete, ehkki väga heade regulatsioonidega kohaneda ning seetõttu jääb reklaam väikestel turgudel ja reeglite harmoneerimine tähelepanuta. Lõpuks jääme meie nii tarbijana kui ka tootjana vaeslapse ossa, sest need, kes midagi interneti vahendusel osta või müüa tahaksid, peavad piirduma Eesti siseturuga. Kahjuks on piiriülest kauplemist Eesti jaoks liiga vähe. Vastus küsimusele on jaatav.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud peaminister! Suur tänu ettekande eest! Eelnevalt oli siin juttu ekspordivõimalustest ja eri riikide arengust. Kuulasin eelküsijaid ja hakkasin mõtlema, et eks Euroopa Liidu riigid ole erinevalt käitunud. Osa on muidugi Euroopa Liidu reegleid järginud ja meie oleme selles suhtes eriti tublid olnud. Ma tahtsin teilt

aga näiteks Poola kohta hinnangut küsida. Sellest riigist me väga palju rääkida ei taha. Millegipärast on Poola kasutanud süsteemiväliseid meetodeid. Toome näiteks kas või selle, et ta ju devalveeris zloti ja tuli tegelikult päris kenasti kriisist välja. Poola ekspordivõimalused on praegu ülihead. Kuidas te hindate Poola käitumist?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma kindlasti ei ole nõus teie hinnanguga, et me ei taha Poolast rääkida. Mina isiklikult pean Poolat selliseks suurriigiks, kus iga kodanik mõistab eestlaste muresid, ilma et tuleks üleüldse sõnu kasutada. Kahe riigi, sealhulgas peaministritevahelised suhted on väga head. Meie koostöö on olnud väga viljakas ja seda mitte ainult majanduse vallas.

Poola tõepoolest devalveeris kriisis oma zloti. Devalvatsioon oli päris ulatuslik, koguni 35%. Loomulikult muutis see Poola tooted eksporditurgudel konkurentsivõimelisemaks. See mudel on aga Eesti puhul olnud täiesti välistatud, sest Eestisse on kõik investeeringud tehtud eeldusel, et krooni kurss püsib muutumatuena seni, kuni liitutakse eurotsooniga. Teiseks ei oleks Eestis devalveerimine saanud kõne alla tulla pelgalt seetõttu, et 90% kõikidest Eestis võetud laenudest on eurodes. Mida tähendaks devalveerimine Eesti puhul? Kui Eesti krooni devalveeritaks sama palju nagu Islandi krooni ehk 50%, siis tähendaks see lihtsale inimesele järgmist: kui ta siiani lootis oma korterilaenu tagasi maksta 30 aasta jooksul, siis pärast devalveerimist kuluks tal selleks 45 aastat; või kui ta praegu maksis pangale oma sissetulekust 50% korterilaenu eest, siis pärast devalveerimist tuleks tal loovutada 75%. Selline devalveerimine põhjustaks Eestis totaalset katastroofi. Seetõttu ei oleks Eesti puhul devalveerimine – praegu pole mõtet sellest enam rääkida, sest euro tulekuni on jäänud 17 päeva – kõne allagi tulnud.

Igasugune devalveerimisega hirmutamine on täiesti kohatu. Minu meelest mängitakse hirmutamise teadlikult nende närvidel, kellele on ülimalt oluline, kui kaua nad peavad oma laenu tagasi maksma – kas 30 või 45 aastat. Euro on kindlasti Eesti inimestele tähtis, kas või nendele, kes võtsid oma laenu eurodes. Need inimesed teavad, et nad peavad laenu tagasi maksma samas vääringus, milles

nad laenu võtsid. Mingisugust sissetuleku järsku vähenemist devalvatsiooni tõttu ei saa põhimõtteliselt tulla.

Euro on meile oluline ka kaubanduse elavdamise mõttes. 70% kogu ekspordist läheb teistesse Euroopa Liidu riikidesse ja ka ülejäänud 30% on suuresti europõhine. Seega võime olla kindlad, et euro elavdab kaubavahetust teiste riikidega. Vähetähtis pole ka see, et Eesti inimestel, nii tootjatel, kaupmeestel kui ka tavakodanikel, vähenevad valuutavahetuskulud. Arvatakse, et umbes kaks kolmandikku valutavahetuskuludest suudetakse kokku hoida pelgalt seetõttu, et Eesti võtab kasutusele euro. Olen veendunud, et euro on Eesti inimestele ja majandusele tervikuna kasulik.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister! Mul on kaheosaline küsimus. Eesti on oma eelarvedistsipliini järgimisel väga eeskujulik olnud. Kuidas te üldiselt hindate eurosooni tervist olukorras, kus mitte kõik Euroopa Liidu ega eurosooni liikmed ei järgi seda distsipliini nii eeskujulikult, nagu Eesti seda teinud on? Minu küsimusel on ka teine pool. Mõned poliitilised jõud hirmutasid nädalaid tagasi Eesti rahvast, justkui pärast aastat 2013 ei saa me enam Euroopa Liidu struktuurivahendeid kasutada. Kuidas meil ikkagi pärast aastat 2013 nende struktuurivahenditega lood on?

Andrus Ansip

Aitäh! Kõigepealt eelarvedistsipliini järgimisest. Ma olen veendunud, et Eesti peab konservatiivse eelarvepoliitikaga edasi minema ka siis, kui ta on liitunud eurosooniga. Ma ei ole nõus nendega, kes arvavad, et meie eelarve kärpeid, maksutõuse ja struktuurseid reforme oli vaja ainult selleks, et meil oli soov liituda eurosooniga. Euroopa Liidus on praegu tõepoolest kujunenud olukord, kus ülemäärase defitsiidi menetlust pole alustatud ainult kolme riigi suhtes. Need riigid on Luksemburg, Rootsi ja Eesti. Ülejäänud 24 Euroopa Liidu riigi suhtes on algatatud ülemäärase defitsiidi menetlus.

Loomulikult ei rõõmusta mind see, et enamik Euroopa Liidu riike ei suuda täita stabiil-

suse ja kasvu pakti nõudeid. Eesti on loomulikult huvitatud, et kõik Euroopa Liidu riigid täidaksid oma reegleid. Aeg-ajalt küsitakse ka meil, miks meie peame seal eeskujulikega koos olema. Aga mõelge, kellega me ennast võrdleme – Rootsi ja Luksemburgiga! Need on vanad ja rikkad riigid. Miks meie peaksime oma eelarvet nii heas korras hoidma nagu nemad? Need riigid, olgu nad rikkad või vaesed, kes ei ole oma riigi rahandust korras hoidnud, maksavad selle eest praegu väga kallist hinda. Teame, et Kreeka puhul osutus turupõhine võlgade refinantseerimine võimatuks. Nimelt tõusis laenude eest Kreekalt küsitav intressimäär, enne kui ta otsustas Rahvusvaheliselt Valuutafondilt ja Euroopa Liidult abi paluda, 18%-ni, isegi 23%-ni. Iirimaal ei ole sellist probleemi nagu Kreekas, kus sotsiaalkulutused on võrreldes riigi tuludega üle paisutatud. Iirimaa probleem on põhjustatud valearvestustest pangandussektoris. Tagajärg on aga muidugi suhteliselt ränk: käesoleva aasta valitsussektori defitsiidiks prognoositakse seal 32%.

Mida tähendaks 32% suurune defitsiit SKT-st näiteks Eesti jaoks? Meil oleks kohe vaja riigi toimimiseks saada täiendavalt 70 miljardit krooni, et maksta välja pensionid, õpetajate ja kaitseväelaste palgad. Kust seda saada? Turgudelt? See on võimalik, aga hind on väga ränk. Järele jääb siis ainult Rahvusvaheline Valuutafond ja Euroopa Liit, kust aga antakse abi kindlatel tingimustel, nii nagu siiani on kõiki aidatud. Need tingimused tähendavad, et tuleb kärpida kulutusi, teha struktuurseid reforme ja suurendada makse. Miks me ei võiks seda siis oma peaga ära teha? Me tegimegi.

Ka meil Eestis oli – kui mäletate, siis 2007. aasta lõpus ja 2008. aasta alguses – kange kiusatus võtta reservid kasutusele ja elavdada nende abil majandust. Usun, et küllalt paljud ei taha praegu enam mäletada, kuidas nad siis rääkisid Eestit tabanud kõige sügavamast kriisist pärast Teist maailmasõda. Ilmselt tahaksid need eksperdid, kes sel ajal soovitasid majanduse elavdamiseks reservid kasutusele võtta, praegu läbi põrandapragude kuhugi sügavusse vajuda. Guugeldage ja vaadake, millest paljud poliitikud ja eksperdid siis kõnelesid! Mul on hea meel, et ma tol korral ei olnud valmis minema kaasa nendega, kes rääkisid Eestit tabanud sügavast kriisist. Kordan: 2008. aasta

veebruari alguses ma ütlesin, et kui see on kriis, siis ainult sellises kriisis ma tahaksingi elada. Meil ei olnud kriisi! Majandus kasvas 7%, eelarve ülejääk oli 2007. aastal Eesti riigi ajaloo suurim ehk 6,5%. Tööpuudus vähenes pidevalt. Eurostati järgi oli Eestis kõige väiksem tööpuudus 2008. aasta märtsis ja juunis – 3,8%.

Mis oleks juhtunud, kui me oleksime tõepoolest võtnud majanduse elavdamiseks reservid kasutusele siis, kui meil kriisi ei olnud? Ma ei tahaks naaberriike näiteks tuua, aga et asi oleks selgem: meil oleks juhtunud sama, mis Leedus. Ka seal räägiti riiki tabanud suurest kriisist ja reservide kasutusele võtmisest, et majandust elavdada. Mažeikiu müümisest oli saadud nii mõnedki miljardid ja reservid võetigi kasutusele. Mis edasi sai? 2009. aasta alguses olid meie naabrid sunnitud rahaturgudelt raha laenama, et maksta välja pensionid ja palgad. Kui palju see maksma läks? Esimesed 500 miljonit eurot said nad kätte 9,5%-lise aastaintressiga, mis aga fikseeriti viieks aastaks. Sellele järgnesid uued laenud, mis olid juba 1,5 ja 2 miljardit dollarit ning teatavasti dollari kurss euro suhtes muutus.

Nii et praegune kriis on paljudele riikidele väga kalliks maksma läinud. Igal juhul on see kriis tõestanud, et konservatiivne eelarvepoliitika on Eesti riigile kasuks tulnud. Ajal, kui teised maksid palju raha – eks oleneb riigist, aga neid oli päris mitu, kes maksid möödunud aastal kriisi tõttu 10% SKT-st –, et oma riiki toimivana hoida, teenis Eesti reservide paigutuselt 1,1 miljardit krooni. Euroopa Liidus on vaid kaheksa riiki, mille valitsused ei pidanud kriisi ajal kasutama maksumaksja raha selleks, et oma kommertsbankasid päästa. Eesti on üks nendest riikidest. Seega on alalhoidlik joon meile alati kasuks tulnud, ka selles kriisis. Ma olen veendunud, et ka tulevikus tuleb sama teed käia, sest see on Eestile kasulik.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Teatavasti võttis Euroopa kohalike ja regionaalsete omavalitsuste kongress 26. oktoobril Strasbourgis vastu ebatavaliselt teravas toonis sõnastatud soovitusel Eestile. Muu hul-

gas nõutakse Eestilt kiiremas korras seaduste muutmist, et kohalikele omavalitsustele eraldataks rohkem raha neile seadustega pandud kohustuste täitmiseks. Samuti nõutakse neile õigust kehtestada kohalikke makse, et suurendada Eesti omavalitsuste tulusid. Eesti ei ole nendele soovitustele kuidagi reageerinud. Miks Eesti valitsus ei järgi Euroopa kohaliku omavalitsuse hartat ja Euroopa Liidu poliitikat omavalitsuste suhtes?

Andrus Ansip

Aitäh! Teie väites on muidugi palju valet. Esiteks ei ole selline toon sugugi ebatavaline. Mina, kes ma olen kuue aasta jooksul olnud Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi liige, julgen öelda, et see on asjalik tavapärasel toonil dokument, mis on selle kongressi koostatud. Kindlasti ei vasta tõele teie teine väide, justkui Eesti ei järgiks Euroopa kohaliku omavalitsuse hartat. Midagi sellist te sellest dokumendist ei leia. Te peaksite selle dokumendi hoolega uuesti läbi lugema, mitte tegema pinnapealseid järeldusi.

Vaidlus selle üle, kas kohalike omavalitsuste rahastamine on piisav või mitte, on kestnud niisama kaua, kui kohalikud omavalitsused on eksisteerinud. Seega võib vähemalt Euroopa mastaabis seda vaidlust mõõta 1500–2000 aastaga. Ka Eestis leiame esimeste kohalike omavalitsuste algeid juba 1500 aasta tagusest ajast ja olen päris kindel, et ka kärjajatele kogunenud leidsid, et maksumaksjad rahastavad ühistegevust liiga tagasihoidlikult. Võrreldes väga paljude teiste kohalike omavalitsustega Euroopa Liidus on Eesti kohalikud omavalitsused heal positsioonil ja ka hästi rahastatud. Kui vaadata näiteks kohaliku omavalitsuse tasandil tehtavate avaliku sektori kulutuste osatähtsust kõigis avaliku sektori kulutustes, siis on silmatorkav erand Taani. Seal tehakse kohaliku omavalitsuse tasandil ligikaudu 60% kõigist avaliku sektori kulutustest. Järgneb Rootsi 40%-ga, siis Soome ja õige pea tuleme meie. Euroopa Liidus on aga mitu sellist riiki, kus kohaliku omavalitsuse tasandil tehakse alla 5% kõigist avaliku sektori kulutustest. Ma ei ole kuulnud, et te näiteks Iirimaa, Kreeka, Portugali või Ühendkuningriigi puhul kurdate, et seal ei ole kohalikkudele demokraatiat või rahastamine on ebapiisav.

Sellest kuuest aastast, mil ma olin Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi liige, ei suuda ma meenutada mitte ühtegi korda, kui resolutsioonis oleks öeldud, et rahastamine on piisav. Vahet ei ole, kas tegemist on näiteks rikka Norra riigiga või mitte nii rikka Moldovaga. Alati on ühemõtteliselt leitud, et kohalike omavalitsuste tegevuse rahastamine on ebapiisav. Keegi on kunagi ka välja arvutanud, et alati on puudu umbes 25% vahenditest, olenemata sellest, kas tegemist on rikka või vaese riigiga.

Aseesimees Keit Pentus

Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Väga austatud peaminister! Pühapäevases Bildis ütles Saksamaa finantsminister, et kümne aasta pärast on Euroopa Liit märksa tugevam struktuur, mitte lihtsalt poliitiline ühendus, ja praegu käib liidus debatt selle üle, kui palju tuleb integreeruda iseenda sees. Sealhulgas vaieldakse selle üle, mis ulatuses peaks harmoneerima maksu- ja tööjõupoliitikat. Ma küsingi teie käest: kuidas te näete Euroopa Liitu kümne aasta perspektiivis ning kas te näiteks toetate liidu ühist maksu- ja tööjõupoliitikat?

Andrus Ansip

Aitäh! Ega me ei saa ka praegu öelda, et meil ei ole teatud maksupoliitika valdkonnad harmoneeritud. Näiteks käibemaksu valdkond on küllalt hästi harmoneeritud. Isiklikult leian, et peaksime edasi minema ka maksubaaside ühtlustamisega. Juba mõnda aega on Eestis ülitundlikult suhtunud maksubaaside harmoneerimise ettepanekutesse. Leian, et Eesti saab maksubaaside ühtlustamisest ainult võita, sest meie maksubaas on Euroopa Liidu laiemaid ja võimalikult väheste eranditega. Ei maksa arvata, et keegi tuleb ja hakkab Eestile mingeid erandeid juurde kehtestama. Kui maksubaasid oleks enamal määral ühtlustatud, siis saaks riike maksutulude mõttes märksa paremini võrrelda. Ma ei näe selles mitte mingisugust ohtu! Otseste maksude kehtestamine kuulub liikmesriikide ainupädevusse. Olen päris kindel, et näiteks tulumaksu määra kehtestamine või maksusüsteemi valimine kuulub ka tulevikus liikmesriikide pädevusse – keegi ei ole

nõus seda ühispädevusse andma. Mõned inimesed on Eestis kunagi öelnud, et Euroopa Liit sunnib meile peale astmelise tulumaksu. Ei-ei! Olen päris veendunud, et ka need Euroopa Liidu riigid, kus praegu on kasutusel astmeline tulumaksusüsteem, ei ole mitte mingil juhul nõus oma maksuküsimust liidu ühispädevusse andma. Minu parema äratundmise järgi ei saa seda lähema kümne aasta jooksul juhtuda.

Me ei saa ka öelda, et tööturuküsimustes ühtsed regulatsioonid täiesti puuduvad. Inimeste vaba liikumine on Euroopa Liidu alusprintsipi ja ma arvan, et seda on liidu tasemel üksjagu reguleeritud. Pigem sooviksin näha rohkem vabadust ja vähem regulatsiooni, mitte vastupidi. Seega peituvad kõige suuremad edasiminekuvõimalused ilmselt majanduspoliitika koordineerimises. Meil on ühine raha – euro, aga majanduspoliitika koordineeritus on seni suhteliselt kehv olnud. Meil on kehtestatud reegleid, aga nagu ma juba enne ütlesin, ei ole nende täitjaid ülearu palju. Majanduspoliitika on valdkond, kus tuleb saavutada läbimurre. Seal on kõige tõenäolisem prognoosida edasiminekut.

Aseesimees Keit Pentus

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te olete tulevikku vaadates hästi optimistlik, mis on muidugi tore ja meeldib mulle. Samal ajal tahaks küsida, kas te selle tulevikuvisioni kujundamisel arvestate ka näiteks asjaolusid, et Saksamaa on viimasel ajal üsna närviliselt käitunud ja Euroopa meedias on avaldatud hulganisti artikleid, kus avaldub hirmutunne Euroopa tuleviku suhtes. Ka meie meedias on ilmunud üsna palju selliseid artikleid. Alles eile ilmus pikem kirjutis pealkirjaga "Miks me tormame uppuvale laevale?". Seal on silmas peetud eurotsooni. Kas te selliste tunnusjoontega ka arvestate või vaatate ainult väga lootusrikkalt edasi?

Andrus Ansip

Aitäh! Teie ka ei muutu! Teil on ikka ainult pessimistlik maailmavaade! Meenutame, kuidas me liitusime Euroopa Liiduga. Ka siis leidis Keskerakond, et astutakse uppuvale laeva-

le. Õigus oli nendel, kes arvasid, et Eestil on võimalik Euroopa Liiduga ühinemisest palju võita. Kõige suurem võit on ühine Euroopa Liidu turg, kuhu me praegu müüme 70% oma toodangust.

Ma ei ole väga vana inimene, aga ma olen üle elanud vähemalt kümme suurt ajakirjanduslikku dollarikriisi. Kogu aeg on kuulutatud, et kohe-kohe kukub dollar maailmavaluutana kokku. Ma küll ei tea, mida see tähendab ja kuidas see füüsiliselt välja näeb, kui dollar kokku kukub ja lakkab olemast maailma reservvaluuta. Seda ei ole juhtunud ja ma ei ole kunagi pessimistidega kaasa läinud.

Praegu räägitakse palju eurotsoonist ja selle tulevikust. Jällegi tuleb huku kuulutajaid Setust ja Saarest. Ka selles sügavas ülemaailmses finantskriisis ei ole euro maailma reservvaluutana oma positsioone kaotanud, vaid otse vastupidi – euro on oma positsiooni parandanud. Viimased arvud, mida mina mäletan, on liikumine 29%-lt 31%-le. Euro käibele võtmisest on Euroopa Liit juba praegu väga palju võitnud ja ma usun, et eurol on väga hea tulevik. Kui te loete Saksamaa poliitikute arvamusi, siis mingit paanikat te sealt ei leia. Euro on kindlates kätes. Paanika on ilmselt teis endis ja püüdke sellest üle saada.

Aseesimees Keit Pentus

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu! Austatud peaminister! Kui kasutada militaartermineid, siis on teile kaela sadanud n-ö kobarküsimused. Tahaksin täpsustada ühte episoodi, mis haakub tegelikult väga hästi äsjaste vastustega. Eestil on selleski mõttes hästi läinud, et oleme Euroopa Liidust tõesti mitmekordselt tagasi saanud, võrreldes sellega, mis me sinna maksnud oleme. Nüüd aga konkreetselt sellest samast kurjakuulutavast aastast 2013 ja struktuurifondidest. Kuidas on ikkagi lugu nende fondidega, mida oleme siiani nii oskuslikult kasutanud? Kas nendega on siis tõesti n-ö igavene lõpp?

Andrus Ansip

Aitäh! Ennist jäi mul tõesti vastamata küsimuse teisele poolele, ehkki ma panin selle omale ka kirja. See ühelt keskerakondlasest nn majandusteadlaselt tulnud avaldus – mida ka

mitu Riigikogu liiget kordas –, et Euroopa Liidu vahendite kasutamine Eestis lõpeb 2013. aastaga, on väga rumal. Midagi sellist ei ole ette näha! Praegu ei ole debatt järgmise finantsperspektiivi üle veel alanud, kuid olen juba pidanud kõnelusi Ungari peaministriga. Ungari eesistumise ajal tuleb eelarveperspektiivi küsimus tõsisemalt arutlusele.

Minu seisukoha järgi ei ole realistlik arvata, et sissemaksed Euroopa Liidu eelarvesse peaksid uuel finantsperioodil oluliselt kasvama. Kui põhiline sissemaksja on Saksamaa, kes kärbib järgmisel aastal oma eelarve mahtu 3%, siis ei ole põhjust eeldada, et ta oleks võimeline näiteks sissemaksed Euroopa Liidu eelarvesse 3% võrra suurendama. Ma ei jaga ka nende (nt Ühendkuningriigi) arvamust, kes leiavad, et järgmise finantsperspektiivi maht võiks käesolevaga võrrelduna olla 0,85%. Arvan, et praegune eelarve maht on optimaalne ja selle juurde peaksime ka jääma.

Mahust tähtsam on minu jaoks aga see, milleks eelarve vahendeid kasutatakse. Laiemalt võttes on Eesti jaoks oluline Euroopa Liitu kuuluda eelkõige majandusliku julgeoleku, eriti ühise siseturu mõttes. See on kõige suurem eelis, mida Euroopa meile pakub. Me saame oma kaupadele niisama hästi kui piiramatu turu – 500 miljonit elanikku seda Eesti jaoks on. Ma ei tahaks, et inimesed hindaksid Euroopa Liidu headust lähtudes sellest, kui palju me sinna maksame ja kui palju me sealt tagasi saame. Jah, me maksame sinna viis korda vähem, kui me sealt tagasi saame. Oleks primitiivne öelda, et see on väga kasulik kaup ja seni, kuni see suhe selliseks jääb, tahame liidus ka olla.

Ma arvan, et kõigi eestlaste huvides on tahta võimalikult kiiresti netomaksjaks saada. Muidugi oleme aga tänulikud selle toetuse eest, mis me saame Euroopa Liidust nendel aastatel, kui me alles liidu keskmist taga ajame. Eesti jaoks on tähtis see, milleks Euroopa Liit ühise eelarve vahendeid kasutab. Oluline on meie jaoks loomulikult ka see, kui palju me sealt vahendeid saame ja milleks me neid kasutada võime. Neid kõnelusi on mõistlik alustada just praegu. Seetõttu leian, et kõik need kõnelused, mida me pidasime ülemöödunud pühapäeval Varssavis ja mida me pidasime eelmisel reedel Riias Ungari peaministriga, on

väga vajalikud, pidades silmas just tulevase arenguid.

Täiesti vale on nende inimeste ettekujutus, kes arvavad, et ühel päeval, kui Euroopa Ülemkogu päevakorras on eelarve kinnitamine, on kõigile laud kaetud ja igäüks võtab selle kompsukese, mis talle sinna laua peale pandud on, tuleb koju ning teatab, et just niisugune see kompsukene oli. See kompsukene, mille me eelmine kord saime, oli 54 miljardit krooni. Meie jaoks on oluline selle kompsukese suurus järgmise finantsperspektiivi raames, samuti see, milleks seda raha kasutada saab. Selle taga on aastatepikkune töö, et Euroopa Liidu maksumaksja raha, mille me Eestisse saame, oleks palju ja seda oleks võimalik siin kõige efektiivsemal moel kasutada. Seda tööd peavad Riigikogu uus koosseis ja järgmine valitsus jätkama.

Aseesimees Keit Pentus

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea peaminister! Tuleksin korraks tagasi maksude harmoneerimise teema juurde. Üks valdkond, kus maksud on praegu osaliselt, ehkki väga vähesel määral formuleeritud, on keskkond. Kuidas suhtub Vabariigi Valitsus keskkonnamaksude senisest märksa suuremasse harmoneerimisse Euroopa Liidus?

Andrus Ansip

Aitäh! Ka keskkonnamaksude puhul on ju teatud harmoneeritus olemas või kehtestatud ühtsed reeglid. Kui peatuda näiteks teile meelepärasel teemal ehk ressursimaksudel, siis paraku teame, et mitmes riigis on dotatsioonid ressursside kasutamiseks endiselt aktsepteeritud. Me ei saa siin rääkida niivõrd keskkonnanahoiust keskkonnamaksude abil, otse vastupidi: mitmel juhul on tegemist riiklikult subsidieritud keskkonnakahju tekitamisega. Seega olen teiega täiesti päri, et arenguruumi on veel väga palju. Suhtun harmoneerimisse positiivselt.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud peaminister! On veel üks küsimus. Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Haaran kinni teie vastusest ühele küsimusele. Me loomulikult teame, et Euroopa Liit on paljudele maailma riikidele väga tähtis kaubanduspartner. Kahtlemata on Euroopa Liidu siseturg Eesti jaoks äärmiselt oluline – nii selle turu arendamine kui ka kõigi võimaluste kasutamine. Samas mainisite ühes vastuses, et me ei peaks vaatama Euroopa Liidust kaugemale. Kõlama jäi justkui selline arvamus, et me ei peaks väga tähtsustama Aasiat või mõnda teist arenevat piirkonda. Tahaksin küsida, kuidas Vabariigi Valitsus sellele praegu tuleviku seisukohalt vaatab. Milliseid võimalusi tagab Euroopa Liit kui oluline kaubanduspartner mitmele maailma regioonile ja meie ettevõtjatele?

Andrus Ansip

Aitäh! Ega ma nüüd taha seda öelda, et Eesti ettevõtja ei võiks näiteks Aserbaidžaani kinnisvaraarendusest tulu otsida – muidugi ta võib seda teha. Kui ta aga teeks investeeringu Euroopa Liitu, siis oleks see talle kindlalt garanteeritud. Tulusus ei oleks võib-olla mõõdetav mitmes tuhandes protsendis, aga see oleks suhteliselt suure tõenäosusega tagatud. Vähe-malt ei jääks tulu mingite kriminaalsete asjaolude tõttu tulemata. Kõik sõltub äriplaanist. Euroopa Liit on kindel turg. Sellest ei ole mõtet kerge käega lahti öelda, et söösta kuhugi, kust on justkui lootust rohkem saada. Sellest turust tuleks kinni hoida. Siin on maksejõulised tarbijad ja meie turuosa Euroopa Liidus kasvab. Miks see kasvab? Paljudes kõrgema elatusastemega riikides ei suudeta enam mingis valdkonnas Euroopa Liidu siseturu jaoks konkurentsivõimelist kaupa toota. Meil on suuresti tööjõu odavuse ehk madalamate palgade tõttu tootmiskulud väiksemad, seega suudame olla konkurentsivõimelised. Ma küll ei arva, et peaksime vabatahtlikult Eesti jaoks kindlalt avatud Euroopa Liidu siseturu kellelegi teisele loovutama. See on ju meie kõige kindlam turg. Ettevõtja peab muidugi ettevõtlik olema ja ringi vaatama, aga igal pool riik talle tõsist tuge pakkuda ei suuda. Maailm on suur! Hüperboliseerides kasutaksin Linnar Viigi ja Allan Martinsoni sõnu: peaksime oma riigi kohalolekut suurendama oma põhilistel eksporditurgudel ehk siinsamas lähinaabruses Rootsis ja Soomes. Ning mitte olema kohal

ainult Helsingis või Stockholmis, vaid ka Turus, Tamperes, Malmös ja Göteborgis ning aitama seal oma ettevõtjatel kanda kinnitada. Seal on meil loodud usalduslikud partnerlusuhted ja sealt edasiminekuks on märksa kergem kui täiesti uute turgude avastamine.

Kui rääkida Aasia suunast, siis arvan, et Eesti võiks senisest tihedamat koostööd teha Kesk-Aasia riikidega. Seal on meil võimalik kergemalt saavutada vastastikune usaldus ja see on võib-olla eelis Lääne-Euroopa ettevõtjate ees. Paraku ei ole me seda eelist väga kasutada tahtnud. Seega Eesti võiks pöörata rohkem tähelepanu Kasahstanile, Usbekistanile, Kõrgõzstanile, Tadžikistanile ja Türkmenistanile. Need on kiirelt arenevad turud ja me peaksime nendega rohkem tegelema, sest meil on nendel turgudel tegutsemiseks teatud eelised olemas.

Kui ettevõtjal on globaalset haaret, siis suudab ta kanda kinnitada peaaegu kogu maailmas. Toome veel kord eeskujuks Krimelte, kes hakkas kunagi ehitusvahtu tootma. Nüüd on Krimeltest saanud USA ja Hiina järel maailma suuruselt kolmas vuugihirmeetikute ja ehitusvahtude tootja. Ta ei müü oma vahtusid mitte ainult Euroopas, vaid teeb seda ka Aasias ja Lõuna-Ameerikas. Minu meelest oleks ettevõtjatel praegu kõige mõistlikum koostööd teha nendega, kes on maailmaturgudel eri riikides kanda kinnitanud. Ma ei taha siit kõnepuldist ühele ettevõttele reklaami teha, aga arusaadavuse mõttes ütlen ikkagi, et kui olete ehitusvaldkonnas midagi head välja nuputanud ja suudate seda toota, siis võtke ühendust Krimeltega. Ühel väikesel alustajal lähevad logistikakulud nii suureks, et ta paratamatult ei suuda oma tooteid näiteks Brasiilias või Saudi Araabias müüa. Kui olete paberivaldkonnas midagi välja mõelnud, tehke koostööd Horizoni ehk Kehra paberivabrikuga, sest neil on püsivad suhted 50 partneriga. Ühte konteinerisse midagi juurde panna on lihtsam kui üritada kompsukest maailma teise otsa transportida. Millest Eestis tõsiselt puudus on, see on koostöö. Ettevõtjad võiksid tihedamalt koostööd teha, üksteist usaldada, siis tuleks ka edu. Geograafia ei ole seejuures nii oluline.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud peaminister! Suur aitäh ülevaate eest ja küsimustele antud väga põhjalike vas-

tuste eest! Palun Riigikogu kõnetooli Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Marko Mihkelsoni!

Marko Mihkelson

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Head kolleegid! Austatud peaminister! Üksnes mõned päevad lahutavad Eestit ühest järjekordsest väga olulisest sammust süvendatud integreerumisel Euroopa Liiduga. Eestist saab 1. jaanuaril Euroopa Liidu 17. liikmesmaa, kus võetakse käibe ühisraha euro.

Selle hetke tähendust on raske üle hinnata. Lahkuv aasta pole olnud ju kuigi lihtne ei Eestile ega laiemalt kogu Euroopa Liidule. On kõlanud koguni kahtlused, kas euro peab rahvusvahelisele võlakriisile ning mõne liikmesmaa ehk lõdvapoolsemale finantspoliitikale vastu.

Alles eile küsis üks Saue Gümnaasiumi õpilane kohtumisel minult sama küsimuse. Vastasin seepeale, et viimasel paaril aastal on räägitud kõiksugustest mustadest stsenaariumidest, alates üleilmsest majanduskatastroofist kuni eri valuutade kokkuvarisemiseni. Surve eurole pole siin olnud erand. Samas on Euroopa Liidu kiire reageerimine probleemidele ning kriisiabi tugimehhanismide väljatöötamine selge märk, et jutt mingist valuutakrahhist pole kuigi tõsine.

Pigem tuleb aru saada, et tegemist on üldse esimese suurema majanduskriisiga euro ajaloos. Ei maksa unustada, et Euroopa Liidu ühisraha on olnud käibel vaid pisut enam kui kümme aastat.

Ma usun, et Eesti näide räägib pigem sellest, et vastutustundlikku rahapoliitikat ajades on võimalik ka väga keerulistel aegadel hoida eelarve tasakaalus ning avaliku sektori võlgnevused madalal. Eesti ühinemine eurotsooniga on viimast sisemiselt pigem ühendav ja seda eeskätt meie tugeva eelarvedistsipliini traditsiooni arvesse võttes.

Euroopa Liidu asjade komisjon jälgis sellel aastal väga tähelepanelikult valitsuse tegevust eurotsooniga ühinemiseks vajalike sammude tegemisel ning eurotsoonis endas toimuvat. Ma tahan komisjoni nimel tunnustada Vabariigi Valitsust Eestile äärmiselt olulise protsessi eduka lõpuleviimise puhul.

Samas teame kõik väga hästi, et 1. jaanuar ei tähenda mitte finiši-, vaid ennekõike stardi-

joont. Euro on vahendiks uute võimaluste jaoks nii meie majanduselus kui ka Eesti enda sõna olulisuse kasvatamisel Euroopas.

Teine väga oluline saavutus sellest aastast on IT-agentuuri peakorterit asukohariigi staatus saamine. See otsus on hea kinnitus Eesti võimekusele leida kompromisse ka selliste suurte ja tähtsate partneritega nagu Prantsusmaa. Selle tulemuse nimel on väga palju tööd tehtud nii diplomaatilisel kui ka poliitilisel tasandil, kusjuures suurima töö tegi mõistagi Siseministeeriumi vastav allüksus. Veel eelmisel kuul Euroopa kolleegidega vesteldes oli kõne all küsimus, kas me suudame prantslastega ikkagi kokkulepet saavutada ning kas lõppotsuse tegemiseks on võimalik vältida hääletust. Olgugi et meid selgelt toetasid mitmed Euroopa suurriigid, sealhulgas Itaalia, on saavutatud kompromiss kõigi jaoks palju parem lahendus kui hääletus.

IT-agentuuri ehk, täpsemalt, Euroopa Liidu õiguse, vabaduse ja turvalisuse valdkonna suu-remahuliste infotehnoloogia süsteemide operatiivjuhtimise ameti tulek Eestisse vaid tugevdab meie e-kuvandit. Ääremärkusena olgu öeldud, et ka NATO küberkaitsekeskus on tänu mitmete riikide äsjasele liitumisele saamas sisse uut hoogu.

Head kolleegid! Lissaboni lepingu jõustumisest on tänaseks möödunud pisut enam kui aasta. See on ühenduse tasandil toonud kaasa mitmeid muudatusi, kuigi leppe sätete rakendamine võtab kindlasti rohkem aega. Ka oleme seisus, kus majanduskriisist johtuvalt on elu teinud juba korrektiive, mis nõuavad ka aluslepingute täiendamist. Sellest rääkisime alles eilsel komisjoni istungil, kus üksmeelselt toetati valitsuse seisukohti seoses kriisiabimehhanismide reguleerimise sätestamise vajadusega Euroopa Liidu lepingus.

Lissaboni lepingu rakendamine Riigikogus puudutas meie kodu- ja töökorra seaduse muutmist. Kevadistungjärgul heakskiidetud muudatustega on parlamendile antud lisavõimalusi Euroopa Liidu seadusloomeprotsessi mõjutada.

Seadust muutes lähtusime senisest praktikast ja vajadusest esindada Eestit Euroopas ühe seisukohaga, andes samas võimaluse algatusteks ka parlamendile. Praeguse seisuga ei ole ükski asjaomane Riigikogu või valitsuse organ leidnud subsidiaarsuspõhimõtte rikku-

mist, vajadust pöörduda Euroopa Kohtu poole või pidurdada Euroopa Ülemkogu otsust hääletusprotseduuri muutmiseks.

Euroopa Liidu riigisisese otsustusprotsessi senine ladusus ja hea toimevahekord parlamendi ja valitsuse vahel räägivad veenvalt sellest, et me peaksime oma hästi töötavat põhimõtet – üks riik, üks seisukoht – ka edaspidi hoidma. Arutelud ja võimalikud vaidlused tuleb vaielda kodus, eeskätt aga Riigikogu komisjonides. Sellega tagame Eestile tervikuna parimad läbirääkimisvõimalused. Siinkohal tahan eraldi esile tuua peaministri eelmisel aastal öeldut, et valitsus annab oma seletuskirjades hinnangu Euroopa Liidu dokumentide vastavusele subsidiaarsuspõhimõttele.

Seega loodan, et valitsus tervikuna ja eeskätt taustatööga tegelevad ministeeriumid võtavad omaks hea tava, et Euroopa Liidu dokumente hinnatakse muude parameetrite kõrval ka subsidiaarsuspõhimõttele vastavuse kontekstis ja nende esitamisel Riigikogule arvestatakse Lissaboni leppes tulenevat ajaraami.

Lisaks riikide parlamentide rolli tugevnemisele on Lissaboni lepingu jõustumisega saanud mõjujõudu juurde ka Euroopa Parlament. Euroopa Liidu asjade komisjon on olnud avatud Eestist valitud Euroopa Parlamendi liikmetele ja me oleme seda ka edaspidi.

Kindlasti peame veelgi enam omavahel informatsiooni vahetama. Samas tahan rõhutada, et see ei saa toimuda meie poolt justkui pealesurutuna. Infovahetus on ikkagi kahepoolne protsess, mistõttu ma loodan meie kuue eurosaadiku aktiivsemat osavõttu Euroopa Liidu asjade komisjoni tegevusest.

Siinkohal pakun pisut mõtteainet ka Riigikogu järgmisele koosseisule. Meie suhted Euroopa Parlamendiga ei tohiks tulevikus piirduda vaid Eestist valitud kuue parlamendiliikme ga suhtlemisega või ainult erakondade rahvusvahelise tegevusega.

Euroopa Parlamendis nagu ka Riigikogus on komisjonide tegevusel väga oluline roll, mistõttu peaksime suunama oma tulevase tegevuse rohkem komisjonide koostöö põhiseks. See on siiani olnud sisuliselt kasutamata võimalus Eesti seisukohtade paremaks teadvustamiseks Euroopa seadusandja juures.

Koostööl Euroopa Parlamendi komisjonidega on veel üks praktiline ja samas väga oluline tahk. Selleks on Euroopa Parlamendi komisjo-

nide korraldatavad ühisistungid riikide parlamentide komisjonidega. Siiani on Riigikogu alatised komisjonid olnud nendes osalemisel suhteliselt tagasihoidlikud. Ühest küljest võib seda põhjendada vahendite piiratusega, samuti ebakindlusega selles osas, kas üldse ja kui palju meie esindajad sellistel kohtumistel midagi teha saavad. Teisalt aga arvan, et siiani pole selliste kohtumiste olulisus ja võimalused veel meie komisjonide prioriteetidesse jõudnud.

Iga eesistumise ehk poolaasta jooksul on selliseid kohtumisi umbes viis, lisaks niisama olulised kohtumised, mida organiseerib eesistujariigi parlament. Mõlemad kohtumiste formaadid on olulised ja kindlasti mitte ainult meie võimalike ametlike sõnavõtude kontekstis. Vahetu suhtlemine kolleegidega ja nii meie huvide teadvustamine on see, mis aitab ka meie suuremaid eesmärke saavutada.

Head kolleegid! Euroopa Liidu asjade komisjonis oli sellel aastal olulisel kohal Läänemere strateegia tegevuskava rakendamise seonduv. Nii kevad- kui ka sügisistungjärgul korraldatud kuulamiste eesmärk oli toetada ministeeriume ja motiveerida neid aktiivselt strateegiaprojektides osalema.

Läänemere strateegia on selline unistus, mille täitumiseks peab tegutsema ega tohi ära väsida. Kui Eesti ei suuda oma lähiregioonis, kus laua taga on kaheksa riiki, sündmuste kulgu mõjutada, siis võiks ju küsida: kus siis veel? Kui arvestada kõigi kaheksa riigi potentsiaali, siis meie regioonis on väga hea võimalus Euroopa Liidu uute koostöömehhanismide kiiremaks ellurakendamiseks.

Euroopa Liidu asjade komisjoni kuulamistel jõudsimel järeldusele, et projektid peaksid olema paremini fookustatud ning nende arv võiks olla väiksem. Viimati öeldu haakub ka Euroopa Komisjoni ühtekuuluvuspoliitika tuleviku ettepanekuga.

Läänemere strateegia tuleviku jaoks on võtmeküsimus mõistagi rahastamine. Praegu on Euroopa Liidu 2011. aasta eelarves tekkimas n-ö stardiraha, mis annab võimaluse koostöökohtumiste ja projektiseire korraldamiseks.

2014. aastast rakendub uues eelarveperspektiivis võiks aga olla strateegial juba eraldi eelarverida. Selle nimel tuleb julgelt ja aktiivselt läbi rääkida eelkõige partneritega regioonis ning seejärel otsida juba ühiselt laiemat kõlapinda Euroopa Liidus tervikuna.

Selle aasta üheks olulisemaks keskkonnamisjoni teemaks, mis leidis kajastamist ka Euroopa Liidu asjade komisjoni töös, kujunesid bioloogilise mitmekesisuse ehk elurikkuse edasise kao takistamiseks peetud rahvusvahelised läbirääkimised ja nendeks valmistumine.

Maailma elurikkus hävib tohutu tempoga ja sellele ei ole suudetud piiri panna isegi vaatamata positiivsetele arengutele looduskaitsealade territooriumide suurendamisel.

Teatud osas arvavad teadlased, et juba praegu on ületatud kriitiline piir, millest tagasiminekut pole, nagu korallrahude või Amazonase vihmametsade ja sellega kaasnev mullastiku hävimine. Nagoya konverentsil lepiti kokku, et jätkatakse pingutusi maailma bioloogilise mitmekesisuse kaitsmiseks. Euroopa Liidu tegevuskava oodatakse veel selle aasta lõpus.

Põllumajanduse ja maaelu valdkonnas on terve aasta jooksul tehtud ettevalmistusi ühise põllumajanduspoliitika tuleviku üle toimuvate läbirääkimiste alustamiseks. On kulutatud päris palju energiat nii Euroopa Komisjonis, ministrite nõukogus kui ka Euroopa Parlamendis. Meie jaoks on siin kõige olulisem küsimus põllumajandusettevõtetele Euroopa Liidus makstavate toetuste ühtlustamine.

Põllumajandusega haakuv kalandusteema on samuti olnud väga teravalt meie komisjonis päevakorral. See on olnud seotud nii kalavarude vähenemisega kui ka Islandi saamisega Euroopa Liidu kandidaatriigiks.

Euroopa Liidu asjade komisjon pööras sellel aastal erilist tähelepanu ka meie jaoks väga oluliste transpordiühenduste Rail Baltica ja Via Baltica edasisele arendamisele. Seda käsitlesime nii Eesti Raudtee kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajatega, samuti meie traditsioonilistel kohtumistel Euroopa Komisjoni transpordivoliniku Siim Kallasega.

Loodetavasti leiavad nii need kui ka teised regionaalse tähendusega projektid väärilise kajastuse ühenduse transpordistrateegias aastani 2020. Lisaks maismaaühendustele on meie jaoks väga oluline näiteks ülelendtasude teema Siberis, mis võib laheneda seoses Venemaa võimaliku liitumisega Maailma Kaubandusorganisatsiooniga.

Head kolleegid! Veel enne selle koosseisu töö lõppu võtab Euroopa Liidu asjade komisjon põhjalikult kuulata Eesti seisukohti ning

tegevussuundi seoses Euroopa Komisjoni ühtse turu algatusega. Alustasime teema lähemat käsitlemist sügisel kohtumisel siseturu ja teenuste voliniku Michel Barnier'ga.

Siseturu taaskäivitamise ja kitsaskohtade kõrvaldamise eesmärk on ühtse turu loomine, mis tekitaks soodsa ettevõtluskeskkonna ja oleks kasulik kõigile tarbijatele. Kogu selles valdkonnas on Eestil võimalik olla aktiivne panustaja.

Ühenduse siseturg on vaid paarkümmend aastat vana, mis pole Euroopa Liidu enda ajalugu arvestades kuigi pikk iga. Seda enam on oluline, et endiselt eksisteerivate turutõkete vähendamisel on Eesti ideed näiteks erinevate digivõimaluste parema rakendamise kaudu kindlasti laiemalt huvipakkuvad.

Pealegi tuleb Eestil endal võidelda eriti e-kaubanduses valitsevate diskrimineerivate tõkete kõrvaldamise eest, mis tagaks meie kodanikele võrdväärse juurdepääsu rahvusvahelisele teenusteturule.

Ühisturuga seonduva teema ja teiste teemade aktiivsemaks menetlemiseks on Eestil kujunemas hea võimalus mitme järgneva eesistumise jooksul. Tuleval aastal võtavad järje üle kõigepealt Ungari ja siis Poola, kellele omakorda järgneb Taani.

Üks meile väga oluline teema, mis ka sellel aastal on korduvalt olnud komisjoni päevakorras, on Euroopa Liidu energiapoliitika seonduv. Ungari eesistumise ajal tuleva aasta veebruaris toimuv energiatippkohtumine võiks olla järgmine oluline tõuge Euroopa Liidu ühtse energiapoliitika kujundamisel. Meile on siin eriti oluline ühenduse ühtse energiaturu poole liikumine koos vastavate regulatsioonide ning eriti Balti regioonile hädavajalike ühenduste loomisega.

Mul on hea meel kinnitada, et Euroopa Liidu asjade komisjonil on ka sellel aastal olnud aktiivne välissuhtlemine. Me oleme kohtunud nii mitmete liikmesmaade ministrite, Euroopa Komisjoni volinike kui ka kandidaatriikide pealäbirääkijatega.

Lahkuva koosseisu Euroopa Liidu asjade komisjonil on kujunenud hea traditsioon tulevaste eesistujamaade enne eesistumist külastada. Sellel aastal toimusid visiidid Belgiasse ja Ungarisse. Need sõidud on olnud alati informatiivsed, need on aidanud paremini aru saada eesistujaks saava riigi eesmärkidest ning on

võimaldanud tutvustada ka Eesti seisukohti. Loodetavasti jätkub see traditsioon ka tulevases Riigikogus. Lisaks eelmainitud visiitidele külastas komisjoni delegatsioon sellel kevadel Riigikogu esimese komisjonina Itaalia parlamendi mõlemat koda ning võõrustas sügisel kolleege Türgi parlamendist.

Lõpetuseks tahan anda väikese soovitusena tulevase Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonile. 2018. aasta esimesel poolel seisab Eestil ees esimene eesistumine Euroopa Liidus. Kuigi see ei puuduta veel otseselt parlamendi järgmist koosseisu, tuleb ettevalmistusi eesistumiseks teha juba XII Riigikogul. Mida paremini me soovime oma ülesanneteks valmis olla, seda pikemalt tuleb nendeks valmistuda.

Head kolleegid! Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehena tahan tänada kõiki, kes on panustanud selle Riigikogu koosseisus Euroopa Liidu seadusandluse ning Eesti positsioonide kujundamisse. Suuresti konsensuslikul põhimõttel töötav riiklik otsustusprotsess on teinud Eestist aktiivse ning nähtava riigi meie partnerite seas. Sellesse on olulise panuse andnud ka Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Trivimi Velliste. Palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Mul on täpsustav küsimus teiste liikmesriikide Euroopa Liidu asjade komisjonide töökorralduse kohta. Kas enam-vähem igas liikmesriigis on selle komisjoni töö erikaal parlamendis samasugune või võib mingeid erinevusi välja tuua? Küsimuse teine pool: milliste parlamentide vastavate komisjonidega on meil olnud kõige tihedamad kahepoolsed sidemed?

Marko Mihkelson

Aitäh! Mõistetavalt on Euroopa Liidu asjade komisjonid olemas kõigis Euroopa Liidu liikmesriikide parlamentides, küll aga on nende roll, sõltuvalt riigist, erinev. Ma tuletan meelde, et kui Eesti liitus aastal 2004 Euroopa Liiduga, siis ka meie Euroopa Liidu asjade

komisjon, mis on eksisteerinud alates aastast 1997, analüüsis päris põhjalikult neid kogemusi, mida liikmesriigid toleks hetkeks olid omandanud. Väga paljuski on see süsteem, mida meie oleme rakendanud ja millega võib tõepoolest rahul olla, rakendatud Põhjala riikides, aga ka mitmes liikmesriigis, kes liitusid Euroopa Liiduga 2004. aastal. Selles süsteemis mängivad parlament ja parlamendi Euroopa Liidu asjade komisjon väga kaalukat rolli valitsuse positsioonide ärakuulamise ja nende kinnitamisel. Üldjuhul puudutab see kinnitamine poliitilist tuge valitsusele, need ärakuulamised komisjoni tasandil on olnud tavaliselt konsensusliku iseloomuga ja need on tegelikult tugevdanud nende riikide positsioone ennekõike valitsuste tasandil ka läbirääkimistel oma kolleegidega. Kui teinekord on mõni minu hea kolleeg mõnest pikemaajalise kogemusega Euroopa Liidu liikmesriigist, mõnikord isegi asutajariigist kurtnud, et mitte kõigis küsimustes pole nad kursis sellega, mida valitsus kavatseb või planeerib või et igapäevane koostöö ei ole nii tihe, kui võiks olla, siis mina võin küll öelda, et Eesti on selles suhtes võib-olla isegi tuumikule lähemal, kui tuumik ise on. See kogemus, mida Euroopa Liidu asjade komisjon Eestis on saanud viimase peaaegu seitsme aasta jooksul, on väga hea platvorm edasiseks tööks. Kahepoolsetest koostöösuhetest tahan kindlasti rõhutada väga head väljakujunenud traditsiooni, mis on Eesti Euroopa Liidu asjade komisjonil kujunenud Balti kolleegidega komisjoni esimeeste tasandil. Traditsioon on viimastel aastatel olnud selline, et alati enne suuremaid Euroopa kohtumisi, mis toimuvad kord poolaasta jooksul eesistujariigis, tulevad nimetatud riikide komisjonide esimehed kokku ja arutavad ühiselt Euroopa kohtumise päevakorda ja ka teisi küsimusi. Viimati võõrustasin mina oma kolleegi Pärnus selle aasta septembris. Pean ütleva, et need kohtumised on alati olnud väga huvitavad ja sisukad. Pean kindlasti ütleva, et nagu ma mainisin, ka teised meie visiidid, mida me oleme viimase nelja aasta jooksul teinud eesistujariikidesse enne ühe või teise riigi eesistumise algust, on süvendanud kahepoolseid suhteid nende kolleegidega. Ma arvan, et need on olnud väga kasutoovad visiidid.

Aseesimees Keit Pentus

Mari-Ann Kelam, palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Aitäh huvitava ülevaate eest! Mul on küsimus, mis võib küll kõlada nii, nagu see käsitleks väliskomisjoni pärusmaad. Küsimus on transatlantiliste suhete kohta. Mulle tundub, et Euroopa ja Ameerika Ühendriikide vahel võiksid olla paremad, tihedamad suhted. Kas meie ELAK-il on ka selles mingi roll mängida ja kas te saaksite sellest natuke pikemalt rääkida?

Marko Mihkelson

Aitäh! Kahtlemata, üldiselt vastates võib öelda, et Euroopa Liidul ja Ameerika Ühendriikidel on äärmiselt palju ühist, puudutab see siis laiemalt globaalset konteksti ühisel julgeolekuhuvide kaitsmisel, läänemaailma väärtuste kaitsmisel maailma eri kriisikolletes, või kahtlemata ka kaubandus- ja majandussuhete konteksti. Ma usun, et ka siin on läänemaailma kahe pooluse vahel veel liiga palju turutõkkeid, mida tuleks aegamööda ja tasapisi püüda tasandada. Aga tõepoolest, välispoliitika valdkond, mis puudutab ka Euroopa Liidu suhteid kolmandate osapooltega, on Riigikogus suuresti just nimelt väliskomisjoni pärusmaa. Välispoliitika debatt on meil veel ees enne selle koosseisu töö lõppu tuleva aasta veebruaris. Aga kahtlemata on ka Euroopa Liidu asjade komisjon pööranud mõningatele nüanssidele tähelepanu, kas või sellele pisukesele tõrvatilgale meepotis, mis puudutab viisatasude küsimust, mille Kongress on sellel aastal Ameerika Ühendriikide administratsioonile ette pannud. Me oleme komisjoni tasandil aktiivselt suhelnud Euroopa Komisjoni asjaomase volinikuga ja ma usun, et ka meie kodanike huvides on püüda selliseid pisukeksi kitsaskohti kaotada.

Aseesimees Keit Pentus

Hea komisjoni esimees! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande ja küsimustele vastamise eest! Avan fraktsioonide esindajate läbirääkimised. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Raivo Järvi! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Raivo Järvi

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid! Rääkides praegu Euroopa Liidu poliitikast, tundub, et see oli justkui eile, kui me seisime siinsamas Kuberneris aias ja laulsime kõik koos Beethoveni "Oodi rõõmule". Me ei osanud siis ilmselt keegi aimatagi, kui kiiresti hakkavad sündmused arenema.

Kui me olime alles uustulnukad Euroopa Liidus, siis saatis tollane rahanduskomisjoni esimees, erakonnakaaslane Andres Lipstok mind Brüsselisse, kus toimus rahandusteemaline debatt ja kus oli külalisesinejaks nobelist Joseph Stiglitz. Ta rõhutas, et ei ole vaja niipalju vaadata n-ö uusi ja vanu, suuri ja väikseid Euroopa Liidu riike, kuivõrd just seda, et Euroopa Liidu sees on veel omamoodi superklubi. See on eurotsoon, mis suuresti dikteerib sündmuste käiku ja mida tuleb jälgida. Veel ütles ta seda, et kui kõrvutada eurot dollariga, siis on Euroopas loodud valuuta, aga ei ole loodud instrumente. Nüüd on see teema tugevalt üleval ning nende instrumentide kallal töötab eurotsoon uskumatu tõhususega.

Kui teha kannapööre ja minu taustast tulevalt vaadata maailma ajalukku, siis näeme, et sääraseid Euroopa ühendamise katseid on tehtud tohtul hulgal. Kindlasti ei saa me võtta eeskujuks Vana-Rooma riiki, mis lõi ühtse mudeli kõikide Euroopa riikide jaoks, ega Püha Rooma riiki. Võib-olla midagi sarnast, esimehe katse oli see, kui Napoléon Bonaparte üritas vallutada Euroopat, kuid paraku oli tema n-ö *raison d'être* ehk liikumapanev jõud sõjaline liikumine. Ehkki demokraatia element tuli sisse, mille eest on Poola tänulik kuni siiani, ei olnud see veel see, mida meie tahame.

Nüüd teen ühe veel üllatavama kõrvalepõike. Nimelt, pärast seda, kui seesama Rooma riik lagunes, toimus teatavasti Pürenee poolsaarelt väga tugev umaijaadidest moslemite invasioon Euroopasse. On teada, et aastal 732 – ma vaatan Prantsuse suursaadiku poole, kes istub rõdul – toimus Poitiers' lahing, kus Frangi riigi majordoomus Karl Martell peatas moslemite edasiliikumise. Ajaloolased on palju küsinud (tolleaegne Araabia kalifaat oli ju tunduvalt ees üprisriki barbaarsest Euroopast), mis oleks juhtunud, kui araablased oleksid Euroopa enda võimu alla saanud. Jah, tase oleks hetkeks tõusnud, nii teaduses, meditsiinis kui ka mujal. Kuid neil ei olnud ühte asja,

see on just nimelt nendesamade lääne barbarite uskumatu tehniline innovatiivsus, mis on tegelikult viinud selle maailmajao sellele tasemele, kus ta praegu on.

Praegu vaatab maailm justkui mitme jõukeskuse poole. On üks riik, mis tarnib ainult energiat, ja on teine riik, mis teeb massiivselt allhankeid. Kuid millised on need maailmale tuntud kaubamärgid, millega nad konkureerivad? Innovatsioon on just nimelt Vanas Maailmas ja tegelikult ka selle tütarde, kui soovite, Uues Maailmas.

Tegelikult on Euroopa Liit praegu proovile panemas oma innovatsioonivõimet. Mõelgem, et ei ole ühtki teist maailmajagu, kus nii palju hoolitsetaks sotsiaalsete garantiide eest. Euroopa Liit, kui drakooniliselt väljenduda, on ennast poonud tohtu suurte keskkonnakaitsete piirangutega, ja ta suudab ometigi hakka saada. Kui vaadata kas või mõttemaailma jaotust parem- ja vasakpoolseks, siis näeme (mul on Reformierakonna nimel seda hea tõeada), et ikka rohkem ja rohkem langetavad inimesed Euroopa riikides valiku pigem paremerakondade kasuks, tajudes, et see on võimalik edasiviiv jõud, et hoida riikide majandust korras.

Me räägime väga palju rahandusest ja majandusest, justkui tagaplaanil on praegu ühine põllumajanduspoliitika ja ka ühtekuuluvuspoliitika. Kuid minul isiklikult on väga hästi meeles, kui siinsamas Riigikogu saalis üks majandusprofessor käis välja ettepaneku, et me peaksime teadlikult laskma oma eelarve defitsiiti, siis tuleks küsida Euroopa Liidult rahanduslikku abi ning me hakkamegi hästi elama. Aga see on Kreeka mudel! Ehk peavadki paika need vanasõnad, et ära narri põldu, ja et mida külvad, seda lõikad, ja teised. Tegelikult on Euroopa Liit ning eelkõige just eurotsoon, kuhu me oleme sisenemas, selle probleemiga uskumatult kiiresti hakkama saanud.

Olles juba teist kooseisu ise Euroopa Liidu asjade komisjoni liige, on mul väga hea meel, et me n-ö hoiame jätkuvalt kätt pulsil, sellel, mis on tulemas. Meie peaminister kohtub järgmiste eesistujariikide peaministrite ja presidentidega ning meie Euroopa Liidu asjade komisjon käib n-ö luuremissioonidel, et saada teada, mis on tulemas, et selle abil oma riiki õigel kursil hoida. Mäletan, et kui me hiljuti käisime Brüsselis ning kohtusime Euroopa Komisjoni

rahandusvolinikuga, siis käis ta meile välja n-ö etteulatava paketi, mis tähendabki eurosooni rahandustervise parendamist. Nüüd on tulemas eelarvete inspekteerimised poolaastate kaupa, õhus on ka võimalikud sanktsioonimehhanismid, mis ei ole mitte poovad ega karistavad, vaid mõeldud just nimelt selleks, et hoida riikide rahaasjad korras.

Me oleme jõudnud faasi, kus me vaatame läbi ka Lissaboni leppe aluslepingud, et eurotsoon saaks aidata n-ö hättajäänuid oma võimekusega, oma kapatsiteediga. Kui muidu ma olen väga rahul meie parlamendiliikmete esinemistega n-ö Euroopa areenil, kas või COSAC-i istungitel, ning võib tõesti öelda, et häbeneda ei ole meil midagi, siis pean siinkohal Euroopalt ilmselt vabandust paluma, sest kahjuks tuli opositsioonilt üpriski vääraid signaale andvaid lauseid. Öeldi, et Eesti kavatses Lissaboni leppes taganeda, ning nad ei olnud endale üldsegi selgeks teinud, et tegelikult hääletab Eesti just nimelt nende majanduslike mehhanismide ning eurosooni hea tervise juures hoidmise põlistamise poolt.

Kui vaadata, mida on Eesti teinud oma fiskaalpoliitikaga, siis see on justkui *by the book* ehk sellesama reeglistiku järgi, mida Euroopa praegu kehtestab teistele eurosooni riikidele. Paljudes riikides on käivitatud pensionismaste süsteem – meie oleme seda teinud. Riigid on luubi alla võtnud ülemäärase defitsiidi – Eesti on siin kolme parima riigi hulgas. Euroopa Liit on piiranud kulutusi, on neid külmutanud – kõike seda on Eesti teinud.

Kui vaadata kõiki otsuseid, mis võeti vastu Frankfurdis Euroopa panganduse konverentsil, siis kõik need kriisimeetmed on Eestil europoliitikasse sisse kirjutatud. Nõnda me jõuamegi tegelikult sellisesse olukorda, nagu kajas siit läbi siis, kui küsiti võimaliku Euroopa Liidu abi kohta tulevikus: aita Euroopat ja siis aidatakse ka sind! Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Keskerakonna fraktsiooni esindajana kõneleb läbirääkimistel Enn Eesmaa. Palun! Kahaksa minutit.

Enn Eesmaa

Austatud peaminister! Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel on kahtpidi analüüsiv. Eesti mi-

nistrid, peaminister kaasa arvatud, on Brüsselis esitanud Eesti positsioone valdavalt Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni istungeil saadud mandaadi alusel. Seega oleks siinkohal kriitika suuresti kohatu, kuna enamjaolt on komisjoni otsused Eesti seisukohtade kohta olnud üksmeelsed.

Hoopis teine pilt on siis, kui räägime Euroopa Liidus ühiselt otsustatu, põhimõtteliselt kõikjal tavaks olevate normide ja reeglite täitmisest Eestis. Siinkohal võiks anda üsna pika ja põhjaliku ülevaate paljudest teemadest, mis tõestab, et Eestis võiks Euroopa Liitu olla ja peaks olema praegusest rohkem. Räägin riigi ja kohalike omavalitsuste üha pingelisemaks muutuvatest suhetest. Euroopa Nõukogu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kongressi äsjase raporti ja soovitude kohaselt jätab kohalike omavalitsuste olukord Eestis palju paremat soovida ning, mis eriti piinlik, meil ei ole kuulda võetud mitme aasta eest Eestile tehtud märkusi ja soovitusi. Olgu siinkohal mainitud, et raporti koostaja oli Euroopa Rahvapartei esindaja Jos Wienen Hollandist.

Hiljuti siinsamas saalis rääkinud Soome kohalike omavalitsuste esindaja tões, et tema riigis on kohalikud omavalitsused pühad ning riik ei saaks isegi parima tahtmise korral seda olukorda muuta. Osaliselt ehk sellepärast ongi Soome praeguses maailmas enamiku riikide, isegi üsna rikaste maade jaoks veel raskesti kättesaadavaks eeskujuks.

Kahjuks on Eesti omavalitsuste osakaal riigieelarve tuludes vähenenud. Valitsus on piiranud omavalitsuste võimekust otsida ise võimalusi oma seadusliku pädevuse piirides maksutulu suurendada. Paraku kärbiti omavalitsuste tulubaasi ka läinud nädalal siinsamas saalis koalitsioonierakondade toetusel vastu võetud Eesti järgmise aasta eelarves. Selle tagajärjel kuulub Eesti jätkuvalt nende Euroopa Liidu riikide hulka, kus omavalitsustele suunatud riigieelarve tulud on teistega võrreldes kahetsusväärselt väikesed. Dialoogi riigi ja omavalitsuste vahel on kahjuks asendanud jõupoliitika oma valuvõtetega. Eesti valitsus on üha rohkem koondanud oma kätte omavalitsustele põhiseaduse ja teiste seadustega pandud ülesannete täitmiseks mõeldud ressursse. See paraku suurendab kohalike otsustajate vormiliselt kohati häbiväärset, sisuliselt aga loogika ja reeglite vastast sõltuvust keskvoimust. Piltlikult

öeldes, müts peos, peavad kohalike omavalitsuste esindajad riigi käest paluma raha teehoolduseks või koolide ja lasteaedade toimimiseks. Hoopis piinlik on seejuures n-ö omade ehk valitsejatega samasse erakonda kuuluvate kohalike liidrite soosimine. See poliitika on kaugel Euroopa Liidule kohastest põhimõtetest ning on täielikus vastuolus nende ideaalidega, mille pärast Eesti rahvas riigijuhtidele Euroopa Liiduga liitumiseks referendumil üldse loa andis. Seega pole midagi imestada, kui Euroopa kõrge omavalitsuste esinduskogu taunis Eesti riigi kroonilist suutmatust mitme aasta jooksul ellu viia kunagisi soovitusi omavalitsuste tulubaasi suurendamiseks. Omavalitsusi pole piisavalt kaasatud neid puudutavate otsuste tegemisse, tagatud pole omavalitsustele hädavajalikke vahendeid neile riigi seadustega pandud ülesannete täitmiseks. Seega on piiratud nende võimet tagada rahvale ettenähtud teenuste kättesaadavus.

Karmilt, kuid seda selgemalt ilmnis äsja-öeldu hiljutise lumetormi ajal, kui riik ei saanud hakkama, kohalikud omavalitsused aga kulutasid miljoneid oma niigi napist eelarverahast, sest hädasolijaid pidi keegi aitama.

Eesti suhtes kriitiline raport paneb riigijuhtidele südamele, et omavalitsuste autonoomiat peab suurendama. Neid peab tunnustama riigile võrdväärsete partneritena dialoogis ühiskonnale eluliselt tähtsates küsimustes. Tuletan meelde, et Eesti liitus Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ning selle kõikjal tunnustatud põhimõtetega juba 16 aasta eest. Asjatundjate kriitika aga viitab veelgi suurematele probleemidele, mis on vähemalt niisama olulised kui rahanappus ja otsustusvõimaluste vähesus kohalikul tasandil. See viitab ebakõladele Eesti ühiskonna demokraatlikus korralduses, mis pole ainuüksi kohaliku ja riigi tasandi suhtlemise probleem. Selline olukord on Eesti riigi põhiseadusega vastuolus ning peab meid igaüht ärgitama tekkinud probleemidele lahendus- teid otsima. Mõlema konfliktiosapoolle konstruktivistisest dialoogist paremat pole mitte keegi veel mitte kunagi suutnud välja mõelda ega pakkuda. See oleks euroopalik lahendus Eestis viimasel ajal tekkinud kahetsusväärsele olukorrale. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eesti- maa Rohelised fraktsiooni esindaja Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Ei ole eriti üllatav, et mõne arvates me teeme kõike kõige halvemini, ja loomulikult on ka iseenesestmõistetav, et peaminister ütleb, et me teeme kõiki asju kõige paremini. Ma proovin jääda objektiivseks ja neutraalseks, samuti ei räägi ma pikalt eurole üleminekust, mis on kahtlemata üks meie edulugu. Aga lõppude lõpuks on euro kõigest üks vahend, nimelt maksevahend, nagu me kõik teame. Ma räägin mõnest Euroopa Liiduga seotud väga põhimõttelisest asjast, millel lisaks üle- euroopalisele mõõtmele on ka globaalne mõõde ja selle kaudu mõjutavad need meid kõiki.

Palun igaks juhuks kolm lisaminutit!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaega.

Aleksei Lotman

Alustan kliimamuutustest. Loomulikult, nendele, kes otsustavad kliima üle kahe viimase päeva ilma põhjal, võib tunduda, et mis me siin räägime, mingit globaalset soojenemist pole olemas jne. Kuid olgem ausad, kui nii keerulise valdkonna kohta nagu kliima üldse on võimalik midagi öelda, siis praegu on teaduse seisukohalt väga kindel see, et senise kursi, senise globaalse majandusmudeli jätkudes tüürib inimkond tundmatusse, mis võib viia katastroofini. Euroopa Liit on olnud globaalsete, oluliste tegijate hulgas kõige mõistlikuma, kõige rohkem teadusel ja mõistusel põhineva kliimapoliitika pooldaja, kuigi ka siin on olnud aeg-ajalt tunda ebaproportsionaalset tööstuste mõju. Kuid paraku eelmisel aastal Kopenhaagenis kaotas Euroopa Liit oma liidrirolli, ta ei suutnud muuta globaalset neid mõtteid, mis Euroopa Liidu sees on läbi vaieldud. Äsja lõppenud Cancúni konverentsil võideti tagasi pisike sammukene, kuid, kolleegid, on vaja, aeg on selleks küps, et Euroopa Liit taastaks oma liidrirolli globaalse kliimamuutuse vastu võitlejate esirinnas.

Teine äsja lõppenud globaalne kokkusaamine, kus Euroopa Liidul oli samuti oma oluline

roll, oli bioloogilise mitmekesisuse ehk elurikuse konventsiooni osapoolte konverents Nagoyas Jaapanis. Jällegi, Euroopa Liidu teoreetilised paberid on igati toredad, praktiline tegevus on olnud natuke nõrgem. Kuid kui võrrelda teiste suurte tegijatega, siis kuulub Euroopa Liit kahtlemata progressiivsete hulka ja ka Eesti peaks selles küsimuses Euroopa Liidus tõsisemalt tegutsema. Seegi hea, et me oleme kõigi poliitiliselt korrektsete loosungitega kaasa läinud, me ei ole lohisenud arengu sabas mõne teise uue liikmesriigi kombel, kuid me pole kahjuks veel suutnud olla tõsiselt võetav, liidrirollis osaleja.

Euroopa Liidul on ees mitu olulist teetähist, muu hulgas järjekordne muutus Euroopa Liidu ühises põllumajanduspoliitikas, mis on eelarveliselt Euroopa Liidu suurim ühine poliitika, ja kuigi selle osa eelarves on aastatega tasapisi kahanenud, on see siiski suurim osa ja kahtlemata on väga oluline, kuhu see raha läheb. Eesti positsioonid on olnud üldiselt asjalikud, aga need ei ole olnud piisavalt suunatud süsteemsele muutusele. Me oleme rääkinud sellest, et senine ebavõrdne toetuste tase peaks jääma ajalukku, kuid me ei ole küllalt rääkinud sellest, et kogu süsteem peaks muutuma selliseks, et ajalool põhinev toetuste ebavõrdsus kaoks iseenesest minevikku. Juhin tähelepanu ka sellele, et rohelised oma hiljutisel konverentsil "Maa mahedaks!" arutasid väga põhjalikult, milliseks peaks kujunema uus ühine põllumajanduspoliitika. Juhin tähelepanu, et see, milline on Eesti maaelu tulevik, sõltub põllumajanduspoliitikast märksa rohkem kui sellest, milliseid loosungeid me pillume kohalikus poliitilises maadluses.

On üks valdkond, kus Eesti kahjuks on üsna järjekindlalt olnud mitte kõige targemal positsioonil. See valdkond on seotud ühise põllumajanduspoliitikaga, nimelt, uute, geneetiliselt muundatud kultuuride lubamisega Euroopa Liidu turule. Kolleegid! GMO-d ei ole mingisugune teaduse tippsaavutus, millena neid serveritakse. See on tänapäeva teaduse mõttes tubli ja väga kallis käsitöö, mida teevad mõned firmad, eelkõige Monsanto, selleks et vallutada ja monopoliseerida globaalset seemneturgu. Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika olemus peaks olema monopolidevastane. Selle tõttu ei ole GMO-de laiutamine Euroopa Liidu põldu-

del midagi progressiivset, millena seda proovitakse näidata.

Euroopa Liit on olnud üks inimõiguste kants maailmas, kuigi arenguruumi on. Kes vähegi jälgib näiteks seda, mis toimub Baskimaal, teab, et probleeme on ja et Hispaania seadused ei vasta väga hästi sellele, mida ootaks ühelt tõsiselt demokraatialt. Aga põhiküsimus ei ole loomulikult inimõigustes Euroopa Liidu enda sees, kuigi, jah, kuna Euroopa Liit on ühe osapoolena liitumas Euroopa Nõukogu inimõiguste konventsiooniga, on oluline, et Euroopa Liit seda arengut kiirendaks ja tugevdaks oma toetust Euroopa Inimõiguste Kohtule, selle asemel et mingisuguseid oma alternatiivseid struktuure luua. Kuid märksa olulisem on Euroopa Liidu mõju inimõigustele globaalselt, see, kuidas me suhtleme oma kaubanduspartneritega ja kas me suudame näiteks n-ö eksportida inimõigusi Venemaale, SRÜ riikidesse, kus kindlasti võiks Eesti roll meie ajalooliste sidemete tõttu suurem olla. Aga oluline on seegi, kas me suudame parandada inimõiguste olukorda Hiinas, kus senine inimõiguste dialoog on olnud täiesti hambutu, ning see, kas sellises kandidaatriigis nagu Türgi hakkab inimõiguste olukord otsustavalt paranema või paraneb see niimoodi tasapisi ja lahjalt, nagu seni on juhtunud, õnneks on muutus toimunud õiges suunas, kuid asi on siiski üsna kaugel sellest, mis ühele tulevasele Euroopa Liidu riigile kohane oleks. Türgi küsimus on meile väga oluline, sest meile on väga oluline Euroopa Liidu ja NATO partnerlus. Kui küsida, miks kahel nii oluliselt kattuva liikmeskonnaga organisatsioonil on sellised probleemid, siis loomulikult ei ole need mitte Norra ja Rootsi vahelised probleemid, vaid need on Türgi ja Küprose vahelised probleemid.

Kokku võttes ütlen, et ei maksa pidada end ei ülearu vägevaks ega ka väetiks ja viletsaks, ei maksa maalida meist pilti kui Euroopa hädaorust. Me oleme keskmiselt tubli väikeriik, kes võib-olla elas vahetult enne kriisi mõnevõrra üle oma jõu ja selle tõttu potsatas mõnevõrra sügavamasse kriisi, kui ehk muidu oleks potsatanud. Aga selle kriisiga me oleme patuga pooleks suhteliselt hästi hakkama saanud. Näiteks see, et me näitame Euroopa Liidus eelarveküsimustes eeskujut, ma arvan, on positiivne asi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Sven Mikser Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana, palun! Kaheksa minutit.

Sven Mikser

Tahan jätkata seda realistlikku joont, mille eelkõneleja oma sõnavõtu alguses välja kuulutas.

Kuulates peaministri ülevaadet valitsuse Euroopa Liidu poliitikast, tuli mulle meelde vana ütlemine, et enesekiitmise rasket tööd ei saa kellegi teise hooleks jätta. Kahtlemata ei saa poliitikutele enesekiitust päris lõpuni pahaks panna, aga kahetsusväärne on see, kui analüüs sealkohal peatubki. Kindlasti on ühest küljest kahetsusväärne, teisest küljest mõneti naeruväärne, kui peaminister oma suutmatust kriisi algusajal olukorda adekvaatselt hinnata kirjeldab tagantjärele mingi prohvetlikkusena. Kahtlemata ei olnud Eesti peaminister ainuke, kes kriisi sügavust ega kriisi tulekut ette ei näinud, aga kahtlemata kuulus ta nende hulka, kes ei suutnud seda toona adekvaatselt hinnata. Paraku, kuulates täna peaministri ettekannet, jäi mulje, et me ei ole mitte üksnes teel viie parema hulka, vaid oleme juba kohal, oleme oma koha poodiumil, pjedestaalil kenasti sisse võtnud – ennäe, mitte viie, vaid koguni kolme hulgas.

Age nüüd sellest, mis aasta jooksul on toimunud ja mis aasta jooksul ees ootab. Kindlasti on eurotsooniga liitumine Eesti jaoks hea ja positiivne. Kahtlemata ei või alatähtsustada ka neid jõupingutusi, mida selle jaoks on tehtud, küll aga tuleb tõe huvides märkida, et erimeelsused, mis eri erakondade vahel ja ka siin saalis on olnud selles suhtes, kuidas n-ö eurokõlblikkuseni jõuda, ei ole puudutanud mitte niivõrd seda, kas kärpida, kas võtta kasutusele senisest rohkem reserve, sest teadupärast viib ka reservide kasutamine eelarve suuremasse defitsiiti, vaid pigem on vaidlused käinud selle üle, kust kärpida, ja samuti selle üle, millisest tuluallikast otsida lisatulusid.

Õeldakse (parafraaseerin pisut Mark Twaini), et igale keerulisele küsimusele on olemas perfektelt lihtne vastus ja see vastus on alati vale. Seetõttu tahan visata õhku mõne küsimuse seoses Euroopa rahaliiduga liitumisega, mis ka kindlasti väärinuksid peaministri arutelu ja analüüsi.

Esiteks (ma tänan selle küsimuse eest kolleeg Meikarit) on küsimus selles, kas rahaliit on pikaajaliselt jätkusuutlik ilma sügavama integratsioonita maksu- ja tegelikult ka eelarvepoliitikas. Samuti on küsimus, kas stabiilsusmehhanismid, mis eeloleval ülemkogul eeldatavasti heaks kiidetakse, on piisavad, ja kas sanktsioonid liiga lõdva eelarvedistsipliini viljelejatele, millest on ju ka pikema aja jooksul räägitud, on tegelikult poliitiliselt rakendatavad. Ühinedes ainult osaliselt selle kiitusega, mida üks eelkõneleja jagas kriisi sattunud Euroopa riikide reaktsioonile, on kindlasti juba põhjust küsida ja kriitiliselt analüüsida, kas säästumeetmed, mida Euroopa Liidu hätta sattunud riigid on seni võtnud, on jätkusuutlikud, sealhulgas poliitiliselt jätkusuutlikud.

Kindlasti tuleb väga tõsiselt vaadata, millised on üleüldse sisepoliitilised arengud nii kriisi sattunud riikides kui ka kriisi sattunud riike hädast välja aitavates riikides. Sealhulgas ei tohi väga kergelt vaadata äärmusluse tõusule paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides, seda tuleb ka Euroopa tulevase integratsiooni vaatlemisel vägagi tõsiselt arvesse võtta.

Üks oluline teema, mida põgusalt on ka täna käsitletud, on energiapoliitika. Kindlasti tuleb siingi öelda, et Euroopa Liidu arengud on väga positiivsed. See, et Euroopa Liit on võtnud tõsiselt luubi alla liidusiseste energiaühenduste arendamise, et vältida üksikute liikmesriikide haavatavust poliitilistes, energeetilistes ja finantsilistes tõmbetuultes, on väga hea.

Teisest küljest väärrib põhjalikku käsitlust kindlasti see, kas meie riigisisene poliitika, sealhulgas valitsuserakondade omavahelised suhted, tegelikult toetavad neid pürgimusi, mida me Euroopa Liidu kontekstis eeldame ja ootame. Ma arvan, et kolleeg Tõnis Kõivu küsimus gaasi hinna kohta oli mitmeti tähenduslik.

Eesti jaoks oluline küsimus Euroopa Liidu kontekstis on Läänemere strateegia, mis on aasta-aastalt liha luudele kogunud. Kindlasti üks tulevikuküsimus on, kas selle strateegia põhiliseks eesmärgiks jääb n-ö Euroopa ühe regiooni maine kujundus ja juba olemasolevate poliitikate parem koordineerimine nende ümbersildistamise või ümberlipustamise abil või omandab Läänemere strateegia Euroopa Liidus ka mingi iseseisva eelarvelise mõõtme.

Üks Eesti selle aasta saavutusi Euroopa Liidus on IT-agentuuri asukoha otsustamine. Me mäletame selle protsessi käigus ka mitmeid enneaegseid väljaütlemisi, mis meie positsioone sellel väga keerulisel ja oskuslikku lobitööd nõudval rajal mõnevõrra kahjustasid. Võib-olla oleks peaministrilt oodanud kriitilist analüüsi, kas meie sammud Euroopa Liidu IT-agentuuri Eestisse toomisel olid valitsusesiseselt eri valitsusametkondade vahel piisavalt hästi koordineeritud ja millised on üleüldse selle protsessi õppetunnid, sest eeldatavasti selliseid Euroopa-siseseid Euroopa Liidu eri liikmesriikide huvide põrkumisi me kogeme ka tulevikus.

Oluline teema Eesti jaoks ja kindlasti üks lõppeva aasta märktemasid Euroopa Liidu kontekstis on Euroopa Liidu välisteenistuse areng, mis on kahtlemata tore ja positiivne asi, aga see ei ole mitte igas aspektis vastanud ei Eesti ega paljude teiste Euroopa Liidu liikmesriikide ja ka Euroopa Liidu välispartnerite ootustele. Kindlasti tuleb vaadata kriitiliselt tagasi sellele, mida Eesti riik nende oluliste positsioonide jaotamisel sai. Lohutada võib ennast sellega, et mõni meist suurem riik jäi samuti tühjade kätega, aga me peaksime n-ö õppetundi väga tõsiselt võtma, et tulevikus osata oma huvisid ja ootusi paremini kaitsta.

Edasi lähen Euroopa Liidu välispoliitika ehk suhete juurde n-ö muu maailmaga. Kindlasti on Euroopa Liit ise Eestile suur turg ja suur võimalus, aga ta on ka meie kanal tegelemaks nende maailma piirkondadega, kes meie kui väikeriigi käeulatuses muidu välja jäävad. Kindlasti on oluline teema ka ühe eelkõneleja käsitletud Euroopa Liidu ja NATO suhted, samuti Euroopa Liidu edasine laienemine. Seda eriti olukorras, kus lõppev aasta tõi tõsised muudatused kahe suure prospektiivse Euroopa Liidu liikmesriigi välispoliitilistesse pürgimustesse. Need on Ukraina ja Türgi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu esindaja Mart Laari! Kaheksa minutit.

Mart Laar

Lugupeetud peaminister! Lugupeetud parlamendi esimees! Kõigepealt tahan tänada peaministrit ja meie parlamendikomisjoni nende ettekannete eest, mida peeti, aga eriti selle töö

eest, mis on eelmise aasta jooksul sel alal tehtud!

Tänane arutelu siin Riigikogu saalis paneb küll teiselt pool jälle küsima, kas kõik esinejad ja osalejad on ikka aru saanud sellest, mis küsimust me arutame. Mõnda esinejat kuulates jäi mulle mulje, et me arutame mingisugust muud, kindlasti väga olulist ja tähtsat küsimust, kuid mitte seda, milline peaks olema meie Euroopa-poliitika, mida me oleme sel alal teinud ja mida peaksime tulevikus tegema. Võib-olla on see ka üks põhjus, mispärast meie arutelu on rohkem keskendunud aruandele, nii nagu selle arutelu teema ka on, samuti oleme keskendunud oleviku kirjeldamisele, aga mõnevõrra vähem sellele, mis on need küsimused, mida me peame endale esitama, selleks et paremini tulevikku minna.

Esiteks on küll selgelt vaja anda tunnustust sellele, mis on toimunud. On selge, et eelmine aasta oli Eestile Euroopa suunal edukas. Tuleb tunnustada ka seda tööd, mida on teinud Euroopa, selleks et tuua meid kõiki ühiselt majanduskriisist välja. See, et me oleme suutnud vältida proteksionismi, on olnud saatuslikult oluline tegur, eriti kui me vaatame tagasi 1930. aastate kurvale kogemusele sellel alal. Väga oluline on olnud nende vahendite aktiivne kasutamine, mis meile Euroopa eri fondidest tulevad, sest kõige raskemal hetkel, kui investeringud Eestisse järsult vähenesid, oli just see raha see, mis paljuski meie majandust üleval hoidis. Seetõttu tuleks positiivselt meenutada ka kõiki neid ministreid ja valitsusasutusi, kes on teinud rasket ja tänuväärset tööd, et neid vahendeid võimalikult tõhusalt ja aktiivselt kasutusele võtta. Me oleme olnud sellel alal edukad. Seda tuleb samuti tunnustada. See on samuti üks põhjus, miks me kriisist välja oleme pääsenud.

Loomulikult on selle taustal euro tulek tõesti positiivne. On hea meel tõdeda, et siin saalis on seda tunnustatud. Ka tagantjärele toimuv arutelu, mida oleks võinud teha paremini, on alati teretulnud, kuid eesmärk on igal juhul saavutatud ja selles suhtes on saavutatud oluline edu.

Ma ei saanud väga hästi aru sellest kuidagi kurvameelsest suhtumisest IT-agentuuri Eestisse jõudmisse, mille kohta mõni kõneleja siin ütles, et ühtepidi on see ju hea, aga ... Ma pean tunnustama, et see punkt jäi mulle sügavalt

arusaamatuks. Minu meelest on Marko Pomerantsi juhtimisel tehtud väga head tööd. See on tõesti positiivne näide, kuidas eri ametiasutusi, erinevaid jõude kokku koondades saavutatakse eesmärk. Ma saan aru, lugupeetud opositsioon, et teile oleks kangesti meeldinud, kui seda ei oleks saavutatud, sest siis oleks võimalik käia ja näpuga näidata, kuid pole midagi parata, Eesti riigil läks see hästi korda ja see on oluline saavutus.

Kuid kõigist nendest toredatest ja headest asjadest rääkides peame tunnustama, et praegu ainult sellest ei piisa. Me peame vaatama tulevikku ja tõdema, et eurotsooni astumisega me hakkame kuuluma Euroopa n-ö tipprühma, tuumik-Euroopasse ja see on tegelikult ränk vastutus. Selleks, et me seda vastutust suudaksime kanda, tuleb meil vastata õige paljudele küsimustele, mis on võib-olla keerulisemad ja raskemad kui need, millele me siiaaani oleme vastanud ja mida me aeg-ajalt pole sõندانud endalt isegi avameelselt küsida. Me peame tõdema, et nii nagu Euroopa ei saa kunagi valmis, ei saa kindlasti valmis ka meie poliitika Euroopa suunal, ja me peame nendele küsimustele, mis siin on, vastama hakkama.

Esimene ebameeldiv küsimus on see, et kuigi me teame, et Euroopas ei ole ametlikult mingeid gruppe, ei ole mingeid sõpruskondi ja kõik riigid on võrdsed, siis, nagu ütleb George Orwelli raamat, on kahtlemata olemas võrdsemaid gruppe või liikmeid ja sellised väiksemad kogukonnad või riikide grupid kahtlemata eksisteerivad. Meie küsimus on see: kes on need, kellega me koostööd teeme, kes on need, kelle abil me suudame oma huvisid ja lootusi kaitseda? See on tegelikult keeruline küsimus. Võimalusi on mitmeid. On räägitud väikeriikide koostööst. Seda on ka Eesti teinud. On räägitud sellest, et me peame kokku hoidma uute liikmesriikidega. Ka sellest oleme siin rääkinud, kui hästi või halvasti seda on õnnestunud teostada, on iseküsimus. Siin on ka silmas peetud integreerunud Põhjalat või Põhja-Euroopat laiemas mõttes, nii nagu on sellest räägitud. Me ei peaks ühe või teise grupi ees ust lukku lööma, kuid peaksime neid küsimusi selgelt arutama ja enda käest neid asju küsima.

Teine teema, millest on siin saaliski räägitud: milline on meie roll selles, mis Euroopast saab? Euroopa seisab seoses demograafilise olukorra halvenemisega uute väga tõsiste

probleemide ees, mis järgmise kümne aasta jooksul ainult süvenevad. Võlakoormus ehk võlalõks, kuhu on langenud väga paljud riigid, erinevalt Eestist, on ülitõsine proovikivi kogu Euroopale. Kas need meetmed, mida pakutakse, on tõesti piisavad? Kas need distsiplineerivad sammud on need, mida me vajame, selleks et sundida riike oma rahandust korda tegema? Selle taustal tekib küsimus, kas tõesti on normaalne olukord, kui uued liikmesriigid, mille sotsiaalne võrgustik, sotsiaalkoormised ja sotsiaaltoetused on palju väiksemad kui paljudel rikastel ja arenenud riikidel, peavad ühel hetkel jõudma olukorda, kus meie hakkame toetama riike, kes tegelikult ei ole piisavalt ei oma kulukat sotsiaalsüsteemi ega muud reforminud. See on tõsine küsimus, mille kohta me peame vastust andma ka omaenda valijatele, peame vähemalt selgitama, miks me seda teeme. Tekib küsimus, miks see nii on, eriti kui võib jälle lehest lugeda, et mõnel kaugel maal, kes on raskustes, makstakse töötutele sellist raha, et on parem olla sellel maal töötu kui Eestis tööd teha. See olukord on ebanormaalne. See tuleb meil selgelt välja öelda ja sellele vastavalt ka käituda. Kui me läheme kellelegi appi, siis me peame nägema, et see riik on tõesti huvitatud kõigepealt iseenda aitamisest, siis on võimalik teistel teda aidata.

Me peame kindlasti küsima küsimusi ühtse välispoliitika ja ühtse energiapoliitika kohta. Need on väga olulised ja väga tähtsad teemad. Meil on kindlasti huvi täiel määral nende probleemide lahendamises kaasa rääkida. Samas on meil endal tarvis anda vastust sellele, mida me suudame teha, kus me suudame aidata, mis on meie spetsiifika sellel alal. Spetsiifika on igal riigil olemas. Mida selgemalt me suudame seda välja kujundada, seda paremini me suudame oma asju ajada.

Loomulikult on meil omad kodused probleemid. Uus finantsperspektiiv – kas me läheme välja samade prioriteetidega või peame vajalikuks neid muuta, täiendada, õppida sellest, mis läks hästi, mis läks halvasti? Kahtlemata ei ole osa asju, juba kogenematuse tõttu, läinud mitte nii hästi, kui me oleksime tahtnud. Siingi tuleb anda selged vastused ja edasi liikuda. Ärgem langegem praeguse edu taustal rahulolusse, küsigem endalt küsimusi, ka keerukaid küsimusi, sest vaid see sunnib meid nendele tõsiselt vastust otsima! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läbirääkimiste lõpetamiseks kutsun Riigikogu kõnetooli tagasi peaminister Andrus Ansipi. Kaheksa minutit.

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Ma tänan teid veel kord väga hea koostöö eest Euroopa Liidu poliitika ajamisel ja kujundamisel! Siiski on mul kolm repliiki täna kõlanud sõnavõttude teemadel.

Esiteks tahan rääkida kohalikest omavalitustest. Lugupeetav Enn Eesmaa ajas ilmselt segamini Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu. Need on kaks täiesti erinevat ühendust. Euroopa Nõukogu ühendab minu mälu järgi 47 liikmesriiki, Euroopa Liit 27 liikmesriiki. Euroopa Nõukogu kohalike ja regionaalsete omavalituste kongress on üks Euroopa Nõukogu alaline tööorgan. Teised tööorganid on Eesti inimestele võib-olla tuntumad, eelkõige tuntakse meil parlamentaarset assambleed ja ministrite nõukogu. Ministrite nõukogu juhtis kunagi Siim Kallas. Järgmine kord on Eesti eesistuja õige pika aja järel, kuna eesistuja vahetub ainult kaks korda aastas. Aga küllap see ükskord saab Eestis jälle tuntuks.

See teema ei ole küll Euroopa Liidu küsimus, aga ma ei ole sugugi nõus Enn Eesmaa väitega, et Eesti kuulub nende Euroopa Liidu liikmesriikide hulka, kus kohaliku omavalituse tulud on kahetsusväärvalt väikesed. Vastustes küsimustele ma ka nimetasin riike, kus kohaliku omavalituse tasandil tehtud kulutused on mitu korda väiksemad, kui need on Eestis. Meist oluliselt enam kulutatakse avalikus sektoris vaid mõnes riigis, olgu need veel kord nimetatud: Taani, Rootsi ja Soome. Need on absoluutsed tipud kohalike omavalituste tasandil tehtavate kulutuste taseme poolest suhtena kõigisse avaliku sektori kulutustesse. Ilmselt võiks meile teada olla, et Eestis kohalikul tasandil tehtavad kulutused ületavad mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis kohalikul tasandil tehtud kulutusi enam kui kümme korda. Rääkida selles kontekstis, et Eestis kulutatakse kohalikul tasandil kahetsusväärvalt vähe, ei ole minu meelest lihtsalt kohane.

Teiseks tahan koguni kahes küsimuses, kriisi algaasi teemal ja IT-agentuuri teemal, väidelda Sven Mikseriga. Aga nii, nagu teda kogu arutelu vältel siin saalis ei olnud (ta tuli ainult

selleks ajaks siia, et oma sõnavõtt ära teha, ja lahkus seejärel kohe), nii ei ole teda ka praegu kahjuks kuulamas minu vastulauset tema seisukohtadele. Mul on tõsiselt kahju, et Sven Mikser ei saa isegi tagantjärele aru, missugusesse hukatusse oleks Eesti tõugatud siis, kui me oleksime 2007. aasta lõpus või 2008. aasta alguses võtnud majanduse elavdamiseks kasutusele reservid. Oma varem toodud vastustes tõin paralleeli Leeduga. Sven Mikseril tasuks mõelda sellele, milleni võib riigi viia üks vale hinnang. Iirimaal hinnati valesti pangandussektori riske ja tagajärg on käes: valitsussektori eelarvedefitsiit on 32% SKT-st. Veel kord ütlen, et Eestile tähendaks see 70 miljardit krooni kohe võetavat laenu. Tuleks arvestada seda, et turult saadav laen oleks meil 10% intressimääraga, kui me tõesti oma riigi sellisesse hukatusse ajaksime. Ehk seitse miljardit krooni tuleks lihtsalt ressursi kasutamise eest intressidena igal aastal pankadele tagasi maksta.

Leedus kuulas kolleeg Gediminas Kirkilas nn eksperte, kes ütlesid, et majandust on vaja reservide kasutusele võtmisega elavdada. Nad tegid seda, mida, muide, väga paljud Riigikogu liikmedki siin soovisid ja soovitasid. Kuhu nad jõudsid? See näide on toodud. Me läksime käsikäes, arenesime väga võrdset, aga siis korraga pidi Leedu suures koguses raha laenama, Eestil aga olid endiselt olemas reservid. Kui ei suudeta protsessi ette näha, siis see on andestatav, aga kui ka tagantjärele ei suudeta toimunut hinnata, siis see minu meelest andestatav ei ole.

Nüüd IT-agentuurist. Ma tahan korrata Mart Laari öeldut, et mitte ei saa aru, millest räägitakse. Üldiselt on hea, et see tuli, aga kas see ikkagi tuli nii, nagu oleks võinud tulla, kas ikka tegevus oli hästi koordineeritud? Jah, julgen kinnitada, tegevus oli hästi koordineeritud nii ministriumide vahel kui ka Euroopa Liidu asjade komisjoni liikmetega. Julgen väita, et ka väga paljude parlamendiliikmetega oli tegevus hästi koordineeritud. Väga paljud Eesti riigiametnikud, parlamendiliikmed, valitsusliikmed ajasid hästi koordineeritult ühte ja sama asja ning tulemus on minu meelest ootuspärane: IT-agentuur hakkab asuma Eestis. Kui tulemus on hea, siis tuleks tegijaid tunnustada, mitte üritada veel tagantjärele kellelegi natukene soppa visata.

Vaatamata nendele kolmele repliigile, pean siiralt tänast arutelu siin Riigikogus viljakaks. Ma tänan teid elava arutelu eest, heade mõtete eest ja soovin, et tulevases Riigikogu koosseisus oleks Euroopa Liidu asjadel samasugune tähendus, samasugune tähtsus nagu selles Riigikogu koosseisus! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan läbirääkimised. Ütlen Riigikogu nimel suur aitäh peaminister Andrus Ansipile väga põhjaliku ülevaate eest!

Selle küsimuse käsitlemine on lõppenud.

2. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (875 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu. Tegu on esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Indrek Saare!

Indrek Saar

Head kolleegid! Teie ees on Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu. Nagu juba otsuse eelnõu üleandmisel sai räägitud, on selle mõte see, et tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 154 lõikele 1, võiks Riigikogu otsustada teha Vabariigi Valitsusele ettepanek eraldada Vabariigi Valitsuse reservist Riigikogu Kantseleile vahendid korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjoni poolt Riigikogu XII koosseisu valimistel valimiskuludele sõltumatu hinnangu saamise tellimuse esitamiseks.

Ma saan aru, et komisjonis jõuti paraku otsusele, et komisjon seda otsuse eelnõu ei toeta, ja olen sotsiaaldemokraatide nimel sunnitud väljendama nõrdimust, et see nii läinud on. Kui me tahame midagi tõesti teha selle jaoks, et meie ühiskond oleks veidikenegi läbipaistvam, et usaldus erakondade ja poliitikute ehk meie vastu vähekenegi kasvaks, siis on see üks võimalus, mida me saame teha.

Me teame väga hästi, et suurim osa erakondade kuludest on valimiskampaania kulud. Me teame ka seda, et suurima ohu poliitilise korruptsiooni tekkeks tekitab just erakondade ra-

hastamise läbipaistmatus. Avalikkuses on korraldvalt esitatud kahtlusi, kas erakondade deklareeritud kampaaniakulutused ka tegelikkusele vastavad. Üha rohkem spekulereetakse võimalusega, et Eesti Vabariigis on võimalik seadusi osta, sest erakondadel on oma kampaaniate jaoks ju raha vaja. See ei suurenda kindlasti mitte inimeste usaldust oma riigi ega erakondade vastu, kes peaksid esindama oma valijate huve. Valijate huvides ei ole kindlasti see, kui erakonnad käituvad või näivad käituvat mafiaorganisatsioonidena, kes esindavad kildkondlikke majandushuve, selmet seista nende põhimõtete eest, mida nad avalikkuses väidavad end esindavat.

Tulles rahvusvahelise mõõtme juurde, mida on paslik teha pärast kahe ja poole tunni pikust arutelu siin Riigikogu saalis selle üle, kui hästi meil on läinud suhetes Euroopa Liiduga ja Euroopa Liidus, siis tuleb öelda, et, jah, me oleme tõepoolest võrreldes paljude nende riikidega, kellega koos me 20 aastat tagasi ühelt stardijoonelt alustasime, kellega koos me taastasime iseseisvuse, olnud majanduslikult edukad. Demokraatia mõttes peab paraku tõdema, et nii nagu nendessamades siirderiikides, kellesse me NATO, Euroopa Liidu ja OECD värsket liikmena tihtipeale üleoleva heatahtlikkusega suhtume, meeldib ka meie võimulolijatele mängida reeglitega, mitte reeglite järgi, ja see ei ole ühele demokraatlikule õigusriigile kindlasti kohane. Ja mitte ainult mängimine reeglitega. Kui me räägime Riigikogu värskelt loodud komisjonist, mis peaks 1. aprillil, uue koosseisu ajal tööle hakkama, siis jääb mulje, et osale tundub, et parem oleks, kui reegleid üleüldse ei oleks.

Sellepärast on mul teile, kolleegid, suur palve suhtuda meie ettepanekusse suurima tähelepanuga ja mõelda mitte ainult selle peale, kuidas olla võimalikult edukas järgmistel või ülejäämistel valimistel ja kuidas püsida võimalikult kaua võimul, nii nagu nendes viidatud siirderiikides võimul olevad erakonnad tihtipeale käituvad, vaid mõelda ka selle peale, milline on see riik, mida me tegelikult tahame, ka siis, kui meie ei ole enam valitud, vaid siis, kui me tegutseme tavakodanikena, meil puudub otsene link võimulolijate juurde ja me peame tavakodanikena ajama oma igapäevaseid asju, esindama enda ja oma organisatsioonide huve. Kas me siis tahame, et see ühiskond

oleks läbipaistev ja me võiksime olla veendunud, et see, mida erakonnad teevad, on läbipaistev ja me saame tegutseda turvaliselt, või on kuskil varjatud maailm, mida me ei usalda ja mis ei näi usaldusväärne?

Me oleme sotsiaaldemokraatidena teile esitanud selle otsuse eelnõu, sest me tahaksime, et me kõik mõtleksime vähegi kaugemas perspektiivis ja et usaldus selle vastu, mida meie siin teeme, kasvaks. Selle jaoks on üks võimalus võtta erakondade valimiskulud ette sõltumatu auditi abil, paluda sõltumatul audiitoril valimiskulusid monitoorida, teha sellest kokkuvõtte ja siis kas tõdeda, et midagi annab teha paremini, või tõdeda, et meil on erakondade rahastamisega tõepoolest kõik hästi ja me elame demokraatlikus riigis, kus sõltumata sellest, milline on kellegi rahakoti paksus või millised on kellegi personaalsed sidemed, on võimalik esindada oma arvamust ja oma valijate huve. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Aitäh, auväärt istungi juhataja! Hea ettekandja! Ilusate sõnade hulgas kuulsin ma siin ka päris kurje sõnu. Sa ütlesid, et meie erakonnad käituvad maffiaorganisatsioonidena ja esindavad vaid kildkondade huve. Ma küsin: kas ja miks pead sa sealhulgas silmas oma koderakonda – sotsiaaldemokraate?

Indrek Saar

Tänan! Vaata kui tore, et ma enne ikka mõned asjad kirja panin. Ma tsiteerin iseennast, nagu meil siin kombeks on: "Valijate huvides ei ole kindlasti see, et erakonnad käituvad või näivad käituvat maffiaorganisatsioonidena." See oli minu sõnastus. Kui sa selle kontekstist välja rebid, siis sa võid sinna igasuguseid asju külge liimida, aga minu mõte oli see, et nende huvides, keda me väidetavalt esindame, ei ole kindlasti see, kui me käitume nii või meie käitumine näib sellisena, et see ei ole tõsiselt võetav. Inimestel tekib tihtipeale kahtlus, kas me esindame neid põhimõtteid, mida me oleme deklareerinud, või esindame mingi kildkonna majanduslikke huve.

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kujutame endale ette, et teie ettepanek Vabariigi Valitsusele läheb läbi ja see komisjon sellisel kujul saabki teoks. Kas sulle tundub, et sellel hetkel saabub murrang ja kõik on tore ja ilus ning parteide rahastamine muutub kohe läbipaistvaks?

Indrek Saar

Aitäh küsimuse eest! See oli väga hea ja sisuline küsimus. Kindlasti mitte! Nii nagu sinagi, hea kolleeg, annan ma endale aru, et demokraatia on protsess. Aga ma viitasin, et meile tihtipeale tundub, et kuna me oleme majanduslikult suhteliselt edukad võrreldes nendega, kellega koos 20 aastat tagasi alustasime, ja me oleme ka rahvusvaheliselt edukad ja kuulume kõikvõimalikesse organisatsioonidesse, siis nüüd on demokraatia valmis. Sel hetkel, kui meil see tunne tekib ja me enam midagi ei tee selle jaoks, et olla tõepoolest demokraatlik riik, me astume sammu tagasi. See on üks võimalus astuda samm edasi. Loomulikult on sotsiaaldemokraatidel veel mitmeid häid mõtteid, mida aga kaks suuremat erakonda tavaliselt toetama ei kipu. Üks nendest on näiteks valimiskulutustele lae seadmine. Aga valimiskulutustele ei ole mitte mingit mõtet lage seada, kui me ei suuda tegelikult hinnata, millised need valimiskulutused on.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande eest! Põhiseaduskomisjoni ettekande tegemiseks palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt kolleegid! Auväärt istungi juhataja! Peab ütleva, et meie hea kolleeg Indrek Saar on seekord asjast tõepoolest õigesti aru saanud. Põhiseaduskomisjon oma 9. detsembri istungil, olles kuulunud eelnõu algatajate esindaja hea kolleegi Hannes Rummu ettekannet ja olles saanud ka vastused küsimustele, otsustas sõnavõttude järel teha ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Selle poolt oli 4 põhiseaduskomisjoni liiget ja vastu oli 1.

Põhimõtteliselt võib nõustuda ühe asjaga seoses selle eelnõu või selle ettepanekuga: see võib olla tõesti tehtud eesmärgil, et parandada Eesti demokraatia mainet, kui jätta kõrvale see, et tegemist võib olla ka lihtsalt sotsiaaldemokraatide valimiskampaania algusega. Ainult kas Eesti demokraatia mainet peab selles kontekstis, selles mõttes parandama just nimelt maksumaksja arvel? Kas seda ei saaks ega võiks teha iga Eesti erakond ise ja just nimelt juba oma vahenditest, oma käitumise, oma suhtumise abil eelolevasse valimiskampaaniasse? See ongi tegelikult selle eelnõu puhul põhiküsimus.

Nagu ma ütlesin, me kuulasime ära eelnõu algataja seisukoha. Nagu tänagi siin öeldi, nende soov on eraldada Vabariigi Valitsuse reservfondist erakondade valimiskampaaniate kontrolliks raha, see kontroll peaks olema totaalne ja hõlmama kõike, mitte ainult reklaamikulutusi, vaid ka kõike muud, mis on valimistega seotud. Tuleks leida sõltumatu kontrollija või ülevaataja ehk audiitor, kes peaks hiljem kõigi tuhatkonna kandidaadi, nii kümme-konna osaleva erakonna kandidaatide kui ka üksikkandidaatide kohta esitama aruanded Riigikogu erikomisjonile.

Komisjonis me mõnsime, et tõepoolest ei ole praegu kehtestatud valimispropagandale, valimiskulutustele, valimisreklaamile ülempiiri, mis tähendab seda, et niisugune kontroll ei ole juba selles mõttes päris asjakohane ega tõsiselt võetav. Ka selle summa teadasaamise järel ei saaks öelda, et üks või teine erakond oleks mingil põhjusel läinud selles mõttes seadusega vastuollu.

Kõige olulisem on ikkagi see, et ka kehtiva seaduse alusel, erakonnaseaduse alusel, mis viitab omakorda audiitortegevuse seadusele, peavad erakonnad, kes on seotud riigieelarveliste eraldistega, viima läbi oma raamatupidamisdokumentide audiitorkontrolli ja alles siis saab nende aastaaruanne aktsepteeritavaks. Tehakse seda kõike siiski erakondade raha eest, mitte ei kasutata riigi raha.

Oli juttu ka sellest, et ettepaneku tekst, et valitsus peaks oma reservist eraldama raha kuhugi millegi tegemiseks, kusjuures ei see objekt ega selle raha maht iseenesest ei ole meile praegu selge, ei pruugi olla kooskõlas isegi nende nõuetega, mis on kehtestatud eelnõudele, millega Vabariigi Valitsusele tehakse

ettepanek eraldada mingiks otstarbeks finantse.

Need olidki need seisukohad, millest tulevalt jõudsimel lõpuks järeldusele, et õige on mitte toetada selle ettepaneku menetlemist ja eelnõu täna esimesel lugemisel tagasi lükata. Suur tänu!

Aseesimees Keit Pentus

Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Jaanus Marrandi. Palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Seoses järgmiste Riigikogu valimistega, mis kohe-kohe on ukse ees, tekib olukord, et tegelikult puudub igasugune kontroll üleüldse. See on reaalsus, sest uus erakonnaseadus jõustub 1. aprillist. Seadusest tulenevalt teeb kontrolli sõltumatu komisjon, mis moodustatakse Riigikogu juurde. Erakonnad peavad aruande esitama 5. aprilliks, aga 5. aprilliks pole päris kindlasti olemas seda komisjoni, mida uus Riigikogu alles hakkab moodustama. Tegelikult ei olegi erakondadel kellelegi aruandeid esitada. Kuigi erakonnaseadust on menetletud viis aastat, see lahendus praegu ei tööta. Kas sellel ülemineku-aastal ei oleks mõistlik rakendada natuke teistsugust, tõhusamat kontrollimehhanismi, et kunagi, ilmselt mais tööle asuval komisjonil oleks võimalik võrrelda aruandeid ja audiitorite kontrollitud valimiskulutusi?

Väino Linde

Aitäh! Kui veidi parafraseerida ühte eelmise päevakorrapunkti menetlemisel esinenud väga olulist esinejat, siis ma võin sulle öelda niimoodi, hea kolleeg Jaanus: mulle tundub, et sa oled asjast tõesti väga valesti aru saanud, kui väidad, et järgmiste Riigikogu valimistega seonduv valimiskampaania on seadusliku kontrolli alt täiesti välja läinud. Mitte sugugi. Praegu kehtib samamoodi erakonnaseadus, nii nagu see kehtis eelmiste Riigikogu valimiste ajal, ja vastavate nõuete ja seal toodud seisukohtade täitmine on nii ehk teisiti kohustuslik kõigile erakondadele ja üksikkandidaatidele, kes nende sätete alla lähevad. See, et uue Riigikogu volituste alguses moodustatakse uus erikomisjon hoopis teistel alustel kui need, mis kehtivad praegu, kuni praeguse Riigikogu

volituste lõppemiseni, on asja positiivne külg, see ei tekita selles asjas mingisugust kaost.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Lugupeetud eesistuja! Hea kolleeg Väino! Ma saan muidugi suurepäraselt aru, miks põhiseaduskomisjoni koosolekul suuremate erakondade esindajates tekitas kirglikku hirmu mõte sellest, et keegi hakkab monitoorima nende valimiskampaaniat, lugema kokku näiteks televisioonireklaami sekundeid või reklaamiribade arvu internetis, küll aga ei saa ma aru sellest, miks sa komisjonipoolse kaasettekandjana tahtlikult ajad siin sassi kaks asja, kaks auditeerimise objekti. Nimelt oli komisjonis väga selgelt juttu sellest, et lisaks olemasolevale erakondade raamatupidamise auditeerimisele, mis toimub niikuinii kõigi erakondade raha eest, on meie eelnõu puhul auditeerimise objekt hoopis teine, see on valimistegevuste, valimisreklaami monitoorimine ja selle võrdlemine pärast esitatava koondaruandega. Et kõik aru saaksid, siis ma ütlen, et võrreldakse seda, kas näiteks televisioonis esitatud reklaami sekundite või minutite arv vastab ligilähedaseltki sellele summale, mis on kirjas aruandes.

Väino Linde

Aitäh! Stenogrammis on märgitud, et Hannes Rumm märkis, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb valitsusele ettepaneku eraldada reservfondist erakondade valimiskampaaniate kontrolliks raha. Seega käivituksid valimiskampaaniat monitoorivad tegevused võimalikult kiiresti. Nii et selle alla käib kõik, ka see, mille mina üldises mõttes oma esinemise käigus välja tõin. Kui eelnõu algatajad leiavad, et sinna alla käivad kõik mõõdetud reklaamisekundid, siis miks ka mitte, teil on õigus ja võimalus interpreteerida iseenda otsust ka sellisel moel.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma ei oskagi midagi küsida, sest ettekandja ajab segast, palun vabandust! Lõppkokkuvõt-

tes võib iga eelnõu kohta tuua poolt- ja vastuargumente, aga peab lähtuma mingist loogikast. Eelnõu mõte on ju üks: mis mõte on auditeeritud, korralikul, punkt-punktilt kokku liidetud ja lahutatud aruandel, kui samal ajal ilmub teade ükskõik millisel eksperdilt, et näiteks Reformierakonna valimiskampaania kulutused olid kolm korda suuremad, kui nad aruandes näitavad? Mida me selle aruandega teeme? See käib ka iga teise erakonna kohta. Kellele on sellist aruannet vaja, kui kõrvaltvaataja hindab kulutusi kolm korda suuremaks? Mille alusel ükskõik mis kontrolliv komisjon siis tegutseb?

Väino Linde

Aitäh! Hea kolleeg! Ma tunnen sind nii palju aastaid, et sinu küsimuse alguspool ei teinud mulle karvavõrdki haiget. Aga, sõbrake, tegelikult on ikka niimoodi, et pärast valimiskampaania lõppu on selles osalenud erakonnad nii ehk teisiti kohustatud esitama oma valimiskampaania kulutuste arvud, ja vastav komisjon, kuni praeguse Riigikogu koosseisu tööaja lõpuni praegune komisjon ja hiljem siis uus, juba täiendavate volitustega komisjon vaatab need arvud ja kogu aruande üle. Kui tal tekivad kahtlused, kõhklused või mis iganes, siis saab hakata tegema lisakontrolli, mis lõppkokkuvõttes võib viia ju kas või kriminaaljuurdluse algatamiseni. Selles osas on küll kõik mured minu arvates maha võetud. Lihtsalt n-ö välispidise propaganda huvides ei peaks sugugi kasutama sellist totaalset kontrolli ning kulutama miljoneid ja miljoneid kroone. Põhiseaduskomisjoni istungi alguses oli juttu, et kõikide valimistel osalevate erakondade ja kandidaatide kulude kontrollimine maksab ehk mõnisada tuhat krooni, kuid istungi lõpus ka ettepaneku algatajate esindaja mõõnis, et kindlasti maksab see lõppkokkuvõttes ikkagi miljoneid kroone.

Aseesimees Keit Pentus

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Kindlasti on kõik algatused selleks, et valimiskulutusi paremini kontrollida, tänuväärsed. Korruptsioonikomisjon on korduvalt arutanud seda, et 2007. aasta Riigikogu valimiste ajast on Sot-

siaaldemokraatlikul Erakonnal olemas üsna suur võlg ühele ettevõttele, OÜ-le Ühendatud Närvivõrgud. Korruptsioonikomisjon on sellega korduvalt tegelnud ja on saatnud meeldetuletusi. Nüüdseks on aga see ettevõtte pankrotistunud ning erakond ei ole korruptsioonikomisjonile andnud selgitusi, kuidas ta selle olukorra lahendab. Ehk erakond on saanud juriidiliselt isikult sisuliselt nagu annetuse. Mis sa arvad, kas see otsuse eelnõu võiks aidata selliseid olukordi edaspidi vältida?

Väino Linde

Usun, et maksumaksjale oleks kõige kasulik see (kui me räägime sellest erakonnast, kes selle ettepaneku on teinud), kui erakond kõigepealt tasuks ära oma riigivõla, aga see selleks. Ma usun, et ka see ettepanek, näiteks kui see muutuks Vabariigi Valitsusele kohustuslikuks, ei välistaks seda, mis on sinu mainitud erakonnaga juhtunud. Lõppkokkuvõttes on ikkagi tagantjärele kontroll ja andmete võrdlemine see, mis tegeliku olukorra esile toob, mitte niisugune paralleelne, üldine, tootalne, võimalik kontroll, mille sõltumatuses võib mõni erakond nii ehk naa jällegi kahtlema hakata.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Sa väitsid, et valimiskampaania kulutustega on kõik korras, et keegi ei vassi. Samas on mitmed meediaekspertid väitnud, et mõne erakonna valimiskampaania kulutused on tegelikult mitu korda suuremad, kui ametlikult näidatakse. Kui põhiseaduskomisjoni enamus on arvamusel, et kõik on kõige paremas korras, siis oleks loogiline teha järeldus, et ei peaks ka kontrollimist kartma. Siit minu küsimus: miks te siiski seda kontrollimist kardate ja meie eelnõu ei toeta?

Väino Linde

Aitäh! Hea küsija! Ma väitsin, et Eesti demokraatia maine parandamiseks on hoopis lihtsam ja toredam samm see, kui erakonnad osalevadki valimiskampaanias ausalt. Ei peaks tekitama olukordi, mis viiksid selleni, et kedagi üritatakse kas põhjusega või põhjuseta mustata. Aga põhiseaduskomisjoni enamus mitte ei kartnud selles Riigikogu otsuses tehtavat ettepanekut Vabariigi Valitsusele, vaid, vastupidi, me leidsime, et see on ebamõistlik ja et nende eesmärkide saavutamiseks on võimalik kasutada teisi, odavamaid ja selgemaid vahendeid kui see, et riigi raha eest korraldada paralleelselt valimiskampaaniaga kõikide erakondade mingisugune audiitorkontroll, mis lõppkokkuvõttes ju ikkagi peab viima ka valimiskampaania järel veel selleni, et tuleb aruanded lisada. Nii et teie esitatu ei võimaldaks seda, et pärast ei tuleks mingisuguseid aruandeid komisjonile esitada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Head kolleegid! Kuna istungiks ettenähtud aeg on mõne sekundi pärast läbi, siis jääb arutelu siinkohal pooleli. Me jätkame eelnõu arutamist juba homme, sealt, kus see täna pooleli jäi. Istung on läbi.

Istungi lõpp kell 12.59.

Istungi kestus 2 tundi ja 59 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 15. detsember 2010

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Riigi ja kodanike koostööst looduse stiihia korral
2. Keskkonnajärelevalvest
3. Keskkonnaharidusest
4. Kaitseväe varustusest

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (875 OE) esimese lugemise jätkamine
2. Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu (843 SE) teine lugemine
3. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (880 SE) teine lugemine
4. Rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (876 SE) esimene lugemine
5. Kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõu (884 SE) esimene lugemine
6. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (838 SE) esimene lugemine
7. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (845 SE) esimene lugemine
8. Halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu (755 SE) kolmas lugemine
9. Kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (817 SE) kolmas lugemine
10. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu (849 OE) teine lugemine
11. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissmissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (848 OE) teine lugemine
12. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste

kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu (847 OE) teine lugemine

13. Notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (833 SE) teise lugemise jätkamine

14. Riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu (840 SE) teine lugemine

15. Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (813 SE) teine lugemine

16. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (856 SE ja 209 SE) teine lugemine

17. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (835 SE) teine lugemine

18. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse ning kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (861 SE) teine lugemine

19. Meediateenuste seaduse eelnõu (827 SE) teine lugemine

20. Liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (874 SE) teine lugemine

21. Riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (860 SE) teine lugemine

22. Toiduseaduse § 17 muutmise seaduse eelnõu (883 SE) esimene lugemine

23. Hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (871 SE) esimene lugemine

24. Kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (870 SE) esimene lugemine

25. Võlaõigusseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja mittetulundusühingute seaduse muutmise seaduse eelnõu (881 SE) esimene lugemine

26. Ravimiseaduse § 39 muutmise seaduse eelnõu (872 SE) esimene lugemine

27. Ravikindlustuse seaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu (873 SE) esimene lugemine

28. Merinõuete korral vastutuse piiramise 1976. aasta konventsiooni muutmise 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu (853 SE) esimene lugemine

29. Elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu (855 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja teised valitsusliikmed! Alustame infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 33 rahvasaadikut, puudub 58. Täna infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Jaak Aaviksoo ja keskkonnaminister Jaanus Tamkivi.

1. Riigi ja kodanike koostööst looduse stihia korral

Esimees Ene Ergma

Täna esimene küsimus on kolleeg Mark Soosaarelt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister Andrus Ansip! Eesti vanarahvas on öelnud ja ka arstid teavad, et külmumissurm on võib-olla üks kõige magusamaid. Ka mul on olnud merel üks selline hetk, kus tõesti tunnend, et on väga soe ja hea. Teised inimesed aitasid mind tookord sellest olukorrast välja. Saamid, meie sugulasrahvas, jätsid vanasti vanad inimesed kelgule, kui neid ei jõutud enam laagriga kaasa vedada. Paari päeva toit anti kaasa ja nii nad elust lahkusid – see oli traditsioon. Ma tahaksin küsida: kus teie olite, peaminister, eelmise nädala neljapäeva õhtul, öösel ja järgmisel hommikul? Millal te saite teada, et Eestis on väga raske olukord ja et sel ööl me kaotasime tormi tõttu kolm või neli inimelu?

Andrus Ansip

Neljapäeva õhtul poole seitsmest kuni umbes poole kaheteistkümneni sõitsin ma Tallinnast Pärnu kaudu autoga Riiga ja öösel olin ma Riias. Reede hommikul osalesin Läti-Eesti

tuleviku konverentsil. Me kohtusime Läti peaministriga ja seejärel ka tulevase Euroopa Liidu eesistujamaa Ungari peaministri Viktor Orbániga. Arutasime mitmesuguseid küsimusi, muu hulgas ka tulevase eelarveperioodiga seonduvat. Ma arvan, et need on Eesti jaoks väga olulised küsimused. Meie seisukohalt on tähtis, kui suur hakkab olema eelarve maht ja kui palju ning milleks Eesti sellest eelarvest vahendeid saab. Praegu me saame Euroopa Liidu eelarvest 54 miljardit krooni.

Aga et olukord on tavapärasest erinev, sellest ma sain teada juba neljapäeva hommikul. Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut väljastas sellesisulise teate, mida edastati pea kõigi meediakanalite kaudu, ja sellest tulenevalt vahetati ära ka auto, millega ma sõitsin. Sõitsime džii biga Pärnu kaudu Riiga ja Eestis oli Tallinna–Pärnu maantee korralikult sahatud. Nähtavus oli piiratud, liikumiskiirus oli kohati 50 km/h, vahel 70 km/h, aga see ei seganud mõnel autol 100–120-ga mööda sõitmast. Nii et liiklusolud olid talutavad, aga kindlasti mitte head.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, esimene täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Mina olin samal õhtul roolis Euroopa maanteel E67, mis teatavasti saab alguse Helsingist ja läheb otse Lõuna-Euroopa suunas. Aga maanteel E20, mis Taanis algab Esbjergist ja läbib Kopenhaageni, Göteborgi, Stockholmi, Tallinna ning suundub edasi Peterburi, oli 600 inimest lumevangis. Kas te peate õigeks, et nendele inimestele ei mindud öösel appi ja et nendeni jõuti alles järgmisel hommikul? Ja kas te peate ka õigeks, kuidas siseminister nendel päevadel käitus, olukorda ülbitsevalt ja üleolevalt kirjeldades?

Andrus Ansip

Minu arvates pole õige praegu ilma igasuguse analüüsita siseministrit süüdistada. Eriti kui me teame, et seadusest tulenevalt on riigi põhi- ja tugimaanteede hoiu tagamine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi elutähtis ülesanne. Maanteeamet peaks tagama põhimaanteede läbitavuse. Ja kuna tegemist on elutähtsa teenusega, siis peab see olema taga-

tud pidevalt, igal ajahetkel. Kui tekib mingisugune takistus, siis just nimelt Maanteeameti kohustus on sellest Eesti rahvast teavitada viivitamatult, otsekohe. Seda paraku ei tehtud. Me teame, et see ummik tekkis ehk esimesed autod sulgesid tee umbes kell 21.30. Kuid läks ikka mitu head tundi, enne kui saadi aru, et tegu on hädaolukorraga. Maanteeamet ilmselgelt hindas oma võimalusi üle. Nad lootsid kõigepealt, et takistus saab teelt kõrvaldatud tunniga, siis aga leidsid, et läheb kolm tundi. Pool kaks öösel pakuti, et läheb veel pool tundi, ja siis on takistus kõrvaldatud. Aga me teame, et tegelikult läks peaaegu 24 tundi enne, kui takistused kõrvaldati. Ma olen praegu väga tänulik kõigile nendele inimestele, kes üksteist selles õnnetuses aitasid, ning ma olen tänulik ka Päästeametile, kes hädaolukorras päästetöid korraldas ja tegi seda minu hinnangul päris hästi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, teine täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Ma olen teiega täiesti nõus, et me peame tänama inimesi, kes ulatasid abikäe ja selles hullus olukorras üksteist toetasid. Minu erakonnakaaslane Valter Parve kirjeldas olukorda, millesse ta ise hiljuti sattus, ja tuli välja ideega, et kuna meie riiki läbivad rahvusvahelise tähtsusega teed, Euroopa peamised maanteed – ka nr 20 ei ole sugugi mingi nurgatagune tee –, siis vähemalt nendel teedel peaks igäühel olema selge, kust saab operatiivset informatsiooni. Informatsiooni tuleks jagada vähemasti kolmes keeles, need on eesti, inglise ja ka vene keel, sest teatavasti E20 suundub Venemaale. Mida me veel õppisime nendest päevadest, mil Eesti oli tuisuvangis? Millised on teie järeldused, mida me peaksime paremini tegema?

Andrus Ansip

Selleks et öelda, mida me sellest õppinud oleme, tuleks kõigepealt läbi viia põhjalik analüüs. Seda praeguseks veel tehtud ei ole. Aga esimene, mida me kindlasti sellest hädaolukorrast oleme õppinud, on arusaam, et tuleb osata olukorda adekvaatselt hinnata, tuleb oma võimeid hinnata. Ja kui paistab, et olukord läheb

kontrolli alt ära, tuleb viivitamatult üldsust informeerida. Ka tuleb viivitamatult käivitada vajalikud tegevused, et hädaolukord lahendada. Praegusel juhul ilmselgelt hinnati oma võimeid üle, arvati, et ennegi on auto teel risti olnud, küll lahendame probleemi. Ei informeeritud õigel ajal ei Päästeametit ega üldsust ja nii kasvas ummik kaheksa kilomeetri pikkuseks. Olukorra ebaadekvaatne hindamine ja vajalikust informatsioonist asjaomaste asutuste, institutsioonide ja ka üldsuse ilmajätmine oli kindlasti väga suur viga. Seda viga ei tohi enam mitte kunagi korrata. Kui Päästeamet hädaolukorra lahendamise üle võttis – aga see oli alles öösel kell kaks –, siis hakkasid asjad sujuma. Päästeamet oli see, kes tellis juurde lisatehnikat, kopplaadureid, frontaallaaduritega lintraktoreid, buldoosereid. Nemad olid need, kes hakkasid ette valmistama evakueerimiskohti, korraldasid majutuse Viru-Nigula spordihoones, mõtlesid toitlustamise peale jne, jne.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Ma luban nüüd esitada viis kohapeal registreeritud küsimust. Palun kõigepealt kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Lugupeetud peaminister! Ka minu küsimus puudutab stiihia tagajärgedega hakkamasäämist ning on suunatud kohalike teede ja tänavate koristusele. Juba eelmise talve tagajärjel olid omavalitsused sunnitud võrreldes eelmiste aastatega lumekoristuseks palju suuremaid summasid välja käima. Seepärast taotlesid omavalitsused kevadel 75 miljonit krooni lisaraha. Majandus- ja kommunikatsiooniminister vastas neile, et võtke laenu, kui teil raha ei ole. Nüüd on meil järgmine niisugune probleem ees ja on läbi käinud, et valitsus kavatseb eraldada 15 miljonit. Teie olete ka uudistes selgelt öelnud, et omavalitsused saavad raha. Samas on selge, et arvestades eelmise talve kulusid, nendest 15 miljonist omavalitsustele ei piisa. Mis te sellest arvate? Kas te kavatsete rohkem raha eraldada?

Andrus Ansip

Kõigepealt veel eelmise teema jätkuks. Ma ei usu, et see teema praeguseks lõppenud on, aga tahan väga tunnustavalt ära märkida ka kaitseministri tegevust, Kaitseliidu tegevust,

kaitseväge tegevust. Kohe, kui hädaolukorrast oli teada saadud, siis kõik need, kellel oli võimalik abistada, need ka appi ruttasid. Hommikul andsin ma korralduse rahandusministrile töötada välja eelnõu raha eraldamiseks nii päästetööde korraldamiseks kui ka kohalike omavalitsuste abistamiseks. 15 miljonit lisaraha kohalikele omavalitsustele lumekoristustöödeks on väga suur summa. Tänavu esimeses kvartalis olid ka erakorralised lumeolud, lund oli palju ja omavalitsused *summa summarum* kulutasid ühes kuus 13 miljonit krooni rohkem tänavate puhastamiseks kui tavapärasel vähesel lumega aastatel. Praegu me anname ühes kuus 15 miljonit krooni omavalitsustele lisaks ja see on märkimisväärne abi. Võrdluseks, et dimensioone tajuda: kui mina olin linnapea, siis kulus Tartu kesklinna ja kitsaste äärelinna tänavate lumest tühjaks vedamiseks 500 000 krooni. Aeg on edasi läinud ja nüüd kulub 1,2 miljonit. Kui nad saavad sellest 15 miljonist proportsionaalselt teiste omavalitsustega 560 000 – 570 000 krooni, siis see on pool kesklinna ja äärelinna tänavate lumest tühjaks veo rahast. Tavaliselt tuleb ühes omavalitsuses lumi linnatänavatelt ära vedada üks kord. Tegelikult see summa on väga suur. Kui mõni omavalitsus ütleb, et tal üksi oleks juba vaja 20 miljonit, siis ma tahaksin teada, mis propagandat nad kavatsevad selle 20 miljoni eest teha. Lumeveoks seda kulutada ei ole võimalik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Lugupeetud peaminister! Te tegelikult tõdesite, et probleeme omavalitsustel on ja seda raha on neil vaja. Kahe aasta jooksul on kohalikele teedale suunatud eraldisi kolmel korral vähendatud. Eelmisel talvel kalkuleerisid omavalitsused, et lumekoristustöödeks kulus neil täiendavalt 75 miljonit krooni, ja valitsus seda raha tegelikult ei eraldanud. Kas te seda arvestades praegusel puhul peate neid 15 eraldatavat miljonit tööpoolest ühe kuu kuluks? Kas järgmisel kuul eraldate täiendavalt summasid või te ei aktsepteeri neid lisakulusid rohkem?

Andrus Ansip

See rahaeraldus on juba tehtud. See on erakorraline ja tingitud sellest, et ühe ööpäeva jooksul sadas maha erakordselt palju lund. Meile on ju teada, et ühe ööpäeva jooksul sadas maha peaaegu sama suur kogus lund, nagu tavapäraselt on tulnud terve detsembrikuu jooksul. Õigemini isegi mitte tavapäraselt, vaid nagu rekordaastatel on tulnud maha terve detsembrikuu jooksul. See on erakordne ilmastikunähtus ja seetõttu valitsus otsustaski kohalikele omavalitsustele lisaraha eraldada. Ei maksa muidugi arvata, et kui midagi erakordset ei juhtu, siis valitsuse reservfondist hakatakse ikka kogu aeg omavalitsustele täiendavat raha eraldama. Omavalitsuste eelarve maht *summa summarum* on päris suur. Eile oli meil siin Euroopa Liidu asju arutades sellestki juttu, et Eesti kohalikud omavalitsused on võrreldes Euroopa Liidu teiste omavalitsustega päris hästi rahastatud. Eestis kulub avaliku sektori kulutustest kohalikul tasandil 25,2%. Võrdluseks olgu öeldud, et näiteks Maltal kulutatakse kohaliku omavalitsuse tasandil kõikidest avaliku sektori kulutustest vaid 1,5%. Kui vaadelda omavalitsuste tasandil tehtud kulutuste osatähtsust kõigis avaliku sektori kulutustes, siis asub Eesti Euroopa Liidus kümnenadal kohal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud peaminister! Ma tuletan meelde, et kohalike omavalitsuste teederaha on viimase kolme aasta jooksul kokku kuivanud üle kolme korra. Paljud omavalitsusjuhid on juhtinud tähelepanu sellele, et nad ei saa riigi käest tulevast aktsiisirahast teedesse investeerida, sest nad lihtsalt lükkavad lund, nii nagu nad selle aasta alguses tegid ja nagu nad on teinud ka tänavu detsembris. Aga selle kohta ma küsida ei taha. Tegelikult ma saan teie murest aru, nagu ma saan ka aru meie kõigi murest seoses eelmisel nädalavahetusel juhtunuga. Te töite välja Maanteeameti tegematajätmised või vähemalt te suhtute sellesse väga kriitiliselt. Sama väljendas eelmisel nädalal oma intervjuus ka ministeeriumi kantsler. Tahhan küsida laiemalt ka kõne all olnud riigihangete kohta. Kas te olete rääkinud majan-

dusministriga sellel teemal? Kui te olete, siis millised on järelused Maanteeameti tegevuse kohta?

Andrus Ansip

Ma jääksin siiski oma avalduse juurde ja hoiduksin hinnangute andmisest. Minu sõnavõtu mõte seisnes eelkõige selles, et ei ole mõistlik praegu ilma igasuguse analüüsita anda hinnangut siseminister Marko Pomerantsi tegevusele. Seda üleskutset ma põhjendasin eelkõige väitega, et Päästeamet tegutses nii, nagu hädaolukorras tegutsema peab, ja sai oma ülesandega hakkama. Kõige suuremad puudused seisnesid minu hinnangul – aga see on väga esialgne järelus – informatsiooni mitteleikumises ning selles, et eelkõige just Maanteeamet ja tema lepingupartnerid hindasid oma võimeid üle. Ma ei leia, et just nimelt siseministri haldusalas tõuseks esile mingisuguseid väga suuri rikkumisi. Juhtus nii, et Marko Pomerants sai ka ise osaleda regionaalse päästeteskuse kriisikomisjoni töös ja ka Päästeamet saatis sinna veel täiendavalt oma operatiivkorrapidaja. Ma arvan, et Päästeamet tajus päris adekvaatselt, mis hakkab juhtuma. Loomulikult ei osatud niisuguseid ekstreemsusi ette näha, aga nende hoiatused ja ettevalmistavad tegevused käivitusid juba neljapäeva varahommikul, kui torm oli Saksamaal endale juba Monika nimeks saanud. Aga selleks ajaks polnud torm Eestimaale sugugi veel päralt jõudnud. Seega ma arvan, et vastavalt seadusele käivitusid tegevused Siseministeeriumi haldusalas nii, nagu need pidid käivituma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea peaminister! See on õige, et peaminister ei saa anda põhjapanevat hinnangut ilma analüüsita, aga ma tahan teid aidata. 1987. aastal oli sama teelõik kinni ja vangis umbes sama arv autosid. Seitsme tunniga lahendati olukord ära, peaministri asetäitja oli kahe tunni pärast seal ja juhtis vägesid. Tõesti seitsme tunniga, ja oli sama suur torm, võib-olla isegi suurem. Ma arvan, et seekord käis 14 tundi lihtsalt arutelu, asjast arusaamine võttis kõvasti aega. Tegutsemise koha pealt mul etteheiteid ei ole. Ma olen väga hästi kursis, kuidas tegutseti, aga

mis kriisikomisjoni puutub, siis valitsuse ja siseministri töös olid väga suured puudujäägid.

Esimees Ene Ergma

Küsimust ei ole! Palun ikkagi esitada küsimus, mitte faktidest rääkida! Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Lugupeetud peaminister! Teame, et viimasel ajal on päästjad jällegi hakanud seisma oma ebanormaalse töötingimuste parandamise eest. Korraldati isegi pikett Päästeameti juures. Ometi on päästjad praegu ja ka enne piketti töötanud ennastalgavalt. Te märkisite seda ka oma ettekandes ja ma olen sellega täiesti nõus. Minu küsimus on: kui nad piketi abil endale mingisugust toetust ei leidnud, siis kas sellesama viimase sündmuse mõjul te olete nõus nende soove uuesti läbi vaatama, et leida mingi lahendus Päästeameti olukorra parandamiseks? Kas rahaliselt või töötingimuste suhtes, see on juba teine teema.

Andrus Ansip

Ma ütlesin enne, et Päästeamet korraldas hädaolukorra lahendamist adekvaatselt. Aga nende päästetöötajate arv, kes konkreetsetel sündmustel osalesid, oli suhteliselt tagasihoidlik. Need inimesed, kes tööd tegid, olid kohalike omavalitsuste töötajad, kaitsepolitseinikud, naiskodukaitsjad, kaitsevälalased, väga erinevate asutuste inimesed. Asutusi, kes Päästeameti koordineerimisel olid töösse kaasatud, oli veidi üle 30. Abivalmis inimesi oli väga palju. Ma ei tahaks luua väärarusaama, et need olid just nimelt päästetöötajad, kes lumevangist inimesi päästsid või kes lumevangis inimestele toitu, bensiini üle 400 liitri ja diislikütust üle 200 liitri kümne liitri kaupa jagasid. Need olid ikkagi lihtsad Eestimaa inimesed ja ma olen nendele väga tänulik. Mis puutub Päästeametisse, siis kõigil on ju võrreldes buumiajaga palgad langenud, ka minu palk oli 2007. aastal 20% suurem. Eestis on kõik pidanud buumiaegsetest sissetulekutest midagi loovutama. Aga ma leian, et see 660 miljonit krooni tänavu ja 680 miljonit krooni järgmisel aastal, mis Päästeametile läheb maksumaksja raha, on päris suur summa ja selle eest peab saama kvaliteetset päästeteenust osutada. Aga

teenuse kvaliteedi üle ei ole ma kunagi kurtunud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Keskkonnajärelevalvest

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd järgmine küsimus! Kolleeg Rein Ratas, küsimus keskkonnaminister Jaanus Tamkivile.

Rein Ratas

Auväärt keskkonnaminister! Keskkonnakasutuse ja keskkonnakaitse korraldamisel on oluline koht keskkonnajärelevalvel. Selles tegevuses on juhtroll Keskkonnainspeksioonil. Samas ei maksa alahinnata kohalike omavalitsuste osa keskkonnajärelevalves. Mil määral on täpsustatud Keskkonnainspeksiooni ja omavalitsuste järelevalvefunktsioonid ning piiritletud nende samalaadne tegevus, vältimaks asjatut kattumist ja ressursside mitte just kõige paremat kasutamist? Kas teie, härra minister, peate Keskkonnainspeksiooni ja omavalitsuste koostööd igati rahuldavaks? Olen rääkinud.

Jaanus Tamkivi

Härra Ratas! Tõepoolest, Keskkonnainspeksioonil on oluline roll keskkonnajärelevalvega tegelemisel ja seaduskuuleka käitumise tagamisel. Keskkonnainspeksioonil on kohalike omavalitsustega väga tihe koostöö ja nende ülesannete kooskõlastamine käib pidevalt. Ka seadusandlikul tasandil on üht-teist selles valdkonnas paika pandud. Keskkonnainspeksiooni jaoks ei puudutagi kõige tõsisem probleem tema koostööd kohalike omavalitsustega. Tema kõige tõsisem probleem on see, et viimastel aastatel on Keskkonnainspeksioonile lisandunud hulk kohustusi ja kõigi nende ülesannetega hakkamasaamine nõuab struktuuri arendamist ja ka lisaraha. Teatavasti raha on igas valdkonnas vähem, kui võiks olla, ning nendes tingimustes hakkamasaamine ja töö efektiivne korraldamine on praegu Keskkonnainspeksiooni kõige tõsisem ülesanne.

Mis puutub Keskkonnainspeksiooni materiaalse baasi arendamisse, siis teatavasti Euroopa Liidu vahendite puhul on olemas eraldi

alasuund, mis koosneb kahest meetmest ja kust eraldatakse kokku 150 miljonit krooni. See on väga tõhus abi. Mis puutub isikkoosseisu suurenemisse, siis Keskkonnainspeksiooni eelarvet on tasapidi kasvatatud, praegu töötab seal 250 inimest. Üldjoontes Keskkonnainspeksioon saab oma ülesannetega hakkama ja suudab ka oma tööd kohalike omavalitsustega kooskõlastada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas, esimene täpsustav küsimus!

Rein Ratas

Auväärt keskkonnaminister! Kaks aastat tagasi hakkas teie valitsemisalas tegutsema Keskkonnaamet. Selle moodustamise faasis arutati laialdaselt ka Keskkonnainspeksiooni viimist ameti koosseisu. Üks vastuargument oli soov täitev- ja järelevalvetegevust lahuseks hoida. Selle põhimõtte rakendus on siiski üsna tagasihoidlik, sest nii Keskkonnaamet kui ka Keskkonnainspeksioon on teie valitsemisalas. Kas on kavas Keskkonnainspeksiooni reformida, näiteks viia see Siseministeriumi valitsemisalasse?

Jaanus Tamkivi

Tõepoolest, ajaloos see niimoodi oli, et kui me Keskkonnaametit kavandasime, siis oli plaanis sinna liita ka Keskkonnainspeksioon. Tookordsete arutelude tulemusena jäi see samm aga astumata ja põhiargument oligi see, et lihtsalt öeldes lubade andja peaks olema eraldi sellest, kes lubasid kontrollib. Tõepoolest, mõlemad asutused on Keskkonnaministeriumi valitsemisalas, aga kui võtta ringi laiemalt, siis lõpuks on need kõik ühe riigi asutused. Minu arvates otsene sõltuvus sellest ei tulene.

Teise võimalusena kaaluti tookord väga tõsiselt, kas Keskkonnainspeksioon võiks olla üks osa Eesti politseist Siseministeriumi haldusalas. Miks mitte, see on teoreetiliselt täiesti võimalik. Küll aga oli Keskkonnaministerium ja ka mina keskkonnaministrina olin tol hetkel küsimuse sellise lahendamise vastu. Politseil on teatavasti päris mitu tegevusvaldkonda ja alati on vahendeid vähem, kui neid võiks olla. Selles peitub tõeline oht, et keskkonnaküsimuste lahendamine ja keskkonnajärelevalve ei

pruugi nii suures asutuses, kus need oleksid kõik koos, olla üks põhiprioriteete. Võib juhtuda, et keskkonnaalaste rikkumistega tegelemine jääb tagaplaanile ja meie keskkond tervikuna saab kannatada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas, teine täpsustav küsimus!

Rein Ratas

Väga austatud keskkonnaminister! Keskkonnajärelevalve võimekust tuleks siiski suurendada. Võib arvata, et tuleb rohkem süüvida keskkonnajärelevalve kavandamisse, sealhulgas esmatähtsate sektorite määratlemisse ning keskkonnaekspertide ja audiitorite kaasamise Keskkonnainspeksiooni töösse. Kas näete vajadust ka keskkonnajärelevalvet institutsionaalselt laiendada, näiteks Riigimetsa Majandamise Keskusele ja Keskkonnaametile eeskätt metsa ja loodushoiu osas? Ning kui kaugele on jõutud keskkonna-abiinspektori töökohtade loomisega? Olen rääkinud.

Jaanus Tamkivi

Nagu ma enne juba ütlesin, võiks keskkonnakaitse seisukohalt loomulikult Keskkonnainspeksioon olla suurem ja laiem. Põhimõtteliselt jaguneb Keskkonnainspeksiooni töövaldkond kaheks. Üks on valdkond, kus on vajalik füüsiline kohalolek, keskkonnainspektorite olemasolu. See puudutab kalandust, jahindust, metsandust – seal on vajalik inimeste füüsiline kohalolek. Mitmes teises valdkonnas, nagu näiteks ettevõtete tegevuse teatud kontrollimine, pole lahendus võib-olla tõesti mitte see, et me kasvatame Keskkonnainspeksiooni koosseisu ja üritame inimesed saata igasse ettevõttesse kontrollima, kuidas täidetakse keskkonnaalaseid seadusi. Ehk on lahendus see, et teatud valdkondades kohustatakse ettevõtteid riigile esitama auditeeritud andmeid. See võtaks Keskkonnainspeksioonil töökoormust maha ning samas oleks tagatud esitavate andmete õiguspärasus ja täpsus. Toon näiteks ehitusmaavarade kaevandamise ja võib-olla veel pakendite valdkonna, kus on hulk küsimusi ja probleeme, nagu ka Riigikontrolli töö põhjal järeltada võib. Kui ettevõtted esitavad nendes valdkondades auditeeritud andmeid, siis on tagatud, et andmed on õiged, ja

samas vähendab see, nagu öeldud, inspeksiooni töökoormust.

Mis puutub abiinspektori staatusse, siis seda teemat arutatakse edasi. Abiinspektori staatus loomine ju tähendab seda, et neile antakse õigus teatud järelevalvemeetmeteks, mis võivad piirata kodanike vabadusi. Põhiliselt on küsimus selles, kas abiinspektorite kvalifikatsioon, kogemused ja teadmised ikka nendele õigustele vastaksid. Ehk tekitaksime sellega tulevikus hoopis lisaprobleeme.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister Jaanus Tamkivi! Keegi meist ei tea, kes istub keskkonnaministri toolile pärast järgmisi valimisi, ja keegi meist ei tea ka, kes istuvad siin saalis pärast järgmisi valimisi. Aga kui te pea neli aastat tagasi ministritoolile asusite, siis oli keskkonna valdkonnas suurte reformide läbiviimise üks põhimõte likvideerida võimalikult palju dubleerimisi. Tahangi küsida: kas sõnum järgmisele Riigikogu koosseisule ja järgmisele keskkonnaministrile võiks olla selline, et võtaksime eeskujuks Briti süsteemi, kus politsei ja keskkonnainspeksioon on üks asutus? Ja kas võiks olla ka selline sõnum, et rahvas võiks olla palju paremini kaasatud järelevalvesse? Võiks kas või jälle tegutsema hakata ühiskondlikud looduskaitseinspektorid ehk usaldusmehed, et järelevalvet kõigil tasanditel tõesti tõhustada.

Jaanus Tamkivi

Nagu ma ütlesin: see, et meie Keskkonnainspeksioon ja politsei on üks asutus, ei ole sugugi välistatud võimalus. Samas peab olema tagatud, nagu ma ka juba ütlesin, et keskkonnaküsimustega ja asjaomaste rikkumistega tegelemine ei muutu selles asutuses kolmanda järgu ülesandeks. Need asjad tuleks enne läbi rääkida ja selline areng, et keskkonnaasjad teevad vähikäiku, kindlasti Keskkonnaministriumi ja keskkonnaministrit ei rahulda.

Nüüd küsimuse teine pool: looduskaitse usaldusmehed. Pärnis selge on, et meie areng eeldab ka keskkonnakaitse valdkonnas kodanikuühiskonna võimaluste ärakasutamist. Kodanike kaasamine keskkonna- ja looduskaitse

peab kindlasti olema suurem. Mina olen veendunud, et näiteks looduskaitstes me ei suuda rohkem enam edasi minna, kui me ei kaasa kodanikke nendesse tegemistesse. Parem kvaliteet saab tulla ainult selle abil. Riik oma administreerimise ja sunnimehhanismidega praegusest tasemest enam eriti edasi minna ei suuda ning kõigi kodanike kaastöö ja koostöö keskkonnaküsimuste lahendamisel on väga oluline.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Keskkonnaharidusest

Esimees Ene Ergma

Järgmine on kolleeg Mart Jüssi küsimus samuti keskkonnaminister Jaanus Tamkivile. Palun!

Mart Jüssi

Täna, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Ma alustan oma küsimust natukene kaugemalt. Praegu on Riigikogu menetluses keskkonnaseadustiku üldosa ja see on väga hea juriidiline tekst, aga sellest õigesti arusaamine eeldab arusaamist ka sellest, kuidas keskkond toimib. Ja kuna see seadus puudutab meid kõiki, siis peaksid meil kõigil keskkonnateadmised väga head olema. Praegu on tehtud suuri pingutusi keskkonnaharidusliku infrastruktuuri arendamiseks, siin on näha isegi 330 miljoni krooni ulatuses investeringuid. Kuid kas või Kreekast on teada, et maja ise inimesi ei õpeta, ja meil on selles vallas puudu sisuline arengukava. Kui kaugel praegu keskkonnahariduse riiklik arengukava on?

Jaanus Tamkivi

Keskkonnahariduse arengukavaga tegeldi mõni aeg tagasi väga tõsiselt. See toimus haridusministeeriumi eestvedamisel. Loogika on selles, et keskkonnaharidus, kui me tahame seda rakendada kõikidel tasanditel, kindlasti puudutab ka kooliharidust. See eeldab keskkonnateema lülitamist koolide õppekavadesse. Arengukava projekt sai valmis 2009. aasta alguseks, kuid eksperdid leidsid sellega tutvudes sealt suuri puudusi ja tehti märkusi, mis vajaks olulist täiendust. Pärast seda ei ole see

töö haridusministeeriumis kahjuks kuigi initsiatiivikalt enam jätkunud. Keskkonnaministeeriumi inimesed on selles töögrupis osalenud, nad on pidevalt kohal olnud, nii et Keskkonnaministeeriumi panus on tõepoolest antud. Aga sellesse järku, et arengukava võiks valitsuse tasandil käsitleda või siis ministri tasandil allkirjastada, töö kahjuks siiani jõudnud ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Jüssi, esimene täpsustav küsimus!

Mart Jüssi

Selles valdkonnas, mida ma mainisin, st et infrastruktuuri kõrval tuleb arendada just keskkonnahariduse sisulist poolt, on võetud vastu ka otsus, et Euroopa Liidu Sotsiaalfondist on sihtotstarbeliselt Keskkonnaametile eraldatud 50 miljonit krooni keskkonnaharidusalase tegevuse edendamiseks. Seni see raha tolle vankri ette rakendunud ei ole. Mis põhjusel asjaomane rakendus on viibinud?

Jaanus Tamkivi

Härra Jüssi, see küsimus tuleb väga õigel ajal! See meede saab allkirjastatud loodetavasti veel sellel aastal, praktiline tegevus algab järgmise aasta alguses. See meede on jäänud Keskkonnaministeeriumi rakendatavate meetmete nimekirjas – meetmeid on kokku 17 – kõige viimaseks ning see on tulenenud ka sellest, et keskkonnahariduse arengukava ei ole edenenud nii, nagu loodeti. Ent asjaga on edasi mindud, igal juhul see programm rakendub. Rakendusasutuseks on Keskkonnaministeerium ja täideviijaks-elluviijaks saab Keskkonnaamet. Põhimõtteliselt on see programmine meede kokku pandud, nüüd ootab see juba tänavuse aasta jooksul pandavat allkirja ja järgmisest aastast see käivitub. Meetme maht on 50 miljonit krooni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Jüssi, teine täpsustav küsimus!

Mart Jüssi

Üks allikas, kust Eestis finantseeritakse või toetatakse keskkonnaharidust, on Keskkonnainvesteeringute Keskus. Seal on kohe suisa

selline eraldi programm. Kuid minu teada on mitu sinna esitatud taotlust menetluses takerdunud. Näiteks Viljandi loodusmaja puhul on asjaomane protsess veninud üle mõistlike ja ka isegi määrusega ette antud tähtaegade. Seal on tulnud taotlejatele väga vastuolulisi signaale ja vastuseid nende küsimustele. Muidugi takistab seegi keskkonnahariduse arengut. Kuidas te Keskkonnainvesteeringute Keskuse nõukogu esimehena kommenteerite niisuguseid ilminguid selles sihtasutuses?

Jaanus Tamkivi

Keskkonnainvesteeringute Keskus töötab üldkokkuvõttes täiesti rahuldavalt ja seal on tõepoolest eraldi keskkonnahariduse programm. Mis puutub otseselt Viljandi keskkonnahariduskeskuse, siis ametliku informatsiooni järgi on otsustatud nende praeguse projektiga seotud taotlus rahuldamata jätta. Ega seal väga palju muud teha ei saa kui projekt uuesti kirjutada, kõrvaldada puudused ja esitada see teist korda Keskkonnainvesteeringute Keskusele.

Agas Keskkonnainvesteeringute Keskuses tõepoolest menetlus ei käi päris nii, et eile esitasin taotluse ja homme tuleb rahastamisotsus. Mida suuremaks keskus kasvab, seda rohkem lisandub sinna tasapisi ka protseduure ja bürokraatiat. Taotluse esitamisest kuni rahastamisotsuse saamiseni läheb teinekord kolm kuni viis kuud, et kõik protseduurid läbida. Ette on nähtud hindamisprotseduur, projekt peab saama heakskiidu, sealt edasi tuleb otsuste, kokkulepete ja lepingute sõlmimine. See ikkagi võtab aega.

Teisest küljest tuleb Keskkonnainvesteeringute Keskuse kiituseks öelda, et mis puutub Euroopa Liidu raha kasutamisse, siis erinevalt teiste maade praktikast keskkonnavaldkonnas eraldatud raha tagasinõudmist peaaegu ei ole olnud. Minu teada on Euroopa Liit nende aastate jooksul meilt tagasi küsinud 4000 krooni. Põhjuseks oli mingi naeruväärne eksimus. Olukorda, et me oleks sajad miljonid välja maksnud ja poole aasta pärast selgub, et see raha tuleb tagasi maksta, Eestis ei ole olnud ja kogu süsteem on töötanud väga efektiivselt.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister! Paari nädala pärast ei lõpe mitte üksnes Eesti krooni aasta, vaid lõpeb ka ÜRO liigirikkuse ehk siis elurikkuse aasta. Teatavasti Eesti ei ole suutnud täita oma lubadust säilitada poollooduslikke kooslusi, loopealseid ja muid alasid, mida meie esivanemad on väga hoolikalt hoidnud. Meie loodusharidusel on minu meelest selline puudus, et paljud toimingud, mis looduses tehakse, on välja mõeldud kas kabinetivaikuses või ülikoolis õppides. Kas te nõustute, et loodushariduses on väga oluline ka pärimuslik pool, esivanemate kogemused, kuidas teatud tegevuste ja teadmistega on võimalik Eestis liigirikkus säilitada?

Jaanus Tamkivi

Liigirikkuse säilitamine on globaalne probleem ja sellega tegeldakse üle maailma. Loodetavasti see annab ka tulemusi, aga kahjuks on liikide vähenemine looduses viimastel aastatel olnud pidev protsess. Mis puutub poollooduslike koosluste hooldamisse, sealse elukeskkonna ja ökosüsteemi säilitamisse, siis selleks on raha ette nähtud ja selle piires seda tööd kindlasti ka tehakse. Samas peab ütleva, et sellest ei piisa. Sellises mahus, nagu meil kunagi olid poollooduslikud kooslused, rannaniidud ja loopealsed, me neid selle raha eest hoida ei suuda. Ainuke, mis võiks olukorda päästa, on see, kui inimesed mingiski osas pöördusid tagasi endise eluviisi juurde ja see tegevus näiteks rannaniitudel oleks mõtestatud: et hein, mis sealt niidetakse, läheks loomasöödaks, et toimiks terviklik tsükkel. Raha eest heina niita ja see siis ära vedada või ära põletada või lihtsalt hakkida ning jätta kusagile kompostiks – seda võib teatud mahus teha, aga see on hädaolukord. See ei lahenda ökosüsteemide säilitamise küsimust tervikuna.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Austatud minister! Minu kodukohas, Tallinnas Haabersti linnaosas tegeldakse ka loodusharidusega, näiteks Tallinna Loomaaias. Mulle meenub hiljutisest minevikust üks positiivne näide loomaaia rahastamise kohta. Otsus on

juba tehtud, kümneid miljoneid kroone läheb selleks, et rajada loomaaia Õismäe-poolsesse külge uus loodushariduskeskus, sealhulgas õp-peklassid, lasteloomaaed sisetingimustes, et saaks aasta ringi töötada, jne. See on üks näide. Kas selliseid näiteid on üle Eesti viimast ajast veel? Ja kas ma eksin, kui väidan, et sellised suured keskused töötavad kogu Eesti huvides, mitte ainult ühe või teise konkreetse piirkonna huvides?

Jaanus Tamkivi

Tõepoolest, meil on olemas meede, mis toetab keskkonnahariduse infrastruktuuri rajamist. Rahaline maht on 350 miljonit krooni, nii et tegu on väga suurte summadega. Selle eest laiendatakse seda võrgustikku üle Eesti ja Tallinna Loomaaed sai sealt 60 miljonit krooni. Nii et keskkonnahariduse infrastruktuuri võrgustik on juba Eestis olemas. Aga seda täiustatakse ja täiendatakse, objekte lisandub üle Eesti juurde ja need viiakse paremasse seisu, kui need seni on olnud. Looduskaitse valdkond saab sellel rahastamisperioodil kindlasti väga suure panuse ja jõuab uuele arengutasemele.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Kaitseväge varustusest

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd küsimus kolleeg Toivo Tootsenilt kaitseminister Jaak Aaviksoole!

Toivo Tootsen

Lugupeetud kaitseminister! Hea meel on tõdeda, et meie kaitseväelaste käsutuses olev varustus on igati ajakohane. Olen ise olnud nii Iraagis kui ka Afganistanis ja kohtunud seal missioonil olijatega. Nad on ütelnud, et nende varustus on mõneti ehk paremgi kui meie rikaste liitlaste oma. Aga iga riigi seisukohalt oleks väga hea, kui suur osa kaitsevarustusest tuleks oma riigi tootjatelt. Loomulikult me ei saa Pasi laadi soomukeid toota ja Carl Gustafeid, aga on väga palju asju, mida saaks Eestis teha, näiteks jalatsid, riided jne. Meie vastavad tootjad on NATO standardite tasemel. Küsimus ongi: kui palju praegu kaitseväes

kasutatakse kodumaal Eestis valmistatud toodangut?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Kindlasti on Kaitseministeeriumi ja kaitseväge prioriteet meie kaitseväelaste varustuse täiustamine ning selle viimine niisugusele tasemele, nagu seda tänapäeva tehnoloogia ja meie eelarve võimalused vastavalt prioriteetide seadmisele võimaldavad. Eriti tähtis on see missioonisõdurite puhul. Ja siin on kõvasti edasi mindud. Ma hea meelega märgin ära hiljutise soomukite hanke, esmajärjekorras said need kätte just nimelt Eesti kaitseväelased Afganistanis.

Mis puutub kodumaise tööstuse kaasamisse nii erivarustuse hangete kui ka muude kaitseväge toimimiseks vajalike tegevuste puhul, siis oleme püüdnud maksimaalselt kasutada meie oma tarnijaid. Samas peame lähtuma veel kahest põhimõttest. Esiteks sellest, et pakutava varustuse kvaliteet vastaks kõikidele standarditele, ja teiseks, et varustuse tarnekindlus vastaks standarditele. Ja kolmandaks, me peame tagama selle, et kõikidele Euroopa Liidu tootjatele oleks tagatud Euroopa Liidu direktiivide nõutav võrdne ligipääs hangetele. Kõike seda arvesse võttes on mul siiski hea meel märkida, et riidevarustuse ja rakmete tellimisel on 80–90% hangetest – sõltub aastast – saanud Eesti tootjad. Tõsi, osa materjalist ei ole tingimata Eesti päritolu. See käib nii puuvillkanga kui ka nöövide ja muu kohta. Aga siiski 80–90% tarnetest on Eesti tootjatelt. 70–80% kõikidest toiduainetest tuleb Eesti tootjatelt, kasarmuinventarist 90%. Erivarustuse puhul on omamaiste hangete mahud, tõsi, märksa väiksemad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen, esimene täpsustav küsimus!

Toivo Tootsen

Rõõm kuulda! Teine küsimus ongi, kui palju Kaitseministeerium on omalt poolt samme astunud, et meie oma võimekust sellel alal suurendada. Teie kõrval istuv koalitsioonipartner on oma programmis lubanud, et me toetame kaitsetööstust. Kuidas on ministeerium seni Eesti kaitsetööstust toetanud?

Jaak Aaviksoo

Ma arvan, et me võiksime kaitsetööstust käsitleda laias ja kitsas tähenduses. Ühelt poolt on kaitsevõime kasvatamisele suunatud kodumaised tootjad ja teenusepakkujad, teiselt poolt kitsalt erivarustuse tarnijad. Meil on pika ajalooa ettevõtte E-Arsenal, mis muutunud majandusoludes paraku konkurentsivõimeliseks osutunud ei ole. Sel on erinevaid põhjuseid. Aga kuna kaitsetööstuse arendamine on Kaitseministeeriumi vastutusallas, siis me oleme valdkonna arendamiseks astunud üsna konkreetseid samme, otsides võimalusi mitte ainult Eesti-siseseks koostööks, vaid ka koostööks Lääne partneritega. Kaitseministeeriumi algatusel on moodustatud niisugune organisatsioon nagu Eesti Kaitsetööstuse Liit, mis peaks ühendama kõiki kaitsetööstuse valdkonnast huvitatud partnereid. See koostöö edeneb ja ma loodan, et annab peatselt konkreetseid tulemusi. Eestil on kaitsetööstuse valdkonnas tarnijaid, kes on meile kümnete miljonite kroonide eest tarninud ka erivarustust, eelkõige määrgiks ära nn jämmerid ehk segajad, mis on efektiivne vahend isetehtud lõhkekehade kasutamise vastu. Lisaks sellele on Kaitseministeerium sihtotstarbeliselt rahastanud teadus- ja arendustegevust, mis puudutab mehitamata lennukaid ja muidki tehnoloogiaid. Suurem osa nendest lahendustest paraku laiapõhjaliste tarneteni, rääkimata ekspordisuutlikkusest, ei ole jõudnud. Samas pean ma üsna perspektiivseks kasvanud koostööd Soome ja teiste riikide kaitsetööstusega. Usun, et lähiajal on ka selles vallas häid uudiseid oodata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen, teine täpsustav küsimus!

Toivo Tootsen

Rõõm oli kuulda, et suur osa toiduainetest, mida kaitseväge kasutab, tuleb meie enda tootjatelt. Samas kurdavad kohalikud talumehed nii Viru- kui Võrumaal, kus on meie väeosad, et nendel ei ole võimalik oma toiduaineid – kartuleid, kapsaid, porgandeid, mida iganes – otse nendele väeosadele müüa. Ometi on sadu inimesi, kes seda vajaksid. Süsteem on rajatud ilmselt nõnda, et asi käib läbi logistikakeskuse, umbes nii, et Võrru tuuakse toiduaineid Tallinnast. Te olete ütelnud, miks ei ole teisiti

võimalik: Euroopa direktiivid, riigihanked, mis iganes. Aga kas te olete püstitanud küsimuse niimoodi, kuidas oleks võimalik asja korraldada nõnda, et kohalikud talunikud saaksid toiduainetega varustada samas lähedal paiknevat väeosa? See ometi tugevdaks nende vahelist sidet.

Jaak Aaviksoo

Paraku on tõesti niimoodi, et kaitseväge kui ühtne riigiasutus peab vastavalt riigihangete seadusele ühte tüüpi hankeid tegema tervikpaketina. Hangete tükeldamine ja sihtotstarbeline suunamine ei ole seaduse alusel lubatud. Kas see on mõistlik või mitte, väärrib kaalumist. Olen ise teiega täiel määral ühte meelt, et kaitseväge side kohaliku tootjaga on lisaväärtus, mille eest võib maksta ka mõõdukalt suuremat tasu. Vähemasti ma arvan, et see on mõistlik ja mõistetav. Mismoodi peaks selleks muutma riigihangete seadust, on ilmselt tehniline küsimus, ja selles suunas meie mõtted liiguvad. Samas oleme püüdnud kaitseväge üksuste paiknemise kohtades tellida kohalikele tarnijatelt väiksemaid ühekordseid teenuseid, olgu see siis teede lahtilükkamine talvel või teede parandamine või teatud väikeehitised polügoonidel. Niisuguseid töid saab tellida kohalikele talunikele, kes elavad harjutusalade vahetus läheduses ja kellel tänu sellele tekib isiklik side nende objektidega. Aga laias plaanis riigihangete seadus oma spetsiifikaga seda siiski takistab. Ent ma toetan teie lähenemist, et me peaksime leidma võimaluse teha mõistlikke erandeid.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Kõigepealt kolleeg Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea esimees! Lugupeetud kaitseminister! Alles eile me arutasime hommikustel tundidel fraktsioonis päris põhjalikult küsimust, mis puudutab haavata saanud kaitseväge-lasi, eelkõige neid, kes lõhkekeha plahvatuse tõttu käest või jalast ilma on jäänud. Küsin siinkohal teema kohta, millega seoses ka kaitseväge juhataja Laaneots muret avaldas. Kuidas on lood nende kõige moodsamate lõhkekehade avastajatega, mis võib-olla et vähendaksid se-

da riski? Kas on võimalik neid laenutada? On ehk tulevikus mingit lootustki?

Jaak Aaviksoo

Niisuguseid seadmeid, mis üsna ühemõtteliselt oleksid võimelised välistama isetehtud lõhkekehade riski, tegelikult olemas ei ole. NATO ja Euroopa Liit on käivitanud ühe prioriteetse võimearendussuunana IED-vastase võitluse tehnoloogiate väljaarendamise. Ka Eesti võtab sellest koostööst osa ja ma julgen arvata, et suures osas on meil ligipääs nendele tehnoloogiatele olemas. Mis puutub katsetusjärgus olevatesse ja tõestamata efektiivsusega seadmetesse, olgu nendeks mingid keemilised ninad, mis tajuvad lõhkeainete olemasolu, või üsna keerukad laserseadmed, mis õhus registreerivad spetsiifiliste keemiliste ainete kontsentratsiooni, siis niisuguseid eksperimentaal-seadmeid meil märkimisväärsel hulgal ei ole. Usutavasti oleks see ka tormakas ja ebaproportsionaalne investering. Aga päris kindlasti on meil liitlaste kaudu ja ka tänu oma jõupingutustele nendele ligipääs olemas. Oleme koos liitlastega kasutanud ka passiivseid meetmeid. Tõenäoliselt tulevad peatselt kaitseväge kasutusse nn pilootsoomukid, mis liiguvad kolonni ees ja mille vastupanuvõime on isetehtud lõhkekehade puhul märksa suurem. Nii et minu arvates Eesti kontingendil olulist võimekuse lünka isetehtud lõhkekehade vastases tegevuses ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus, kuna aeg on peaaegu läbi! Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud kaitseminister! Kuidas te hindate Padaoru sündmuste valguses eri ametkondade tegutsemist juriidilisest vaatevinklist? Teiste sõnadega: kas on vaja täiendada või muul viisil muuta mõnda seadust, et kaitseväge, Kaitsealiidu, Maanteeameti, Päästeameti ja võib-olla veel mõne ametkonna koostööd tõhustada?

Esimees Ene Ergma

Palun jääda teema piiresse!

Jaak Aaviksoo

Tõenäoliselt võtab see palju aega, et analüüsida õiguslikke piiranguid riigi kõigi ressursside kasutamisel hädas olevate inimeste aitamiseks. Aga mul on hea meel, et kontaktid, mis kaitseväel olid Päästeameti ja siseministriga nii tiptasemel kui ka madalamal tasemel, võimaldasid kaitsealiitlastel ja kaitseväel üsna operatiivselt asuda appi hädaolukorda likvideerima. Kas mõned asjaolud viitasid seejuures sellele, et bürokraatiamasinast läbimurdmiseks pidanuks head tahet rohkem olema, kas kõik oli õiguslikus mõttes sada protsenti tagatud, on täna vara öelda. Kindlasti viime läbi analüüsi, aga ma olen üsna veendunud, et olemasolev õiguslik raamistik pluss valmisolek Kaitsealiidu ja kaitseväge poolt toimisid üsna hästi. Kasutangi siinkohal võimalust tänada kõiki kaitsealiitlasi ja kaitseväelasi nende panuse eest. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra kaitseminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

Head kolleegid! Täna küsimuste esitamise eest meie tänavuses viimases infotunnis! Lugupeetud peaminister ja valitsusliikmed! Täna teid vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu 11. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt, head kolleegid, on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle arupärimise haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele alushariduse kättesaadavuse kohta. Alushariduse kättesaadavus on Eestis ebahütlane. Ligi pooltes kohalikes omavalitsustes oli lasteaiakohtadest puudus juba neli aastat tagasi. Kompromissina on aastate jooksul laiendatud laste päevahoiu võimalusi. Laste päevahoid erineb aga lasteaiateenusest peamiselt selle poolest, et lasteaial on kohustus anda lapsele ka alusharidust, laste päevahoiu puhul seda kohustust pole. Ühe probleemina on välja

toodud, et alushariduse valdkonna teeb ebasabiilseks ebajärjepidev seadusandja. Nelja aasta jooksul nägime, et Vabariigi Valitsus külmutas lasteaiajärjekordade likvideerimiseks ettenähtud vahendid. Valitsus lubas mõni aasta tagasi igale lapsele lasteaiakohta ning investeerida selleks aastatel 2008–2011 kokku 1,4 miljardit krooni. Sellest pool lubati lasteaedade ehitamiseks ning olemasolevate laiendamiseks ja renoveerimiseks. Teine pool summast lubati suunata senise lasteaiavõrgu õpikeskkonna parandamisele ning lasteaiatöötajate palkade toetamisele.

Kuni 2008. aastani rahastati lasteaedu nii riigi kui ka omavalitsuste eelarvest, kuid eelarvekärbetega seoses otsustas riik oma kohust täita üksnes siis, kui võimalik on, pannes selle kohustuse tegelikult omavalitsuste õlgadele, kellel on alushariduse pakkumiseks võrdlemisi erinevad võimalused. Lisaks on raskel ajal eriti karmistatud koolieelsetele lasteasutustele esitatavaid nõudeid, muutes sellega võimatuks lasteaiakohtade võimaldamise praeguses mahus.

Suur kitsaskoht on lasteaiapedagoogide töö vähene väärtustamine. Regiooniti on erinevused väga suured, sest kohalike omavalitsuste võimalused on erinevad. Suur puudus on lasteaedades eripedagoogidest, mistõttu lapsed jäävad õigel ajal abita ning vahetult enne kooli algust on nende probleemi märksa raskem lahendada. Eelöeldust tulenevalt on meil härra ministrile neli küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Mailis Repts, palun!

Mailis Repts

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head ametikaaslased! Ma tutvustan teile hea meelega arupärimist haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele, millega seoses me saame jälle vestelda teemal "Koolilõuna". Nimelt on Eestis 1. jaanuarist käibel euro ja nii oli meil ettepanek suurendada riigieelarves lapse koolitoiduraha vähemalt 1 euron. Kahjuks siin saalis see ettepanek toetust ei leidnud. Kui vaadata 2011. aasta eelarvet, siis on selleks summaks tervelt 75 eurosent. Kes on käinud Eestist väheke kaugemal eurotsooni riikides, sel on üsna raske ette kujutada, mida lapsed 75 eurosendi eest

koolis süüa saavad. Eks 1. jaanuarist näeme seda Eestis.

Seetõttu on mul mitu küsimust ja ma usun, et meil on vestluses haridus- ja teadusministriga üsna huvitav teemat edasi arendada. Vaadates hinnatõusu, sealhulgas põhitoiduainete kallinemist, ja jälgides üsna täpselt ka seda, mida Sotsiaalministeerium tervisliku koolitoiduna ette näeb, on selge, et 75 eurosendi eest me seda oma lastele koolis pakkuda ei saa. Küsimus ongi selles, kas on otsustatud üsna suures osas lootma jääda omavalitsuste ja lapsevanemate juurdemaksmisele või on mingisuguseid tõsiseid plaane jätkata tervisliku sooja toidu pakkumist koolis ka 2011. aastal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud kaks arupärimist. Kui arupärimised vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud jäätmeseaduse, liiklusseaduse, meresõiduohutuse seaduse, raskeveokimaksu seaduse, riigilõivuseaduse ja teeseaduse muutmise seaduse tulenevalt Maanteeameti ja tema kohalike asutuste ümberkorraldamisest eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; teiseks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Riigikogu liikme Ester Tuiksoo üleeile algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; kolmandaks, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni üleeile algatatud maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; neljandaks, rahanduskomisjoni üleeile algatatud vedelkütuse seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; viiendaks, Riigikogu liikme Mai Treiali üleeile algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse § 1¹ muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; kuuendaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni eile algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; seitsmendaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eile algatatud vedelkütuse erimärgista-

mise seaduse § 1¹ muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimise justiitsminister Rein Langile.

Head kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 77 rahvasaadikut, puudub 24.

Lugupeetud kolleegid! Täpsustan veidi päevakorda. Riigikogu juhatus teeb juhtivkomisjoni nõusolekul ettepaneku viia tänase päevakorra kümnes punkt, Vabariigi Valitsuse algatatud metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu 843 võimaliku kolmanda lugemise arutelu homse istungi viimaseks punktiks. Täna päevakorra neljanda punkti, eelnõu 876 esimese lugemise arutelul teeb juhtivkomisjoni nimel ettekande põhiseaduskomisjoni esimees Väino Linde. Täna päevakorra 22. punkti, eelnõu 883 esimese lugemise arutelul teeb juhtivkomisjoni nimel ettekande maaelukomisjoni liige Kaia Iva.

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (875 OE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Hea Riigikogu! Eile jäi meil istungi aja lõppemise tõttu pooleli eelnõu 875 esimese lugemise arutelu. Meil tuli pooleli jätta juhtivkomisjoni ettekandjale küsimuste esitamine. Palun Riigikogu kõnetooli tagasi põhiseaduskomisjoni esimehe kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Tere, head kolleegid ja hea istungi juhataja! Siin ma nüüd olen, ja teisiti ma ei saa. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Hea ettekandja, kas ma sain õigesti aru, et põhiseaduskomisjonis tõstataks ka küsimus – või oli see lausa väide? –, et kas see, et Riigikogu paneb valitsusele otsuse eelnõuga kohustuse, võiks olla põhiseadusvastane? Kas meie otsuse eelnõu poolt hääletamine võiks tähendada seda, et me teeme valitsusele põhiseadus-

vastase ettepaneku? Kas sina põhiseaduskomisjoni esimehena jagad seda seisukohta ja kas oli selleteemaline arutelu põhiseaduskomisjonis?

Väino Linde

Sinu väitel on alus, aga ainult osaline alus. Üks komisjoni liige tõstas tõesti küsimuse, kuidas kujutavad eelnõu algatajad ette olukorda, kus valitsus peaks oma reservist eraldama raha kuhugi millegi tegemiseks, kui objekt ja maht ei ole veel selge. Tema arvates oli võimalik, et see ei ole seadusekohane. Aga me pikemalt seda ei arutanud ja mingit võimalikku põhiseaduslikku riivet või muud küsimust me selles kontekstis ei näinud.

Iseenesest tasub meil sellele otsuse eelnõule otsa vaadates meeles pidada, et nii või teisiti, kui ka eeldatakse, et leitakse firma või isik, kes säärase üleüldise kontrolli ja järelevaatuse läbi viiks, siis suur osa lepinguid, mis erakonnad on ühes või teises vallas sõlminud, on paljuski konfidentsiaalsed. Menetluse käigus ja kampania käigus oleks sellel kontrollil ilmvõimatu nendele ligi pääseda. Nii või naa tuleks kontroll ikkagi läbi viia vaid põhjendatud kahtluste korral. Erikomisjon peaks kontrollima hakkama siis, kui valimiskampania aruanded ja kuludokumendid on esitatud ning tekkinud mingi kahtlus. Kontrolli ei saa läbi viia korraga ja paralleelselt.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun kõnepuldi kolleeg Eiki Nestori Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Austatud Riigikogu põhiseaduskomisjon esitas oma tubli esimehega! Eks iga eelnõu puhul püütakse enne hääletamist leida poolt- või vastuargumente. Ma pean ütleva, et nii hästi või halvasti, kui see on õnnestunud, aga siamaani on põhiseaduskomisjon mingi eelnõu suhtes eitava hoiaku võtmisel argumente ka esitanud. Eilne komisjoni ettekanne oli minu jaoks väga halb üllatus. Lihtsalt anti teada, et ollakse eelnõu vastu, aga miks, seda keegi ei

öelnud. Ja ka suurima pingutusega ei õnnestunud seda küsimustegi abil teada saada.

Mul on väga kahju, et komisjon tõesti ei saanud aru selle otsuse eelnõu lihtsast sisust ja suurest tähtsusest. Need aruanded, mis jõuavad juba vastuvõetud seaduse alusel komisjonini, mis hakkab tööle tuleva aasta aprillis, on kindlasti auditeeritud ja korrektselt kokku pandud. Kõik need audiitorid on vaadanud üle nii saabunud arved kui ka laekumised ja andnud selle põhjal oma hinnangu. Küsimus on selles, kas need aruanded ikka on need aruanded, mida tegelikult esitama peaks. Ja selle kohta saab hinnangu anda ainult keegi kõrvalt. Komisjonil see võimalus puudub. Kui me pärast valimisi kuuleme raadiost või loeme lehest, et mõni ekspert väidab erakonna R valimiskulud olevat 40 miljonit krooni ja erakonna K valimiskulud näiteks 60 miljonit krooni, ning hiljem komisjoni kätte jõudnud aruandest selgub, et need kulutused olid kaks-kolm korda väiksemad, siis komisjonil ei ole selle teadmisega mitte midagi peale hakata. Tal puudub normaalne võimalus seda teadmist millegagi võrrelda. Juba enne valimisi tellitud erapooletu ekspertiis aitaks tal edasi tegutseda. Nii praegune komisjon kui ka see tulevane on ju oma volitustes mingis mõttes piiratud. Kui on vaja sügavalt asja sisusse tungida, saab komisjon seda teha ainult riigi eri ametkondade abil. Nii on see praegu ja nii tegutseb see komisjon ilmselt ka tulevikus. Aga et nood aruanded oleksid vähegi usaldust väärt, peaks keegi enne ütleva, et need kulutused võisidki nii suured olla. Praegu hakkab komisjon vaatama aruandeid, mis varakult ebausutavaks tehtud.

Ja teine moment on veel. Kui kellelgi õnnestub näiteks turuhinnast madalama hinnaga oma reklaame valimiskampanias kasutada, siis kehtiva seaduse järgi, mille me siin alles hiljuti vastu võtsime, tuleb seda käsitada kui toetust valimisteks. Niisugused toetused jäävad praegu üldse hindamata.

Nii et ma kutsun vastupidi Riigikogu põhiseaduskomisjoni segasele seisukohale üles seda lihtsat ja selget eelnõu toetama! Uskuge mind, siis ei ole aruanded usutavad mitte ainult valijatele, vaid ka teile endale.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

Selle seaduseelnõu kohta ei ole esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Läheme nüüd lõpphääletuse juurde. Lugupeetud kolleegid! Kuna selle otsuse vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

Lugupeetud Riigikogu, palun tähelepanu! Panen lõpphääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 875. Palun hääletada!

Katkestan hääletuse! Protseduuriline küsimus. Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Palun, kas võiksite igasuguste segaduste ärahoidmiseks veel kord öelda, mille te täpselt hääletusele panete? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Ma ütlesin väga täpselt, mille ma hääletusele panen. See eritoiming vastab meie koduja töökorra seaduse §-le 154. Ma panin hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu. Alustame uuesti hääletust. Kas olete valmis? Tänan!

Lugupeetud Riigikogu! Panen lõpphääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 875. Palun hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu oli 46, erapooletuid ei olnud. Eelnõu ei leidnud toetust ja langes menetlusest välja. (Tabel 28.)

2. Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu (843 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Palun ettekandjaks keskkonnakomisjoni liikme kolleeg Katrin Karisma-Krummi!

Katrin Karisma-Krumm

Hea Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 24. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 2. detsember kell 16. Fraktsioonid ja Riigikogu liikmed muudatusettepanekuid ei esitanud. Ühe ettepaneku komisjonipoolse muudatusettepaneku tegemiseks esitas Riigimetsa Majandamise Keskus. Komisjon arutas ettepanekut oma 6. detsembri istungil ning otsustas konsensusega vormistada selle komisjoni muudatusettepanekuna. Muudatusettepanekuga asendatakse metsaseaduse § 49 lõike 7 punktis 9 sõna "siseaudititalituse" sõnaga "siseauditi". Komisjoni istungil tõstus küsimus, kas Riigimetsa Majandamise Keskuse juhatus esimees ei peaks olema ka peametsaülem. Komisjoni liikmed arvasid, et see küsimus vajab edaspidi laialdasemat arutelu. Komisjon otsustas oma 6. detsembri istungil konsensusega lõpetada metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine ja saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on ka küsimusi. Palun kõigepealt kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna ettekandjat karismaatilise ettekande eest! Mul on teile järgmine küsimus. On üks tubli erametsanduse aktivist nimega Toomas Lemming, kes on päris palju teinud ettepanekuid erametsaomanike liidu seisukohti arvestades. Ma tean, et ka metsaseaduse muutmiseks olid keskkonnakomisjoni need ettepanekud esitatud. Selle eelnõu menetlemise käigus oleks väga hea tava olnud arvestada ka kolmanda sektori ning huvi- ja erialaorganisatsioonide ettepanekuid. Kahjuks neid arvestatud pole. Mis on selle põhjus? Ehk seletate natuke?

Katrin Karisma-Krumm

Ambla Metsaühistu oli esitanud kaks ettepanekut. Need arutati läbi, aga komisjon otsustas neid mitte arvestada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Hea ettekandja! Kas komisjonis arutati põhjalikumalt ka eelnõu punkti 6?

Katrin Karisma-Krumm

Komisjonis arutati eelnõu punkti 6. See on, et § 49 lõike 7 punktis 9 asendatakse sõna "siseaudititalituse" sõnaga "siseauditi". See on punkt 6. Aga punkti 7, et § 67 lõike 2 punktis 2 asendatakse sõnad "pool metsa keskmist kõrgust" sõnadega "metsa keskmine kõrgus", eraldi ei arutatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi, teine küsimus!

Jaanus Marrandi

Ka mina olen Toomas Lemmingu ja Ambla Metsaühistu ettepanekutega tutvunud. Minu arvates need olid mõistlikud ettepanekud, millest vähemalt ühte oleks väga hästi saanud arvestada. See oleks olnud metsanduse arengu huvides ja mõjunud soodsalt ka erametsanduse positsioonidele. Ma sain aru, et neid ei ole arvestatud. Sellest mu esimene küsimus: kui te asja komisjonis arutasite, siis mis olid need põhjused, miks neid ettepanekuid ei arvestatud? Soovikski komisjoni arutelust teada saada just seda, mis põhjusel neid ei arvestatud.

Katrin Karisma-Krumm

Komisjon leidis konsensuslikult, et need tuleb jätta arvesse võtmata.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kõigepealt kolleeg Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud proua esimees! Head kolleegid! Paljusid inimesi häirib, et me aeg-ajalt niimoodi jupikaupa seadusi muudame – eks see vähenda mõnevõrra õigusselgust. Ometi on see tavapärane, sest, olgem ausad, mitte keegi ei suuda teha ideaalset seadust, millesse praktika ei sunniks korrekture tegema. Seega on sellised tehnilised parandused vältimatud, mis siis, et need teevad seaduse järgimise raskemaks. Seejuures aga on tähtis, et me väikeste tehni-

liste paranduste käigus ei muudaks kogemata midagi põhimõttelist ilma tõsise aruteluta.

Seesama eelnõu punkt 6, mille kohta ma küsisin – punkt 6 on see tõesti eelnõu algversioonis, punkt 7 aga teise lugemise versioonis –, vähendab seaduse seesmist vastuolu. Seaduse üks punkt lubab veerraie korral raieangi laiuseks metsa ühe keskmise kõrguse ja teine lubab pool metsa keskmist kõrgust. Loomulikult tuleb vastuolu kõrvaldada. Kuid ilma põhjaliku aruteluta on mindud seda teed, et norm on ühtlustatud n-ö ühe täismetsa keskmise kõrguse peale. Seega tähendab see potentsiaalselt veerraie langi lubatud laiuse kahekordistamist. Mida see tegelikult meie metsades tähendab? Väga võimalik, et ei tähenda tõesti suurt midagi, aga väga võimalik, et tähendab märkimisväärset raiemahtude suurenemist. Me ei tea, seda mõju ei ole analüüsitud.

Sellist n-ö tehniliste muudatuste käigus oluliste otsuste vastuvõtmist ilma mõjusid hindamata kindlasti olla ei tohiks. Loomulikult tegijal juhtub ja ma ei taha keskkonnakomisjonile mitte mingeid etteheiteid teha, aga ma tahan öelda, et keskkonnakomisjon peaks selle asja veel kord oma lauale tagasi võtma ja otsustama, kas me ühtlustame selle veerraie langi lubatud laiuse metsa keskmise kõrguse peale, nagu praeguse eelnõuga tahetakse, või jääb normiks pool metsa keskmist kõrgust. Selle tõttu on mul au teha Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel ettepanek praegu metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu 843 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kirjanik ja president Lennart Meri on väga ilusasti öelnud, et üksikutena oleme me puud, aga koos oleme me mets. Ja mets on eesti rahva pühapaik, ta on eesti rahva kasukas, meie rahva toidulaud. Mets on olnud väga pikka aega ka meie tuleviku pant, sest mets on väga tähtis riiklik vara. Selle tõttu kõik, mis puutub metsaseadusesse ja ka menetluses olevasse metsanduse arengukavasse, on riiklikult ja meie rahvuse püsima jäämise seisukohalt väga tähtis. Neid küsimusi, mis puudutavad metsa

tulevikku, ei tohi jätta väikeste huvigruppide otsustada, nende meelevalda alla.

Ma kasutan täna seda pulti, et kritiseerida Riigikogu keskkonnakomisjoni esimeest Mart Jüssit ja Riigikogu keskkonnakomisjoni aseesimeest Erki Noolt. Möödunud nädalal me otsustasime keskkonnakomisjonis, et arutame kindlasti erametsaomanike liidu ühe tuntuima juhi Toomas Lemmingu kaht ettepanekut koos tema endaga. Tegemist on kahe väga tõsise ja asjaliku ettepanekuga. Kahjuks kolleeg Katrin Karisma ei suutnud vastata, miks neid küsimusi ei arutatud.

Probleem oli selles, et need ettepanekud olid saadetud valitsusele, aga komisjonis tegi siinkõneleja ettepaneku neid komisjonis samuti arutada ja ka autor välja kutsuda, et saaks need kohe vormistada komisjoni ettepanekutena. Tegu on praegu komisjoni tegemata tööga ja see on põhjus, miks sotsiaaldemokraadid ühinevad rohelistega ega toeta täna teise lugemise lõpetamist. Ma pöördun praegu kõigi siin Riigikogu saalis istuvate kolleegide poole, kindlalt, et me ei tohi täna teise lugemise lõpetamist toetada. See oleks vastutustundetud Eesti rahva, meie järeltulevate põlvete suhtes. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu kohta on esitatud üks muudatusettepanek, mille autor on juhtivkomisjon. Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud.

Ma sain aru, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon esitab ettepaneku teine lugemine katkestada. Tahaksin seda ka paberil näha.

Lugupeetud kolleegid! Kuna Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu 843, metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestada, siis tuleb meil see läbi hääletada.

Lugupeetud kolleegid, palun tähelepanu! Panen hääletusele Eestimaa roheliste fraktsiooni ettepaneku eelnõu 843, metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Poolt hääletas 20 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Seaduseelnõu 843 teine lugemine on lõppenud.

3. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (880 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on riigikaitsekomisjoni algatatud rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni aseesimehe kolleeg Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Lugupeetud proua esimees! Head kolleegid! Selle seaduseelnõu esimene lugemine lõpetati tänavu 7. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ühtegi ettepanekut ei laekunud, mistõttu tuleb eelnõu teisel lugemisel lähtuda selle esimese lugemise tekstist.

Selle aasta 13. detsembri istungil tutvus riigikaitsekomisjon Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõuga, millega kehtestatakse riigikaitse strateegia. Riigikaitse strateegia tuleneb arutuse all olevast seaduseelnõust ning on seotud selle jõustumisega. Kaitseminister Jaak Aaviksoo tutvustas riigikaitse strateegiat riigikaitsekomisjonis juba varem ning riigikaitsekomisjon esitas selle kohta õige mitu ettepanekut. Kaitseministeerium arvestas riigikaitsekomisjoni ettepanekuid riigikaitse strateegiat puudutava seaduse eelnõu muutmiseks peaaegu sada protsenti.

Kui tulla tagasi käesoleva eelnõu juurde, siis selle eesmärk on ajakohastada riigikaitselisi termineid ning nimetada senine sõjalise kaitse strateegiline kava ümber riigikaitse strateegiaks. Lisaks viib eelnõu omavahel kooskõlla rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväe korralduse seaduse ning täpsustab kaitseväe ja Kaitseliidu õppekavade kehtestamist. Ühtlasi täpsustatakse eelnõus sõjaaja üksuste ja reservüksuste mobiliseerimise ja formeerimise kava kehtestamisega seonduvat.

Riigikaitsekomisjon arutas seaduseelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 9. detsembri istungil. Komisjon otsustas sellel istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri. Ühtlasi otsustas komisjon konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada arutuse all olev eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 11. töönädala päevakor-

da teisipäevaks, 2010. aasta 14. detsembriks. Juhul kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, oleks kolmas lugemine s.a 16. detsembril. Riigikaitsekomisjon otsustas sellel istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek seaduseelnõu 16. detsembril seadusena vastu võtta. Tuletan ka meelde, et rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toivo Tootsen! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole, st eelnõu 880 teine lugemine on lõppenud.

4. Rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (876 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud rahvastikuregistri seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ettekandeks palun kõnepulti regionalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Tooksin välja rahvastikuregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu põhilised eesmärgid. Kõigepealt on eesmärk süvendada ja selgemalt esile tuua praegugi kehtivaid põhimõtteid, mille kohaselt on avaliku ülesande täitmisel kohustuslik lähtuda rahvastikuregistrisse kantud andmetest. Teistesse andmekogudesse rahvastikuregistri põhiantmete esmane kogumine on keelatud. Eesmärk on vältida olukorda, kus avaliku ülesande täitmisel kogutakse teistesse andmekogudesse esmaselt andmeid, mis on just rahvastikuregistri põhiantmeteks – see võiks segadust tekitada.

Teiseks, selle eelnõu vastuvõtmisel kehtestatakse alus elukoha andmete või sideandmete esitamiseks muu menetluse käigus. Kui praegu kehtiva seaduse kohaselt peab isik elukoha teate või sideandmete esitamiseks pöörduma

kohalikku omavalitsusüksusesse või edastama elukohateate posti teel või digiallkirjastatuna – meil on muide ka võimalus kasutada selleks e-teenust – ja kehtiv seadus ei võimalda muul haldusorganil menetleda elukoha andmete või sideandmete kandmist rahvastikuregistrisse, siis eelnõuga kavandatud muudatuste jõustumisel tekib isikul võimalus esitada elukohateade või sideandmed rahvastikuregistrisse ka mõne muu menetluse käigus. See tähendab seda, et kui kodanik pöördub mõne teise asutuse poole, näiteks nüüd Maanteeameti koosseisu kuuluva ARK-i poole või maavalitsuse poole ja seal selgub, et tema elukoht on vahepeal muutunud, siis praegu peaks ta ise uuesti pöörduma kohaliku omavalitsusüksuse poole kõigepealt oma elukoha andmete muutmiseks ning alles seejärel minema sellesse riigiasutusse, kus tal asjaajamine pooleli oli. Nüüd on planeeritud, et teisedki riigiasutused saavad elukoha muutmise teatise vastu võtta ja edastada selle ise kohalikule omavalitsusüksusele. Üleminek toimuks vähehaaval ja esialgu on sellisteks asutusteks planeeritud kindlasti maavalitsused, Maanteeamet, Maksu- ja Tolliamet, Sotsiaalkindlustusamet ning Politsei- ja Piirivalveamet. Niisugune teiste asutuste kaudu elukoha andmete muutmise eeldab, et asjaomane asutus kontrollib isiku elukoha aadressi rahvastikuregistris ning kui isik soovib esitada uue elukoha andmed, siis edastab too asutus või isik need andmed kohalikule omavalitsusüksusele. Ainult sideandmete esitamisel kannab asjaomane asutus või isik ise need veebileidese või riigi andmevahetuskihi X-tee kaudu rahvastikuregistrisse.

Sisuliselt võimaldaks eelnõu heakskiitmine eri asutustel ise elukoha andmeid otse rahvastikuregistrisse kanda, kuid praegu pole kõigil selleks infotehnoloogilisi võimalusi. Samuti eeldab elukoha andmete rahvastikuregistrisse kandmine lisatoiminguid, näiteks kontrollimist, kas elukohateates märgitud eluruum tegelikult üldse eksisteerib ja kes on elukohana märgitud eluruumi omanik, vajaduse korral omanikuga suhtlemist ja jälgimist, et alaealised lapsed ei jääks üksi eelmisesse elukohta registreerituks.

Kolmandaks tehakse eelnõus lisandus, et elukoha aadressil on õiguslik tähendus elukohateate kohaliku omavalitsusüksuse pädevasse asutusse saabumise kuupäevast, juhul kui

kohaliku omavalitsusüksuse pädev asutus ei keeldu elukoha andmete rahvastikuregistrisse kandmisest selles seaduses sätestatu alusel. Praegu on selline norm sätestatud regionaalministri määrusega, aga õiguskantsler on juhtinud tähelepanu, et see oleks korrektsem sätestada rahvastikuregistri seaduses. See puudutab küsimust, et kui näiteks enne kohalike omavalitsuste valimisi inimene pöördub rahvastikuregistri poole elukoha andmete muutmise sooviga, siis mis hetkest tema uus aadress kehtima hakkab. Valijate nimekirja kinnitamisel on see oluline.

Praegu kehtivas seaduses nähakse ette, et füüsilistele ja juriidilistele isikutele võimaldatakse õigustatud huvi korral juurdepääs rahvastikuregistri andmetele. Sel juhul esitab taotleja andmetele juurdepääsu saamiseks avalduse, milles on kirja pandud ka andmete kasutamise põhjendatud aeg ja viis. Ning on ette nähtud kord, et rahvastikuregistri volitatud töötaja keeldub andmete väljastamisest, kui ta leiab, et taotleja õigustatud huvi ei ole piisavalt põhjendatud või ta võib andmete väljastamisega kahjustada selle isiku huve, kelle andmetele juurdepääsu taotletakse. Eelnõuga nähakse ette võimalus, mille kohaselt juhul, kui volitatud töötaja leiab, et taotlejal puudub õigustatud huvi andmetele juurdepääsuks, võib ta siiski taotleja soovil küsida sellelt isikult, kelle andmeid taotletakse, kas ta on tema andmete väljastamisega nõus. Ka võib tolele isikule edastada taotleja andmed, et ta saaks soovi korral ise taotlejaga ühendust võtta, kui ta soovib oma andmeid anda.

Vastavalt nendele muudatustele korrigeeritakse ka teisi, seonduvaid seadusi. Tooksin siin välja eelkõige maksukorralduse seaduse muutmise. Selles on sätestatud, et praegu on ka rahvastikuregistri ülesannete täitmiseks vajalikud isikute elukoha andmed ja sideandmed sisuliselt maksusaladust sisaldav teave ja selle tõttu ei ole võimalik neid andmeid rahvastikuregistrile esitada. Nüüd tehakse muudatus, mille kohaselt võimaldatakse neid andmeid rahvastikuregistrile esitada, neid ei käsitata maksusaladuse osana. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi ettekandjale ei ole. Nüüd kutsun kõnepulti

põhiseaduskomisjoni esimehe kolleeg Väino Linde.

Väino Linde

Auväärt siinolijad, Riigikogu liikmed ja istungi juhataja! Põhiseaduskomisjon arutas selle eelnõu läbi 6. detsembril. Meil oli selgitusi andmas selle valdkonna minister härra Kiisler ning teisigi ametnikke. Komisjoni liikmed esitasid küsimusi, said nendele vastused ja lõppkokkuvõttes asusime seisukohale, et eelnõuga pakutakse tõesti välja mehhanism, kuidas inimesed saavad riigiasutustele esitada avaldusi elukoha andmete muutmiseks. See peaks mõnevõrra kergendama üksikisikute asjaajamist, sest nad ei pea oma elukohta enam topelt deklareerima nii kohalikule omavalitsusele kui ka mingile muule riigiasutusele. Kui mõnele riigiasutusele on juba muudatusest teatatud, siis see toimetab juba nende andmetega edasi.

Siin oli ka juttu mitmesugustest olukordadest. Näiteks võib tekkida praktilisi probleeme, kui isikul on mitu kinnisvara. Seaduse järgi on selleski olukorras elukoht ikkagi see, mille isik ise rahvastikuregistris märgib. Rääkisime ka üürilepingutest. Selles vallas olukord samuti ei muutu, endiselt on tähtis omaniku nõusolek. Veel oli juttu sellest, et enne valimisi kirjutatakse teinekord ühele või teisele mõne ruutmeetri suurusele pinnale sisse kümneid inimesi. Kuidas see seadusele vastab? Seda olukorda seadusmuudatusega lahendada ei üritata. Kohalikel omavalitsustel on ju kontrolli ja sissekirjutusest keeldumise võimalus endiselt olemas. Kas nad seda rakendavad, kas nad keelduvad sisse kirjutamast või mitte, see sõltub eelkõige omavalitsuste julgusest ja soovist. Kõnealune eelnõu seda probleemi ei käsitle.

Komisjoni ettepanek on esimene lugemine täna Riigikogu saalis lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata kell 6 õhtul 10. jaanuaril aastal 2011. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Määrän eelnõu 876 muudatusettepanekute esitamise

tähtajaks 2011. aasta 10. jaanuari kell 18. Eelnõu esimene lugemine on lõppenud.

5. Kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõu (884 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun uuesti kõnetooli regionaalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõul on kaks eesmärki. Esiteks muudetakse ja täiendatakse usulise ühendusena käsitatavate organisatsioonide loetelu. Kehtiva seaduse kohaselt on usulised ühendused kirikud, kogudused, koguduste liidud ja kloostrid. Eelnõuga lisatakse loetellu välislepingu alusel tegutseva kiriku institutsioonid. Eesti Vabariigil on üks niisugune välisleping, see on 1999. aastal jõustunud Eesti Vabariigi ja Püha Tooli vaheline kokkulepe katoliku kiriku õigusliku staatuse kohta Eesti Vabariigis. 2009. aastal pöördus Püha Tooli nuntsius Eesti Vabariigi poole diplomaatilise noodiga, milles tehti ettepanek meie seadust sel viisil muuta. Institutsioonid, mis lisanduksid, oleksid näiteks personaalprelatuur, ordu ja kongregatsioon.

Teine selle eelnõu eesmärk on täpsustada sõnastust. Nähakse ette, et kirikusse kuuluva kloostri ja kirikusse või koguduste liitu kuuluva koguduse registrisse kantud andmete muutmisel esitab avalduse muudatuste registrisse kandmiseks vastava kiriku või koguduste liidu juhatus. Seda ei tee siis mitte kogudus ise, vaid kiriku või koguduste liidu juhatus. See põhimõte on siin selgemalt kirja pandud.

On ka üks tähtis lihtsustamise eesmärki kandev muudatus. Praegu kehtiv seadus näeb ette, et registrile esitataval avaldusel peavad allkirjad olema notariaalselt kinnitatud. Eelnõu täpsustab, et registrile võib esitada avalduse ka digitaalselt allkirjastatuna. Taustaks veel nii palju, et Eestis on registreeritud üheksa kirikut, üheksa koguduste liitu ja 70 üksikkogudust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Hea ettekandja! Sa juba nimetasid, aga mõtesta palun veel kord lahti, keda või mida välislepingu alusel tegutseva kiriku või institutsiooni all edaspidi mõistetakse.

Siim Valmar Kiisler

Lihtsustatult öeldes ordusid – on vist kõige arusaadavamalt välja öeldud. Praegu on võimalus registreerida kloostrid, aga kui Eestis näiteks tegutseb ordu, kellel ei ole oma kloostrit, siis kehtiv seadus ei näe ette võimalust enast orduna registreerida. Nüüd me selle võimaluse loome, kui Riigikogu eelnõu toetab.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme kolleeg Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua esimees! Head ametikaaslane! Lugupeetud minister! Õiguskomisjon arutas kirikute ja koguduste seaduse muutmise seaduse eelnõu 9. detsembril. Eelnõust andsid komisjonile ülevaate minister Siim Valmar Kiisler, Siseministeriumi usuasjade osakonna nõunik Ringo Ringvee ja Siseministeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Külli Heinla. Komisjonis kerkis sama küsimus, mille ametikaaslane Väino Linde siin tõstas: sooviti täpsustust, mis institutsioonidega tegu on. Ka komisjonile anti vastus, et eelkõige on tegemist ordudega, millest tulenevalt küsiti, kuidas ordud on siia saanud Eestis tegutseda. Olukord oli kuni aastani 2002 selline, et ordud olid registreeritud kehtiva kirikute ja koguduste seaduse alusel. Siis asendus ordude registreerimise võimalus kloostrite registreerimise võimalusega, mis tollal oli õigustatud, kuna siis tegutsenud ordudel olid ka kloostrid olemas. See lahendus ei ole siiski kooskõlas meie asjaomase välislepinguga, kuna katoliku kirikus on hulk ordusid ja muid ühendusi, millel kloostrid ei ole, ning seetõttu Püha Tool selle diplomaatilise noodiga eelmisel aastal Eesti Vabariigi poole pöörduski.

Komisjonis tõusis üles ka küsimus, kas kirikute ja koguduste seaduse need muudatused, mis eelnõus kirjas on, rahuldavad kõiki kirikute, koguduste liitude ning koguduste soove ja vajadusi. Seadus on ju juba kaheksa aastat kehtinud. Minister vastas, et on kavas kutsuda kokku eri kirikute ja koguduste liitude esindajad, et arutada, kas seadus vajaks ka laiemat käsitlust, kuid muudatused, mis sisalduvad selles eelnõus, on siiski kõige kiireloomulisemad ja tuleks vastu võtta veel selle Riigikogu koosseisu ajal.

Õiguskomisjoni konsensuslikud otsused olid teha ettepanek eelnõu esimene lugemine täna lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks tavapärased kümme tööpäeva ehk siis 30. detsember kell 16. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Erik Salumäe! Kolleeg Väino Linde, teine küsimus, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Selle eelnõu seletuskirja kohaselt on välislepingu alusel tegutseva kiriku institutsioonid peale ordu ka personaalprelatuur ja kongregatsioon. Kas ma saan õigesti aru, et need on ordude täiendavad võimalused?

Erik Salumäe

Need institutsioonid on loetletud näidetena, need kolm ei ole tegelikult lõplik loetelu. Põhimõtteliselt on katoliku kiriku institutsioon, kellel reeglina on juriidilise isiku õigused, ka näiteks piiskopkond, aga kuna Eestis pole praegu tegemist mitte niivõrd piiskopkonnaga, kui võrd eelpiiskopkonnaga apostelliku administraatori näol, siis see ei ole Eesti oludes aktuaalne. Seletuskirjas on näidetena loetletud institutsioonid, mille puhul on reaalne, et nad taotleavad lähiajal registreerimist.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Erik Salumäe! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 30. detsember kell 16. Seaduseelnõu 884 esimene lugemine on lõppenud.

6. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (838 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme kolleeg Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Pool aastat tagasi siin teie ees samasisulise eelnõuga seistes juhtisin tähelepanu tõigale, et samal ajal, kui tuhandeid inimesed iga kuu registreerivad ennast uute töötutena ning uutest töötutest vähem kui pooled vabanevad töötu staatusest põhjusel, et nad on leidnud töö, saab ikkagi ametliku statistika alusel raporteerida, et ametlik töötute arv väheneb. Ainus põhjus, miks olukorras, kus Eestis tööhõive väheneb, saaks statistiliselt väheneda ka registreeritud töötus, on ilma töötajate inimeste kustutamine ametlikust töötureregistri sanktsioonidega. Eelmisel aastal kustutati töötute nimekirjast sanktsioonidega 26 000 inimest, selle aasta esimese 11 kuuga on kustutatud juba üle 38 000 inimese. Seega võib väita, et aasta lõpuks on tänava rakendatavate sanktsioonide arv poolteist korda suurem kui aastal 2009.

Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse algatajad väidavad, et väga paljud inimesed elavad töötukassa esindustest kaugel ja kui neil lõpeb töötutoetuse periood, ei ole neil enam raha, et iga kuu kohustuslikus korras töötukassa kontoris käia. Sotsiaalminister Hanno Pevkurilt tuli sellele eelnõule väga küüniline, kui mitte öelda ülbe vastus. Ta teatas, et kuna töötukassa ei tunne huvi, miks inimesed ei ole tulnud töötukassasse ja miks nad on sanktsioonidega kustutatud, siis ei saa väita, et põhjuseks on see, et neil ei ole raha keskusesse sõita. Selline suhtumine näitab inimeste ülbust, kui mitte hoolimatust. Täpsemalt kirjutab sotsiaalminister meile, et töötukassa andmetel on enamik nn sanktsioonide tõttu töötuna arveloleku lõpetamise otsuseid tehtud põhjusel, et töötut ei tulnud kordagi 30 päeva jooksul vastuvõtule. Samas puuduvad töötukassal andmed selle kohta, mis oli töötutsingu lõpetamise ehk töötukassasse pöördumata

jätmise põhjus. Veel on ministri arvates eelnõu puudus see, et seletuskirjas puudub ülevaade töötuna arveloleku lõpetamise põhjustest ja asjaoludest ning on vaid oletatud, et transpordikulude kompenseerimata jätmise tõttu võib mõnel puhul osutuda võimatuks töötukassasse vastuvõtule minna. Seda, mille riiklik töötukassa ise tegemata jätab, heidetakse nüüd ette sellele eelnõule: et pole konkreetseid arve ette näidata.

Vaatame veel argumente, miks Sotsiaalministeerium seda seadust vajalikuks ei pea. Siin väidetakse, et heitunute arv ei ole tänava kasvanud. Heitunud on ametlikult need, kes on sattunud Statistikaameti küsitlusse ja on seal vastanud, et nad on loobunud töötutsingutest. Aga vaatame sedagi, mida öeldakse teisest küljest! Teisest küljest öeldakse, et samal ajal kui töötus väheneb, väheneb ka tööhõive. Inimesi, kellel on töökoht, on tänava endiselt vähemaks jäänud. Swedbanki ökonomist Har do Pajula on välja toonud järgmised arvud: selle aasta teises kvartalis vähenes tööhõive, st nende inimeste arv, kes saavad oma töö eest palka, 5,7%. Teises kvartalis jäi vähemaks 34 000 töökohta. Kolmandas kvartalis vähenes tööhõive 3,3%. Need mõlemad on kvartalid, kui Sotsiaalministeerium on iga reede saanud välja saata teate, et tööpuudus on vähenenud. Väheneb tööpuudus ja väheneb tööhõive! Pole usutav, et Eesti inimeste arv väheneb nii kiiresti kas väljarännu pärast või suure suremuse tõttu.

Sellest kevadest oleme mingis mõttes läbi murde saavutanud. Kuigi Sotsiaalministeerium ütleb, et probleeme ei ole ja on väga hea, et statistiliselt tööpuudus väheneb, on sotsiaalkomisjon probleeme siiski arutanud ja töös on eelnõu, mis annab nendele töötutele, kes osalevad aktiivselt koolitusel või tööpraktikal, õiguse asendada igakuine töötukassas käimine telefonikõnega. Kui selline võimalus aktiivsetel töötutel juba on, miks me siis ikkagi oma eelnõuga välja tulime? Sellepärast, et mitte igal ametlikul töötul ei ole võimalik kas tööpraktikal või koolitusel käia. Kontrollisin täna hommikul järele: aktiivsete tööturumeetmetega on hõlmatud 12 974 inimest ehk nemad osalevad mingisuguses tööturuprogrammis. Ametlikke töötuid aga on viis korda enam: tänase seisuga 66 745. Nii et see on suureks

abiks igale viiendale töötule, aga ei aita neid, kes selle viiendiku hulka ei kuulu.

Tagasi tulles selle seaduse vajaduse juurde: tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu püüab lahendada nende inimeste muret, kes elavad maapiirkondades, kus ei ole töötukassa esindusi. Me arvame, et riik peab kohtlema elanikke võrdselt ja tagama, et riigi teenused saaks lihtsalt kätte nii linnas kui ka maal. See eelnõu püüab anda väljaspool keskusi elavatele inimestele parema võimaluse käia töötukassas. Töötukassa esindused asuvad 26 asulas, aga Eestis on 226 omavalitsust. Seega enamikule inimestele tähendab kord kuus töötukassas käimine päevasõitu ja see sõit on paratamatult seotud kulutustega. Aga et säilitada ametlik töötasu staatus, tuleb see kulutus teha. Ja tuleb see kulutus teha ka pärast seda, kui töötutoetuse periood on otsa saanud. Nagu te teate, pärast seda, kui töötutoetuse periood on otsa saanud, on inimese ainus sissetulek kohalikul omavalitsuselt saadav toimetulekutoetus. Selle eest saab ehk osta esmavajaliku toidu, aga see ei võimalda ette võtta mingit sõitu.

Riigikontroll on öelnud, et majandussurutise tingimustes vajavad inimesed teatud riiklike teenuseid rohkem. Headel aegadel ei olegi võib-olla tööturuteenused nii hädavajalikud, aga praegu meil ei ole head ajad. Võrreldes jõukamate päevadega, mis olid Eestis alles mõni aasta tagasi, on paljude inimeste võimalused teenuste saamiseks raha kulutada väiksemad. Riigi ülesanne on hoida need inimesed tööturukaardil, hoida nad aktiivsena, anda neile võimalus endast teada anda, anda neile võimalus töötukassasse kohale minna ja saada sealt informatsiooni, kuidas on võimalik jälle tööd saada.

Riigikontroll on juhtinud tähelepanu sellele, et inimese võimalused kasutada neid riigi teenuseid, mis eeldavad inimese kohtumist ametnikuga, näiteks teenused töötajale, olenevad praegu inimese elukohast ja liikumisvõimalustest. Ka sellest Riigikontrolli auditist tulenevalt olemegi välja tulnud eelnõuga, mille eesmärk on kompenseerida töötasu sõidukulud, mille tegemine ei ole tema vaba valik. Need tuleb teha, et jõuda töötukassasse. Õigus seda hüvitist saada oleks ainult nendel töötutel, kes elavad väljaspool asulat, kus asub töötukassa kohalik esindus. Me ei leiuta sellise hüvitisega jalgratast. See on analoogne sõidukompensat-

siooniga, mida töötukassa juba praegu maksab nendele töötutele, kes osalevad tööpraktikal, tööharjutusel või tööturukoolitusel. Praegu võetakse nende inimeste sõidukulude arvutamisel aluseks lühim vahemaa teenuse kasutaja elukoha ja tööturuteenuse osutamise koha vahel. Sama süsteemi võiks meie ettepaneku kohaselt kasutada nende inimeste puhul, kes ei vaja toetust mitte selleks, et minna tööpraktikale või koolitusele, vaid kohustuslikule igakuisele vastuvõtule töötukassasse.

Sotsiaalministeerium on meile esitanud küsimuse, miks peaksid sõidukompensatsiooni saama kõik töötud. Sellele on väga lihtne vastus. See on ka praegu selle määru osa, mille järgi makstakse tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel sõidukompensatsiooni tööturukoolitusel või tööpraktikal osalemise korral. Mis puutub sellesse, et ei ole pädevat statistikat, siis ma mäletan, et aasta tagasi käis Riigikogu rahanduskomisjon töötukassas. Me küsisime seal, kas nad ei leia, et oleks kohane püüda otsida üles inimesed, kes ei ole enam töötukassa vastuvõtule tulnud ja kelle nad on sanktsiooniga nimekirjast kustutanud, ning küsida neilt, milles on küsimus. Kuhu te olete kadunud? Töötukassa on teada andnud andmed 2009. aasta kustutatute kohta. Tuleb välja, et hiljem on osa sanktsioonidega kustutatutest uuesti kaardile tulnud ja neist on mõne kuu möödudes saanud maksumaksjad. Aga sanktsioonidega kustutatutest tervelt 55% ei saanud eelmisel aastal maksumaksjaks, ja see on 14 000 inimest. 14 000 inimest tähendab Kuresaare või Valga linna jagu inimesi. Kui need inimesed ei ole ametlikult heitunud, siis võib-olla neid ei ole üles leitud või neid ei ole enam Eestis.

Töötukassa tuli välja ka ühe toreda algatusega. Ta ütles, et nad on endale soetanud bussi. Bussi nimi on Mobi ja see buss peab ka blogi, andes teada, kus ta ringi sõidab ja kellega kohtub. Mobi blogi vaadates on näha, et novembri alguses on nad käinud kolmes omavalitsuses, on olnud kohtumised tööd otsivate inimestega Jüris, Maardus ja Keilas. Novembri keskel – see on praegu viimane sissekanne blogis – käidi Türi vallas. Selle kohta on tehtud kokkuvõtte, et avalike teenuste kättesaadavuse kaardil olnud valged laigud Türi vallas said täidetud kontaktidega. Seega tänavu jõudis töötukassa Türi valda, täitis seal valged laigud ja jõudis

inimesteni, kes ise poleks töötukassasse jõudnud. Sellel kohtumisel osales 46 inimest. Nii et ühe valla näitel võib kinnitada, et see probleem ei ole üldse tühine. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Siin kõlasid kohe ettekande alguses ja ka lõpu poole väga erinevad andmed selle kohta, mis põhjusel töötud töötukassa arvelt ennast maha võtavad või nende registreerimine lõpetatakse. Töötukassa on selle aasta kohta esitanud Riigikogu sotsiaalkomisjonile andmed, kust tuleb väga selgelt välja, et 2010. aastal on kaks kolmandikku töötutest registreeringu lõpetanud seetõttu, et nad on tööle rakendunud. Üle poole nendest lõpetanutest on seda ise teatanud ja 15% puhul on see välja tulnud Maksu- ja Tolliameti andmetest. Kas need andmed, mis töötukassa on sotsiaalkomisjonile esitanud, jõuavad ka teiste Riigikogu liikmeteni, sealhulgas teieni, et saaksite neid kasutada eelnõu tutvustamisel ja esitamisel?

Kadri Simson

Kui sanktsioonidega kustutatud 38 000 inimesest on 45% tõesti hiljem töö leidnud, siis ikkagi on meil tuhandeid inimesi, kelle kohta andmed puuduvad. Meil on Riigikogus vastu võetud seadusi, mis puudutavad väga väikest sihtrühma. Praegu aga on jutt tuhandetest inimestest, kes elavad keskustest kaugel ja kelle igakuine sissetulek on vaid toimetulekutoetus kohalikul omavalitsuselt, mis ei võimalda kulutada raha bussipiletiks. Edasi-tagasisõidu raha moodustab sellest praegusest 1000 kroonist ja järgmisel aastal 1200 kroonist märkimisväärse protsendi. Küsimus on riigi kohustustes. Eesti on nii väike riik, et ühtegi inimest ei tohi üleliigseks pidada. Kui riigil on võimalik töötuid inimesi aktiivsena hoida, hoida neid heitumast, siis neid võimalusi peaks kasutama.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te küll libisesite minu esitatud küsimusest kõrvale ja jätsite sellele vastamata. Küsin siis teist korda uuesti ja seekord sellises võtmes: kas te püüate meelega arve, mis töötukassa esitab, näidata väiksemate ja hullematena, et selle abil oma ideedele suuremat kaalu anda? Tegelikult te hoopis kahandate sellega oma usaldusväärset.

Kadri Simson

Te arvatavasti ei kuulanud mu vastust. Mul on hea meel iga inimese üle, kes on leidnud töö ja seetõttu töötute nimekirjast kustutatud. Ja neid on rohkem kui sanktsioonidega kustutatud inimesi. Aga sanktsioonidega kustutatud inimesed pole kustutatud mitte sellepärast, et nad oleks teada andnud, et leidsid töö, vaid 95% neist ei ole 30 päeva jooksul jõudnud vastuvõtule. Kui neist ka pooled leiavad poole aasta jooksul töö, siis tänavu oleme me ikkagi 19 000 inimese võrra vähendanud töötuse näitajaid, ilma et need inimesed oleksid rakendust leidnud. Kui te arvate, et see pole tähelepanuväärne hulk inimesi, siis ei ole ma teiega nõus. Usun, et ma vastasin teie küsimusele.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekandest ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Tatjana Muravjova!

Tatjana Muravjova

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 838 oma istungil s.a 7. detsembril. Eelnõu algataja esindaja tutvustas eelnõu eesmärki hüvitada töötute kulutused transpordile, kui ta läheb vastuvõtule töötukassasse, tingimusel, et ta elab väljaspool omavalitsust, kus asub töötukassa kohalik osakond. Arutelus osalesid Sotsiaalministeeriumi spetsialistid. Eelnõu autorid on eeldanud, et transpordikulude kompenseerimata jätmise tõttu võib mõnel juhul töötukassasse vastuvõtule minemine võimatuks osutada. Samas, töötukassasse vastuvõtule minekuga kaasnevad kulutused transpordile ka sel juhul, kui töötute elab sama omavalitsuse terri-

tooriumil, kus asub töötukassa osakond. Näiteks Tallinnas on ühe sõidupileti hind eelmüügist ostes 15 krooni ja ühissõidukist ostes 25 krooni. Juhul kui töötü kasutab töötukassasse minekuks kahte transpordivahendit, kuulub tal edasi-tagasisõiduks 60–100 krooni. Transpordikulutuste kompenseerimise vajadust ei saa teha kindlaks ka selle põhjal, kui palju on töötuna arvelolekut lõpetatud nn sanktsioonide tõttu. Töötukassa kevadisest analüüsist selgus, et neist inimestest, kelle töötuna arvelolek lõpetati töötukassasse pöördumata jätmise tõttu, elab 72% linnas ja 28% maal. Arvelt maha läinud inimesed on enamikus linnas elavad noored mehed, kellel on teiste registreeritud töötuse arvestusest väljajäänutega võrreldes madalam haridustase ja väiksem töökogemus.

Töötukassas vastuvõtul käimisega ja tööotsingutega kaasnevad kulutused transpordile. Kulutuste vähendamiseks on ka muid võimalusi, näiteks teatud juhtudel telefoni teel või turvaliste elektrooniliste kanalite kaudu töötukassasse pöördumise võimaldamine. Riigikogu sotsiaalkomisjon andis menetlusse eelnõu, kus tehakse ettepanek muuta pöördumine Eesti Töötukassa poole paindlikumaks, suurendatud on võimalusi asendada töötukassasse vastuvõtule minek sidevahendi teel pöördumisega. Selle eelnõu kohaselt võib vastuvõtule mineku asendada telefoni teel ühenduse võtmisega, kui töötü osaleb tööturukoolitusel või tööpraktikal. Töötukassasse vastuvõtule mineku võib asendada ka pöördumisega telefoni teel või isikutuvastamist võimaldava infotehnoloogilise lahenduse kaudu, töötukassa kodulehe kaudu ja Skype'i kaudu. Sotsiaalkomisjon tegeles selle probleemiga väga tõsiselt ja see eelnõu on varsti saali tulemas.

Vabariigi Valitsuse seisukohta tutvustasid Sotsiaalministeeriumi esindajad. Vabariigi Valitsus eelnõu ei toetanud ja komisjoni enamus toetas Vabariigi Valitsuse seisukohta. Komisjon otsustas saata seaduseelnõu 838 Riigikogu täiskogu saali esimesele lugemisele s.a 14. detsembril ja teha ettepanek seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 4. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esindaja! Te ütlesite, et sotsiaalkomisjon arutas küsimust ja leidis, et kuna teil on menetluses selline tore eelnõu, mis näeb ette, et aktiivsetes tööturumeetmetes osalevad inimesed võivad asendada töötukassas käimise telefonikõne või mõne *online*-viisiga, siis on probleem peaaegu lahendatud. Palun ütlege veel kord oma kolleegidele, mitu protsenti ametlikest töötutest saab praegu osa aktiivsetest tööturumeetmetest.

Tatjana Muravjova

Te ise ütlesite oma ettekandes, et umbes 12 000 inimest, ja ütlesite ka seda, et iga viies võib nendes meetmetes osaleda. Ma vastan teile teie öeldud arvudega.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Hea ettekandja! Tsiteerin teid: "Enamus toetas Vabariigi Valitsuse seisukohta." Kas siit võib järeldada, et sotsiaalkomisjoni enamusel, kes toetas Vabariigi Valitsuse seisukohta, oma seisukohta ei olnudki?

Tatjana Muravjova

Ei. Seisukoht oli, aga see lihtsalt ühtis Vabariigi Valitsuse seisukohaga ja ongi kõik.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te lugesite ette ka töötukassa andmed. Kui töötukassat tsiteerida, siis oleks seal pidanud olema ka sõna "vaid", sest töötukassa on öelnud, et "vaid 28% sanktsioonidega kustutatutest elab maal". See teeb kokku üle 10 600 inimese. Kas teie arvates on see arv nii väike, et Riigikogu ei peaks nende inimeste probleemidega tegelema?

Tatjana Muravjova

Ei, ma olen teiega nõus, et see ei ole väike arv, ja tõepoolest tuleb sellega tegelda, aga küsimus on lihtsalt selles, et järgmisel aastal on meil uus eelarve ning siis on nendel ini-

mestel kindlasti võimalus saada hõivatuks, kui nad ei ole heitunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te tõite väga toreid arvutusi selle kohta, et ka ühe omavalitsuse piires on sõidukulud päris suured, koguini vaata et sada krooni. Kas komisjon teeb siis muudatusettepaneku, et laiendada meie pakutud eelnõu, nii et see hõlmaks ka sõidukulusid ühe omavalitsuse piires?

Tatjana Muravjova

Tõepoolest, komisjon on seda juba teinud, sest ta andis menetluse seaduse parandamise seaduse eelnõu, kus antakse võimalus kasutada ka infotehnoloogilisi vahendeid, selleks et ennast registreerida ja mitte kulutada raha transpordile.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Ma püüan lühidalt veel kord kokku võtta probleemi, mis on põhjustanud selle seaduseelnõu algatamise.

Eestis on tööpuudus, ka ametlik tööpuudus, väga suur. Viimastes kvartalites on hakatud teada andma, et tööpuudus väheneb, samas väheneb ka hõive. Meie, eelnõu algatajad, arvame, et mõlemad, tööpuudus ja hõive, ei vähene mitte ainult seetõttu, et inimesed Eestist lahkuvad, kuigi ka see on väga tõsine probleem. Me arvame, et paljud inimesed, kes ametlikust töötuse arvestusest sanktsioonidega kustutatakse, ei leia tööd. Nad ei ole enam ka ametlikult töötud ja on seetõttu ilma jäetud nii kõigist riigi pakutavatest aktiveerimisprogrammidest kui ka igasugusest abirahast. Me leiame, et riigile, eriti nii väikesele riigile nagu Eesti, on iga inimene oluline ja inimesi peaks hoidma.

Vaatasin proua Muravjova ettekande ajal veel kord üle töötukassa andmed. Möödunud kuul, novembris võttis ennast uue töötuna arvele 7782 inimest. 3662 inimest kustutas ennast töötute arvestusest sellepärast, et nad leidsid rakenduse, leidsid töö. Võrdleme seda eelmise arvuga, mis on üle 7700, ja näeme, et alla poole neist on tööd leidnud. Aga ometi sai öelda, et töötus väheneb. Jälle, sanktsioonidega on arvestusest kustutatud 2793 inimest.

Töötukassa ütleb, et nad ei tunne huvi, mille pärast inimesed ei ole jõudnud töötukassa vastuvõtule. Ma arvan, et ei saa välistada seda põhjust, mida näeme meie kõik, kes me liigume väljaspool linnu. Me näeme maal inimesi, kellel ei ole tööd ja kellel ei ole võimalust käia töötukassas. Vaatame töötukassa enda blogi (Mobi blogi on väga iseloomulik). Nad sõitsid bussiga Türi valda ja leidsid eest 46 inimest, kes on väga huvitatud infost, aga kes ei jõua töötukassasse. Ühe valla kohta ei ole 46 inimest vähe. Sanktsioonidega sellel aastal arvestusest kustutatud inimestest üle 10 000 elab maal. Seda on väga palju. Seetõttu leiame, et riigi jaoks väga väike summa, et nendele inimestele maksta kord kuus kinni kaks bussisõitu, on riigi jaoks väga suur võit, sest me hoiame aktiivsena kümneid tuhandeid inimesi. Ja kui te ütlete, et töötu staatus ei tähenda aktiivsena hoidmist, siis kindlasti tähendab see väga palju rohkem aktiivsemana hoidmist kui nende inimeste unustamine lihtsalt kuhugi metsa taha.

Seetõttu ma palun, et seda eelnõu välja ei hääletataks, et sotsiaalkomisjonil, kes mõnikord on mõistvam, kui on Sotsiaalministeerium, oleks võimalik teemale pühenduda ja leida mingi lahendus, mis ei ole võib-olla sada protsenti võit, aga mis on kirik keset küla, nii et inimesi ei unustata ning ka valitsuskolitsioon saab endale probleemi tõsidust teadvustada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 838 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased! Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 838 esimesel luge-

misel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 45 Riigikogu liiget, vastu 22 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust. Eelnõu 838 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 29.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (845 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on pikendada töötukassas registreeritud töötutele töötutoetuse maksmise aega. Soovime niimoodi neid motiveerida aktiivselt tööd otsima ja töötukassa teenuseid kasutama. Seda selleks, et tööhõive tõuseks, töötute arv väheneks ja inimesed tööd leiaksid. Töö otsimisel tuleb inimesel teha kulutusi ja töötutoetuse otstarve ongi niisuguseid kulutusi hüvitada. Töötutoetust makstakse kehtiva seaduse järgi töötuna registreeritud isikule kuni 270 päeva ehk ligi üheksa kuud. Arvestades praegust majandussituatsiooni, ei ole see piisav aeg uue töö leidmiseks, samuti ei ole töötud paljudel juhtudel motiveeritud aktiivselt tööd otsima ja tööturuteenuseid kasutama, kuna see toob neile kaasa mitmesuguseid kulutusi. Eelmise eelnõu valguses oli juttu sellest, et töötukassa piirkondlikus osakonnas tuleb käia kord kuus ja ka selle peale raha kulutada. Ametliku töötute seisundi kaotamise korral on aga suurem tõenäosus heituda ning töö otsimisest sootuks loobuda.

Viimasel ajal on kasvanud ka töötukassas registreeritud pikaajaliste töötute arv. Kui me võrdleme seda tööealiste inimeste arvuga, siis näeme, et Eestis oli pikaajalisi töötuid selle

aasta esimeses kvartalis 7,4%. See näitaja oli suurem ainult Lätis ja Slovakkias. Circa 50 000 inimest on pikaajalised töötud. Kindlasti on motiveerivam ja parem maksta töötutoetust, mis on seotud töö otsimisega, mitte toimetulekutoetust, mis on passiivne toetus ja otseselt töö otsimisega seotud ei ole.

Tuleb arvestada ka seda, et eelnõu seadusena jõustumise korral kindlasti väheneb toimetulekutoetust saavate leibkondade arv, kuna töötutoetust makstakse pikema aja jooksul nendele, kes on pikaajalised töötud. Eelnõuga pikendatakse töötutoetuse maksmise perioodi 540 päevani ehk töötutoetust makstakse kuni poolteist aastat. Tasub meeles pidada, et eelduseks on, et inimene on töötukassas registreeritud, otsib tööd ja töötukassas on võimalik talle pakkuda mitmesuguseid tööturuteenuseid. Alternatiiv on see, et kui inimene enam neid toetusi ei saa, siis ta jääbki koju, teda võib lugeda heitunute hulka ehk ka töötukassa või riik ei saa oma tööturupoliitikat rakendada, ei saa seda inimest aidata. 30. septembri 2010. aasta seisuga oli üle kaheksa kuu olnud töötuna arvel ca 50 000 inimest. Lisaks on hinnanguliselt statistika järgi töötuid veel vähemalt 30 000 – 40 000. Need on need, kes ennast töötukassas registreerimas enam ei käi ja kellel ametlikku töötute staatust ei ole. Töötutoetuse maksmine pikema aja jooksul kindlasti motiveerib ka neid inimesi ennast töötukassas uuesti arvele võtma ja seega aktiivselt tööd otsima. Samuti on töötukassal võimalik neile pakkuda aktiivseid tööturumeetmeid: koolitust, tööpraktikat, avalikku tööd jne.

Komisjoni arutelul oli juttu sellest (selle kohta oli ka küsimusi algatajale), miks me pikendame seda aega ega suurenda näiteks töötutoetust. Vastuseks ütlen, et eelnõu me algatasime oktoobris, kui Riigikokku oli valitsusest jõudnud riigieelarve, kus ei olnud ette nähtud toimetulekupiiri tõstmist. Tuletan meelde, et praegu on toimetulekupiir esimese leibkonnaliikme kohta 1000 krooni ja ka töötutoetus on 1000 krooni. Oleme muidugi seisukohal, et töötutoetus võiks olla suurem, sest töötutoetus on töö otsimisel motiveerivam kui toimetulekutoetus. Riigieelarve menetlemise käigus on opositsiooni ettepanekute põhjal toimetulekupiiri tõstetud. Samas ei oska ma kommenteerida, kas rahanduskomisjon on tõsiselt arutanud, mida teha töötutoetusega. Tegelikult see,

mis 1. jaanuarist kehtima hakkab, et toimetulekupiir on 1200 krooni, aga töötutoetus endiselt 1000 krooni, ei ole kindlasti mõistlik. Ka eelnõu algataja seda ei toeta. Toimetulekupiiri tõstmisega koos oleks tulnud suurendada ka töötutoetust. Veel normaalsem oleks olukord, kus töötutoetus oleks kõrgem toimetulekupiirist. Seda meie seletuskirjas ei sisaldu, kuna tol ajal, kui me eelnõu esitasime, ei olnud selge, mis toimetulekupiirist saab. Aga kindlasti on eelnõu menetlemise käigus võimalik neid ettepanekuid teha ja ma usun, et algatajana me teeme ettepaneku, et lisaks maksmise aja pikendamisele võiks töötutoetust ka suurendada. Õigemini öeldes on see nüüd, kui toimetulekupiir on tõstetud 1200 kroonile (see on ju positiivne asi), elust tulenev vajadus. Täna tähelepanu eest!

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! 2010. aasta 7. detsembril arutas sotsiaalkomisjon Keskerakonna esitatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 845. Lisaks sotsiaalkomisjoni liikmetele olid 7. detsembril toimunud arutelule kutsutud ka Sotsiaalministeeriumi tööturu osakonna peaspetsialistid Õie Jõgiste ja Helmi Tampere. Eelnõu algatajate nimel tutvustas eelnõu Jaak Aab. Eelnõu põhisisuks on soov pikendada töötutoetuse maksmise aega 270 päevast 540 päevani.

Vabariigi Valitsus eelnõu ei toeta ja selleks on järgmised põhjused. Eelnõu autorite sõnul motiveerib töötutoetuse maksmise pikendamine inimesi töötuna arvel olema, kuid Sotsiaalministeeriumi arvates peaks sotsiaaltoetuste muutmisel hindama toetuse mõju töötamise motivatsioonile, mitte seda, kas see soodustab töötuna arvel olekut. Eelnõu seletuskirjas puudub ülevaade sellest, kuidas töötutoetuse maksmise pikendamine mõjutab töötusest väljumist. Eesmärk on siiski ju see, et inimene töötaks. Teiseks, uuringud on näidanud, et heldemad sotsiaaltoetused pikendavad töötuse kestust ja vähendavad motivatsiooni

tööle asuda. Töötuskindlustuse saajate uuring näitas selgelt toetuse mõju tööle rakendumisele. Töölemineku aktiivsus suurenes vahetult enne seda, kui langes töötuskindlustuse määr (50%-st 40%-ni), lõppes hüvitise maksmine või 90-päevase töötutoetuse maksmine. Majanduslanguse tingimustes on rahaliste stiimulite säilitamise kõrval oluline, et inimesed oleksid nõus töötusest väljumiseks minema ka madalama palgaga tööle. Töötusest väljuda peaksid aitama eelkõige aktiivsed tööturumeetmed, mis suurendavad töötute konkurentsivõimet tööturul. Kolmandaks, eelnõu seletuskirjas ei ole kuidagi põhjendatud, kuidas toimetulekutoetuse asemel töötutoetuse maksmine parandab töötute olukorda. Töötutoetuse suurus on ligikaudu 1000 krooni kuus, toimetulekupiir on uuest aastast 1200 krooni, kuigi keskmine toimetulekutoetuse väljamakse on 1900 krooni, sest sinna lisanduvad eluasemekulud. Neljandaks, eelnõu autorite arvates on ametliku töötuse seisundi kaotamise korral suurem tõenäosus heituda. Statistikaameti andmed ei näita olulist heitunute arvu suurenemist. Viimase majanduskriisi mõjul kasvas töötute arv kahe aastaga rohkem kui neljakordseks, 2010. aasta esimeses kvartalis oli see arv lausa rekordiline – 137 000. Heitunute arv oli aga kõige suurem pärast eelmist majanduskriisi 2001. aastal ja hakkas pärast seda kahanema. 2008. aastal oli 5500 heitunud inimest, 2009. aastal 8700 inimest. Töötuse hüppeline kasv ei suurendanud heitunute arvu 2010. aastal märkimisväärselt. Teises kvartalis oli heitunud hinnanguliselt 9300 ja kolmandas kvartalis 8800. Viieandaks, jääb selgusetuks, kuidas on saadud eelnõuga seotud kulutused. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõus on töötutoetuse maksmiseks kavandatud 175 miljonit krooni. Eelnõu seletuskirja kohaselt kuluks töötutoetuse maksmise aja kahekordistamise korral lisaks 64,4 miljonit krooni. Arvutuste aluseks olevad andmed erinevad töötukassa andmetest. Seletuskirja järgi oli 30. septembril 2010 üle kaheksa kuu töötuna arvel olnud inimesi 50 000, töötukassa andmetel aga 27 902 ja töötute üldarv oli 69 829.

Sotsiaalkomisjon kuulab ära Vabariigi Valitsuse seisukoha ja pidas aru. Ma toon välja arutelu käigu mõne aspekti. Sotsiaalkomisjoni menetluse käigus tuli välja ka see oluline aspekt, õigemini, tuletati meelde, et riik maksab

iga töötuna arvel oleva isiku eest ravikindlustust, mis on märkimisväärne motivaator, miks ennast töötuna arvele võtta, ja töötuna arvele võtmine tähendab tegelikult aktiivselt töö otsimises osalemist. Sotsiaalkomisjon ei pidanud õigeks eelnõu algatajate eesmärki motiveerida inimest kauem töötu olema, vaid sotsiaalkomisjoni arvates tuleb ikkagi tegelda sellega, et inimene saaks tagasi normaalsesse seisu ehk tööle. Eesmärk on siiski see, et töötu olemise periood oleks võimalikult lühike ning selle jooksul leiaks töötu individuaalse tööotsimiskava ja koolituste abil ning töötukassa toel endale uue töö.

Sotsiaalkomisjon otsustas saata eelnõu 845 Riigikogu täiskogusse esimesele lugemisele 14. detsembril (st eilseks, kuid lugemine kandus üle tänasele päevale) ja tegi ettepaneku eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada. Poolt hääletas 5 sotsiaalkomisjoni liiget ja vastu 3. Seega teeb sotsiaalkomisjon ettepaneku eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Vabandust! Kas mittelõpetamine tähendab sama mis eelnõu tagasilükkamine?

Tõnis Kõiv

Jah.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Ma lihtsalt kommenteerin seda diskussiooni, mis komisjonis oli. Kindlasti ei ole eelnõu algataja eesmärk motiveerida inimesi istuma töötuna töötutoetuse peal väga pika aja jooksul. Nagu ma ka ettekandes ütlesin, meie eesmärk on motiveerida inimesi tööd otsima, eriti neid inimesi, kes ei ole enam töötukassas arvel. Tegelikult tuleb see ettepanek elust enesest. Pikaajalisi töötuid on palju ja neil tuleb teha kulutusi tööotsimiseks. Mille arvel nad tööd otsida saavad? Aga küsimus käsitleb hoopis midagi muud. Oli arutusel ka töötutoetuse suurendamine. On tekkinud olukord, et toimetulekupiir on kõrgem kui töötutoetus. Ka ministeerium väitis, et töötutoetus peaks olema vähemalt niisama

suur või suurem. Ma küsin koalitsioonipoliitiku käest: kas on plaane mingi muudatus teha, et töötutoetus oleks suurem toimetulekupiirist?

Tõnis Kõiv

Aitäh, hea kolleeg, küsimuse eest! Sa tead väga hästi, et ma esindan siin sotsiaalkomisjoni ja tutvustan arutelu, mis sotsiaalkomisjonis selle eelnõu üle käis. Ma saan kinnitada, et selle eelnõuga seoses töötutoetuse suurendamise plaane ei peetud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Arvamuses, mille te ette lugesite, oli ka selline seisukoht, et liiga helded töötutoetused ei motiveeri inimesi tööd otsima. See eelnõu näeb ette, et töötutoetust makstakse 540 päeva jooksul 1000 krooni kuus. Kas see on teie meelest liiga helde?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Mina oma ettekandes rääkisin sellest (ma võin selle osa üle korrata, et oleks tervikuna arusaadav), et uuringud on näidanud, et heldemad sotsiaaltoetused pikendavad töötuse kestust ja vähendavad motivatsiooni tööle asuda. Töötuskindlustuse saajate uuring näitas selgelt toetuste mõju tööle rakendumisele. Töölemineku aktiivsus suurenes vahetult enne seda, kui töötuskindlustuse määr langes (50%-st 40%-ni), siis, kui lõppes hüvitise maksmine ehk algas töötutoetuse maksmine, ja siis, kui lõppes 90-päevane töötutoetuse maksmine.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, teine küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Töötutoetus suurenes 2007. aastal 1000 kroonini kuus. Samas on rahvusvaheliselt aktsepteeritud töötutoetuse tase oluliselt kõrgem, ulatudes 50%-ni miinimumpalgast. Te teate, milline on praegu miinimumpalk. 1000 krooni oli minimaalse toidukorvi maksumus 2007. aasta 1. jaanuaril, vahepeal on toiduainetete hinnad tõusnud üle viiendiku. Milline

oleks optimaalne töötutoetus teie kui sotsiaalkomisjoni esindaja arvates?

Tõnis Kõiv

Aitäh! Lugupeetud küsija! Sotsiaalkomisjonis arutati esitatud eelnõu arutelu raamides seda, kas pikendada töötutoetuse maksmist või mitte, aga ei arutatud, milline on töötutoetuse suurus või milline peaks selle suurus olema võrreldes keskmise või miinimumpalgaga.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Saan ka öelda nii, nagu tihtipeale ütlevad Eiki Nestor või Aivar Riisalu, et ega ma ei plaaninudki fraktsiooni nimel sõna võtta. Aga selle informatsiooni põhjal, mille esitas komisjoni esindaja, tuleb mul üht-teist täpsustada.

Kindlasti ei ole eelnõu algatajate eesmärk motiveerida inimesi kodus istuma ja mitte tööd otsima. Selle tahan ma tingimata ümber lükata. Nagu ma ka ettekandes ütlesin, tööd otsides tuleb inimesel teha kulutusi ja on mõistlik, et ta saab selleks raha töötutoetusena, mitte toimetulekutoetusena. Ennast töötuna registreerides inimene deklareerib, et ta tegutseb selle nimel, et tööd leida, ja siis on võimalik selle inimesega ka tegelda. Praegune seis on selline, et pikaajalisi töötuid on palju. Juba registreeritud töötute hulgas on neid 50 000 ja, nagu ma ütlesin, nende hinnangulist arvu, kes ennast enam töötuna ei registreeri, on väga raske öelda. See on juba statistika, mis kindlasti ei ole täppisteadus.

Nüüd kommentaar heitunute kohta. Kas te teate, kuidas tehakse kindlaks, kes on heitunud ja kes ei ole? Seda tehakse kindlaks uuringutega. Selle uuringu käigus esitatakse inimesele küsimus, kas ta soovib veel tööd otsida. No mida see inimene vastab? Ka see, kes ei kavatse tööd otsida, ka see, kes tegelikult on heitunud (tihtipeale on need pensionieelikud), ütleb muidugi, et, jah, kavatseb küll. Aga ta ei ole töötukassas registreeritud ja tegelikult ta

tööd ei otsi. Ehk varjatud heitunute hulk on palju suurem. Heitunutena lähevad kirja ainult need, kes vastavad otse ja ausalt, et nad ei kavatsegi tööd otsida. Nii me saamegi nii väikese heitunute arvu. Julgen väita, et tegelikult on heitunuid ehk neid, kes on loobunud aktiivsest töötamisest, mitu korda rohkem – kümneid tuhandeid.

Mis puudutab töötutoetuse suurust, siis väga kindlalt seotud teemana see siiski arutusel oli. Vabariigi Valitsuse esindaja ehk Sotsiaalministeeriumi esindaja ütles just nimelt nii, et nende eelistus oleks töötutoetuse suurendamine. Ka meie kui eelnõu algatajad arvame kõigepealt seda, et töötutoetust tuleks suurendada. Aga me teeme ettepaneku selle maksmise aega ka pikendada. Ma ei tea, kes likvideerib selle ebamõistliku olukorra, kus esimese leibkonnaliikme toimetulekupiir on kõrgem kui töötutoetus. See tõesti ei motiveeri tööd otsima. Kui toimetulekupiir on kõrgem ja toimetulekutoetust võib rohkem saada, siis miks peaks ennast ametlikult töötukassas registreerima ja tööd otsima? Kuidas see küsimus lahendada, see on tegelikult meie kõigi mure, nii koalitsiooni kui ka opositsiooni mure. Me ootame kindlasti valitsuse ettepanekuid, sest nemad on ikkagi koostanud eelarve, nende hääletega on eelarve vastu võetud ja selle eelarve vastuvõtmise tagajärg on see, et toimetulekutoetuse piir on 1. jaanuarist 1200 krooni, töötutoetus aga on jätkuvalt 1000 krooni. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 845 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased! Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 845 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 48 Riigikogu liiget, vastu 23 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole.

Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 845 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 30.)

8. Halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu (755 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Me oleme teisipäevase päevakorra punktid ära menetlenud ja nüüd jõuame kolmapäevase päevakorra juurde. Kolmapäevase päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoovi ei ole. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest nõuab eelnõu 755 Riigikogu koosseisu häälteenamust. Enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 65 Riigikogu liiget, puudub 36.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 755. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 48 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu 755 ei ole seadusena vastu võetud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 31.)

Päevakorrapunkti menetlemine on lõpetatud.

9. Kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (817 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 817. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algata-

tud kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 817 on seadusena vastu võetud. (Tabel 32.)

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

10. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu (849 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Trivimi Velliste!

Trivimi Velliste

Austatud härra aseesimees! Head kolleegid! Otsuse eelnõu 849 esimene lugemine lõpetati 24. novembril s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 8. detsembril kella 18-ks eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, mistõttu tuleb otsuse eelnõu teisel lugemisel lähtuda eelnõu esimese lugemise muudetud tekstist.

Riigikaitsekomisjon kohtus oma 7. detsembri istungil kaitseväe juhataja kindralleitnant Ants Laaneotsaga ja sai ülevaate olukorrast missioonipiirkonnas. NATO väljaõppemissiooni eesmärk on üksnes Iraagi julgeolekujõudude väljaõppeasutuste nõustamine ning jälgimine, julgeoleku tagamise operatsioonides ei osaleta. Arutluse all oleva Riigikogu otsuse eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi.

Riigikaitsekomisjon otsustas 9. detsembri istungil üksmeelselt eelnõu teise lugemise selletuskiri heaks kiita ning teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada arutluse all olev otsuse eelnõu Riigikogu tänase istungi päevakorda.

Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas juhtivkomisjon üksmeelselt teha ettepanek Riigikogu otsuse eelnõu 849 teine lugemine täna lõpetada, panna

eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsuse-
na vastu võtta. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekand-
jale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma täna ette-
kandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi?
Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 849
kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole.
Juhtivkomisjoni ettepanek on, et otsuse eelnõu
läheks täna lõpphääletusele. Alustame lõpp-
hääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 849.
Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega
erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse esitatud
Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise täht-
aja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste ko-
hustuste täitmisel Iraagis" eelnõu 849 on otsu-
sena vastu võetud. (Tabel 33.)

Kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine
on lõpetatud.

11. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutaga- missioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu (848 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Järgmine, 11. päevakorrapunkt on Vabariigi
Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge
kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rah-
vusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärg-
sel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis,
Egiptuses ja Süürias" eelnõu teine lugemine.
Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigi-
kaitsekomisjoni aseesimehe Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid!
Riigikaitsekomisjon kohtub regulaarselt kait-
seväge juhatajaga, neil kohtumistel me saame
ülevaate missioonidest. 7. detsembril oli meil
järjekordne kohtumine, kus muu hulgas käsit-
leti missiooni nimega UNTSO. UNTSO on pi-
kaajaline sõjaline vaatlusmissioon, mille alu-
seks on ÜRO Julgeolekunõukogu 1948. aasta
resolutsioon nr 50. ÜRO liikmesriigina aitab

ka Eesti kaasa rahu saavutamisele kriisipiir-
kondades.

Otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati
24. novembril s.a. Muudatusettepanekute esi-
tamise tähtajaks, s.a 8. detsembril kella 18-ks
eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei
laekunud, mistõttu tuleb otsuse eelnõu sellel
lugemisel lähtuda otsuse eelnõu esimesele lu-
gemisele muudetud kujul esitatud tekstist.

Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu
enne teisele lugemisele esitamist oma 9. det-
sembri istungil. Riigikaitsekomisjon otsustas
sellel istungil konsensusega heaks kiita eelnõu
teise lugemise seletuskirja ja teha Riigikogu
juhatusel ettepanek lülitada Riigikogu otsuse
eelnõu 848 teiseks lugemiseks Riigikogu
11. töönädala päevakorda tänaseks päevaks.
Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon konsensu-
sega teha ettepanek otsuse eelnõu teine luge-
mine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele
ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekand-
jale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma täna ette-
kandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi?
Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 848
kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole.
Võime juhtivkomisjoni ettepaneku kohaselt
minna otsuse eelnõu lõpphääletuse ettevalmis-
tamise juurde.

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 848.
Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega
erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse esitatud
Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise täht-
aja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste ko-
hustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamis-
sioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja
Süürias" eelnõu 848 on otsusena vastu võetud.
(Tabel 34.)

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

12. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Afganistanis" eelnõu (847 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Afganistanis" eelnõu teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati 24. novembril s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, 8. detsembriks eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud, mistõttu tuleb eelnõu teisel lugemisel lähtuda otsuse eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul esitatud tekstist.

Pärast esimese lugemise lõpetamist, detsembri alguses käis riigikaitsekomisjoni delegatsioon Taani Kuningriigis, kus me kohtusime Taani kolleegidega, ja üks arutelu teema oli olukord Afganistanis. Nimelt asuvad Taani kaitsevägeüksused koos Eesti üksustega Helmandi provintsis. Riigikaitsekomisjon kohtus 7. detsembril kaitseväge juhataja kindralleitnant Ants Laaneotsaga ja me saime ülevaate olukorrast operatsioonipiirkonnas Afganistanis.

Afganistani missioon on NATO olulisim sõjaline missioon, millele laienevad vastavad ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid. Arutluse all oleva Riigikogu otsuse eelnõu kohaselt täidab Eesti oma NATO-liikmesusest tulenevaid liitlaskohustusi ning osalemine NATO juhitava rahvusvahelisel rahutagamissioonil Afganistanis tuleneb otseselt Eesti riigi julgeolekuhuvidest. Oleme seisukohal, et üleminekuprotsess on võimalik muuta edukaks ja pöördumatuks üksnes juhul, kui kõrvuti julgeolekutingimuste loomisega pööratakse samaväärset tähelepanu koordineeritud valitsemise arendamisele Afganistanis, sealhulgas kohalikul tasandil, ning ülesehitustööle. Määravaks

saab, et Afganistani probleemide lahendamisel kasutatakse kohalikke lahendusi ning lähtutaks Afganistani riiklikest prioriteetidest.

Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 9. detsembri istungil. Otsustasime konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskirja ning teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada Riigikogu otsuse eelnõu 847 teiseks lugemiseks Riigikogu päevakorda kolmapäevaks, 15. detsembriks 2010. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha ettepanek otsuse eelnõu 847 teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on küsimus. Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonis oli arutlusel, et kui Riigikogu seda otsust toetab, kas Eestis suureneb sellega seoses terrorismioht? Kas see teema oli arutlusel või ei olnud?

Mati Raidma

Komisjonis konkreetselt teie küsimuse teema arutlusel ei olnud. Küll aga kindlasti suureneb selle otsuse tõttu Eesti kollektiivkaitse võimekuse nähtavus ja olemasolu, lähtuvalt artiklist 5.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekande eest ja vastuse eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Austatud juhataja! Head kolleegid! Aasta tagasi, enne samalaadse otsuse eelnõu vastuvõtmist siin Riigikogus esinesin kõnega, kus tõdesin, et meie missioonidel osalevad kaitsevälased on väga heal tasemel, aga riigi hoolitus nende sotsiaalsete tagatiste eest on kõike muud kui eeskujulik. Ka õiguskantsler on juhtinud tähelepanu sellele, et meie kaitsevälaste sotsiaalsed tagatised on riik taganud ainult

minimaalsel määral ja on mitu asja, mida on vaja kiirelt parandada. Pange tähele: kaitsevälased on Eesti riigi eest väljas maksimaalselt, aga riik tagab nende sotsiaalsed garantiid minimaalselt!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Vabandust! Ma kardan, et teid ei panda praegu tähele. Head ametikaaslased! Saalis on natuke liiga suur lärm. Ma palun austada neid ametikaaslasi, kes soovivad kuulata, ja neid, kes on Riigikogu kõnetoolis! Vabandust, hea ettekandja! Palun jätkake!

Toivo Tootsen

Suur aitäh! Näiteks soovitab õiguskantsler Teder korraldada nii rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile siirduvatele, sealt naasvatele kui ka rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil tervisekahjustuse saanud kaitsevälastele nende õigustest teavitamise neile arusaadavas vormis. Peale selle pole Teder rahul Kaitseväge Logistikakeskuse juures tegutseva sotsiaalse ja psühholoogilise toetuse jaoskonnaga, kes ei suuda piisavalt tagada isikute õigust tervisele ja sotsiaalabile. Õiguskantsler soovitab analüüsida, kuidas jaoskonna tööd tugevdada. Konkreetsemalt palub õiguskantsler analüüsida rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil tervisekahjustuse saanud kaitsevälastele ja nende peredele ettenähtud terviseteenuste piisavust ning vajadustele vastavat kättesaadavust.

On tervitatav, et ka ajakirjandus on järjest rohkem hakanud tähelepanu pöörama nendele ülimalt olulistele ja tegelikult väga valusatele probleemidele. Ajakirjanik Kadri Ibrus on korduvalt ja pikemat aega kirjutanud missioonisõdurite ja nende pereliikmete psühholoogilise nõustamise parandamise vajadusest. Nendel teemadel on korduvalt kirjutanud ka Eesti Päevalehe ajakirjanik Raimo Poom. Ma tsiteerin teda: "Eesti on bravuurikalt täitnud kõiki oma liitlaskohuseid NATO ees. Küll tagame kahe protsendi SKT eraldamise kaitsekulutustele, küll suhtarvult suure panuse Afganistani kõige kuumema piirkonna sõjalise julgeoleku tagamiseks. Paraku justkui häbenetaks koduseid kohustusi, mis sellega kaasnevad. Kui inimesed on riigi mõistetavate poliitiliste valikute tõttu saadetud kaugele maale sõda pidama, siis peab tagama neile kindlustunde igakülgse koduse toetuse näol. Aga paistab, et sõjas osalemise

otsust oli palju lihtsam langetada kui otsuseid tagajärgedega tegelemiseks."

Kuumades sõjakolletes välismissioonidel käinud kaitsevälastel on viimase paari aasta jooksul mõnikord diagnoositud posttraumaatilist stressi. Nüüdseks on kaitseväge arstlik keskkomisjon teinud esimesed otsused, mis kinnitavad sellest psüühilisest seisundist tingitud töövõime kaotust, nii kinnitasid Eesti Päevalehele kaitseväge tohtrid. Teisisõnu: nüüd on Eestiski teada juhtumid, kus raskelt missioonilt naasnud kaitsevälane on tulnud koju pealtnäha tervena, kuid on sattunud hingeliste läbielamiste tõttu samasugusesse olukorda kui tema otseselt haavata või vigastada saanud võitluskaaslased. Kaitseväge paarst kolonelleitnant Kersti Lea keeldus aga Eesti Päevalehe ajakirjanikule ütlemast, kui palju täpselt selliseid juhtumeid on tuvastatud. Ta kinnitas vaid, et posttraumaatilist stressihäiret on diagnoositud umbes 1%-l kaitseväge missioonidel käinutest. Paraku tuli kaitseväge paarstil tunnistada, et tal ei pruugi olla missioonil käinud sõdurite ...

Palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaega.

Toivo Tootsen

... vaimsest tervisest sugugi täielikku pilti. Nimelt tegelevad kaitseväge arstid eelkõige gevevteenistuses olevate sõduritega, aga teenistusest lahkunute, endiste kaitsevälaste kohta ülevaadet pole. Paljud missioonidel osalenud on aga tsiviilellu tagasi pöördunud ja nende probleemidega ei tegele mitte keegi.

Kui kaitsevael on missioonidel käinud sõdurite vaimsest tervisest segane pilt, sest tehakse vahet teenistuses olevate ja sealt lahkunud sõdurite vahel, siis veel suurem küsimärk ripub välismissioonidel käinud ja käivate sõdurite pereliikmete toetamise kohal. Teiste riikide kogemus näitab, et missioonisõdurite, eriti haavata või vigastada saanud missioonisõdurite pereliikmed võivad vajada psühholoogilist nõustamist. Õiguskantsler Teder soovitas Kaitseministeeriumil ja kaitsevael tungivalt analüüsida psühholoogiliste toetuste kättesaadavust missioonisõduritele ja nende perekonnaliikmetele. Praegu on selline tugi kaitseväge kulul kättesaadav üksnes sõduritele ja peale nende ainult hukkunud kaitsevälaste peredele.

Nagu öeldud, enam-vähem kõigest sellest ma rääkisin siit kõnepuldist ka juba aasta tagasi, lootuses, et olukord ometi paraneb. Väga vähe on paranenud! Kaitseministeerium suhtub kõigisse nendesse probleemidesse lubamatult leigelt.

Täna käsitletavate eelnõudega peab Riigikogu otsustama ligi paarisaja kaitseväelase saatmise missioonidele, sealhulgas otsustatakse praegu arutatava eelnõuga kaitseväelaste saatmine Afganistani, kus me juba oleme kandnud kurbi kaotusi. Mina ja ilmselt ka väga paljud teised Riigikogu liikmed ei saa rahuliku südamega mehi missioonile saata, kui me teame, et meie valitsus tegelikult ei hooli sellest, millised on nende inimeste elulised probleemid ja kuidas saaks neid probleeme kiiremini lahendada. Ma usun, et missioonidele minejad on meie riigikaitse üks kõige tugevam alustala. Ma tõesti palun väga, et arvestame nende arvamustega ja nende soovidega! Kaitseministeeriumil tuleks võimalikult kiiresti uuesti üle vaadata kõik toetused, kõik võimalused neid mehi aidata nii enne missioonile minekut, missioonil oleku ajal kui ka pärast missiooni, kaasa arvatud see, kuidas aidata nende perekonnaliikmeid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 847 kohta muudatuste panekuid laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et me teeksimme täna eelnõu lõpphääletuse. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 847. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 55 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtsaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Afganistanis" eelnõu 847 on otsusena vastu võetud. (Tabel 35.)

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

13. Notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (833 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Mändi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 13. detsembri istungil. Pärast teise lugemise katkestamist eelmisel nädalal on eelnõus tehtud üks muudatus. Nimelt otsustas rahanduskomisjon koostöös eelnõu algatajaga täpsustada notari tasu seaduse §-s 22 toodud tehinguväärtusi ja täistasusid nii, et need eurodesse ümber arvestatult vastaksid võimalikult täpselt kehtivale notari tasu seadusele. Muudatusettepanekut toetati komisjonis konsensuslikult. Rahanduskomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja juhul, kui seda tehakse, siis panna eelnõu homme kolmandale lugemisele ja ka lõpphääletusele. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Vaevalt et te üldse käsitlesite seda probleemi, kas notari tasud on suured või väikesed. Paljud inimesed ajavad segamini notari tasud ja riigilõivud, mida ühe või teise toimumingu eest tuleb tasuda. Kas on mõeldud sellele, kuidas neid asju rohkem lahti seletada?

Tarmo Mänd

Täna küsimuse eest! Seda teemat selles küsimuses ei tõstatatud. Tegemist on eurodesse ümberarvestamisega. Kuna oli tehnilisi ebatäpsusi, tuli eelnõu teine lugemine katkestada ja

eelnõu uuesti siia lugemisele tuua. Notari tasu suurust komisjon selles küsimuses ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekande ja vastuse eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime alustada eelnõu 833 muudatusettepanekute läbivaatamist. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. On ainult üks muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni kindel seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

14. Riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu (840 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on maaelukomisjoni algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni esimehe Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon on eelnõu 840, riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu pärast esimest lugemist arutanud kolmel korral: 22. novembril ning 7. ja 13. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt ettepanekuid ei laekunud. Maaelukomisjon ise koostöös Põllumajandusministeeriumi, Maaameti ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnaga vormistas kaks muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek muudab eelnõu pealkirja. Kuna ajutise iseloomuga uuendus on õigem kirjutada riigivaraseaduse rakendussätetesse, mitte § 66, nagu algselt plaanisime, siis on eelnõu pealkiri nüüd "Riigivaraseaduse täiendamise seadus".

Teine muudatusettepanek laiendab Vabariigi Valitsuse soovitusel senise ajutise maakasutaja väljaostu eesõigust maa võõrandamisel ka maa kasutamise lepingu sõlmimisele. Seda tingimusel, et subjekt kasutas maa riigi omandisse jätmiseni enam kui poolt kasutamiseks antavast maast ajutise kasutamise lepingu alusel.

Kasutamistasuks on enampakkumisel kujunenud hind. Kui ajutine kasutaja ei osutunud võitjaks, kinnitab ta viie tööpäeva jooksul enampakkumise tulemuste teatavaks tegemisest arvates kirjalikult, et ta kasutab seda õigust. Selleks et lahendada teoreetiliselt võimalik olukord, kus senise ajutise maakasutuse piirid ei ühti võõrandatava või kasutada antava kinnistu piiridega ja ajutisi maakasutusi on rohkem kui üks, täiendasime eelnõu tingimusega, et eesõigust saab kasutada vaid isik, kes kasutas maa riigi omandisse jätmiseni enam kui poolt võõrandatavast või kasutusse antavast kinnistust. Lisasime ka üleminekusätte juhuks, kui seaduse jõustumise ajaks on mõni pakkumismenetlus pooleli.

Maaelukomisjon otsustas teha täiskogule ettepaneku eelnõu 840 teine lugemine täna lõpetada ja kui teine lugemine täna lõpetatakse, siis teeme ettepaneku eelnõu homme, 16. detsembril seadusena vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Asume muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Meil on kaks muudatusettepanekut, mille on esitanud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

15. Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (813 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma annan sõna juba Riigikogu kõnepuldis olevale majanduskomisjoni liikmele Hannes Astokile. Palun!

Hannes Astok

Härra juhataja! Majanduskomisjon arutas päevakorras olevat eelnõu oma 7. detsembril istungil. Istungist võtsid osa komisjoni liikmed ning kutsutud olid Justiitsministeeriumi era-

õiguse talituse juhataja Indrek Niklus ja nõunik Kaija Riismaa ning Riigikogu Kantslei õigus- ja analüüsisosakonna nõunik Age Värvi.

Meie debatt keskendus peamiselt muudatusettepanekule, mille oli esitanud tööühm. Selle sisu oli see, et eelnõust jääb välja osa, mis puudutab tarbijakaitse seaduse muutmist, ehk see osa, mis kehtestab piirangu ettemaksule eeskätt internetikaubanduses. Eelnõu nägi ette, et ettemaksu piirang võiks olla 50% ostuhinnast, võttes arvesse, et teatavatel juhtudel on ka täissummasuuruse ettemaksu nõudmine põhjendatud, kui see on tehingu oluline osa, näiteks lennukipiletite puhul. Seda ettepanekut piirang maha võtta komisjon toetas, leides, et see ei kahjusta oluliselt tarbijate õigusi. Debatt käis selle üle, kas tarbijate õigused on rohkem kaitstud siis, kui selline piirang on olemas, ja milliseid probleeme põhjustab kaupade tarnijatele see, kui nad saavad esialgu küsida ettemaksuna ainult 50%, ning kuidas nad hiljem raha kätte saavad. Justiitsministeeriumi esindajad, kes olid eelnõu algataja, valitsuse esindajad, nõustusid tööühma ettepanekuga, leides, et seadused kaitsevad tarbijat päris hästi. Sellega ei nõustunud Riigikogu Kantslei õigus- ja analüüsisosakonna nõunik, kuid debatille järgnenud hääletusel otsustati ettepanekut toetada. Läbi hääletati ka kõik teised ettepanekud ja tulemus oli selline, nagu nüüd teie ees on.

Komisjon otsustas saata eelnõu täna Riigikogu suurde saali teisele lugemisele, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja juhul, kui täna teine lugemine lõpeb, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 12. jaanuaril ja seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Hea ettekandja! Ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Alustame eelnõu 813 muudatusettepanekute läbivaatamist. Eelnõu kohta on laekunud kaheksa muudatusettepanekut, kõik on teinud juhtivkomisjon. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes ja kaheksas muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

16. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (856 SE ja 209 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 16. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Tatjana Muravjova!

Tatjana Muravjova

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 856 muudatusettepanekute arutelu enne eelnõu teisele lugemisele saatmist toimus sotsiaalkomisjoni istungil s.a 7. detsembril. Komisjon otsustas ühendada Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 856 ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 209 ning koostada Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 101 lõike 2 kohaselt ühe eelnõu Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu sõnastuses.

Komisjon tegi ettepaneku täiendada eelnõu uue punktiga 2, millega § 22 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna "kiirabi" sõnadega "iseseisvalt osutatavate õendusabi teenuste". Kehativas redaktsioonis ei ole haigla tegevusalana kirjas iseseisvalt osutatavaid õendusabi teenuseid, mis on tehnilise vea tagajärg.

Komisjon otsustas saata seaduseelnõu täiskogu saali teisele lugemisele s.a 15. detsembril ja teine lugemine lõpetada; kui teine lugemine lõpetatakse, siis viia kolmas lugemine läbi 16. detsembril, ning komisjon teeb ettepaneku eelnõu seadusena vastu võtta. Otsused võeti vastu konsensusega. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Nikolai Põdramäe! Kaheksa minutit.

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head saalis viibivad kolleegid! See eelnõu käsitleb

arsti abilisi ehk Tartu Ülikooli arstiteaduskonna viimaste kursuste üliõpilasi. Mõned nimetavad arsti abilisi ka abiarstideks, aga ma arvan, et see on siiski eksitav. Päris arstiks saadakse pärast Tartu Ülikooli arstiteaduskonna lõpetamist, pärast kuuendat kursust, kui on saadud diplom ja antud arstivanne. Tegelikult on arstiteaduskonna üliõpilased olnud läbi aegade arsti abilised. Nad on töötanud vanema arsti, juhendaja näpunäidete järgi vastavalt omandatud teadmistele ja oskustele, loomulikult juhendaja vastutusel. Siin pole midagi uut ega imelikku, üliõpilane teeb tööd oma valitud elualal ja peab tehtud töö eest ka tasu saama. Seda enam, et nüüdseks on lõpetatud õppelaenu osaline kustutamine, on vähendatud üliõpilaste toetusi ja riigieelarveliste õppekohtade arvu. Vaesematel on kõrghariduse omandamisel raskusi.

Alles hiljaaegu, 3. novembril oli "Foorumis" üheks teemaks arstiabi. Seal selgus, et 90,1% vastanutest ei olnud rahul arstiabi kättesaadavusega. Kurdeti, et järjekorrad on pikad, haigete olukord on halvenenud. Kindlasti aitavad arsti abilised mingil määral olukorda parandada. Veelgi olulisem on, et tulevane arst saab kindlasti parema praktilise ettevalmistuse tulevaseks tööks. Raamatutest ja arvutist jääb tubliks arstiks saamisel väheks. Kujutage ette olukorda, kus näiteks autokoolis käinu on suurepäraselt sooritanud teooriaeksami, aga praktiline sõiduõpe on jäänud puudulikuks. Tagajärjed on teadagi millised.

Juba 2008. aastal algatas Keskerakond sisuliselt sama eelnõu. Siis leiti, et üliõpilasel ei ole kogemusi. Aga kust need kogemused siis peaksid tulema? Praegune ettepanek on tulnud haiglatelt ja ka üliõpilastel on soov olemas. Kui suur see soov hakkab olema, seda näitab tulevik. Igatahes Soomes see asi toimib. Eelnõu annab ka lootust, et rohkem arstiteaduskonna üliõpilasi jääb meile õppima ja hiljem ehk arstina Eestisse tööle.

Praegu ei ole tervishoiu head ajad. Valitsus on teinud tervishoiu rahastamises suuri kärpeid, mis on viinud ravijärjekordade pikenemisele ja ravikvaliteedi halvenemisele. Töötajate koondamised, masupäevad ja sundpuhkused, arstide lahkumine teistesse riikidesse – kõik see on mõjutanud tervishoiu kvaliteeti ja maitset. Kõikjale ei jätku enam perearste. Ühel sotsiaalkomisjoni koosolekul kuulsin enne-

kuulmatut: Ruhnus pidi vallavanem ise patsiendi jaoks tilkinfusiooni süsteemi üles panema. Kui see on nii, siis mõtlen hirmuga, kes hakkab vajaduse korral klistiiri tegema.

Kurvaks teeb asjaolu, et tervishoiule oluliste otsuste langetamisel on vähe arvestatud arstide arvamust. Otsuseid kipuvad langetama poliitikud. 2006. aastal oli Eestis 5261 arsti, 1373 hambaarsti, 10 175 õde ja 516 ämmaemandat. Kolm aastat hiljem ehk 2009. aasta lõpuks oli arste jäänud vähemaks 904 võrra, õdesid aga 2062 võrra. Need on Sotsiaalministeeriumi s.a 4. oktoobri andmed, mille ma sain. Tegelikult on arste veelgi vähem, sest osa arste töötab osalise tööajaga, paljud käivad tööl Soomes, osa residente töötab mitmel kohal. Arste nagu inimesi ikka motiveerib Eestisse jääma eelkõige palk. Aga nagu te teate, meie arstide palgad on mitu korda väiksemad nende riikide palgast, kuhu meie arstid tööle siirduvad. Vähetähtis pole ka suhtumine arstidesse. Arst ei ole klienditeenindaja ja patsient ei ole klient.

Üks suur mure on veel. Nimelt, arst, kes on saanud Tartu Ülikoolis korraliku hariduse ja ettevalmistuse, kellele on kulutatud vähemalt 1 miljon Eesti krooni, lahkub pärast ülikooli lõpetamist Eestist, ilma et Eesti riik ja rahvas oleks sellest mingit kasu saanud. Sellega ei ole mina ega paljud eestlased kohe üldse mitte rahul, aga see on juba eraldi teema.

Lõpuni lahendamata on ka probleem, et igal aastal lõpetab arstiteaduskonna noori arste, kes ei pääse residentuuri. Neid on igal aastal 30–40. Nad oleksid justkui üleliigsed ja neil ei jäägi muud üle kui minna välismaale tööd otsima. Meie arstid on praegu oodatud paljudes välisriikides, eelkõige Soomes, Norras, aga ka Saksamaal ja Inglismaal. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised.

Alustame eelnõu 856 ja 209 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud kaks muudatusettepanekut, mõlemad juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud.

17. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (835 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Tundub, et tuleb võtta juhataja vaheaeg, kuna ettekandjat ei ole saalis. Võtan viieks minutiks juhataja vaheaja. Istung jätkub kell 16.39.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kell on saanud 16.39. Juhataja võetud vaheaeg on lõppenud. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde, et ta tutvustaks seaduseelnõu 835 selle teisel lugemisel!

Väino Linde

Head kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! Esmalt palun vabandust viivituse põhjustamise pärast, aga lõpp hea, kõik hea. Põhiseaduskomisjon teeb ettepaneku selle eelnõu teine lugemine lõpetada. Teise lugemise arutelu käigus me uurisime, kas eelnõu vastuvõtmine seadusena võib tekitada valla- või linnasekretäridele küsimusi just nimelt asenduste osas. Leiti, et regulatsioon on mõistlik ja küllalt paindlik. Neid valla- või linnasekretäre, kes on mõnes konkreetses omavalitsuses ametisse nimetatud, aga kellel puudub sobiv kvalifikatsioon, see konkreetselt ei mõjuta, küll aga on see neile oluline siis, kui nad lähevad samale tööle mõnes teises omavalitsuses. Meil oli juttu ka sellest, et valla- ja linnasekretäride üksteise asendamine on sellest seadusest tulenevalt eri omavalitsuspiirkondade vahel täiesti võimalik. Nagu omavalitsuste liidu esindajad meile ütlesid, see kõik on praktikas täiesti teostatav.

7. detsembril otsustas komisjon teha ettepaneku teine lugemine lõpetada (poolt oli 6 komisjoni liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud) ja kui see täna lõpeb, siis võiks selle eelnõu kolmas lugemine ja eelnõu vastuvõtmine toimuda 16. detsembril ehk homme. Tegime komisjonis eelnõu seadusena kehtima hakkamise kohta ühe muudatusettepaneku: see

eelnõu võiks seadusena kehtima hakata järgmise aasta 1. märtsist. Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 835 kohta on laekunud üks muudatusettepanek juhtivkomisjonilt. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

18. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (861 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! See eelnõu tuleneb Euroopa Liidu tubakadirektiivide muudatustest, aga siin on üht-teist muud ka.

Kõigepealt räägin nendest muudatustest, mis tulenevad Euroopa Liidu direktiividest. Näiteks täpsustatakse sigarettide pikkuse määratlust, et välistada topeltpikkade sigarettide maksustamine sama aktsiisimääraga, nagu maksustatakse tavapikkuses sigarette. Võib-olla meile siin on idee topeltpikast sigaretist võõras, aga Euroopas ei ole see sugugi mitte võõras. Seal on lausa kolme sigareti pikkuseid sigarette välja mõeldud, et kõrgetest aktsiisidest hoiduda või aktsiisi vähem maksta. See tõttu on eelnõu tõepoolest asjakohane. Samuti laiendatakse eelnõuga aktsiisilao pidamise eritingimusi veinitootmisel, sest kääritatud jook ja vein on samaväärsed tooted ning neid peab ühtemoodi kohtlema. Kolmandaks lubatakse teisest liikmesriigist mootorsõidukiga saabuval reisijal mitteärilisel eesmärgil tuua kütust kaasa aktsiisivabalt ja piiramatus koguses. Euroo-

pa Liidus maksustatakse reisija toodud isiklikuks otstarbeks kasutatav mootorikütus selle soetamise riigis. Teadupärast, kui tuua kütust ühendusevälisest riigist, siis on see piirang standardne – kütusepaagita is pluss veel kuni kümme liitrit ühe päeva jooksul –, ja seegi kütus peab olema toodud mitteäriksel eesmärgil.

Komisjonis me arutasime eelnõu s.a 6. ja 13. detsembril. Komisjon tegi eelnõus kaheksa muudatust, neist ettepanekud nr 2–7 tehti konsensuslikult. Enim arutati komisjonis esimest muudatusettepanekut, millega antakse kaitsevæle õigus pidada aktsiisiladu, mis on eelkõige vajalik NATO relvajõudude lennukite kütusega varustamiseks. Selle ettepaneku tegi komisjonile Rahandusministeerium tulenevalt kaitsevæe poolt eelnõu menetlemise ajal tehtud pöördumisest. Põhjuseks on kohustus tagada alates järgmise aasta märtsist NATO lennukite kütusega varustamine kaitsevæe lennukite. Rahanduskomisjoni arutelu keskendus kaitsevæe aktsiisilao võimalikele mittesihipärase kasutamise võimalustele, mis Rahandusministeeriumi esindajate hinnangul peaksid olema välistatud, kuna tegemist on usaldusväärse ja seaduse alusel tegutseva valitsusasutusega, mille ülesannete hulka ei kuulu näiteks kütuse jaemüük tavatarbijatele. Ettepaneku tegemist toetas 7 komisjoni liiget ja erapooletuks jäi 5 liiget, vastu ei olnud keegi.

Muudatusettepanek nr 8 pikendab vana maksumärgiga sigarite ja sigarillode müügi tähtaega. Rõhutan, et tegemist on sigarite ja sigarillodega. See tähtaeg pikeneb kolmest kuust aastani. Seda tulenevalt, esiteks, oluliselt pikemast müügiperioodist teiste tubakatoodetega võrreldes ja teiselt poolt ka sellest, et selle muudatuse poolt on sisuliselt kõik turuosalised. Ehk sellega me ei loo viimasel hetkel põhjendamatu või ka põhjendatud eelist ühele või teisele turuosalisele. Seetõttu leidsime, et selle muudatusega me vähendame sigarite ja sigarillode puhul oluliselt nende importijate ja edasimüüjate halduskoormust, mitte sundides neid suures koguses maksumärke üle kleepima. Seda ettepanekut toetas 10 komisjoni liiget, vastu oli 1 komisjoni liige ja erapooletuks jäi samuti 1.

Rahanduskomisjon teeb konsensuslikult ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning juhul, kui teine lugemine tõepoolest lõpeta-

takse, siis teeme ettepaneku viia kolmas lugemine läbi s.a 16. detsembril ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! On vähemalt üks küsimus. Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Praeguste tuisuste ilmadega tekib, nii nagu tekkis ka aasta tagasi, kindlasti erimärgistatud kütuse aktsiisi küsimus ja küsimus selle kütuse kasutamisest lumetõrjetöödel. Mäletatavasti tõsteti aasta tagasi erimärgistatud kütuse aktsiisi üsna olulisel määral. Tookord seda teemat siin Riigikogus arutades te rääkisite, et kütuseaktsiisi soodustuste jaoks on moodustatud komisjon, kes töötab välja ettepanekud kõigi aktsiisisoodustuste täpsemaks käsitlemiseks. Te rääkisite, et soodustused pidavat kokku ulatuma miljardi kroonini. See oli aasta tagasi, nüüd on aasta mööda läinud, selle komisjoni tegevusest ei ole midagi kuulda olnud. Oskate öelda, kuhu on jõutud arutlustega erimärgistatud kütuse aktsiisimäärade üle?

Taavi Rõivas

Aitäh! Seda eelnõu see teema küll ei puuduta, aga, tõepoolest, erimärgistatud kütuse kasutamine viib riigieelarvest välja või, õigemini, jätab riigieelarvesse laekumata enam kui 1,3 miljardit Eesti krooni, mistõttu see teema on väga oluline. Me rääkisime konkreetselt põllumajandustraktorite või põllumajandusmasinate ajutisest kasutamisest lumetõrjetöödel. Lihtne näide: talumees lükkab naabri tee puhtaks või aitab üht või teist tööd teha. Aasta tagasi, kui see teema oli aktiivselt üleval, kohtus rahanduskomisjon maksuametiga ja me saime kinnituse, et sellisel puhul jälgitakse üldist mõistlikkuse printsiipi. Mitte ühtegi talumeest selle eest, et ta oma naabrit või kedagi teist on aitama läinud, kindlasti karistatud ei ole, isegi siis mitte, kui paagis on olnud erimärgistatud kütus. Küll aga siis, kui ettevõtte on sõlminud kas Maanteeameti või kohaliku omavalitsusega lepingu, et teid puhtaks lükata, ning nad kasutavad nendel töödel traktoreid, peavad kõigi jaoks kehtima ühtsed reeglid ja asi peab olema üheselt selge.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Suur tänu teile, härra ettekandja, lumelükkamistöde selgitamise eest! Tegelikult ei olnud minu küsimus lumelükkamise kohta, vaid selle kohta, et aasta tagasi, kui oluliselt tõsteti erimärgistatud kütuse aktsiisi, siis te rääkisite siitsamast puldist, et kogu see teema vajab täpsemat käsitlemist. Te rääkisite, et moodustatakse komisjon, kes kogu selle 1,3-miljardilise soodustuse kohta teeb oma ettepanekud, sealhulgas põllumajanduses kasutatava erikütuse tarbeks. Nüüd on aasta sellest mööda läinud ja praegu on ju letis just nimelt seadus, mis võiks seda ideed edasi arendada. Sellepärast mind huvitab, miks siin seaduseelnõus ei ole kajastatud seda terviklikku aktsiisipoliitikat, kas see komisjon oli olemas, mida ta tegi ja missugune see aktsiisipoliitika võiks olla. Rahanduslikult keerulisel ajal oleks see ju tähtis.

Taavi Rõivas

Aitäh! Seaduse nimi on küll sarnane, kuid sisu on siiski erinev. See seadus käsitleb teisi teemasid, mistõttu ettepanekuid, mis käsitleksid erimärgistatud kütust, siia seadusesse lisatud ei ole. See ei tähenda, et me ei võiks nende teemadega parlamendi aruteludes edasi minna.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma täna, ettekandja, ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Asume eelnõu 861 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. On laekunud kokku kaheksa muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes ja kaheksas muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

19. Meediateenuste seaduse eelnõu (827 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Helmer Jõgi!

Helmer Jõgi

Austatud istungi juhataja! Hea Riigikogu! Meediateenuste seaduse eelnõu 827 kohta laekus tähtjaks fraktsioonidelt kolm muudatusettepanekut. Muudatusettepanekuid esitasid Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Kultuurikomisjon arutas samuti Eesti Esitajate Liidu, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu ning Eesti Pimedate Liidu ettepanekuid. Samuti tegi kultuurikomisjon ise mitu muudatusettepanekut eelnõu kohta. Komisjon arutas eelnõu oma 23. novembri, 6. detsembri ja 13. detsembri istungitel.

Alustan lühidalt komisjoni enda ettepanekutest, mis on küll valdavalt normitehnilist laadi, kuid nendega on ka täpsustatud ja muudetud mõistete definitsioone ning ühtlustatud nende kasutamist kogu eelnõu tekstis. Üks meile kõigile huvipakkuv näide on ilmselt see, et eelnõust on kadunud mõiste "ringhääling". Me oleme siiani harjunud käsitlema mõistet "ringhääling" nii tehnilist kui ka sisulist poolt koos võttes, aga kultuurikomisjon otsustas eelnõu põhimõisteid muuta ja võtta mõiste "teleringhäälingu teenus" asemel kasutusele mõiste "televisiooniteenus" ning mõiste "raadioringhäälingu teenus" asemel mõiste "raadioteenus". Televisiooniteenuste hulka kuulub samuti satelliittelevisiooniteenus, mis eelnõu algtekstist selgesti ei tulenenud. Samuti on viimases variandis loobutud televisiooni- ja raadioteenuste vormide ammendavast loetelust, kuna näiteks televisiooniteenuste hulka kuuluvad ka subtiitrimisteenus ja elektrooniline saatekava. Lühidalt öeldes on meediateenuse sätestamisel meediateenuste seaduses eesmärk eristada teenuse osutamise sisu teenuse edastamise tehnilisest poolest. Tulenevalt mõistete muudatustest tehakse muudatused ka teistes, seotud seadustes.

Nüüd lähemalt fraktsioonide muudatusettepanekutest. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni muudatusettepaneku eesmärk on muuta raadioteenuse osutajale kohustuslikuks veebileht, kus oleks kajastatud ka teenuse osutaja kohta käiv teave, ja muuta televisiooniteenuse osutajale kohustuslikuks elektroonilise saatekava esitamine. Kultuurikomisjon ei toetanud seda ettepanekut, kuna neid nõudeid peeti väiksematele teenuse osutajatele kulukaks. Oldi arvamusel, et turg ise reguleerib neid küsimusi, sest iga teenusepakkuja on huvitatud sellest, et ta oleks turul nähtav.

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni muudatusettepaneku eesmärk on keelata spondeerimine ettevõtjatel, kelle põhitegevus on alkohoolsete jookide tootmine ja müük. Eelmine ettekanne oli just sellega seotud. Pole kahtlust, et alkoholil on samamoodi kahjulik toime nagu tubakatoodelgi. Kultuurikomisjon ei toetanud seda ettepanekut, kuna tegemist on aruteluga, mis väljuks eelnõu raamidest ja on teatud ohud, et me ei jõua direktiivide ülevõtmisega õigeks ajaks valmis. See problemaatika on tegelikult muu arutelu või vaidluse koht. Samas tekkis küsimus, kas Eesti peaks ikka rakendama märksa rangemaid nõudeid, kui on mujal Euroopas.

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni teise muudatusettepaneku sisu on seotud sõltumatu regulaatori staatusega. Muudatusettepaneku eesmärk oli anda Eesti Rahvusringhäälingu nõukogule meediateenuste seaduse riikliku järelevalve tegija pädevus Kultuuriministeeriumi kõrval. Kultuurikomisjon ei saanud seda muudatusettepanekut toetada, kuna Eesti Rahvusringhäälingu nõukogule ei saa õiguslikult sellist pädevust anda juba seetõttu, et nõukogu on ise ühe meediateenuse osutaja kõrgeim organ. Samas on selge, et Eesti peab endale regulaatorasutuse looma, kuna teistes Euroopa riikides on olemas sellised asutused ja need toimivad. Kultuuriministeerium väitis meile, et ettevalmistusi asjaomase asutuse loomiseks tehakse ja praegu, kuni sellise asutuse loomiseni on regulaatoriks Kultuuriministeerium. Vahemärkusena olgu öeldud, et Euroopa Liidu audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv otseselt ei kohusta liikmesriike regulaatorasutust looma.

Järgmine muudatusettepanek on tulnud Eesti Esitajate Liidult. Nemad tegid ettepaneku

muuta eelnõus tegevusloa kehtetuks tunnistamise aluste paragrahvi, tagamaks, et meediateenuste osutajad järgiksid programmi edastamisel autoriõiguse seaduse sätteid. Tegevusloa kehtetuks tunnistamise ühe võimaliku alusena tuleb nende arvates sätestada autoriõiguse seaduse nõuete rikkumine. Meie seisukoht oli selline, et kõik eeldused autoriõiguse seaduses sätestatud nõuete täitmise tagamiseks on olemas. Kultuurikomisjoni seisukoht oli ka, et tegemist oleks deklaratiivse sättega, millel puudub konkreetne toimemehhanism, kuna sellist järelevalvet on praktikas väga raske teostada, ja esitajate liidu taotletav eesmärk on täidetav teiste vahenditega, näiteks tegevusloa taotlemisel kehtestatavate nõuetega. Seega ei toetanud kultuurikomisjon liidu taotlust ega ettepanekut.

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidul oli kaks ettepanekut. Esimene käsitles seda, et eelnõus võiks määratleda uue mõiste "üldsusele muu esmane suunamine", kuna autoriõiguse seaduse kohaselt tähendab mõiste "edastamine", mida kasutatakse eelnõus, vaid õhu kaudu televisiooni- või raadiosaadete edastamist ja mõiste "taasedastamine" edastust kaabelvõrgus. Televisiooni- ja raadioteenuse osutaja võib oma programmi levitamisel kasutada raadiovõrgu kõrval või asemel ka mõnda teist sideettevõtjat, makstes sellise levitamise eest tasu. Ettepaneku esitajad leidsid, et kõiki sideettevõtjaid tuleks kohelda turul võrdselt ja sellist edastust ei tohiks käsitleda programmide taasedastamisena. Kultuuriministeeriumi seisukoht ja selgitused põhinesid sellel, et mõiste "üldsusele muu esmane suunamine" sätestamine moonutaks Euroopa Liidu õigust ja selle kohaldamist Eestis. Euroopa Liidu ja Eesti õiguses on televisiooni- ja raadioteenuse osutamine sõnastatud kolme mõiste abil: edastamine, taasedastamine ning satelliidi kaudu edastamine. Me ei toetanud uue mõiste sissetoomist.

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu teine ettepanek on teha muudatus elektroonilise side seaduse §-s 90, mille kohaselt on sideettevõtjal kohustus avalikes huvides taasedastada teatud programme, millega kaasneb aga sideettevõtjale erinevate tasude maksmise kohustus. Selle ettepaneku arvestamine tähendaks seda, et tuleb teha teatud parandused autoriõiguse seaduses ning viia sisse

tasuta ja ilma nõusolekuta programmide taasedastamise erand. Sisuliselt on siin tegemist vaba kasutuse laiendamisega autoriõiguse seaduses. Vaba kasutuse juhtumid on aga Euroopa Liidu ainupädevuses ning Euroopa Liidu direktiiv (ma ei hakka siin selle numbrit ette lugema) ei võimalda liikmesriikidel vaba kasutuse juhtumeid riigisiseses õiguses laiendada. Nagu te aru saate, kultuurikomisjon ei toetanud ka seda ettepanekut.

Eesti Pimedate Liit soovis, et eelnõu täpsustaks tähtaegu, mis puudutavad nägemis- ja kuulmispuudega inimeste juurdepääsu meediateenusele. Kuid ajalise ja mahulise kohustuse konkreetne seadmine seaduseelnõus on suhteliselt komplitseeritud. Õigemini, seadmine ei ole komplitseeritud, kuid selle kohustuse täitmine on suhteliselt komplitseeritud. Nende pöördumises oli nimetatud näiteks subtiitreid ette lugevat kõnesüntesaatorit, millega kaasnevad televisiooniteenuse osutaja investeeringud, ja lisaks peab teleprogrammil olema eraldi audiokanal heli edastamiseks. See eeldab tehnoloogilise võimaluse olemasolu, mida praegu Eestis kõikjal ei ole. Suur osa kaabelvõrkudest põhineb ikkagi analoogtehnoloogial, mille puhul täiendavaid audiokanaleid ei ole võimalik pakkuda. Eelnõus on siiski olemas mehhanism, mille kohaselt televisiooniteenuse osutajad peavad Kultuuriministeriumile regulaarselt aru andma tegevustest, mis on seotud puudega inimestele teenuse paremini kättesaadavaks tegemisega. Eelnõus ongi seatud eesmärk, et nägemis- ja kuulmispuudega inimeste juurdepääs audiovisuaalmeedia teenustele peab järk-järgult paranema. Aga me kahjuks ei saanud nende taotlust ega ettepanekut toetada.

Kuna seadus jõustub 1. jaanuaril 2011, siis te, kallid kolleegid, saate kõik aru, et tuleb teha rahaühiku asendused seaduseelnõu sätetes, kus kroon on vaja asendada euroga.

Komisjonis otsustati üksmeelselt suunata seaduseelnõu 827 tänaseks täiskogu päevakorda ettepanekuga teine lugemine lõpetada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On vähemalt üks küsimus. Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! See on päris mahukas seadus. Valdavalt on siin

tegemist, nagu sa ise oled öelnud, tehnilise seadusmuudatusega, olemasolevas seaduses tehakse tehnilisi muudatusi. Ometi on siin mõned asjad, mis tekitavad küsimusi. Näiteks sätestatakse, et programmis peab olema vähemalt 51% Euroopa saateid, kui uudistesaated maha arvata jne. Tekib küsimus, miks me seda eraldi sätestame, kui samas näiteks 160-st kaabelvõrkudes edastatavast teleprogrammist on vähemalt kaks kolmandikku sellised, kus ei ole üldse Euroopa saateid, vaid on ainult Hollywoodi filmid.

Helmer Jõgi

Aitäh hea küsimuse eest! Aga eelkõige puudutab see eelnõu neid kanaleid, mis on seotud vabaleviga ja mille puhul Eesti annab ise välja tegevuslube. Me saame reguleerida ainult seda osa. Me esitame näiteks omatoodangu nõuded, kui me anname tegevuslube välja.

Aseesimees Keit Pentus

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Austatud eestkõneleja! Alati, kui siin on arutelul meediat käsitlevad seadused ja kõik, mis meediat puudutab, näiteks reklaamiseadus, siis tuleb jutuks alkoholireklaami piiramine. Kas selle seaduse kontekstis oli ka seda arutelu, kuidas piirata või käsitleda alkoholi-reklaami eri meediakanalites? Me oleme suutnud küll suhteliselt normaalselt piirata, ma arvan, reklaami telekanalites, aga tänapäeva noored vaatavad väga palju internetti. Kui me avame Delfi, siis viimastel päevadel lööb seal kõigepealt üks suur konjakipudel meile näkku ja alles siis saab hakata vaatama, mis seal muud on. Kas oli midagi analoogset arutusel?

Helmer Jõgi

Aitäh hea küsimuse eest! Eks meil kõigil süda valutab niisuguste asjade pärast. Aga mul on lihtne vastata, et see teema ei olnud arutelul. See seaduseelnõu tegeleb eelkõige ikkagi televisiooni- ja raadiosarnaste meediate toimimise reguleerimisega. Oli küllaltki palju juttu nendest saadetest ja programmidest, mille puhul on kõne all just alaealiste kaitse. Aga nagu ma ütlesin, ekstra alkoholiteemalisi ja alkoholireklaamiteemalisi arutelusid meil selle seaduseelnõu kontekstis ei olnud.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, teine küsimus, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Jätkan sealt, kus eelmise küsimusega pooleli jäin. Tõepoolest reguleerib see seadus eelkõige, nagu te ka ise ütlesite, just Eestis toodetavate programmide sisu ja nende edastamist. Samas öeldakse eelnõu esialgse variandi §-s 15 selgelt, et Eestis ei piirata teistest riikidest pärit tele- ja raadioprogrammide ja saadete vastuvõtmist ega taasedastamist. Küll aga võib olla nõnda, et Eestis piiratakse just nimelt Eestis toodetava tele- või raadioprogrammi edastamist. Näiteks, kui riik annab ühele või teisele organisatsioonile ringhäälinguloa, siis ta sellega ei taga, et see ringhäälinguloa alusel tehtav programm jõuaks ka vaatajateni. Kaabeltelevisioonil ei ole kohustust programmi edastada ja vaba levi on teatavasti piiratud.

Helmer Jõgi

Aitäh! See on muidugi suhteliselt keeruline teema. Üks asi on see, et me ühineme direktiiviga ning kui meie suunas edastatavad tele- ja raadioprogrammid ei sobi meile, siis me võime alati tulla oma pretensioonidega välja Euroopa Komisjonis, Euroopa Nõukogus. Me võime nõuda direktiivide täitmist kuni selleni välja, et võetakse ära tehnilised võimalused Eestile suunatud programmide edastamiseks. Aga, tõepoolest, ringhäälingulube enam ei anta, antakse tegevuslubasid. Tegevuslubade väljaandmisel kaalutakse just sisulist poolt, programmi vastavust nõuetele, mis on ka eelnõus kirjeldatud, aga tehnilised võimalused on näiteks Levira ja Tehnilise Järelevalve Ameti käes. Selge see, et Kultuuriministeerium eelnevalt konsulteerib ja küsib, kas on vabu sagedusi, kas on platvorme, millelt saab oma programmi edastada, aga vabas levis olevad programmid peaksid olema siiski kõik tasuta edastatud. Kõik teised peavad muidugi sideteenuse pakkujale maksma. Nii lihtne see ongi.

Aseesimees Keit Pentus

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Suur tänu! Te ütlesite just, et kultuurikomisjoni istungil ei olnud üldse vaidlusi tootepaigu-

tuse üle, mis puudutab alkoholi. Aga kas polnud mitte nii, et Kultuuriministeeriumi esindaja ütles minu küsimuse peale põhjenduseks, et kui me alkoholi puhul keelame ära tootepaigutuse, siis me ei saa enam näiteks James Bondi filme näidata, sest seal on Jim Beami pudel laua peal? Nii et alkoholi pärast ei saaks seda filmi näidata. Kindlasti on Bondil ka sigaret või sigar hammaste vahel, mille pärast ka ei võiks seda filmi näidata.

Helmer Jõgi

Aitäh täpsustuse eest! Tõepoolest, sel teemal oli juttu, aga minu vastus oli sellesuunaline, et me ei avanud sel teemal laialdast arutelu, kuna see arutelu toimub ühes teises kohas ja ühe teise objekti ümber. Aga probleem on muidugi olemas.

Aseesimees Keit Pentus

Maret Merisaar, teine küsimus, palun!

Maret Merisaar

Vabandust, võtan küsimuse tagasi!

Aseesimees Keit Pentus

Maret Merisaarel küsimust ei ole, küll aga on küsimus Silver Meikaril. Palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Ma tahan küsida § 8 lõike 1 kohta, milles öeldakse, et 5% programmi mahust peab olema täidetud enda toodetud uudiste või omasaadetega. Kas see tähendab seda, et edaspidi ei või olla enam mingit raadiokanalit, mis laseb lihtsalt *playlist'*ist muusikat, st mingi osa peab jääma uudiste ja jutusaadete pärusmaaks?

Helmer Jõgi

See on hea küsimus, millele vastates ma natukene kimpu jään, aga ma vastan niimoodi: auväärt kolleeg, me võtame direktiivi peaaegu et üksüheselt üle.

Aseesimees Keit Pentus

Silver Meikar, teine küsimus, palun!

Silver Meikar

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Ma pean teid ikkagi kiusama: kuidas me siis praegu käituma peame?

Helmer Jõgi

Kui me võtame seaduse homme vastu ja see 1. jaanuaril jõustub, siis praegu saab veel käituda ringhäälinguseaduse järgi, mis kehtib 1. jaanuarini. Aga kui te peate silmas näiteks regionaalse loa alusel tegutsevaid raadiojaamu, siis seal on piirangud oluliselt leebemad. Kui alla 50% Eesti kuulajatest-vaatajatest on neid saateid kuulamas, siis saate küll ilmselt *playlist*'i alusel muusikat edastada. Edu teie äriplaanile!

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande ja küsimustele vastamise eest! Kas fraktsioonide esindajatel ja kõigil ülejäänutel kolleegidel on soovi pidada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu 827 muudatusettepanekud. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon ehk kultuurikomisjon. Teise muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on selle ettepaneku arvestamata jätnud. Tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on selle ettepaneku arvestamata jätnud. Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Roheliste fraktsiooni nimel palun roheliste ettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

See oli kolmas muudatusettepanek. Alustame selle hääletamise ettevalmistamist. Aleksei Lotman, kas teil on täpsustus?

Aleksei Lotman

Ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille esitaja on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget, vastu 43, erapooletuks jäi 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, viienda muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon, nagu ka kuuenda muudatusettepaneku. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Juhtivkomisjon on selle ettepaneku arvestamata jätnud, kuid tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest ei kuulu see ettepanek saalis hääletamisele. Kaheksanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka üheksanda, kümnenda ja üheteistkümnenda muudatusettepaneku esitaja. Oleme läbi vaadanud kõik seaduseelnõu 827 muudatusettepanekud.

Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

20. Liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (874 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mille arutamise juurde nüüd asume, on majanduskomisjoni algatatud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Algab teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua aseesimees! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 874 teisele lugemisele saatmist 13. detsembril ja ka 9. detsembril, kui tehti protseduurilised otsused. Et mitte neid otsuseid unustada, siis olgu kohe ära öeldud, et majanduskomisjoni ettepanek on kõne all oleva seaduseelnõu teine lugemine läbi viia Riigikogu täiskogus s.a 15. detsembril. Meie ettepanek on teine lugemine lõpetada ning kolmas lugemine läbi viia 16. detsembril, kusjuures komisjon teeb ettepaneku eelnõu seadusena vastu võtta. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks olid oma ettepanekud esitanud Riigikogu liikmed Mai Treial ja Aleksei Lotman. Majanduskomisjoni poole olid kirjalikult pöördunud Põllumajandusministerium, Autode Müügi- ja Teenindusettevõtete Eesti Liit, Advokaadibüroo Sirk ja Saareväli, Eesti Taksojuhtide Liit, Preismann Koolitus, liikluskorraldaja Henry Arnold, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Kalle

Kulbok, Ants Relvik, Heldur Sepp, Ako Luts, Aadu Udeküll, kolleeg Sven Sester ning Marko Kees. Majanduskomisjon kaasas eelnõu ettevalmistavasse töögruppi eelnõu algataja esindajana ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna veondus- ja liiklustalituse juhataja Priit Vene ja sama talituse peaspetsialisti Eero Aarniste ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna nõuniku Andres Kulu. Töögrupis on pöördumistes tõstatatud probleeme põhjalikult arutatud ning on kujundatud seisukohad. Samuti töötab töörühm majanduskomisjonile kaalumi-seks välja mitu muudatusettepanekut.

Head kolleegid! Teile on välja jagatud muudatusettepanekud, mida on üle 20 ja millest enamik pärineb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, ning teile on välja jagatud ka eelnõu teise lugemise seletuskiri. Mõnda olulisemat muudatusettepanekut ma siit kõnetoolist teile ka tutvustan.

Kõige olulisem, mida majanduskomisjon otsustas, on see, et nii liiklusseaduse, mille kehtima hakkamise kuupäev on 1. jaanuar, kui ka kõne all oleva seaduseelnõu 874 jõustumise tähtajaks on komisjon määranud tuleva aasta, 2011. aasta 1. juuli. Ehk mõlemad seadused, nii liiklusseadus kui ka seda parandav ja täiendav seadus, hakkavad kehtima või astuvad jõusse ühe komplektina, üheskoos ja nii lükkatakse poole aasta võrra edasi liiklusseaduse jõustumine.

Teine oluline muudatusettepanek, ettepanek nr 1, hõlmab endas ka kolleegide Treiali ja Lotmani ettepanekuid. Sellest oli juttu juba esimese lugemise ajal. Eelnõust jäetakse välja juhtimisõiguse omamise kohustus väljaspool teed. Põhjusest on juba varem juttu olnud ja neid ma siin pikemalt ei käsitle.

Muudatusettepanekud nr 4 ja 7 on kolleeg Mai Treiali esitatud. Nende eesmärk on keelata nii jalgratturil kui ka tasakaaluliikuri juhil ületada ülekäigurada neil liikumisvahendeil sõites. Komisjon neid ettepanekuid ei toetanud. Nimelt tuletati meelde, et see teema on leidnud pikka käsitlust liiklusseaduse eelnõu menetlemise ajal ja eri osapooled on ära kuulatud. Põhimõtte on selles, et teed ületades ei tohi jalgratturid ega tasakaaluliikuri juhid oma tegevusega jalakäijaid ohustada. Neil ei ole sõidukijuhi suhtes eelisõigust. Kui nad seda taotlevad, peavad nad sadulast maha tulema ja

liikuma nagu jalakäijad, oma liikumisvahendit käekõrval lükates.

Kolleeg Lotman on esitanud muudatusettepaneku, mis vaatab meile vastu nr 5 alt. Kolleeg Lotmani eesmärk oli leevendada üldist keeldu, et juht ei või sõiduki liikumise ajal mobiiltelefoni käes hoida. Komisjon seda ettepanekut ei toetanud, kuna ka see teema on komisjonis põhjalikult läbi vaieldud. Kuna telefoni kasutamine mootorsõidukis on lubatud vaid vabakäesüsteemi kasutades, siis puudub vajadus mobiiltelefoni käes hoida. Komisjon asus seisukohale, et tekstisõnumite saatmine ja lugemine sõidu ajal on eriti ohtlik.

Kaheksas muudatusettepanek käsitleb seda, et Maanteeamet saab õiguse võtta eri tüübi-kinnituste toimingute eest riigilõivu. Kohustus neid toiminguid teha neil on, aga seda nüüd täiendatakse riigilõivu võtmise õiguse näol.

Oluline on ettepanek nr 10, millega eelnõu § 1 täiendatakse uute punktidega 13 ja 14. See on seotud sõiduki teisaldamisega. Nimelt puudub eratee omanikul muudatuse kohaselt pädevus sõiduki teisaldamiseks eramaalt, küll aga antakse talle õigus esitada selline nõue politseiasutusele või kohalikule omavalitsusele, kui esinevad liiklusseaduses sätestatud alused sõiduki teisaldamiseks. Nii et igauks siiski ei või kellegi teise sõidukit ära vedada, vaid peab pöörduma politsei või kohaliku omavalitsuse poole.

Edasi refereerin muudatusettepanekut nr 14, mis eelnõu § 1 täiendab uute punktidega 23 ja 24 eesmärgiga võimaldada 1968. aasta teeliikluse konventsiooniga liitunud riikides väljastatud juhilubade vahetamist Eesti juhiloa vastu ilma eksamiteta. Ettepaneku sisu on selles, et kuna Eesti ratifitseeris 1968. aasta teeliikluse konventsiooni 2002. aastal, siis on võimalik tuvastada selle konventsiooniga liitunud riikides väljastatud juhilubade õigsust ja seetõttu on võimalik meil see regulatsioon sisse viia.

Muudatusettepanekud nr 12, 13, 21, 22 ja 24 on seotud liiklusseaduse ja eelnõu jõustumise tähtaja edasilükkamisega kuue kuu võrra. Sisuliselt arvestavad need ka kolleeg Treiali ettepanekuid. On ka mitu muudatusettepanekut (nr 6, 9, 16, 20), mis eelnõu sõnastust täpsustavad ja on normitehnilist laadi.

Mainin veel mõnda kõlama jäänud seisukohta komisjoni koosolekutelt. Nimelt pidas komisjon väga tähtsaks, et kuna komisjon teeb

täiskogule ettepaneku anda uue liiklusseaduse ja ka seaduseelnõu jõustamiseks n-ö ajapiken- dust, siis selle aja jooksul peaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium organiseerima väga korraliku teavitustöö inimeste uute säte- tega kurssiviimiseks, et kõik liiklejad oleksid kenasti informeeritud. Samuti peab majandus- komisjon oluliseks esitada kõigi meie poole pöördunud liitude ja eraisikute ettepanekud veel kord ka Majandus- ja Kommunikatsiooni- ministeeriumile kui liiklusseaduse välja tööta- nud ministeeriumile, et edaspidi selles töös ka neid seisukohti analüüsida ning arvestada. Suur tänu!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimused. Alustab Jaanus Marrandi. Palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Teil oli komisjonis päris pingeline arutelu, nagu ma aru saan, ja ka avalikkusele on teada antud väga selgetest seisukohtadest. Näiteks majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts kui eel- nõu algatanud ministeeriumi esindaja oli väga selgel seisukohal, et eelnõu peaks jõustuma järgmise aasta 1. jaanuaril. See tähtaeg on lähedal. Teatavasti asus komisjon teisele seisukohale. Ehk te natuke selgitate neid argumente ja seda põhimõtet, miks Juhan Parts oli küllalt järgalt seisukohal, et seadus tuleb jõustada 1. jaanuaril, ning ütlete võib-olla lühidalt, miks komisjoni liikmed ikkagi arvasid, et eelnõu algataja selline seisukoht ei ole asjakohane.

Urmas Klaas

Aitäh! Meil on siin kasutada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi memo, mis ütleb (ma refereerin mõningaid seisukohti), et kui liiklusseaduse jõustamine aasta võrra edasi lükata, siis läheb tühja kogu seni meedias tehtud teavitustöö ja tuleb jälle otsast peale hakata. Teatud uuendustega liiklusseaduses on inimesed juba arvestanud ja seaduse jõustumise edasilükkamine oleks nende ootuste petmine. Kuna uuest liiklusseadusest on pikalt räägitud, siis paljud kodanikud ei kanna juba praegu juhiluba ega sõiduki registreerimise tunnistust kaasas. Selle peale öeldi komisjonis, et järeli- kult nad rikuvad seadust. Liiklusseaduse jõus- tumisest on teavitatud ka meie lähiriike ning

info jõustumise edasilükkamise kohta ei tuleks meie mainele kasuks. Samamoodi kõlas mõte, et mõned liiklusseaduse alamastme õigusaktid, määrused, on kas kehtestatud või kehtestami- sel ja ka nende jõustumise tähtaeg tuleks üle vaadata. Need olid põhilised argumentid.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandil on ka teine küsimus. Pa- lun!

Jaanus Marrandi

Täna! Ega need seisukohad, kui nüüd jä- rele mõelda, väga jõulised või asjakohased just ei olnud, pigem sellised pinnapealsed, virven- dust käsitlevad. Küll aga oli edasilükkamise üks väga selge põhjendus kindlasti asjaolu, et mitu alamastme akti on välja töötamata. Pole olemas ka liiklusmärkide kohta käivat täpset seadusandlikku akti, mis need ära kirjeldaks. Mitu asja on tegemata. Kas komisjoni arutelus tõusid üles ka küsimused, miks need on Ma- jandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil tegemata? Liiklusseadust on ju väga pikalt menetletud. See on tegelikult ministeeriumi töö olnud ja see on nende endi tegemata töö. Kuidagi veider on kuulata majandus- ja kom- munikatsiooniminister Juhan Partsi pinnapeal- seid selgitusi, kui süvaasjadega tegeldud ei ole. Mida ütles minister nende teemade kohta?

Urmas Klaas

Meie komisjonis, kui oli kõne all jõustu- mise võimalik edasilükkamine, jäid võib-olla kõige rohkem kõlama kaks kolleegide argu- menti. Esiteks, kuna kõne all oleva eelnõuga, kus on kokku ligi 60 punkti, me siiski üsna oluliselt korrigeerime jõustuma pidavat liiklus- seadust, siis on mõttekas, et need seadused jõustuvad ühel ajal, et kõigil oleks võimalik ennast nende kui tervikuga kurssi viia. See oli punkt üks. Punkt kaks. Teine seisukoht, mis komisjonis läbirääkimiste käigus samamoodi kõlama jäi, oli see, et selleks, et teavitustöö oleks põhjalikum, oleks mõttekas seda ajapi- kendust ikkagi võimaldada.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Mul on ettekandjale küsimus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhjenduste kohta, mille sa tänuväärsete ette lugesid. Lõpus kõlas selline lause, et see oleks kahjulik meie mainele. Kas sa võid täpsustada, keda selle "meie" all mõeldakse? Kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, meid kui liiklejaid või keda?

Urmas Klaas

Täna väga! Kui seda memot refereerida, siis tuleb öelda, et siin ei ole see "meie" täpselt lahti kirjutatud.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud majanduskomisjoni juht! Ma ei saa aru, mis on majandusministeeriumis lahti. Me räägime probleemidest tehangetega, kantsler on töölt kõrvaldatud. Ma küsisin infotunnis peaministrilt Pardaoruga seotud teemadel, selle kohta, mis puudutab tema vestlust majandusministriga. Ta ei vastanud sellele küsimusele ja hakkas mulle rääkima Pomerantsist, kes teadaolevalt on siseminister. Nüüd on siin see liiklusseadus, mis minu arvates on täiesti läbi kukkunud. Ainult natuke aega on mööda läinud ja me hakkame seda kõike parandama. Öelge, palun, kas teie kui komisjoni juht näete mingisuguseid probleemide majandusministeeriumi tegevuses selle seaduseelnõuga seoses.

Urmas Klaas

Täna väga küsimuse eest! Ütlen teile otse ja selgelt, et selle eelnõu ettevalmistamine (me räägime liiklusseaduse põhieelnõust) ja töö sellega oleks pidanud tõenäoliselt olema paremini korraldatud.

Aseesimees Keit Pentus

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud majanduskomisjoni esimees! Eile kuulsin raadiost, et seda seadust ei saa sellepärast vastu võtta, et inimesed ei ole veel harjunud. Ma küsin teie kui majanduskomisjoni esimehe käest:

kui see seadus peaks vastu võetama, siis kas teie oskaksite 1. jaanuarist liigelda või peaksite tuleval aastal tulema Tallinnasse bussiga?

Urmas Klaas

Suur tänu, kolleeg, selle küsimuse eest! Ka uue liiklusseadusega, mis peaks praeguste kavade järgi hakkama kehtima 1. jaanuarist 2011, ei muudeta ju liikluskorraldust fundamentaalselt, liiklus jääb ikka parempoolseks, nagu ka valitsus on parempoolne, fooritulede tähendus jääb samaks jne. Põhireeglid jäävad kehtima. Aga ma saan refereerida siin ka komisjoni arutelusid. Kuna praegu menetluses oleva eelnõuga me muudame liiklusseaduses kokku ligi 60 punkti, siis on terve talupojamõistuse järgi kohane ja ka juriidiliselt korrektne, kui me anname inimestele, kõigile liiklejatele võimaluse selle seaduse kui tervikuga (seaduses on nagu kaks osa: I ja II osa) ennast kurssi viia, seda õppida ja õpetada. Mõtleme ka kirjastajate peale, kes liiklusõpikuid välja annavad. Kui kõik asjad on üheskoos, siis on see kindlasti mõistlik.

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Kas te võite selgitada, mis majanduskomisjonis toimub? Meie menetlesime põhikooli- ja gümnaasiumiseadust peaaegu kaks aastat ning kui me sellega lõpuks lugemisele tulime, siis me julgesime minna ka kooli ja rääkida selle seaduse detailidest. Kui vaadata seda, mis toimus liiklusseadusega, siis pean ütleva, et näiteks mina ei julgenud poolt hääletada, sest ma ei saanud meie omavahe- lises vestluses siin saalis küsimustele vastuseid. Need küsimused käsitlesid teatud teemasid, kuid nende peale öeldi, et neid lihtsalt ei ole majanduskomisjonis arutatud. Pean tunnistama, et näiteks internet oli juba täis kommentaare, et need ei rakendu. Näiteks mainin sedasama laste võimalust põllu peal masinate juhtimist harjutada. Need on väga valusad teemad. Pean ütleva, et ka minu poeg harjutab seda meie põllu peal ja ma oleksin väga häiritud, kui keegi tuleks kontrollima, kas tal on juba selleks vajalikud dokumendid olemas. Kas teil komisjonis arutelusid nendel teemadel, mis

hiljem meedias väga valusalt üles tõusid, tõesti ei tekkinud?

Urmas Klaas

Kindlasti tekkisid. Seesama teema, mille te praegu jutuks võtsite ehk juhtimisõiguse tõendamise väljaspool teed liigeldes, oli üks tõsisemaid küsimusi, mida me komisjonis arutasime. Kindlasti on väga tõsine ka tulemus, millele komisjon konsensuslikult jõudis, et juhtimisõiguse tõestamise nõudmine väljaspool teed ei ole mõttekas, küll aga peab ka väljaspool teed liigeldes olema kaine.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Astok, palun!

Hannes Astok

Aitäh! Minu lapsed ei saa naabri põllu peal liiklemist harjutada, sest seal kasvab vili ja nad võivad naabrimehe käest peksta saada. Aga minu küsimus teile, hea ettekandja, on järgmine. Te ütlesite, et kuna valitsus on parempoolne, siis on ka liiklus parempoolne. Kas te prognoosite, et pärast märtsi võib Eestis liiklus muutuda vasakpoolseks?

Urmas Klaas

Täna väga! Nii väga kui ma ka tahaksin, hea kolleeg, ei saa ma sellele küsimusele vastata, sest ma esindan majanduskomisjoni ja komisjonis toimunud arutelusid, kus see teema päevakorral ei olnud. Ma palun väga vabandust oma väikese kiillause pärast!

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Repts, teine küsimus, palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma pean ütlema Hannes Astokile, et kui tal tõepoolest selline naaber on, siis meil on olemas lastekaitseteenistused ja kindlasti võiks pöörduda nende poole, sest meil on lastevastane vägivald keelatud. Kui tulla liiklusseaduse juurde, siis mul on äärmiselt hea meel, et me oleme jõudnud 60 muudatuse tegemiseni, aga minu küsimus oli põhilise seaduse menetluse kohta ehk selle kohta, kui me arutasime seda algset seadust esimest korda, kui oldi ülekaalukalt selle poolt. Kas sel ajal olid arutelud komisjonis liiga pealiskaudsed või ei jõutud üldsust teavitada,

sest arutelu meedias, mida tegelikult alustati juba elektrooniliselt, oli ka juba siis väga terav? Kas see teadmine komisjoni ei jõudnud?

Urmas Klaas

Uue liiklusseaduse põhiteksti on ju ette valmistatud mitu head aastat. Ka komisjonis oli nõnda, et eelnõu algataja tegi menetlemise käigus kümneid, et mitte öelda sadu muudatusettepanekuid, mis loomulikult tegi menetlemise üsna keeruliseks. Ma ei taha sugugi öelda, et elu peab lihtne olema, aga arutelud olid nii töörühmades kui ka komisjoni istungitel ikka väga-väga pikad. Peab ütlema, et valdavalt need 40 + 20 muudatusettepanekut, mis tulid enne teist lugemist, on sellistel teemadel, mida kõiki komisjonis väga põhjalikult arutati. 40 põhiettepanekuga tuli ju välja eelnõu eest vastutav ministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kes need oma töö käigus välja sõelus.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Mul ongi küsimus selle viimati mainitu kohta. Hea meelega küsiksin, et ega maakera liikumine sellepärast nüüd äkki ei peatu, kui seaduse jõustumine edasi lükkub. Aga küsin siiski tõsisemal teemal. Ikka ju eelnõudega juhtub, et apsud on sees. Täna sees päevakorras on mitu punkti, mille puhul me näiteks rahanduskomisjonis oleme avalikult arutanud, miks nii on juhtunud, ja kõik on sellesse mõistvalt suhtunud. Siin on selles mõttes teistsugune olukord. Eelnõu valmis ühes ministeeriumis pikka aega ja nüüd on ka autorid jõudnud järeldusele, et üks või teine asi on valesti. Mida nad ise ütlevad? Kas nad ei näinud seda ette, rääkisid vähe läbi või milles põhjus on?

Urmas Klaas

Ma saan aru, et põhilised probleemid ilmnesid uut seadust rakendama asudes. Tõepoolest, paljudel rakendavatel asutustel oli mitu küsimust, sealhulgas politseil, liikluskomisjonil, Siseministeeriumil ja Justiitsministeeriumil. Eks küsimusi adresseeriti ka komisjonile. Valdavalt olid pöördujaks valitsusasutused. Ma sain aru, et ka alamastme õigusakte ette valmistades tekkisid probleemid, mida on vaja

seaduse tasandil täpsemalt reguleerida. Nii need 40 punkti kokku tulid.

Aseesimees Keit Pentus

Hea komisjoni esimees! On veel küsimusi. Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et aeg-ajalt ikka juhtub. Mul on hea meel, et teie komisjoni esimehena olete tunnistanud, et sedapuhku on juhtunud see, mis ei ole päris hea inimeste jaoks, kas või nende jaoks, kes praegu liiklemist õpivad. Nendele tekitab see kindlasti väga palju probleeme. Te olete välja öelnud, et te toetate edasilükkamist poole aasta võrra, ja teada on, et ka komisjon on seda toetanud. Aga te ütlesite, et eelnõu oli suhteliselt nõrgal tasemel ette valmistatud. Kas te möönate, et ka komisjon ei teinud kõike selleks, et oleks õnnestunud vältida sellise seaduse vastuvõtmist?

Urmas Klaas

Kas te mõtlete liiklusseaduse põhiteksti, mis 1. jaanuarist peaks kehtima hakkama? Ma mainisin, et komisjoni tööd oli kindlasti üsna keeruline organiseerida, sest kui eelnõu algataja tuleb esimese ja teise lugemise vahel välja väga mahukate muudatusettepanekutega, siis me teame, et see ei ole väga kerge situatsioon. Ma pean tunnustama majanduskomisjoni, kes suutis ennast nendest ettepanekutest läbi töötada ja pikkade koosolekute järel otsused vastu võtta. Nende 40 muudatusettepanekuga, millega tuli välja MKM ning mille alusel me algatasime liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, ei muudeta liiklusseadust fundamentaalselt, ma kordan seda veel kord. Aga kuna need puudused on ilmnenud seaduse rakendamise käigus ja neid on leidnud just nimelt need, kes seadust rakendavad ja kes on ju tippspetsialistid, siis oli komisjon nõus täiendava eelnõu algatamisega, et oleks selgus majas. Kuna eelnõu menetlemise ja selle võimaliku jõustumise vaheline aeg, kui see jõustuks 1. jaanuarist, oleks ikkagi, olgem ausad, lubamatult lühike, siis seaduse vältimiseks on komisjonil ettepanek, et mõlemad seadused jõustuksid ühel ajal, ühes komplektis, justkui üks seadus, piltlikult öeldes.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Me kõik oleme siin saalis täheldanud, et viimastel aastatel on peaaegu iga eelnõuga niimoodi, et enne teist lugemist tuleb sellesama eelnõu algatajalt tohutu palju muudatusettepanekuid. See näitab, et eelnõud on ette valmistatud väga kehval tasemel. Ma tahan teada, mis on selle põhjus. Kas põhjus on see, et üldises kärpimishoos on ministeeriumide juriidilist võimekust nii palju kärbitud, et seal ei ole enam piisavalt asjatundjaid ja ei olegi võimalik seaduseelnõusid paremini ette valmistada?

Urmas Klaas

Mina ei tahaks olla nii kategooriline, nagu teie olete. Majanduskomisjon on Riigikogu üks kõige suurema koormusega komisjon, kui me vaatame menetletavaid eelnõusid. Tõepoolest, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist tuleb erineva kvaliteediga eelnõusid ja kõne all oleva eelnõuga on tehtud põhjalikku tööd. Aga peab ka aru saama, et kuna liiklusseadus puudutab peaaegu iga inimest, siis pakub see valdkond väga huvi ja kindlasti on igaühel siin oma arvamus. Ma ei kujundaks oma seisukohta, ütlen veel kord, nii kategooriliselt, nagu teie oma küsimuses väitsite.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Erki Noolelt, palun!

Erki Nool

Aitäh! Mul ei ole üks küsimus, mul on kaks küsimust. Minu esimene küsimus on see: kas arutati ka edasilükkamistärmineid? Praegu on tähtaeg pool aastat. Kas oli vahepeal mõni teine või kolmas tähtaeg? Väga osav oleks seda teha enne jaanipäeva, siis oleks kõigil palju tööd. Aga küsin veel, et sellest seaduseelnõust ei jääks väärarusaama. Küsijad on viidanud, et see seadus oleks nagu halb. Aga mis on tegelik põhjus, miks selle seaduse jõustumist edasi lükatakse? Miks see ei jõustu 1. jaanuaril, vaid jõustub või peaks jõustuma kuus kuud hiljem?

Urmas Klaas

Aitäh! Tõepoolest, Keskerakonna fraktsioon on algatanud seaduseelnõu, mille järgi

peaks liiklusseaduse jõustumise edasi lükkama ühe aasta võrra. Komisjoni koosolekul tegin ma ettepaneku mitte lükata seda edasi kuus kuud, vaid kolm kuud, nii et seadus jõustuks aprilli algusest. Minu loogika oli selles, et ka neli kuud või kolm ning pool kuud on aeg, mida on võimalik efektiivselt ära kasutada, just nimelt teavitus- ja selgitustöö korraldamiseks. Loogika oleks selles, et kui algab uus suurem hooaeg liikluses, siis minnakse uutele alustele üle. Aga komisjonis leidis toetust kuuekuuline edasilükkamise aeg. Miks seda tehti? Ma kordan veel kord, kuigi ma olen seda õige mitmel korral öelnud, aga pean vist veel mõne korra ütleva: et anda aega teavitustööks. Piisava ja kvaliteetse teavitustöö aluseks on üks kompleksne õiguslik ruum, nii et kahte seadust oleks võimalik tutvustada ja õppida kui ühte tervikut.

Aseesimees Keit Pentus

Peeter Kreitzberg, palun!

Peeter Kreitzberg

Aitäh! Austatud esineja! Mulle näib, et selle seaduseelnõu puhul nii nagu ka mitme teise valitsuse eelnõu puhul on puudu jäänud eelnevast arutelust, et rahvale oleks selge, mida üldse tahetakse teha, mida tahetakse muuta. Me näeme Riigikogus seda, et opositsiooni eelnõud lükatakse 99% tagasi. Mis te arvate, kas eelnõude menetlemise kvaliteet paraneks, kui me lükkaksime tagasi ka mõne valitsuse eelnõu, mis ei ole hästi ette valmistanud? Meie kultuurikomisjonis muutsime ühe eelnõu kõik paragrahvid ära. Ma arvan, et ükskord peaks juurduma hakkama see praktika, et ka valitsus peaks hakkama korralikke eelnõusid esitama.

Urmas Klaas

Täna väga! Loomulikult olen ma seda meelt, et alati on kõigil võimalik oma tööd paremini teha. Aga ma ei näe fundamentaalset probleemi selles, et meie komisjoni jõudvad eelnõud oleksid nii kehvasti tehtud, et siin peaks kedagi appi hüüdma. Ent ma kordan veel kord, et ei ole mõtet seda salata, et ministriumist tulevad eelnõud on erineva kvaliteediga.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande ja küsimustele vastamise eest! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu! Kolm lisaminutit, kokku kaheksa minutit.

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Liiklusseadusega oleme täna jõudnud sellesse punkti, et eile küsis üks ajakirjanik minu käest, kuidas majanduskomisjon saab üldse seda seadust menetleda, kui kõigil majanduskomisjoni liikmetel ei ole isegi juhtimisõigust. Ma vaatasin siis majanduskomisjoni liikmetele otsa, ja ainus, kelle puhul mulle tundus, et tal ei pruugi juhtimisõigust olla, on Hannes Astok. Tal ei ole väga suurt sõidupraktikat, ta käib kogu aeg ringi seljakotiga ja jalgsi. Aga see selleks.

Tahan juhtida tähelepanu sellele, et liiklusseaduse ümber toimunu on ühest küljest väga positiivne. See näitab seda, et ühiskond vajab seadusloome juures võimalust seadusandjaga diskuteerida. See, et nüüd on valmis saanud enam-vähem normaalne seadus, on tegelikult kõikide osapoolte töövõit. Natukene tahaksin näppu viibutada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi poole, kes asus muutma juba vastuvõetud seadust enne, kui see oleks 1. jaanuaril jõustuda saanud, kusjuures nendes muudatusettepanekutesse toodi omakorda sisse ühiskonda raputavaid põhimõtteid. Eelkõige pean silmas sõiduõiguse olemasolu, piltlikult öeldes, põldudel sõites, ja veel mitut päris tõsist diskussiooni vajavat muudatust. Tegelikult tuleb tänada kõiki poliitilisi jõude majanduskomisjonis, kes suutsid teemat konstruktivselt käsitleda. Tuleb tänada kõiki poliitilisi jõude majanduskomisjonis, kes näitasid üles riigimehelikkust, tegelesid selle seadusega sisuliselt ja olid valmis tunnistama, et kui on tehtud otsus, mida on vaja muuta enne, kui see on jõustunud, siis järelikult pole see olnud hea ega õige otsus.

Siinjuures ei saa ma aru, miks isegi osa meie kolleege väga valuliselt reageerivad sellele, et loodetavasti me homme võtame liiklusseaduse vastu sellisena, nagu see on. Mitte keegi ei saa võtta mürki selle peale, et me enam kunagi seda seadust täiendama ei pea. Kindlasti peame. See ongi seadusloome ole-

mus. Igal juhul oleme nüüd käitunud soliidsetl, oleme arvestanud kõikide osapoolte seisukohati. Ka näiteks Keskerakond on seisnud selle eest, et see seadus võetaks vastu natukene edasilükatuna. Me oleme teinud oma positsioonis tõiiseid järeleandmisi ja nõustunud pooleaastase tähtajaga, mis on ka selgelt komisjoni muudatusettepanekuks vormunud. Ka teised pooled on teinud mööndusi. Suur tänu!

Kummaline on ministeeriumi väga valuline reaktsioon, et see mõjub halvasti meie mainele ja millele iganes. Kui mõni aeg tagasi halvustati sisuliselt politseinike väljaõpet selle seaduse kontekstis, siis mina küsin: kus nad olid aastal 2001, kui tekkis idee uuest liiklusseadusest? Ei ole mõtet süüdistada parlamendi majanduskomisjoni, et tema pole millegagi hakkama saanud. Ei ole mõtet süüdistada mitte ühtegi erakonda, et nad ei ole millegagi hakkama saanud. Lõppude lõpuks on meie roll ju teenida rahvast, mitte vastupidi. Selle menetluse juures mind kõige rohkem erutaski see, et ministeeriumi juhtpoliitikute selge surve parlamendile üsna veenvas vormis ei ole kohati enam lõpuni demokraatia. Me peame ikkagi endale aru andma, et parlament või Riigikogu (nimetame seda, kuidas tahame, Eestis on see Riigikogu) on seadusandliku võimu kõrgeim regulaarselt tegutsev organ, kelle rahvas on valinud. Ministeerium ei saa suruda meile peale oma tahet, ja seda veel eriti jõulises vormis.

Seetõttu on mul endiselt rõõm kutsuda teid kõiki üles toetama seda seadust, kui see homme peaks tulema lõpphääletusele. Me arvame, et me oleme teinud inimeste jaoks parima, mis oli meie võimuses, ning loodame, et liiklusolukord meie teedel, tänavatel ja põldudel paraneb niisama jõudsalt, nagu see on paranenud siinamaani. Hea Eesti rahvas on oma järjest paraneva liikluskultuuri, liiklussurmade väheneva arvu ja päris armsa korruga maanteedel näidanud, et nad tahavad täna olla paremad, kui nad olid eile. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Astok, palun! Kui on soov võtta sõna kohapealt, siis tuleks vajutada klahvile "Sõna". Palun mikrofon Hannes Astokile!

Hannes Astok

Ma kasutan seda sõnavõttu selleks, et klairida mõningaid eksiarvamusi. Kolleeg Riisalu!

Teadmistes on alati jõud ja teadmine on see, et mul on olemas kehtiv juhtimisõigus. Kui mõnele kolleegile tundub, et mõni teine kolleeg kasutab rohkem ühissõidukeid, mitte ei sõida suure džiibiga igal hommikul mäest üles, siis peaks sellist tegevust rohkem tervitama.

Teine teade on mul kolleeg Mailis Repsile. Kui minu lapsed sõidavad naabrimehe põllu peal, siis nende hirm pekka saada võib olla tingitud sellest, et nad sõidavad sellisel juhul naabrimehe vilja sees, mis ei ole viisakas tegevus. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh nende täpsustuste eest! Sulgen läbi rääkimised.

Asume läbi vaatama liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekuid. Neid ettepanekuid on kokku 24. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, mis on majanduskomisjon. Teise muudatusettepaneku esitaja on Riigikogu liige Mai Treial ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on Riigikogu liige Aleksei Lotman ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon osaliselt arvestanud. Neljanda muudatusettepaneku esitas Mai Treial ja juhtivkomisjon jättis selle ettepaneku arvestamata. Tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Viienda muudatusettepaneku esitaja on Aleksei Lotman, juhtivkomisjon on selle ettepaneku arvestamata jätnud. Ka see ettepanek ei kuulu Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest tulenevalt saalis hääletamisele. Kuuenda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Mai Treial. Juhtivkomisjon on selle ettepaneku arvestamata jätnud ning tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest see ettepanek hääletamisele ei kuulu. Kaheksanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka üheksanda muudatusettepaneku esitaja. Ka kümnes muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 11. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. 12. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. 13. muudatusettepaneku esitaja on Mai Treial ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut sisuliselt arvestanud. 14. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka 15., 16., 17., 18., 19., 20. ja

21. muudatusettepanek. 22. muudatusettepaneku esitaja on Riigikogu liige Mai Treial ja seda ettepanekut on juhtivkomisjon sisuliselt arvestanud. 23. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Ka viimane, 24. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Oleme läbi vaadanud kõik seaduseelnõu 874 muudatusettepanekud.

Majanduskomisjoni algatatud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

21. Riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (860 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mille juurde nüüd asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Alustame eelnõu teist lugemist ja ettekandeks on juba Riigikogu kõnetooli asunud majanduskomisjoni liige Hannes Astok. Palun!

Hannes Astok

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas oma 9. detsembri koosolekul Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 860. Muudatusettepanekute tähtjaks oli meile laekunud terve hulk muudatusettepanekuid, mida komisjon siis menetles. Muudatusettepanekuid oli 22. Me oleme saanud ka kirju mitmelt sotsiaalpartnerilt, näiteks Paikuse Vallavalitsuselt, Eesti Linnade Liidult, Eesti Maaomavalitsuste Liidult, MTÜ-lt Lääne-Viru Jäätmekeskus, Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuselt ja teistelt.

Milles meie muudatusettepanekud seisnesid? Neid tutvustasid majanduskomisjoni koosolekul Rahandusministeeriumi asestantsler Marek Helm, riigihangete ja riigiabi osakonna juhataja Agris Peedu ning juhtivspetsialist Kadri Teder. Esimese muudatusettepanekuga täpsustatakse avaliku ja erasektori koostööd. Ehitustööde või teenuste kontsessiooni andmisel oli esialgses seaduseelnõus sees, et koostöö on kuni 30 aastat. Rahandusministeerium analüüsis Riigikontrolli esitatud materjale ja üldiselt soovitatakse nn avaliku ja erasektori

koostöö ehk siis averuse projektide ehk PPP projektide kestuseks 20–30 aastat. Ja kui aluses pakuti maksimummääraks 30 aastat, siis nüüd jäädi vastavalt Riigikontrolli targale nõuandele n-ö miinimumnormi ehk siis 20 aasta juurde. Seda toetas ka komisjon.

Teine muudatusettepanek tuli Keskerakonna fraktsioonilt, kes tegi ettepaneku võtta sisetehingu piirangust välja teenuste kontsessiooni võimalus. Seda ettepanekut komisjon ei toetanud. Edasi täpsustati lihthangete korraldamise kohustuse sõnastust, mida komisjon toetas. Neljandas muudatusettepanekus on määratletud, et kui teenuste kontsessiooni alusel osutatavate teenuste kogumaksumus on võrdne riigihangete piirmääraga või ületab selle, siis tuleb teha avatud või väljakuulutamise menetlus. Kui kogumaksumus on väiksem, siis tuleb kasutada lihtsustatud meetodeid. Ka seda toetati. Viienda muudatusettepanekuga täpsustatakse ehitustööde riigihanke piirmäär ületavate ehitustööde ja ehitiste projekteerimise riigihangete korraldamise eeskirja kehtestamist Vabariigi Valitsuse poolt. Siin on tegu volituskorraldusega, mida toetati. Kuues muudatusettepanek räägib sellest, et pakkujad võivad hankija nõutud pakkumuse tagatise ise valida, ta esitab selle kas krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantiina või rahasumma deponeerimisena. Sellega antakse majandusüksustele rohkem võimalusi ise valida, milline on sobilik garantii. Loomulikult peab olema võimalik seda kontrollida ja hankija peab saama seda usaldada. Ka seda ettepanekut toetati. Seitsmes muudatusettepanek täpsustab sõnastust. Uues sõnastuses on kirjas, et kui hankelepingu alusel sooritatava tegevuse jaoks on õigusaktides kehtestatud erinõuded, siis nimetab hankija hanketeates, milliste erinõuete, registreeringute või tegevuslubadega on tegemist ja millised neist peavad pakkujal või taotlejal kvalifitseerumiseks olemas olema. Probleem on olnud selles, et kuni sellist n-ö lõpliku loetelu nõuet ei ole seaduses esitatud, siis hankijad tihtipeale ei täpsusta seda oma nõuetes ja pakkujad peavad seda pärast ridade vahelt välja lugema. Mõni pakkujad näiteks avastab, et tal võiks olla veel mõni unikaalne kvalifikatsioon, mida teised pakkujad ei ole taibanud esitada, näiteks suurte teede hangete puhul arboristi ehk siis põõsaste istutaja kvalifikatsioon. Muudatus peaks andma pakkujatele

suurema õigusselguse. Teisisõnu, nad teavad täpselt, millist kvalifikatsiooni neilt nõutakse, ja keegi ei saa seda enam hiljem nõuda või vaidlustada pakkumust põhjendusega, et selline kvalifikatsioon oli puudu. Ka seda ettepanekut toetas majanduskomisjon üksmeelselt.

Edasi täpsustati volitusnorme tunnustatud ettevõtjate ametliku nimekirja loomisel, pidamisel ja uuendamisel. Kümnes muudatusettepanek on oluline seetõttu, et kui 2012. aasta veebruarist käivitub riigihangete e-keskkond, siis me tahame jõuda selleni, et 2013. aastast teeksid kõik hankijad vähemalt pooled oma riigihangetest juba selles keskkonnas, mille ka seadus sätestab. 11., 12., 13., 14., 15. ja 16. ettepanek täpsustavad sõnastust. 17. muudatusettepanek on oluline selles osas, mis räägib riigihanke jätkamisest. See tähendab, et kui riigihangete on peatatud, siis ei saa seda enne jätkata, kui vaidlustuskomisjoni otsuse teatavaks tegemisest on möödunud 14 päeva. See 14-päevane moratorium on selle kaitseks, et kõigil asjaosalistel oleks võimalik vaidlustuskomisjoni otsus vajaduse korral halduskohtusse edasi kaevata. 18. parandusettepanek räägib üleminekusätetest. Kindlasti on olulised järgmised kaks muudatusettepanekut, mis on ühendatud. Räägiksin ka neist. Nimelt oli valitsusest tulnud eelnõus kirjas, et jäätmeäitlusega seotud teenustele ei saa kohaldada sisetehinguid. Töörühm arutas seda põhjalikult ja leidis, et selline piirang, kus kõigile jäätmeäitlusega seotud teenustele ei saa kohaldada sisetehingusätet, on kindlasti piirav, eksitav, see ei ole mõistlik ega asjakohane. Nimelt on paljudel omavalitsustel olemas jäätmejaamad ja mingid muud asjad, mida nad on nii oma raha eest kui ka Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel usinalt arendanud ja mida nad ise üleval peavad. Leiti, et oluline oleks kehtestada sisetehingute piirang korraldatud jäätmeveol, kus Eestis on mitmeid ja mitmeid kvalifitseeritud firmasid, on olemas tootmisvõimsused ja kompetents. Leiti, et sellel alal võiksid sisetehingud olla keelatud, ja komisjon hääletas 20. muudatusettepaneku poolt. 19. muudatusettepanekus, mis oli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, oli tahetud kogu see piirang jäätmetega seotud teenustelt maha võtta. 21. muudatusettepanek täpsustas seda, kuidas ühispakkujad ja ühistaotlejad tasuvad riigilõivu. Tekkis küsimus, et kui nad mingites

asjades kohtusse pöörduvad, kas iga pakkuja peaks siis eraldi tasuma riigilõivu või peaksid nad tegema seda kõik üheskoos. Sõnastus ütleb siis, et riigilõivu tasutakse sellisel juhul ühekordses määras. See küsimus oli tulnud meile kohtunikelt. Viimane muudatusettepanek käsitles juba rakendussätteid.

Komisjoni koosoleku lõpuks otsustati riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste eelnõu saata tänaseks Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks, teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada ning kui teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi 16. detsembril ning eelnõu seaduse-na vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimused. Esimesena saab küsimuseks sõna Tõnis Kõiv. Palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas ma sain ettekandest õigesti aru, et kohalike omavalitsuste mure jäätmete pärast on nüüd parandusettepanekuga lahendatud? Või on omavalitsustel siiski tuline soov hakata ka korraldatud jäätmeveo puhul ilma konkurssi ja hanget korraldamata ise jäätmeid vedama? Kuidas siis ikkagi täpselt on?

Hannes Astok

Aitäh! Nagu ma ettekandes ütlesin, esialgne kavatsus piirata sisetehinguid kõikide jäätmetega seotud teenuste puhul ei olnud kindlasti proportsionaalne. On igati mõistlik, et omavalitsustel on kas või see õigus otsustada, millistesse prügilatesse jäätmeid suunata, kuidas jäätmejaamade tegevust korraldada jne. Tihti peale on neil oma n-ö majapidamises see kompetents ja võimekus olemas ning selle mõte ongi oma elanikke paremini teenindada. Me saime tõepoolest palju kirju, kus viidati sellele, justkui oleks see vastuolus Euroopa Liidu õigusaktidega. Niipalju kui meie koos Rahan-dusministeeriumiga Euroopa Kohtu otsuseid ja muid materjale lugesime, siis sealt küll selget vastuolu välja ei tulnud. See on ühelt poolt liikmesriigi õigus ja teiselt poolt on kohtu otsustes soovitatud ka teenuste kontsessiooni puhul teha igal juhul avalik konkurss, et tagada läbipaistvus nii teenuse pakkujate kui ka hinnakujunduse osas. Nii et siin kindlasti vastuolu

ei ole. Kui me nüüd kujutame ette hüpoteetilist olukorda, et selle ainsa järelejäänud piirangu ehk siis korraldatud jäätmeveo puhul on olukord selline, et mitte keegi ei taha seda teenust osutada, kuigi riigihankeid on korraldatud, ja omavalitsusel on tõepoolest see võimekus olemas, siis peab seesama omavalitsuse loodud firma või ettevõtte lihtsalt järjekordsel konkursil osalema ja pakkuma. Siis ongi ühelt poolt see teenus lõpuks osutatud ning teiselt poolt ka hange ja teenuse hankimine läbi viidud, teenuse kontsessioon on tekitatud läbipaistvalt. Selle sügava arusaama järgi, mis meil komisjonis tekkis, peaksid need probleemid olema lahendatud, kui nendel kirjutajatel ei ole oma väidete taga mingisugust teist agendat, millest mina aru ei ole saanud.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Öunapuu, palun!

Jaan Öunapuu

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Vaadake, alles eelmises päevakorrapunktis me arutasime liiklusseadusega seotud küsimusi ja olime väga hämmingus, kuidas üks hea asi on kuidagi halvasti korraldatud, minu jaoks on see lausa läbi kukkunud. Nüüd me võime lugeda täna tulnud maaomavalitsuste liidu ja linnade liidu ühist pöördumist, kus tehakse ettepanek teine lugemine katkestada. Nad väidavad ka seda, et nendega ei ole seda eelnõu absoluutselt arutatud, kuigi enne te nimetasite siin neid nn sotsiaalpartnereid, kelleks on ka teie endine tööandja Tartu Linnavalitsuse linnamajanduse osakond. Ma arvan, et see on ikka päris tõsine teema ja sellest ei saa päris niisama mööda minna. Kas majanduskomisjon arutas neid omavalitsuste ettepanekuid, kas omavalitsusi kaasati? Kas te ei tulnud selle peale, mille peale tuli teie oma erakonnakaaslane Tarmo Mänd, kes rahanduskomisjonis tegi ettepaneku kaasata mõne eelnõu puhul ka omavalitsusi ja kutsuda nende esindajaid komisjoni?

Hannes Astok

Jah, me arutasime neid kirju komisjonis, nagu ma oma ettekandes ka mainisin. Tuleb tunnistada, et mõnel puhul jäi nende kirjade sisu meile selles mõttes natukene häguseks, et arusaamatuks jäi probleemi olemus. Viidati

küll võimalikule vastuolule Euroopa Liidu õigusaktidega ja Euroopa Kohtu otsustega, aga milles probleem seisnes, see jäi nendes kirjades pisut arusaamatuks. Loomulikult me uurisime, et milles siis probleem on, ja ma suhtlesin ka oma endise tööandjaga ning isegi oma endise alluvaga, kes sellele kirjale oli alla kirjutanud. Saime aru, et probleem oli selles eba-proportsionaalsuses, et kui see piirang kehtiks kõigi jäätmekäitlusega seotud teenuste puhul, siis see olekski olnud üleliia suur piirang. Sest nagu ma ütlesin, on paljud omavalitsused teinud endale jäätmejaamasid, taaskasutuskeskusi ja igasuguseid muid asju, ohtlike jäätmete kogumise punkte ning kõike muud, mida nad ise majandavad ja üleval peavad. Sellisel moel see olekski olnud ebaproportsionaalne piirang. Nii et meie arusaam, mis nendes debattides tekkis, oli selline, et kui piirang kehtiks ainult korraldatud jäätmeveo puhul, siis ei tohiks sellest probleemi tekkida. Ütlen veel kord, et kui kellelgi on seal taga mingisugune varjatud agenda, soov iga hinna eest oma elanike prügi ise vedada, siis on see teine küsimus.

Aseesimees Keit Pentus

Olga Sõtnik, kas teil on küsimus? Küsimusi rohkem ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Seaduseelnõu 860 eesmärk on seletuskirja kohaselt täpsustada kehtiva riigihangete seaduse sätteid, muuta regulatsioon selgemaks ja lahendada seaduse rakendamisel ilmnenud praktilised probleemid. Esmapilgul tundub, et tegemist on seaduseelnõuga, mida meil oleks tõesti juba ammu vaja, sest kui me vaatame, kui palju riigihankeid vaidlustatakse, kui palju on algatatud kriminaalasju riigihangetega seonduvalt, kui keerulised on hankereeglid jne, siis on tõepoolest viimane aeg selle seadusega midagi ette võtta. Kuid menetluse käigus on välja tulnud mitu nüanssi, mis ei lahenda probleeme, vaid vastupidi, tekitavad neid hoopis juurde. Paraku on riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõust saanud järjekordne kohalikke omavalitsusi ahistav ja piirav eelnõu.

Kaks põhilist probleemi, mis on üles kerkinud, on järgmised. Esiteks on arusaamatu, miks teenuste riigihangete puhul on sisetehing lubatav ja teenuste kontsessiooni puhul keelatud. Teiseks ei ole arusaadav, miks keelatakse sisetehingu erandit kohaldada ainult kohalikel omavalitsustel ja ainult jäätmekäitluse valdkonnas. Eelnõu seletuskirjast ei tulene, kas selline piirang on proportsionaalne, kas piirang on sobiv, vajalik ja mõõdukas. Nii nagu juba kolleeg Öunapuu mainis, eile saabus meie postkastidesse Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu ühiskiri ettepanekuga eelnõu teine lugemine katkestada. Lubage mul see ettepanek teile siin ette lugeda:

"Eesti Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimiste keskkonna- ja maaküsimuste töörühm arutas riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 860 SE 14. detsembri 2010 koosolekul ning teeb ettepaneku katkestada eelnõu teine lugemine, sest näeme tänases eelnõu tekstis lahendamata probleeme ning tõdeme, et omavalitsuste esindajatega ei ole eelnõu arutatud.

Koostöökogu töörühma hinnangul vajavad seaduseelnõust väljajätmist alljärgnevad punktid:

§ 1 punktis 9 toodud riigihangete seaduse § 14¹ lg 3 punkt 1, millega soovitakse teenuste kontsessiooni puhul välistada *in-house* erandi rakendamine; ja

§ 2, millega sooviti muuta jäätmeseaduse, maapõueseaduse ja keskkonnatasude seaduse (RT I 2010, 44, 260) § 1 lg 5 (korraldatud jäätmeveole *in-house* erandi keelamine).

Soovime veel kord rõhutada vajadust kohutada Riigikogu majanduskomisjoniga ning selgitada oma seisukohti ja otsida eelnõu kitsaskohtadele lahendusi. Vastavasisuliste ettepanekutega on pöördutud Riigikogu majanduskomisjoni poole eelnevalt Eesti Maaomavalitsuste Liidu, Eesti Linnade Liidu, Paikuse Vallavalitsuse, Tartu Linnavalitsuse linnamajanduse osakonna, MTÜ Lääne-Viru Jäätme keskuse ja MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse poolt, juhtides tulemusteta tähelepanu tõstatatud probleemidele, vastuoludele Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktidega.

Eelnõu vastuvõtmisega tekib olukord, et rikutakse Euroopa Liidu õigust, piiratakse omavalitsuste õigust korraldada oma tegevust läbi omavalitsuste omandis ja kontrolli all

olevate üksuste ning diskrediteeritakse Eesti õigusloomet läbi järjekordse problemaatiliste tagajärgedega seaduse kiirmenetluse.

Pöördudes veel kord Riigikogu majanduskomisjoni ja fraktsioonide poole, usume, et Riigikogu peab kinni enda poolt võetud kohaliku omavalitsusega konsulteerimise kohustusest ning leiab aja ka kohalike omavalitsuste esindajatega läbirääkimiseks." Alla on kirjutanud Jüri Võigemast, Eesti Linnade Liidu tegevdirektor, ja Ott Kasuri, Eesti Maaomavalitsuste Liidu tegevdirektor.

Ka Eesti Keskerakond on teinud samasisulise ettepaneku – võtta seaduseelnõust välja eespool nimetatud paragrahvid –, sest me arvame, et riik peab tegutsema selles suunas, et tagada kohalikele omavalitsustele kõik võimalused ja õigused osutada elanikele jäätmeteenuseid ratsionaalse põhjendatuse korral ise ja vajadusel kaasata eraettevõtjaid. Samuti arvame, et kohalike omavalitsustega tuleb rohkem arvestada ja kaasata neid otseselt omavalitsusi puudutavate seaduseelnõude ettevalmistamise protsessi. Seekord kahjuks seda ei tehtud. Eesti Keskerakond ühineb Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu pöördumisega ning teeb ettepaneku seaduseelnõu 860 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Astok, palun!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Tunneb, et hakkame tõele lähemale jõudma. Kuulasin suure huviga kolleeg Olga Sõtniku sõnavõttu ja saan nüüd aru, milles on asi. Nimelt, kirjanduslikku väljendit kasutades, et mitte kedagi solvata, lapsesuuna ütles Olga Sõtnik välja ilmselt selle, milles asi on: riigihangetega seoses on viimasel ajal olnud väga palju korruptsioonijuhtumeid ja kui me lubaksime nüüd seda, et riigihangete asemel on võimalik teha sisetehinguid, teisisõnu, et riigihankeid ei pea tegema, siis läheks olukord paremaks ... Mis tähendaks seda, et siis saaks seal mürgeldada, nii nagu torust tuleb. Võib-olla ma eksin, aga minu ja ma usun, et ka minu erakonnakaaslaste seisukoht on, et kõik, mis puudutab avaliku raha kasutamist, peab olema selge, läbipaistev ja mõõdetav. Me ei saa mitte mingil juhul toetada sellist lähenemist, et me selleks, et vähen-

dada korruptsioonijuhtumeid omavalitsustes, lubame rohkem sisetehinguid.

Aseesimees Keit Pentus

Olga Sõtnik, sõnavõtt kohalt. Palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Kuna härra Astok mainis mind oma sõnavõtus, siis ma tahan öelda, et mina küll ei tahtnud teha mingisuguseid seoseid sisetehingute ja korruptsioonijuhtumite vahel. Mul on väga kahju, et härra Astokil jäi selline mulje.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõne- ega sõnavõtusoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Enne Keskerakonna fraktsiooni tehtud ettepaneku hääletamist vaatame läbi ka kõik seaduseelnõu 860 kohta esitatud muudatusettepanekud. Muudatusettepanekuid on kokku 22.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on majanduskomisjon, mis on ühtlasi ka juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt 18, vastu 40, erapooletuid ei ole. Teine muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Kolmas muudatusettepanek, esitaja juhtivkomisjon. Neljas muudatusettepanek, esitaja juhtivkomisjon. Viies muudatusettepanek, esitaja juhtivkomisjon. Kuues muudatusettepanek, esitaja juhtivkomisjon. Seitsmes muudatusettepanek, esitaja juhtivkomisjon. Kaheksas muudatusettepanek, esitaja juhtivkomisjon. Üheksas muudatusettepanek, esitaja juhtivkomisjon. Ka 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17. ja 18. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 19. muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon

on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Kas võime minna hääletamise juurde? 19. muudatusettepanek, esitaja Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

20 poolt, 41 vastu, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

20. muudatusettepanek, esitanud juhtivkomisjon. 21. muudatusettepanek, esitanud juhtivkomisjon. Ka 22., viimase muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon.

Oleme nüüd kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Kuna Eesti Keskerakonna fraktsioon tegi ettepaneku riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 860 teine lugemine katkestada, siis tuleb meil läbi hääletada ka see ettepanek. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 860 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Poolt 21, vastu 41, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Seaduseelnõu 860 teine lugemine on lõpetatud.

22. Toiduseaduse § 17 muutmise seaduse eelnõu (883 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud toiduseaduse § 17 muutmise seaduse eelnõu. Tegu on esimese lugemisega ja esitajatepoolse ettekande teeb siseminister Marko Pomerants. Palun!

Marko Pomerants

Tere õhtust! Olen siin oma kolleegi Helir-Valdor Seederi palvel. Tegemist on toiduseaduse § 17 muutmisega. See vajadus on tingitud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest, mis käsitleb toiduainetes kasutatavaid lõhna- ja maitseaineid ning teatavaid lõhna- ja mait-

seomadustega toidu koostisosi. Seaduse muutmise eesmärk on viia nimetatud määrusega kooskõlla toiduseaduse § 17, milles käsitletakse lõhna- ja maitseainetega seonduvaid nõudeid. Tulenevalt Euroopa Liidu määruse 1334/2008 uuest terminoloogiast kasutatakse § 17 uues sõnastuses sõnade "tehislik lõhna- ja maitseaine" asemel sõnu "lõhna- ja maitseaine". Samuti on § 17 uuest sõnastusest välja jäetud kehtiva seaduse § 17 lõikes 2 olev volitusnorm Vabariigi Valitsusele kehtestada toidus lubatud tehnilike lõhna- ja maitseainete loetelu ning piirnormid toidugruppide kaupa, lõhna- ja maitseainete suhtes esitatavad nõuded, nende ainete kasutamise ja valmistamise tingimused ning viisid ja märgistamise erinõuded. Paragrahvi 17 lõikes 2 sätestatud volitusnormi nimetatud nõuete kehtestamiseks ei ole enam vaja, kuna lõhna- ja maitseainete nõuded on edaspidi sätestatud Euroopa Liidu määruses. Seaduse jõustumise järel ei ole toidukäitlejatele kaasneva muudatuse tulemusena lõhna- ja maitseainete nõuded sätestatud enam siseriiklikus õigusaktis, vaid otsekohalduvas Euroopa Liidu määruses.

Toidukäitlejate jaoks ei ole tegemist üksnes vormilise muudatusega. Euroopa Liidu määrusega 1334/2008 täpsustatakse lõhna- ja maitseainete alagruppide mõisteid, piiratakse sõna "looduslik" kasutamist, kaotatakse mõiste "loodusidentne" ning võetakse kasutusele rühm "teisid lõhna- ja maitseained". Määrusega täpsustatakse ka märgistamisnõudeid. Tarbijaid tuleb teavitada loodusliku lõhna- ja maitseaine lähteainest, samuti tuleb tarbijat teavitada, kui toidu suitsune maitse tuleneb suitsutuspreparaadist. Arvestades Euroopa Toiduohutusameti uuemaid teaduslikke seisukohti, on muudetud teatavate soovimatute ainete maksimaalseid piirmäärasid. Tarbija jaoks toob selle määruse rakendamine kasu, sest Euroopa Liidu määruses kehtestatud nõuded on rangeamad kui varasemad nõuded.

Seadus on eelnõu kohaselt kavas jõustada 2011. aasta 20. jaanuaril. Nimetatud jõustumiskuupäev tuleneb Euroopa Liidu määrusest 1334/2008. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 1334/2008 jõustus 20. jaanuaril 2009 ja seda rakendatakse 20. jaanuarist 2011. Ühelt poolt oli ja on jõustumise ja rakendamise vahele jääv periood käitlejatele muudatuste läbiviimise aeg, teisalt saavad käitlejad

veel nn lisaaega tulenevalt sama määruse artiklist 30, mille kohaselt võib enne 20. jaanuari 2011 turule viidud või märgistatud tooteid, mis ei vasta määruse nõuetele, turustada kuni nende säilivusaja lõpuni. Käitlejaid on teavitatud määruste jõustumisest ja rakendamisest nii Põllumajandusministeeriumi kodulehekülje, elektronposti kui ka Eesti Toiduainetööstuse Liidu kaudu.

Täna! Palun eelnõu toetada!

Aseesimees Keit Pentus

Täna! On ka küsimusi. Küsimuseks saab sõna Imre Sooäär. Palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Ma usun, et toiduseadus ei ole sinu töölaua peal just kuigi sageli, nii et võib-olla sa oleksid pidanud selle valdkonna eest vastutava ministri jaoks nõu pidama. Aga sellegipoolest ma küsin. Kas sa pead võimalikuks, et seoses nimetatud muudatustega, millest sa siin rääkisid, tuleks üle vaadata ka mõni muu toiduseaduse punkt? Nimelt käivad ajalehtedes kuulujutud, et ikka on veel mingid väga ranged euronõuded, mille pärast käitlejad ei saa normaalselt tegutseda ja neid ahistatakse. Mina seadusest neid nõudeid praegu välja ei loe. Aga juhul kui neid on, kas tuleks siis kõne alla arutada, kuidas see seadus peaks käitlejaid aitama, et ei oleks selliseid probleeme, mis sunnivad elama bürokraatia võimu all ja nii restoranides kui ka turul ja väikekäitlejate juures ei saa normaalselt toidukäitlemisega tegelda?

Marko Pomerants

Aitüma! Olles ka ise töötanud Riigikogus ja tundes selle toimimise mehaanikat, võin teile öelda, et teie ees on praegu ühe konkreetse paragrahvi muutmise seadus ja seda kajastab ka seaduseelnõu nimi. Kui teil on muudatusettepanekuid, mis võiksid leida poolehoidu, siis tuleb muuta ka seaduseelnõu pealkirja, et soovitud muudatus ette võtta. Loomulikult piirab praegu diskussioone ajafaktor, sest kõnealune määrus tuleb jõustada.

Aseesimees Keit Pentus

Hea minister, rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande eest! Juhtivkomisjoni ettekandeks

palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Kaia Iva!

Kaia Iva

Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas seaduseelnõu kahel korral. Esimene kord oli 7. detsembril 2010. aastal ning siis otsustati nimetatud eelnõu saata täiskogule esimeseks lugemiseks tänaseks päevaks. Teisel korral, esmaspäeval, 13. detsembril oli komisjoni istungile kutsutud ka Põllumajandusministeeriumi toidu- ja veterinaarosakonna juhataja Hendrik Kuusk. Ministeeriumi esindajana andis ta eelnõust sama põhjaliku ja sorava ülevaate nagu minister Pomerants täna ning seetõttu oli ka arutelu lühike ja tulemuslik. Komisjon otsustas määrata Vabariigi Valitsuse algatatud toiduseaduse § 17 muutmise seaduse eelnõu 883 komisjonipoolseks ettekandjaks maaelukomisjoni liikme Kaia Iva, teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine 15. detsembril lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata vastavalt Riigikogu töö- ja kodukorra seadusele kümme päeva pärast esimese lugemise lõpetamist. Kõik need ettepanekud ja otsused võeti vastu konsensuselga. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Näib, et küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande eest! Kas on soov avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi ei avata ja sellega on seaduseelnõu 883 esimene lugemine lõpetatud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 30. detsember kell 16.

23. Hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (871 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu, mida me arutama hakkame, on Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Alustame esimest lugemist ja ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli taas siseminister Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Teie ees on eelnõu 871, hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu ettevalmistamist alustati käesoleva aasta alguses. Mõne nädala tagused sündmused EMT ja Elioni võrgu katkestuste näol on veelgi enam kinnitanud sellise regulatsiooni vajalikkust, sest eneseregulatsioon ei ole tulemusi andnud. Järgnevalt eelnõust täpsemalt.

Eelnõu §-ga 1 tehakse hädaolukorra seaduses järgmised muudatused. Punktiga 1 sätestatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ülesandeks korraldada katkematu sidet kui elutähtsat teenust. Hädaolukorra seaduse § 35 kohaselt peab majandusministeerium korraldamise raames koordineerima katkematu side kui elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamist ja nõustama katkematu side teenuse osutajaid, teostama ise või määrama oma allasutuse teostama järelevalvet katkematu side toimepidevuse tagamise üle ning esitama üks kord kahe aasta jooksul Siseministeeriumile ülevaate katkematu side teenuse toimepidevuse korralduse seisust, kusjuures ülevaade peab sisaldama teenuse kui terviku osalise või täieliku katkemise tagajärgede leevendamise ja teenuse toimepidevuse taastamise meetmete kirjeldust.

Punktiga 2 antakse katkematu side mõiste ja määratakse asutused, kellele selle kasutamine on kohustuslik. Katkematu side on elektroonilise side teenus elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamiseks vajalike sõnumite (raadioside, andmeside, SMS-id, häälkõne jms) katkematuks ja töökindlaks edastamiseks Riigikogule, Vabariigi Presidendile, Riigikantseleile, Justiitsministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Siseministeeriumile, Välisministeeriumile, politseiasutustele, päästeasutustele ja vanglatele. Lisaks annab eelnõu Vabariigi Valitsusele volituse kehtestada asutuste ja isikute loetelu, kes peavad katkematu side nõudeid täitma. Katkematu side regulatsiooni eesmärk on tagada side ka olukorras, kus igapäevane side ei toimi või tavapärase sideteenuse pakkuja ei ole võimeline teenust pakkuma (näiteks viimased Elioni ja EMT kaasused). Siseministrile nähakse ette volitusnorm kehtestada määrusega nõuded katkematule sidele, majandus- ja kommunikatsiooniministrile nähakse ette volitusnorm keh-

testada määrusega katkematu side tagamise kord.

Eelnõu §-ga 2 täpsustatakse julgeolekuasutuste seaduse §-s 7¹ toodud eriside mõistet. Eelnõu kohaselt on eriside elektroonilise side teenus salastatud teavet sisaldavate sõnumite turvaliseks ja töökindlaks edastamiseks.

Eelnõu §-ga 3 täiendatakse riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadust. Piiratud tasemel riigisaladusena sätestatakse katkematu side korraldamist ja katkematule sidele kehtestatud nõudeid puudutav teave, välja arvatud teave, mille avalikuks tulek ei kahjusta Eesti Vabariigi julgeolekut.

Eelnõu § 4 sisaldab eelnõu jõustumise sätet. Eelnõu jõustub 1. jaanuaril 2012. See võimaldab valitsusel 2011. aasta esimesel poolel välja töötada täpsema katkematu side subjektide nimekirja ning kehtestada ka nõuded neile subjektidele. Nõuetest kõige tähtsam on vahest kohustus sõlmida leping alternatiivse sideteenuse pakkujaga juhaks, kui tavapärasel sideteenuse pakkujal esineb teenuse osutamisel probleeme.

Eelnõu vajab kindlasti veel täiendamist järelvalve sättega, st kes hakkab teostama järelvalvet nõuete täitmise üle.

Täna! Palun eelnõu toetada!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud minister! Küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb põhiseaduskomisjoni liige Hannes Rumm. Palun!

Hannes Rumm

Lugupeetud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas seda eelnõu 7. detsembril. Arutelule olid kutsutud siseminister Marko Pomerants, Siseministeeriumi pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakonna juhtaja Lauri Lugna, Siseministeeriumi infotehnoloogia, andmekogude ja sideosakonna juhataja Hannes Martin ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi riigi infosüsteemide osakonna juhataja Margus Püüa.

Pärast seda, kui minister ja ametnikud olid eelnõu tutvustanud, toimus komisjonis arutelu, millest olulisimana tooksin välja mõttevahetuse selle üle, kas ja kuidas asendusoperaatorite süsteem realselt toimima hakkab. Andmeside asjatundjad vastasid, et tehniliselt ei ole see väga keeruline tegevus. Tõenäoliselt

nende kaartide omanike, kes hakkavad uut teenust kasutama, arv jääb kogu riigis 600 ja 700 vahele, sest rohkem ei ole otstarbekas ja see oleks ka liiga kulukas. Ametnikud märkisid, et on arutatud ka võimalust luua tavakasutajate jaoks riigisisene *roaming* juhaks, kui üks operaator teenust pakkuda ei suuda. Sidefirmadega suheldes on aga selgunud, et see mõte ei ole reaalne, sest operaatorite mahud on häälestatud vastavalt nende tegelikule kliendimahule, ja kui korraga terve teise sidefirma klientuur sinna üle kanda, siis tõenäoliselt tekitaks see dominoefekti, kus rivist läheksid välja kõikide sideettevõtete teenused.

Juttu oli veel sellest, kas riigieelarves on olemas summa, mis on vajalik selle seaduseelnõu vastuvõtmise järel tekkivate kulude katmiseks. Seletuskirjas on märgitud, et kulude suurus on 2 miljonit krooni aastas. Härra Püüa vastas, et see raha on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarves juba olemas.

Arutelu tulemusena otsustas põhiseaduskomisjon määrata seaduseelnõu ettekandjaks Hannes Rumm, teha Riigikogu täiskogule ettepanek seaduseelnõu 871 esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. detsember. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kuna kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 871 esimene lugemine on lõpetatud ja vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 30. detsember kell 16.

24. Kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (870 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Asume arutama Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu puhul on taas tegu esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Valitsus soovib selle eelnõuga muuta kogumispensionide seadust ja sellega seonduvalt teisi seadusi – need on investeerimisfondide seadus, Eesti väärtpaberite keskregistri seadus, tulumaksuseadus, kindlustustegevuse seadus, krediidasutuste seadus ja väärtpaberituru seadus. Eelnõu puudutab nii kohustuslikku ehk teist sammast kui ka täiendavat kogumispensioni ehk kolmandat sammast. Eelnõu eesmärk on vähendada teise pensionisamba haavatavust ning muuta kolmas samm paindlikumaks ja elujõulisemaks. Põhimõttelisi ümberkorraldusi selle eelnõuga pensionisüsteemis ei tehta, küll aga on esitatud ettepanekutes arvestatud mõlema kogumispensionisüsteemi arengut ning sündmusi ümbritsevas majanduskeskkonnas.

Ettepanekud tuginevad Rahandusministeeriumi analüüsidele. Me analüüsisime aasta algul hiljutise finantskriisi mõju kohustusliku kogumispensioni süsteemile. Olulisemad järeldused, mida võib teha, on esiteks see, et kohustusliku kogumispensioni süsteem osutus finantskriisi suhtes tundlikuks, kuid samas said fondivalitsejad kriisi tingimustes ka erinevalt hakkama. Meie konservatiivsed fondid ei osutunud piisavalt konservatiivseks, mistõttu on vaja üle vaadata konservatiivsete pensionifondide investeeeringureeglid. See finantskriisi tõi esile kitsaskohad huvide konflikti vältimise ja maandamise regulatsioonis ning tõstas täiendavate piirangute kehtestamise vajaduse küsimuse. Parandamist vajab ka pensionifondide kohta avaldatava info kättesaadavus. See ei ole alati adekvaatne, ajakohane või teiste fondidega võrreldav.

Neid järeldusi on arvestatud eelnõus esitatud teise samba regulatsiooni muutmise ettepanekute tegemisel. Nii täiendatakse eelnõuga teise samba pensionifondide valitsemisele esitatavaid nõudeid. Need puudutavad muu hulgas fondi vara investeerimisega seotud riskide juhtimist, sisemisi protseduurireegleid ning investeeeringutega kaasneva võimaliku huvide konflikti maandamist. Huvide konflikti maandamise reeglite täiendamisel on seatud mitu uut piirangut oma grupi fondidesse investeerimisele, samuti grupi ja sellega seotud isikute korraldatud emissioonides osalemisele.

Konservatiivsete pensionifondide vara investeerimisele kehtestatakse täiendavaid pii-

ranguid. Krediidiriskide vähendamiseks on konservatiivsete pensionifondide võlakirjainvesteeeringutele seatud reitingupiirangud. Aktsepteeritud on võlakirjad, millel on vähemalt investeeimisjärgu krediidireiting, ning arvestada tuleb ka piiranguga, mis on seatud võlakirjainvesteeeringute portfelli keskmisele krediidireitingule. Valuutariskide maandamiseks on karmistatud ka konservatiivsete fondide valuutapiirangud. Kogu välisvaluuta avatud netopositsioon ei või moodustada rohkem kui 25% konservatiivse fondi varadest. Teistel kohustuslikel fondidel on see piirang 50% juures.

Eelnõus tehakse ettepanekud suurendada kohustuslike pensionifondide aruandluse läbipaistvust. Nii tuleb fondivalitsejatel hakata esitama eraldi aruannet kohustuslike pensionifondide valitsemise teenuse kohta ning iga kuu avalikustada oma kohustuslike fondiinvesteeeringute aruanne. Riskide vähendamise ja läbipaistvuse suurendamise kõrval muudetakse pensionisammast osakuomanike jaoks paindlikumaks. Eelnõu annab võimaluse vahetada fondi senise ühe korra asemel kolmel korral aastas: 1. jaanuaril, 1. mail ja 1. septembril. Seega suurenevad osakuomaniku võimalused valida vahetustehingu hetke. Kui praegu saab osakuomanik ka sisse makseid uude fondi vaid kord aastas ümber suunata, siis edaspidi sisse maksete suunamist ei piirata. Osakuomanikul tuleb siiski arvestada avalduse menetluse ajaga, mis eelnõu kohaselt on kuni kolm tööpäeva.

Lisaks teise samba süsteemile oleme analüüsinud kolmanda samba arengut. Siin tuleb järeldada, et kolmanda sambaga hõlmatus on liiga väike, täitmaks oma rolli pensioni keskmise asendusmäära tõstmisel. Kolmanda sambaga on kokku liitunud ca 131 000 inimest, see on 15% tööelistest. Lisaks väiksemale hõlmatusle on ka sisse maksete tegijate arv ja sisse maksete suurus väikesed. Kuigi kolmanda samba toodete valik on lai, piiravad maksustamisreeglid erinevate pensionikogumisskeemide vahel liikumist, mis omakorda vähendab teenuse saajate vahelist konkurentsi ja süsteemi paindlikkust. Süsteem sisaldab mitu piirangut, mille kehtestamine oli õigustatud süsteemi käivitamisel, kuid mis nüüd pigem pärsivad süsteemiga liitumist.

Analüüsile tuginedes ning eesmärgiga suurendada inimeste huvi ja valmisolekut osaleda

ka kolmandas sambas kaotatakse eelnõuga mitu piirangut, mis on seotud vabatahtliku pensionifondi osakute vahetamise ja vabatahtlikes pensionifondides kogumisfaasis tehtavate väljamaksetega. Ühtlustatakse erinevate kolmanda samba skeemide vahel liikumise reegleid ning võimaldatakse tooteid vahetada osakomanikule või kindlustusvõtjale väljamakset tegemata, mis vabastab sellised liikumised maksutagajärgedest.

Eelnõu kohaselt muutuvad ka täiendava kogumispensioni sissemaksete maksustatavast tulust mahaarvamise reeglid. Sissemaksetele, mida on võimalik maksustatavast tulust maha arvata, kehtestatakse absoluutne lagi 6000 eurot, mis lisandub tänasele 15% piirmäärale. Teisalt antakse töötajatele võimalus teha oma töötajate eest täiendava kogumispensioni sissemakseid kohustuseta pidada nendelt kinni tulumaksu. Mahuline piirang on seal sama. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, hea minister! Juhtivkomisjoni ettekannet palun Riigikogu kõnetooli tegema rahanduskomisjoni liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Härra minister isiklikult! Komisjoni esindajana puudub mul igasugune soov ja vajadus korrata siin seda, mida minister teile rääkis. Küll aga pean omalt poolt vajalikuks öelda teile kõigepealt üht. Ma usun, et valdavalt on täna siin saalis olevad Riigikogu liikmed ka kogumispensionis osalejad. Nii et kui teid huvitab, mis Eesti kogumispensioniga on möödunud kümne aasta jooksul toimunud, siis palun lugege läbi selle eelnõu seletuskirja lisad nr 1, 2 ja 3 ning te saate oluliselt targemaks. Minu meelest antakse seal täiesti ilus, selge, konkreetne ja kiretu ülevaade, mis meie kogumispensioni fondidega on toimunud. Selle pinnal on ka sündinud eelnõu, millega me teiega olukorda parandama asume. Mida me seejuures teeme, sellest minister juba rääkis.

Komisjoni arutelust niipalju, et komisjoni liikmetel oli loomulikult nii huvitaval teemal hulk küsimusi. Arutati näiteks seda, kas pensionifondidel peaks olema õigus praegustes oludes siin maailmas investeerida ka kulda.

Tõdeti, et pensionifondidel on igapidi lubatud investeerida oma raha sinna, kus kullaga äri tehakse, et suurt vahet ei ole. Oli juttu sellest ja tuletati meelde Riigikogu liikmetele, kellele võib-olla kõik kehtiva seaduse paragrahvid meeles ei ole, et ka praegu on keelatud pensionifondi valimisel fondil, kes teid enda juurde meelkitab, inimest mõjutada ja enda poole kallutada. Mõni aasta tagasi me näiteks keelasime ära kinkide jagamise. Praegu arutatava eelnõu järgi ei saa mõju avaldada ka erineva tasu võtmisega ehk tasu peab olema ühesugune, sõltumata sellest, millist fondi kogumispensionär soovib valida.

Juttu oli üldisest finantskirjaoskusest ja leiti, et see pole kõige parem. Oli juttu ka sellest, et majanduskriisis, mis meid tabas, olid kõige suurema riskiastmega pensionifondid alguses küll kõige suuremad kukkujad, aga selle järel on nad nüüd osutunud ka kõige suuremateks tõusjateks. Nii et inimesed, kes jätsid oma pensioniosakud rahulikult nendesse fondidesse, ei ole suurt midagi kaotanud, aga need, kes kippusid vahepeal väiksemat riski võtma, on võib-olla kaotanud. Igati põhjendatud on aga küll see – ka seletuskirjas toodud põhjustel –, et me muudame konservatiivsete pensionifondide reegleid ja mõnevõrra karmistame neid uute nõuetega.

Juttu oli pensionireformi olukorrast teistes riikides, kaasa arvatud näiteks Lätis, kus see värk on peaaegu sama hull kui Ungaris. Juttu oli ka uutest sätetest, mis on seotud kogumispensioni väljamaksmisega. Nimelt on tänastel kogumispensionäridel, keda on juba mitmed tuhanded, võimalus saada oma kogumispensioni kolmel moel. Üks võimalus on teha seda kindlustuslepingu kaudu, mis on tulevikus reeglina ainus võimalus, ja seda juhul, kui inimesel on kogutud oma kontole juba küllalt palju. Teine võimalus on sel juhul, kui kogutavat oli hästi vähe, aeg oli lühike ja palk oli väiksem. Need inimesed on saanud oma raha korruga kätte. Aga mõningaid segadusi on selle mõistega, mille nimi on fondipension. Inimestel, kes on kogunud raha kuni 50-kordse rahvapensioni määra ulatuses, tekkis õigus sõlmida fondipensioni leping. Seejuures jäävad nende osakud fondi alles ja nad saavad regulaarsete väljamaksetena kindla summa raha sellest samast fondist, kuhu nad on oma raha kogunud. Kuid tegelikult võib kolmel juhul

juhtuda nii, et see määr, lagi, mis on lepingu sõlmimiseks peale pandud, ületatakse, kuna inimese osakud jäävad fondi alles. Sel juhul, kui ta saab päranduse, võib ta üle minna, juhul, kui fondil läheb hästi, võib osakute väärtus tõusta, ja siis selgub, et tal ei olegi enam õigust saada regulaarselt väljamakset fondipensionina, vaid ta peab sõlmima kindlustuslepingu. Kolmas juhtum on ilmselt kõige lihtsam – kui inimene käib tööl ja teenib kogu aeg juurde. Juttu oli ka sellest, mida niisugusel juhul teha, sest praegu on selline olukord, kus inimesed sõlmivad selle lepingu, kuid siis mõne aja pärast selgub, et fondil ei olegi õigust neile seda pensioni maksta.

Oluline oli ka see osa, mis vahepealsel ajal oli võib-olla kõige kuumemalt avalikkuses üleval: nimelt investeerimispiirangu rikkumised, mis ka praegu kehtiva seaduse alusel tuleb fondiomanikul kogumispensionärile hüvitada. Seda on siin vahepeal ka tehtud, kusjuures sellisel moel, et Finantsinspeksioon on teema küll tõstatanud, kuid pensionifondid ise või õigemini nende asutajad on pidanud mõistlikumaks Finantsinspeksiooniga mitte vaielda, vaid hüvitada need n-ö kahjud Finantsinspeksioonile meelepärases suuruses, et tulevikus oleks nende vaidluste puhul võib-olla vähem kahtlusi, kas peab alustama kohtuvaidlusi või tegema midagi muud, et ühtpidi oleks fondidel selgem, mida nad peavad tegema, ja teistpidi oleks ka Finantsinspeksioonil selgem, mida nad võivad nõuda.

Komisjoni üksmeelne otsus oli esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtaeg on 30. detsember kell 16.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 870 esimene lugemine on sellega lõpetatud. Tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg ka selle elnõu puhul s.a 30. detsember kell 16.

25. Võlaõigusseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja mittetulundusühingute seaduse muutmise seaduse elnõu (881 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine elnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja mittetulundusühingute seaduse muutmise seaduse elnõu. Alustame selle elnõu esimest lugemist ja ettekande teeb sotsiaalminister Hanno Pevkur. Palun!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Nagu justiitsministril on kombeks, pean ka mina ütlema, et tegemist väga hea elnõuga. Selle elnõuga võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/122/EÜ. See direktiiv käib tarbijakaitse kohta seoses osaajalise kasutamise õiguse, pikaajalise puhkuse toote, edasimüügi ja vahetuslepingute teatavate aspektidega. Direktiivi ülevõtmise tähtaeg on 23. veebruar 2011. Uue puhkuseosakute direktiivi ülevõtmise kõrval tehakse elnõuga tehnilised muudatused ka sotsiaalmaksuseadusesse, täiendatakse mittetulundusühingute seaduse § 12 ning lisatakse § 99².

Aga nüüd lähemalt. Uue puhkuseosakute direktiivi eesmärk on tagada Euroopa Liidus ühtne siseturg. Selleks ühtlustatakse liikmesriikide õigus- ja haldusnorme seoses ehitise ajutise kasutamise lepinguga, pikaajaliste puhkuse toodete lepinguga, ehitise ajutise kasutamise lepingust tulenevate soodustuste vahetamisega vahetussüsteemi kaudu ning vahetuslepingute teatavate aspektidega. Oma iseloomult on uus puhkuseosakute direktiiv suunatud maksimumharmoneerimisele, mis tähendab, et liikmesriikidel ei ole lubatud säilitada või kehtestada direktiivis sätestatud normidest erinevaid riigisiseseid norme.

Majandusvaldkonna arenedes on turule tulnud ehitise ajutise kasutamise sarnanevad uued puhkuse tooted. Need uued puhkuse tooted ja ehitise ajutise kasutamise seotud teatavad tehingud, nagu vahenduslepingud ja vahetussüsteemi lepingud, ei ole 1994. aastal vastuvõetud, n-ö vana puhkuseosakute direktiiviga hõlmatud. Vana puhkuseosakute direktiivi rakendamine on näidanud, et mõned

direktiivis käsitletud teemad vajavad ajakohastamist või selgitamist, vältimaks uue direktiivi järgimisest kõrvalehoidmiseks mõeldud toodete väljatöötamist. Lüngad vana puhkuseosakute direktiivi eeskirjades moonutavad tuntuvalt konkurentsi ja põhjustavad tõsiseid probleeme tarbijatele, takistades siseturu tõrgeteta toimimist.

Kuna turismil on liikmesriikide majanduses järjest olulisem osa, tuleks ehitise ajutise kasutamise ja pikaajaliste puhkusetoodete sektori suuremat kasvu ja tootlikkust ergutada ühiseeskirjade vastuvõtmisega. Suurema õiguskindluse loomiseks ning selleks, et aidata kaasa hästitoimiva puhkuseosakute siseturu tekkele, mille võimalusi saaksid tarbijad ja pakkujad täielikult ära kasutada, ning ühenduse ühtse kõrgetasemelise tarbijakaitse tagamiseks on vaja mitmes põhiküsimuses kujundada ühenduse õiguse ühtlustatud raamistik. Seetõttu tuleks ehitise ajutise kasutamise lepingute, pikaajaliste puhkusetoodete lepingute, vahendamislepingute ja vahetussüsteemi lepingute teatavad aspektid täielikult ühtlustada.

Nüüd siis muudatustest, mida soovitakse sisse viia. Eelnõuga laiendatakse võlaõiguseaduse 20. peatüki reguleerimisala, täiendades seda kolme uue lepinguliigiga: pikaajalise puhkusetoodete leping, vahetussüsteemileping ja vahendusleping. Nimetatud lepingutele laieneb eelnõu alusel võlaõiguseaduse 20. peatüki tarbijat kaitsev regulatsioon.

Eelnõuga muudetakse ehitise ajutise kasutamise lepingu mõistet. Edaspidi loetakse leping ehitise ajutise kasutamise lepinguks ja kohaldatakse sellele vastavat regulatsiooni siis, kui lepingu kestus on üle ühe aasta, kusjuures arvesse võetakse ka lepingu pikendamist. Teine oluline muudatus on asjaolu, et ehitise ajutise kasutamise lepingu esemeks võivad olla ka majutuse eesmärgil kasutatavad vallasasjad, näiteks haagissuvilad.

Eelnõuga muutub tarbija lepingueelse teavitamise regulatsioon. Põhjalik lepingueelne teavitamine laieneb lisaks ehitise ajutise kasutamise lepingutele ka pikaajalise puhkusetoodete ning vahetussüsteemi- ja vahenduslepingutele. Uuendusena võetakse tarbija teavitamisel kasutusele standardinfo teabeleht, mis tagab küllaltki detailse informatsiooni selge ja arusaadava esitusviisi ning võimaldab tarbijal eri pakkujate pakkumisi võrrelda.

Eelnõus täpsustatakse ehitise ajutise kasutamise, pikaajalise puhkusetoodete, vahetussüsteemi- ja vahetuslepingu reklaamile esitatavaid nõudeid. Samuti sätestatakse eelnõus pakkuja kohustused müügiendendus- ja müügiürituste korraldamisel. Nimelt peab pakkuja selgelt viitama selliste ürituste kaubanduslikule iseloomule ning tagama kogu ürituse vältel tarbijale võimaluse tutvuda lepingueelse teabega.

Lepingu keeleregulatsioonis tehtavad muudatused kohustavad pakkujat esitama Eestis elavale tarbijale ka lepingu tõlke eesti keeles. Tarbija õigus taganeda lepingust põhjust avaldamata pikeneb seniselt 10 päevalt 14 päevale. Eelnõus täpsustatakse taganemistähtaja kulgemise alguse regulatsiooni. Tarbija taganemisõiguse kasutamise hõlbustamiseks võetakse kasutusele taganemisõiguse tüüpvorm. Juhul kui tarbija kasutab õigust taganeda ehitise ajutise kasutamise lepingust põhjust avaldamata, loetakse tarbija taganenuks ka kõikvõimalikest seotud lepingutest.

Eelnõuga laiendatakse ettemaksu keelu regulatsiooni. Nimelt ei hõlma keeld mitte ainult makseid, vaid kõikvõimalikke tarbija tehtavaid tehinguid või toiminguid, mis võimaldaksid pakkujal saada tarbijalt mis tahes sooritus enne taganemistähtaja möödumist. Ettemaksu nõudmise ja vastuvõtmise keeld laieneb nii pakkujale endale kui ka kõigile kolmandatele isikutele. Eelnõuga sätestatakse pikaajalise puhkusetoodete lepingu teatud erisused, täpsemalt reguleeritakse tasu maksmise ja ülesütlmise korda.

Nüüd sotsiaalmaksuseadusest. Sotsiaalmaksuseaduses tehtav muudatus on tehniline. Nimelt on seaduse § 6 lõikes 1¹ viide valele sättele. Eelnõuga viide muudetakse ja asendatakse õigea.

Lõpetuseks ka mittetulundusühingute seadusesse tehtavatest muudatustest. Eelnõuga lihtsustatakse alaealise isiku mittetulundusühingu liikmeks astumise korda. Mittetulundusühingute seaduse § 12 täiendamisel lõikega 5 välistatakse perekonnaseaduse § 188 lõike 1 punkti 5 kohaldumine juhul, kui alaealine isik soovib astuda mittetulundusühingu liikmeks. Muudatuse tulemusel saab alaealise seaduslik esindaja teha alaealise nimel avalduse mittetulundusühingu liikmeks astumiseks, anda nõusoleku alaealise astumiseks mittetulundusühingu liikmeks või selle hiljem heaks kiita,

ilma et ta peaks taotlema kohtult nõusolekut asjaomase tehingu tegemiseks. Samamoodi nagu kehtiva õiguse järgi vajab alaealise seaduslik esindaja ka tulevikus kohtu nõusolekut juhul, kui alaealine soovib olla mittetulundusühingu asutaja.

Mittetulundusühingute seadust täiendatakse §-ga 99². Täiendamise eesmärk on reguleerida alaealiste isikute mittetulundusliikmeks astumise kehtivuse küsimust ajavahemikul, mis jääb 1. juuli 2010 (mil jõustus teatavasti kohtu nõusoleku nõue) ja mittetulundusühingute seaduse § 12 lõike 5 jõustumise vahele. Kui alaealise isiku eestkostja on pärast 1. juulit 2010 esitanud eestkostetava nimel avalduse MTÜ liikmeks astumiseks või on selleks nõusoleku andnud või selle heaks kiitnud, kuid selleks puudus kohtu nõusolek, loetakse liikmeks astumine siiski kehtivaks.

Vabariigi Valitsuse esindajana toetan kindlasti esimese lugemise lõpetamist. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kõnepulti õiguskomisjoni liikme kolleeg Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua esimees! Head ametikaaslased! Lugupeetud minister! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu 9. detsembril. Kohal olid ning eelnõu tutvustasid justiitsminister Rein Lang, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ning sama talituse nõunikud Triin Tõnisson ja Kristiina Koll. Õiguskomisjonis võlaõigusseadusse tehtavad muudatused küsimusi ei tekitanud, küll aga oli veidi pikem arutelu mittetulundusühingute seadusse tehtava muudatuse üle. Eelkõige sellest aspektist, et kui nüüd on alaealise mittetulundusühingu liikmeks astumise kohta välja pakutud teatud leevendused, võrreldes kehtiva perekonnaseaduse regulatsioonidega, kas siis neid leevendusi võiks arutada ka muude perekonnaseaduse §-s 188 ette nähtud kohtu nõusoleku kohustuse puhul. Justiitsminister kutsus üles kergekäelisi ja rutakaid muudatusi selles loetus siiski mitte tegema. Küll aga märkis ta tollal ja märgiti ka eile, kui õiguskomisjon arutas perekonnaseaduse rakendamise probleematikat laiemalt, et Justiitsministeeriumil on

kavas ja juba käimaski põhjalikum analüüs nii perekonnaseaduse muude sätete kui ka spetsiifiliselt sellesama § 188 kohta. Rohkem küsimusi komisjonis üles ei kerkinud.

Meie konsensuslikud otsused on esimene lugemine täna lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oleks 30. detsember kell 4 päeval. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Erik Salumäe! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, seetõttu läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 30. detsember kell 16. Seaduseelnõu 881 esimene lugemine on lõpetatud.

26. Ravimiseaduse § 39 muutmise seaduse eelnõu (872 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine seaduseelnõu on Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse § 39 muutmise seaduse eelnõu. Alustame esimest lugemist. Ettekandjaks palun sotsiaalminister Hanno Pevkur!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on au teile tutvustada ravimiseaduse § 39 muutmise seaduse eelnõu. Ravimiseaduse § 39 muutmise seaduse eesmärk on täiendada ravimiseaduse § 39 teksti, et täpsustada seaduses ravimite käitlemise tegevuslubade registri eesmärki, sisu ja registrile andmete edastamise kohustust ning tagada ravimite käitlemise tegevuslubade registri uute infotehnoloogiliste lahenduste legaalne kasutuselevõtt ja rakendamine.

Ravimite käitlemise tegevuslubade registri pidamise parandamiseks on 2009. aastal valminud Sotsiaalministeeriumi ja Raviameti ühishankena uus infotehnoloogiline süsteem, mille kasutusala on varasemast oluliselt laiem. Lisaks ravimite käitlemise tegevuslubade andmetele on infosüsteemi lisatud ka tegevusloa taotluse ja taotluse menetlemise andmed, ravimite käitlejate ja defektsete ravimite juhtumite üle riikliku järelevalve käigus kogutud andmed

ning apteekide igas kvartalis esitatavate statistiliste aruannete andmed. Lisandunud andmete hulgas ei ole selliseid andmeid, millele oleks vaja eraldi kehtestada kogumise alust. Kõigi andmete esitamise ja kogumise kohustus tuleb kehtivast ravimiseadusest, kuid siiani menetleti neid Accessi- ja Exceli-põhistes süsteemides ning pabertoimikutes. Eelnõu eesmärk on kindlasti lihtsustada praegust korda, vältida dubleerimist ja anda ravimite käitlejatele võimalus ravimeid kiiremini registreerida, et need jõuaksid kiiremini Eesti turule.

Kui vaadata seaduse mõjusid, siis meie hinnangul on tegemist väga positiivse seadusega, sest eelnõu haakub ka riigi tervishoiupoliitika üldiste strateegiliste eesmärkidega, milleks selle eelnõu valguses on ravimite ohutu käitlemine ja ravimite kättesaadavus patsientidele.

Valitsuse esindajana tahaksin väga loota, et parlament menetleb seaduseelnõu kiiresti. Toetan kindlasti sotsiaalkomisjoni otsust esimene lugemine lõpetada ja suunata eelnõu teisele lugemisele.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi teile ei ole. Nüüd kutsun kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme kolleeg Tõnis Kõivu. Palun!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu 872 oma 2010. aasta 6. detsembri istungil. Arutelule oli kutsutud Sotsiaalministeeriumi e-tervise osakonna nõunik proua Laine Peedu. Soovimata üle korrata ministri tehtud ettekannet eelnõu kohta, ütlen, et sotsiaalkomisjoni jaoks oli märkimist väärt veel see, et sel korral me muudame seadust juba olemasoleva infosüsteemi tarbeks. Seekord on siis niipidi. Tavaliselt käivad asjad vastupidi: kõigepealt loome seadustiku ja siis hakatakse infosüsteemi looma, kuid nagu minister juba märkis, on infosüsteem loodud ja toimib sellekohaste põhimääruste sätete järgi, aga nüüd saavad need regulatsioonid seadusesse.

Sotsiaalkomisjonil oli rõõm konsensuslikult seda eelnõu toetada ja me otsustasime teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda täna, 15. detsembril. Komisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada ja muudatusette-

panekute tähtajaks palume määrata s.a 23. detsembri kell 13. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Ka teile ei ole küsimusi. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrان eelnõu 872 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 23. detsembri kell 13. Seaduseelnõu 872 esimene lugemine on lõpetatud.

27. Ravikindlustuse seaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu (873 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun veel kord kõnepulti lugupeetud sotsiaalministri Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on suur heameel tutvustada teile Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu. Sellel seadusel on väga suur ja õilis eesmärk: nimelt parandada ainevahetushaiguste ravi kättesaadavust. See parandamine toimub sel moel, et võimalike Eesti Haigekassa kompenseeritavate ravimite ringi laiendatakse meditsiinilisel näidustusel kasutatavate eritoitudega. Jutt käib peamiselt imikute toitesegudest. Praegu kuuluvad haigekassa hüvitatavate preparaatide hulka ravimid, imikute toitesegud ning fenüülalaniini mittesisaldavad toitained, aga Eesti Inimesegeneetika Ühing on juhtinud tähelepanu täiendavatele vajadustele ainevahetushaiguste ravis.

Käesolevaks ajaks on välja töötatud uusi toitesegusid raviotstarbeliseks kasutamiseks ka muude ainevahetushaiguste puhul peale fenüülketonuuria. Selliste toitesegude hüvitamine ravikindlustatule on kooskõlas ravi kättesaadavuse tagamise ja erinevaid haigusi põdevate isikute võrdse kohtlemise põhimõtetega. Eelnõu on kooskõlas ka tervishoiupoliitika strateegiliste eesmärkidega ja eelkõige just patsientidele ravi kättesaadavamaks tegemisega.

Eelnõul ei ole otsest rahalist mõju ravikindlustuse eelarvele, kuna iga hüvitamine toimub konkreetse toote puhul pärast vastava taotluse menetlemist ja soodsat lahendamist. Taotluse soodsast lahendamisest tulenev Eesti Haigekassa lisakulu sõltub konkreetset taotletud preparaadi maksumusest ning lahendamisel kehtestatavatest väljakirjutamise tingimustest. Praegu ei ole veel Sotsiaalministeeriumile ühtegi sellist taotlust esitatud, kuid Eesti Haigekassale laekunud andmete põhjal võib täiendav toitesegude hüvitamise vajadus hõlmata ligikaudu 50 isikut. Ja kui arvestada toitesegude maksumust, siis võib sellest kujuneda ligikaudu 40 000-kroonine lisakulu ühe patsiendi kohta aastas. Aga arvestades, et 2011. aasta haigekassa eelarves on ravimite kompenseerimiseks planeeritud 1,5 miljardit krooni, ei ole sellel muudatusel otsest olulist mõju juba kinnitatud eelarvele. Seetõttu me ei näe probleemi seaduse vastuvõtmisel ja ootame pigem eelnõu kiiret menetlemist, et anda tõesti inimestele, kes vajavad eritoitesegusid, võimalus neid kompenseeritult saada.

Sellega ma lõpetan. Toetan sotsiaalkomisjoni ettepanekut esimene lugemine lõpetada ja loodan, et parlament menetleb seda eelnõu kiiresti. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi teile ei ole. Ma palun kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme kolleeg Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu 873 oma esmaspäeval, 6. detsembri koosolekul. Eelnõu tutvustas Sotsiaalministeeriumi ravimiosakonna juhataja Dagmar Rüütel. Komisjon otsustas konsensuslikult toetada eelnõu, mille eesmärk on parandada ainevahetushaiguste ravi kättesaadavust. Komisjon tegi suurele saalile soovitusliku otsuse esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 23. detsember kell 13. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada

läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 873 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 23. detsembri kell 13. Eelnõu 873 esimene lugemine on lõpetatud.

28. Merinõuete korral vastutuse piiramise 1976. aasta konventsiooni muutmise 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu (853 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud merinõuete korral vastutuse piiramise 1976. aasta konventsiooni muutmise 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ettekandjaks tuleb juba kõnepulti lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Palun!

Juhan Parts

Tere õhtust, lugupeetud Riigikogu ja Riigikogu esimees! Palun toetada valitsuse esitatud seaduseelnõu, millega Eesti ühineb merinõuete korral vastutuse piiramise 1976. aasta konventsiooni muutmise 1996. aasta protokolliga. Lühidalt öeldes käsitleb see protokoll merinõuete piirmäärasid ja 1996. aasta protokoll tõstab neid piirmäärasid. Ühtlasi annab see Eestile võimaluse piirmäärasid ajakohastada. Oluline on teada, et merinõuete piirmääradele viitab ka Euroopa Liidu 2009. aasta direktiiv, mis käsitleb laevaomanike kindlustust merinõuete korral. Direktiivides nimetatud piirmäärad tuleb Eestil igal juhul üle võtta 31. detsembriks 2011, mistõttu tuleks protokolliga ühinemisel muuta kaubandusliku meresõidu seadust. Selle seaduseelnõu §-ga 2 tehakse ka reservatsioon, mille tegemise õigus tuleneb protokolliga tehtud konventsiooni muudatustest. Reservatsiooni kohaselt jätab Eesti endale õiguse mitte kohaldada konventsiooni nende nõuete suhtes, mis on määratud ohtlike ja kahjulike ainete mereveol vastutuse ja kahju hüvitamise 1996. aasta rahvusvahelises konventsioonis või selle muudatustes ning protokollides. Reservatsiooni tegemine on põhjendatud, kuna Eestil on tulevikus tõenäoliselt kavas ühineda ohtlike ainete konventsiooniga ning reservatsioon annab võimaluse ohtlike ainete konventsioonist

tulenevate kahjunõuete puhul kohaldada selle piirmäärasid protokollides sätestatud piirmäärade asemel. Teisisõnu tagab reservatsiooni tegemine selguse piirmäärade kohaldamisel eri konventsioonide alusel, juhul kui Eestist saab ohtlike ainete konventsiooni osalisriik. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi teile ei ole. Palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme kolleeg Terje Trei!

Terje Trei

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Majanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud merinõuete korral vastutuse piiramise 1976. aasta konventsiooni muutmise 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu 853 oma 7. detsembri kogunemisel. Eelnõu tutvustas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi merendustalituse peaspetsialist Anton Merits. Komisjoni liikmed tundsid huvi, kas Eesti Laevaomanike Liidult on praeguseks laekunud seisukohti. Esimeseks koosolekuks ei olnud, tõenäoliselt tulevad need teiseks lugemiseks.

Komisjon otsustas saata eelnõu esimesele lugemisele, teha täiskogule ettepanek eelnõu 853 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtjaks s.a 29. detsember kell 12.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrata eelnõu 853 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 29. detsembri kell 12. Seaduseelnõu 853 esimene lugemine on lõpetatud.

29. Elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu (855 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun veel kord ettekandjaks majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Partsi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus on esitanud Riigikogu menetlusse elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu. Muudatuse vajadus tuleneb sellest, et 2009. aastal kiitsid Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu heaks elektroonilise side siseturu direktiivide muudatuste paketi. Nii et kui me räägime sisulistest küsimustest, siis need on paljuski selgeks vaieldud Eesti positsioonide kaudu elektroonilise side siseturu reeglite arutamisel 2007. ja 2008. aastal. Nüüd jõuab see Euroopa tasemel kokkulepe vormistatuna siis ka Eesti siseriiklikusse õigusse. Eestil on kohustus need muudatused üle võtta 2011. aasta 25. maiks. Nii et juhul kui Riigikogu jääb endale kindlaks, suudab riik ka selle kohustuse täita.

Eelnõu on mahukas ja vägagi sisuline. Ma püüan väga lühidalt võtta kokku olulisemad elektroonilise side turu muudatused, mida see eelnõu hõlmab. Esiteks, eelnõu loob võimaluse raadiosageduste kasutamise õigust üle anda ja rentida. Eelnõuga sätestatakse sellise õiguse üleandmise ja rentimise võimaldamine raadiosageduste puhul, mis on kindlaks määratud kas siis Euroopa Komisjoni otsusega või Eesti Raadio sagedusplaaniga. Muudatuse jõustumise korral võib sideettevõtja talle kuuluvat üleliigset raadiosageduse ressursi teisele sideettevõtjale müüma või rentima hakata. Siamaani ei olnud see lihtsalt võimalik. Miks see on oluline? Oluline on ta sellel põhjusel, et raadiosagedused on piiratud ressurss ja selline paindlik tegutsemine võimaldab piiratud ressursi efektiivsemalt kasutada. Piiratud ressursi efektiivsem kasutamine soodustab omakorda konkurentsi mobiilsete sideturuteenuste pakujate vahel, mis seejuures annab tarbijale suurema valikuvabaduse sideteenuste osutaja valikul. Riigi poolt osaleb selles protsessis Tehnilise Järelevalve Amet, kes kontrollib, et kogu protsess oleks kooskõlas õigusaktidega, ja peab ühtlasi arvestust renditavate sageduste kohta.

Teine suur muudatuste plokk puudutab nõudeid sideteenuste lepingutele, et tarbijad oleksid paremini kaitstud seaduses ettenähtud kohustuslike sideteenuste lepingute tingimuste kaudu. Muudatuste eesmärk on kohustada sideettevõtjad lõppkasutajaga sõlmitavas lepingus pakutavat sideteenust veelgi üksikasjaliku-

malt kirjeldama. Lõppkasutajale antakse muu hulgas rohkem teavet sideteenuse hindade ja teenuse osutamise tingimuste ning hädaabinumbriga 112 ühenduse loomise võimaluste kohta. Samuti täpsustatakse sidevõrkude teenuste turvalisuse ning teabe nõudeid selles osas, mis puudutab erivajadustega lõppkasutajatele pakutavaid tooteid ja teenuseid.

Kolmas muudatuste plokk käsitleb sidevõrkude turvalisust. Eelnõu kohaselt sätestatakse lisanõuded sidevõrkude ja -teenuste turvalisusele ning terviklikkusele. Selle eesmärk on kindlustada teenuste suurem toimepidevus ning lõppkasutajate isikuandmete parem kaitse. Kuna sideteenused on muutunud lõppkasutajate tavapärasel elukorralduses väga oluliseks ning ka ettevõtete igapäevane majandustegevus sõltub teenuste toimepidavusest ning turvalisusest, siis on vaja pöörata nendele küsimustele suuremat tähelepanu ka seaduste tasemel.

Neljas muudatuste plokk puudutab hädaabinumbrile 112 SMS-i saatmise võimalust alates 2012. aasta 1. jaanuarist.

Viies temaatika, mis on pigem siseriiklik temaatika, puudutab sidevõrgule juurdepääsu võimaldamisega seotud kulude hüvitamise ja gamist niimoodi, et riik ei hüvitaks sideettevõtjale enam elektroonilise side seaduses sätestatud sidevõrgule juurdepääsu võimaldamisega seotud kulusid. Eelnõu kohaselt jääksid sideettevõtjale kanda riist- ja tarkvara vahetamise, muutmise ning uuendamise kulud, mis tekivad sideettevõtjal seoses jälitus- ja julgeolekuasutustele juurdepääsu loomisega. Samas jääksid jälitus- ja julgeolekuasutuste asjaomased kulud nende asutuste endi kanda.

See oleks lühike ülevaade sellest mahukast eelnõust. Palun sellele Riigikogu toetust! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, austatud proua esimees! Lugupeetud minister! See seadusmuudatus ei puuduta küll otseselt valdkonda, mida elektroonilise side seadus tegelikult hõlmab. Räägin näiteks kaabelviteenusest ja selle reaalsest kasutamisest Eesti tingimustes. Teatavasti on praegu võima-

lik kohustada kaabelviteenuse osutajaid edastama avalik-õigusliku ringhäälingu programmi ja maapealsete ringhäälingusaatjate edastatavat programmi. Aga kui Eestis antakse mingile teleprogrammi tootjale ringhäälinguluba, siis tegelikult ei taga ükski seadus, et see teleprogrammi tootja saaks ka realselt Eestis eksisteerivasse kaablivõrku. See on jäetud täielikult läbirääkimiste peale. Miks see nii on?

Juhan Parts

Aitäh! Ma saan teie küsimuse taustast aru. Ma soovitan teha head programmi, mida vaatavad tahavad vaadata, ja ma olen täiesti veendunud, et sellisel juhul on läbirääkimistel selle teleprogrammi tootjal tunduvalt tugevam positsioon kui kaablivõrgu omanikul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister, ettekandja! Küsin eelnõu kohta, aga teen seda seletuskirja kaudu. Leheküljel 27 on VII osa, mis ütleb, et selle eelnõu § 1 punktis 77 sätestatud muudatuse rakendumisel ei hüvita riik sideettevõtjatele enam elektroonilise side seaduse § 113 lõikes 3 sätestatud sidevõrgule juurdepääsu võimaldamisega seotud kulusid. Kui suured võivad *circa* olla need kulud, mis sideettevõttele selle seaduse jõustumisel tekiavad? Kas nad on sellest teadlikud ja kui palju riik sellest võidab?

Juhan Parts

Aitäh! Hea küsimus. See on olnud võib-olla selle eelnõu vaieldavamaid kohti, kus lõpuks on valitsuskabineti ja ka nendesamade sideettevõtjatega teatud kompromiss sõlmitud. Ka mina isiklikult leppisin selle kompromissiga, kuigi alguses olin pigem seda meelt, et riik võiks jätkata seda hüvitamist, aga on ka kaalukaid argumente, miks siiski panna see kulu sideettevõtjate peale. Kui me otsime mingeid näiteid või eeskujuriike, siis neid on Euroopas samasuguses kultuuri- ja õigusruumis nii- ja naasuguseid.

Kulude suurusel. Alates 2005. aastast siamaani on riik sideettevõtjatele kulutanud umbes 40 miljonit krooni. Arvestades sideettevõtjate arvu, on kulude suurus siis suurusjärgus

10 miljonit krooni aastas. Kui me vaatame nüüd Telekomis ettevõtete majandustulemusi ja ka majandusnäitajaid, siis ütleme ausalt, et see ei ole nende jaoks väga suur kulu. Ma ei näe selles midagi dramaatilist, kui seadusandja ütleb, et jah, meil Eestis on selline kord, et kui sa tegutsed sideettevõtjana, siis see on teatud avalik koormis, st sa pead teatud avalikel eesmärkidel võimaldama juurdepääsu oma informatsioonile ja tegema selles osas ka mingisuguseid kulutusi. Olen täiesti nõus, et selle üle võib vaielda, aga ma arvan, et kui vaadata ka teiste Euroopa riikide praktikast, siis on see tegelikult ikkagi otsustuskohane. Üldjoontes võin öelda, et ka sideettevõtjad on seda aktsepteerinud, kuigi nad heameelega jätaksid selle raha enda taskusse ja saaksid raha riigieelarvest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Teie ettekandest jäi mulle kõrva, et 2012. aastast tekib võimalus saata üldisele hädaabinumbrile SMS-i. Kui ma õigesti kuulsin ja sain õigesti aru, siis äkki te saaksite seda natuke rohkem lahti seletada, et miks ja milleks. Mis võiks olla see praktiline vajadus ja kuidas SMS-i saamise järel peaks edasine suhtlemine hädasolijaga välja nägema? Kas hakatakse tagasi helistama või kuidas? Äkki te saate seda natuke lahti rääkida.

Juhan Parts

See on hea küsimus. Pigem on selle seadusette mõtte luua selline kohustus, et sellele numbrile oleks võimalik ka SMS-i saata. Ma eeldan – ma ei leia praegu seaduse täpsemaid regulatsioone üles –, et SMS-i abil on võimalik, kasutades tänaseid Telekomis tehnoloogia võimalusi, tulenevalt sõnumi sisust välja selgitada kas või näiteks isiku asukoht. Mõte on suur. Kujutame ette, et isik ei saa helistada, kuid saab saata SMS-i asukohaga – ma arvan, et selle sõnumi saajal ehk siis hädaabikeskusel on siis võimalik astuda järgmisi samme. Ma usun, et seadusandlik regulatsioon – ma ei leia seda praegu tekstist üles – annab sellele n-ö piisava toe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar, teine küsimus!

Georg Pelisaar

Aitäh! Lugupeetud minister! Te mainisite, et üks oluline osa selles seaduses puudutab edaspidi raadiosageduse müümise ja rentimise võimalust. Öelge, palun, kuidas see teie hinnangul hakkaks toimima ning kes võiksid Eesti tingimustes olla selle sageduse müüjad ja ostjad või siis rentijad.

Juhan Parts

Aitäh! Kindlasti need ettevõtted, kellel on selle sagedusega midagi peale hakata. Just täna oli avalik uudis teatud sageduste müügi kohta, mis võimaldavad pakkuda n-ö neljanda põlvkonna mobiilsideteenuseid. Toimunud konkurss nendele sagedustele näitas, et huvi on suurem, kui tegelikult seda sagedusressurssi jätkub. Oletame, et kui üks ettevõtte saab lõpuks lähtuvalt konkursitingimustest selle sageduse, aga tahab tulevikus mingil põhjusel saada sagedust edasi müüa või rentida, siis nüüd on tal selleks võimalus. Seadus loob selleks protseduurid ja ka tingimused ning kaitseb ennekõike riigi huve, saamaks tasu. Teiseks, sagedust kasutatakse vastavalt konkursi tingimustele ehk sellele, mille alusel see sagedus on saadud, teisisõnu, ka ostja või rentija kasutab seda samadel tingimustel. Ma arvan, et sellisel võimalusel peaks kindlasti olema praktiline tähendus ka Eesti tingimustes. Mujal, kus ettevõtete hulk, tarbijate hulk ja turu maht on suurem, on sellise ressursikauplemise järele kindlasti veel suurem nõudlus, aga ma arvan, et ka Eestis võib see olla täiesti praktiline vajadus.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme kolleeg Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head saali kogunenud arvukad elektroonilise side sõbrad! Majanduskomisjon arutas menetletavat eelnõu teisipäeval, 7. detsembril ning meile olid selgitusi jagamas majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning Majandus- ja Kommu-

nikatsiooniministeeriumi sideosakonna juhataja Tõnu Nirk.

Paljut sellest, mis praegu ministri suust kõlas, kuulsime ka komisjonis. Komisjoni arutelu keskendus peale muude küsimuste sellele samale küsimusele, mida hetk tagasi siin saalis arutati. See on küsimus, et kui seaduseelnõus tahetakse kehtestada sidevõrgule juurdepääsu võimaldamise ja teabe andmise kulude hüvitamine, milline on siis ettevõtjatele asetatav koormus seoses nende kuludega. Tuleb tunnistada, et see on eelnõu esitajatele praegu ilmselt veel täpsemalt teadmata.

Küsi ka seda, mil moel menetletakse lahkeliidid, kui julgeolekuasutus ja sideettevõtja ei jõua kokkuleppele. Saime aru, et siis kehtestab kulude suuruse Vabariigi Valitsus oma määrusega, mis muidugi ettevõtjatele liiga suurt kaitset ei anna. See kompromiss, millest minister rääkis, või n-ö kokkulepe meie arusaama järgi sõlmitakse rohkem ministeeriumide vahel, mitte niivõrd ministeeriumide ja sideettevõtete vahel. Aga seda me ilmselt eelnõu menetluse käigus veel täpsustame. Ühesõnaga, need küsimused jäid meil õhku ja me loodame nendele vastust saada, kui me eelnõu enne teist lugemist edasi menetleme.

Komisjon tegi oma koosolekul otsuse saata Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu 855 eelnõu algatava nõusolekul muudetud kujul koos muudetud seletuskirjaga Riigikogu täiskogule tänaseks esimesele lugemisele, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 12. jaanuar 2011 kell 12. Üksiti otsustas majanduskomisjon oma järgmisel koosolekul saata eelnõu, eeskätt § 1 lõige 78, seisukoha saamiseks põhiseaduskomisjonile, kuna meil tekkis küsimus, kas siin võiks olla tegemist põhiseadusliku riivega. Selline oli meie arutelu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Hannes Astok! Küsimusi teile ei ole. Ei, siiski on. Palun kiiremini! Palun, kolleeg Helmer Jõgi!

Helmer Jõgi

Aitäh! Pikk päev on olnud, ei jõua nii kiiresti reageerida. Hea esineja! Me oleme oma keeleuendustes liikunud ikka sinnapoole, et ilusamaid ja paremaid, lühemaid ja selgemaid

väljendeid ning sõnu saada. Niisugused kohmakad sõnad nagu infrastruktuur oleme asendanud ilusate eestikeelsete terminitega. Eelnõust jookseb läbi minu meelest üks väga kohmakas termin: raadiosaateseade. Kas sellel on väga spetsiifiline tähendus, et seda ei võiks asendada näiteks terminiga "raadiosaatja"? Kas te arutasite oma komisjoni istungitel ka termineid ja kohmakaid väljendeid, mis eelnõus esinevad?

Hannes Astok

Küsimus on intellektuaalselt kahtlemata väga huvitav, ja mitte ainult intellektuaalselt, vaid kindlasti ka keeleuenduslikult ja üldse filoloogiliselt. Mulle kui filoloogiharidusega inimesele on see südamelähedane teema. Komisjon ei arutanud teie nimetatud keeruka termini võimalikku muutmist või asendamist, aga edasistes aruteludes nii töörühmas ja komisjonis kui ka loodetavasti üldkogul istungil saame selle teema juurde pärast tõsist, põhjalikku ja süvenenud arutelu tagasi pöörduda.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Hannes Astok, nii põhjaliku vastuse eest! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2011. aasta 12. jaanuari kell 12. Seaduseelnõu 855 esimene lugemine on lõppenud.

Lugupeetud kolleegid! Meie istung on läbi. Aitäh teile kõigile!

Istungi lõpp kell 19.44.

Istungi kestus 6 tundi ja 44 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 16. detsember 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (880 SE) kolmas lugemine

2. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (835 SE) kolmas lugemine

3. Notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (833 SE) kolmas lugemine

4. Riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu (840 SE) kolmas lugemine

5. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (856 SE ja 209 SE) kolmas lugemine

6. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse ning kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (861 SE) kolmas lugemine

7. Meediateenuste seaduse eelnõu (827 SE) kolmas lugemine

8. Liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (874 SE) kolmas lugemine

9. Riigihangete seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (860 SE) kolmas lugemine

10. Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu (843 SE) kolmas lugemine

11. Jõuluvana

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Head ametikaaslased! Head külalised! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu 11. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Hea istungi juhataja! Head ametikaaslased! Annan enda ja päris mitme Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel üle arupärimise haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele. Meid huvitab teema, mida minister ja tema erakond on viimasel ajal väga suuresti välja reklaaminud, nimelt see, kuidas Isamaa ja Res Publica Liit on alustanud tõsist võitlust tasuta kõrghariduse eest. Sellest tulenevalt on meil terve hulk küsimusi tema viimaste aastate töö kohta, mida ta on teinud tasuta kõrghariduse suunas liikumisel. Siin on mõned väga kummastavad faktid, mis näitavad, et pigem on liikumine olnud nagu teises suunas. Seetõttu on see vestlus meile kindlasti väga kasulik. Nimelt soovime teada, kuidas hariduse kättesaadavus on parenenud, kuidas maapiirkondades on asjad läinud, kuidas ta soovib järgmistel aastatel näha õppelaenude hüvitamist ja milline on tema hinnang õppelaenude hüvitamise tulevikule, kas on võimalik kõrgharidust omandada nendel, kelle pere sissetulek on alla keskmise, ja kindlasti huvitab ka see, millised lisarahaplaanid on aastateks 2011 ja 2012 ning ka edaspidi.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjoni nimel annan Riigikogu täiskogule üle erikomisjoni 2010. aasta töö aruande ja ülevaate korruptsioonivastase seaduse kohaldamisest 2010. aastal. Aruande koostamise ja esitamise kohustus tuleneb 10. mail 2007. aastal vastu võetud Riigikogu otsuse punktist nr 6.

Erikomisjoni aruanne koosneb kahest osast. Esimeses osas on käsitletud majanduslike huvide deklaratsioonide kogumist ja kontrollimist, majanduslike huvide deklaratsioonide arvandmete kogumist ja analüüsimist ning

erikomisjoni tööd valimiskampaaniate rahastamise aruannetega. Teises osas antakse ülevaade korrupsioonivastase seaduse kohaldamisest 2010. aastal ministeeriumides ja nende valitsemisala riigiasutustes, põhiseaduslikes institutsioonides, maavalitsustes, avalik-õiguslikes ülikoolides, avalik-õiguslike juriidiliste isikute nõukogudes ja kohalikes omavalitsustes. Esitatakse koondandmed deklaratsioonide laekumise ja korrupsioonivastase seaduse rikkumiste kohta 2010. aastal. Lõpuks on esitatud erikomisjoni järeldused ja seisukohad.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Austatud Riigikogu liikmed! Riigikogu õiguskomisjon on algatanud ja annab üle halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud härra juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu, kaks välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud eelnõude menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Marko Pomerants. Head ja rahulikku jõuluaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kolm eelnõu, ühe arupärimise ning erikomisjoni töö aastaaruande. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Läheme teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud kaks arupärimist haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse Riigikohtu esimehe eile esitatud Riigikogu otsuse "Ivo Pilvingu Riigikohtu liikme ametisse nimetamine" eelnõu ning on määranud juhtivkomisjoniks põhiseaduskomisjoni.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

1. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (880 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on riigikaitsekomisjoni algatatud rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased! Eelnõu 880 nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust. Enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, härra juhataja! Eesti Reformierakonna fraktsiooni nimel palun enne hääletamist kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! See on hea ettepanek. Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 10.18.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Reformierakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Kell on 10.18. Jätkame päevakorrapunktide menetlemist. Me oleme eelnõu 880 juures.

Panen eelnõu 880 lõpphääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 89 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Riigikaitsekomisjoni algatatud rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 880 on seadusena vastu võetud. (Tabel 36.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (835 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 835. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 835 on seadusena vastu võetud. (Tabel 37.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (833 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 833. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud notariaadiseaduse, notari tasu seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 833 on seadusena vastu võetud. (Tabel 38.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu (840 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on maaelukomisjoni algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 840. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 89 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Maaelukomisjoni algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu 840 on seadusena vastu võetud. (Tabel 39.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (856 SE ja 209 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 856 ja 209. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 856 ja 209 on seadusena vastu võetud. (Tabel 40.)

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (861 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoovi ei ole. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 861. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 89 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 861 on seadusena vastu võetud. (Tabel 41.)

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Meediateenuste seaduse eelnõu (827 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 827. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse eelnõu 827 on seadusena vastu võetud. (Tabel 42.)

Seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

8. Liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (874 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Oleme jõudnud kaheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on majanduskomisjoni algatatud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Seekord ei soovi, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 874. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 90 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Majanduskomisjoni algatatud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 874 on seadusena vastu võetud. (Tabel 43.)

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Riigihangete seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (860 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme üheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Head külalised! Arutelu Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu ümber on riigihangete valdkonnast sujuvalt liikunud jäätmehoolduse valdkonda. Jäätmehoolduse korraldamine on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõikest 1 tulenevalt kohaliku omavalitsuse kohustus. Jäätmehoolduse korraldamine on omakorda reguleeritud jäätmeseadusega. Jäätmeseadus eriseadusena näeb ette nõuded jäätmehoolduse ja

jäätmeveo korraldamisele. Kuni 1. jaanuarini 2011 olid kohalikud omavalitsused kohustatud jäätmekäitlusteenuseid ostma vabalt turult. Vabalt turult teenuse ostmise kohustus on praktikas kaasa toonud olukorra, kus tegelikult on vallad ja linnad teenuse sisseostmise kaudu suutnud korraldatud jäätmeveoteenuse tagada ainult 400 000 elanikule, ülejäänud elanikkond ei ole korraldatud jäätmeveosüsteemiga kaetud. Sealjuures ei ole neile seadusega pandud kohustust suutnud täies ulatuses täita ei suured ega väikesed kohalikud omavalitsused, näiteks Tartu, Pärnu, Narva, Kohila, Loksa jt. Tallinnas on aastatepikkuste kohtuvaidluste tõttu seniajani korraldamata jäätmevedu mitmes piirkonnas, näiteks Lasnamäel ja Mustamäel, kus on enam kui 100 000 elanikku. Erafirmade osutatavate jäätmeveo- ja -kogumisteenuste hinnad on juba palju aastaid olnud kuni kolm korda kõrgemad kui korraldatud jäätmeveo piirkondades. Olukorras, kus kohalikud omavalitsused ei suuda teenust sisse osta vabalt turult, peab neil olema alternatiivina võimalus osutada teenust osaliselt või täielikult ise. Olukord, kus kohalikule omavalitsusele on pandud kohustus osutada avalikku teenust, kuid samas keelatakse selle teenuse ise osutamine, ei ole põhjendatud. Kohalikud omavalitsused on avaliku teenuse osutamisel seatud vähimagi valikuvõimaluseta sõltuvusse eraettevõtjatest, samas on tarbijal ootused, et KOV tagab talle avaliku teenuse ja seda parimal viisil.

Riigikogus vastu võetud jäätmeveoteenuse muudatused tagavad kohalikele omavalitsustele alates 1. jaanuarist 2011 võimaluse osutada vajaduse korral ise jäätmeveoteenust. Pärast riigihangete seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse vastuvõtmist võetakse selline võimalus aga taas kord ära. Eesti Linnade Liidu 29. novembri kirjas märgitakse: "Riigikogu poolt 16.06.2010 vastu võetud ja 01.01.2011 jõustuva jäätmeveoteenuse riigihanke menetlusele üleminekut .. võimaldava regulatsiooni vahetult enne jõustumist äramuutmine asetab linnad ja vallad keerulisse olukorda, kui nad, olles kindlad vastuvõetud seaduse jõustumises, on juba teinud ettevalmistusi *in-house* reegli ehk majasisese hankereegli kohaldamiseks." Majasisene hankereegel, mille puhul hankija ei pea teenuste osutamiseks läbi viima hankemenetlust, kui teenuseid pakkuv ettevõtte on selle hankija omandis ning just sellel

eesmärgil loodud, on Euroopa Liidus jäätmekäitlusteenuste osutamisel laialt kasutusel. Eesti Linnade Liidu andmetel osutavad või korraldavad näiteks Soomes munitsipaalomandis olevad ettevõtted jäätmekäitlusteenuseid enam kui viiele miljonile Soome elanikule. Nende ettevõtete üle on tugev omanikujärelevalve ja kvaliteedikontroll. Euroopa Liidu õigusruum ja hangete raamistik, milles teenuseid osutatakse, on Eestil ja Soomel ühine. Samuti on võimalik kohaliku omavalitsuse siseselt selgelt eristada tellija ja tootja. Euroopa Liidu direktiivid ja Euroopa Kohtu lahendid annavad põhimõtted, millistel tingimustel on tegemist sisetehingu lubatavusega, ning määravad kindlaks nõuded hankija lepingupoolele ja nõuded tehingule. Esitatud seaduseelnõus on aga tehtud erand ja reguleeritud, millist liiki riigihanke korral on sisetehing igal juhul keelatud. Kohalike omavalitsustelt võetakse ära õigus osutada oma haldusterritooriumi elanikele jäätmekorraldusteenuseid viisil, mis mujal Euroopa Liidus on lubatav ja toimiv. Raske on samuti mitte nõustuda linnade liidu seisukohaga, et see on väga ebakorrekne õigusloomepraktika, kui kitsa valdkonna seadustesse kiirkorras tehtavate muudatustega jäetakse tähelepanu alt välja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses fikseeritud enesekorralduse põhimõtetele tuginevad väärtused. Olukord, kus kohalikule omavalitsusele on pandud kohustus tagada avalik teenus, kuid samas keelatakse selle teenuse osutamine ise oma struktuuriüksuse kaudu või munitsipaalteenuse kaudu, ei ole põhjendatud.

Tahan rõhutada, et Keskerakond ei saa toetada sellist seaduseelnõu, mis piirab kohalike omavalitsuste enesekorraldusõigust.

Tulen tagasi selle seaduseelnõu eilse arutelu juurde. Mind hämmastas härra Astoki sõnavõtt, kes pani võrdusmärgi sisetehingute ja korruptsiooni vahele. Sellega ta automaatselt nimetas kõiki neid tublisid omavalitsusi, kes kuuluvad Eesti Linnade Liitu ja Eesti Maaomavalitsuste Liitu, sealhulgas Tartu linna, Paikuse valda ja teisi, kes rakendavad või tahaksid rakendada sisetehinguid ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Kas soovite lisaega?

Olga Sõtnik

Jah, palun!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Mul on teile siiras palve. Saalis on liiga suur lärm. Ma palun olla vaiksemalt, palun austada üksteist! Kolm minutit lisaaega.

Olga Sõtnik

Aitäh! Härra Astok nimetas automaatselt kõiki neid tublisid omavalitsusi, kes kuuluvad Eesti Linnade Liitu ja Eesti Maaomavalitsuste Liitu, sealhulgas Tartu linna, Paikuse valda jt, kes rakendavad või tahaksid rakendada jäätmehoolduse valdkonnas sisetehinguid, korrup-tantideks. Härra Astok rõhutas oma sõnavõtu mitu korda, et ta ei saa aru, miks mõningad omavalitsused soovivad korraldatud jäätmeveo valdkonnas sisetehingut kasutada. See jäi talle arusaamatuks. Samas jääb mulle ja mitmele minu kolleegile arusaamatuks, miks koalitsioon nii kiivalt kaitseb neid seaduseelnõu punkte, mis ei luba KOV-idel kasutada majasisesest hankereeglit korraldatud jäätmeveo puhul. Võib-olla on selle taga suurte jäätmeveofirmade lobitöö, kes muidugi ei taha loobuda nendest magusatest lepingutest, mis neil praegu on ja mida tulevikus võib juurde tulla.

Seega, lähtudes eeltoodud argumentidest, ei saa Keskerakonna fraktsioon seda seaduseelnõu toetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Vaatamata jõuluvana-ootusele peame siin lahendamata ikkagi ka maailmavaatelisi konflikte. See tahvel toodi vist selleks sinna, et ma saaksin teile skeemi joonistada, aga ma täna seda siiski ei tee.

Aseesimees Jüri Ratas

Mina jälle mõtlesin, et selle töid Vabariigi Valitsuse esindajad. Palun!

Hannes Astok

Jah, see on ka üks võimalus.

Riigihangete seadusesse nende muudatuste sisseviimine, mis keelavad sisetehingute tegemise korraldatud jäätmeveol, on väga põhimõtteline küsimus. Nagu me eelkõneleja eilsest ja tänasest ettekandest kuulsime, on osal omavalitsustel väga suur huvi asuda korraldatud jäätmeveol tegema sisetehinguid ehk (ma tõlgin neile, kes sellest aru ei saa) neil on huvi korraldada oma omavalitsuse territooriumil jäätmevedu selliselt, et selleks ei peaks tegema mitte mingisugust konkurssi. Nagu te aruate, kui mitte mingisugust konkurssi tegema ei pea, siis saab omavalitsus sisetehinguga kehtestada hinna ja seetõttu peavad kõik elanikud prügiveoteenuse eest maksma sellist hinda, nagu omavalitsus on kehtestanud, ja mitte mingisugust avalikkuse kontrolli hinna kujunemise üle konkurentsimehhanismide abil ei hakka olema. Seadusmuudatuse mõte oligi see, et selliseid tehinguid saaks vältida.

Kui proua Sõtnik ütleb, et ma nimetan kõiki Eesti omavalitsusi korrup-tantideks, siis ta loomulikult eksib. Olen suhelnud paljude omavalitsustega ja tean, et enamikul ei ole küll mingit soovi hakata ise prügivedu korraldama. Ma saan aru, et mõnel omavalitsusel see soov on. Võib-olla on see seotud ka mingisuguste teiste plaanidega, kuidas raha soravalt ühest kanalist teise suunata. Mina seda ei tea, ma ei taha praegu ka oletusi õhku visata, aga ind, millega kaitstakse sisetehingu vajadust korraldatud jäätmeveo puhul, tekitab minus kõhklusi ja kahtlusi.

Reformierakond on endiselt seda meelt, et ka korraldatud jäätmeveol peab valitsema läbipaistvus, konkurents ja aruandluskohustus elanike ees, mis saab tulla ainult avalike konkursside ja riigihangete kaudu. Toetame selle eelnõu seadusena vastuvõtmist. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Me võime alustada eelnõu 860 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 860. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 53 Riigikogu liiget, vastu 36 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse ja sellega

seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 860 on seadusena vastu võetud. (Tabel 44.)

Üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

10. Metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu (843 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Oleme jõudnud kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 843. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 74 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu 843 on seadusena vastu võetud. (Tabel 45.)

Head ametikaaslased! Oleme ka kümnenda päevakorrapunkti menetlemise lõpetanud. Lubage mul soovida teile ja teie peredele armast jõulu- ja talveaega, aega teha tööd ja aega olla oma pere, oma sõprade ja oma lähedastega. Ma tänan teid tänase istungi eest ja selle istungjärgu eest!

11. Jõuluvana

Aseesimees Jüri Ratas

Nagu meil on heaks tavaks saanud – ma loodan, et ükski fraktsioon ei protesti – on meil ka 11. päevakorrapunkt. Mul on suur au paluda Riigikogu esimehel ja Jõuluvanal tulla Riigikogu täiskogu istungisaali! Palun! (Aplaus.)

Jõuluvana

Tere, tere! Tere, tere! Tervist! Võite istuda! Aitäh sooja ja südamliku vastuvõtu eest, kallid sõbrad! Uskuge, mul oli täna üle väga-väga pika aja tõesti hea meel Toompeale, Riigikogusse tulla, teile külla tulla ja öelda teile, kallid sõbrad, tõepoolest, sest ma kohe lootsin teid siit nii palju eest leida, et kunagi pole olnud nii vähe vabu parkimiskohti siin maja ees kui sellel aastal. Ju siis on enne valimisi töölkäimine populaarsemaks muutunud.

Aga sellegipoolest on mul ääretult hea meel teid kõiki näha. Ma olen pärast teie ees käimist ja teile kingituste jagamist mitmelgi aastal saanud igasugust järelkaja ja vastukaja kõige selle kohta, mida Jõuluvanal oodatakse, mida Jõuluvana peaks tegema või rääkima või keda noomima. Meedial on alati omad ootused – tere ka teile, meedia! – ja miskipärast tundub, et Jõuluvana kohustus on võtta alati aasta kokku Riigikogu liikmeid nüpeldades või neid tümitades.

Mina leian, et see ei ole päris õige. Uskuge, sõbrad, Riigikogu liikmed on minu jaoks täpselt niisama armsad nagu näiteks keskvangla kliendid, sest ega Jõuluvana ülesanne ei ole käia korda loomas seal, kus teised instantsid korda luua ei suuda. Mina tulen ikkagi hea sõnumiga, toon jõulurahu ja kõiki muid häid asju. Ärge kartke, keegi täna tappa ei saa. Ma ei käi siin juba ammu enam vitsaga, nagu te olete tähele pannud.

Kuna rahvas siin saalis tihti vahetub, siis et mul ei läheks raskeks, olen iga kord võtnud paberid appi. Ma küsin kõigepealt, kas me teie meelest võiksime alustada tänavu headest asjadest või halbade asjadest. Ma panen selle hääletusele. Aga kas enne võtaks kümme minti vaheaega ka või? (Naer.) Hea küll. Kas me teeme siis enne halvad asjad ära? Heakene küll. Kui Riigikogu ja vangla juurde tagasi tulla, siis üks mu päkapikkudest andis täna hommikul väga huvitava mõistatuse ära arvata. See mõistatus kõlas nii. Mis vahe on vanglal ja Riigikogul? Kui vanglas istutakse sellepärast, et taheti endale head, aga teistel läks pahasti, siis Riigikogus istutakse sellepärast, et taheti teistele head, aga endal läks hästi. (Naer.)

Nüüd võtame n-ö verbaalse vitsakimbu välja ja meedia ootustele vastu tulles räägime natuke nendest negatiivsematest või tõsiselt mõtlema panevatest asjadest ka.

Alustan Reformierakonnast. Reformierakond tundub olevat jõudnud kõigi aegade kõige närvilisemasse faasi. Mida päev edasi ja mida rohkem küsitlusi tehakse, seda enam suureneb tõenäosus, et reformijate valija jääb tähtsal ajaloolisel hetkel n-ö ahju peale. Kui jätkub niisugune ennustuste vool, kui hästi teil märtsivalimistel minna võiks, hakkab Reformierakonna valija oma võidus nii kindel olema, et ta ei viitsigi valimispäeval kodust välja tulla.

Sellepärast paistab teile, kallid sõbrad, kevad tulevat pigem selliste valusate urvavitstega.

Keskerakond tundub olevat jõudnud kõigi aegade kõige vaesemasse faasi. Tundub, et varsti pole enam kedagi, keda kaelast ära saamiseks koos võlgadega pankrotipessa pista, sest peagi vanametalli hinnaklassi vajuv erakonna seni vankumatuna tundunud raskekahurvägi kipub iseendale jalgu jääma.

IRL tundub olevat jõudnud oma kõigi aegade kõige kinnikiilunumasse faasi. Midagi nii lolli kui kampaania, kus neli aastat pärast valimisi küsiti inimeste käest, kuidas riiki juhtida, annab ikka imagoloogiaagentuurilt sisse osta! (Aplaus.) Aga eks sellest tulebki õppida. Kui tahad valijatele nii otseses kui ka kaudses tähenduses mütsi pähe tõmmata, siis on sul endal müts juba silmini pähe veetud.

Sotsiaaldemokraadid tunduvad olevat jõudnud kõigi aegade kõige lõhestunud faasi. Iial varem ei ole üks tark ja tõsiselt võetav poliitik pidanud nii palju oma partei nime tõlkima ja tõlgendama kui värskelt valitud uus erakonna juht. Kui hundikoera ema oli hunt ja isa oli koer, hobueesli ema oli hobune ja isa eesel, siis teie, sotsiaaldemokraadid, mõelge, kuidas on lood sipelgakaru ja sotsiaaldemokraatiaga.

Rohelised tunduvad olevat jõudnud kõigi aegade kõige tahmasemasse faasi. Sellist rehepaplust nagu teie varjamatult omakasupüüdlilikud sehkendamised koalitsiooniga pole poliitikas ammu nähtud. Vähemalt opositsiooni meelest.

Rahvaliid tundub olevat jõudnud lõppfaasi. Asi polegi nii väga selles, et väärikas, ainsuse omastavas käändes oleva nimega nooruk viinerit hammustades ka dresseerijale näppu hammustas, kurvaks teeb pigem see asjaolu, et üks kõige ilusama nimega erakond on muutunud peegliks, kuhu valija täna kahjuks enam vaadata ei taha.

Aga nüüd ainult headest asjadest.

Keskerakonna fraktsioon. Keskerakonna fraktsioon on tänu oma noortele ja võimekatele fraktsioonijuhtidele selgelt mässumeelseim ja tänu sellele poliitiliste vastaste jaoks ka hoopis tõsiselt võetavam ja jõulisem kui kunagi varem. Mul on teile ka kingitus, muide. (Iga kord siin laua all kohmitsedes ma loodan südamest, et kingitused ei läheks sassi. Ei lähe.) Ma pa-

lun Keskerakonna fraktsioonil oma kingitusele järele tulla!

Tere, Keskerakonna fraktsioon! Kõikidele teistele üle Eesti kingitakse lõppeval aastal jõulude paiku väga palju euro stardikomplekte. Ma olen kuulnud, et te olete praegu üsna raskes seisus. Ma kingin teile krooni finišikomplekti. Äkki kulub marjaks ära. (Aplaus.)

Kadri Simson

Kindlasti kulub! Eriti, kui siin on see uniikaalne ühekroonine, mida on päkapikkudel juba raske leida.

Jõuluvana

Ma panin selle siia sellepärast, et ma olen sellega ise kaks korda poes maksnud ja siis tagasi ka saanud. Aga ole hea!

Kadri Simson

Väga hea! Jõuluvana! Meie fraktsiooni mõtted aitas meil kirja panna Contra, et need oleksid esitatud Jõuluvanale vastuvõetavamas vormis.

Jõuluvana

Kas see puudutab ka järgmiste valimiste programmi, kas Contra aitab seda teha?

Kadri Simson

Sa kuula ja mõtle meie soovidele. Äkki päkapikud ja Jõuluvana üheskoos saavad paari päeva pärast meie soovid ka ellu viia.

Jõuluvana

Superlahe!

Kadri Simson

Aga nüüd soovid Jõuluvanale:
jõuluvana kullapai
meie uueaastasoo
sedamoodi kirja sai
kõigile las rõõmu toob

et lapsed koolis süüa saaks
isad-emad leiaks tööd
et eesti rahvas välismaalt
tahaks leida koduteed

riik et valdu-linnasid
partnerina arvestaks
ja ta leiaks rohkem teid

näidata end riigina
et õpetajaid politseid
ei koheldaks võõrliigina

jõuluvana kullapai
ära muutu rahutuks
kui me soov nii priske sai
et kottigi ei mahutuks

sinult soovime me vaid
valijaile mõtteid häid
et nende targast valikust
luua saaks uut valitsust

ja tiu-tiu siis teisiti
tuleb seekord kevad
tore mõnus lahe kevad
kus kõik mured lahenevad
(Aplaus.)

Jõuluvana

Väga ilusad ja siirad soovid! Palju õnne jõulude puhul! Siin on teie krooni finišikomplekt.

Järgmisena ütlen mõned head sõnad ka IRL-i kohta. IRL on jäänud väga väärikalt oma lipulause "Õnn ei ole rahas" juurde. Kuigi koomilisena tundunud suurkampaniale heideti ette mida iganes, ei vähenda see sugugi selle teo väärtust, et inimestega tõepoolest otse suheldi. See oli inimeste meelest väga ilus ja väga meeldiv.

Mul on teile ka kingitus. Niikaua, kuni ma selle kotipõhjast üles leian, ootan ma siia kedagi kingitust välja lunastama. Enne kui kingituse lunastamiseks läheb, tutvustan ka teistele, mis on Isamaa selleaastane kingitus – telefoniraamat. Siin tagumises otsas on kõikide inimeste nimed, kodused aadressid ja telefoninumbrid, et te teaksite, et kui te saadate oma küsitluslehti rohkem, kui on Eestis elanikke, siis võib teil mütse puudu jääda. Ja et mütsid saaksid õige mõõduga, siis ma panin teile mütsimõõdulindi ka veel siia juurde. Aga ole hea!

Mart Laar

Aitäh! Mul on kõigepealt ka üks luuletus, mis on mõeldud nii Jõuluvanale, austatud kolleegidele kui ka Riigikogu juhatajale. Luuletuse autor on Kaupo Meiel.

Meil on ju, armsad sõbrad,
päris mitu põhjust olla
kade Jõuluvanale.

Ta tuleb ainult üks kord aastas,
andes lubadusi enamasti
lastele.

Teab Jõuluvana iga põhjapõdra nime,
kes veab saani.
Me samal ajal peame, olgem ausad,
käima läbi päris mitu
linna, valda, küla, alevikku
lihtsa tutvustusega:
"No tere, mina olen saadik."

On Jõuluvanal vastused
ka küsimustele, mis küsimata,
meil, armas jõulumees,
on tihti küsimused
küsimustele,
mis jäänud küsimata.
Ja lõpuks see,
mis pole üldse vähetähtis.
No vaadake, mu sõbrad,
täitsa otse otsa Jõulumehel.
Ta näeb ju välja hea,
nii hea,
et meeldib lausa vähemustele.
Kadestan sind, Jõuluvana,
ütlen ausalt,
kas või sellepärast,
et sa ühte värvi oled kandnud kindlalt.

Kuid kõige tähtsam põhjus
olla kade Jõuluvanale
on tema oskus tunda tõtt
ja olla vastu valele.

Tavaliselt oleksime kinkinud luua, mis meid rohkem iseloomustab, aga praegusel aastaajal on sul labidat rohkem vaja. Ole sa meheks!

Jõuluvana

Aitäh! Suur-suur tänu! (Aplaus.) Väga korralik kühvel – kindel võit Jõuluvanale 2010. Aitäh!

Nüüd ma tahan hea sõna öelda sotsiaaldemokraatide kohta, kes lubasid 2015. aastal hõivata rahumeelselt peaministri büroo. See erakond on muutunud täiesti tõsiselt lubadusi

jagavast erakonnast lubadusi pidavaks erakonaks ja see on supertulemus. Tubli töö!

Mul on ka teile üks tore kingitus. Saatke oma saadik järele! Kingituse valik sotsiaal-demokraatidele ei olnud sellel aastal üldsegi mitte keeruline. Kuna te olete oma austatud sommeljeest ilma jäänud ja korralikke tammiseid veine oma erakonna pidudel enam maitsta ei saa, siis ma tõin teile ühe niisuguse kodumaise. (Aplaus.)

Mark Soosaar

Meie jõululaulu autorit ei saa nimetada. Selle on välja mõelnud üks Kihnu meremees, kes selleks, et mitte Gotlandile risti otsa sõita, öö läbi laulis ja kui laul otsa sai, siis alustas ta algusest uuesti. Aga ma palun, et me kõik siin laulaksime seda regilaulu kaasa, sest see käib meie kõigi kohta.

.,: Siin meie seltsis selle uasta, .,:
.,: jumal aga teab, kus tuleva uasta. .,:
.,: Muist meist liiva liidetakse, .,:
.,: muist meist viidaks Venemaale. .,:
.,: Siin meiti pietakse küll lolliks, .,:
.,: meie lähme Riiga siidiselliks, .,:
    siidiselliks, munsterrolliks,
    siidiselliks, samettrolliks.
.,: Seal meitel vilgub viinaklaas .,:
.,: ning laksub kua üks kaardilaud. .,:
.,: Meri meid joodab, mets meid toidab. .,:
.,: Sealt meite õnn ka kindlast koidab. .,:

Viimase rea mõtlesime ise juurde. Tegelikult oli meremehe laul natuke süngem: lained katavad ja meid matavad. Aga sotse lained ei mata.

Jõuluvana

Aga ilus laul ja hästi tuli välja. Kelle kätte ma selle annan?

Mark Soosaar

Esimehele.

Jõuluvana

Mul on väga hea meel, et järgmiseks on nimekirjas roheliste erakond. Rohelised on jätnud viimaks selle parodiaks kätte läinud tuulepuksuga heitlemise ja on asunud pärast noorpoliitikaega tõsisematele tegudele. See on muuseas väga tubli tegu – suurendada toimetulekutoetusi – ja see oli just nimelt teie teene. Suur aitäh teile! Kui veel aasta tagasi

mõtlesin ka mina, et rohelised on kuidagi looduse ja ökoga seotud, siis tegelikult tähendab "roheline" seda, et nad on ikkagi päris noorukesed ja selles mõttes rohelised. Nüüd hakkate jõudma sellesse ikka, kui juba hakkab poliitikutunne tekkima.

Enne kui sa, Mart, alustad, ma võtan siit teile kingituse välja. Et te olete nii tublid olnud, siis te saate sellel aastal nelja aasta töö eest diplomi: "Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, täname tubli osavõtu eest!" Ja pall. (Aplaus.)

Mart Jüssi

Tänan! Sul on kärbes habemes!

Jõuluvana

Ma ei ole tänaseid lehti lugenud, aga nii nagu ma majja astusin, pandi mikrofonid külge.

Mart Jüssi

Selge! Ma tahan muidugi diplomi eest tänada ja palli annaksin saali poole peale. Aga ma tahan ikkagi öelda, et me tulime siia saali poliitikat tegema. Mul on ette lugeda üks poliitiline manifest ja selle preambul. Ma muidugi hea meelega võtaksin puldi üle, aga täna vist on selline päev, kus ka puldi kõrvalt võib poliitilisi manifeste ...

Jõuluvana

Ole hea! Kui sa ennast siin tõsisemalt võetavana tunnend, siis ole hea! (Aplaus.)

Mart Jüssi

Kui tõsine see on, eks me saame seda kohe näha. Aga ma tahtsin seda paberit lihtsalt kuskile toetada. Siin on nii väikeses kirjas kirjutatud, et kui mul käsi hakkab värisema, siis ma lihtsalt ei näe, mida ma loen.

Jõuluvana

Nii, muide, mõtlevad kõik, kes siin käivad.

Mart Jüssi

Aga poliitilise manifesti ette väike preambul ikkagi käib ja ma selle ka esitan. Eks seda meie kena kollektiivi siin ole vahel peetud nagu kooliklassiks ja vahel suisa teatrisaaliks. Selle preambuli osa on seegi, et teatris on teada, et kui teise vaatuse ajal tuuakse püss lavale, siis neljanda vaatuse ajal teeb see pauku, ja

koolis on teada, et mõni poiss, kelle kõrval keegi istuda ei taha, nagu näiteks Joosep Toots "Kevades", tassib põues kutsikaid klassi. Üks meie kallis kolleeg, kelle kõrval keegi istuda ei taha, Peeter Tulviste, tõi paar aastat tagasi siia saali ühe paberi, mis siin sahtlis oli. Sahtlit kraamides ma võtsin selle välja ja nüüd sellel viimasel istungil teeb see ka paugu ära. See on nimelt üks ligi sada aastat vana tekst, mille on kirjutanud Richard Roht. Selle väljaande pealkiri on "Roheline moment" ja see on pühendatud kõigile kirjanduslistele paganatele ja wari-seeridele. Välja on selle andnud Momendi kirjastus Tartus aastal 1914 ja manifest ise on järgmine:

"Roheline.

Kewadises looduses on elu:

Rohelised konnad laulwad rohelisti laule roheline konnakapsa rohelistel lehel rohelistes tiigis roheliste kallastega keset rohelisti nurmi sini-roheliste taeva all.

Kewadises looduses on elu:

Rohelistes shallis kiwendavad naised roheliste kingadega roheliste pinkidele armastama mehi roheliste kuubedega. Rohelistes metsas käivad rohelistes riides kütid jahil, a'ades taga rohelisti parte rohelistel luhal, käiwad koerad rohelistil hiilgwail silmil.

Kewadises looduses on elu:

Roheliste wälju üle lendwad pikad rohelistes raudtee rongid, rohelistes autod a'awad wälja pikki hõiskeid wase rohelistest torudest. Rohelistes üliriides daamid wälgatavad mööda kihutades rohelisti pilke taga rohelist fuaali.

Kewadises looduses on elu:

Tume-rohelistes laevad sõudwad mööda mere rohelisti laineid üle roheliste sügavuste sini-roheliste Lõuna taewa all. Kaugel horisondil seiswad wõõrad rohelistes saared, rohelistes linnud lendwad rohelistelt oksalt rohelistele oksale."

Ja nüüd poliitiline osa:

"Kewadises looduses on elu:

Tume-rohelistes ussid sööwad hele-rohelisti sisalikka. Walkjas-rohelistes majas roheliste laua taga küürutawad mustjas-roheliste kirgedega mehed mängu wõimsas närwipingutuses äritusest rohelistel nägudel." Tänan!

Jõuluvana

Ma hakkasin Richard Rohtu kuulates juba kartma, et te tahate kõik ära riigistada. Heake-

ne küll, see oli väga tore lugu. Siin on teile pall ja diplom tubli osavõtu eest!

Mart Jüssi

Pall on nüüd meie käes!

Jõuluvana

Jah! Järgmisena palun siia Reformierakonna fraktsiooni, kelle kohta tuleb öelda, et nad on suutnud sellisele sõnale nagu "stagnatsioon" luua täiesti uue tähenduse, positiivses mõttes. Sellist stabiilsust saab riigile tagada üksnes väga enesekindel või oma eksimatuses täiesti veendunud erakond. Mul on ka teile kingitus. Kuna ma tean väikeste vihjete kaudu, et täna kuulab Riigikogu saalis esimest korda sündipoppi, siis on mul hea meel öelda, et ma võtsin teie fraktsioonile seekord kaasa ühe niisuguse kingituse, mis on võitnud seitse Oscarit – Kevin Costneri film "Ansip huntidega". (Naer.)

Imre Sooäär

Kas saab kohe kätte?

Jõuluvana

Saab kohe kätte, kui laul on lauldud.

Imre Sooäär

Ei tule ühtegi laulu praegu meelde, aga Tootsile öeldi ka, et kui ta ühte rehkendust ei mäleta, siis tehku kolm. Kuna topelt ei kärise, siis me tegime *six* ehk kuus rehkendust.

Jõuluvana

Tublid!

Imre Sooäär

Six seetõttu, et see tuleb ingliskeelsest filmist. Ma ikka annan selle esialgu tagasi. Aga nüüd kannaksime need kuus rehkendust sõnas, pildis ja viisis ette.

Jõuluvana

Väga armas. Ootame.

Imre Sooäär

Ma rõhutan, et tegu ei ole poliitilise reklaamiga.

Jõuluvana

Usun seda täiesti.

Katrin Karisma-Krumm

(Tõuseb oma kohalt ja laulab.)

Siin me Pikksukk-Pipid,
kellel vinged nipid.
Igal aastal tuleb lisa.
Hääli on meil miljon tuhat,
sest et neegrikeisri kohal Stenbocki majas
on me isa.
Kes küll on me ema?
Tuntud on ka tema.
Kadedus võib muuta kringliks.
Üle päeva inglitiivad
teda Brüsselisse viivad
– ema on meil Ojulandix.
Ei see kõik tee uhkeks Pipit,
teie Pikasuka Pipit,
vastupandamatut Pipit,
kelle nõrkuseks on trikid.
Imetrikid-imenipid,
ikka köidavad need Pipit,
imetrikid, imenipid,
väiksed trikid, väiksed nipid,
väiksed trikid, väiksed nipid.
(Aplaus.)

(Pöördub IRL-i fraktsiooni poole.)

Ma õnnetähe all
ei tulnd vist ilma,
seepärast paljustki
pean jääma ilma.
Mu elu praegune
mind küll ei vääri,
seepärast hinges rängalt käärib.
Ministri prouaks ma
nii hästi passiks.
Mu mees mind hellitaks
ja kutsuks kassiks.
Me Viru varietees
nii tihti prassiks,
et lööks teid kadedus
näost plassiks.
Me abikaasad saaks loa meid ainult kätel
kanda.
Nad tohiks olla meile elus kindlaks toeks.
Me naerul pilk võiks neile sulnist õnne
anda.
Me korvi uhkelt kanda võiks nad piima-
poes.
(Aplaus.)

(Pöördub Erakonna Eestimaa Rohelised
fraktsiooni poole.)

Edelweiss, Edelweiss
Every morning you greet me
Small and white green and bright
You look happy to meet me.
Hommikul värskelt nii õitsed sa,
õitsed ainult meile.
Eedelveiss, eedelveiss,
õnneks kodule õitsed.
(Aplaus.)

(Pöördub Sotsiaaldemokraatliku Erakonna
fraktsiooni poole.)

Kõik, mis soovin, on kambrike,
milles varjan end külma eest
ja pehme tugitool.
Ah jah, kas põleks tore see?
Oleks söögiks mul sokulaad,
puid nii palju, et kütta saan,
sest soojad jalad-käed –
ah jah, kas põleks tore see?
Ja siis istuksin abso-lopso-luutselt
paigal seal,
kuni ilm on jälle soe
ja kevad mu põue poeb.
Hoiaks põlvel ma selle pead,
kes mo vasta on õrn ja hea,
kes kannab hoolt mu eest.
Ah, võiks küll olla tore see!
Tore see! Kui tore see!
(Aplaus.)

(Pöördub Keskerakonna fraktsiooni poole.)

Õnne kas armastus meile toob?
Ta muret vaid toob ja hingevaeva,
seepärast nüüd üks paar-kolm päeva,
ei, enam küll ei armu me,
ei, enam küll ei armu me.
Õnne kas suudluski tuua võib?
Vaid portsjoni kanget gripiviirust,
poiss aga näitab jalgekiirust.
Ei, enam küll ei armu me,
ei, enam küll ei armu me.
Mis mõtet veenda on veel meid,
kui meil on teada kõige selle hind?
Parem on kainelt-kainelt mõelda,
kes on see, kes võiks meile öelda,
õnne kas armastus üldse toob.
Ta muret vaid toob ja hingevaeva.
Seepärast nüüd üks paar-kolm päeva
ei mõtlegi me armuda,

ei iial enam armu me.
(Aplaus.)

(Pöördub Mai Treiali poole.)
Mis sa veel ootad? Kas tõesti on hea üksinda olla toas?
Elu on kabaree, sa tead.
Ootab see kabaree.
(Pöördub Jaan Kundla poole.)
Jäta kõik potid ja pannid ja luud, pidude aeg on käes.
Elu on kabaree, ei muud.
Ootab see kabaree!
(Pöördub terve Riigikogu poole.)
Käia on jäänud nii lühike tee, otsa see *show* saab pea.
Paastukuu algul lõpeb see, paastukuu algul lõpeb see ja käes on uus kabaree!
(Aplaus.)

Jõuluvana

Braavo, braavo! Võrratu! Miskipärast ongi nii, et sellised väga head artistid esinevad esimesele Eestile ja publik jääb alati rõdudele. Siin on teie kingitus.

Imre Sooäär

Meil on sulle ka midagi kaasa anda. Kui oled labidaga lume ära visanud, siis on sul midagi ukse peale panna, et tuntaks ära, kus majas sa elad.

Jõuluvana

Oi, kui armas!

Raivo Järvi

Ja pärast minu surma võid selle maha müüa.

Jõuluvana

Ma loodan, et see müügitehing ei tule veel niipeagi. Aitäh!

Mul on siiski paar väikest asjakest veel. Mul on üks väga ekstra kingitus ühele konkreetsele inimesele. See ei ole õng, see ei ole kala. See on kingitus inimesele, kes on jätkuvalt Rahvaliidu lippu kõrgel hoidnud. (Aplaus.) Muuseas, Mai, mul on üks asi veel. Nimelt, mulle väga meeldivad Riigikogu liikmed, kõik meeldivad väga ja sina meeldid peaaegu kõige rohkem. Sellepärast on mul sulle lisaks sellele lipule, mida sa kõrgel hoiad, üks

väike kingitus veel. See on natuke sinu nimega seotud. Need on treimise peitlid. Tore treial, nagu sa oled. Nüüd on õnneks ka aknaalune igasugust toredat materjali täis: tamm, mänd, õunapuu. Lase käia! (Aplaus.)

Mul on hästi väike kingitus Sven Mikserile ka. Sa lubasid, Sven, et sa lähed aastal 2015 kindlasti Stenbocki majja. Et sa ära ei eksiks, siis on mul siin Tallinna kaart. Astu läbi. Aga, muuseas, ma tahan sulle öelda, et siia on kirjutatud "kesklinn". Hoiä siis selle eest, et tervest Eestist ei tuleks Kesk-Eesti, eks! Mai!

Mai Treial

Aitäh! Armas Jõuluvana! Kõigepealt sulle üks väike aitäh! Aitäh, Jõuluvana, et sa oled jälle meie ees. Ei takista sind vallid, ei Pada-org, kõik saab kindlasti nii, et valitseks õiglus ja kord. Selle eest, et sa selle lipu kinkisid, ma tänan südamest! Ma hoian seda lippu ja ma hoian seda kõrgel, et kõik eksinud pojad leiaksid ka tuisus tee koju tulla. Minu soov kõikidele on, et valitseks rahu ja et rõõmugi tuleks, et käed hoiaksid Eestimaa leiba, et armastust oleks ja et laulud ei sureks, et tee leiaks igaüks tagasi tulla. Aitäh!

Jõuluvana

Aitäh! Väga ilus! Mai võttis mul peaaegu et lõpusõnad suust. Tahan teile öelda veel kord, ilma igasuguse keerutamise või pugemiseta, tõesti, kallid Riigikogu liikmed, aitäh teile nende tööde eest, mis te sellel aastal juba teinud olete, ja nende eest, mis te veel kuni kevadeni siin ära teete! Tehke tublisti oma tööd, olge oma valijatele mõeldes väarikad ja olge tublid! Hoidke oma tervist! Kui öeldakse, et teed on kinni, ja hoiatatakse, et ei ole mõtet minna kuskile kellegagi kohtuma, siis ärge mingegi. Kõige tähtsam: hoidke iseendid, hoidke oma peresid, hoidke oma lähedasi ja hoidke Eestimaad! Ilusat lähenevat rahulikku jõuluaega teile kõikidele! Me kohtume teiega, nii mõnegagi teist, kindla peale juba järgmise aasta jõulude ajal. Aitäh veel kord! (Aplaus.)

Esimees Ene Ergma

Kutsun Jõuluvana täna koos riigikogulastega kella kaheks Niguliste kirikusse.

Jõuluvana

Aitäh kutsumast! Ma, muuseas, päris lõpetuseks veel, kuigi ametlik osa on juba läbi, tahan öelda, et mul oli väga hea meel, kui proua Ene tuli mulle ukse peal vastu ja ütles: "Tere, Jõuluvana!", et ta ei öelnudki: "Tere, Dostojevski!" (Naer, aplaus.) Aitäh teile ka! Olge terved!

Istungi lõpp kell 11.15.

Istungi kestus 1 tund ja 15 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 23. detsember 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse uuesti arutamine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu erakorralist istungjärku, mille olen kokku kutsunud vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1 25 Riigikogu liikme ettepanekul ja nende esitatud päevakorraga.

Head kolleegid! Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kuus seaduseelnõu ja esitab ühe Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, sõjalisel ja muul vaenulikul eesmärgil keskkonna mõjutamise keelustamise konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kaitseminister Jaak Aaviksoo; teiseks, sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur; kolmandaks, veeseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi; neljandaks, rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur; viiendaks, investeerimisfondide seaduse

ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi; kuuendaks, Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust regionaalminister Siim Valmar Kiisler; seitsmendaks, Riigikogu otsuse "Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" kinnitamine" eelnõu, Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Üks erakonnaseaduse muudatus on jäänud Riigikogu riulitele seisma. Esitan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Riigikogu valimise seaduse, Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega soovitakse piirata erakondade kulutusi valimisreklaamile. Soovitame selleks piiriks seada 300 000 eurot ja mitte eurosentigi rohkem.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed, soovin teile kõigile ilusat jõulureedet! Mul on üle anda seitsme Riigikogu liikme arupärimine härra Juhan Partsile, mille sisu on Kliima- ja Energiaagentuuris toimuv. Sellest kirjutab ka Äripäev. 2009. aasta teisest lisaeelarvest eraldati Kliima- ja Energiaagentuurile 86 miljonit krooni. Tegemist oli keerulises majanduslikus olukorras ootamatu otsusega,

sest agentuuri loomiseks ja tegevuseks anti raha ilma, et olnuks selge, mis ülesanded agentuur saab ja kuidas see üldse tööle hakkab. Sellele on tähelepanu juhtinud ka riigikontrolör Mihkel Oviir, kes kritiseeris Riigikogus tehtud ettekandes peale agentuuri loomise ka agentuuri personalipoliitikat, sest enamik agentuuri töötajaid on tööle võetud konkursita.

Selle nädala Äripäevast selgub, et järgmiseks aastaks plaanitakse Kliima- ja Energiaagentuuri palgaelarvet suurendada üle kolme korra. Tänavu oli riigieelarves selleks 2,5 miljonit krooni, nüüd on kavas suurendada see summa 8 miljoni kroonini. Meie arust on tegemist ääretult pretsedenditu otsusega, eriti kuna praegune poliitika on sektoris palku vähendada. Lisaks kõigile varasematele segadustele on selgunud, et Kliima- ja Energiaagentuuri korraldatud riigihanke tingimused on seotud roheliste erakonnaga, ja nimelt Jaan Tepiga. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan Keskerakonna fraktsiooni paljude liikmete nimel üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. Seda sellepärast, et 17. detsembril 2010 kirjutati meedias, et Maksu- ja Tolliamet püüdis nimetatud kuupäevale eelnenud nädalal Läänemaal tabada lumekoristajaid, kelle traktorites oli erimärgistusega kütus. Eestis valitsesid siis erakordsed olud seoses lumetormiga. Kontrolliti viit traktorit ja ühe puhul algatati väärteomenetlus. Kolm pääsesid, sest sõitsid maanteel, lumesahk üleval, kirjutas Lääne Elu. Jutt on erimärgistusega kütuse kasutamisest lume lükkamisel. 9. detsembri õhtul jäi umbes 600 inimest riigimaanteel lumevangi terveks ööks. Padaorust sai sadadele inimestele terveks ööpäevaks hädaorg, mis tõestas, et valitsus ei suutnud hinnata olukorra tõsidust või lihtsalt distantseeris end 600 inimese lumevangi jäämisest. Ning sellises olukorras nägi Maksu- ja Tolliamet võimalust oma traktoritega appi tulnud põllumeestele erimärgistusega kütuse kasutamise eest trahvi teha.

Seoses eeltooduga palun rahandusministril vastata järgmistele küsimustele. Kõigepealt,

kas kriitilisel ajal lume lükkamisel appi tulnud põllumeeste trahvimine on teie arvates vajalik ja eetiline tegevus? Kas Vabariigi Valitsusel on kavas kaotada erimärgistusega diislikütuse kasutamine, luues põllumeestele eraldi kompensatsioonimehhanismi? Ja kas peate seda keeldu vajalikuks, et põllumehed ei tohi lume lükkamisel kasutada erimärgistusega kütust? Annan selle arupärimise üle.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Teema on pensionide kojukanne. Nagu me teame, 2009. aastast pensionide tasuta kojukanne lõpetati ja see puudutas keskeltläbi 100 000 pensionäri. Pensione ja toetusraha saab nüüd riigi kulul posti teel kätte toimetada ainult inimestele, kellel on liikumistakistus või kes elavad hajaasustusel ja kellele pangateenus on raskesti kättesaadav. 30. septembril 2010 kuulutas Sotsiaalkindlustusamet välja avatud riigihanke riiklike pensionide, toetuste ja hüvitiste kojukande teenuste osutamiseks kahel järgneval aastal. Me teame, et selleks hinnaks kujuneks 58 krooni, nüüd aga on Eesti Post pannud teenusele hinda juurde ja tõstnud seda 20%. Praegu on tasu 72 krooni. Meile on kojukandega seoses esitatud väga palju küsimusi. Meie poole on pöördunud eakad inimesed, kes väidavad, et neile ei võimaldata tasuta pensionide kojukannet, kuna seal on mingi kvoot ja see on juba täis. Küsimegi, millise kvoodiga on tegu. Ka küsime, mis võis olla põhjuseks, et 2011. aastaks korraldatud kojukande riigihankes osales vaid Eesti Post ja millest on tingitud see suur hinnatõus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatus nimel olen vastu võtnud kaheksa seaduseelnõu ja kolm arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Ja kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 16. detsembril

algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 16. detsembril algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; kolmandaks, õiguskomisjoni s.a 16. detsembril algatatud halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 16. detsembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise "Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika. Kaubanduspoliitika – Euroopa 2020 strateegia keskne teema" kohta väliskomisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 2011. aasta 20. jaanuar kell 16.

Lugupeetud kolleegid! Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 rahvasaadikut, puudub 16. Seega Riigikogu on otsustusvõimeline.

Kehtestame nüüd erakorralise istungjärgu ajagraafiku. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kehtestab Riigikogu erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku poolthääletamusega. Panen hääletusele Riigikogu juhatuse ettepaneku töötada ilma vaheajata kuni päevakorra ammendumiseni. Palun hääletada!

Poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Päevakord on kinnitatud.

Nüüd täpsustan veidi päevakorda. Täna päevakorrapunkti arutelul teeb põhiseaduskomisjoni nimel ettekande komisjoni esimees kolleeg Väino Linde ja juhtivkomisjoni nimel ettekande majanduskomisjoni esimees kolleeg Urmas Klaas.

Head kolleegid! Räägin natuke ka sellest, kuidas me menetleme Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 113 ja 114 kohaselt. Nagu ma ütlesin, on kaks ettekannet: põhiseaduskomisjoni esimehelt ja majanduskomisjoni esimehelt. Nüüd tähelepanu! Riigikogu liige võib mõlemale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Pärast seda toimuvad läbirääkimised, mis võivad käsitleda ainult motiive, miks Vabariigi Presi-

dent jättis seaduse välja kuulutamata. Sõna võivad võtta Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Pärast läbirääkimisi panen hääletusele Vabariigi Presidendi poolt Riigikogule tagasi saadetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse muutmata kujul uuesti vastuvõtmise. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud seadus loetakse muutmata kujul uuesti vastuvõetuks samasuguse hääletamuse korral, mis oli nõutav selle seaduse esmakordsel vastuvõtmisel, st poolthääletamuse korral.

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse uuesti arutamine

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde. Alustame Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse uuesti arutamist. Palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Demokraatlikus riigis on õnneks ette nähtud lahendusvariandid juhtudeks, kui olulised riigiasutused on vigu teinud või eksinud. Nii et Põhiseaduse Assamblee omal ajal ja kindlasti 1992. aastal ka Eesti rahvas tegi väga õigesti, kui võttis vastu sellise põhiseaduse, kus on äärmiselt tasakaalustatud mehhanismid sellisekski puhuks. Täna arutlusel oleva liiklusseaduse ja sellega seonduvate teiste seaduste muutmise seaduse saatis Vabariigi President meile tagasi. Selles leidis normitehnilise vea esiteks meie õiguskantsler ja edasi juba Vabariigi Presidendi Kantselei, presidendi õigusnõunik ja lõpuks ka riigipea isiklikult.

Põhiseaduskomisjon arutas täna hommikul kell 9 toimunud istungil Vabariigi Presidendi otsust, millega ta jättis selle vaidlusaluse seaduse välja kuulutamata. Kohal oli ka presidendi õigusnõunik Ülle Madise. Annan teile esmalt teada komisjoni ettepaneku. Nimelt, kui Riigikogu istungi juhataja vastavalt seadusele paneb täna hääletusele ettepaneku liiklusseadus muutmata kujul vastu võtta, siis põhiseaduskomisjon teeb ettepaneku hääletada selle

ettepaneku vastu, kasutades selleks, kui lihtsalt öelda, punast hääletusklahvi. Ülle Madise märkis komisjonis, et probleem tekkis tõsiarvust, et korraga oleks seaduse väljakuulutamise korral liiklusseaduse muutmise seaduses kehtinud § 1 punkt 48, mis nägi ette liiklusseaduse muudatuste jõustumise 1. juulist 2011, ning § 4, mis nägi ette, et 1. jaanuarist 2011 jõustub uus liiklusseadus ja 1. juulist alles need muudatused, mis me eelmisel neljapäeval vaikes jõulutuhinas kiirelt vastu võtsime.

Selline normitehniline viga kvalifitseerub tõesti õigusselgusetuks, kui seda ei ole võimalik välistada mitmesuguste tõlgendusviiside abil. Probleemi üle konsulteerides olevat ka juristkond jagunenud kahte leeri. Tegelikult me kõik teame, nii siinoliigid kui ka avalikkus, milline oli eelmisel neljapäeval Riigikogu tahe. Riigikogu tahe oli üheselt selge: nii liiklusseadus tervikuna kui need kümned muudatused, mida me siin kibekiirelt arutasime, peaksid hakkama kehtima ühel ajal 1. juulist 2011. Aga niisuguse tõlgendusvariantide paljususe puhul, kus ühest seisukohta ei ole, riigipea leidiski, et õigusselguse huvides peaks Riigikogu liiklusseaduse muutmise seadust veel korra arutama. Riigipea palus ka edasi öelda, et ta on selles mõttes arusaaja, et ei soovi hakata süüdlasi otsima. Tegemist on just normitehnilise veaga ja Riigikogu peaks kiirelt tegema vastava paranduse. Ka seda rõhutati täna põhiseaduskomisjoni istungil. Riigipea on valmis muudetud kujul seaduse kiiresti välja kuulutama, kui me täna kõik asjaomased protseduurid üheskoos läbi viime, nii nagu meil plaanis on. Pärast jõuluaega saaks president selle seaduse välja kuulutada.

Põhiseaduskomisjonis oli natuke laiemalt arutusel küsimus, kui palju avalikkus üldse teab, mis liiklusseaduses muutub, kui palju on sellest sõidukijuhid ja jalakäijad informeeritud. Kui palju on selle kohta teavitustööd tehtud? Komisjon leidis, et teavitustöö on suhteliselt nõrk olnud. Kritiseerisime komisjonis üksmeelselt eelnõu autorit Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi, kellele tundus, et kui uus liiklusseadus ja selle muudatused, mille autor on samuti ministerium, on Riigikogule üle antud, siis peaks edasine töö, kaasa arvatud seaduse tutvustamine, olema ainult ja üksnes Riigikogu rida. Seda ülesannet ei tohi kindlasti

ainult Riigikogu majanduskomisjoni õlgadele panna.

Sellega seoses oli veel komisjonis arutusel, et võib-olla oleks otstarbekas üldse kogu uus liiklusseadus tühistada. Ei ole välistatud, et 1. juulist hakkavad nii või teisiti jälle tekkima mõne sätte tõlgendamise probleemid. Leppisime siiski üksmeelselt kokku, et nii radikaalset sammu me välja ei paku. Ja põhimõtteliselt veab selle seaduse sisulist külge Riigikogu majanduskomisjon, mitte põhiseaduskomisjon.

Lõppkokkuvõttes teeme, head kolleegid, nagu ma ütlesin, teile ettepaneku mitte toetada Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse muutmata kujul vastuvõtmist. Ja nagu üks komisjoni liige tabavalt märkis: ettepanek, millist hääletusvarianti te võiksite täna kasutada, on minu lipsuvärvidest näha. Aitäh, head kolleegid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Väino Linde! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh veel kord! Nüüd kutsun kõnepulti majanduskomisjoni esimehe kolleeg Urmas Klaasi. Palun!

Urmas Klaas

Austatud proua esimees! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon kogunes täna hommikul veerand kümme, et arutada Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse uuesti arutamist. Kohal oli valdav enamik komisjoni liikmeid (kaks inimest puudus) ning me tutvusime Vabariigi Presidendi otsusega, mida kolleeg Väino Linde äsja üksikasjalikult tutvustas. Suur aitäh põhiseaduskomisjoni esimehele selle eest! Komisjon mõõnis, et õigusselguse põhimõte on tõesti ohus. Seaduse jõustumise aeg peab olema seadusest selgelt väljaloetav. Veel kord leidis ülekordamist komisjoni ja kogu Riigikogu üksmeelne tahe, et uus liiklusseadus koos seda korrigeeriva seadusega tuleb edasi lükata, nii et see hakkaks kehtima 1. juulil 2011.

Komisjon tegi konsensusega järgmised otsused: esiteks, teha ettepanek jätta Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseadus ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus muutmata kujul vastu võtmata ja, teiseks, teha Riigikogu täiskogule ettepanek

määrata muudatusettepanekute tähtjaks 23. detsember üks tund pärast esimese istungjärgu lõppu ning määrata juhtivkomisjoni ettekandjaks siinkõneleja. Sellised olid majanduskomisjoni otsused.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Läheme nüüd hääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, palun tähelepanu! Panen hääletusele Vabariigi Presidendi poolt Riigikogule tagasi saadetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse muutmata kujul uuesti vastuvõtmise. Palun hääletada!

Poolt ei hääletanud keegi, vastu oli 76 rahvasaadikut, erapooletuid ei olnud. Parlament ei võtnud seadust muutmata kujul vastu. (Tabel 46.)

Määrän liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 23. detsembri kell 10.30.

Lugupeetud Riigikogu! Järgmine erakorraline istungjärk on täna, 23. detsembril algusega kell 13. Päevakorras on Vabariigi Presidendi ... Palun, kolleeg Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Aitäh, proua esimees! Võib-olla te täpsustate muudatusettepanekute tähtaega? See ei saa olla 10.30.

Esimees Ene Ergma

11.30. Ma palun vabandust! Ütlen siis veel kord, et tänane järgmine istung algab kell 13. Päevakorras on Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse teistkordse menetlemise teine lugemine.

Head kolleegid! Praegune istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 10.27.

Istungi kestus 27 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 23. detsember 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse teistkordse menetlemise teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu! Tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu tänast teist erakorralist istungjärku, mille kutsus kokku Riigikogu esimees vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1 25 Riigikogu liikme ettepanekul ja nende esitatud päevakorraga.

Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kõnesoove ei ole.

Läheme edasi teadete juurde. Riigikogu juhatuse on menetlusse võtnud järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse täna algatatud sõjalisel ja muul vaenulikul eesmärgil keskkonna mõjutamise keelustamise konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse täna algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse täna algatatud veeseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – keskkonnakomisjon; neljandaks, Vabariigi Valitsuse täna algatatud rahvatervise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; viiendaks, Vabariigi Valitsuse täna algatatud investeerimisfondide seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; kuuendaks, Vabariigi Valitsuse täna algatatud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta kohaliku

omavalitsuse üksuse tegevuses osalemise õigust käsitleva lisaprotokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; seitsmendaks, Vabariigi Valitsuse täna esitatud Riigikogu otsuse ""Eesti metsanduse arengukava aastani 2020" kinnitamine" eelnõu, juhtivkomisjon – keskkonnakomisjon; kaheksandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni täna algatatud Riigikogu valimise seaduse, Euroopa Parlamendi valimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile, sotsiaalminister Hanno Pevkurile ja rahandusminister Jürgen Ligile.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohaloleku kontrolli. Olgu veel nii palju enne ära öeldud, et erakorralisel istungjärgul on Riigikogu otsustusvõimeline, kui kohal on üle poole Riigikogu koosseisust.

Kohalolijaks registreerus 77 Riigikogu liiget, puudub 24. See tähendab, et tänane istungjärg on otsustusvõimeline.

Head ametikaaslased! Paar sõna erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku kehtestamisest. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kehtestab Riigikogu erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku poolthälteenamusega.

Panen hääletusele Riigikogu juhatuse ettepaneku töötada ilma vaheajata kuni päevakorra ammendumiseni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 74 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust.

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse teistkordse menetlemise teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Alustame tänase päevakorrapunkti arutamist. Täna on üks punkt: Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse teistkordse menetlemise teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Austatud härra juhataja! Austatud kolleegid! Majanduskomisjon kogunes täna oma teisele istungile kell 11.30. Päevakorras oli Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse arutelu enne teisele lugemisele saatmist. Teile on välja jagatud seletuskiri teistkordse menetlemise teiseks lugemiseks. Selles on üks muudatusettepanek, mille on teinud majanduskomisjon selleks, et täpsustada rakendussätet. Muudatusettepanek sisaldab kolme omavahel sisuliselt seotud ettepanekut.

Esimene ettepanek on tehtud sihiga muuta seaduse punkti 48 ja jätta nimetatud punkti ainult uue liiklusseaduse jõustumise tähtaega edasilükkav säte. Et asi oleks üheselt selge, et siin ei oleks rohkem mingit teksti ja see säte ütleks, et uus liiklusseadus jõustub 2011. aasta 1. juulil.

Teine ettepanek on lisada liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse teksti punkt 49, et muuta uue liiklusseaduse § 281 lõiget 2, mis enne sisaldas punktis 48. Seegi on selguse huvides ja puudutab ühte erinevaid nõudeid ja koolitamise korda. Pean ütleva, et erinev jõustumine – 1. jaanuar 2012 – oli juba liiklusseaduse esialgses tekstis. Nii et siin ei ole midagi uut, lihtsalt see regulatsioon on toodud eraldi punktis, et oleks kõigil selge.

Kolmas ettepanek on lisada liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse 4. paragrahvi täiendav lõige 5. Selle ees-

märk on jõustada punkt 48 ehk uue liiklusseaduse jõustumise tähtaega edasilükkav norm Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval ehk see, et uut liiklusseadust edasilükkav säte jõustub esimesel võimalusel, 1. jaanuaril 2011. Selline on olnud meie soov.

Komisjon arutas muudatusettepanekut oma istungil 23. detsembril ja otsustas ettepanekut toetada. Samuti otsustati saata seadus teisele lugemisele ja pärast muudatusettepanekute hääletamist teine lugemine lõpetada. On ettepanek, et kui teine lugemine lõpetatakse, viia seaduseelnõu kolmas lugemine läbi Riigikogu erakorralisel istungjärgul, mis algab tund aega pärast praeguse istungi lõppu, ja seadus vastu võtta.

Pea teid informeerima ka sellest, et majanduskomisjonile laekus täna tänase kuupäevaga kiri Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist. Selle on allkirjastanud minister Juhhan Parts ja selles tehakse teatavaks, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on seisukohal, et mootorsõiduki ja maastikusõiduki joobeseisundis juhtimine peab olema keelatud nii teel kui väljaspool teed. Tegemist on ministeeriumi arvates põhimõttelise küsimusega ning nende hinnangul ei ole mõistlik sõiduki joobeseisundis juhtimist sallida. Samuti tehakse teatavaks ministeeriumi seisukoht, et tavalikele peaks andma teed ka sinist märgutuld kasutavale alarmsõidukile. Ettepanekud on tehtud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 874 kohta, aga komisjon tödes üksmeelselt, et need küsimused on juba kõne all olemas eelnõus reguleeritud ja nende arutelu ei ole mõttekas jätkata. Komisjon on seda teemat juba käsitletud ja üksmeelse otsuse langetanud. Ka ei ole meil praegu päevakorral enam dokument 874 SE, vaid 874 UA. Need punktid on tõesti juba reguleeritud ja parlament on üksmeelselt toetanud põhimõtet, et ka väljaspool teed tuleb sõidukiroolis kaine olla.

Majanduskomisjoni poole pöördus ka Sotsiaalministeerium, kes soovis liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduses sätestada liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi uue vormi. Komisjon arutas seda teemat esiteks sellest vaatepunktist, kas on õige lisada täna arutatavale dokumendile säte, mida Vabariigi Presidendi tõstatatud teema ei hõlma. Oli eri-

nevid arvamusi. Ühtepidi arvati, et võib seda teha, kuna ka Sotsiaalministeerium räägib rakendussättest ja praegu me tegelemegi rakendussätete täpsustamisega. Samas kõlas argumente, et oleks mõistlik ja ratsionaalne leida teistsuguseid lahendusi, olgu nendeks siis ministri määrus või valitsuse määrus, et mitte avada selles konkreetnes punktis veel kord liiklusseadust ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadust. Selle küsimuse arutelu jäi pooleli, sest komisjonis kadus kvoorum. Siiski jätkasime ka pärast kvoorumi kadumist mõttevahetust vaba vestluse vormis ja jällegi kõlasid seisukohad, et võib-olla on mõttekas leida sellele küsimusele seaduse tasemel lahendus. Vastuargument aga on, et ilmselt on ka ministri määruse tasemel võimalik olukorda reguleerida ja jagada 1. juulil kehtima hakkavad liikumispuudega inimeste parkimiskaardid juba välja. Mõõndi, et teatud probleeme võib sellega tekkida aasta alguses, aga kuna kõik parkimiskaardid ei kaota kehtivust kohe – need on välja antud eri ajal ja erineva tähtajaga –, siis avaldati arvamust, et küllap ministeerium leiab lahenduse.

Sellised olid siis ettepanekud ja tänane arutelu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Hea ettekandja! Hea istungi juhataja! On rõõm tõdeda, et majanduskomisjon on selle seaduse kallal uuesti tõsist tööd teinud. Aga küsin Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kirja kohta, millele sa viitasid. Kas sellest võib teha järelduse, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kogu liiklusseaduse algataja ja autor, on täna veel seisukohal, et see seadus ei pruugi ka praegu täiesti valmis olla, vaid vajab 1. juuliks 2011 veel muutmist, et vältida mingisuguseid üldisemaid väärtõlgendusi, mis ei pruugi seaduse mõttega kokku langeda?

Urmas Klaas

Ma kahjuks ei oska seda kommenteerida. Fakt on see, et kiri, mis täna meile laekus ja on tõepoolest ka täna allkirjastatud, räägib teemadest, mis on nii komisjonis kui ka suures saalis

läbi arutatud ja üksüheselt fikseeritud. Teatud segadust see kiri komisjonis tekitas, aga kõik said aru, et need teemad on juba läbi arutatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Lugupeetud Urmas Klaas! Mul on selline küsimus. Nagu näitab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevus selle seaduse menetlemisel ja ka see viimane kiri, mida te siin pikalt tsiteerisite, siis nende töö kvaliteet selle seaduseelnõu koostamisel ei kannata mitte mingisugust kriitikat. Aga lõppkokkuvõttes vastutab tekkinud õigusliku praagi eest siiski Riigikogu. Ning kui me räägime liiklusseadusest, siis on tegemist seadusega, mis harva erandina puudutab kõiki Eesti inimesi. Siit minu küsimus teile kui majanduskomisjoni esimehele: kas te olete mõelnud, et Riigikogu majanduskomisjon teie isikus võiks pöörduda Eesti liiklejate poole avaliku vabandusega selle segaduse pärast ja selle infomüra pärast, mis on tekitatud ja mis on häirinud sadu tuhandeid inimesi?

Urmas Klaas

Täna väga! Ma tahan kõigepealt kasutada võimalust ja öelda, et nende muudatusettepanekute taga, mida ma siin tutvustasin ja mis on ka teile, head kolleegid, välja jagatud, on nii majanduskomisjoni sekretariaadi, Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna kui ka Vabariigi Presidendi õigusnõunike ühine töö. Kõike seda on ühiselt tehtud. Aga loomulikult tuleb mõõnda, et selle eest, et meie menetluse käigus on olnud üksjagu vigu ja segadust õige mitme kuu jooksul, võlgname me kõik vabanduse.

Aseesimees Jüri Ratas

Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kuigi selle paksu liiklusseadusega on olnud hulk probleeme, lahendati sellega tegelikult ära ka mitu valupunkti. Minu arvates kõige suurem mure on seotud jalgratturitega. Praegu kehtiva seaduse järgi saavad need inimesed trahvi, kes viivad oma last rattaga näi-

teks lasteaeda, nii et väikelaps istub rattatoolis. See probleem on uues liiklusseaduses ära lahendatud. Mis on teie sõnum jalgratturitele? Kas oleks võimalik see probleem ära lahendada kehtiva liiklusseaduse muudatuste jõustumisega jaanuari-veebruarius?

Urmas Klaas

Vastus on selline, et kuni 1. juulini 2011 kehtivad praegu liiklust reguleerivad normid. Majanduskomisjonile ei laekunud muudatusettepanekute tähtjaks fraktsioonidelt ja Riigikogu liikmetelt ühtki muudatusettepaneku. Komisjon sõnastas ühe oma muudatusettepaneku, mida ma äsja refereerisin, ja me lähtume nendest ettepanekutest, mis on meil töölaual.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Kui me täna muudatused heaks kiidame ja liiklusseadus hakkab kehtima järgmise aasta 1. juulil, siis kõik see, mis puudutab koolibusside temaatikat ja koolibussides püsti seisjate probleematikat, tuleks järgmises Riigikogu koosseisus kindlasti uuesti läbi arutada, seda just selles kontekstis, mis puudutab õpilaste kooli vedu maapiirkondades. Praegune muudatus, mis hakkab järgmise aasta 1. juulil kehtima, on minu meelest absurdne. Mis te arvate sellest?

Urmas Klaas

Ma tänan küsimuse eest! See arutelu väljub praeguse päevakorrapunkti raamidest. Tuletan aga meelde, et me liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadusega just nimelt leevendasime neid nõudeid ja lubasime koolibussides õpilastel ka püsti seista, nagu omavalitsused ja omavalitsusliidud taotlesid. Taotlus oli, et kooli sõit ja ekskursioonile sõit ei oleks võrdselt reguleeritud, vaid et juhuveol oleks rangemad reeglid, nii et kõik õpilased peavad kindlasti istuma. Seal on teistsugused kiirused ja sõidetakse tihedamas liikluses. Aga koolibussides on võimalik ka püsti seista, kuna liiklus on nendel teedel enamasti hõredam ja kiirus väiksem. Selle sätte poolt hääletati üksmeelselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Urmas Klaas! Kas ma eksin, kui ütlen, et selle seaduse puhul ei oleks ma saanud esitada muudatusettepanekut, mis oleks seotud jalgratturite probleemiga? Kas selle probleemi lahendamiseks peaks seda seadust eraldi arutama?

Urmas Klaas

Ma tänan väga! Ettepanekud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse muutmiseks on võimalikud, neid võivad teha kõik. Ma ei kujuta ette, kes oleks saanud Riigikogu liikme Silver Meikari vaba tahet piirata. Mitte keegi!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ka ei ole. Läheme muudatusettepanekute juurde. On laekunud üks muudatusettepanek, selle on teinud juhtivkomisjon. Seisukoht on seda täielikult arvestada. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud.

Head ametikaaslased! Teine lugemine on lõppenud ja selle päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased! Järgmine erakorraline istungjärk on täna, 23. detsembril algusega kell 14.25. Päevakorras on Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teistkordse menetlemise kolmas lugemine.

Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.23.

Istungi kestus 23 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 23. detsember 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse teistkordse menetlemise kolmas lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Tere päevast täna juba kolmandat korda! Alustame Riigikogu täiskogu tänast kolmandat erakorralist istungjärku. Erakorralise istungjärku on Riigikogu esimees kokku kutsunud vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1 25 Riigikogu liikme ettepanekul ja nende esitatud päevakorraga.

Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnoousid või arupärimisi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Head kolleegid! Mul on 20 Riigikogu liikme nimel üle anda arupärimine siseminister Marko Pomerantsile. Võib-olla te mäletate, et aasta tagasi, kui siinsamas Riigikogu saalis arutati nn viisaskandaali, siis mindi viisaskandaalist väga kiiresti edasi selle juurde, kuidas riigisaladus lekkis. Praeguse nn kirikuskandaali puhul puudutab meie küsimus härra Marko Pomerantsile seda, kuidas Postimehes ilmus artikkel, mis käsitles riigisaladust. Lugu sai alguse väidetavalt Eesti presidendile, peaministrile ja siseministrile edastatud informatsioonist, milles Keskerakonna esimeest Edgar Savisaart nimetatakse ohuks riigi julgeolekule. Ja 17. detsembril ilmus Postimehes tähelepanuväärne väide, et eelmisel nädalal jõudis info peale riigi kolme tähtsama mehe ka diplomaatide ja kogu väliskorpuseni. Kui need ajakirjanduses ilmunud väited, et riigisaladusest

teavitati ka välissaatkondi, vastavad tõele, siis on see päris kahemõtteline süüdistus Eesti saladuse hoidmisele. Sellest tulenevalt vaatasime üle peaminister Andrus Ansipi päevakava ja selgus, et 15. detsembril oli tal lõunasöök Eestis resideerivate suursaadikutega. Seoses eeltooduga palume siseministrit vastata järgmistele küsimustele. Kas Postimehes toodud väide, et diplomaate ja väliskorpust teavitati kirjeldatud informatsioonist, vastab tõele? Kes teavitas kirjeldatud informatsioonist diplomaate ning saatkondi sel ajal, kui see oli teada vaid Eesti Vabariigi presidendile, peaministrile ja siseministrile? Kas siseminister oskab öelda, kas see teema oli peaministril jutuks 15. detsembril kohtumisel Eestis resideerivate suursaadikutega? Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Head ametikaaslased! Erakorralisel istungjärkul on Riigikogu otsustusvõimeline, kui on kohal üle poole Riigikogu koosseisust. Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23. Meie istungjärk on otsustusvõimeline.

Head ametikaaslased! Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kehtestab Riigikogu erakorralise istungjärku töö ajagraafiku poolthälteenamusega.

Panen hääletusele Riigikogu juhatuse ettepaneku töötada ilma vaheajata kuni päevakorra ammendumiseni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

1. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse teistkordse menetlemise kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Selle istungi päevakorras on üks punkt: Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse teistkordse menetlemise kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kas võime teha lõpphääletuse? Tänan!

Panen lõpphääletusele liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud liiklusseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus on teistkordsel menetlemisel vastu võetud. (Tabel 47.)

Head ametikaaslased! Tänapäevane päevakord on ammendatud. Ma täna teid ja soovin teile uuesti siit Riigikogu toolist ilusat jõuluaega ja turvalist koduteed! Meie istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 14.32.

Istungi kestus 12 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees